Queſtiones magiſtri Johannis verſoris ſu per metaphiſicam Areſtotelis cū textu eiuſdem

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

CIrca initium primi

libri metaphiſice Areſtotelis Queritur primo. vtrum iſta ſcientia (que metaphiſica dicitur) ſit ſcientia diſtincta ab alijs partibus philoſophie Arguitur primo ꝙ nõ. quia iſta ſcientia et philoſophia naturalis ſunt vnius generis et ſubiecti. ergo nõ diſtinguũtur. ꝯſequẽtia eſt nota. Et añs probatur. nam philoſophia naturalis ꝯſiderat ſubſtantiã materialẽ ⁊ corpoream. et hec ſcientia ꝯſiderat ſubſtantiam imaterialem ⁊ incorporeã. modo corporeũ ⁊ incorporeũ ſub eodẽ genere continentur. quod eſt ſubſtantia. ergo ⁊c. Secundo ſic. philoſophia naturalis ꝯſiderat de materia ⁊ materiam habentibus. et de eiſdem ꝯſiderat iſta ſcientia. ergo nõ diſtinguũtur. Et ſi dicatur ꝙ hec ſcientia plura ꝯſiderat. quia ꝯſiderat de ſubſtantijs ſeparatis. Contra hoc arguitur. quia in octauo phiſicorum probatur ꝙ eſt vnus primus motor immobilis per ſe ⁊ per accidens nullã penitus habens magnitudinẽ Tercio ſic ſophiſta dialecticus ⁊ metaphiſicus circa omnia laborãt ergo ſequitur ꝙ iſte ſcientie nõ diſtinguũtur ab ipſa. In oppoſitũ arguitur per Areſtotelẽ ſexto huius dicentem ꝙ ſunt tres partes philoſophie realis ⁊ ꝯtemplatiue. ſcʒ phiſica mathematica. ⁊ metaphiſica Primo videbitur de queſito. et ſecũdo erunt dubia

Sciendum Eſt igitur primo. ꝙ ſicut docet philoſophus in politicis. quando aliqua plura ordinantur ad vnũ. oportet vnũ eorum eſſe regulans. ⁊ alia regulata Quod patet in vnione anime et corporis. nam anima naturaliter imperat ⁊ corpus obedit. Similiter etiam vires anime iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis naturali ordine per rationem reguntur. Omnes autem ſcientie ⁊ artes ordinantur in vnũ finem ſcʒ ad hominis perfectionem. que eſt eius beatitudo Ex quo patet ꝙ neceſſe eſt ꝙ vna earum ſit regulatrix. que nomen ſapientie recte ſibi vendicat Nam ſapientis eſt alios ordinare

Sciendum ſecũdo. ꝙ ſi velimus ſcire que eſt iſta ſcientia et circa qualia: perpendere poterimus ſi diligenter reſpiciamus quomodo aliquis ydoneus eſt ad regendũ Circa quod dicit Areſtoteles in politicis. ꝙ homines intellectu vigentes naturaliter ſunt aliorum domini ⁊ rectores. ſed robuſti corpore ⁊ intellectu deficiẽtes ſunt naturaliter aliorum ſerui. Ex quo patet ꝙ illa ſcientia eſt aliarũ regulatrix. que eſt maxime intellectualis ⁊ que circa maxime intelligibilia verſatur.

Sciendũ tercio. ꝙ maxime intelligibilia tripliciter accipere poſſumus. Primo ex ordine intelligendi. nã illa ex quibus intelligens certitudinem accipit videntur eſſe intelligibilia magis. Cum ergo certitudo ſcientie acquiratur ex cauſis: ex cauſarum cognitio maxime intellectualis videtur eſſe. Et ideo illa ſcientia (que primas cauſas ꝯſiderat) videtur eſſe maxime aliarũ regulatrix. Secundo ex ꝯparatiõe intellectus ad ſenſum. nam cũ ſenſus ſit cognitio particularium et intellectus vniuerſalium. ex hac differentia ſequitur ꝙ hec ſcientia maxime intellectualis eſt que circa principia maxime vniuerſalia verſatur. cuiuſmodi ſunt ens ⁊ illa que ipſum ꝯſequuntur inquantum huiuſmodi. vt vnũ multa actus potentia Huiuſmodi autem nõ debent indeterminata manere. cũ ſine his ꝯpleta cognitio de his (que ſunt propria alicui generi vel ſpeciei) haberi nõ poſſit. Nec iterum in vna aliqua particulari ſcientia tractari debẽt. quia cum his vnumquodque genus entium ad ſui cognitionem indigeat. pari rõne in qualibet particulari ſcientia tractarentur. Reſtat igitur ꝙ in vna ꝯmuni ſcientia iſta tractentur que maxime intellectualis eſt et aliarũ regulatrix. Tercio ex ipſa cognitiõe intellectus. Nam cũ vnaqueque res ex ipſo vim intellectiuã habeat ꝙ eſt a materia ſeparata et immunis. oportet illa maxime eſſe intelligibilia que maxime a materia ſeparata ſunt. intelligibile enim ⁊ intellectum oportet eſſe proportionata ⁊ vnius generis. cũ intellectus ⁊ intelligibile in actu ſint vnum Illa vero ſunt maxime a materia ſeparata. que nedũ a materia ſignata abſtrahũtur. ſicut forme materiales in vniuerſali accepte. de quibus tractat ſciẽtia vniuerſalis. ſicut nec a materia ſenſibili. etiã nõ ſolum ſecundum rõnem ſicut mathematica ſed etiam ſecundum eſſe ⁊ ſecundum rõnem a materia intelligibili. ſicut deus ⁊ intelligentie: que penitus ſecundum eſſe ⁊ ſecundum rõnem abſtrahũtur. Unde iſta ſcientia (que de iſtis ꝯſiderat) videtur eſſe intellectualis maxime ⁊ aliarum regulatrix

Sciendũ quarto ꝙ hec triplex ꝯſideratio nõ diuerſis ſed vni ſcientie attribui debet. quia illa tria eidẽ conueniũt. Predicte enim ſubſtantie ſeparate ſunt vniuerſales et prime cauſe eſſendi. modo eiuſdẽ ſcientie eſt ꝯſiderare cauſas proprias alicuius generis ⁊ ipſum genus. ſicut philoſophia naturalis ꝯſiderat principia entis mobilis. ita etiam oportet ꝙ ad eandeʒ ſcientiã pertineat ꝯſiderare ſubſtantias ſeparatas ⁊ ens ꝯmune. ⁊ ea que ſibi inſunt ſecundum ꝙ huiuſmodi. cum predicte ſubſtantie ſeparate ſunt ꝯmunes et vniuerſales cauſe

Sciendũ quinto ꝙ quamuis iſta ſcientia predicta tria ꝯſideret. nõ tamen ꝯſiderat quodlibet horum vt ſubiectũ. ſed ſolũ ipſum ens ꝯmune. Illud enim eſt ſubiectũ in ſcientia cuius cauſas ⁊ paſſiones querimus in illa. non autem cauſa ipſius generis. licet cognitio ſcientie vſque ad cognitiõeʒ cauſarũ ſicut ad finem pertingat

Sciendũ ſexto ꝙ quamuis ſubiectũ huius ſciẽtie ſit ens ꝯmune ad materiale ⁊ immateriale creatum. dicitur tamen tota eſſe de his que ſeparata ſunt a materia ſecundum reʒ ⁊ rõnem Circa quod eſt aduertẽdũ ꝙ aliqua ſeparari a materia ſecundum rẽ ⁊ rõnem dupliciter poteſt intelligi. Uno modo aliqua dicũtur ſic ſeparari a materia ꝙ nunquam in materia eſſe poſſunt. ſicut deus et intelligentie. Alio modo quia etſi in materia quantum ad aliquid eſſe poſſunt. tamen ſine ipſa eſſe poſſunt nec in eorum rõne ponitur materia. cuiuſmodi ſunt ens ꝯmune ⁊ ea que ipſum ſecundum ꝙ huiuſmodi ꝯſequuntur. Si enim iſta ſecundum rem a materia dependerent aut in eorum rõne poneretur materia. nunquam ſine materia eſſe poſ-

ſent Aduertendū eſt inſuper. q̃ cū dicitur q̃ hec ſcientia ꝯſiderat prima pncipia ſimiliter τ maxime vniuerſalia pncipia. hoc eſt intelligendū tam de principijs entiū vt ſunt deus τ intelligentie q̃ etiā de pncipijs demonſtrationis ſiue ꝯpletis ſiue incompletis. Complexis q̃ ſunt ex terminis ꝯmuniſſimis. vt ſunt ens τ ea que ipſum ſm q̃ hmōi ꝯſequūtur. que ſm rem τ rōnem a materia ſeparanſ ſm ſecundū modū ſeparationis. Et prima pncipia entiū (que maxime ſunt vtilia in cauſando) etiaʒ pmo mō ſeparanſ. τ de vtroqꝫ mō ſeparatōis eſt iſta ſcia

Concluſio Rñſiua ad queſitū. iſta ſciētia (que metaphiſica dicitur) eſt ab alijs partibꝫ phie diſtincta. Probaſ q: ſcia eſt effectus demonſtratōis cuius mediū eſt diffinitio. ergo ſm diuerſitatē diffinitionū diuerſificanſ ſcie. Rerū aūt diffinitōes triplr variant. Quedā ēm ſunt res que nec eſſe nec ꝯſiderari pñt pter motū et materiā ſenſibilē. de quibus eſt phia naturalis. Alie ſunt res. que licet ꝯſiderari poſſint preter materiaʒ ſenſibilē. nō tñ poſſunt eſſe ſine ea nec ꝯſiderari pter materiā intelligibilē. de quibꝫ eſt mathematica. Alie ſunt q̃ eſſe τ ꝯſiderari pñt preter materiā ſenſibilē τ etiā intelligibilē. et ſic ſunt penitus ſine materia de quibꝫ eſt iſta ſcia. ergo τc. Item potentie τ habitus diſtinguūtur per obiecta τ actus formaliter ꝯſiderata. Subiectū autē huius ſcientie eſt ens ꝯmune τ intelligibile. eſſe aūt intelligibile habet vnūquodqꝫ ſm q̃ eſt a materia ſeparatum vel ſeparabile. ergo ſm q̃ res ſunt a materia diuerſimode ſeparabiles ſm hoc ad diuerſas ſcientias ptinēt. Sed quedā ſunt res que prorſus a materia ſeparātur de quibꝫ eſt iſta ſcia. Et alie ſunt que ſm rationem ſeparantur a materia ſenſibili τ non intelligibili ſm eſſe vero non ſeparantur a materia ſenſibili. de quibꝫ mathematica eſt. Alie vero ſunt res que nec ſm rem nec ſm rōnem a materia ſenſibili ſeparanſ. ſed ſm rōnem tñ ſeparanſ a materia ſignata. de quibus eſt phia naturalis. et ſic eſt ꝯcluſio vera. Quantū ad ſcdm articulū.

Dubitatur Primo vtrū ens ſit ſubiectū huius ſcie. Et videtur q̃ nō. q: a ſubiecto cuiuſlibet ſcie aliqͥd oportet eſſe diuerſum ſcꝫ paſſiones eius ſed ab ente nihil eſt diuerſum. ergo τc. Scdo arguiſ ſubiecti cuiuſlibet ſcie oportet eſſe aliqua principia per q̃ paſſiones de eo demonſtranſ. ſed entis nō ſunt pncipia q: ſic aliqͥd eſſet pus ente τ qͥlibet ens haberet pncipiuʒ τ ſic i infinitū. ꝙ. Tercio arguiſ ſic. ſubiectū ſcie dꝫ eſſe vniuocū: ſed ens nō eſt vniuocū. ergo τc. Itē iſta ſcia eſt de maxime ſeparatis. et dr nobiliſſima ſciaꝝ diuina atqꝫ vniuerſaliſſima. ergo oportet ſubiectū eius habere iſtas ꝯditōes que ſoli deo ꝯueniūt. ergo deus eſt ſubiectū eiꝰ. In oppoſitū eſt phs in quarto huiꝰ dicens q̃ hec ſcia ſpeculaſ ens inq̃ntum ens τ ea que ſibi inſunt. Pro ſolutiōe dubij ſciendū q̃ auerrois ꝓpter rōnem vltimā tenet q̃ deus eſt ſubiectū huius ſcientie. Alij dicūt q̃ cauſa ſm intentōem cauſe accepta eſt ſubiectū. ſicut Buridaniſte. Et alij dicūt q̃ eſt q̇dditas rei materialis. Sꝫ ꝯtra iſta ponūtur ꝯcluſiones

Concluſio pma. Deus nō eſt ſubiectū huius ſcie. ſicut probat Auicenna: q: de ſubiecto debet ꝓſupponi q: eſt. et debent inquiri paſſiones eius. ſed in iſta ſcia deum eſſe eſt queſitū. ergo τc. Minorē probat. q: vel deuʒ eſſe eſt ꝑ ſe notū vel diſparatū cognoſcenti vel in aliqua ſcientia queſitum. Nullus diceret primum neqꝫ ſcdm. q: non eſſet ſubiectū. Reſtat ergo terciū: ſed in alia ſcia queri nō poteſt nec cognoſci pter q̃ in iſta. ergo τc. Sed replicat Auerrois. q: in octauo phiſicoꝝ iam queſitū eſt τ oſtenſum deum eſſe. Reſpondet auicēna q̃ hoc eſt incidentaliter. ſcꝫ ad pleniorē motus notitiā habēdaꝫ. τ vt magis diſponaſ hō ad cognoſcendū vnū eſſe pmuꝫ pncipiū. et vt augeaſ deſideriū addiſcendi τ ꝑueniendi ad ſcientiā in qua certiꝰ poſſet cognoſci q̃lis eſt iſta ſcia.

Concluſio ſcda. Cauſa ſm intentōem cauſe accepta non eſt ſubiectum huius ſcientie. Probat Auicenna ſic q: multa inquiruntur in hac ſcia que nō habent attributionem ad cām ſm q̃ hmōi. Inquirit ēm hec ſcia naturas ſubſtantie q̃ntitatis τ alioꝝ pdicamentorū. actus τ potentie vnius et multi. τ ſic de alijs. que nō ſunt ꝓpria accidētia cauſe inq̃ntum hmōi

Concluſio tercia. Quidditas rei materialis non eſt ſubiectū huiꝰ ſcie. Probaſ q: hec ſcia eſt maxime intellectualis τ aliaꝝ regulatrix τ eſt de ſeparatis ſm reʒ τ rōnem a materia. ergo nō oīa entia ꝯſiderata in ipſa habent attributōem ad quidditatē rei materialis

Concluſio quarta Ens inq̃ntuʒ ens eſt ſubiectū huius ſcie. Patet q: ſibi ꝯueniūt ꝯditōes ſubiecti reſpectu huius ſcie. ergo τc. Et tūc ad rōnes dubij eſt dōm

Ad primā dr q̃ ab ente aliquid eſt diuerſum ſm rōnem. et habet aliqua que licet nō ſunt vere paſſiōes. ſunt tñ quaſi paſſiones. et hoc ſufficit ad diuerſitatē ſubiecti et paſſionū ſcie vniuerſaliſſime. Dicit vltra q̃ licet hec ſcientia ſit de ente inq̃ntuʒ ens vt de ſubiecto adequato eſt tñ principaliter de pmo membro analogie. quod eſt ſuba. ad quā omnia alia hñt attributiōeꝫ. mō a ſuba eſt aliqͥd diuerſuʒ re τ rōne Ad ſcdam dr q̃ entis qđ eſt hic ſubiectū ſunt aliqua pncipia. ſi vero ens ꝯmune deo τ creaturis poneret ſubiectum nō haberet per ſe principia. nō tñ ſibi repugnarent. Ad terciā dicit q̃ ſufficit vnitas analogie q̃ neccãria eſt ſubiecto ſcie cōis Ad vltimā et ad pmaꝫ eius partem dr q̃ hec ſcia dr eſſe de maxime ſeparatis. nedū de his que nunq̃ ſunt in materia. ſed etiā de illis que pñt eſſe ſine materia. vt ens τ cetera tranſcendentia Unde vt patuit ſupra hec ſciētia eſt de ente cōi vt de ſubiecto de deo τ intelligētijs vt de fine. et de decem cathegorijs et de partibꝫ eius. τ de ceteris tranſcendētibꝫ. vt de paſſionibꝫ eius. Ad ſcdam partem dr q̃ nō oportꝫ ſubiectū eſſe nobiliſſimū inter ꝯſiderata in tali ſcia. ſed ſufficit q̃ tale nobiliſſimū habeat attributōem ad ipſum. Et pt iſtud ꝯcordari ꝑ diſtinctionem ꝯmunē de ſubiecto. Ens ēm ſm q̃ ens eſt ſubiectū attributōis τ adequatū huic ſcientie. cuius inquiriūtur ꝓprietates τ pncipia. et inter partes pncipalior eſt ſuba ſed deus eſt finis vltimus Ad vltimā ꝯcediſ q̃ ens eſt vniuerſaliſſimū in predicando. deus vero in cauſando. et ita ens eſt effectus deo ꝓportionatus

Dubitatur ſecūdo. vtrū ens (qđ eſt hic ſubiectū) ſit ꝯmune deo τ creaturis. enti reali τ enti rōnis. Dicit q̃ non. q: vt habeſ quarto huius inquirende ſunt cauſe entis. qđ eſt hic ſubiectuꝫ. ſed ens ꝯmune deo τ creaturis nō hꝫ cauſas. ergo τc. Similiter hec ſcia ē realis et ens cōe enti reali τ enti rōnis nō eſt totaliter reale ergo τc Et ſic reſtat q̃ ens creatū reale (qđ diuidiſ in decem pdicamenta) eſt ſubiectū huius ſcientie. ſub quo non ꝯtineſ deus habet tamen deus attributionem ad ipſum. q: eſt cauſa eius in triplici genere cauſe. ſcꝫ efficientis finalis τ formalis exemplaris. tale ens etiaꝫ hꝫ principia intrinſecā quia omne tale ꝯponitur ex actu τ potentia.

Dubitatur tercio. vtrū hec ſcientia ſit vna. Dicitur q̃ ſic: Et in ea reperiſ triplex vnitas prout vnitas eius ex parte trium poteſt attendi. Si enim attendaſ vnitas eius ex parte vnitatis quā habent partes entis in ente tūc ibi eſt vnitas analogie ꝓportiōata latitudini ſubiecti eius. Si vero attendaſ vnitas eius ex parte immediationis ſubſtandi ſubiecti ſuis paſſionibꝫ. tūc in hac ſcia eſt maior vnitas q̃ in quacūqꝫ particulari ſcientia. q: inter ens τ paſſiones eius eſt vnitas realis τ diuerſitas rōnis tm̃. Si vero attendatur vnitas eius ex parte primi membri analogie entis quod eſt ſubſtantia: tunc hec ſcientia eſt maxime vna

Dubitatur quarto. vtrū intellectus noſter ꝑficiatur hac ſcia. Et videſ q̃ non. quia intellectus noſter eſt corpori ꝯiunctus. τ hec ſcientia eſt de maxime ſeparatis. ergo τc. Reſpondeſ q̃ ꝑficit intellectū noſtrum ſm eius ſupremā portōem ſm quā trāſcendit naturam corporeaꝫ et vt attingat ſupiores intellectus. Et hoc eſt qđ dr phs decimo ethicoꝝ. q̃ felicitas eſt ꝑfectio hominis non ſm q̃ homo eſt. ſed ſm q̃ in eo exiſtit aliquod diuinum. Et ad obiectōem dicit q̃ intellectus noſter nō eſt totaliter corpori ꝯiūctus.

Dubitaſ quinto de nominibꝫ huius ſcientie τ de rōnibꝫ ipſoꝝ. Reſpondeſ q̃ ſm tria tractata in primo articulo (ex quibꝫ maxime perfectio ſcientie attenditur) ipſa ſortitur tria nomina. Dicit ēm ſcientia diuina ſiue theologia inq̃ntum eſt de deo τ intelligentijs. Et dicit metaphiſica inq̃ntum ꝯſiderat ens inq̃ntum ens. τ ea que ſibi inſunt. hec ēm tranſcendūt naturalia. Dicit etiā pma phia. q: primas rerū cauſas ꝯſiderat. et cum hoc dr ſapientia. q: ſibi ꝯpetūt ſex ꝯditiones ſapientis vt poſtea videbiſ. Et ſic pꝫ q̃ hec ſcientia diſtincta eſt ab alijs. patet ſecūdo q: eius eſt triplex ꝯſideratio. ſcꝫ primarū cauſarū maxime vniuerſaliū τ maxime a materia ſeparatarum. Patet etiā quid eſt ſubiectū eius. quā vnitatē habet. qualiter perficit intellectum noſtrum. et quot nominibus nominatur

Ad rōnes Ante oppoſitū ad primā dicitur. q̃ corporeū τ incorporeū ſunt eiuſdē generis pdicamentalis τ nō ſcibilis niſi accipiatur ſubſtantia corporea in ratione entis τ ſubiecti abſolute. et non ſub ratiōe entis naturalis τ mobilis. niſi tunc capiatur ſubſtantia incorporea in ratione motoris τ mobilis Ad ſecūdam dicitur q̃ philoſophus naturalis materiā ꝯſiderat non ſub rōne ſubſtantie ſiue ſub ratōe potentie abſolute ad actū ſubſtantialem: ſed ſub ratione materie Et ſimiliter ens materiale ꝯſiderat non ſub rōne entis abſolute. ſed ſub ratione entis mobilis τ materialis. Et metaphiſicus quicquid ꝯſiderat. ꝯſiderat ſub rōe entis abſolute aut partis aut paſſionis vel pncipij entis abſolute. ſicut philoſophus naturalis ſub ratione motus. Ad terciā dr q̃ duplex eſt ens. ſcꝫ nature τ rationis. metaphiſicus vero ꝯſiderat omne ens nature ſub ratione entis abſolute et logicus omne ens rationis. Et quia non eſt aliquod ens nature in quo ratio noſtra aliquam intentiōem ſecūdam adinuenire non poſſit τ ſibi attribuere. ideo tñ ſe extendit ens rōnis quantū ſe extendere poteſt ens reale τ adhuc amplius. et ſic metaphiſicꝰ laborat circa oīa entia nature. logicus ꝟo circa oīa entia rōnis

Omnes homines natura ſcire deſiderāt. Signū aūt eſt ſenſuū dilectio. preter ēm vtilitatem ꝓpter ſeipſos diligimus et maxime alioꝝ: qui eſt ꝑ oculos. Nō ēm ſolū vt agamus. ſed τ nihil agere debentes ipm videre pre oīibꝫ vt dicam alijs eligimꝰ. Cauſa aūt eſt. q̃ hic maxime ſenſuum nos cognoſcere facit. τ multas differentias demonſtrat rerum

Queritur Scdo vtrū oēs hoīes natura ſcire deſiderant Arguitur pmo q̃ nō. q: ſcire nō eſt naturaliter ab hoīe cognitum. q: intellectus in pncipio ſui eſt ſicut tabula raſa in qua nihil eſt depictū. ergo non ab hoīe naturaliter deſideraſ. Tenet ꝯña. q: deſideriū hoīs (cū intellectuale ſit) nō ferſ niſi ad cognitū Secūdo ſic. ſcire hoī ꝯnatū eſt. ergo nō eſt ab eo deſideratū Tenet ꝯña. q: deſideriū non eſt niſi rōne carentie. Añs pꝫ. q: in aīa humana ab exordio eſt lumen intellectuale intellectus agentis. qđ eſt actualitas omniū intelligibilium. et ſcibilitas omniū ſcibiliū. τ eſt naturaliter ꝯiunctum intellectui poſſibili. ergo τc. Tercio ſic: qđ a tota ſpecie deſideraſ tanq̃ finis. a maiori parte debꝫ adipiſci ſed plures ſunt hoīes ignorantes q̃ ſcientes. ergo τc

Quarto ſic. plures ſunt naturaliter inclinati ad ignorantiā q̃ ad ſciam. q: aliq̇ naturaliter inclinati ſunt ad opera bellica. alij ad delectabilia proſequenda. quoꝝ proſecutio ꝯtraria eſt acqͥſitioni ſcie Et ideo antiquitus rome aſtrologi ordinabanſ ad iudicandū de inclinatiōibꝫ iuuenū. vt quilibet diſponereſ ſm inclinatōem ſuam. qđ nō oporteret ſi oēs eſſent naturaliter inclinati ad ſciaꝫ In oppoſitū eſt phus in pncipio huius libri. Primo videbiſ de queſito. τ ſcdo erūt dubia

Sciendū Primo q̃ deſideriū ſiue appetitus eſt inclinatio rei in ſuum finem vel bonū ꝯſequens formā illius rei. ideo ſi forma ſit pure naturalis. deſideriū eſt pure naturale. vt inclinatio grauis eſt eē deorſum Et ſi forma ſit eleuata ſupra naturā materie tamē affixa tanq̃ organo (vt eſt aīa ſenſitiua appetitus) dr ſenſitiua. et ſi talis forma ſit rōnalis. appetitus erit rōnalis Ex quo pꝫ q̃ deſideriū hoīs ad ſcire pt dici naturale. q: ſibi ineſt per naturaꝫ. poteſt etiā dici intellectuale: q: natura hoīs intellectualis eſt. Deſideriuʒ aūt dr dupliciter intellectuale Uno mō q: eſt ꝯſequēs formam q̃ intellectualis eſt. et ſic deſideriū hoīs ad ſcire etiā ante cognitionē ipſius deſiderati intellectuale diceretur. Alio mō. q: ſequiſ cognitōem intellectualē ipſius deſiderati. τ ſic deſiderium hominis ad ſcire magis ꝓprie dicitur naturale q̃ intellectuale

Sciendū ſecūdo q̃ q̃uis oēs hoīes natura ſcire deſiderant. natura ſcꝫ qua ſunt hoīes tanq̃ ſm ꝑfectā τ ꝓpriam operatōem τ finem. nihilominꝰ a ꝯſecutiōe huiꝰ finis multi multipliciter ꝑ accñs impediūtur. quidā ēm ꝓpter ꝯſecutōem voluptatū. τ alij ꝓpter nimiā pigriciā

Trip diffinitiois Varietas

Subm

et tales ſunt increpandi. Alij aũt ꝓpter maliciã ꝯplexio
nis corporis. Et alij ꝓpter defectũ bone fortune.

Sciendũ tercio. ꝙ licet omnes homines ſm naturã hu
manã equali re ſcire deſiderant. ⁊ magis deſiderãt ſciẽ
tiã diuinã (que eſt de p̄mis cauſis ⁊ p̄mo ente) tamẽ ex
parte ꝯplexionis indiuidualis nõ equaliter ſcire deſide
rant. ſʒ aliqui plus vnã ſciam. ⁊ aliqui aliam

Sciendũ quarto. ꝙ in ꝓpõne de qua eſt q̄ſtio quatuor
ꝯ deſignantur. que in omi actõe ꝯcurrũt. ſcʒ id qđ appe
tit. cũ dr (omnes hoies) et quo appetit cũ dicit (natura) ⁊
ipſe appetitus cum dr (deſiderant. et ipſe terminus eius
cum dicitur (ſcire)

Concluſio Rñſiua ad queſitũ. oẽs ho
mines natura ſcire deſide
rant. Probat Areſto. a ſig
no qđ eſt ſenſuũ dilectio inq̄tum cognoſcitiui ſunt. etiã
p̄ter hoc ꝙ ad vtilitatẽ vite ꝯferant. qđ ꝓbat Areſto. ꝑ
hoc ꝙ ille ſenſus maxime ab hominibꝫ diligit q̄ cogno
ſcitiuus eſt. ſed ſenſus viſus maxime nos cognoſcere fa
cit ⁊ plures rerũ drñas nobis demõſtrat. ġ ⁊c. Ex quo
ſequit ꝙ ip̄m cognoſcere ſiue ſcire naturaliter deſidera
mus. q: ſenſus noſtros diligim⁹ ꝓpter cognitiõem. eſto
ꝙ aliã vtilitatẽ nobis nõ afferrent. Ex dictis pʒ ꝙ ſen
ſus nõ equalit ſeruiũt hoibꝫ ⁊ brutis. q: magis ſubſerui
unt hoibꝫ. Hanc ꝯcluſionẽ ꝓbat ſctũs Thomas tribus
rõnibꝫ. Prima eſt. vnũqđqꝫ imꝑfectũ appetit ſuã ꝑfectio
nem naturalit vt materia formã. ſed intellectus noſter ĩ
perfectus eſt ⁊ ſolũ poſſibilis eſt vocatus. ⁊ ꝑfectio eius
eſt ſcire. cũ ꝑ ip̄m fiat in actu. mõ actus eſt ꝑfectio ipſius
potentie. ġ ⁊c. Secđa rõ. vnũqđqꝫ naturaliter appetit ſu
am ꝓpriã opatiõem. ſed opatio hoīs inq̄ntum hõ (ꝑ quã
ab alijs differt) eſt ſcire ſiue intelligere. ġ ⁊c. Tercia rõ.
vnũqđqꝫ ens naturaliter deſiderat ſuo principio ⁊ fini
ꝯiũgi. q: in hoc ꝯſiſtit vltima ꝑfectio. ideo motus circu
laris ꝑfectiſſimus dr. ſed p̄ncipiũ ⁊ finis hoīs eſt ipſe de
us. cui ꝯiungi non poteſt niſi per cognitionem ⁊ amorẽ
ſequentẽ cognitiõem. ergo ⁊c.

Dubitat Primo q̄ntum ad ſcđm. quare
in p̄ncipio huius ſcie magis q̄
in alijs ſcientijs poſuit Areſtote
les ꝓpõnem de qua eſt iſta q̄ſtio. Dicit ꝙ triplex pt aſſig
nari cã. Prima eſt. q: ſcia eſt de p̄mis intelligibilibꝫ et
ſcibilibꝫ ſuꝑ quibꝫ fundat omne ſcibile ⁊ intelligibile. ideo
ad ipſam ꝑtinet oſtendere p̄mũ originale p̄ncipiũ gene
rationis ſcie in nobis. qđ eſt deſideriũ ad ſcire mõ predic
to. Secđa cã eſt vt in hac cõi ſcia dignitatẽ ſcie oſtendat
ꝑ hoc. ſcʒ ꝙ ab oibꝫ deſiderat tanq̄ finis. Tercia eſt. vt
oſtendat ſciaʒ ⁊ maxime iſtã nõ ee vanã. q: illud (in qđ
maxime intẽdit deſideriũ hoīs) nõ pt eſſe vanũ

Dubitat ſcđo circa textũ. vtrũ ſenſus viſus ſit ma
xime cognoſcitiuus. Et videt ꝙ nõ. q: ſcđo de aia dr ꝙ
ſenſum tact⁹ certiorẽ habem⁹: ⁊ in eodẽ hñtes bonũ tac
tum cõiter ſunt boni intellectus. Itẽ auditus dr ſenſus
diſcipline. ergo videt ꝙ eſt magis cognoſcitiuus Ad
dubiũ r̄ndet. ꝙ viſus in cognitiõe duplr alios ſenſus ex
cellit. Primo q: maxime cognoſcitiuus eſt. i. certius co
gnoſcit. Secđo q: plures rerũ drñas nobis oſtendit ꝑ ſe
Reſp̄mi eſt. q: viſus inter alios ſenſus ſpũalior eſt. ergo
certior eſt. Aſſumptum patet ex eius immutatiõe ab ob
iecto. obiecta eñ aliorum ſenſuuʒ mediuʒ ⁊ organũ quo
dãmodo immutant materialiter. vt patet inductiue de
oibꝫ ſenſibꝫ: ſed viſibile mediũ ⁊ organũ ſpũalit imutat

ergo ⁊c. Ratio ſecũdi partꝫ primo. quia ſenſus cognoſci
tiuus eſt accidentiũ in quibꝫ ꝯmunicant inferiora corpo
ra cũ ſuperioribꝫ. ceteri vero ſenſus cognoſcũt ſolũ acci
dentia in quibꝫ differũt ſupiora ab inferioribꝫ. Secđo q:
ſenſibilia ꝯmunia precipue per viſum ⁊ tactũ cognoſcũ
tur. Cuius rõ eſt. q: alij tres ſenſus cognoſcitiui ſunt eo
rum que a corꝑe ſenſibili quodãmodo effluũt ⁊ non ma
nent ĩ ipſo. ſed viſus ⁊ tactus cognoſcũt ea q̄ in ip̄o ma
nent. ideo eoꝝ iudiciũ (q: extendit ad res ipſas) certius
eſt iudicio alioꝝ qđ extendit ad ea que a corpore pcedũt
ideo figura ⁊ magnitudo ⁊ alia quelibet res ſenſibilis in
ſe ipſa diſpoſita magis ꝑcipitur viſu ⁊ tactu q̄ alijs ſen
ſibꝫ. et adhuc magis ꝑ viſuʒ ꝓpter cauſas dictas Et eti
am q: q̄ntitas ⁊ ea que ad ipſam ſequũtur (que videtur
eſſe ſenſibilia ꝯmunia) ꝓximius ſe habent ad obiectũ vi
ſus q̄ tactus. qđ patʒ ex hoc ꝙ obiectuʒ viſus omne cor
pus habens q̄ntitatem aliquo mõ ꝯſequit. ⁊ nõ obiectũ
tactus Ad primã obiectiõem dicit. ꝙ p̄ma autoritas
intelligit reſpectu tactus in ceteris animalibꝫ. ⁊ nõ reſpe
ctu alioꝝ ſenſuũ in homine. Et ad aliam autoritatẽ cõ
cedit ꝙ bonitas tactus arguit bonitatẽ partis ſenſitiue
quia eſt fundamentũ alioꝝ ſenſuũ. et ſic ex ꝯſequenti ar
guit bonitatẽ intellectus inq̄tum pro iſto ſtatu intellec
tus dependet a ſenſu. ⁊ tñ negat ꝯña. Secđa obiectio bñ
ꝓbat ꝙ auditus de per accñs plura cognoſcit. vt aſs di
ctũ eſt. ⁊ ideo ꝑ nũc relinquit. Et ſic pʒ rñſio ad dubiũ

Ad rões Ante oppoſitũ. Ad primã di
cit ꝙ deſideriũ naturale hoīs
ad ſcire nõ preexigit cogniti
onẽ intellectualeʒ hoīs deſiderantis. ſed alicuius ſupio
ris cognoſcentis hmõi naturã quã ſequit tale deſideri
um Ad ſcđam negat aſſumptũ. Et ad ꝓbatiõem dr
ꝙ lumen intellectus agentis nõ dr actualitas intelligibi
liũ. q: in ſe actu haberet oẽs formas omniũ intelligibiliũ
ſed q: eſt potentia actiua potẽs facere actu intelligibi
bia illa que ſunt potentia intellibilia. ideo etiã non vnit
intellectui poſſibili vt forma. ſed dumtaxat ꝑ formas in
telligibiles actu per ip̄m factas vnit intellectui poſſibili
vt potentia actiua intelligibiliũ in actu Ad terciã dr
ꝙ ſi ſint plures ignorantes q̄ ſcientes hoc eſt ꝑ accñs et
ꝓpter varia impedimenta Ad quartã dr ꝙ licet mali
cia ꝯplexionis aut deprauata ꝯſuetudine in aliq̄bꝫ ſit in
clinatio ad aliqđ ꝯtrariũ ꝯſecutiõi finis. nihilominus ad
huc manet naturale deſideriũ ſue ꝑfectiõis. Deſideriuʒ
etiã in particulari ad diuerſas ſcias inclinat. ⁊ ideo anti
quitus deputabant aſtrologi. vt dictũ eſt. ergo ⁊c.

Aialia q̄dẽ igitur natura ſenſuʒ habentia
fiunt. et ſenſibꝫ aũt q̄buſdã q̄dem ipoꝝ memo
ria nõ fit. q̄buſdã vero fit. Et ꝓpter hoc alia q̄
dem prudentia ſunt. alia vo diſciplinabiliora
nõ potentibꝫ memorari. Prudentia q̄dem ſũt
ſine addiſcere q̄cũqꝫ ſonos audire nõ potẽtia
ſũt. vt apes. Et vtiqꝫ ſi aliquid aliud hmõi eſt
aialiũ genus. addiſcunt aũt q̄cunqꝫ cũ memo
ria. et hũc habent ſenſuʒ. Aialia q̄dem igitur

hymaginationibꝫ ⁊ memorijs viuunt. experi
menti aũt parum ꝑticipant. hoim aũt genus
arte ⁊ rõnibꝫ: Fit aũt ex memoria hoibꝫ expe
rimentũ. eiuſdẽ nãqꝫ rei multe memorie vni⁹
experientie potentiã faciunt. et fere videtur ſcie
ſimile experimentũ eſſe ⁊ arti. Hoibꝫ aũt ſcia
et ars per experientiã euenit. experientia q̄dem
eñ artem fecit: ſicut ait Pholome⁹ recte di
cens. ſed inexperientia caſum. Fit aũt ars cum
ex multis experimentalibꝫ cõceptionibꝫ vna fit
vlis de ſimilibꝫ acceptio Acceptiõem quidem
eñ habere ſocrati ⁊ platoni hac egritudine la
borantibꝫ hoc ꝯtulit. ⁊ ita multis ſingularibꝫ
experimenti eſt. Qđ aũt omnibꝫ hmõi ſm vnam
ſpẽm hac egritudine laborãtibus contulit: vt
fleumaticis aut colericis aut eſtu febricitãti
bus artis eſt. Ad agere q̄dem igit experientia
nihil ab arte differre videtur

Queritur Tercio. vtrum ex ſenſu fiat
memoria. ⁊ ex memoria fiat
experimentũ. ⁊ ex experimento
fiat ars Arguit ꝙ nõ. ⁊ primo quo ad primã ꝑtem. q: il
lud ex quo fit aliqđ manet in facto. ſed memoria facta
nõ remanet ſenſus. ġ ⁊c. Secđo ſic. ſi ex ſenſu fieret me
moria ſequeretur ꝙ quoꝝ nõ habemus ſenſum nõ habere
mus memoriã. quod eſt falſuʒ Et ſiſr argueret ꝙ ex me
moria nõ fieret experimentũ. Et iterũ tercio ſic. quia ſeq
retur ꝙ cuicunqꝫ ineſt memoria ineſſet experimentũ quod
eſt falſum. vʒ in brutis Quarto arguit contra terciã
ꝑtem ſic. quia experimentũ eſt fallax vt habet ypocras. et
ars eſt certa ⁊ infallibilis. ġ ⁊c. Itẽ ars eſt vniuerſaliũ
que immaterialia ſunt. mõ materiale nõ eſt factiuũ im
materialis. ġ ⁊c. Quinto ſic. multi ſunt qui nõ ſunt
experti. ergo nõ eſt vtiliter verum artem ex experimento ge
nerari In oppoſitũ eſt pħs in textu

Sciendum Primo. ꝙ poſtq̄ pħus
poſuit p̄n⁹ p̄mũ genera
tiõis ſcientie in nobis. qđ
eſt naturale deſideriũ ad ſcire. Hic ꝯñr oñdit p̄n⁹ cog
nitionis ꝑ oẽs gradus eius vt tandẽ veniat ad accipiẽ
dum digniſſimũ gradũ cognitionis. vt oſtendat debere
verſari circa altiſſima p̄ncipia ⁊ altiſſimas cãs. vt etiam
oſtendat illum eſſe ſpeculatiuũ ⁊ nõ practicũ. ⁊ hoc mõ
venatur dignitatẽ huius ſcientie.

Sciendũ ſecũdo. ꝙ ordinẽ cognitionis ꝓcedit pħs
primo q̄ntum ad aialia bruta. ſcđo quantũ ad homines.
et quo ad bruta ponit p̄mo illud in quo omnia ꝯueniũt.
qđ eſt habere ſenſum. q: ex hoc diſtinguimus aial a non
animali. ſcđo ponit illud in quo dñt. ⁊ ſeinuicẽ excedũt
quia non omnia omnes hñt ſenſus. ſed ſola ꝑfecta. ꝑfecta
eñ habent tam exteriores q̄ interiores ſenſus. ſenſus ve
ro quem hñt omnia aialia eſt tactus. qui ſolus fundamẽ
tum oĩm alioꝝ eſt. ⁊ eſt p̄mus via generatiõis

Sciendũ tercio circa diuerſitatẽ cognitiõis in brutis
ꝙ brutoꝝ quedã habẽt ſenſum tñ. ⁊ carent memoria. vt
ſunt aialia imꝑfecta ⁊ imobilia ſm locũ Nam cũ aialibꝫ
cognitio ſenſitiua ſit data ſolum ad vite neceſſitatẽ. illa
ſola memoriã habere debẽt. que localiter mouent ad ali
quod diſtans Nam ſi in ipſis nõ remaneret intẽtio p̄us
accepta. et q̄ ad motũ prius inducebant motũ ſuum cõ
tinuare nõ poſſent. ſed aialibꝫ immobilibꝫ ſufficit ad vi
tam acceptio ſenſibilis p̄ntis. iõ ſola hymaginatiõe ꝯfu
ſa hñt aliquẽ motum indeterminatũ. tercio de aia

Sciendũ quarto. ꝙ cum prudẽtia ex preteritoꝝ me
moria de futuris puideat. ꝯſequens eſt ꝙ aialia que me
moriam non hñt non ſunt prudentia. ⁊ aialia memoriã
habentia prudẽtia ſunt. Qđ aũt prudentia nõ ſunt parʒ
nam ſm Tulliũ tres ſunt partes prudentie. p̄ma eſt me
moria preteritoꝝ. ſecũda eſt intelligẽtia preſentiũ. et ter
cia eſt prouidentia futuroꝝ

Sciendũ quinto. ꝙ inter animalia habẽtia memoriã
et prudentiã quedã habent auditum ⁊ diſciplinabilia ſũt
et quedã non hñt auditum ⁊ indiſciplinabilia ſunt. quia
diſciplinabilis inſtructio ꝑ auditum recipit. Et ideo dr
in de ſenſu ⁊ ſenſato. ꝙ ſermo audibilis exiſtens eſt cau
ſa diſcipline. Ex dictis patet. ꝙ tres ſunt gradus ꝯgni
tionis in brutis Aduertendũ eſt tamẽ. ꝙ hic accipiũ
tur prudẽtia ⁊ diſciplina large ⁊ nõ ꝓprie. ſed metapho
rice. prudẽtia ſcʒ ꝑ omni p̄ncipio directiuo opatiõis. qđ
in brutis ẽ naturalis diſtinct⁹. ⁊ diſciplina ꝑ acq̄ſitione
alicui⁹ cognitionis ab alio. que fit ꝑ ſolam ꝯſuetudinẽ
aliquid ſepius audiendi vt faciendi Aduertendũ eſt
inſuꝑ. ꝙ bruta auditum non habẽtia (vt ſunt apes) a ſo
nis per accidens terrent. ⁊ hoc ꝓpter motum aeris. Et
quãdo arguit. male dr in textu ꝙ apes habeãt auditum
quia ꝯgregant per ſonũ peluis. ergo hñt auditũ. Dõm
ſm dñm Albertũ. ꝙ illum ſonũ non ꝑcipiunt ꝑ modum
ꝯceptus. ſed ꝑ modum affectus. Vel dõm ꝙ non ꝯgre
gantur ꝓpter ipſum ſonũ. ſed ꝓpter motum ipſius aeris
ſpecialẽ. in quo fit ille ſonus peluis. vt prius dcm̃ eſt

Vlterius ſciendũ circa motum cognitiõis humane.
ꝙ p̄mo oſtendit Areſto. illud in quo excedit cognitiõem
brutoꝝ. ſecũdo quõ per diuerſos gradus diſtribuitur.
Quo ad p̄mũ dicit Areſtoteles. ꝙ bruta hymaginatio
nibꝫ tñ ⁊ memorijs viuũt. animalia ſcʒ imꝑfecta hyma
ginationibꝫ tñ. in quibꝫ hymaginatio nihil aliud eſt q̄
apprehenſio ꝯuenientis vel diſcõuenientis ſequens im
mutationẽ ſenſus tactus. et qua apprehẽſione in ipſis ſe
quitur delectatio aut triſticia. ⁊ ꝯñr aliquis motus di
latationis ⁊ ꝯſtrictionis ad ꝓſecutiõem vel ad fugã or
dinatus. ſed aialia ꝑfecta licet hymaginatiõem habeãt
q: tñ vnũquodqꝫ regi dr ab eo qđ eſt p̄ncipalius in ipſo
ideo non hymaginationibꝫ ſed magis memorijs viuere
dicunt. Et non accipitur ibi viuere put eſt in viuentibꝫ
eſſe. q: ſic precedit memoriã ⁊ hymaginationẽ. ſʒ accipit
ꝑ opatione vitali. ſicut ⁊ ꝯuerſatiõem hoim vitam quãqꝫ
dicimus Vlterius ſciendũ eſt. ꝙ vt habet textus ani
malia bruta memoriã habentia parum experimenti ꝑtici
pant. Cuius rõ eſt. q: experimentũ eſt collatio pluriũ ſin
gulariũ in memoria retentoꝝ. hmõi aũt collatio ꝓpria ẽ
homini. ⁊ ꝑtinet ad vim cognitiuã ſeu rõem ꝑticularem
que collatiua eſt intentionũ indiuidualiũ. ſicut rõ vlis

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

intentionũ vniuerſaliũ. ſed quia ex multis ſenſib⁹ in memoria reſeruatis bruta aſſueſiunt ad aliq̃d pſequendũ vel vitandũ. ideo parum vel aliquid experimenti dicũtur habere. ſed hoies ſupra experimentũ quod ptinet ad rõnem pticularẽ habent rõem vlem. per quã viuũt ſicut p illud quod eſt pncipalius ipſis. Sicut eñ ſe habet experimentũ ad rõnem pticularem. et pſuetudo ad memoriã in brutis. ita ars ad rõnem vniuerſaliũ in hominib⁹. ſicut ergo regimẽ totũ in brutis pfectis eſt p memoriã adiuncta aliqua diſciplina et quadã aſſuefactiõe. ita perfectum hoīs regimen eſt p rõnem arte pfectam. quidam eñ homines rõne ſue arte regunt. ſed illud regimen eſt imperfectum. Si igit cognitio humana brutoꝝ cognitionem excedit. q2 bruta hymaginationib⁹ ꝛ memoriis viuunt. ſed parũ experimenti aut nihil pticipant. hoīm aũt genus arte ꝛ rõe viuit Ulterius ſciendũ eſt. vt videãtur diuerſi gradus cognitiõis ꝛ qliter vnus ex alio cauſetur. q experimentũ in hominib⁹ ex memoria fit hoc mõ. q2 ex multis memoriis alicui⁹ rei accipit hõ experimentũ de aliquo. quo experimento habito poteſt faciliter ꝛ recte opari. ideo fere ſimile videt arti ꝛ ſcientie. Eſt eñ ſimilitudo. q2 in vtroq3 ex multis ſumit vna acceptio alicui⁹ rei diſſimilitudo ſo eſt. q2 p artẽ accipiunt vlia ꝛ p experimentũ ſingularia tñ Deinde oñdit ph̃s q ars generat ex experimẽto. pmo autoritate Ptholomei dicẽtis. q experientia facit artẽ. inexperientia vero caſuꝫ Q2 aũt inexptus opatur recte a caſu eſt. Et ſiliť generat ars ex experimento ſicut experimentũ ex memoria. nã ſicut ex multis in memoria reſeruatis generat vna experimentalis cognitio. ita ex multis experimentalib⁹ acceptionib⁹ fit vna vlis de ſilib⁹ acceptio. Exemplicat textus. nã cum hõ accipit in ſua cognitione q hec medicina contulit platoni ꝛ ſocrati tali egritudine laborantib⁹. hoc ad experimentũ ptinet Sed cum hoc accipit poſtea pcluſionẽ. q oīs talis medicina oīb⁹ hominib⁹ talis pplexionis ꝛ tali egritudine laborantib⁹ confert. hoc ad artẽ ptinet. Patet g̃ ex dictis q vltra g̃dus cognitiõis repros in brutis in homine reperitur duplex gradus. ſ. experimentũ quod ad rõem pticularem ptinet. ꝛ ars que ptinet ad rõnem vniuerſalẽ. de quoꝝ cõparatione poſtea videbitur.

Concluſio Prima. ex ſenſu fit memoria. Probat. q2 memoria ſequit fantaſiã. fantaſia aũt eſt motus a ſenſu ſm actũ factus. tercio de aĩa. ergo memoria ſeqtur ſenſum. Scdo. omne hñs formã in actu pt eam cauſare vniuoce vel equoce in ſuſceptiuo. ſ3 ſenſus in actu habet in ſe formã ſenſibilis. ergo pt eam cauſare in ſenſu cõi. ꝛ ſenſus cõis in fantaſia. ꝛ ex ſpẽb⁹ in fantaſia cauſatis poteſt eſtimatiuo elicere ſpẽs non ſenſatas. et eas cauſare in memoria.

Cõcluſio ſecũda. ex memoria fit experimentũ Probat quia homo nõ poteſt eſſe exptus niſi habeat memoriã q aliquid ſimile factum eſt in multis

Cõcluſio tercia. in brutis hñtib⁹ memoriã eſt experimentũ quantũ ad materiale ꝛ nõ quantũ ad formale. patet. q2 ſpẽs ſenſibiliũ reſeruate in memoria ſunt materia experimenti. ꝛ formale eius ẽ collatio hmõi ſpecieꝝ ſiue pticulariũ intentionũ Solius aũt rõnis ẽ colligere multa in vnum. ꝛ ea pparare ad inuicẽ. ergo pcluſio vera.

Cõcluſio quarta. ars ex experimento generat. Probatur. q2 ars eſt vlis acceptio. ſed vniuerſale accipi nõ poteſt niſi ex multis ſingularib⁹. q̃ꝝ collatio eſt experimentũ

Ad rõnes Ante oppoſitum Ad primã dr. q ſenſus ꝛ memoria nõ debent capi p potẽtiis. ſed p actib⁹ eaꝝ. Dĩ vltra. q ex õr ordine. ꝛ etiã quodãmõ habitudinẽ cauſe efficiẽtis. p quãto actualis immutatio ſenſus exterioris quodãmõ effectiua ẽ immutatiõis actualis ſenſus interioris. ꝛ ſic nõ fit tanq̃ ex materia q̃ð ptendit argumentũ Ad ſcðam dr. q de q̃buſcũq3 habemus memoriã habemus ſenſum p ſe vel p acciñs Ad terciã negatur pña. q2 multe memorie nõ ſunt niſi materia experimenti Ad q̃rtam dr. q experimentũ ſcm in paucis ꝛ nõ in cã cognita eſt fallax. ſed experimentũ ſcm in oĩbus nõ repta inſtãtia a cã cognita nunq̃ eſt fallax. q2 ex tali generat ars Ad q̃ntam dr. q ex experimento virtute rõnis generat ars. ſicut ex fantaſmate virtute intellectus agentis generat ſpẽs intelligibil. Ad ſextam dr. q aliquis pt fieri artifex dupľr. vno mõ p doctrinã ab alio. et per cognitõem cauſe ab alio acceptã abſq3 experimento. et ſic poteſt aliquis acq̃rere artẽ abſq3 experimento. Alio mõ per inuentionẽ ppriam. ꝛ ſic nõ poteſt acquirere artem niſi p viam experimenti

Sed exptos magis pficere videmus ſine experientia rõem hñtib⁹ Cã eſt. q2 experientia q̃dẽ ſingulariũ cognitio. ars ſo vniuerſaliũ. Actus ſo ꝛ generatiões oẽs circa ſingularia ſũt non eñ medicus ſanat hoiem niſi ſm acciñs. ſed calliã aut ſortẽ aut aliquẽ ſic dictoꝝ. cui ẽ hoiem accidit. Si igit ſine experimento q̃s rõnem habeat. ꝛ vlẽ quidẽ cognoſcat. in hoc aũt ſingulare ignorat. Multotiẽs quidẽ cũ rõne peccabit. ſingulare nãq3 magis curabile ẽ. ſed tñ ſcire audire vel intelligere magis arte q̃ experimẽto eſſe arbitramur: ꝛ artifices expertis ſapiẽtiores eſſe opinamur. tanq̃ magĩ ſm ſcire ſapiã oĩa ſequẽte. Hoc aũt q2 hij q̃dẽ cãm ſciunt. illi vero nõ. experti q̃dem eñ ipm ſciũt q2. ſ3 ppter q̃d neſciũt. hij aũt ppter q̃d ꝛ cãm cognoſcũt. Unñ ꝛ architectores circa hoc honorabiliores ꝛ magis ſcire manuartificib⁹ putamus ꝛ ſapiẽtiores. q2 cãs factoꝝ ſciunt. alij vero ſicut q̃dã inaĩatoꝝ faciũt quidẽ: non ſciã aũt faciunt q̃ faciũt. vt ignis exurit. Inaĩata quidẽ igit natura q̃dã vnũquodq3 faciũt hoꝝ ſed manuartifices ppter pſuetudinẽ tanq̃ nõ ſm practicos eſſe ſapientiores ſunt. ſed ſm q rationes habent ipſi. et cauſas cognoſcunt.

Et omnino ſignũ ſcientis eſt poſſe docere. et ob hoc magis artẽ experimento ſciam eſſe exiſtimamus. Poſſunt eñ hij docere. hij aũt docere non pñt. Amplius aũt ſenſuũ nec vnum ſapientiã eſſe ponimus. cum ꝛ his ſinguloꝝ cognitiões maxime ſint ppric. ſed ppter quid de nullo dicunt. vt ppter q̃d ignis calidus. ſ3 quia calidus ſolum ſit

Queritur Quarto. vtrũ expertus artifex certius opetur artifice nõ experto. Arguit q non. q2 ſeqretur q eſſet magis ſciens cum ſcia ſit certiſſima cognitio. pñs eſt falſum. ergo ꝛc. Secũdo ſic. artifex habet regulã certiorẽ q̃ exptus. q2 hic rõem p regula. exptus vero ſenſum. g̃ ꝛc. In oppoſitũ eſt ph̃s in hoc phemio

Sciendum Primo circa tertũ. q licet ars ꝛ experimentũ q̃tum ad cognitõem in hoc differant. q2 experimentũ eſt cognitio ſingulariũ. ars vero vniuerſaliũ. experientia tamẽ nihil videt differre ab arte q̃tum ad agere. ꝛ hoc attendendo actõem et pte obiecti actionis. q2 vtrũq3 circa ſingulare pſtatur. Uerum tñ ſi agere attendat quantũ ad efficaciã ꝛ certitudinem actionis dñr. q2 vt habet textus experti magis pficiũt in opando qui habẽt vlem noticiã artis ſine experimento Sic ergo vult textus q artifex nõ expertus ſit certior in cognoſcendo experto nõ artifice. Exptus tñ non artifex eſt in opando certior artifice non experto.

Concluſio Prima. exptus nõ artifex q̃tum ad efficaciã operis certior eſt artifice nõ expto Probat rõne textus. q2 actus ꝛ omnes generatões circa ſingulare ſunt: vlia eñ non agunt neq3 patiuntur niſi ſm acciñs. q2 medicus p ſe ſanat ſocratẽ vł aliquid ſic dictoꝝ cui eſſe hominẽ accidit Experimentũ aũt eſt ſingulariũ. ars vero vniuerſaliũ: ergo pcluſio vera Ideo dicit textus. q ſi aliquis ſine experimento rõnem habeat. ꝛ vlẽ q̃oddã cognoſcat. hoc aũt ſingulare ignoret. multotiẽs quidẽ in curatõe peccabit. Et ſubiũgit cãm. q2 ſingulare eſt magis curabile. q2 p ſe curabile eſt. vlẽ ſo p acciñs

Cõcluſio ſecũda. artifex nõ exptus q̃tum ad cognitionẽ certior eſt ꝛ magis ſciens atq3 magis accedẽs ad nomen dignitatẽ ꝛ rõnem ſapientie experto non artifice Probat Areſto. tribus rõnib⁹. Prima eſt. artifex cognoſcit cãm ꝛ ppter quid. exptus vero cognoſcit quia eſt. et illam ſic pbat. nã architectores circa vnũquodq3 honorabiliores ꝛ magis ſcire manuartificib⁹ putamus ꝛ ſapientiores Et hoc iõ eſt. q2 factoꝝ cauſas nõ ſciũt manuartifices. ymmo opantur ad modũ inanimatoꝝ. eo q agunt ꝛ neſciunt quid agant. ꝛ ſic opant quemadmodũ ignis exurit. Illi ergo q̃ ſciunt cãm ſunt magis ſcientes et magis accedũt ad nomen dignitatẽ ꝛ rõem ſapientie q̃ illi qui cãm ignorant. Secũda rõ. ſignum ſcientis eſt poſſe docere. q2 vnũquodq3 pfectuꝫ dr in ſuo actu ſiue arte ſua. qñ poteſt facere ſibi ſimile. ſ3 artifices docere pñt quia cauſas cognoſcũt. ꝛ ideo demõſtrare poſſunt. ꝛ demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciẽs ſcire. Experti ſo nõ poſſunt docere. q2 cauſas ignorãt. Tercia rõ eſt. nulloꝝ ſenſuũ ſapientiã eſſe dicimus. quia ſingulariũ cognitiones ſenſib⁹ proprie ſunt. ideo ppter quid de nullo dicũt. vt tactus non dr ppter quid aliq̃d eſt calidum. licet tñ bene apprehendat aliq̃d eſſe calidũ. ergo experimentũ q̃ð eſt ſingulariũ cognitio nõ eſt ſapia. Et ſic pꝫ in quo experimẽtum pemiñet arti. ꝛ etiã ars experimento. Uerũ eſt tñ. q aliqui de certitudine adhuc diſtinguũt. q2 vel poteſt attendi q̃ ad determinatõem vel q̃tum ad directõem operis. ſi primũ tunc exptus pemiñet artifici. q2 ſingulariũ determinatoꝝ eſt cognitiuus. ſi ſcðm ſic artifex qui cauſam cognoſcit preeminet experto.

Dubitatur Primo et pte illius dicti Socrati eſſe hoiem accidit. nã hec eſt p ſe Socrates eſt hõ Rñdet q licet hec ſit p ſe ſocrates eſt hõ iſta tñ eſt p accidens Curatus ſiue ſanatus eſt hõ. ꝛ ita licet abſolute loq̃ndo homo p ſe pueniat ſocrati. tamẽ in pparatõe ad hoc terciũ q̃ð eſt ee ſanatũ hoiem ſibi accidit

Dubitatur ſcðo. quid eſt architector. Rñdetur q ẽ pncipalis artifex. et dr ab archos q̃ð eſt princeps. ꝛ techin q̃ð eſt ars. Uñ opationes tripľr diſtinguunt. quedã eñ diſponunt materiã tñ. quedã formã ponunt in materia pdiſpoſita. ꝛ quedã vſuales ſunt ſicut vſus rei facte Prima opatio infima eſt. ꝛ vocatur ars nauifactoria. Secũda dr forme factiua. ꝛ impat prime. ꝛ reſpectu eius architectonica dici poteſt. Tercia dr vſualis. que antecedentib⁹ imperat. et ſimpľr architectonica vocatur vt planius declaratũ fuit ſup ſecundũ phiſicoꝝ

Dubitatur tercio de veritate illius dicti. q manuartifices ſicut quedã inanimatoꝝ agunt. Rñdet q in hoc ſimile eſt. quia opantur ſine cognitõe cauſe eius quod faciunt. quẽadmodũ ꝛ inanimata. Diſſimile tñ eſt in hoc vt habet textus. q2 inanimata ſua opera agunt p naturam. ſed manuartifices p pſuetudinẽ. que licet vim nature habeat. tamẽ a natura differt. eo q eſt circa ea q̃ ad vtrũlibet ſe hñt. ꝛ ad humanã cognitõeꝫ ptinent. ad naturalia eñ non aſſueſcimus. vt dr ſcðo ethicoꝝ. nec etiã cognitione carentium eſt aſſueſcere.

Dubitatur quarto de veritate iſtius dicti. q actiones ſunt ſingulariũ. nam itelligere ꝛ velle ſunt circa vniuerſalia Etiã dicimus q homo eſt riſibilis ꝛ nõ hic homo. Rñdetur q actus ꝛ generatiões poſſunt capi dupliciter. Uno mõ in vniuerſali ſm q de ipſis tradit ſciẽtia. ꝛ tunc bene ſunt circa vniuerſale. Alio mõ poſſunt capi ſingľariter. ꝛ prout actu habẽt exerceri. ꝛ tunc diſtinguuntur. quia q̃dam ſunt ſpirituales actiones ꝛ in materiam exteriorem non tranſeũtes. neq3 aliquo modo actiue. ꝛ tales actiones bene habent pro obiecto vniuerſale. licet pro ſubiecto agente habeant ſingulare. vt ſunt intelligere ꝛ velle. Sed corporales actiones aut etiã ſpirituales que per effectum tranſeũt in materiam exteriorem. vt ſunt actiones ſpirituales practice. tales omnes habent ſingulare pro ſubiecto. Rõnes ante oppoſitũ ſolute ſunt ex dictis

Primũ quidẽ igitur inueniens eſt quelibet artem inuenientẽ vltra cões ſenſus ab hoib⁹ mirari nõ ſolũ ppter aliquã inuẽtoꝝ vtilitatẽ ſ3 ſicut ſapientẽ ꝛ ab alijs differentẽ Plurib⁹ aũt repertis artibus et alijs q̃dem ad neccãria

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

alijs vero ad introductiõem exiſtentibꝫ ſemꝑ tales illis ſapiẽtiores eẽ arbitrãdũ eſt: ꝑpt' id ꝙ illoꝝ ſcie ad vſum nõ ſunt Unde oĩbꝫ talibꝫ iã inſtitutis q̄ non ad voluntatẽ nec ad necãria ſciaꝝ reꝑte ſunt. Et primũ in his locis vbi vacabãt. vñ circa egyptũ mathematice artes primũ ſubſtiterũt. ibi nãqꝫ gens ſacerdotũ vacare dimiſſa eſt. In moralibꝫ q̃dẽ igiẽ que ſit artis ꝛ ſcie drã. et ſimiliũ generꝫ dcm̄ eſt Cuiꝰ aũt grã nunc ſermonẽ facimus. hoc eſt ꝙ denoiatã ſapiam circa ꝓmas cãs et ꝓncipia exiſtimant oẽs. quare ſicut dcm̄ eſt ꝓus expertus quidẽ quecunqꝫ ſenſuꝫ hñtibꝫ ſapiẽtior eſſe videtur. Artifex aũt expertis. architector aũt manu artifice. ſpeculatiui aũt magis actiuis. Et quidẽ igiẽ ſapiẽtia que circa quaſdã cauſas et principia ſit ſcientia manifeſtũ eſt

Queritur Quinto. verum ſcia ſpeculatiua ſit melior actiua ſiue ꝑctica. ꝛ magis noie ſapie digna Et arguiẽ ꝙ nõ. q2 ſcia actiua eſt magis ad vitaꝫ neceſſaria. ḡ eſt melior ſpeculatiua Scḋo ſic. tercio thopicoꝝ dr ꝙ ditari melius eſt q̄ꝫ philoſophari. ſꝫ ſcie actiue faciũt ditari ꝛ ſpeculatiue non. ḡ ꝛc. Tercio ſic. ꝑ ſciam actiuã efficimur boni. dr eñ ſcḋo ethicoꝝ ꝙ moralem ſciam q̄rimus nõ vt ſciamꝰ ſed vt boni fiamus. ergo actiua ẽ melior Quarto ſic. oẽ bonũ quanto cõmunius tãto melius ꝛ diuinius. ſꝫ actiua pluribꝫ ꝓdeſt ergo eſt melior In oppoſitũ eſt phs in textu

Sciendum Primo ꝙ ſcia ſpeculatiua eſt q̄ queriẽ ꝑpter ſcire. actiua ṽo ꝑpter opꝰ In ꝓpoſito eñ idẽ eſt actiua ꝛ practica. q2 praxis grece eſt opus latine Sciendũ ſcḋo. ꝙ triplex diſtinguiẽ bonum. ſ. vtile delectabile ꝛ honeſtũ. ꝛ q2 vnũquodqꝫ ꝯparationẽ recipit in ſuo genere. ſm̄ h̄ titulus q̄ſtionis tripl'r intelligi pt. ſ. vtrũ ſcia ſpeculatiua ſit melior: vtilior: honorabilior ꝛ delcãbilior ꝑctica. ꝛ ſm̄ h̄ ponunẽ tres ꝯcloes

Concluſio Prima. ſcia actiua vtilior eſt ſpeculatiua. q2 actiua immediate ordinaẽ ad opus. ĩo magis cõfert ad vite vtilitatẽ ſubleuãdo indigẽtias hũanas ꝛ bene viuẽdo moralr. Hanc ꝯcloẽm ꝓbant rõnes ante oppoſitũ. Cõcluſio ſcḋa. ſcia ſpeculatiua ſimpl'r ẽ delectabilior ꝑctica. Patet ꝑ Areſto. x. ethicorũ dicentẽ ꝙ ſapia mirabiles hꝫ delectatões firmitate ꝛ puritate ſibi annexas Nã delectatõi ſpeculabiliũ nulla eſt triſticia admixta. neqꝫ eñ mutabilia ſunt nec ꝯtingẽtia obiecta ſcie ſpeculatiue queadmodũ obiecta practice Cõclõ 3ª. ſcia ſpeculatiua hõrabilior ẽ ꝛ ſimpl'r melior practica ꝛ magis noie ſapie digna. Probaẽ. q2 bonũ honeſtũ eſt qḋ ꝑpter ſeipm queriẽ. ſed ſcie ſpeculatiue ſunt hmõi. ergo ꝛc. Probaẽ etiã rõne textus. q2 in q̄buſcũqꝫ ſcientijs aut artibꝫ reꝑitur illud ꝑpter qḋ hoies ſolẽt magis honorari ꝛ in honore ꝛ reuerẽtia haberi. ille ſcie ſunt honorabiliores ꝛ magis noie ſapie digne. ſed hoc reꝑiẽ in ſcientijs ſpeculatiuis ꝛ nõ actiuis. ḡ ꝛc. Maior ẽ nota ſꝫ minor pꝫ. q2 illi hoies ſolent magis pre alijs honorari qui vltra hoim ſenſus reꝝ cãs cognoſcũt ꝛ ſciũt inuenire. ꝛ res ipſas abinuicẽ diſtinguere. etiã preter hoc ꝙ inde alia nõ ſequaẽ vtilitas. ſed hoc faciunt ſpeculatiui ꝛ nõ actiui. ḡ ꝛc. Aſſumptũ ꝓbat Areſto. a ſigno. q2 adinuentis artibꝫ ordinatis ad vite vtilitatẽ. ſꝫ mechanicis artibꝫ adinuẽtis. etiã mechanicis ordinatis ad voluptatem ꝛ delectatõem. vt ſunt artes ioculatorie. ꝛ adinuentis artibꝫ introductorijs in alias ſcias vt ſunt ꝑmotionales Poſtremo gens ſacerdotũ ſtudio ſpeculabiliũ vacare libere dimiſſa eſt. ꝛ maxime circa inuentõem ſciaꝝ que maxime ſpeculatiue ſunt. q̄bꝫ ſacerdotibꝫ vt ꝯtemplanti magis libere ꝛ quiete vacarent primus eſt miniſtratũ omne necãriũ ad vitã. ꝛ illud ꝓmo inſtitutũ eſt in egypto Hoc eſt ergo ſignũ ꝙ apud hoies in maximo honore habebanẽ ſcientie ſpeculatiue. ꝛ ꝙ actiue ſcie ordinanẽ ad ſubleuandũ ꝛ ſubſeruiendũ ſpeculatiuis. Et ꝗ̃ pꝫ ꝙ cõcluſio eſt ṽa. ſ. ꝙ ſcia ſpeculatiua honorabilior eſt actiua ex ordine ꝛ diſtinctiõe graduũ cognitõis Et ex ꝓmiſſis infert Areſto. ꝯcluſionẽ primo intentã in iſto ꝓhemio. ſ. ꝙ iſta ſcia que noiatur ſapia necãrio habꝫ ꝯſiderare cãs et ꝓncipia Patet ꝯcluſio ex dictis. ex q̄bꝫ ſeq̄tur ꝙ tãto aliqs ſapiẽtior dr: quãtomagis ad cognitõem cauſe accedit. Vñ ꝑpter hoc expertus dr eſſe ſapiẽtior hñte ſenſuꝫ ſine experientia. ꝛ artifex experto. ꝛ inter artifices architectores manuartifice. ꝛ inter architectores ſpeculatiui actiuis. q2 ad cognitõem cauſe magis accedũt. Oportet ergo ꝙ hec ſcia que eſt noiãta ſapia ſit circa cãs ꝛ ꝓncipia. ꝛ grã huius ꝯcloĩs (vt dr textus) introductus eſt ſermo de numero ordine ꝛ diſtinctõe graduũ cognitõis Et hac ꝯcõne habita ꝛ ſic manifeſtata ꝓcedit textus ad aliam ꝯcloẽm. ſ. ꝙ hec ſcientia (ex quo vocata eſt ſapientia) nõ eſt circa qualcũqꝫ cãs ꝛ quecũqꝫ ꝓncipia. ſed circa ꝓmas cãs ſimpl'r ꝛ circa ꝓma ꝓncipia vt videbiẽ in ſequentibꝫ. Et ꝑ hoc pꝫ reſꝑo ad queſitũ

Ad rõnes Ante oppoſitũ. Ad primã dr. ꝙ bene probat ꝙ ſcia actiua in genere boni vtilis melior eſt. ꝛ hoc infra dicit textus Dicit eñ ꝙ omnes actiue ſcie neceſſariores ſunt iſta. dignior ṽo ẽ nulla Et ſimiliter dõm eſt ad ſcḋam. non eñ dicit Areſto. abſolute. ꝙ ditari melius ſit q̄ꝫ philoſophari. ſed ponit illam addictionem indigẽti. ꝛ ſic eſt melius ſolum ſm̄ quid Ad terciam dr. ꝙ ſcientia ſpeculatiua facit habere bonũ ſimpl'r ſicut ipſa eſt melior ſimpl'r. quia bonum honeſtũ ſimpl'r melius eſt bono vtili ꝛ delectabili. Et per hoc etiã patet ſolutio ad quartam rõnem.

Voniã autẽ ſciam hanc querimus circa quales cauſas. ꝛ circa qualia principia ſapia ꝛ ſcia ſit. hoc vtiqꝫ ꝯſiderandũ erit Si itaqꝫ accipiat aliqs exiſtimatiões q̄s de ſapiẽte habemꝰ fortaſſis ex his manifeſtũ erit Primũ itaqꝫ ſapientẽ ſcire oĩa maxime vt cõtingit accipiamꝰ nõ ſingularẽ ſciam eoꝝ habentẽ. Poſtea difficilia coḡſcere potentẽ. nec leuia hoi noſcere hunc ſapientẽ dicimꝰ Sentire eñ eſt cõe: quare facile ꝛ non ſophiſtice adhuc certiorẽ ꝛ magis cãs docentẽ ſapientiorẽ circa oẽm eſſe ſciam. ꝛ ſciaꝝ maxime eã que ſuiꝑſius cã eſt. ꝛ ſciendi grã eligibilis eſt magis eñ ſapia q̄ꝫ que euenientiũ grã. ꝛ ꝓncipaliorẽ ſubſeruiẽte magis eſſe ſapiam Nõ eñ ordinari ſed ſapientẽ ordinare oꝫ. neqꝫ hũc ab altero ſed ob hoc minus ſapientẽ ſuaderi Tales q̃dẽ igiẽ eſtimatiões ꝛ tot de ſapia ꝛ ſapiẽtibꝫ habemus Iſtoꝝ aũt hec q̃dem oĩa ſcire vlem ſciam maxime habẽti ineſſe neceẽ eſt. hic aũt nouit oĩa aliq̄liter ſubiecta Fere aũt ꝛ difficillima ſunt ea hoibꝫ ad coḡſcendũ. que maxime ſunt vlia. nã a ſenſibꝫ ſunt remotiſſima: Sciaꝝ vero certiſſime ſunt. q̄ maxime ꝓmoꝝ ſunt. nã que ſunt ex paucioribꝫ certiores ſunt ex additiõe dictis. vt arithmetica ꝛ geometria: Atuero ꝛ doctrinal' que cãꝝ eſt ſpeculatiue magis Hij nãqꝫ docent qui cãs de ſingulis de ſingulis dicũt et noſcere et ſcire ſui grã maxime ineſt. et q̄ maxime ſcibilis ſcie. Nam qui q̃dẽ ſcire ꝑpter ſe deſiderat ipam maxime ſciam maxĩe deſiderabit: talis aũt eſt q̄ maxime ſcibilis. Maxime aũt ſcibilia ꝓma ꝓncipia et cauſe. nã ꝑpter h̄ et ex his alia dinoſcũtur. ſed nõ hec ꝑ ſubiecta maxime ṽo ꝓncipalis ſciaꝝ. et maxime ꝓncipalis ſubſeruiẽte. q̄ cognoſcit cuius cã ſunt agẽda ſinglaria Hoc aũt eſt bonũ vniuſcuiuſqꝫ totalr autẽ optimũ in natura omni. Ex oĩbꝫ ergo q̄ dcã ſunt in eãdem cadit ſciam q̄ſitum nomen. Oportet eñ hanc ꝓmoꝝ ꝓncipioꝝ et cãꝝ eſſe ſpeculatiuã. etenĩ bonũ et qḋ cuius grã vna cãꝝ eſt.

Queritur Sexto. verum ad ſapientẽ ꝑtineat ꝯſideratio q̃ditatum oĩm reꝝ etiã in ꝑticulari.

Arguiẽ primo ꝙ ſic. q2 vna ꝯditio ſapiẽtis eſt omnia cognoſcere. ꝛ alia eſt hĩc ſciam certiſſimã. ſꝫ noticia rerũ in vli eñ nõ eſt certa ymmo ꝯfuſa. ḡ ſapiens hꝫ coḡſcere q̃ditates oim reꝝ nõ ſolũ in vli ſed etiã in ꝑticulari Scḋo ſic. phiſicus ꝯſiderat q̃ditatẽ rei ꝯceptã cuꝫ motu ꝛ materia ſenſibili. mathematicus vero q̃ditatẽ rei ꝯceptã cum q̄ntitate ſeu materia intelligibili. ḡ oꝫ ꝙ metaphiſicus ſpẽales reꝝ q̃ditates puras ꝛ ſimplices ꝯſideret. et qn cognoſcẽte ꝛ ꝯſiderante remaneãt In oppoſitũ arguiẽ. q2 ſic oẽs ꝑticulares ſcie ſuꝑfluerent.

Sciendum ꝙ poſtqꝫ phs oſtendit ꝙ iſta ſcia que ſapia dr circa cãs ꝛ ꝓncipia verſaẽ. Cõſequenter oñdit circa q̄les cãs ꝛ ꝓncipia ſit Pro quo poniẽ iſta ꝯcluſio Scia iſta q̄ metaphiſica dr eſt circa cãs maxime vles ꝛ ꝓmas. ꝛ ꝓma ꝓncipia Pro ꝓbatione iſtius ꝯcõnis ꝓmittit ſex ꝯditiões. quas oẽs homines exiſtimãt de ſapiẽte ꝛ ſapia. ꝛ oẽs oñdit ꝯpetere illi ſoli ſcie. que eſt cãꝝ maxime vniuerſaliũ ꝛ ꝓmaꝝ ꝯtinua Eſt ergo ꝓma ꝯditio ſcire oĩa vt ꝯtingit. ſ. in vli vt exponũt quidã. vel vt poſſibile eſt vt dicunt alij Secunda eſt ſcire difficilia. leuia eñ vt ſunt ſenſibilia facile eſt coḡſcere. q2 ſentire oĩbꝫ eſt ꝯmune ꝛ nõ ſophon Tercia eſt hĩc ſciam certiſſimã. Quarta ẽ reddere poſſe cãs et docere Quinta eſt hĩc ſciam q̄ eſt ꝑpter ſe eligibiẽ. et nõ alterius grã. vt vtilitatis vel delectatõis. Sexta eſt hĩc ſciam cui ꝯueniat ordinare ꝛ nõ ordinari. ſuadere ꝛ nõ ſuaderi. Iſte eñ ſunt ſex extimatões quas cõiter habemus de ſapiẽte ꝛ ſapia. Et ex q̄bꝫ colligit ſcũs Thomas talem diffinitiõem ſapiẽtis. Sapiẽs eſt q̄ ſcit oĩa etiã difficilia ꝑ certitudinẽ ꝛ cãm. ipꝫ ſcire ꝑpter ſe q̄rens. ꝛ alios ordinãs ꝛ ꝑſuadens. Q' aũt iſte ꝯditiões ſoli ſcie ꝯpetant q̄ eſt circa cãs maxime vles ꝛ ꝓmas ꝓbat Areſto. ſigillatim ꝛ ꝓmo de ꝓma. et arguit ſic. q̄ ſcit maxĩe vlia ſcit oĩa ipſis ſubiecta aliq̄liter. ſꝫ maxime vlibꝫ oĩa ſubijciunẽ. ergo illi ſcie q̄ eſt circa cãs maxime vles ꝛ ꝓmas ꝯpetit ſcire oĩa vt ꝯtingit Quo ad ſcḋam arguiẽ ſic. maxime vlia ſunt ad coḡſcendũ difficillima. q2 a ſenſu remotiſſima. ḡ ſciens maxime vlia ſcit difficilia. Quo ad terciã arguiẽ ſic. ſcie que ſunt ex paucioribꝫ certiores ſũt ex additiõe dictis. ſicut arithmetica certior eſt geometria. ſꝫ maxime vlia ſunt paucã. nã licet magis vle pñtate ꝯtineat plã q̄ꝫ minus vle. actu tñ pauciora ꝯtinet. Ĩõ ad coḡſcendũ maxime vle pauciora actu ꝯſiderãda requirũtur. ḡ ſcia que eſt maxĩe vniuerſaliũ eſt certiſſima De q̄rta arguiẽ ſic. ſcire eſt rem ꝑ cãm coḡſcere. ḡ illa ſcia q̄ eſt de maxime vlibꝫ cauſis ꝛ ꝓmis ꝓncipijs maxĩe eſt doctrinalis De q̄nta arꝰ ſic. ſi ſcia ſit ꝑpter ſe appetibiẽ ꝛ eligibilis ſeq̄tur ꝙ illa ſcia q̄ eſt de maxime ſcibilibꝫ (cuiuſmodi ſunt vles cauſe ꝛ ꝓme. q2 ꝑpter eas alie cognoſcũtur ꝛ non ecõtra) ſit ꝑpter ſe maxime eligibilis De vltima arguiẽ ſic. illa ſcia hꝫ ordinare ꝛ nõ ordinari. ſuadere et nõ ſuaderi. q̄ cognoſcit cuius cã agenda ſunt ſingula ſꝫ vltimũ finem. qḋ eſt vltimũ oĩm in natura. ſꝫ ſic ẽ de ſcia q̄ eſt circa cãs maxime vles ꝛ ꝓmas. q2 bonũ ex cuius grã ſunt ſingula vna cãꝝ eſt. ḡ ꝛc. Et ex his ſic ꝓmiſſis arguiẽ ad ꝯcluſionẽ. illi ſcientie q̄ eſt circa cauſas maxime vles ꝛ non alteri ꝯueniunt ſex ꝑdicte eſtimatões quas habemus cõiter de ſapiente ꝛ ſapia. ergo oportꝫ ꝙ ſcientia illa que ſapia nominatur ſit circa cauſas maxime vniuerſales ꝛ primas. Et hec eſt ꝯcluſio ſcḋa principaliter intenta in hoc ꝓhemio

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Ulterius ſciendū eſt. deſcendēdo magis ad queſitū ꝙ aliqui voluerūt dicere, ꝓpter primā ⁊ terciam ꝯditōes ſapiētis. ꝙ ad metaphiſicū ptinet ꝯgnitio q̄dditatū omniū rez. etiā in ſpeciali. ⁊ paſſionū ꝓpriaꝫ illaꝫ rez. ſ. ꝙ metaphiſicus inq̄ntū hmōi hꝫ cognoſcere q̄dditatē hominis inq̄ntū homo. ⁊ ſic de aliis ſpeciebꝯ ſpecialiſſimis. Sed ꝯſiderato pceſſu Ariſtotel in iſto libro videt̄ magis dōm eſſe ad q̄ſitum p ꝯclone niſiua. videlicet ꝙ ad metaphiſicū ptinet ꝯſideratio q̄dditatū oim rez in vli. et nō in ꝑticulari niſi ꝑ q̄nto ſm ordinē doctrine noſtre metaphiſica eſt poſtrema ſcia. ⁊ ſic acq̄ſitio eius ſupponit oēs alias ſcias fuiſſe acq̄ſitas. quare metaphiſic⁹ ꝑfectus hꝫ cognoſcere q̄dditates oim rez etiā in ꝑticulari. nō ꝙ in hoc libro metaphiſice ab Ariſto. tradantur. Prima ps ꝯclonis pꝫ. q: ſubiectū metaphiſice eſt ens qđ ambit ⁊ ꝯtinet ſub ſe oia alia entia. mō quelibet ſcia habet cognoſcere ſuū ſubiectū ptes ⁊ ꝓprietates eius. ḡ metaphiſicus hꝫ ꝯſiderare q̄dditates oim rez ſm ꝙ reducunt̄ in ens. in ꝑncipia ⁊ cās vles eius. ptes ⁊ ꝓprietates. Sc̄da ps ꝓbatur. nā Ariſto. primā ꝯditōem ſapientis modificat cū ſubdit vt ꝯtingit. Dicit etiā ꝙ q̄ cognoſcit maxime vlia nouit etiā aliq̄liter oia eis ſubiecta. Et ꝑ hoc qđ dicit aliq̄liter datur ſufficiēter intelligi. ꝙ ad ſcientē ſufficit cognitio ꝑticulariū quidditatū. ſm ꝙ illę in ens reducibiles inq̄ntū in ens ꝑncipia ⁊ cās eius. Item ab effectu arguit̄. ꝙ in hoc toto libro nō inuenitur ꝙ alicui⁹ ſpēi ſpecialiſſime formā ſpecialiſſimā inquirat aut doceat Ariſto. aut paſſiones eius ſpecificas ſed bene inquirit in generali de q̄dditate ſubſtātie ex qbꝰ ꝯſtituta ſit. ⁊ etiā quō accidēs habeat qđ quid eſt. et deſcendēdo ad ptes ſubſtātie bene docet q̄liter in rebꝰ ſpiritualibꝰ ſe habeat qđ quid eſt ad id cuius eſt. ⁊ ſilr in rebus materialibꝰ. ⁊ q̄d ptineat ad qđ quid eſt ſubſtantie immaterial: ⁊ quid ad qđ quid eſt ſubſtantie material. Sed nō deſcendit ad inq̄rendū dr̄ās ſpecificas ſpecieꝫ ſpecialiſſimaꝫ. ſed hoc inquirit̄ in ſcientiis ꝑticularibꝰ. Item ꝯſiderata in aliqua ſcia debēt ꝯſiderari in attributione ad ſubiectū ⁊ ptes eius. ergo in hac ſcientia debēt ꝯſiderari ſpeciales quidditates rerum ſm ꝙ reducunt̄ in ens principia ⁊ cās eius

Dubitatur Primo. vtrū maxime vlia ſint ad cognoſcēdū difficillima. Videtur ꝙ non ꝑ Ariſto. in ꝓhemio phiſicoꝝ. Rñdet ſcūs Tho. ꝙ maxime vlia dicunt̄ dupl̄r. ſ. in cauſando cuiuſmodi eſt deus ⁊ intelligentie ⁊ celum. ⁊ iſta q̄uis ſm ſe ſint maxime cognoſcibilia a nobis. ſunt tñ difficillima ad cognoſcendū eo ꝙ ſunt a ſenſu remotiſſima. Alio mō p̄nt dici maxime vlia in ꝑdicando. vt ens ⁊ ea q̄ ſibi inſunt. q̄ etiā habent aliquē modum vlis in cauſando ad minus formalr: q: illud eſt de multis ꝑdicabile qđ a multis eſt ꝑticipatū. Et hec vlia ſm ſimplicē intellectus apprehēſionē ſiue abſolute ꝯſiderata ſunt primo nobis nota vt obiiciebat̄. Sed q̄ntum ad inueſtigatōem principioꝝ ⁊ cauſaꝝ ꝓprietatū ⁊ originis ipſoꝝ ꝑus ſunt nobis nota minus vlia. q: ꝑ cauſas ꝑticulares q̄ ſunt vnius generis vel ſpēi ꝑ viam reſolutiōis ꝑuenimus in cās vles. ⁊ ita maxime vlia q̄ntum ad ꝯpletam ⁊ ꝑfectam eoꝝ cognitionem ſunt difficillima ad cognoſcendū

Dubitatur ſecūdo. quō ſcientia (que eſt de maxime vlibꝰ ſit) de omnibꝰ. cum tñ talia ſint pauciſſima Dicendū ꝙ licet maxime vlia actu ſint pauca. q: q̄nto aliquid eſt vniuerſalius tanto ſimplicius. ⁊ actu pauciora ꝯtinet. ſed ptāte plura. ⁊ ꝑ oppoſitū eſt de minus vli ptāte. cum ipſa multa ſint. ideo cognoſcens hmōi vniuerſalia aliq̄liter omnia cognoſcit.

Ad rōnes Ante oppoſitū Ad primā dr̄ ꝙ iam patuit ſolutio Ex iſto dōm eſt de alia cognitiōe. q̄nto eñ aliquid eſt vlius tanto cognitio eius ē certior. q: pauciora ad eius cognitiōem requirunt̄ Uerum eſt tñ ꝙ ꝑticulare ꝑfectius cognoſcit̄ dum cognoſcit̄ in ꝓpria forma q̄ cum cognoſcit̄ in alio. ſ. in vli. ſed cum hoc ſtat ꝙ ꝑfectius ⁊ certius eſt cognoſcere vle ſuum q̄ ꝑticulare ꝯtentum ſub ipſo. Ad ſc̄dam dr̄. ꝙ inueſtigatio ſpecialiū quidditatū ptinet ad ſpeciales ſcias. que q̄uis nō accipiunt hmōi quidditates niſi cum quadā diſcretione et applicatiōe ad motum vel q̄ntitatē vel ad genus ſubiectū tamen deueniūt ad cognoſcendū ea que hmōi ꝯſtituūt quidditates ꝑ accidentia Nam accītia ꝯferunt ad cognoſcendū quod quid eſt

Quia vero nō actiua palā ex primis philoſophantibꝰ. nā ⁊ ꝓpter ammirari hoīes nūc ⁊ primū inceperūt philoſophari. a ꝑncipio q̄dē pauciora dubitabiliū mirantes: deīn paulatī ſic ꝓcedentes ⁊ de maioribꝰ dubitātes inceperunt philoſophari. vt de lune paſſionibꝰ ⁊ de his que circa ſolem ⁊ aſtra. etiā de vniuerſi generatiōe. Qui vero dubitat ⁊ admirat̄. ignorare videt̄. quare ⁊ philomites phs aliq̄liter eſt. Fabula namq; ex miris ꝯſtituit̄. quare ſi ad ignorantiā effugiendā philoſophati ſunt ꝓpter ſcire. palā q: ſtudere ꝓſequuti ſunt. ⁊ nō vſus alicuius cā. Teſtatur aūt ipm qđ accidit nam fere cunctis exiſtētibꝰ q̄ ſunt neccāriorꝫ ⁊ ad volūtates ⁊ eruditōem talis prudētia inquiri cepit. Palā igit̄ quia ꝓpter nullam ipſam q̄rimus aliam neceſſitatē Sed vt dicimus hō liber qui ſuimet ⁊ nō alterius cā eſt. ſic ⁊ hec ſola libera eſt ſciaꝝ. ſola nāq; hec ſuimet cā eſt. Propter qđ ⁊ iuſte non hūana eius putet̄ poſſeſſio Multiplr eñ hoīm natura ſerua eſt. q̄re ſm Sermonida ſolū quidē deus hūc hꝫ honorē. Uirum vero non dignū non q̄rere que ſm ſe eſt ſciam. Sic aūt dicunt aliqui poete. q: diuinū natum inuidere. ⁊ in hoc ꝯtingere maxime veriſimile ⁊ infortunatos oēs ſuperfluos eſſe.

Sed nec diuinum inuidum eſſe cōuenit. ſed ſm prouerbium multa mentiuntur poete Nec tali aliquem honorabiliorem oportet exiſtimare. nam maxime diuina ⁊ maxime honoranda. Talis autē dupliciter vtiq; erit ſolum. quoniam eñ maxime deus habet. dea ſciētiarum eſt. et vtiq; ſi qua ſit diuinorū. ſola autem iſta ambo hec ſortita eſt. Deus autem videtur cauſarum omnibꝰ eſſe et principium quoddam. et tale aūt ſolus maxime deus habet. Neceſſariores quidem igitur omnes ipa digniōr vero nulla. Sed tamen oportet aliqualiter cōſtituere ordinem ipſius ad ꝯtrariū nobis earuꝫ que a ꝑncipio queſtionū. incipiunt quidem homines vt diximus omnes ab admirari. ſi ita habent quemadmodum mirabilium anthonomata nōdum ſpeculantibus cauſam. aut circa ſolas ꝯuerſiones. aut diametri nō ꝯmenſuratōem. Mirū eñ videt̄ eſſe oīibꝰ. ſi q̄dem nō numeroꝝ nūc menſuratur oportet aūt in ꝯtrariū. et ad dignius iuxta ꝓuerbiū ꝯſummare. quēadmodū et in his cum didicerint nihil eñ ita mirabit̄ vir geometricus q̄ſi diametri ꝯmenſurabilis fiat. Que q̄dem igit̄ ſit natura ſcie dictū eſt. et que ſit intētio quā oꝫ adipiſci q̄ſtionē et totā methodum

Quoniā aūt manifeſtum eſt ꝙ earū que a ꝑncipio cāꝝ oportet ſumere ſciētiam tūc eñ ſcire dicimus vnūqđq; qñ primā cām cognoſcere putamus Cauſe āt quadruplicit̄ dicūtur. quarū q̄daꝫ vnā cām dicim⁹ eſſe ſubſtantiā et qđ q̄d erat eſſe. Reducitur eñ ipm quare primū ad rōnem vltimā Cauſa autē ⁊ ꝑncipiū ipm quare primū. vnaꝫ vero materiā ⁊ ſubiectū. terciā aūt vñ principiū mot⁹. quartam vero cām et oppoſitam ⁊ qđ eſt cuius cā et bonū. Finis igitur generationis et motus omnis hic eſt. Sufficienter quidem igitur de his ſpeculatum eſt in his que de natura. Accipiamus tamē a nobis ꝑores ad entiū ꝑſcrutationem venientes et de veritate philoſophātes. palam eñ quia dicūt illi principia q̄dam et cauſas. ſuperuenientibꝰ igitur erit aliquid ꝓ opere methodo. que nūc aut eñ aliud aliquid ꝯmune genus inueniemus. aut modo dictis magis credemus. Primū igitur philoſophātiū plurimi ſola ea (que in materie ſpecie) putauerunt omniū eſſe principia. nā ex quo ſunt omnia entia. et ex quo fiunt primo. et in quod corrumpūtur vltimo. ſubſtantia q̄dem manēte. in paſſionibꝰ vero mutata. hoc elementum et id principiū dicunt eſſe eoꝝ que ſunt. Etiā propter hoc nec generari nihil putant nec corrumpi. quaſi tali natura ſemper cōſeruata. ſicut nec dicimus Socratem nec generari ſimpliciter quādo fit bonus aut muſic⁹. nec corrumpi quādo deponit habitus iſtos. ꝓpterea ꝙ ſubiectum maneat Sortes ipſe ſit. nec aliorum nihil. oportet eñ eſſe aliquam naturam aut vnā aut plures. vna ex quibꝰ fiunt alia illa ꝯſeruata. pluralitatem tamen ⁊ ſpeciem talis principij non idem omnes dicūt. Sed Thales q̄dem talis philoſophie princeps aquam ait eſſe. vnde ⁊ terram eſſe ſuper aquam aſſerebat eſſe. forſan hanc opinionem accipiens. q: cūctorum nutrimentū humidum videbat eſſe et ipſum calidum ex hoc factū. et animal hoc viuere. ex quo fit vero hoc eſt principium omniū. Propter hoc igitur eā eſt accipiēs eſtimationem. et quia cunctorū ſpermata naturā habent humidaꝫ. aqua vero nature principium eſt humidis. Sunt aliqui antiq̄ores ⁊ multū ante eā (que nunc eſt) generatōem et primos theologiſantes ſic putant de natura exiſtimādum. Oceanū eñ tethyn generationis parentes fecerūt. ſacramentūq; deoꝝ aquā ſtygem

ab ipſis poetis vocatam. Honorabilius eñ
qꝺ antiquius. ſacramentũ autem honorabili/
us. ſi quidem igit̃ antiquior aliqua iſta ⁊ ſeni/
or fuit de natura opinio. forſan vtiq; incertum
eſt Thales quidem ſm hunc modũ pronũciaſſe
dicitur de ipſa cauſa Ippona quidez eñ nõ vtiq;
aliquas deſignificabit poſuiſſe cum his pro/
pter ſui intellectus paruitatem. Anaximenes
aũt ⁊ Diogenes aerem priorem aqua. et maxi
me principiũ ſimpliciũ corporum ponũt. Hy
paſus autez Methapontinus ⁊ Heraclitus
Epheſius ignem. Empedocles vero quatuor
cum dictis terram quartũ addens. ea namq;
dixit ſemper manere et nõ fieri niſi pluralitate
⁊ paucitate cõgregata ⁊ diſgregata in vnum
et ex vno Anaxagoras vero dazamonius iſto
quidem etate prior. factis vero poſterior infini/
ta dixit eſſe principia. nam fere omnia partiũ
cõſimilium vt ignem aut aquaz iſta generari ⁊
corrumpi. aut cõgregatione ⁊ diſgregatione
ſolum. aliter autẽ nec generari nec corrumpi.
ſed permanere ſemp ſempiterna. Ex his qui/
dem igitur ſolã quis cãm intelliget eaz que in
materie ſpecie dicitur

Rocedentibꝫ aũt ſic res ipſa viam fecit
ſimiliter. et querere coegit. Si eñ oñis
generatio et corruptio ex alio vno aut pluribꝫ
eſt. qualiter hoc accidit et que cauſa. Non eñ
vtiq; facit ipſum ſubiectum tranſmutare ſeip
ſum. dico aũt veluti neq; lignũ neq; es alteru
trum ipſoꝝ permutandi eſt cauſa: neq; eñ lig
num facit lectum. neq; es ſtatuam. ſed aliquid
aliud permutatõis eſt cauſa. hoc autẽ querere
eſt aliud principiũ querere. vt ſi dicatur vnum
principiũ motus. Igit̃ omnino talem viam a
principio tetigerunt. et vnum eſſe ſubiectum
dixerunt nihil difficultatis ſibimet fecerunt.
Unũ quidem omne dixerunt. et quaſi ab ea q̃

ſtione deuicti ipſum eſſe immobile dicũt. ⁊ na
turam totam non ſolũ ſm generatiõem ⁊ cor
ruptionem. hoc etenĩ antiquũ eſt et qꝺ omnes
eſſe cõfeſſi ſunt. Uerum ⁊ ſm aliam mutatio
nem omnẽ eſſe. et hoc eorum eſt propriũz. vnũ
ergo ſolum dicentiũ ipſum eſſe nulli talem in
telligere cauſam cõuenit. niſi forte Permenidi
et huic intantũ. quia nõ ſolum vnũ ſed etiam
duas aliqualiter ponit cauſas eſſe. Plura ve
ro facientibꝫ magis cõtingit dicere. vt ipſum
calidum ⁊ frigidũ aut ignem ⁊ terrã. vtunt̃ eñ
quaſi motiua materia habente naturam. igne
aqua vero ⁊ terra ⁊ hmõi ecõtrario. Poſt hos
autẽ ⁊ talia pncipia tanq; non ſufficientibus
exiſtentiũ generare naturam. iterũ ab ipſa ve/
ritate velut aiebamus coacti habituz queſie/
runt principiũ ipſius eñ eſſe. et bene quidem
eorũ que ſunt habere. illa vero fieri forſan nec
ignem nec terram neq; aliquid taliuz nihil. ne
q; veriſimile cãm eſſe. neq; illos cõueniens ex
iſtimare. neq; iterum. pſi anthonomato ⁊ for/
tune tantã cõmittere rem bene habere dicẽs ⁊
aliquis ineſſe intellectum vnũ. quemadmodũ
in animalibꝫ ⁊ in natura cãm ⁊ mũdi ⁊ ordi/
nis totius. vt excitãs aperuit priores preter cõ
uenientiã dicentes: Palã quidem igit̃ Anaxa/
goram ſcimꝰ hos ſermones tetigiſſe. attñ ha
bet prius herinatius dacomenius cãm dicen
di. Sic quidẽ igit̃ opinantes ſimiliter ipſius
bene cauſam principium exiſtentiũ eſſe poſue
runt. ⁊ tale vnde motus exiſtentibꝫ ineſt. Suſ
picabit aũt vtiq; aliquis Heſiodũ queſiuiſſe
primũ hmõi. ⁊ vtiq; ſi aliquis alius amorem
aut deſideriũ in exiſtentibꝫ quaſi pncipiũ po/
ſuiſſet. vt Permenides. Etenĩ hic temptans
monſtrare vniuerſi generatõem pmũ quidem
ait deorum amorem fore prouidentẽ omnibꝫ
Heſiodus vero omnium primũ chaos fuiſſe

deinde terram latam ⁊ amorẽ qui omnia cõce
det immortalia. quaſi neceſſariũ ſit in exiſten
tibꝫ eſſe cauſam. que res ipſas moueat ⁊ con/
greget. His quidẽ igitur quomodo diſtribue
re de hoc oporteat. quis primus liceat iudica
re poſterius

Uoniam vero cõtraria bonis videban
tur eſſe in natura. et nõ ſolum ordinatio
et bonum ſed inordinatio et turpe plura mala
melioribus. ⁊ praua bonis. Sic alius aliquo
amorẽ induxit et litem ſingula ſinguloꝝ cãm
hoꝝ. Si quis eñ aſſequatur ⁊ accipiat ad in
tellectum. et nõ ad ea que balbutiendo Em/
pedocles dixit. inueniet amorẽ quidem eſſe cau
ſam aggregatorũ: litem vero malorum. Qua
re ſi quis dixerit ⁊ quodãmodo dicere ⁊ pmũ
dicere Empedoclem bonũ et malũ principia
forſan bene dicet. ſi bonoꝝ omniũ bonum eſt
cauſa. et malorum malum. Iſti quidem igit̃ ſi/
cut diximus et vſq; ad hoc duas cauſas teti/
tegerunt. quas in phiſicis determinauimus
materiã. et id vnde motus. obſcure quidem ⁊
nõ manifeſte. Sed qualiter in bellis inerudi/
ti faciunt. etenĩ illi circũducti ſepe bonas pla
gas faciunt. at illi nec ex ſcientia nec iſti aſſi/
milati ſunt ſciẽtibꝫ dicere qꝺ dicũt. Hi etenĩ
fere vſi nihil vident̃ niſi parum: Anaxagoras
aũt artificialit̃ ad mũdi generatõem vtitur in
tellectu. Nã qñ dubitat q̃ cã ex neceſſitate eſt
tũc attrahit ipm. in alijs vero oĩa magis cãnt̃
eoꝝ que ſunt q̃ intellectu. Et Empedocles
plus quidẽ hic vtit̃ cauſis. ſed tñ nec ſufficient.
neq; in his inuenit̃ qꝺ cõfeſſum eſt. a multis
igit̃ in locis apud ipm amor diſgregat. lis ãt
cõgregat. Nã cũ in elemẽta quidẽ ipm eſſe a lite
detrahit̃. tũc ignis in vnũ ⁊ alioꝝ elementorũ
cõcernũtur. tũz iterũ in vnũ ab amore cõueni/
unt neceſſe rurſuz vt ex ſingulis particule ſe/

cernãtur. Empedocles quidẽ preter priores p
mus hanc cãm diuidẽs induxit. nõ vnũ faci/
ens motus pncipiũ. ſz diuerſa ⁊ cõtraria Am
plius aũt que in materie ſpecie dicunt̃ elemen
ta quatuor primꝰ dixit. nõ tñ quatuor vtit̃. ſz
vt duobꝫ exiſtẽtibꝫ ſolũ igne ſm ſe. oppoſitis
vero quaſi. vna natura terra aere ⁊ aqua. Su
met aũt vtiq; aliquis hic ſpeculans ex verſibꝫ
Hic quidem ergo ſicut diximus. ſic ⁊ tot dixit
principia. Leucippus ⁊ Collega ⁊ democri/
tus elemẽta quidem plenũ et inane dicũt eſſe. di
centes velut hoc quidem ens. illud vero non ens
hoꝝ aũt plenũ quidem et ſolidũ ens. inane vero
nõ ens. propter qꝺ et nihil magis ens nõ ente
dicũt eẽ. qꝛ neq; inane corpore. cauſas aũt en
tium hoc vt materia Et quẽadmodũ q̃ vnum
faciũt ſubſtãtiã ſubiectaz alia paſſionibꝫ eius
generãt raruz et ſpiſſum principia paſſionum
potentes eodem mõ et hi drñas cauſas alioꝝ
eſſe dicũt. has vero tres dicũt eſſe figurã ordi/
nem et poſitõem. Differre aũt aiũt ens riſmo
⁊ diathigi et tropi. ſolũ hoꝝ aũt riſmos figu/
ra eſt. et diathigo ordo. et tropi poſitio. Dif/
fert eñ. a. ab. n. figura. n. autez ab. a. ordinez.
aũt ab. n. poſitõe. De motu vero vnde aut quõ
ineſt habẽtibꝫ et hi alijs cõſimiliter negligent̃
dimiſerũt. De duabus igit̃ cauſis vt diximꝰ
intantũ videt̃ q̃ſitum eſſe prius: In his aũt ⁊
añ hos vocati pythagorici mathematica tan
gentes primi eã pduxerũt ⁊ in eos nutriti ho
rum pncipia oĩm principijs eſſe putauerunt.
horũ aũt qm̃ natura numeri primi. ⁊ in nume
ris ſpeculari multas ſſilitudines videbant̃ exi
ſtentibus ⁊ factis magis q̃ in igne ⁊ aqua ⁊
terra. qꝛ talis numeroꝝ paſſio iuſticia: illa ve
ro talis aĩa et intellectus. alia vero tempꝰ ⁊ ali/
orũ. vt eſt dicere vnũqꝺq; ſimiliter Amplius
aũt ⁊ armoniarũ in numeris ſpeculãtes paſ/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſiones et rōnes.qm̄ alia quidem numeris ſm
naturā omnē videbanꝭ aſſimilata eſſe.et nu/
meri ſunt oēs natura pmi elementa numeroꝝ
exiſtentiū elementa cūctorū eſſe.et totū celum
armoniā eſſe et numerū.et quecunqꝫ habebāt
ꝯfeſſa mōſtrare.et in numeris et in armonijs
⁊ ad celi paſſiones ⁊ partes.et ad ornatū totū
hoc colligentes adaptabāt.et ſi qd̾ alicui defi/
ciebat annectebāt. vt ipſis totū negotiū eſſet
ꝯnexū.Dico aūt puta qm̄ pfectus denarꝰ eē
videtꝭ et omnē ꝯprehendere numerorū naturā
et que ſm celū ferūtur decē quidem eſſe dicitur
ſolū aūt nouē exiſtentibus manifeſtis. et ideo
antichanā decimā faciūt.de his aūt certꝰ eſt
a nobis in alijs determinatuꝫ. Sed cuꝰ grā
ſupuenimus hoc eſt vt accipiamꝰ. et de his
que poſſunt eſſe pncipiū.et qūo in dictas ca/
dūt cauſas. Videnꝭ aūt igiꝭ ⁊ hi numerū pu
tare pncipiū eſſe quaſi materiā exiſtentibus ⁊
quaſi paſſiones et habitus. numerum ꝟo ele
mēta par et impar.et horū quidē finitū.illud ꝟo
infinitū.vnuꝫ aūt ex his vtriſqꝫ eſſe. etenī par
eſſe et impar numerum vero ex vno. Nūeros
aūt ſicut dictū eſt totū celū. Eorūdē aūt alij de/
cem dicūt eſſe pncipia ſm coꝛrelatiōem dicta
finitū et infinitū.par et impar.vnū plurale dex
trū et ſiniſtrū.maſculinū et femininū. quieſcēs
motū.rectū curuū.lucē tenebras. malū bonū
quadrāgulare longius altera pte.quēadmo/
dū videtꝭ Almeon crotoniatis ſuſcipe. et aut
hic ab illis.aut illi ab hoc hūc ſermonē acce/
perūt.etenī fuit etate Almeon ſene exiſtēte py
thagoꝛa. Is vero ꝯſimiliter enunciauit.nam
ait eſſe duo q̄ multa ſunt humanorū dicēs cō
trarietates nō ſicut hi determinatas.ſed q̄ſcū
qꝫ.vt albū et nigrū.dulce amarū.bonuꝫ malū
paruū magnū.hic quidē indeterminate proie
cit de ceteris. Pythagorici vero,et quot et q̄
ꝯtrarietates enūciauerūt. Ab his igiꝭ ambo
bus tantū eſt accipere.qꝛ ꝯtraria ſunt exiſten/
tiū pncipia.quot vero ab alijs ⁊ que hec ſint.
qualiter aūt ad dictas cauſas ꝯtingit adduce
cere plura.plene quidem non eſt dearticulatum
ab illis Videtꝭ aūt vt in materie ſpecie elemē/
ta oꝛdinare.ex his enī que eis inſunt ꝯſtitui ⁊
plaſmari dicūt ſubſtantiā. Antiquoꝛuꝫ quidem
igiꝭ elementa nature plura dicentiū ex his ſuf
ficiens eſt intellectui ſpeculari.

Vnt aūt aliqui qui de omī quaſi exiſten
te vna natura enūciauerūt. modo ꝟo nō
eodē omnes.neqꝫ ipſius bene. neqꝫ ipſius ſm
naturā. Ad preſentē quippe cārum pſcrutatōem
nullatenꝰ ꝯgruit de ipſis ſermo.nō enī vt phꝫo
rum quidā qui vnuꝫ poſuerūt ipm̄ ens.tn̄ gene/
rat ꝙ ex materia ex vno. Sꝫ alio dicūt hi mo
do.illi nāqꝫ motū opponūt ipſum omne gene
rantes.hi vero immobile dicūt eſſe. Attn̄ cō/
ueniens eſt preſenti ſpeculatiōi. Permenides
enī videtꝭ vnuꝫ ſm rōnem tangere. Melliſſus
vero ipſum naturā.quare ⁊ hic quidem finitum
ille vero infinitū eſſe ait. Xenophanes vero p
mus horū vnū dixit Permenides enī (q̄ huꝰ
dicitur fuiſſe diſcipulus) nihil explanauit. ne
qꝫ de natura hoꝛuꝫ neuter viſus eſt tāgere.ſed
ad totū celū reſpiciens ipſum vnū dicit eē deū
Hi quidem ſicut diximus pretermittendi ſūt
ad preſententē inquiſitōeꝫ.duo quidē ⁊ peni/
tus tanq̄ꝫ exiſtentes parum agreſtioꝛes Zeno
phanes ⁊ Melliſſus. Permenides aūt ma/
gis videns viſus eſt dicere.nam propter ens
nō ens.de quo in phiſicis manifeſtius dixi/
mus Non enī nihil dignatus eſſe.vnde ex ne
ceſſitate opinatur vnuꝫ eſſe ⁊ aliud nihil. de q̄
in phiſicis manifeſtius diximus:coactus ꝟo
apparentia ſequi.et quid vnuꝫ quidem ſm rō
nem.plura vero ſm ſenſum opinatus eſſe du

as cauſas ⁊ duo pꝛincipia. Rurſus ponit ca/
lidum ⁊ frigidū vt ignē ⁊ terram dicens.horū
aūt qd̾ quidem eſt ſm ens calidū oꝛdinat.alterū
vero ſm nō ens. Ex dictis quidem igiꝭ de rō
ni ꝯſentientibꝫ tam ſapientibꝫ hoc accepimꝰ
A pꝛimis quidem igiꝭ pꝛincipiū etiā coꝛpoꝛe
um.aqua namqꝫ ⁊ ignis ⁊ ꝯſimilia coꝛpoꝛea
ſūt.⁊ ab his quidem vnuꝫ.ab illis vero plura
pꝛincipia coꝛpoꝛea.vtriſqꝫ tamē hic vt in ma/
terie ſpecie ponentibꝫ.et cum hac illam vnde
motus.et hanc ab his quideꝫ vnam.ab alijs
vero duas. Igiꝭ vſqꝫ ad ytalicos ⁊ abſqꝫ illis
mediocrius dixerunt alij de ipſis.attamen vt
diximus duabꝫ ſunt cauſis vſi.et harum alte
ram.hi quideꝫ vnā.alij vero duas faciunt illā
motus. Pythagoꝛici quidem vero duo pꝛin/
cipia dixerūt ſm eūdem modum.tamen aliud
addiderūt quod et pꝛopꝛiū eſt eoꝛum. quia fi/
nitum et infinitū ⁊ vnum et nō alias aliquas
putauerūt eſſe naturas. vt ignem aut terram
aut aliud aliquid tale.ſed infinitum ipm̄ hoꝝ
eſſe ſubſtantiā de quibꝫ ponūtur. quapꝛopter
⁊ numerum ſubſtātiam omniū. De his igitur
ſm hūc enūciauerūt modum.et de eo quid eſt
dicere.⁊ diffinite ceperunt. valde autem ſim/
pliciter tractauerūt Superficialiter enī diffi/
nierunt.et cui pꝛimo inerat dictus terminus
hic eſſe ſubſtantiam rei putauerunt.vt ſi quis
eſtimet idem eſſe duplum ⁊ dualitatem. eo ꝙ
pꝛimo ineſt duobus duplum. Sed foꝛſitan
duplo ⁊ dualitati non idem eſt eſſe. ſi autē nō
multa ipſum vnū erit.quod ⁊ illis accidit De
pꝛioꝛibꝫ quidem igiꝭ ⁊ alijs tot eſt accipere

Oſt dictas vero philoſophias Plato/
nis ſuperuenit negotium in multis qui/
dem hos ſequens.aliam vero et pꝛopꝛiaꝫ pre
ter ytalicoꝛum philoſophiā habens. Nam ex
nouo cōſentiens Cratyli ⁊ Heraclīti opinio
nibus quaſi ſenſibilibꝫ omnibus ſemper de/
fluentibus.et ſciētia de his non exiſtente hoc
quidem et poſterius ita ſuſcepit. Socrate ve
ro moꝛtalia negotiante et de tota natura ni/
hil.in his tamen vniuerſale querēte. et de dif
finitionibꝫ intellectum firmante illum ſuſcipi
ens pꝛopter tale putauit quaſi de alijs hoc fa
tum.et nō de ſenſibilium aliquo. Impoſſibi/
le namqꝫ eſt ꝯmunem ratiōem eſſe alicui ſenſi
bilium ſemper tranſmutantiū. Sic itaqꝫ talia
quidem exiſtentium ideas ⁊ ſpecies appella/
uit.ſenſibilia vero pꝛopter hoc et ſm hoc dici
omnia . Nam ſm participationem eſſe multa
vniuocorū ſpeciebꝫ.participatione vero ſm
nomen tranſmutabit. Pythagoꝛici quidem
exiſtentia dicunt eſſe numeroꝛum mutatione
Plato vero participatiōe nomen tranſmutās
participationem tamen aut mutatiōem (que
ſit vtiqꝫ ſpecierum) dimiſerūt in ꝯmuni que/
rere. Amplius autem pꝛeter ſenſibilia ⁊ ſpeci/
es mathematica rerum intermedia dicit eſſe
et differentia a ſenſibilibus quidem.quia ſem
piterna ſunt et immobilia.a ſpeciebus autem
eo ꝙ hec quidem multa quedam ſimilia ſunt
ſpecies autem vnūquodqꝫ ſolum. Quoniam
autem ſpecies cauſe ſunt alijs illarum elemen
ta omnes putauerunt exiſtentiū elementa eſſe
vt quidem igiꝭ materiaꝫ magnum et paruum
eſſe pꝛincipia.vt aūt ſubſtantiā vnum. ex illis
enī ſm participatiōes vnius ſpecies eſſe nu/
meros. Vnū tamen ſubſtantiā.⁊ non aliquid
aliud ens dici vnū. Conſimiliter pythagoꝛi/
cis dixit et numeros eſſe cauſas mere ſubſtā
tie ſimiliter vt illi.pꝛo infinito aūt.vt vno da
alitatem facere ⁊ infinitum ex magno et par/
uo hoc pꝓpꝛiuꝫ. Amplius hic quidem numeros
pꝛeter ſenſibilia.illos vero nūmeros eē dicūt
res ipſas.et mathematica intermedia hoꝛuꝫ

non ponūt. vnum q̄dem igitur ⁊ numeros po
teſt res facere. ⁊ non vt Pythagorici ⁊ ſpecie
rum introductio propter eam que rationibus
perſcrutationem euenit. priores eñ non par/
ticipauerunt dialectica. dualitatem autē face
re alteram naturam. quia extra priores om̄es
naturaliter ex ea generantur. velut ex aliquo
ethimagio. equidem econtrario ↄtingit. non
eñ rōnabile ita nūc q̄dem ex materia multa
faciunt. ſpecies vero ſemel generantur ſolum
Videtur aūt ex vna materia vna mēſura. ſpe
ciem autē (quam inducit) vn⁹ exiſtens mul/
tas facit. Similiter quoqꝫ ſe habet maſculus
ad feminaꝫ. ab vno eñ impletur coitu. maſcu
lus vero multas impleret: q̄uis hec in muta/
tiones principiorū illorum ſunt. Plato q̄dem
igitur de queſitis ita diffinit. Palam autē ex
dictis. quia duabꝫ cauſis ſolum eſt vſus ipſa
que eſt eius qꝺ quid eſt ⁊ ipſa materia. ſpecies
eñ eius qꝺ quid eſt cauſa ſunt alijs. ſpeciebꝫ
vero vnuꝫ ⁊ que materia ſubiecta de qua ſpe
cies. hec quidē in ſenſibilibꝫ. hec aūt in ſpecie
bus. vnum vero in ſpeciebꝫ dicitur: quia dua
litas eſt magnū ⁊ paruū. Amplius bene ⁊ ma
le cauſam dedit elementis ſingulis. ſingula/
re quidē magis dicimus priorū inueſtiga/
re quoſdaꝫ philoſophoꝝ. velut Empedocles
⁊ anaxagoras

Reuiter igit̄ ⁊ capitulariter taliter quid
et quō de pncipijs ⁊ veritate dixerūt ꝑ/
trāſiuimus. attamē ab eis tm̄ habem⁹. quia
dicentiuꝫ de pncipio ⁊ cā nullus p̄ter ea (q̄ ſꝫ
in phiſicis) a nobis determinata dixit. ſꝫ om
nes tenuiter. videnť eñ illa tangere aliqualiť.
Hi q̄dē vt materiā pncipiū dicūt. ſiue vnā ſi/
ue plures ſupponant. et ſiue corpus ſiue inco
porea hec ponāt vt Plato quidē magnū ⁊ par
uum dicens Italici vero infinitum Empedo
cles ignē terrā aquā ⁊ aerē. Anaxa. aūt ſiliū
partiū infinitatē. hi itaqꝫ omnes ſunt talē cām
tangentes. ⁊ ampli⁹ quicūqꝫ aereꝫ aut ignem
aut aquam. aut igne ſpiſſius: aere aūt ſubtili/
us. etenī quoddā primū elementuꝫ dixerūt. hi
quidē igiť hanc cām ſolum tetigerūt. Alij ꝟo
q̄dem vnde principiū mot⁹. vt quicunqꝫ ami/
ciciā ⁊ litem ⁊ intellectum aut amorem prin/
cipium faciunt. Qꝺ quid erat eſſe vero et ſub
ſtantia plane nullus dedit. maxime aūt q̄ ſpe/
cies ponūt dicūt. neqꝫ eñ vt materiā ſenſibili
bus ſpēs. et que ſunt in ſpēbꝫ. neqꝫ vt huic pn
cipiū motus perueniens exiſtimant. imobili/
tatis aūt cauſas magis ⁊ eius (qꝺ eſt) in quie
te eſſe dicūt. Sed qꝺ quid erat eſſe alioꝝ ſin/
gulis ſpēs p̄ſtant. ſpēbꝫ aūt vnū. Cuius ꝟo cā
actus ⁊ trāſmutatiōes ⁊ motus mō quodam
dicūt cām. ita ꝟo non dicūt. nec qꝺ vere natū
eſt Nam intellectum q̄dem dicentes vt amici
ciam ⁊ bonuꝫ ꝙ has ponūt cauſas. non tm̄ vt
gratia boꝝ aut exiſtens aut factuꝫ aliquid en
tium. ſed vt ab his boꝝ motum dicunt. Si/
militer aūt et vnū aut ens dicentes eſſe talem
naturam. ſubſtantia quidē cām dicūt eſſe. non
tamen hui⁹ cauſa. aut eſſe aut fieri. quare di/
cere ⁊ nō dicere aliqualiter accidit eis bonum
eſſe cām. nō eñ ſimpliciter ſed ſm̄ accidēs di/
cūt ꝙ q̄dē recte determinatuꝫ eſt de cauſis. ⁊
quot ⁊ q̄ teſtimoniū ꝑhibere videnť. et hi om
nes aliā cām tangere nō valentes Adhuc aūt
q: querenda ſunt principia. aut ſic oīa: aut ho
rum aliquo mō palā eſt. Quō etiā vnuſquiſqꝫ
hoꝝ dixit: ⁊ quō habeat de principijs ↄtingē
tes dubitatiōes poſt hoc ꝑtranſeamus de ip
ſis. Quicūqꝫ q̄dē igiť vnū ipſum eſſe. ⁊ vnam
eſſe quādā naturaꝫ. ⁊ materiā ponunt et eam
corpoream ⁊ magnitudinē habentem palam
multipliciter delinquunt. et corporum enim

elementa ponunt ſolū: incorporeoꝝ ꝟo tanq̄
non exiſtentibꝫ incorporeis. de generatiōe q̄qꝫ
et corruptiōe cām dicere conātes. et de oībus
phiſice tractātes motus cām auferūt Ampli⁹
aūt ſubam nullus ponere cām. neqꝫ ⁊ qꝺ quid
et adhuc facile quodlibet ſimpliciū corpoꝝ ex
cepta vnū ↄſiderātes eam q̄ ex inuicē genera
tionē aliq̄liter faciunt. Dico aūt ignem terrā
aquā et aerem hec q̄dem eſſe ↄgregatiōe ex ad
inuicem fiunt. Hec aūt ad prius eſſe et poſte
rius plurimū differunt. Aliq̄liter eñ vtiqꝫ vi
debitur maxime elemētale eſſe omniū ex quo
primo fit ↄgregatione Tale vero eſt qꝺ minu
tiſſime ptis et ſubtiliſſimū corpoꝝ. Vñ qui/
cunqꝫ ponūt ignem principiū. maxime ↄfeſſe
rōni huic dicunt. tale vero alioꝝ vnuſquiſqꝫ
ↄfitetur elementū eſſe quiddā corpoꝝ: nullus
eñ poſterioꝝ ⁊ vnum dicentiū terram eſſe ele
mentum voluit. palā quia ꝓpter magnitudinē
ꝑtialitatis quodlibet aūt triū elementoꝝ iu
dicem quendā accepit. hij nāqꝫ ignem. illi ve/
ro aquam. alij aerem hec eſſe dicunt. Sꝫ qua
re non terram dicunt quemadmodū hominū
multi. omnia namqꝫ terrā eſſe dicūt: Dicit au
tem Heſiodus terram primā corpoꝝ factam
eſſe. ſic eñ antiquā ⁊ popularē cōtingit exiſti
mationē eſſe. Secōm hanc igitur rōnem nec
ſi quis horum aliquid dicit preter ignem. nec
ſi quis aere q̄dem ſpiſſius hoc ponit. aqua au
tem ſubtilius. non recte vtiqꝫ dicet. Si vero
eſt quod eſt generatiōe poſterius. natura pˀus
et quod eſt digeſtum et ↄceptum poſterius ge
neratione. horum igiť erit ↄtrarium. aqua qui
dem aere prior. et terra aqua. De ponentibꝫ q̄
dem igiť vnam cauſam qualem dicimus ſint
hec dicta. idem aūt et ſi quis hec plura ponit
velut Empedocles quatuor dicit eſſe corpo/
ra: vel ſm̄ naturam. Etenī huic hec q̄dem ea
dem. alia vero propria accidere neceſſe. et ex
adinuicem eñ generata cernimus ꝙ nō ſemꝑ
igne et terra eodem corpore ꝑmanente. dictū
eſt aūt de his in phiſicis. Et de cā mouentiū
vtrum vnuꝫ aut plura ponendū nec recte nec
rationabiliť putandū eſt omnino dictū eſſe. et
ex toto alterationē auferre eſt neceē ſic dicētibꝫ
Non eñ ex calido frigidum. nec ex frigido ca
lidum erit. quid eñ patientur cōtraria. ⁊ que
eſt vna natura que ſit ignis ⁊ aqua. quod ille
non ponit. Anaxagorā vero ſi quis ſuſceperit
duo elementa dicere ſuſcipiat. maxime ſm̄ ra
tionē quam ille q̄dem non dearticulauit. Se
cutus eñ eſt ex neceſſitate dicētes eam. nam
abſurdo exiſtente taliter dicere ꝑmixta eſſe a
principio omnia. et q: oporteat accidere ꝙ im/
permixta preexiſtāt. et quia nō actum cuilibꝫ
permiſceri quodlibet. Adhuc aūt quia paſſio
nes et accidentia ſeꝑantur a ſubſtantijs. eotū
dem eñ permixtio et ſeparatio. tamē ſi quis ꝓ
ſequetur dearticulans quod vult dicere. forte
apparebit mirabilius dicens. Quando autē
nihil erat diſcretū. palam quia nihil erat verū
dicere de ſubſtantia illa. diciť autē quia neqꝫ
album neqꝫ nigrum aut fuſcum aut alium co
lorem. ſed neqꝫ colorata erat ex neceſſitate. ho
rum eñ colorum aliquem habent. Similiter
autem ⁊ ſine ſapore eadem hac rōne. neqꝫ ali/
ud ſimiliū nihil. Neqꝫ enim quale aliquid id
poſſibile eſt eſſe neqꝫ quantū. neqꝫ quid. Ali/
qua eñ dictoꝝ in parte ſpecieꝝ ineſſent vtiqꝫ
ei. ſed hoc palam impoſſibile permixtis om/
nibus. iam enim diſcreta eſſent. Dicit autem
permixta eſſe omnia preter intellectum. hunc
autē impermixtū ſolum ⁊ purum. Ex his au
tem accidet eiſdem dicere duo principia intel
lectum ipſum vnum. hoc eñ ſimpliciť imper/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

miꝛtum ꝛ alterū quale ponimus indetermina
tum anteꝗ̃ determineť. ꝛ quadā ſpecie parti/
cipet. quare diciť ꝙ neqꝫ recte neqꝫ plane. vult
tamē aliquid ſimile poſterius dicentibꝰ ꝛ nūc
apparentibꝰ magis. Uerum hij quidē his ꝗ
circa generatōem ſermonis et corruptōem et
motū ꝓprij ſīt ſolū. fere nāqꝫ circa tal' ſubſtā/
tie principia et cauſas ꝗ̄runt ſolum. Quicūqꝫ
igiť quidem de omnibꝰ exiſtentibꝰ faciūt theo
ricam: exiſtentibꝰ aūt hec quidē ſenſibilia. illa
ꝟo īſenſibilia ponūt. Palā āt de vtriſqꝫ ꝗ̄nibꝰ
ꝑſcrutationē faciūt. ꝓpter quod magis vtiqꝫ
immorabiť aliquis de eis ꝙ bene aut nō be/
ne dicunt ad preſentē nobis ꝓpoſitoꝝ ꝑſcru/
tationē. Pythagorici ꝗdem igitur vocati ꝑn
cipijs ꝛ elementis extranee a phiſiologis ſūt
vſi. quia acceperunt ea ex nō ſenſibilibus Nā
mathematica exiſtentiū ſine motu ſunt extra
ea que ſunt circa aſtrologiā. diſputant tamen
et tractant etiā de natura. generant eñ celum
et quod circa huius ꝑtes et paſſiones et oꝑa
tiones accidit obſeruant principia et cauſas.
in hoc diſputant quaſi alijs phiſiologis ꝯſen
tientes. quia ens hoc eſt quodcūqꝫ ſenſibile ē
et ꝯprehendit vocatum celum. cauſas vero ꝛ
principia ſicut diximus dicunt ſufficientiam
pertingere vſqꝫ ad ea que ſunt entium ſuperio
ra et magis ꝗ̃ de natura rationibꝰ cōuenien/
tia: ex quo tamē modo motus inerit finito et
infinito ſolum ſuppoſitis pari ꝛ impari. Nō
dicunt autē quomodo poſſibile ſine motu et
tranſmutatōe generatōem et corruptōem eſſe
aut eorum que feruntť opera circa celum Am
plius autē ſiue quis det ex eis eſſe magnitudi
nē. ſiue hoc oſtendaťt: tñ quō erūt hec corpoꝝ
leuia. illa ꝟo grauitatē hñtia. ex quibꝰ eñ ſup
ponūt ꝛ dicūt. nihil magis de mathematicꝭ
corporibꝰ dicūt. qui de ſenſibilibꝰ Uñ de igne

et terra et alijs hmōi corporibꝰ nihil dixerunt
ſicut nihil de ſenſibilibꝰ exiſtimo dicentes ꝓ
priū. Amplius autē quō oportet accipere cās
quidē eſſe numeri paſſiones. ꝛ numeruꝫ circa
celum exiſtentium ꝛ futurorum ꝛ ab initio ꝛ
nunc. numerum vero nullum eſſe preter nume
rum hunc. ex quo ꝯſiſtit mundus. Nam cum
in hac parte operatio ꝛ tempus fit eis. parum
vero de ſuper aut ſubtus iniuſticia et diſcre/
tio. aut ꝛ permixtio. demonſtratione autē di/
cant. quia horum vnumquodqꝫ numerus eſt
Accidit autem ſm hunc locum iam pluralita
tem eſſe ꝯſtitutam magnitudinē. quia paſſio
nes he ſequūtur ſingula loca: Utrum ideꝫ eſt
hic numerus qui in celo eſt. quē oportet acci/
pere. quia vnūquodqꝫ eſt. aut preter hūc aliꝰ
Plato nanqꝫ ait aliū eſſe. exiſtimat ꝗdem etiā
et ille numeros hec eſſe hoꝝ cauſas. ſed illos
ꝗdem intellectuales cauſas. hos vero ſenſi/
biles. De pythagoricis ꝗdē igiť dimittať ad
preſens. ſufficit eñ ipſa tangere tm̄. Qui ꝟo
ideas poſuerūt ꝗdem primū horuꝫ exiſtentiū
accipere cauſas querētes alia his equalia nu
mero attulerunt. vt ſi quis numerare volens
paucioribus quidem exiſtentibus putet non
poſſe. plures vero facientes numeret. nam fe/
re equales aut nō pauciores his ſunt ſpecies
de quibus querentes cauſas ab his ad illas
peruenerunt. ſm vnūquodqꝫ eñ equiuocum
homogeneum aliquid eſt. ꝛ circa ſubſtantias
aliorum eſt in multis vnum. et in his et in ſem
piternis. Ampliꝰ aūt ſm quos modos oſten
dimꝰ. qꝛ ſunt ſpēs. ſm nullū intellectū videnť
hoꝝ. ex ꝗbuſdā eñ nō ē neccē fieri ſyllogiſmū
ex ꝗbuſdā ꝟo ita quoꝝ non putamus horum
ſiunt ſpecies: quia ſm rationes eas (que ſiūt
ex ſcientijs) omnium erūt ſpecies. quorūcun
qꝫ ſunt ſcientia ꝛ ſm vnū in multis ꝛ negocia

tionibꝰ. et ſm intelligere aliquid corruptibiliū
Fantaſma eñ aliquid horum eſt. amplius āt
rōnum certiſſime. alie ꝗdē coꝝ ꝗ̄ ad aliꝗd yde
as faciūt. quoꝝ nō dicunt eſſe ſm ſe genꝰ: alie
vero terciū hoīem dicunt. et oīno que ſunt de
ſpēbꝰ rōes auferunť. qꝛ magis eſſe volūt dicē
tes ſpēs eſſe ꝗ̃ ydeas Accidit āt ei dualitatē
nō eſſe ꝑmā ſed numerū ꝛ ad aliꝗd ipſo qđ ſm
ſe. et oīa quecūqꝫ aliꝗd de ſpēbꝰ opiniones ſe
quētes oppoſuerūt ꝑncipijs. Amplius āt ſm
exiſtimatōem ꝗdē ſm quā eſſe dicimꝰ ꝛ ydeas
ſolum nō eſſe ſubaꝝ ſpēs. ſed et multoꝝ alioꝝ
etenī ꝯceptus vnius nō ſolum circa ſubas ſꝫ
et de alijs eſt. et ſciē non ſolū ſunt ipſiꝰ ſube.
ſed alioꝝ aūt accidunt. et mille talia alia. ſm
ꝟo neceſſitatē et opinionē de ydeis ſi ſunt ꝑ
ticipabiles ſpēs ſubaꝝ. necē ydeas eſſe ſolum
Non eñ ſm accñs ꝑticipanť. ſed oꝫ hanc vni
uſcuiuſqꝫ ꝑticipare. inꝗ̄ntū nō de ſubiecto di
cunť: Dico aūt vt ſi ꝗd ꝑ ſe duplo ꝑticipat: ħ
et ſempiterno ꝑticipat. ſed ſm accñs. accidit eñ
duplo ſempiternū eſſe. ꝗ̄re ſuba erit ſpēs Hec
vero ſuba eſſe hic ſignificat ꝛ ibi. aut ꝗdē erit
ipm eſſe dicere aliꝗd preter hoc vnū in mul/
tis. et ſiquidē eadē ſpēs ydeaꝝ et ꝑticipantiū
aliꝗd erit ꝯmune. ꝗd eñ magis in corruptibi
libꝰ dualitatibꝰ et dualitatibꝰ multis ꝗdē ſed
ſempiternis dualitas vnū ꝛ idem: ꝗm̄ in hac
et aliqua. Si ꝟo nō eadē ſpēs equocatio eſt
et ſiſe. vt ſi ꝗs vocat hoīem calliā et lignū nul
lam illaꝝ ꝯmunitatē inſpiciēs. Oīm aūt dubi
tabit aliꝗs. maxime quidē ꝯferunt ſpēs ſempi
ternis ſenſibiliū: aut his ꝗ ſiunt ꝛ corrūpunť.
Nec eñ motus nec trāſmutatōis nullius ſūt
cā in eis Atuero nec ad ſcias nullū auxiliatur
eis. qꝛ eſt alioꝝ. nec eñ ille hoꝝ ſuba. nā eſſent
in eis. nec ad eſſe ꝑticipantibꝰ inſint. Sic nec
forſan eā videbiť eſſe album ꝑmixtū albo. ſed

hec quidē ratio valde mobilis eſt. quā Anaxa
goras ꝑus et Heſiodus poſterius. et alij ꝗdē
dixerūt: facile nāqꝫ colligere multa ꝛ impoſſi
bilia ad talem opinionē. Atuero nec ex ſpēbꝰ
ſūt alia ſm nullū modū ꝯſuetoꝝ. dicere ꝟo exē
plaria eē et eis alia ꝑticipare vaniloquiū ꝛ me
taphoras dicere poeticas. Quid eñ eſt quod
agunt ad ydeas reſpiciētes. ꝯtingit eñ et eſſe
et fieri ſimile ꝗcunqꝫ et non aſſimilatum ad illud
quare exiſte ſocrate et non exiſte fiet qualis ſo
crates. Siliť autē palā. quia etiā ſi ſit ſocrates
ſempiternꝰ. erunt eiuſdē exēplaria plura: qua
re et ſpēs. vt hominis aīalis et bipedis. Siliť
autē et anthō antropos Amplius aūt nō ſo/
lum ſenſibiliū ſpēs exemplaria. ſꝫ etiā ipſaꝝ vt
genus ſpecieꝝ. quare idē erit exēplar et ymma
go. Amplius videbiť vtiqꝫ impoſſibile eſſe ſe
ꝑatim ſubam et cuius eſt ſubſtātia. quare quō
ydee ſubſtātie erunt. exiſtētes ſeꝑatim erunt. In
fedrone vero ſic dr. ꝙ ipſius eſſe et fieri cauſe
ſunt ſpēs. et etiā exiſtentibꝰ ſpeciebꝰ. cum nō fi/
unt ꝑticipātia ſi ſit qđ mouit. et multa alia vt
domus et anulus. quoꝝ nō dicimus eſſe ſpe/
cies. quare palā quia contingit et alia et eſſe ꝛ
fieri. et ꝓpter tales cauſas quales et nūc ſunt
Amplius ſi ſunt numeri ſpēs quō cauſe erūt.
vtrum quia alij numeri ſunt vna exiſtētia. vt
hic ꝗdem numerus homo. ille vero ſocrates:
et alius callias. Quid igiť ſunt cauſe ille. nec
eñ ſi hij ſunt ſempiterni. illi vero nō. differūt:
Si vero quia rōnes numeroꝝ. et hic vt ſym/
phonia palā. quia eſt vnum quidē quoꝝ ſunt
rōnes. ſi itaqꝫ hec materia. manifeſtum quia
et ipſi numeri et alique rōnes ſunt aliud ad ali
ud: Dico autē vt ſi eſt callias rō in numeris
ignis aque terre ꝛ aeris ꝛ antropos. ſiue nu/
merus quis exiſtens ſiue nō. tñ eſt ratio in nu
meris quorundā ꝛ nō numerus. et nō erit ꝗs

ꝓpterea numerus. Ampliꝰ ex multis numerꝭ
ſit vnus numerꝰ. ex ſpeciebꝫ aūt vna ſpēs q̄li
ter vel quō: ſed ſi nec ex ipſis nec ex vnis. aut
in millenario quō ſe hūt vnitates. ſiue eñ eiuſ
dem ſpē. multa incōueniētia accidūt. ſiue nō
eiuſdē ſpeciei. nec eñ eedē ſibi ſunt inuicē. nec
alie oēs omnibꝫ. Quō nāq̄ differrēt impaſſi/
biles exiſtes. nec eñ rōnabilia hec. nec intelli
gere confeſſa. Ampliꝰ aūt aliud aliqđ genus
numeri facere necē eſt. circa qđ ſi ariſthmeti/
ca. ⁊ oia intermedia dicta ab aliq̄bꝫ ſimplr. ex
quibꝫ ſunt ꝑncipijs: aut que intermedia eorū
que hic ⁊ ipſoꝝ erūt. Ampliꝰ vnitates q̄ ſunt
in dualitate vtraq̄ eſt ex aliq̄ priori dualitate
q̄uis impoſſibile: ampliꝰ quare numerus ex
his collectus ē. Amplius cū dictis ſi ſunt dū
tes vnitates opoꝛtebit ita dicere. quēadmo/
dum et q̄cunq̄ elementa q̄tuoꝛ aut duo dicā
Etenī hoꝝ quilibet nō ꝯmune dicit elementū
vt coꝛpus. ſed ignē et terrā. ſiue ſit coꝛpus cō
mune ipm ſiue nō. Nunc aūt dicimꝰ q̄ vno
exiſte quēadmodū ignē aut aqua ſimiliū ptiū
Si vero ſic nō erunt ſubſtātie numeri. ſꝫ palā
quia ſi cōe eſt aliqđ vnum ipm. ⁊ hoc eſt ꝑnci
pium. q̄re multiplr dicit ipſum vnū. aliter eſt
impoſſibile. Volētes aūt ſubas ad principia
reducere lōgitudines q̄dem eñ ponimꝰ ex ꝑ
ducto et breui. et ex aliquo puo et magno. et
planū ex lato et arto. et coꝛpus ṽo ex ꝓfundo
et humili. q̄uis quō hēbit aut planū lineā aut
ſolidū lineā. et planū aliud eſt genus et latum
et artū. et ꝓfundū et humile. Quēadmodū er/
go nec numerꝰ eſt in eis. q: multū et paucū ab
his alterū. palā q: nec aliud nihil ſupioꝛū in/
erit inferioꝛibꝫ Atuero nec genus ꝓfundi et la
ti. erit eñ planū aliqđ coꝛpus. Ampliꝰ pūcta
ex quo exiſtūt huic q̄dē generi. et Plato oppu
gnabat tanq̄ exiſte geometrico dogmate. ſed

linee ꝑncipiū vocabat. hic āt multotiēs indi/
uiſibiles lineas poſuit. q̄uis necē eſt aliquid
hoꝛū eſſe. quare ex rōne linea eſt et punctū eſt
Oino aūt ſapia de manifeſtis cām inq̄rere. h
quidē pretermiſimꝰ. nihil eñ de cā dicimus
vñ principiū eſt trāſmutatōis. hoꝛū autē ſub
ſtantiā dicere putātes ipſoꝛū alias q̄dē ſubas
dicimꝰ eſſe. Quō vero ille ſubſtātie hoꝛū va/
ne dicimꝰ. nāq̄ et ꝑticipare ſicut ꝑus diximꝰ
nihil eſſe. nec quicq̄ in ſciētijs videmꝰ exiſ
cā. ꝓpter quā oīs intellectus et oīs natura fa
cit. nec hāc cām quā mō dicimꝰ eſſe vnū prin
cipioꝛū nihil tangūt ſpēs. ſꝫ fcā eſt mathema
tica pñtibus phīa dicentiū alioꝛū grā ea opoꝛ
tere tractari. Amplius aūt ſubām ſubiectā vt
materiā magis mathematicā aliq̄s magis ſu
ſcipiet. et magis ꝑdicari et drām eſſe ſubſtāne
et materie. vt māgnū et puum. ſicut phī aiunt
rarū et ſpiſſum ꝑmas ſubiecti dicētes eē drās
has. hec autē ſupabundātie ſunt q̄dā et defec
tio. Et de motu ſiquidē hec erit motus. palā
q: mouent ſpēs. ſin autē vnde venit. tota nāq̄
de natura aufertur ꝑſcrutatio. Et q̄ videt fa
cile eſſe mōſtrare q̄ vnum oia non ſunt. ex po
ſitiōe eñ omnia vnū nō ſunt. ſed id aliq̄d vnū
ſi q̄s dat oia et nihil. h ſi nō dat genus vlē eē.
hoc āt in q̄buſdā impoſſibile. nullā nāq̄ rōem
hñt. nec q̄ ſunt poſt numeros lōgitudines lati
tudines ſolida. nec q̄ mō ſunt. aut futura ſunt
nec ſi aliq̄ hñt veritatē. hec eñ nec ſpēs poſſi
bile eſſe. nō eñ ſunt numeri nec itermedia. ſūt
eñ ille mathematica nec coꝛruptibilia. ſed rur
ſum videt hoc genus Et oino exñtiū q̄rere ele
menta nō diuidentē multiplr dcā inuenire i/
poſſibile eſt. et aliter ſm hunc modū querētes
ex quibꝫ ſunt elemēta. Ex quibꝫ eñ facere aut
pati aut ipſum rectum nō eſt accipere. Sed ſi
quidē ſubſtantiaꝝ ſolū eſſe ꝯtingit. tūc quidē

exiſtentiū omnium elementa q̄rere aut putare
habere non eſt verū. Quō dicet autē aliquis
omniū elementa. palā eñ q: non eſt poſſibile
ꝑexiſtere cognoſcentē prius. ſicut eñ geome/
trizare diſcentē. alia quidē opoꝛtet preſcire. q̄ꝝ
aūt ſcientia ⁊ de q̄buſdā diſcere nō prenoſcit
ita ⁊ in alijs. q̄re ſi qua eſt oim ſcia. ⁊ de quibꝫ
oꝫ. vt q̄dā aiunt. nihil vtiq̄ hoc preexiſtit cog
noſcens. q̄uis ſit oīs diſciplina ꝑ precognita
aut oīa aut q̄dā. aut ꝑ demrātionē aut ꝑ diffi
nitōes. Opoꝛtet eñ ex q̄bꝫ eſt diffinitio ꝑſcire
et eſſe nota. ſilr aūt ⁊ que ꝑ inductōem. Atue/
ro ⁊ q̄ exiſtit ꝯnaturalis mirū. quō latemꝰ hñ
tes potiſſimā ſciaꝝ. Ampliꝰ aūt quō aliq̄s co
gnoſcet ex q̄bꝫ eſt ⁊ quō eſt manifeſtū. etenī h
hꝫ dubitatōem Ambiget eñ aliq̄s quēadmo
dū circa q̄ſdā ſyllabas. Hij nāq̄ ſyma ex s m ⁊
a dicunt eſſe. alij ṽo quendā ſonū aliū dicunt
eſſe ⁊ cognitoꝝ nullū Amplius aūt ⁊ q̄ꝝ ē ſen
ſus hec quō aliq̄s non hñs ſenſum cognoſcet
q̄uis opoꝛteat ſi oim ſunt elemēta ex q̄bꝫ quē
admodū ꝯpoſite ſūt voces ex elemētis ꝓprijs
Ex quidē igit dictas cās in phiſicis q̄rere vi/
ſi ſunt oēs. ⁊ extra has nullā habemꝰ dicere
palā ex ꝑus dictis. ſꝫ tenuit hec ⁊ mō quodā
oēs ꝑus dicte ſunt. mō vero q̄dā nullatenus
Balbutiēs vero viſa ꝑma phīa de oībꝫ velut
noua exñs circa ꝑncipiū ⁊ ꝑmū. Qm̄ et Em/
pedocles has dt eſſe rōnes. hoc aūt eſt qđ q̄d
erat eſſe. et ſuba rei. Atuero ſilr necāriū et car
nis et alioꝝ ſinguloꝝ eſſe rōem. aut nihil. ꝓpt
hoc eñ et caro et os eſt et alioꝝ vnūquodq̄.
et ꝓpt naturā quā ille dt ignē et terrā et aerē et
aquā. ſed hoc alio dicēte ſil dixit ex necitate.
manifeſte ṽo nō dixit. De talibꝫ q̄dē igit oſtēn/
ſum eſt ꝑus. Quicūq̄ vero de ipſis his dubi
tabit aliq̄s reſumamꝰ iteꝝ. nā foꝛſan ex ipſis
abūdabimꝰ aliq̄d ad poſterioꝛes dubitatōes

Queritur Septimo. vtrum metaphiſi ca ſit ſcientia ſpeculatiua vel actiua. Arguitur ꝑmo q̄ eſt actiua. quia ipſa eſt propter bonum motis ⁊ propter felicitatē. ergo eſt practica vel actiua ſcientia. Secun do ſic. metaphiſica dirigit ⁊ oꝛdinat omnes alias ſcien tias. ergo ⁊c. Tercio ſic. metaphiſica habet ſtabilire principia omniū artium tam ſpeculatiuaꝝ q̄ practicaꝝ. ergo nec eſt ſpeculatiua nec practica. ſed quid ad vtrāq̄. In oppoſitum eſt phus in textu.

Sciendum Primo. q̄ poſtq̄ phus oſtendit circa quod ver ſatur metaphiſica. Cō ſequenter oſtendit qualis ſit. videlicꝫ q̄ eſt ſpeculatiua maxime libera poſſeſſio diuina ⁊ nō humana. Et q̄ eſt honoꝛabiliſſima ꝑ prima q̄litate. de qua eſt pñs queſtio.

Sciendum ſecundo. q̄ vt habet Ariſtoteles tercio de anima intellectus ſola extenſione ad opus eſt practi cus. non intelligēdo q̄ quātitatiue fiat extenſio. ſed q̄a aliquādo ꝯparatur ad actum ſuum primū abſolute qui eſt cognoſcere verum abſolute. ⁊ ſic dr ſpeculatiuus. quā doq̄ etiam ꝯparatur ad ſuum actum ſm q̄ per ipſum ac tus voluntatis regulatur. ⁊ ſic intellectus non capit ip ſum abſolute. ſed vt eſt opabile a nobis. ⁊ ita claudit in tellectus aliquid quod eſt extra ſe. et hoc modo dicimꝰ intellectum extendi ad fieri practicū. Ideo deſcribitur praxis a doctoꝛe ſubtili ſic. Praxis eſt operatio alterius potentie q̄ intellectus naturaliter poſterioꝛ ipſa intelle ctione. nata ꝯfoꝛmiter elici rōni recte vt recta ſit. Ex q̄ patet q̄ huiuſmodi actus alterius potentie. ſ. volunta tis (que primo praxis dicit) non eſt in ipſo intellectu ni ſi dumtaxat vt in dirigente. quia tunc nō opoꝛteret ip ſum intellectum extendi. ſed eſt in voluntate vt in eli ciente illum actum ⁊ operante. et ſic de alijs potentijs executiuis. pro quanto earum actus imperantur a volun tate. neq̄ actus ipſius intellectus practicus dicit. niſi ꝑ quāto directiuus eſt actus illius cui primo conuenit ra tio praxis. Ex quo patet q̄ male dixerūt ponentes lo gicam eſſe practicā. nam ſm diffinitōem praxis ꝑus da tam nullus habitus intellectus eſt practicus. niſi quia eſt directiuus alterius potētie operationis q̄ intellectus. Logica aūt non eſt directiua niſi operationū intellectus. et ideo ſpeculatiua eſt ⁊ nō practica.

Concluſio Reſponſiua. metaphiſica eſt ſciētia ſpeculatiua ⁊ nō practica. Pꝛobatur rōne ⁊ ſigno. Rōne ſic. metaphiſica q̄ritur propter ignoꝛantiā effugandā ⁊ non ꝓpter aliud q̄ritur. ⁊ ſic q̄ritur propter ſcire. ergo ⁊c. Aſſumptū probat Ariſto. nam ꝓpter am mirari nunc ⁊ primū inceperūt homines philoſophari. Differēter tñ. q: in ꝑncipio erant ammirātes pauciora dubitabiliū. dein paulatim ꝓcedentes nūc de maioꝛibꝫ et offuſcatioꝛibꝫ ammirātur. ſed oīs qui dubitat et am miratur ignoꝛat: ergo aſſumptū fuit verum. ſed ꝯña ꝓ batur. q: in omni motu terminus ad quem eſt ꝯtrarius termino a quo. ſed ignoꝛātia ꝯtrariat ſcientie. ergo phi loſophari inceperūt homines ad ignoꝛantiā effugandā et ꝑpter ꝯñs inceperūt philoſophari ꝓpter ipm ſcire. Sig no ſic arguit Ariſto: q: iam cūctis exiſtentibꝫ artibꝫ oꝛ dinatis ad vtilitatē vite aut voluptatē aut introductio nē in alias ſcias. hec ſcia cepit inquiri. qđ eſt ſignū q̄ ſo lum q̄ritur ꝓpter ipm ſcire. ⁊ nō ꝓpter aliam vtilitatē.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Dubitatur

primo. vtrum metaphiſica ſit poſſeſſio non humana. Ad dubium reſpondetur ꝙ de metaphiſica dupliciter poſſumus loqui: vel de metaphiſica ſimpliciter dicta: que eſt perfecta comprehenſio maxime vniuerſalium ⁊ primarum cauſarum. vel de metaphiſica imperfecta. que eſt imperfecta cognitio huiuſmodi cauſarum habita a poſteriori per viam cauſalitatis remotionis ⁊ eminentie. Si primo modo fit ſermo de metaphiſica tunc intellectus humanus corpori coniunctus proprio lumine naturali eam poſſidere non poteſt. Pro cuius probatione premittit Ariſtoteles iſtam propoſitionem. Metaphiſica eſt ſcientia maxime libera. quia homo liber dicitur qui ſuiipſius non alterius cauſa eſt. ſed ſic eſt de metaphiſica cum ſit de primis principijs ſimpliciter intelligibilibus. per que omnia alia intelliguntur. ⁊ non econtra. ergo ⁊c. Ex hac probatione arguit ſic Ariſtoteles ad concluſionem dubij. Illa ſcientia (que eſt maxime libera) non poteſt poſſideri a natura que eſt multipliciter ſerua. ſed natura humana eſt huiuſmodi tam ex parte anime quam ex parte corporis. Ex parte anime quidem quia ipſa creata eſt nullas apud ſe habens formas intelligibiles. ſed oportet ipſam a rebus ſenſibilibus per miniſterium ſenſuum formas intelligibiles mendicare. Ex parte corporis vero. quia corpus humanum multis ⁊ varijs neceſſitatibus ⁊ indigentijs ſubiectum eſt. Item illud dicitur ſolum ab homine poſſeſſum quod plene ab eo eſt habitum. ſic ꝙ eo vti poteſt libere ⁊ ad nutum ſuum. ſed ſic non eſt de metaphiſica. ergo non eſt poſſeſſio humana. Unde ab vſu ⁊ acquiſitione eius multipliciter propter corporis neceſſitates ⁊ indigentias impeditur homo. Dicitur ſecundo. ꝙ metaphiſicam imperfectam aliqualiter poſſidet. ⁊ ſic metaphiſica imperfecta eſt poſſeſſio humana. Et illud modicum (quod de cognitione altiſſimarum cauſarum haberi poteſt) delectabilius eſt ⁊ precioſius quacunque noticia cuiuſcunque rei ſenſibilis. Quod autem metaphiſica non perfecte habeatur ab homine dicit Symonides. ꝙ deus hanc ſcientiam ſibi retinuit. et talem honorem quaſi per inuidiam (ne homines ſibi in ſcientia coequarent) ſibi ſoli reſeruauit. Sed melius dicit Plato. ꝙ a deo omnis inuidia releganda eſt. ſed Symonides loquitur ad modum poetarum. quia iuxta commune prouerbium multa mentiuntur poete. Cum ergo inuidia ſit triſticia de bono alterius pro quanto eſtimat inuidus illud bonum alterius vergere in diminutionem ſui boni illud inuidet. In deo enim cadere non poteſt aliqua triſticia. tum primo quia deus impaſſibilis eſt. ſed triſticia quedam paſſio eſt. ergo ⁊c. Tum ſecundo. quia deus per ſeipſum diues eſt. et omnis bonitas ab eo tanquam a fonte deriuatur. ideo bonitas eius diminui non poteſt.

Dubitatur ſecundo. vtrum iſta ſcientia ſit honorabiliſſima inter omnes alias ſcientias. Reſpondetur ꝙ ſic quia eſt maxime diuina. ergo ⁊c. Antecedens probat Ariſtoteles ſic. quia ſcientia dicitur dupliciter diuina. Uno modo quia eſt de deo ⁊ de diuinis. Alio modo quia ſolus deus perfecte eam poſſidet. ſed hec duo huic ſcientie metaphiſicali conueniunt. ergo ipſa eſt inter alias ſcientias honorabiliſſima. Eſt enim ſcientia de deo ⁊ ſubſtantijs ſeparatis. ⁊ nomine dei intellexerunt philoſophi primum principium ſimpliciter vniuerſalis eſſe. ⁊ vniuerſalem gubernatorem ⁊ prouiſorem omnium rerum. Et infert ꝙ omnes alie ſcientie ſunt bene neceſſariores iſta. ſed non digniores.

Ad rationes

ante oppoſitum. Ad primam dicitur. ꝙ omnis felicitas principaliter conſiſtit in ſpeculatione que eſt actus intellectus. Uerum eſt tamen. ꝙ talem ſpeculationem ſequitur quedam delectatio ⁊ quidam amor naturalis. qui ſemper quantum eſt de ſe rectus eſt. ⁊ amor iſte ſeu delectatio iſta proprie non habet rationem praxis. quia non eſt niſi quedam complacentia naturalis in contemplatione ſummi veri. quod eſt ſummum bonum. ſcilicet deus.

Ad ſecundam dicitur. ꝙ hec ſcientia eſt ordinatiua omnium aliarum ſcientiarum in ratione finis. quia eſt finis omnium earum. Scientia vero practica eſt ordinatiua ſiue directiua operationis in ratione efficientis. Dicitur vltra ꝙ licet hec ſcientia pro quanto habet ſtabilire principia aliarum ſcientiarum ſit earum directiua quodammodo in ratione efficientis. non tamen dirigit ad operationem que ſit praxis. nam ipſa ſolum dirigit eas ad actum intellectus.

Ad tertiam ⁊ vltimam dicitur. ꝙ hec ſcientia metaphiſicalis non ſtabilit principia ſcientiarum practicarum niſi pro quanto in ipſis reperitur aliquid ſpeculationis. Et hec de queſtione ⁊ per conſequens de toto primo libro metaphiſice Ariſtotelis dicta ſufficiant.

Sequitur ſecundus liber eiuſdem

DE veritate quidem theoria ſicut ſic difficilis eſt ſic vero facilis. Signum autem nec digne nullus adipiſci ipſam poſſe. nec omnes exortes eſſe. ſed vnumquemque aliquid de natura dicere. Et ſecundum vnumquemque quidem nihil aut parum ei immittere. de omnibus autem coarticulatis fieri magnitudinem aliquam. Quare ſic videtur habere vt prouerbialiter dicimus in foribus quis delinquet. ſic quidem vtique erit facilis. Habere autem totum ⁊ partem non poſſe difficultatem eius oſtendit.

Circa initium ſecundi

libri metaphiſice Ariſtotelis. ¶ Queritur primo: vtrum cognitio veritatis ſit homini poſſibilis. Arguitur primo ꝙ non. quia omne quod mouetur partim eſt in termino a quo ⁊ partim in termino ad quem. ſed intellectus noſter a principio ſue creationis (cum ſit tanquam tabula raſa) non habet partem cognitionis veritatis. ergo non poteſt moueri ad veritatis cognitionem habendam. Secundo ſic. alteratio non poteſt contingere circa intellectum. ergo intellectus noſter non poteſt mutari de pura ignorantia ad ſcientiam. quia ſic mutaretur de contrario in contrarium. ⁊ ſic alteraretur. Tercio ſic. neſcimus verum ſine cauſa. vt dicitur in hoc ſecundo. ſed impoſſibile eſt nobis cauſas cognoſcere. ergo ⁊c. Minor probatur. quia prima cauſa non poteſt a nobis cognoſci. neque a priori. cum cauſam non habeat. nec a poſteriori. cum nullus ſit effectus ei adequatus. ergo neque ſecunda cauſa a nobis cognoſci poteſt. quia cauſa ſecunda a prima dependet quantum ad eſſe ⁊ quantum ad cognoſci. In oppoſitum eſt Ariſto. in principio huius ſecundi. ſic dicens (De veritate quidem theorica ſicut ſic difficilis eſt ſic vero facilis) ſed quod eſt facile vel difficile eſt homini poſſibile. ergo ⁊c.

Sciendum

eſt ꝙ poſtquam recitauit Ariſtoteles in primo libro. ac etiam reprobauit opiniones antiquorum philoſophorum de primis principijs ⁊ cauſis omnium circa que verſatur intentio huius ſcientie. Conſequenter in iſto ſecundo accedit ad veritatem determinandam. Sed quia aliter ſe habet conſideratio huius ſcientie circa veritatem et aliter alie ſcientie particulares. Nam quelibet ſcientia particularis quandam particularem veritatem circa aliquod genus determinati entis dumtaxat conſiderat. Hec vero ſcientia conſiderat veritatem vniuerſalem cuiuſlibet entis. ideo ad hanc ſcientiam pertinet oſtendere modum cognitionis veritatis. quod facit in iſto libro. In quo tria principaliter facit. Primo enim oſtendit qualiter ſe habeat homo ad veritatis cognitionem. Secundo ad quam ſcientiam maxime pertineat cognitio veritatis. Tercio oſtendit modum conſiderande veritatis. et poſtmodum in tercio libro incipit proceſſum ſuum circa inquiſitionem veritatis de principijs entium ⁊ de omnibus alijs ad que ſe extendit huius ſcientie conſideratio. Gratia primi oſtendit Ariſtoteles primo qualiter cognitio veritatis eſt nobis quodammodo facilis ⁊ quodammodo difficilis. Secundo oſtendit cauſas difficultatis. ⁊ qualiter vnus homo ab alio iuuatur in cognitione veritatis acquirenda. Gratia ſecundi ipſe tractat de ſtatu in cauſis ſecundum quodlibet genus cauſe. Gratia tercij oſtendit que poſſunt impedire in acquirendo veritatis cognitionem. et ponit remedia contra huiuſmodi impedimenta.

Concluſio

reſponſiua. cognitio veritatis eſt homini poſſibilis. Probatur quia homo naturaliter deſiderat ſcire. ſed ſcire nihil aliud eſt quam veritatem alicuius entis cognoſcere. Naturale autem deſiderium fruſtra eſſe non poteſt. ergo ⁊c. Item felicitas in veritatis cognitione ⁊ contemplatione potiſſime cauſe conſiſtit. Et ſi queratur vtrum per doctrinam vel inuentionem acquirit homo ſcientiam. Reſpondetur vtroque modo. Pro quo ſciendum ꝙ eorum que ſunt quedam fiunt ab extrinſeco tantum. vt domus a domificatore. Quedam fiunt interdum ab intrinſeco. vt ſanitas a natura. ſi natura fortis ſine auxilio extrinſeco curat morbum. Et quedam fiunt ab extrinſeco ⁊ intrinſeco. vt ſanitas quandoque fit per virtutem nature. ⁊ per medicum iuuantem naturam ſibi applicando aliqua ipſam iuuantia ⁊ materiam morbi diminuentia. Similiter veritatis cognitio eſt homini poſſibilis ab extrinſeco doctore et iuuante intellectum diſcipuli. applicando ſcilicet principia diſcipulo nota ad concluſiones ſibi ignotas. ſiue etiam ab intrinſeco per inuentionem propriam. et maxime quo ad principia: que cognitis terminis lumine intellectus ⁊ propter eorum euidentiam ſine diſcurſu ſtatim intellectui efficiuntur nota. et etiam quo ad aliquas concluſiones principijs propinquas. et ſecundum ꝙ aliqui ſunt perfectioris intellectus ſecundum hoc per ſe poſſunt plurium veritatum cognitionem inuenire.

Dubitatur

Utrum cognitio veritatis ſit homini quodammodo facilis ⁊ quodammodo difficilis. Uidetur ꝙ non. quia ſi eſſet facilis hoc eſſet quantum ad principia. et ſi difficilis hoc eſſet quantum ad concluſiones. ſed neutrum dici poteſt. quia principia ſunt difficillima ad cognoſcendum. vt patet ſecundo elenchorum in fine. Et concluſiones cum ſint compoſitiores principijs. ⁊ ita magis confuſe ⁊ ſenſui etiam propinquiores ſunt ad cognoſcendum faciliores principijs. ergo ⁊c. Reſpondetur cum philoſopho ꝙ veritatis cognitio homini quodammodo facilis eſt. ⁊ etiam quodammodo difficilis. Primum oſtendit triplici ſigno. Primum eſt licet nullus perfectam veritatis cognitionem adipiſci poſſet. nullus tamen eſt ita ignorans quin veritatis aliqualem cognitionem habeat. Quod patet. quia videmus ꝙ vnuſquiſque de veritate ⁊ naturis rerum aliquid enunciat ⁊ interius cognoſcit. quia enunciatio eſt ſignum interioris conceptus. Secundum ſignum eſt. quia licet illud quod vnus homo ſuo ſtudio poteſt apponere ad veritatem cog

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

nitionem ſit paruū ꝑ ꝯparationē ad totā veritatis cog/
nitōem.tñ illud (qḋ aggregat ex oībꝫ coarticulatis.i.
collectis) faciat multitudinē quādā.vt patet ꝑt in in
uentione artiū.que ꝑ diuerſoꝝ hominū ſtudia in ammi
rabile peruenerūt incrementū. Tercium eſt.q: ſicut nullus
in foribꝫ domus delinquit ſed circa interiora domus de
cipi pt.ſic pma principia ſubiectoꝝ (que in ordine ad cō
cluſiones ſe habent vt ianua in domo) ſunt a nobis faci
liter nota.et qñtum ad ipſa cognitio veritatis eſt nobis
facilis.ſed qñtum ad ꝯcluſiones ex ipſis educibiles dif/
ficilis eſt. Qꝫ aūt veritatis cognitio ſit quodāmodo dif
ficilis oſtendit Areſto.q: nō eſt bene poſſibile homini ha
bere totū et partē in cognitione veritatis. ¶ Pro cuius
verbi intellectu eſt ſciendū ꝙ duplex eſt via ad proſequē
dum cognitionem veritatis. Vna eſt ꝑ viam reſolutio/
nis.ſm quā procedimus a ꝯpoſitis ad ſimplicia.a toto
ad partē.ſm ꝙ dr in prohemio phiſicoꝝ.ꝙ ꝯfuſa nobis
ſunt ꝑus nota.et in hac via ꝑficit cognitio veritatis qñ ꝑ
uenit ad ſingulas ptes totius diſtincte cognoſcendas.
qḋ eſt difficile. Alia eſt via ꝯpoſitionis qua ꝓcedimus a
ſimplicibꝫ ad ꝯpoſita.ꝛ a partibꝫ ad totū.et ꝯpletur ve/
ritatis cognitio in hac via cum ꝑuenit ad totū perfecte
diſtincte cognitum.qḋ etiā difficile eſt hoc ipſum. ergo
ꝙ hō nō perfecte pt totum ꝛ partem cognoſcere oſtēdit
difficultatē ꝯſiderande veritatis ſm vtrāqꝫ viā. Et
ad rōnē dubij dr ꝙ pncipia pma abſolute accepta ſunt q
dam enūciationes ex ſuis terminis ꝯſtitute ſine habitu
dine ad ꝯcluſiones ſub ipſis ꝯtentas.et ſic faciliſſima ſꝫ
ad cognoſcendū. Sed eadē accepta ſub habitudine ad
ꝯcluſiones ſunt difficiliſſima.et qñto ſunt ſimpliciora tan
to ſunt difficiliora.q: ſub ipſis plura ꝯtinent. Et de cō
cluſionibꝫ dōm eſt ꝙ cognitōne ꝯfuſa ꝛ incōpleta et quo
ad q: eſt bene poteſt eaꝝ veritas cognoſci anteqꝫ cognoſ
cant diſtincte principia ꝛ cauſe veritatis ipſaꝝ. ſed cog
nitione ꝑfecta ꝯcluſiones difficiles ſunt ad cognoſcēdū.

Ad rōnes ante oppoſitū. Ad primā dr ꝙ ad veritatis cognitiōem ꝑ motū rōnis ꝓcedimus. Dicit
vltra ꝙ intellectus noſter ante addiſcere eſt nudus. ſed
cum eſt in addiſcere aliqḋ habet de cognitōe veritatis.ſi
cet illud ſit imperfectū. Ad ſcḋam dr ꝙ cum intellec/
tus mutat de ignorantia in ſciam nō eſt ibi alteratio ꝓ/
prie dicta.ſꝫ eſt magis perfectiua. Ad terciam dicit ꝙ
bene ꝓbat ꝙ de prima cauſa non habemus cognitionem
niſi quo ad quia eſt et quid non eſt.et hec cognitio ſuffi/
cit ad cognitionem ſecūdarum cauſarum quam habere
poſſumus pro iſto ſtatu

Forſan autem et difficultate ſm duos exi/
ſtente modos nō in rebus ſed in nobis eſt eiꝰ
cauſa. Sicut enī nocticoracū oculi ad lucem
diei ſe habent: ſic et anime noſtre intellectꝰ ad
ea que ſūt omniū nature maniſeſtiſſima

Queritur Secūdo vtrū difficultas in cognitione veritatis veniat ex parte rerum vel intellectꝰ
noſtri. Arguit primo ꝙ totaliter ex parte rerum. q:
vnūquodqꝫ intelligibile eſt ſm ꝙ in actu eſt.vt ptꝫ nono
huius.ſed multe ſunt res habentes eſſe potentiale ꝛ pri/
uationi admixtum.ergo difficultas cognitionis earū ꝓ/
uenit ex parte ipſarum. Secūdo ſic. intellectus noſter
in ſeipſo nihil habet ꝯtrariū veritati.ergo eſt in vltima
diſpoſitione ad veritatem ſuſcipiendam. et habet agēs
ꝑ ſe ſufficiens et debite applicatum.ſcꝫ intellectū agentē
ergo difficultas ex parte intellectus venire non poteſt
Tercio ſic. ſenſus ab intellectu differt. quia corrum/
pitur ab excellenti ſenſibili.et per ſenſatōem maioris ſen
ſibilis redditur impotens ſentire minus ſenſibile. Intel
lectus vero noſter econtrario ꝯfortatur ab excellenti in/
telligibili.ꝛ potentior reddit ad intelligendū minus in/
telligibile.ergo difficultas in cognitōem veritatis non
eſt ex parte intellectus noſtri. In oppoſitū eſt Areſtote
les ſic dicens: Forſan aūt ꝛ difficultate ſm duos exiſtē
te modos.non in rebꝫ.ſed in nobis cauſa eſt.

Sciendū Primo ꝙ poſtqꝫ oſtēdit Ariſ veritatꝫ ꝯgnitōēs eſſe quodā modo facilem ꝛ quodāmodo
difficilem. Conſequēter oſtendit huiꝰ difficultatis cāꝫ.
Sciendū ſecūdo.ꝙ plures antiquorꝫ poſuerūt res
omnes habere eſſe fluxibile ꝛ in ꝯtinuo motu. ideo dixe/
runt difficultatem in cognitione rerꝫ venire penitus ex
parte ipſarum rerum. Sed hanc opinionē reprobat Are
ſtoteles in phiſica ꝛ metaphiſica. Et dicit Areſtoteles
in preſenti paſſu ꝙ cū ꝗuis difficultas in cognoſcendo ve/
ritatem forſan veniat ex parte duorum.ſcꝫ rerū. ꝛ intelle
ctus noſtri.et in parte verū dixerūt antiqui. ſcꝫ ꝙ aliq
ſunt res fluxibiles ꝛ potentiales.non tamen omnes ſꝫ
hmōi.immo minor pars. Ideo dicit Areſtoteles ꝙ non
in rebꝫ ſed in nobis eſt cauſa difficultatis.et hoc intelli/
gendum eſt principaliter. Qḋ ſic probat Areſtoteles.nā
ſi cauſa difficultatis totaliter eſſet ex parte rerū ꝛ non in
tellectus noſtri.tunc qñto aliquid eſſet magis cognoſci
bile tanto perfectius et facilius a nobis cognoſceret.cu/
ius oppoſitum eſt verum.q: habet textus. Sicut ſe ha/
bet oculus nocticoracis ad lumen ſolis.ſic ſe habet intel
lectus noſter ad cognoſcendum ea que ſunt omni natu/
re maniſeſtiſſima. Et pro ampliori intellectu cauſe dif
ficultatis in cognitione veritatis.
Sciendū tercio.ꝙ in omni actione impedimentū po
teſt venire vel ex parte actiui principij vel paſſiui. Ver/
bi gratia: ꝙ lignum non faciliter ꝯburitur poteſt ꝓue
nire vel quia ignis eſt debilis vel quia lignū nō eſt bene
ꝯbuſtibile. Similiter difficultas in cognitione veritatis
poteſt prouenire vel ꝓpter defectū qui eſt in rebus habē
tibꝫ parum de actu ꝛ multum de potentialitate. vel pro
pter defectum virtutis noſtre intellectiue.

Concluſio Reſſiua. difficultas in cognitione veritatis quātū ad ad res parum de actu habē
tes ꝛ multum de potentia prouenit ex parte rerum. ſed
quantū ad alias res habentes multum de actu et parū
de potentia.vt ſunt ſubſtantie ſeparate.prouenit ex par
te intellectus noſtri. Prima pars patet. quia vnumqḋ
qꝫ cognoſcibile eſt ſm ꝙ in actu eſt.ergo que parum ha/
bent aut nihil de actu ſm ſe ſunt parum cognoſcibilia.
Secūda pars patet.quia intellectus noſter corpori cō/
iunctus ꝗuis non ſit potentia organica.eſt tamen natu
ralis potentia forme ſubſtantialis corpori naturalr vni/
te.ergo habet naturalem ordinem ꝛ ꝯnexionem ad potē
tias ſenſitiuas organiſatas.que in eadem eſſentia ani/
me cum eo radicantur.ergo ſibi naturale eſt mendicare
ſpecies intelligibiles per miniſterium ſenſuum. et res in/

telligere ꝑ ꝯuerſionem ad fantaſmata ipſarum. ſed que
naturalia ſunt ſemper manent.ergo intellectus huma/
nus corpori ꝯiunctus eleuari non poteſt ad aliquem ali
um cognitionis modū:et per ꝯſ.quens tam diu qꝫ diu
eſt corpori ꝯiunctus ſubſtantias inſenſibiles parū cog/
noſcere poteſt. Item intellectus noſter ſemper eſt in infi/
mo gradu totius intellectualitatis.ergo virtus intelli/
gendi in eo eſt ita debilis ꝙ non poteſt ſubſtantias ſepa
ratas (que ſunt clare ſicut lux) directe ꝛ immediate in
tueri.ſed eas ſpeculatur ſub vmbra rerum ſenſibilium.
quia intellectualitas earum excedit capacitatem lumi/
nis intellectus noſtri. Et ideo intellectus noſter nō ha
bet faciem ſue intelligentie directe ꝛ imediate ꝯuerſam
ad ſuperius ſed ad inferius. Et ob hoc quidditas rei
materialis eſt obiectum ſibi ꝓprium et adequatum. que
cum a fantaſmatibus abſtracta fuerit directe ab eo co/
gnoſcibilis eſt.adhuc tamen per ꝯuerſionē ad fantaſma
ta. Sed huic ꝯcluſioni aduerſatur Scotus dicēs. ꝙ
nec ex parte rerum abſolute.nec ex parte intellectus ab
ſolute venit huiuſmodi difficultas.ſed ex improportio
ne intellectus ad intelligibile: ymaginat enī ꝙ ſi quelibet
res haberet vim intellectiuam ſibi debite ꝓportionatam
faciliter ab ea cognoſceretur. Et ſimiliter ſi quelibet vis
cognoſcitiua haberet obiectum ſibi ꝓportionatum cog/
noſceret ipſum. Et ꝯtra dictam ꝯcluſionem arguit
Scotus ſic. Quod ſm ſe eſt tale cui ꝯparetur ſemper ē
tale.ergo ſi aliqua res ſm ſe ſit difficulter intelligibilis.
tunc omni intellectui etiam diuino difficulter cognoſci/
bilis erit. Et ſimiliter ſi intellectus noſter ſm ſe difficul/
ter ſit cognoſcitiuus.tunc omnē rem cuꝫ difficultate co
gnoſcit. Sed facile eſt hanc ratōem ſoluere.q: illud prin
cipiū veritatem habet in abſolutis ꝛ non in reſpectiuis
Clarum eſt enī ꝙ duo ſm ſe ad vnū ſe habent in ꝓporti/
one dupla:et tamen maniſeſtū eſt ꝙ cuicūqꝫ ꝯparentur
ſe non habebunt in eadem ꝓportione. Vltra dicit ꝙ om
nis res (que ſm ſe difficulter eſt intelligibilis) etiā apud
intellectum diuinū (quātum ex ſe ꝛ ex parte ſui) difficul
ter eſt cognoſcibilis.ſꝫ ꝙ ab eo cognoſcatur ſine difficul
tate hoc eſt ex parte intellectus diuini.que ſcientiam ſu/
am nō mendicat a rebus.ideo menſuratur ſcientia ſua
ipſis rebꝫ.ob hoc materialia intelligit imaterialiter. cō/
poſita ſimpliciter. diuiſa vnite: et potentialia actualiter.
q: non intelligit res per lumen acceptum ab ipſis rebus
ſed per lumen ſuū quod eſt cauſa eſſe ꝛ veritatis ipſarū
Dicitur vltra ꝙ Scotus ſic dicens neceſſario dicit cāꝫ
difficultatis eſſe ex parte rerū vel intellectus.q: impro/
portio agentis ad patiens eſt ex parte vnius ipſorꝫ

Dubitat Vtrum intellectus noſter cor/ pori ꝯiūctus poſſit cognoſcere deum ꝛ ſubſtantias ſeparatas
Pro dubio cum ſancto Thoma ponit hec
Concluſio. intellectus noſter corpori ꝯiunctus non
pt cognoſcere deum ꝛ ſubſtantias ſeparatas quantum
ad quid ſunt. ſed ſolū qñtum ad quia ſunt ꝛ non quid ſꝫ
Patet ꝯcluſio autoritate phī in paſſu preſenti dicentis.
ꝙ ſicut ſe habet oculus nocticoracis ꝛc. Ratiōe aūt prꝫ
ſic.intellectus noſter corpori ꝯiunctus ꝓpter cām in pri/
mo articulo dictam.nihil poteſt cognoſcere niſi per mini
ſterium ſenſus. Ideo dicitur tercio de aīa ꝙ oportet quē
libet intelligentem fantaſmata ſpeculari. ſed ſubſtantie
ſeprate non ſunt per ſe ſenſibiles neqꝫ habemus aliquo
modo effectus ipſis adequatos.quorū cognitio ꝯferat
ad cognoſcendum quidditates earū.ergo ꝛc. Item ta
lis eſt natura in omībꝫ agentibꝫ ꝛ patientibꝫ ad inuicem
ꝓportionatis ꝙ patiens ad plura ſe nō extendit qꝫ agēs
ſed actio intellectus agentis non ſe extendit niſi ad qdi/
ditates a fantaſmatibꝫ abſtractas. Item cognoſcere qḋ
quid eſt perfecte alicuius rei eſt ipſius intra ſe diffinitio
nem formare.ergo oportet ꝙ cognoſcentes diſtincte qḋ
quid eſt rei habeant intra ſe adequatam ſpeciem intelli/
gibilem illius rei.ſed talem pro iſto ſtatu acquirere non
poteſt intellectus noſter de ſubſtantia ſeparata.cū nihil
recipiat niſi a fantaſmatibꝫ. Secunda pars patet. quia
vt dicit ſanctus Thomas tripliciter poſſumus deueni
re ad cognoſcendū quia deus eſt.ſcꝫ per viam cauſalita/
tis.eminentie.et remotionis.et etiam q: ſunt aliq ſub/
ſtantie ſeparate.et quid non ſunt.et etiam attribuere ip
ſis eminenter ea q perfectionem ſimpliciter dicūt. Sꝫ
huic ꝯcluſioni quo ad primam partem aduerſat Auer/
rois iſtam (inter multas) principalem rationem addu
cens.q: ſubſtantie ſeparate ſunt maxime intelligibiles.
ergo ſi a nullo intelligantur ſequitur ꝙ erūt fruſtra. Sꝫ
hec ratio deriſibilis eſt.tum primo.quia finis ſubſtanti
arum ſeparatarū non eſt ꝙ intelligantur a nobis. ergo
ſi nunqꝫ a nobis intelligerentur non ſequeretur ꝙ eſſent
fruſtra intelligibiles.quia fruſtra dicitur quod non ꝯſe/
quitur finem ſuum ad quem ordinat. Tum ſecundo.q:
et ſi non a nobis intelligantur.tamen vna ab alia intel
ligitur. Huic etiam ꝯcluſioni aduerſant quidam di
centes ſe in hoc ſequi Albertum qui ymaginabat (vt di
cunt) ꝙ poſtqꝫ intellectus noſter poſſibilis ꝯſecutus eſt
perfecte omēs formas intelligibiles naturales ꝛ mathe
maticas.que cadūt ſub actualitate luminis intellectus
agentis.tūc vnitur ſibi intellectus agens non ſolum per
modū efficientis.ſed etiam vnitur ſibi per modum for
me intelligibilis.et intelligit ipſum intellectū agentē et
ſubſtantiam anime perfecte ꝛ ſeipſum.nec plus ad intel
ligendum eget ꝯuerſione ad fantaſmata. ſꝫ habet lumē
ſuū totaliter ꝯuerſum ſuperius ꝯcipiendo ſubſtantias
ſeparatas.et ideo ab ipſis immediate recipere poteſt il
luminationes ꝛ quidditates earum cognoſcere. qui in/
tellectum ſic formatū et ꝯpletum vocant intellectum ad
eptum.in qua adeptiōe ponūt felicitatem hominis pro
iſto ſtatu ꝯſiſtere. Sed ymaginatio videtur impoſſibi/
lis.q: non eſt poſſibile per naturam ꝙ aliquis homo cō
ſequi poſſet omēs formas intelligibiles naturales ꝛ ma
thematicas.quia hoc non faceret niſi per viam ſenſus.
ſed non eſt poſſibile naturaliter aliquem hominem ſen/
tire omnes res. Item dato ꝙ omēs res naturales ꝛ ma
thematicas cognoſceret ſe ipſum intellectum agentem
et ſubſtantiam anime.et ꝙ ſic diceretur intellectus ad/
eptus.adhuc non ꝓpter hoc cognoſceret quidditatē ſub
ſtantiarum ſeparatarum. Tum primo.q: intellectuali/
tas infime intelligētie plus excedit intelligibilitatē om
niū formarum corporalium qꝫ intelligibilitas rerꝫ cor
poralium omniū excedit intelligibilitatē vnius rei cor
poralis.ſed intellectus noſter ex cognitōe vnius rei cor
poralis non eleuatur ſufficienter ad hoc ꝙ poſſit cognoſ
cere omnes alias res corporeas.ergo ꝛc. Item per cog/
nitionem omniū particularium ſuppoſitorum ꝛ ſubſtantie ani
me non efficitur qn intellectus noſter ſit naturalis poten/
tia forme naturaliter corpori vnite.ergo non efficitur qn
naturalem habeat aptitudinē ad potentias ſenſitiuas
que in eadem ſubſtantia forme cum eo radicantur: ergo

ꝯſequens non ponitur intellectus noſter extra ſuum naturalem modum intelligendi. Item ſubſtantie ſeparate non poſſunt directe et immediate producere formas intelligibiles in intellectum noſtrũ. quia hoc facere non poſſent niſi creando. quod eis ꝯpetere non poteſt. ergo intellectus noſter non poteſt ipſas quidditatiue intelligere. Item infima ſubſtantia ſeparata ſpecie differt ab omnibus illis inferioribus ⁊ a qualibet ſubſtantia ſeparata. que eſt ſuperioris ordinis. ergo ex cognitione illorum inferiorum non poſſumus deuenire in cognitiõem quidditatum eius aut alicuius alterius

Ad rõnes Ante oppoſitum. Prima patet ex dictis. Ad ſecũdam dicit. q quãuis in intellectu noſtro nõ ſit aliqua forma poſitiua veritati ꝯtraria. tamẽ ꝓpter debilitatem ſui luminis intellectualis eſt improportionatus intelligibilitati ſubſtantiarũ ſeparatarũ et ſic non poteſt eas directe intueri nec eſſentialiter cognoſcere. ſed ſolũ aliqualiter ſub vmbra rerum ſenſibiliũ ſicut habens debilem viſum non poteſt directe lumẽ ſolis in ſe recipere. Ad tertiã dicit. q debilis ſenſus duplici de cauſa impediri poteſt a cognitiõe excellentis ſenſibilis. Uno modo quia corrumpitur organũ eius ab excellenti ſenſibili. et iſtud non habet locum in intellectu noſtro. Alio modo poteſt impediri ꝓpter improportiõeꝫ ſenſus ad ſenſibile. que cauſatur ex defectu virtutis ſenſitiue. ſicut videmus q potentie ſenſitiue non ſunt eiuſdem virtutis in omnibus. ſicut homini ex ſua natura contingit q habeat peſſimũ olfactum. ⁊ nocticoraci q habeat debilem viſum. que non poteſt qualitatẽ ſolis aſpicere. quia ad ipſam non habet ꝓportiõem. Et iſtud impedimentum bene reperitur in intellectu noſtro maxime reſpectu intelligibiliũ quibus improportionatur propter defectuꝫ luminis eius.

Non ſolum aũt his dicere gratiam iuſtum eſt. quoꝝ aliqs opinionibus ꝯmunicauerit. ſed his qui adhuc ſuperficialiter enũciauerũt. etenĩ ꝯferunt aliquid. Nam habitum noſtrum preexercitati ſunt. nam ſi Timeus non fuiſſet. multam melodiam nõ haberemus. ſi aũt nõ phrinis Timeus non fuiſſet. Eodem vero modo ⁊ de enũciantibus veritatẽ a quibuſdã opiniones quaſdam accepimus. ſed alij vt hi forent cauſa fuerunt. Uocari vero philoſophiã veritatis ſcientiã recte habet. naꝫ theorice finis eſt veritas. ⁊ practice opus. etenĩ ſi quomõ ſe habet intendũt. nõ tamen ſm ſe. ſed aliquid ⁊ nũc ſpeculantur practici. Neſcimus aũt verũ ſine cauſa. vnũquodqꝫ maxime ipſum aliorũ dicitur ſm q et in alijs ineſt vniuocatio. puta ignis calidiſſimus. etenĩ eſt cauſa alijs hic caloris. quare et veriſſimũ qd poſterioribus eſt cauſa vt ſint vera. Quapropter exiſtentiũ principia ſemper eſſe veriſſima neceſſe eſt. non enĩ quãdoqꝫ vera. quãdoqꝫ non vera. nec illis cã aliqua eſt vt ſint. ſed illa alijs. quare vnũqdqꝫ ſicut ſe habet vt ſit ita ⁊ ad veritatem

Queritur Tercio verũ iſta ſciẽtia (que phia prima dicitur) ſit maxime veritatis ſcia. Arguit primo q non. qꝛ verũ ⁊ falſum ſunt in mente ⁊ nõ in rebus vt pꝫ ſexto huius. ergo ſunt entia rõnis. et per ꝯſequens prima phia nõ eſt veritatis ſcia. immo logica. ideo ſexto huius remouet verũ ⁊ falſum tanqꝫ entia rõnis a ꝯſideratione huius ſcientie. Secũdo ſic. cuiuſlibet ſcientie ſpeculatiue finis eſt veritas. ergo hec ſcia non eſt magis ſcia veritatis qꝫ alie ſcie ſpeculatiue. In oppoſituꝫ eſt phs in textu dicens (Uocari vero phiam veritatis ſcientiã recte habet. Pro iſtius ad queſitum.

Sciendũ Primo. q poſtqꝫ oſtẽdit philoſophus vnde veniat principaliter cauſa difficultatis i cognitiõe veritatis. Conſequenter oſtendit qualiter homines ſe inuicem iuuãt in acquiſitione cognitiõis veritatis. Deinde ad quã ſciam maxime pertineat veritatꝫ ꝯſideratio. qꝛ ptinet ad hanc ſciam.

Sciendũ ſecundo. q vnus hõ ab alio in ꝯſiderando veritatem dupl'r iuuat. Uno mõ directe. ⁊ alio modo indirecte. Directe qdem qñ recte de veritate enũciauit. et accipit ſua determinatio ab alio. Indirecte vero qñ ſuperficialiter ſiue cũ errore de veritate enũciauit. Et quo ad h dicit textus q non ſolum grãs agere debemus illis q de veritate recte enũciauerũt ⁊ quoꝝ opinionibus ꝯmunicamus. immo etiam illis qui ſuperficialiter vel erronie de veritate ⁊ natura entiũ aliquid dixerũt. qm̃ iſti nobis aliquid ꝯferũt. Nam vt habet textus habitũ noſtrũ pexercitati ſunt. ſcꝫ nos incitando ⁊ dando occaſionẽ inquirẽdi de natura ⁊ veritate rerũ. Et ſic pꝫ q vnus homo ab alio iuuat in ꝯſideratione veritatis. Pro ſecũdo puncto ponit ad queſitum hec.

Concluſio Prima. phia eſt veritatis ſcia. Hanc ꝯcluſioneꝫ pbꝫ ⁊ phs ex duobus determinatis in prohemio huius. Primũ eſt q hec ſcia eſt ſpeculatiua. Secũdũ eſt q eſt circa cauſas ⁊ principia. Et pmo ſic arguit. theorice ſciẽtie finis eſt veritas. practice vero opus. Nam ſi practici intendant quõ ſe habeat veritas in aliquibus. tñ cãm veritatis ꝓpter ſe non querunt. ſed applicando eam ad aliquod particulare opabile determinatũ ad hic ⁊ nũc. ſed pma phia eſt ſpeculatiua. g ⁊c.

Scđo ſic. nos neſcimus pfecte verũ ſine cã. ſed prima phia eſt cãrum cognitiua. ergo eſt veritatis ſcia. ſed qꝛ cetere ſcie ſpeculatiue cauſaꝝ cognitiue ſunt. ideo videatur excellentia iſtius prime phie q ſup alias ponitur.

Concluſio ſecũda. Prima phia maxime eſt veritatꝫ ſcia. Probat textus. qꝛ vnũqdqꝫ alioꝝ inter illa quibus aliqd idẽ ꝯuenit maxime eſt ipm ſm qd illud eſt p qd in eſt alijs vniuoce. qd idꝫ eſt dicere ꝓpter qd vnũqdqꝫ ⁊ tale vel qcquid ꝯuenit ⁊ talibus. ſicut ignis eſt calidiſſimus. qꝛ eſt cã caloris in oĩbus calidis. ergo illud debet dici veriſſimũ qd oĩbus alijs eſt cauſa vt vera ſunt. ſed prime cauſe omnibus alijs ſunt cauſe veritatis ⁊ nõ econtra. qꝛ vnũquodqꝫ ad veritateꝫ ſe hꝫ ſicut ad eſſe. modo pme cauſe omnibus alijs ſunt cã eſſendi ⁊ nõ ecõtra. ergo ſunt cã veritatis oĩbus alijs. et p ꝯſequens ſunt maxime vere. cuꝫ ergo pma phia ſit pmarũ cãrum ꝯſideratiua ſimpl'r. vt patuit in prohemio huius. ſeqtur q eſt maxime veritatis cauſa. Et notanter in maxima aſſumpta pro maiore illius rõnis dꝛ (vniuoce) qꝛ interdum effectus ptingere nõ pt ad ſilitudinẽ ſue cauſe ſm eandẽ rõnem in ſpecie ꝓpter excellentiã cauſe. Et ideo licet ſol ſit cã caloris in igne ⁊ ceteris elementis ⁊ elementatis. non tñ ꝓprie nõiat calidiſſimus. ſed bene in eo eſt aliquid amplius ⁊ excellentius qꝫ ſit eſſe calidũ. Ad ꝓpoſitũ noſtꝝ nomen veritatis nõ eſt ꝓpriũ alicui ſpẽi. ſed eſt ꝯmune nomen oĩbus entibus. qꝛ eſt paſſio tranſcendens ꝯuertibilis cũ ente. ⁊ ita in nõie ⁊ rõne veritatis cõicant oĩa entia. ſed pmũ ens eſt ens oĩbus alijs dans eſſe. ideo pmũ ens (qd eſt cauſa omnibus vt ſint. et p ꝯſequens vt vera ſint) dici pt etiã ꝓprie loquendo verum. Et ex illa maxima infert Areſto. vnũ articulũ ſcꝫ q ſemp exiſtentium pncipia ſunt veriſſima. Qd probat dupl'r. Primo qꝛ nõ ſunt qñqꝫ vera et qñqꝫ nõ. ſed ſemp in veritate pſeuerãt ſicut ⁊ nunc. Secũdo qꝛ hmõi pncipijs non eſt aliqua cã vt ſint. ſed illa alijs ſunt cã eſſendi. ergo ſunt veriſſima. Probat ꝯñam. qꝛ vnũqdqꝫ ſicut ſe hꝫ vt ſit ita ad veritatem. ita q eſt ſimilis diſpoſitio rei et eſſe. ⁊ in veritate. et ſic illa (q qñqꝫ ſunt ⁊ quãdoqꝫ nõ) etiam qñqꝫ vera ſunt ⁊ qñqꝫ non. et que ſemp ſunt ſemp vera ſunt. et que ſunt cã alijs eẽndi ſunt etiã eis cã veritatis. ⁊ ſic eſt ſilis diſpoſitio rei in eẽ et in veritate. Et hoc ideo. qꝛ eſſe rei eſt cã vere exiſtimationis quã habet mens noſtra de rebus. veruꝫ enĩ ⁊ falſum ꝯplete nõ ſunt in rebus ſed in mente. vt pꝫ ſexto huius

Dubitatur Utrũ ſemp exiſtentiũ poſſit eſſe cauſa. Videt q nõ qꝛ qd ex ſe nõ eſt determinatũ ad eſſe indifferens eſt ad eſſe ⁊ nõ eſſe. ſed qd eſſe ſuum habet ab alio tanqꝫ a cauſa ſui eſſe non eſt ex ſe determinatũ ad eſſe. ergo poteſt eſſe ⁊ non eſſe. ergo repugnat ſemper exiſtenti habere cãm ſui eſſe. Item qd eſt ab eterno nõ habet principiũ. ſed qd eſt ſemp eſt ab eterno. g ⁊c.

Ad dubiũ dr Areſto q ſemp exiſtentiũ pncipia eſſe veriſſima neceſſe eſt. qd etiã videt dicere in octauo phiſicoꝝ. vbi ꝯtra antiquos dr q nihil phibet aliqua (que ſunt perpetue) veritatis cãm ſui eſſe habere. et exemplificat de illa veritate. triangulus habet tres angulos que eſt ꝑpetua. ⁊ tñ hꝫ cãm. Dicit ergo ad dubiũ ſpẽalit q dupl'r pt intelligi aliqd ſemp eſſe. Uno mõ ſic q nec habeat initiũ durationis ſue nec etiaꝫ cãm ſui eſſe. ſic q eẽ ſuũ nõ habeat ab alio. et hec duo etiaꝫ poſita ꝑpetuitate mũdi cũ phõ ſoli deo ꝯueniũt. Alio mõ pt intelligi aliqd ſemp exiſtens ſic q nõ habeat initiũ ſue duratõis neqꝫ habebit finem. tñ hꝫ initiũ ſui eſſe. ſic q eſſe ſuũ hꝫ ab alio. et iſto mõ ponendo ꝑpetualitatẽ mũdi cũ phõ celũ intelligentie prime materia pma rps ⁊ motus celi dicerent ſemp exiſtentia. qꝛ qũuis nõ haberent initiũ ſue duratõis. haberent tñ cãm ſui eſſe qd haberent ab alio ſicut a cã. qꝛ oĩe qd eſt tale p participatõeꝫ neccãrio ad aliqd qd eſt tale p eſſentiã vt ad cãm ſui eſſe reducit. Sed poſita perpetuitate mũdi adhuc nõ eſſet niſi vnuꝫ ens per eſſentiam. ſcꝫ cuius ſua eſſentia eſſet ſuũ eſſe ⁊ oĩa alia ſunt per participatiõem. ergo reducunt in ipm vt in cauſam ſui eſſe. Ex iſtis dictis phi poteſt inferri ſm mentẽ eius q nõ implicat ꝯtradictiõem aliqd eſſe coeternũ ſuo pncipio effectiuo. nõ quidẽ q aliqua citra pmũ vera eternitate menſurent. ſed poſita ꝑpetuitate mũdi dicerẽtur coeterna pmo enti. qꝛ nõ habuiſſent initiũ ſue duratiõis ſm fidem tñ eſt tenendũ q de facto nihil eſt citra primũ ens qd nõ habuerit pncipiũ duratõis ⁊ eſſe. Et ſic pꝫ reſpõſio ad dubiũ. Ad rõnes eius. ad pmã diſtinguit de illa ppõe (ex). pt enĩ dicere circũſtãtiã cauſe formalis. et ſic maior eſt vera ⁊ minor falſa vel cauſe efficientis et ſic minor eſt vera ⁊ maior falſa. Ad ſcđam ſimiliter dõm q vel eſt ſermo de pncipio duratõis. et ſic aſſumptum eſt veruꝫ. vel de principio effectiuo rei ad eſſe. et ſic eſt falſum.

Ad rõnes Ante oppoſitũ. Ad pmã dicit q verũ eſt in enũciatõe vocali tanqꝫ in ſigno ⁊ in ꝯpoſitione et diuiſione intellectus repitur formaliter ⁊ tanqꝫ in ſubiecto. et qꝫrum ad hoc verũ dꝛ ens rõnis. et pertinet ad logicũ. q docet modũ ꝯponendi ⁊ diuidendi. Sed veritas repitur in re tanqꝫ in cã vel in effectu. et ſm hoc non dicit aliqd diſtinctum in re a natura ſeu qdditate rei. et hoc mõ accipiendo veritatem. ſcꝫ ſm q eſt in re ⁊ realit idem cũ rei entitate. pma phia rei veritatẽ ꝯſiderat. Et ſic pꝫ quõ ad logicũ ⁊ quõ ad metaphiſicũ ptinet ꝯſideratio veritatis. Ad ſcđam dꝛ. q ſola pma phia pmas veritates (que ſunt baſes ⁊ fundamenta omniũ alioꝝ) ꝯſiderat. Alie vero ſcie ſpeculatiue quaſdã veritates particulares quorũdã entiũ particulariũ ꝯſiderant

Atuero q ſit principiũ quoddã ⁊ nõ infinite cauſe exiſtentiũ. nec in directã theoricã. nec ſm ſpẽm palaꝫ. neqꝫ enĩ ex materia hoc ex hoc in infinitũ ꝓgredi eſt poſſibile. velut carnem quidem ex terra. terrã vero ex aere. aerẽ aũt ex igne. et hoc nõ ſtare. nec vnde pncipium motus vt hominẽ ab aere moueri. et hũc a ſole. et ſolẽ a luce. et hmõi nullũ eſſe finẽ. Silit' aũt nec id cuius cã in infinitũ ire eſt poſſibile. iter qdem ſanitatis cã. illa vero felicitatis. ⁊ felicitatem alius. et ita ſemp aliud alius cãm eſſe. et qd qd erat eſſe ſilit'. Medioꝝ enĩ extrema (que ſũt ad vltimũ ⁊ pmũ) neceſſe ẽ eſſe. qd pus eſt cã ipſoꝝ poſt ſe. Nã ſi dicere nos oporteat vtrum triũ cãm qd pmũ eſt dicimus. nõ enĩ qd eſt vltimũ nullius enĩ qdẽ finale eſt. ſed nec medium nam vnius. Nihil enĩ differt vnũ aut plura eſſe nec infinita. infinitoꝝ vero ſm modũ iſtum ⁊ oĩno infiniti. partes oẽs medie ſũt. ſilit' auteꝫ vſqꝫ mõ. quare ſi nihil eſt ex toto aliquẽ pmuꝫ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ex toto cā nulla eſt. Atuero nec in deorſum eſt poſſibile in infinitū ꝓcedere. ipo ſurſum habē te pncipiū. vt ex igne q̄dē aquam. ex aqua ꝓo terrā. et ita ſemꝑ aliq̄d aliud fieri genꝰ. Dupl'r aūt fit hoc ex hoc: nō vt hoc ē: poſt hoc. vt ex iſthimis olympia. ſed vt ex puero mutato fie/ri, vir. aut ex aqua aer. Ut q̄dem igit̄ ex puero fieri virū dicimꝰ. q̄ūo ex eo qđ fit. qđ factū eſt aut ex eo qđ ꝑficit̄ ad ꝑfectū. ſemꝑ eñ eſt me/diū inter eſſe ⁊ nō eſſe generatio. ita ⁊ qđ fit ex iſtentis et nō exiſtentis: Eſt aūt adiſcens q̄ fit ſciens. et hoc eſt qđ ē: . q̄ fit ex adiſcente ſciēs hoc ꝓo ex aere aqua corrupto altero. propter qđ illa q̄dē nō reflectunt̄ ad inuicem. nec fit ex viro puer. nō eñ fit ex generatiōe qđ fit. ſ ; eſt ꝑter generatōem. ſic eñ eſt dies ex aurora. q: poſt hanc, ꝑpter qđ nec aurora ex die altera ve ro reflectunt̄. Utroq3 aūt mō impoſſibile ē in infinitū ire. exiſtentiū ꝓo intermedioꝝ neceſſe eſt finē eſſe ꝓo q̄dā ad inuicē reflectunt̄. alteriꝰ eñ corruptio alteriꝰ eſt generatio. Siliter āt impoſſibile ꝑmū ſempiternū corrūpi Qm̄ eñ nō eſt infinita generatio in ſurſum. neceſſe ex quo corrupto ꝑmo aliquid factum eſt nō ſem piternum eſſe

Queritur Quarto verū in cauſis effi cientibꝰ ſit ꝓceſſus in infi/nitū Arguit̄ ꝑᵒ q̄ ſic. gene ratōes ſunt infinite. ḡ ⁊ gener ātia ſunt infinita. ⁊ ꝑ ꝯñs efficiētia ſunt infinita. Scđo ſic. in reuolutōibꝰ celi eſt ꝓceſſus i infinitū. ergo ⁊ in generatōibꝰ ⁊ generātibꝰ erit ꝓceſſus in infinitū In oppoſitū eſt phs in lrā

Sciendum Primo q̄ q: Areſto. pro bādo q̄ hec ſcia eſt maxi me veritatis ſcia accepit ꝑ medio q̄ eſt ꝑmaꝝ cāꝝ ꝯſideratiua. et illud mediū de ſtrueret̄ ſi in cauſis ꝓcederet̄ in infinitū. q: in infinito nō eſt dare finitū. Ideo ḡrā huꝰ in hoc ſcđo Areſto. ꝓbat ſtatū in cauſis tā directis. hoc eſt in quolibet genere cau ſe. q̄ꝫ ſm ſpēm. ita q̄ nō ſunt infinite ſpēs cāꝝ. ⁊ ꝑmo ꝓ/bat Areſto. hūc ſtatū directū in cauſis efficientibꝰ. ſcđo in materialibꝰ. tercio in finalibꝰ. et quarto i formis. et de inde oſtendit q̄ nō ſunt infinite ſpēs cāꝝum.

Sciendū ſcđo q̄ cauſe efficiētes ſunt in duplici dr̄ña Quedā ſunt eſſentialit̄ ſibi inuicē ſubordinate. et q̄daꝫ accidentaliter. Et dr̄ūt q: eſſentialit̄ ſubordinate diſtin guūtur ſꝫ eſſentialiter. vt pꝫ de ſole ⁊ hoīe generante. ſed alie ſolū numeraliter dr̄ūt. vt pꝫ de diuerſis hoīb' gene/rantibꝰ. Scđo dr̄ūt. q: in eſſentialiter ſubordinatis ſecū da hꝫ a ꝑma ſubam. ꝟtutem. ⁊ opatōem. in alijs ꝓo non ideo in cauſis eſſentialiter ſubordinatis ꝑma cā nō mo/uente ſecūda nō mouet. ſed in alijs vna nō dependet ab alia. ideo ꝑt mouere vna alia nō mouente.

Conclusio Prima. in cauſis efficienti bus eſſentialiter ſubordina tis impoſſibile eſt ꝓcedere in infinitū: Pro cuiꝰ ꝓbatōe Areſto. ſupponit q̄ tribꝰ exi ſtentibꝰ ſi vnū iſtoꝝ debeat eſſe cā alioꝝ omniū hoc non ꝑt ꝯpetere vltimo. q: vltimū nullius eſt cā: mediū etiaꝫ nō ꝑt eſſe cā omniū. ſed ſoluꝫ vltimi. Relinquit̄ ergo q̄ ſi aliq̄d ſit cā oim̄ hoc oꝫ eſſe ꝑmū. Neq3 differt an ſit vnū mediū vel plura. qm̄ ſi plura ſint in hoc ꝯueniūt oīa qđ eſt eſſe mediū. nō repugnat medio q̄ ſit omniū cā. ſi eñ ponant̄ infinita media qđlibet eoꝝ erit equaliter mediū Nā infiniti oēs ptes medie ſunt equalit̄. q: vna non plꝰ accedit ad extremū q̄ꝫ reliqua. cū in infinito nō ſit dabi le mediū. Hoc ſuppoſito arguit̄ ſic. q: ſi ſint infinita effi cientia eſſentialiter ſubordinata oīa erūt media eq̄liter. ergo nō erit dare ꝑmū efficiens. ſed vt dcm̄ eſt ſoli ꝑmo ꝯuenit eē cām̄ omniū. ⁊ ſi nō ſit cā nō erūt cauſata. ergo poſitis efficientibꝰ infinitis oino tollit̄ efficiens Et ſic ꝑt formari rō in eſſentialiter ſubordinatis. ꝑmo remoto re mouet̄ ſecūdū. cū ſecūdū nō habeat ſubam ⁊ virtutē niſi a ꝑmo. ſed ſublato ꝑmo ⁊ ſecūdo nihil remanet. ergo ⁊c. Item ad hoc q̄ aliquis effectus ſit neceſſe eſt omnes cau ſas (ex quibꝰ dependet) ꝑtranſire. ſed effectus depēdet ex omnibꝰ ſuis cauſis per ſe ⁊ eſſentialiter ſubordinatis ergo impoſſibile uſt huiuſmodi cauſas eſſe infinitas. q: infinitū eſt impertranſibile.

Concluſio ſecūda: in cauſis efficientibꝰ accn̄talit̄ ſub ordinatis eſt ꝓcedere in infinitū ſm potentiā ſucceſſio/nis. nō tñ ſm actū. Patet q: nihil ꝓhibet infinita eſſe mo uentia ſucceſſiue. ſꝫ q̄ nō ſm actū patuit tercio phiſicoꝝ

Dubitat̄ Primo verū in cauſis materi alibꝰ ſit ꝓceſſus infinitū Videt̄ q̄ ſic. q: ꝯtinuū diuiſibile eſt in finitū. ſed diuiſio ꝯtinui materialis eſt. ergo ⁊c̄ Itē ge nerationes et corruptiones infinite ſunt propter mate/riam. ergo materie ſunt infinite Ad oppoſitum eſt tex tus dicens. q̄ in deorſum non eſt poſſibile ire in infini/tum: Pro cuius explicatione eſt aduertendum q̄ pa tiens ſubijcitur agenti. ideo prodere in infinitum in agē tibus eſt procedere ſurſum, et procedere in patientibus eſt procedere deorſum. Dicitur ergo ad dubiuꝫ q̄ in cauſis materialibus non eſt procedere in infinitū. Pro cuius probatione notat Areſtoteles q̄ dupliciter ꝯtin/git fieri hoc ex hoc. Uno modo proprie ⁊ per ſe. ſicut ex puero fit vir. et generaliter ex imperfecto ꝑfectum. Alio mō ſicut ex ꝯtrario fit ꝯtrariū. vt ex aqua aer. Et diffe rūt iſti duo modi. q: in ꝑmo illud (ex quo dicitur aliq̄d fieri) non ſe habet in rōne termini mutatiōis. ſed magis in rōne vie ⁊ mediꝫ. q: iam mediat inter eſſe ⁊ nō eē. Sꝫ in ſecūdo mō illud (ex quo aliquid fieri ē:) ſe habet in rō ne termini quē oportet remoueri vt ad aliū terminū op poſitū deueniat̄. Et ex hac dr̄ña ſequitur alia. ſcꝫ q̄ in ꝑmo mō nō fit reflectio. ex puero eñ bene fit vir. ſed non ecōtra. ſed cū ex aliq̄ ē: fieri aliq̄d tanq̄ꝫ ex termio hñ fit reflectio. q: q̄libet terminꝰ ꝑt habere rōem termini ⁊ vltimi ſed cum aliq̄d ē: fieri ex aliq̄ tanq̄ꝫ ex medio ſiue via. non

fit reflectio. quia naturalis ordo eſt mediꝫ ad extremū. ⁊ vie ad terminū. qui ordo nō eſt ꝯmutabilis Et ita be/ne diximus q̄ ex generatōe fit mediū. et ex medio fit ter minus. ⁊ ex via extremū. ſed nō ecōtra. Et notāter di cebatur in ꝑncipio huiꝰ diuiſionis (ꝓpe ⁊ ꝑ ſe) q: inter dum dicimꝰ aliquid fieri ex aliquo vbi ly ex ſolū deno/tat ordinē ⁊ non hitudinē alicuꝰ materialis ꝑncipꝫ. qđ ex vno termino mutet̄ aliquid in alium. ſicut dicimus q̄ ex feſto natalis fit feſtum epyphanie. tale eñ non eſt ꝓprie fieri. quia cum fieri ſit mutari quoddā. ſi ꝓprie acci piatur fieri oportet aliq̄d ſubijci. qđ mutetur de vno in aliud. ⁊ vt hꝫ textus fieri ꝑmo mō dictū in hoc bene aſſi milatur fieri improꝑe. q̄ in ipſo nō fit reflectio. Sicut eñ ex meridie nō fit mane. ita ex viro ñ fit puer Tūc arguit ſic Areſto. ad ꝓpoſitum. Illud ex quo fit aliq̄d ꝑmo mō eſt mediuꝫ inter duo extrema. ſ. inter ens ⁊ nō ens. ſicut eñ dicit textus ſꝫ eſt mediū inter eē ⁊ nō eſſe generatū. ita ⁊ qđ fit exñtis ⁊ non exñtis. ſed poſitis extremis im poſſibile eſt media eſſe infinita. Sꝫ illud ex q̄ fit aliq̄d ſcđo mō iteꝝ fit ex illo. ita q̄ ibi eſt reflectio. Sꝫ ſi inter duo extrēa ponerent̄ infinita media. nō ꝯtingeret inter ea mutuā fieri reflectōem. Cum ergo materia dicat̄ illđ ex quo aliq̄d fit. ⁊ nō dicatur aliq̄d fieri ꝓprie ex altero ni ſi illis duobꝰ modis. ⁊ neutro iſtoꝝ cōtingat in infinitū ꝓcedere. ſeq̄tur q̄ in materijs nō eſt ꝓcedere in infinitū. Sicut tñ facta eſt diſtinctio de efficiētibꝰ. ita ꝑt fieri de materijs Reperitur eñ duplex ordo in ipſis. ſ. eſſentialis ſcꝫ put vna ſubijcit̄ in ꝟtute alterius. vt mixtū virtuti elementi ⁊ elementū virtuti materie ꝑme. Et de mate/rijs ſic ordinatis intelligitur reſpōſio ad dubiuꝫ. Alius reperitur ordo accn̄talis. ſicut ē ordo inter materiā ſortis et platonis. ⁊ inter ptes ꝯtinui acceptas ꝑ diuiſionē. et de materijs inordinatis arguūt rōnes ante oppoſitum dubij. q̄ ſm potentiā ſucceſſionis ꝯtingit ire in infinitū nunq̄ꝫ tñ ſimt̄ ſunt aut erunt infinite ptes materie. neq3 etiā ꝯtingit. Neq3 tñ intelligendū eſt q̄ generatōes ſīt infinite ſm ſucceſſionē ꝓpter infinitā materie diuiſionē factam ad modū diuiſionis ꝯtinui. ſed mō dicto in phi loſophia naturali. Saluat̄ eñ infinitas ſucceſſionis ge nerationū per materie ꝑpetuitatē. Uñ ꝯtingit q̄ corrup tio vnius ſit generatio alterius in eadem materia

Dubitatur ſecūdo. cum materia ꝑma ſit ſempiterna quo illoꝝ modoꝝ quibꝰ dcm̄ eſt ex hoc fieri. hoc ē: ali/quid fieri ex materia ꝑma. Rñdetur q̄ ꝑmo mō ⁊ nō ſe cundo mō. q: ipſa materia mediat inter eē ⁊ nō eſſe ſim pliciter. ideo ex ipſa ē: aliquid fieri tanq̄ꝫ ex ſubiecto. qđ oportet manere ⁊ nō tanq̄ꝫ ex cōtrario aut ꝑuatione. q̄a iſta corrumpunt̄ ⁊ non manent. quod materie ꝑme non competit. cum ſit ſempiterna Rōnes ante oppoſitū ſoluuntur ex dictis.

Amplius aūt qđ eſt cuiꝰ cā finis eſt. tale āt quid non alicuiꝰ cauſa. ſed alia illius. Quare ſiquidē fuerit tale. ipm̄ vltimū non erit infini/tum. Si vero nihil tale: non erit cuius cā. ſed qui infinitū faciunt latent auferētes boni na/turam. ⁊ nullus conabit̄ aliquid facere ad ter minū niſi futurū venire. neq3 vtiq3 erit intelle/ctus practicus in talibꝰ. nam cā alicuius ſem per facit qui intellectū hꝫ. hic eñ terminus fi nis eſt rei. Sed nec qđ quid erat eſſe cōuenit reduci ad aliquā diffinitōem multiplicantē ra tionē. Semꝑ eñ que ante ē magis eſt. ⁊ q̄ po ſterior nō eſt. cuius aūt primū non eſt nec ha/bitū eſt. Amplius ſcire deſtruūt qui ita dicūt. non eñ poſſibile ſcire priuſq̄ꝫ ad indiuidua ꝑ ueniatur. Et cognoſcere nō eſt. nā que ſic ſunt infinita quō ꝯtingit intelligere. Non eñ ſile in linea que ſm diuiſiones nō ſtat. intelligere eñ non eſt nō ſtatuentē. ꝓpter qđ nō enumera bit ſectatiōes que ꝑ infinita ꝓcedunt. Sꝫ ma teriam in eo q̄ mouetur intelligere neceſſe eſt et infinito nihil eſt eſſe aut non. Si vero non eſt infinitū quod eſt eſſe infinito. ſed ſi infinite eſſent pluralitate ſpēs cauſaꝝ nō eſſet nec ita cognoſcere Tunc eñ ſcire putamus cum cās ipſas nouerimus. infinitū eñ ſm adiectiōem nō eſt ꝑtranſire in finito tpe. Cōtingit aūt au ditiones ſm ꝯſuetudinē entibꝰ. nā vt ꝯſueui/mus ita dignamur dici. ⁊ q̄ preter ea nō ſilia vident̄. ſꝫ preter ꝯſuetudinē minus nota ⁊ ma gis extranea: nā ꝯſuetū notius. Quantā vero vim habeat quod ꝯſuetum eſt leges oſtendūt in quibus fabularia et puerilia magis valent cognitione de eis propter ꝯſuetudinem. Alij vero ſi non mathematice quis dicat. non reci piunt dicentes Alij ꝓo ſi nō exemplarit̄. et hij teſtem inducere dignātur poetam. ⁊ illi quidē omnia certe: His vero flebilis eſt certitudo. aut propter impotentiā complectentē. aut ꝓp ter mycrologiam, Habet aūt quod certum eſt ꝑale. vnde quemamodū in ſymbolis ⁊ rōnibꝰ nō libere eſt quibuſdā videtur. Propter quod oportet erudiri quomō ſingula ſunt recipien da. Et abſurdum eſt ſimul querere ſcientiā et modum ſciendi. eſt autē neutrū facile accipe.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Acrybologia vero mathematica nō in omnibus eſt expetenda. ſed non habentibꝫ materiā. Propter quod nō naturalis eſt modus. oīs eñ forſan natura materiā habet. ideo primū ꝑſcrutandū quid eſt natura. Ita nāq̄ ⁊ de quibus eſt phiſica manifeſtū eſt. etſi vnius ſciētie aut plurium eſt cauſas ⁊ principia ꝯſiderare.

Queritur Quinto. vtrū in finibꝫ ⁊ formis ſit ꝓceſſus in infinitū. Arguit̄ primo ꝙ ſic de finibꝫ. q2 generātia ſunt infinita. cum generatiões ſint ꝑpetue. ſed omnis generatio intendit finem. ergo fines ſunt infiniti. Scḋo arguit̄ de formis. q2 infinite ſunt ſpēs numeroꝝ. cum numerus ſit multiplicabil' in infinitū. et cum figure multiplicant̄ ſm numeros. ſeꝗtur ꝙ erunt infinite ſpēs figuraꝝ. ⁊ ꝑ ꝯñs infinite ſunt forme. Item anima rōnalis eſt incorruptibilis. ſed ſuppoſita ꝑpetuitate mundi cum phō infiniti hoīes iā preceſſerūt. ⁊ etiā ſine termino futuri ſunt. ꝉ infinite iam fuerūt anime ⁊ infinite adhuc future ſunt. In oppoſitū eſt phus quo ad vtrāq̄ ꝑtem. Et primo videbitur de q̄ſtione. ſecundo erunt dubia. Quo ad primum

Sciendum Primo. ꝙ fines in duplici drā ſunt. q̄dam eñ ſūt eēntialr ſubordiati ad inuicem. vt ꝟtus ⁊ beatitudo. euacuatio ⁊ ſanitas Alij ſūt ad inuicem accñtaliter ſubordinati. vt finis currentis ⁊ finis ſedentis. Sciendū ſecundo ꝑ ſcḋa pte ꝙ ſm ꝓceſſum in formis accipit̄ ꝓceſſus in diffinitionibꝫ. quia ptes diffinitiōis forme ſunt. ob hoc phs oñdit ꝙ vnius rei impoſſibile eſt eē ptes formas. oñdendo ꝙ in ptibꝫ diffinitiōis alicuius rei nō eſt ꝓcedere in infinitū. neq̄ in ſurſum aſcendēdo neq̄ in deorſum deſcendēdo. Et debet etiā illud intelligi in formis eſſentialit̄ ſubordinatis. Neq̄ tñ intelligendū eſt ꝙ in vno indiuiduo ſint plures forme ſm rem. ſed bene ſunt ptes ſm rōem a quibꝫ ſumūtur diuerſe ptes diffinitiōis ⁊ diuerſa ꝑdicata eēntialia ad inuicē ſubordinata. Bene tñ verum eſt. ꝙ in reꝝ natura neceſſe eſt tot ꝯditiões formaꝝ inueniri q̄t inueniūtur genera ſubordinata ⁊ drie. Eſt etiā aliqua forma corpalis. ſed nō eſt forma aīati corporis. ⁊ ſic de alijs. ſꝫ in eodē iſte forme ſunt eedē ſm rem.

Concluſio Prima. in finibꝫ eſſentialr ſubordinatis impoſſibile ē ꝓcedere in infinitū. In accidentalr aūt ſubordinatis nihil ꝓhibet. Scḋam ꝑtem ſatis ꝓbat prima rō ante oppoſitū. ſꝫ primā ꝑtem ꝓbat textus q̄tuor rōnibꝫ. Prima ē. illud qḋ eſt ꝓpt' ſe ⁊ cui' cā aliq̄d fit vel eſt hꝫ rōem finis. ſed finis eſt illud qḋ nō eſt ꝓpter alia. ſed alia ꝓpter ipm. ergo eſt aliquid tale aut nihil. Si primū ſequitur ꝙ ipſa erit vltimū in hoc genere cauſe. ⁊ ſic non ꝓcederet̄ in infinitū. Si vero nihil inuenitur tale tūc nō erit finis. ⁊ ita tolleret̄ hoc genus cauſe. qḋ dicit̄ illud cuius cā aliquid fit vel eſt. Scḋa ratio (q̄ deriuat̄ ex ꝑcedenti) eſt. q2 qui ponit infinitatē in finibus remouet cām finalē vt ꝯcluſum eſt. remota autē cauſa finali remouet̄ natura ⁊ rō boni. q2 eadē eſt rō boni ⁊ finis. nam bonū eſt quod oīa appetunt. ⁊ appetitus tendit in finem. ſed hoc eſt incōueniens. ergo ⁊c. Tercia rō. nullus conatur opari q̄n exiſtimet ſe venturū ad aliquē terminū finis. finis ꝟo hꝫ rōnem termini. ꝉ qui ponunt infinitū in finibꝫ excludūt omnē conatum ad operandū. etiā reꝝ naturaliū. q2 nullius rei motus naturalis niſi ad id (ad qḋ nata eſt ꝑuenire) tendit. Quarta rō. qui ponit infinitatē in finibꝫ excludit termini. et ꝑ ꝯñs illū cuius cā aliquid fit. ſed omne agens ꝑ intellectū agit cā alicui' finis. ꝉ inter cās opatiuas nō erit intellect' practicus. hec aūt incōuenientia ſunt. ergo illud ex q̄ ſequit̄. quod eſt poſitio finiti in cauſis finalibꝫ

Cōcluſio ſcḋa. in formis eſſentialr ſubordinatis nō eſt ꝓcedere in infinitū. ꝓbat phs q̄tuor rōnibꝫ. Prima ꝓbat ſtatū in ſurſum aſcendēdo. q2 forma prior eſt magis ens ⁊ cōior ⁊ cauſa ſcḋe q̄ ſit poſterior. ergo ſi nō eſt prior neq̄ poſterior erit. remoto eñ magis cōi remouet̄ minus cōe. Sed ſi ꝓcederet̄ in formis in infinitū in ſurſum aſcēdendo nō daret̄ prima forma. ⁊ per ꝯñs tolleret̄ omnis alia forma. Scḋa ꝓbat ſtatū deorſum deſcēdēdo. q2 impoſſibile eſt aliq̄d ꝑfecte ſciri priuſq̄ ad indiuiſibilia deueniat̄. hoc eſt ad formā ſpecificā in alias ſpēs indiuiſibilē. q2 ſcire aliq̄d in vli eñ eſt ſcire ipm ꝯfuſe imperfecte ⁊ in alio ⁊ nō in ꝓpria forma. Sed ſi ꝓcederet̄ in formis deorſū nunq̄ veniret̄ ad indiuidua. ergo nihil ꝑfecte ſciretur. Poteſt etiā hec rō ſtatum ꝓbare in ſurſum. ⁊ ſic per indiuidua intelligerent̄ genera generaliſſima. q̄ conceptus hñt ſimplices ⁊ nō diuiſibiles in genus ⁊ drām quemadmodū habent ſpēs. Tercia rō. vnūquodq̄ cognoſcitur ꝑ intellectiōem ſue forme. ſed ſi in formis ꝓcederetur in infinitū. cum infinitū ab intellectu cōprehendi non poſſit. ſeq̄retur ꝙ nulla res alia a nobis cognoſceret̄ ergo ⁊c. Et ſi obijciat̄ vt dicit textus. q2 cum linea quātitas in infinitū ſit diuiſibilis. nihilominus tñ eſt a nobis cognoſcibilis. ꝉ ⁊c. Rñdet textus ꝙ linea ſm ꝙ a nobis cognoſcit̄ accipitur vt finita. q2 vt dē textus non eſt intelligere niſi ſtatuentē finem. ſed ſm ꝙ eſt diuiſibil' in infinitas ſectiōes a nobis eſt incōprehenſibilis. Quarta. in omni eo (qḋ mouetur) neceſſe eſt intelligere materiam. ſed materie ꝓ quanto ꝑuationi ſubiecta eſt attribuitur rō infiniti. cui infinito nihil eſt eſſe. id eſt priuatio eſt ratio infiniti. ergo ex oppoſito eſſe eſt rō finiti. et ꝑ ꝯſequens forme (que dat eſſe) attribuit̄ ratio finiti. ergo in formis non eſt ꝓcedere in infinitū. Et habitis in ꝑcedenti ꝯcluſione ⁊ in iſta patet ꝙ non eſt ꝓcedere in infinitum in cauſis ſm directum. Cōſequenter ꝓbat phs ꝙ etiā in cauſis non eſt infinitas ſm ſpēm. ſic ꝙ ad ꝯſtitutionem vnius rei non ꝯcurrunt infinite cauſaꝝ ſpēs. Probat ſic. quia tūc putamus vnūquodq̄ cognoſcere cum cognoſcim' omnes cauſas eius. ſed ſi alicuius rei eſſent infinite cauſaꝝ ſpēs. cum infinitū non ſit a nobis ꝯprehenſibile. nō ꝯtingeret oēs cauſas illius rei cognoſcere. ⁊ ꝑ ꝯñs a nobis excluderet̄ omnimoda reꝝ cognitio. Quantum ad ſcḋm articulum

Dubitatur Primo. vtrum infinitū ſit a nobis ignotū. Reſpondet̄ ꝙ eſt duplex infinitū. quoddā eſt infinitū ſm formā. ⁊ tale eſt ſm ſe maxime cognoſcibile. non tñ intelligitur ab intellectu nr̄o corpori ꝯiuncto niſi ſub limitibꝫ certis ⁊ finitis. ⁊ talis infinitas dicit actualitatis ⁊ ꝑfectionis immenſitatē. ⁊ maxime in primo ente quod eſt deus. quod primū ens ſimpliciter loquendo ſuperius ⁊ inferius infinitum eſt.

Intelligētie vero vt habet autor de cauſis finite ſunt ſuperius. q2 ab alio eſſe hñt ⁊ ꝑticipant. ſꝫ infinite dicūtur eſſe inferius. q2 nō ſunt recepte neq̄ receptibiles in materia. ⁊ ita licet eaꝝ actualitas ⁊ ꝑfectio ſimplr loquendo finita ſit ⁊ menſurabilis. non tñ intellectu noſtro coniuncto. Aliud eſt infinitū infinitate materiali. ⁊ tale eſt imꝑfectū q2 impoſſibile eſt. ⁊ de iſto intelligit̄ textus. q2 nihil eſt infinito eſſe. i. rō. ideo tale infinitū nec ſm ſe intelligibile eſt. neq̄ a nobis eo ꝙ nihil ſm ſe intelligibile eſt niſi qḋ eſt in actu eſt. Si tñ eſſet infinitū actu aut ſm hymaginatiōem aut ſm numerū. adhuc ab intellectu diuino cognoſceret̄. q2 eius cognitio a rebꝫ non accipit̄ nec menſurat̄. ſꝫ ab intellectu nr̄o eſſet incōprehenſibile. Et ſic patꝫ ꝙ infinitū ſm ꝙ infinitū qualitercūq̄ dicatur ſm formā ſiue ſm materiā ab intellectu nr̄o nō eſt ꝯſcibile.

Dubitatur ſecūdo de impedimentis hoīm in recta cognitione ꝟitatis. q2 vt prius dem̄ eſt phs in ſcḋo docet modū ꝯſiderande ꝟitatis. ſed ꝑus remouet impedimenta. Dōm eſt eñ cum textu. ꝙ in genere colligi pñt tria impedimēta. vnum eſt mala ꝯſuetudo: vtputa vel audiendi libenter falſa vel ꝯſiderandi ſolū circa aliqua ex quo poſſumus habere ſimilē modum circa oīa. Nam vt habet̄ in ethicis ꝯſuetudo eſt altera natura. iō homo fertur in id qḋ ꝯſueuit tanq̄ in id qḋ naturale eſt ſibi. ob hoc dē textus. ꝙ id qḋ ꝯſuetum eſt ſemꝑ notius eſt. qḋ oſtendit phs de legibus hūanitus adinuentis ad ꝯuerſationem ciuilem. in quibꝫ audientibꝫ ꝓpter ꝯſuetudinē eorum in mō viuendi ⁊ ꝯuerſandi q̄dā plus valent fabulariter ⁊ pueril' dicta vt aſſentiāt. eſto ꝙ etiā falſa ſint valēt pl' q̄buſdā veris ⁊ certa rōe demrātis. Aliud impedimentū ꝑuenit e ꝑte nature indiuidual'. qḋ eſt malicia nature. Unde hñtes hymaginatiōem fortem ſolum querere volunt ſciam certam circa mathematicalia. alij vero hñtes intellectū ꝯuerſum ad ſenſum nihil credere volūt niſi ſenſibiliter ⁊ exemplarit̄ eis oſtendat̄. Alij volunt ſemꝑ autorizatū adduci in teſtem. q̄s ꝯparat Ariſtoteles illis q̄ rem magis emunt ex affectu vendētis q̄ ex valore rei. Iſti eñ magis attendūt quis q̄ quid dr̄. Iſtud etiā ꝯpetere pt talibꝫ ꝓpter intellectus debilitatē ꝓpter quā non pñt recipe euidentiā demrātionis. ideo querunt opinionē alicui' autorizati. vt credere poſſint. Alij hñtes intellectū minime impeditū ex parte corꝑis volunt habere in omnibꝫ acrybologiā mathematicā. i. demonſtratiōem certiſſimā. Alij ſunt qui ꝟitates altiſſimas ꝓpter intellectus debilitatē ꝯphēdere nō poſſunt aut etiā ꝓpter mycrologiā. i. minoꝝ ratiocinatiōem. quia ſunt ꝯſueti minima ꝯſiderare. ideo ad arduoꝝ ꝯſiderationē eleuari nō poſſunt. ⁊ multa iſtoꝝ impedimentoꝝ reduci pñt etiam originalr ad primū impedimentū. ſcꝫ ad prauā ꝯſuetudinem. nam in eadē opatur ꝯſuetudo praua ⁊ nature malicia. Tercium impedimentū ⁊ bene magnū (ex quo etiā oriri poſſunt multa ꝑdictoꝝ) eſt logice ignorātia. cuius eſt docere modū ſciendi ⁊ ꝯſiderandi veritatē in omni materia. ac etiā modū docendi vnūquemq̄ diſcipulū. qui modus cōſiderandi ſm materie diuerſitatē diuerſus eſt. ⁊ etiā docendi modus ſm diſcipuloꝝ aptitudines diuerſas ⁊ diuerſus eſſe debet. Et ita Ariſto. ꝯtra omnia impedimēta dat potiſſimū remedium docendi modū ꝯſiderande veritatis in omni materia dicens. ꝙ oportet primū erudiri quō ſingula recipienda ſunt. q2 abſurdū eſt querere ſciam ſimul ⁊ modū ſciendi. ſed prius querere oportet modū ſciendi. ſ. cognitionem. q̄ querere cognitiōem veritatis in aliqua materia. Alio etiā modo grā argumētationis (vbi materia eſt eadē) docendus eſt hebes ⁊ ingenio eleuatus. Ideo dē textus ꝙ acrybologia mathematica nō eſt in omni materia expetēda. ſed in re non hñte materiam. ꝓpter qḋ dicit textus. ꝙ talis acrybologia nō eſt naturalis modus hoc eſt dicere. ꝙ res naturales nō ſunt ſcibiles ꝑ demonſtrationē certiſſimā. ſed ꝑ experientiā. ⁊ ita etiā ꝑ inductionē ⁊ exemplū. eo ꝙ res naturales materiā priuatiōi et cōmuni mutationi ſubiectā habent. Et circa hoc

Dubitatur tercio. quia dicit textus ꝙ omīs natura forſan materiam hꝫ. quare poſuit (forſan). Dōm ꝙ eſt ſubſtantia ſpūalis. etſi illa materiā non habeat quā ſm eſſe ꝑficiat tanq̄ forma. tamen ſm phōs omnis intelligentia materiā habet quam mouendo perficit. Aliqui eñ philoſophi in intelligētijs materiā poſuerunt. quoꝝ opinionē reprobat Ariſto. Item mathematica entia etſi ſm rem materialia ſint. in ſui tamen rōne materiā non ꝯcipiunt. Item q̄uis celum materiam habeat. q2 tamē non eſt priuationi ad formā admixta. nec et ꝯmi mutationi ad formā ſubiecta. ideo non impedit hec materia quin de accidentibꝫ ⁊ ꝓprietatibꝫ celi poſſit ſcientia haberi per certam demonſtratiōem. ⁊ ſic ꝓpter illas cauſas poſuit Ariſto. forſan in illa loquutiōe. Patet ex habitis in hoc libro. ꝙ cognitio veritatis prim homini eſt facilis et partim difficilis. Patet etiā vnde ꝑncipaliter nobis veniat difficultas. patet etiam quō vnus homo ab alio iuuatur in ꝯſideratione veritatis. patet etiā ꝙ hec ſciētia maxime dicēda eſt ſcia veritatis. patet etiā ꝙ in cauſis non eſt ꝓceſſus in infinitū. neq̄ in directum. neq̄ ſm ſpēm. Patet etiam qualis debet eſſe modus ꝯſiderandi de ꝟitatis. ⁊ hec eſt tota ſcientia huius ſecūdi libri

Ad rōnes Ante oppoſitum dr̄. ꝙ prime arguunt de cauſis accñtaliter ſubordinatis. Ad vltimam ſm rei veritatē tenendum eſt. ꝙ mundus incepit eſſe. et ita fuit vnus ꝑmus homo. ⁊ dabilis fuit vna ꝑma anima humana. Tenendū eſt etiam ꝙ deī n. ⁊ eſſe mūdum corporeus. quia nō manebit in ſtatu in quo eſt. ⁊ ita ceſſabunt generationes ⁊ corruptiōes. quare ꝯcluditur ꝙ anime rōnales erunt numero finite. Et hec de queſtione ⁊ per cōſequens de toto ſecundo libro metaphiſice Ariſtotelis dicta ſufficiant

Incipit tercius liber metaphiſice

Eceſſe eſt ad queſitam ſciam nos aggredi p̄mū de q̄bꝫ du/ bitare primū oportet. Hec aūt ſunt q̄cunq̄ de ipſis aliter ſu ſceperūt quidā. etſi q̄d p̄ter hoc eſt p̄termiſſuꝫ Ineſt aūt inueſtigare volentibꝫ p̄e opere bn̄ dubitare. poſteriorꝫ enī̄ inueſtigatio priorꝫ eſt ſolutio dubitatorꝫ. Soluere enī̄ nō eſt ignorā tis vinculū ſed mētis dubitatio. hoc de re de monſtrat. in q̄ntū enī̄ dubitat. in tantū ſil'r li/ gatis eſt paſſus. Impoſſibile enī̄ vtriſq̄ p̄ce dere ad q̄d eſt ante. p̄pter q̄d oꝫ difficultates ſpeculari oēs prius. ꝛ horꝫ cās. Et q: q̄rentes ſine dubitatiōe primo ſiles quo oꝫ ire ignorā tibꝫ: ꝛ adhuc neq̄ q̄n queſitū inuenit aut non cognoſcit. finis aūt huic eſt nō manifeſtus. p̄/ dubitanti aūt manifeſtus Amplius melius ne ceſſe eſt enī̄ habere ad iudicandū eum q̄ audi uit velut aduerſariorꝫ ꝛ dubitantiū oēs rōes Eſt aūt dubitatio p̄ma. q̄ de q̄bꝫ p̄hemialit̄ dictis dubitauimus. vtruꝫ vnius ſcīe aut mul tarꝫ eſt ſciarꝫ cās ſpeculari. ꝛ vtrū ſubſtātie p̄n cipia eſt ſcīe huius ſcire solū. aut de p̄ncipijs de q̄bꝫ oſ̄ndunt oēs. vt vtrū ꝯtingit vnū ꝛ idē ſil' dicere ꝛ negare: aut nō. et de alijs talibꝫ. et ſi eſt circa ſubam vtrū vna circa oēs. aut plēs ſunt: Sed ſi plēs vtrum oēs cognate. aut earꝫ he q̄dē ſapie. ille vero aliq̄d aliud dicēde ſunt. Et idem hoc q̄ꝫ necc̄āriū eſt q̄rere. vtrū ſenſibi les ſubſtātie eſſe ſolum dicende ſunt. aut p̄ter has alie. et vtrū vnite ſunt. aut plura genera ſunt ſubarꝫ. vt facientes ſpēs et mathematica: inter iſta ꝛ ſenſibilia dixerūt. De his igit' vt di ximus p̄ſcrutandū eſt. Et vtrum circa ſubſtā tias ſolū ſpeculatio. et circa que accidūt ſm̄ ſe ſit ſubſtātijs. Adhuc de eodem de diuerſo. ſi mili ꝛ diſſimili et cōtrarietate priorꝫ ꝛ poſte/ riorꝫ. et alijs omnibꝫ talibꝫ de quibꝫ dyalecti ci intendere temptāt ex probabilibꝫ ſolum p̄/ ſcrutatōeꝫ facientes. quorꝫ theorica eſt de om nibus. Amplius aūt his eiſdem quecūq̄ ſm̄ ſe accidūt. ꝛ nō ſolum quid eſt horum vnum/ quodq̄. Sed vtrum vnum eſt vni contrariū et vtrum principia ꝛ elemēta genera ſunt. aut in que diuiditur exiſtentiū ſingulum. Et ſi ge nera vtrum quecunq̄ dicūtur de indiuiduis finalia aut p̄ma: Et vtrum animal aut homo principiū. q: ꝛ magis eſt circa ſingulare Ma xime vero querendū eſt et tractandū vtrum eſt aliquid preter materiā cauſa ſm̄ ſe aut nō. Et hoc ſeparabile aut non. ꝛ vtrum vnū aut plu ra numero. et vtrum eſt aliq̄d preter ſylonon. Dico aūt ſylonon quādo predicat' aliquid de materia aut nihil. aut horum quidē. horū ve/ ro non. et equalia talia exiſtentiū. Amplius au tem vtrum principia numero aut ſpecie deter minata. et que in rationibꝫ et in ſubiecto. Et vtrum corruptibilium ꝛ incorruptibiliū eadē aut diuerſa. ꝛ vtrum corruptibilia oīa. aut corruptibilium corruptibilia. Amplius autē quod omnium difficillimū eſt. ꝛ plurimā ha/ beat dubitationē. vtrum vnum et ens quem/ admodū pythagorici dicunt ꝛ Plato nō ali/ quid alterum eſſe ſupra exiſtentiū ſubſtātiam eſſe aut non. ſed alterum aliquid ipſum ſubiec tum. vt Empedocles amorem dicit. alius ve ro ignem: alius aquā. alius aerem. Et vtrum principia ſint vniuerſalia aut ſingularia rerū. et poteſtate aut actu. Amplius vtrum aliter aut ſm̄ motum. hec enī̄ dubitatōem preſtant magnam. Adhuc aūt vtrum numeri aut lon/ gitudines et figure ꝛ p̄ūcta ſubſtātie ſunt que dam aut non. Et ſi ſubſtātie. vtrum ſeparate a ſenſibilibꝫ aut in eis. De his oībꝫ nō ſolū diffi cile veritatē inq̄rere. ſꝫ nec dubitat' facile bn̄

Irca initium tercii

libri metaphiſice Ariſto. Queritur primo. vtrū inqui renti veritat' ſciam neceſſe ſit primū dubitare Argui tur p̄mo q̄ nō. q: p̄ prima p̄ncipia ſimpl'r naturali ho/ mini nota p̄t hō ſtatim cognoſcere p̄ncipia eis p̄pinqua et p̄ ea deuenire ad ꝯcl'ones. ergo ſcīa veritatis acquiri poteſt ſine dubitatōe Sc̄do ſic. de mathematic' acq̄/ ritur ſcīa. circa que tn̄ non cadunt dubitatiōes. ḡ ꝛc̄.
Tercio ſic. per dubitatōem ligat' mens dubitātis. ḡ dubitatio impedit p̄greſſum ad veritat' ſciam acq̄ren/ dam. ḡ ꝛc̄. In oppoſitū eſt Ariſto. in p̄ncipio hui' ter cij ſic dicens. Neceſſe eſt ad queſitā ſciam nos aggredi primū dubitare de q̄bꝫ oportet. Primo enī̄ videbit' de queſito. ſc̄do mouebunt' ea que ſunt dubitabilia circa hanc ſciam ꝯformiter ad textum Quod ad primum

Sciendum Primo. q̄ poſtq̄ p̄hus ſc̄do hui' dedit modum cōſiderande veritatis in omni materia. ꝯ̄ter in hoc tercio incipit p̄cedere ad ve ritatis inq̄ſitionē entium. circa q̄ verſat' huius ſcīe ꝯſide ratio Et p̄mo in hoc libro p̄cedit mō diſputatōis oſtē dens ea que ſunt dubitabilia circa hmōi entiū veritatē que quidē dubitabilia ſunt illa circa q̄ antiqui p̄hi ali/ ter ſcripſerūt q̄ꝫ rei v̄itas habeat. ꝛ cū iſtis aliq̄ p̄tractat Ariſto. de q̄bꝫ antiqui omnino p̄termiſerūt determiare Sed in q̄rto mō diſputatiuo ad vtrāq̄ p̄tem p̄tractat.
Sciendum ſc̄do. q̄ p̄us queſtio p̄t duo q̄rere. vnū ſcꝫ vtrum oporteat inq̄rentē veritatis ſciam apud ſe p̄mo dubitare. Aliud eſt vtrum oporteat ipſum aliorꝫ dubi/ tationes cognoſcere ꝛ ꝯſiderare

Conclusio Prima. inq̄renti ſciam ve ritatis necē eſt apud ſe pri mo dubitare. Probat'. nā in tali inq̄ſitione ad ſibi ignota et aliquibꝫ ſibi notis p̄/ cedit. ḡ dubitat. q: dubitare dr̄ qui de re aliq̄d ſcit ꝛ ali quid ignorat. qui enī̄ nihil nouit de re nihil dubitat. qui etiā omnia nouit de re nihil dubitat
Cōcluſio ſc̄da. oportunū eſt inq̄renti ſciam v̄itatis aliorꝫ dubitatōes circa veritatē ꝯſiderare. Probat'. q: poſterior v̄itatis inueſtigatio eſt prius dubitatorꝫ ſolu tio. ḡ ꝛc̄. Item ſicut in ligamine corp̄ali nō eſt ignotis ſoluere vinculū. ſicut neq̄ p̄t ligatus pedes ad anterio/ ra p̄cedere. ita ꝯtingit in ligamine ſpirituali. Sed dubi tatio eſt ſpūale ligamē mentis q̄d neceſſe eſt ſolui anteq̄ mens recte progredi poſſit ad v̄itatis ſciam. Sed ad h̄ q̄ mens ſoluatur ab hoc vinculo necē eſt ipm̄ primū cog noſcere. ḡ ꝛc̄. Item p̄cedens ad v̄itatis ſciam inq̄rendā et non p̄cedubitatā ſilis eſt p̄cedenti ad aliquē terminū qui terminū ꝛ viam ignorat. ꝛ ideo in duplicē incidit er rorem. vie ſcꝫ ꝛ termini. ꝛ cum ad terminū p̄uenerit ne/ ſcit ſe inueniſſe. ideo ꝯtingit ipm̄ in infinitū p̄gredi. ḡ ꝛc̄. Item nullus p̄t bene iudicare inter duo niſi rōnes vtri/ uſq̄ p̄tis audiat Et quo ad hoc q̄ aliq̄s recte iudicet in aliqua materia q̄ p̄s ꝯtradictōis ſit vera. neceſſe ē vt co lores vtriuſq̄ p̄tis cogitat. et ob hoc ꝯſuetudo Ariſto telis in ſuis libris in omni materia dubitabili eſt p̄mitt/ tere dubitatiōes aliorꝫ. ꝛ rōnes quas habent dubitādi aut aliter ſentiendi q̄ꝫ rei veritas habeat. et etiā anteq̄ veritatē determinet. Sed aliter in hac ſcīa facit. q̄ v̄lis eſt ꝛ aliter in p̄ticularibꝫ ſcientijs Nam in p̄ticularibꝫ ſcī entijs ſigillatim dubitatōes mouet ꝛ pertractat. ſm̄ q̄ materie dubitabiles ſuis ordinibꝫ ꝯcurrunt. In hac aūt ſcīa ſcꝫ in p̄nti libro oēs dubitatōes ſimul colligit. quarꝫ determinatio ad hāc ſciam ſpectat arguendo ad vtrāq̄ p̄tem cuiuſlibet. Et poſtmodū in alijs libris ſubſeq̄nti bus hmōi dubitatōes terminat. Et hmōi diuerſitatis rōem aſſignāt ſc̄us Tho. ꝛ Albertus. q: hec ſcīa v̄lis eſt ꝯſiderans de v̄li veritate p̄ncipiorꝫ ꝛ cauſarꝫ vniuerſa/ lium entiū. vbi plura ꝯtingunt dubia q̄ꝫ circa veritatem alicui' entis p̄ticularis. quā habet ꝯſiderare ſcīa p̄ticula/ ris. Ideo cum hic agitur de v̄li veritate oīm entium cō ueniens fuit vt in v̄li ꝛ p̄iter omnia dubitabilia p̄mitte rentur. Aliam cām aſſignāt alij. q: ſapiens qui oīa no/ uit (ꝛ cuius eſt alios docere) nō debet celare ſeu occulta re ſuum intentū. ideo ſm̄ oīa q̄ poſſunt eſſe dubitabilia veritatē tāgere debet ꝛ agere. Aliam cām adiungit ſc̄us Tho. q: inq̄rendo veritatē ꝛ in docēndo Ariſtoteles tenet ordinem ꝯtrariū antiquis p̄his. qui p̄ceſſerūt ex v̄libꝫ ꝛ ſepatis ad ſenſibilia ꝛ ꝯiuncta. nā Ariſto. econ/ uerſo facit. ꝛ q: antiqui cuilibet dubitabili imediate ſub iungebāt determinatōem ſm̄ eorꝫ opinionē. iō Ariſto. in hac ſcīa oppoſitū facit. q: oīa dubitabilia aliorꝫ circa veritatē et etiā aliqua alia (que p̄termiſerūt) p̄emittit. et poſtea veritatē circa vnūquodq̄ determinat. Aliam cām aſſignat Auerrois p̄pter ꝯuenientiā metaphiſice cū dyalectica. cui' modus ē diſputatiue p̄cedere. Ob hoc ibi Ariſto: diſputatiue circa hmōi dubitatōes p̄cedit et poſtea demrātiue Prima harꝫ cauſarꝫ cōior eſt ꝛ cō/ munius aſſignatur. ꝛ hec de p̄mo Quantū ad ſc̄dm eſt ſciendū. q̄ cum p̄us querendū eſt modū ſciendi q̄ꝫ ſciam. vtꝫ ſc̄do huius Ariſto. p̄us mouet ꝛ enumerat dubita tiōes ꝯcernētes modū ſciendi huius ſcīe. et deīn ꝯcernē tes ꝯſiderata in ea. ꝛ q: ꝯſiderata in q̄libet ſcientia reg/ untur in triplici drā. quedā enī̄ ꝯſiderant' tanq̄ ſubiecta quedā vero tanq̄ p̄ncipia ꝛ cauſe ipſorꝫ. ꝛ quedā vt p̄/ prietates. Ideo Ariſto. p̄mo ponit dubitatōes ꝯcernen tes modū ꝯſiderādi quo ad cās ꝛ p̄ncipia. ſc̄do quo ad ſubiecta. ꝛ tercio q̄ ad p̄prietates ipſorꝫ. Eſt ergo p̄ma dubitatio. vtrū vnius ſcīe aut plurū ſit cōſiderare oēs cās ꝛ p̄ ipſas demōſtrare Sc̄da dubitatio eſt. vtrum iſtius ſcīe ſit ſolū ſpeculari p̄ncipia ꝛ cās entiū. aut et/ cum hoc p̄ma p̄ncipia demrātionū. vt nō ꝯtingit idem ſil' affirmare ꝛ negare. Tercia queſtio ꝯcernit modū ꝯſiderādi ſubam. que talis eſt. vtrū vnius ſcīe ſit ꝯſide rare oēs ſubas. vel an ſint plēs de diuerſis ſubſtātijs.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Quarta eſt. ſi ſint diuerſe de diuerſis ſubſtātijs. vtrū omnes ſint connate. id eſt eiuſdē generis. ſicut ſunt geometria ⁊ arithmetica. que ſunt in genere mathematice. aut ſint diuerſorū generū. vt ſunt mathematica ſapia et nturalis Quinta eſt. vtrum ſolū ſint ſubſtantie ſenſibiles vt antiqui naturales poſuerūt. aut preter eas ſint alie ponende vt poſuit Plato Sexta eſt. ſi ſint alique ſubſtātie ſepate a ſenſibilibꝰ. vtrū ſint vnius generis tm̄ aut talium plura ſint genera. ſicut Plato ponens duplicem abſtractōem vliū: ſ. a pticulari. ⁊ forme mathematice a materia ſenſibili. poſuit duo genera ſeparatorū ⁊ per ſe ſubſiſtentiū. ſcꝫ genera ⁊ ſpēs ſenſibiliū. ⁊ etiā formas mathematicas Septima queſtio concernit modū cōſiderandi accn̄tia ſiue ꝓprietates ſubiectorū. vtrū ſcꝫ huius ſcie ſit ſolum ꝯſiderare ſubſtātias aut etiā earū accidentia ꝑ ſe. Octaua queſtio eſt. vtrū hec ſcia ꝯſideret ea que videntur eſſe accn̄tia ꝑ ſe entis inquātū ens vt ſunt idem ⁊ diuerſum: ſimile ⁊ diſſimile ꝯtrariū. prius ⁊ poſterius. ⁊ oīa talia de quibuſcūqꝫ dyalectici intēdere tēptant. ex ꝓbabilibꝰ ſolum ꝑſcrutatōem facientes Nona eſt. vtruꝫ iſta ſcia circa vnūquodqꝫ horū accidentium ꝯmuniū ⁊ tranſcēdentiū ſolum qd ſit ꝯſideret vel etiam alia accn̄tia que cuilibet iſtorū per ſe accidāt. puta an hec ſcientia habeat ꝯſiderare nedū quid ſit ꝯtrariū. ymmo etiā vtrū tm̄ vnū vni ſit ꝯtrariū. Et iſte ſunt dubitatōes q occurrere pn̄t circa modū ꝯſiderandi huiꝰ ſcientie tam circa ꝓncipia ⁊ cauſas q̄ circa ſubiecta ⁊ ꝓprietates ipſorū Cōſequenter ponit Areſto. dubitatōes ꝯcernētes ꝯſiderata in hac ſcia. ⁊ qꝛ hec ſcia (vt dicebatur in ꝓmo) maxime habet verſari circa ꝓncipia ꝓma ⁊ cauſas vles omniū entium. ideo iſte dubitatōes ſunt de principijs ⁊ cauſis ꝓmis omniū entium. Et qꝛ a platonicis duplicia ponebantur principia entiū. ſ. vlia hoc eſt genera et ſpēs rerū ⁊ mathematica. Ideo Areſto. ꝓmo mouet dubitatōes de ipſis vlibꝰ. ſecūdo de mathematicis Eſt ergo ꝓma queſtio ꝯcernens vlia. ſ. genera ⁊ ſpēs. vtrum ſcꝫ genera ⁊ ſpēs ſint ꝓncipia ⁊ elementa rerū. ſ. ſingularium ſenſibiliū. aut illa in q̄ diuiditur exiſtentia ſingulariū .ſ. ſingulare ſenſibile. Et rō queſtionis eſt. qꝛ elementū dr̄ ex quo ꝯponitur res ꝓmo. ⁊ in quod vltimo reſoluitur Eſt aūt duplex modus ꝯpōnis ⁊ reſolutionis rei. ſ. ſm̄ rōem vt ſpēs ex genere ⁊ drā ꝯponitur. ⁊ in eadē reſoluitur. Aliud eſt ſm̄ rem. vt mixtuꝫ ex q̄tuor corporibꝰ ſimplicibꝰ ꝯponitur. ⁊ quodlibet corpus ex materia ⁊ forma ꝯponitur Querit ergo iſta queſtio. vtrum vlia ſint elementa rerū. vt poſuit Plato. vel illa in que reſoluitur ſingulare. vt poſuerunt naturales Scd̄a queſtio eſt. ſi vlia ſint ꝓncipia ⁊ elementa rerū. vtrum magis vlia ſint magis ꝓncipia q̄ minus vlia. aut equaliter omnia Tercia queſtio eſt. vtrum ꝓter materiā ſit ponenda alia cā rei. vt poſuerunt Plato ⁊ Areſtoteles. aut nō vt poſuerūt naturales ponētes materiam eſſe totam ſubām rei.

Quarta queſtio ē. ſuppoſito ꝙ ꝓter materiā ſit aliud quod ſit cā rei vt forma. vel illud ſit ſeparatū a materia vt poſuit Plato. aut nō vt poſuit Areſtoteles ⁊ pytagoras Quinta queſtio. ſi eſt ſeparatū a materia. vtruꝫ ſit vnum tm̄. ſicut poſuit Anaxagoras. qui poſuit intellectum ſepatum. qui impando ſeparet quodlibet a quolibet. aut ſunt plura numero vt poſuit Plato. qui poſuit pluralitatē ydearū. ⁊ ꝓter eas etiā poſuit formas mathematicas ſeparatas Sexta queſtio eſt. vtrum ſit aliqd preter ſynolon. id ē ſimul totum. quod eſt ſingulare. aut non. Et rō querendi eſt. qꝛ Plato poſuit hoīem qui de ſingularibꝰ ꝑdicatur eſſe preter ſingularia. ſilr̄ de alijs ꝑdicabilibꝰ Cōſequenter mouet Areſto. alias dubitationes circa modū exiſtendi rerū. ⁊ quia ens diuiditur ꝑ vnū et multa. ⁊ etiā ꝑ actum ⁊ potentiā. Querit ergo primo quō ſe hn̄t principia entiū ad vnitatem ⁊ multitudinē Cōſequenter quō ſe hn̄t ad actum ⁊ potentiā. Circa primū ponit quatuor q̄ſtiones Prima eſt. vtrum ꝓncipia entium ſint determinata ſm̄ numerū aut ſm̄ ſpēm.

Scd̄a eſt. vtrum corruptibiliū ⁊ incorruptibiliū ſint eadē principia aut diuerſa. ⁊ ſi diuerſa vtrū omnia ꝓncipia ſint corruptibilia aut incorruptibilia. vel ꝓncipia corruptibiliū corruptibilia. ⁊ incorruptibiliū incorruptibilia Tercia queſtio eſt. vtrū ens ⁊ vnum ſit oīm entium tota ſubā. vel in recto ponatur aliquod ſubiectū vnitati ⁊ entitati. Et hanc queſtionē vocat Areſto. difficillimā. quia ex ea pendet opinio Platonis ⁊ Pytagore ⁊ aliorū antiquorū naturaliū Quarta eſt. vtruꝫ ꝓncipia rerū ſint vlia aut ꝑticularia. Cōſeq̄nter querit Areſto. circa diuiſionē entis in actum ⁊ potentiā. vtrum ꝓncipia rerū ſint entia in actu vel in potētia. forſan qd̄ queritur quia antiqui naturales poſuerūt primū principiū materiale eſſe aliquā ſubām actu exiſtentē. vtpura ignem aerem vel aquā. vel aliqd̄ medium inter aerē ⁊ aquam. vt habitū eſt in phiſicis Vltimo ponit q̄ſtiones quo ad mathematica ꝓncipia. Prima eſt. vtrum numeri magnitudines figure ⁊ puncta ſint q̄dā ſubſtātie ⁊ ꝓncipia rerū. vt pytagorici ⁊ platonici poſuerūt. vel non vt dixerunt naturales Scd̄a eſt. ſi ſint ſubſtātie ⁊ ꝓncipia rerum. vtrum ſint a ſenſibilibꝰ ſepate vt poſuit Plato. vel nō vt poſuerūt naturales. Iſtas q̄ſtiones ſic formatas et numeratas diſputatiue ꝓſeq̄tur Areſto. in hoc tercio ponendo rōnes ad vtrāqꝫ ꝑtem cuiuſlibet Deīn in ſequentibꝰ libris ſm̄ exigentiā materiarū. q̄ in illis tractantur ipſas ſoluit. Et cām quare ſic eas prius diſputatiue ꝓſequitur anteq̄ꝫ veritatē determiat aſſignat ipſe Areſto. in fine huius capli dicens. ꝙ de his oībꝰ non ſolū difficile eſt ꝟitatē ipſaꝫ inq̄rere. ſꝫ nec dubitare rōe bn̄ facile eſt

Ad rōnes

Ante oppoſitū. Ad primā et ad ſcd̄am dr̄. ꝙ ipſe bene ꝓbant ꝙ nō eſt necē ſimplr̄ inquirentē veritatē dubitatōes aliorū cognoſcere. q̄uis hoc ſit oportunū Ad terciam dr̄. ꝙ q̄uis diſtans dubitans ſit ligatus. tn̄ cum iā dubitat iam eſt in via ad ſolutionē ſui vinculi. qꝛ iam aliq̄d cognoſcit de re. ſi aliq̄d ignorat. qd̄ non hꝫ ſimplr̄ ignorās. ⁊ ſic ſimplr̄ ignorās magis ligatus eſt ⁊ magis diſtans a cognitiōe veritatis q̄ dubitans.

Primū ergo de quibꝰ in ꝓmis dixīmꝰ vtrū vnius aut pluriū ſcientiarū ſint ſpeculāda omnia genera cauſarū. Vnius enī ſcie quō erit nō ꝯtraria ꝓncipia exn̄tia cognoſcere. Amplius aūt multis exiſtentiū non inſunt oīa. Quonā qꝫ mō poſſibile eſt motus principiū eſſe in oībus immobilibꝰ. aut boni naturā. Siquidē omne quod bonum eſt ſm̄ ſe. ⁊ ꝓpter ſuā naturaꝫ finis ē et ita cā qꝛ illiꝰ cā ⁊ fiūt ⁊ ſūt cetera Finis āt ⁊ cuiꝰ cā actus cuiuſdā ē finis. ſed actus oēs cū motu. q̄re ī imobilibꝰ nō ꝯtigit hoc eſſe ꝓncipiū neqꝫ eſſe aliquid antho agaton. id eſt ꝑ ſe bonū. Vnde ⁊ in mathematicis nihil ꝑ hāc oſtēditur cām. neqꝫ eſt demōſtratio nulla. eo ꝙ melius aut deterius. Sed nec oīno nullus talium alicuius reminiſcitur. Quapropter ⁊ ſophiſtarū quidā vt Ariſtippus ipas prenegleverit. In alijs enī artibꝰ nihil liberalibꝰ vt tectonica ⁊ coriaria. eo ꝙ melius aut deterius dici oīa. mathematicas vero nullam de bonis aut de malis rōnem facere. At vero ſi ſciētie cāruꝫ ſunt plures. et altera alterius principia. que earum eſt dicenda queritur. Aut q̄s maxime rerū queſitas eſt eas ſciens habentiū eſt. Cōtingit enī eidēꝫ oēs modos cāꝝ ineſſe. vt domus. Vnde q̄dē motus cauſas ⁊ edeficator. cuiꝰ vero cauſa opus ⁊ materia terra et lapides. ſpecies vero ratio. Igitur ex dudū terminatis quam decet vocare ſcientiarū ſapientiaꝫ. Habet enī rōem quālibet appellari. inquātū ſenior ⁊ ꝓncipalior. cui veluti ſeruiētes nō ꝯtradicere ſcientias alias certū eſt. q̄ finis ⁊ boni talis eſt. huius enī cā ſunt. Inquātū cetera ꝟo primaruꝫ cauſarū ⁊ maxime ſcibilis diffinita eſt eſſe. ſubſtantie vtiqꝫ erit talis. Multis enī modis rōnem ſcientibꝰ. magis q̄dem ſcire dicimus euꝫ qui nouit in ipo eſſe quid ipa res q̄ in nō eſſe ⁊ horū eorūdēꝫ aliud alio magis ⁊ maxīe q̄d eſt ⁊ nō quātuꝫ aut quale: aut aliq̄d facere aut pati. aut apta nata eſt. Amplius aūt ⁊ in alijs ſcire ſingula ⁊ quorū demōſtratōnes ſunt. tūc putamus exiſtere. quādo ſcimus quid ē. vt tetragonizare quid eſt. qꝛ medie inuētō. ſimiliter āt ⁊ in alijs. Circa generationes vero et actus circa oēm generatōem qn̄ cognoſcimus ꝓncipium motus hoc alterū et oppoſitū fini. Quapropter vr̄ alius eſſe ſcientie cauſarum haruꝫ ſingulas ſpeculari.

Queritur

Secūdo. vtrū vniꝰ ſcie aut diuerſarū ſit oīa genera cauſarū ſpeculari. Arguitur primo ꝙ diuerſarū rōnibus textus. Prima eſt quecūqꝫ diuerſa ad vnā ſciam ꝑtinēt ſi nō ſint vnius rōnis necē eſt illa eſſe ꝯtraria. qm̄ vnū ꝯtrariuꝫ bene eſt principiuꝫ ꝯgnoſcēdi aliud. ſed quatuor genera cāꝝ nec ſunt vniꝰ rōnis nec ꝯtraria. igitur ⁊c. Scd̄o ſic. q̄ncūqꝫ aliq̄ diuerſa in vna diuerſa ſcia ꝯſiderantur quecūqꝫ ſcia vnū illorū ꝯſiderat neceſſe eſt ꝙ oīa ꝯſideret. ſed videmus ꝙ mathematica ſpeculatur formā et nō alias cauſas. ergo ſpeculatio quatuor cāꝝ vni ſcientie ꝯpetere nō poteſt. Tercio ſic. vel talis ſcia eſſet naturalis. et hoc nō. qꝛ de principio ſm̄ ſpēm id eſt de forma non habet intendere phiſicus. vt dicitur in fine primi phiſicorū. aut mathematica aut diuina. et hoc non. qꝛ vtraqꝫ abſtrahit a motu cuius materia eſt ſubiectū. et efficiens eſt principiū et finis terminus. ergo videtur ꝙ ſolā formā conſiderat In oppoſitū arguitur. qꝛ huius eſt ꝑfecte aliquid ſcire cuius ē oēs cās ꝑ ſe cognoſcere. ſꝫ multa ſunt entia. q̄ hn̄t quatuor cauſas per ſe. ergo rerū ꝑfecte ſcientia haberi non poteſt abſqꝫ cognitione quatuor cāꝝ Pro reſponſione ad queſitum ponitur

Concluſio

Reſalis. ad eandē ſciam ꝑtinet ſpeculari oīa genera cāꝝ ſpeculari nō tn̄ ad q̄libet. Prima ps ꝓꝫ et ꝓmo de phiſica. qꝛ ſubiectū eius formaliter acceptum ex quatuor cauſis depēdet. ergo oēs cās vt cauſantes ſunt ꝑ motū hꝫ ꝯſiderare. Silr̄ metaphiſica hꝫ oēs cās ꝯſiderare. ꝓꝫ qꝛ metaphiſicus de oī ente ſm̄ ꝙ ens ꝯſiderat. ſed ens inq̄tū ens ē forma aut hn̄s formā. ꝙ metaphiſicus hꝫ formā ꝯſiderare. et cuꝫ in hn̄te formā materia ſit ꝓpter formā. ⁊ forma ꝓpter finē et efficiens ſit ꝓncipiū et cā eēndi ipi forme. ſequitur ꝙ hn̄s formā ſub rōne entis ꝯſideratū dependet ex quatuor cauſis. ergo metaphiſicus oēs cās vt ſunt cauſe eēndi hꝫ ꝯſiderare. Itē eadē eſt rō boni et finis. ſꝫ metaphiſici eſt ꝯſiderare ꝓmū bonū. ergo eius eſt cōſiderare vltimū finē. ſed oēs cē attributōem hn̄t ad finē ergo metaphiſicus oēs cās hꝫ ꝯſiderare. Itē cauſe ſunt ꝓus ꝓncipiū eēndi q̄ꝫ mouēdi. ergo metaphiſicꝰ q̄ ꝯſiderat ens inq̄tū ens ꝯſiderat oēs cās et adhuc magis q̄ꝫ phiſicꝰ q̄ ꝯſiderat ipas tm̄ ſub rōe nature et principij mouendi Scd̄a ps ꝯcluſionis ꝓꝫ. qꝛ aliq̄ ſcia de aliquo ente ꝑticulari ſub aliqua ſpeciali rōe accepto ſm̄ quā nō dependet ab qualibet cā ꝯſiderat queadmodum mathematica q̄ntitatē ꝯſiderat ſm̄ ꝙ eſt ſimplex forma abſtrahendo eā a motu ⁊ materia ſenſibili. ergo talis ſcia non hꝫ oēs cās conſiderare. ſꝫ illā ſolum a qua dependet formalis ratio ſui ſubiecti.

Dubitatur

Primo vt querit textus ſi diuerſe ſcie diuiſas cās ꝯſiderāt q̄ earū magis dꝫ hr̄e nomē ſapiētie et ꝓhie ꝓme Et arguit ꝓmo textꝰ ꝙ ꝯſiderās finē. qꝛ finis eſt ꝓncipalior qꝛ oēs alie ſūt ꝓpter finē et nō ꝯ̄. ergo ⁊c. Itē ſcd̄o ſic ꝙ ꝯſiderās formā. qꝛ ſapiētia dr̄ certiſſima ſcia ſed certius eſt cognoſcere de aliq̄ q̄d eſt q̄ꝫ cognoſcere q̄d nō eſt aut q̄ntū vel q̄le eſt ſeu quo agere pt̄ Sꝫ formā eſt rō euis qd̄ q̄d erat eē.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ergo ſcia habita de re ꝑ formã certiſſima ẽ.ergo noĩe ſapientie magis digna. Tercio arguit textus de efficiẽte.q: illũ cõſueuimus dicere ſapiẽte: q̃ vniuſcuiuſq; acc⁹ aut generatõis ſiue motus ſit aſſignare ⁊ ꝯgnoſcere ṗncipiũ vñ mot⁹ qđ ẽ alterũ et oppoſitũ fini ⁊ reſpectu ei⁹ q̃d optimũ vt dicit textus.ergo ſcia de re habita ꝑ efficientẽ cãꝫ dici dꝫ ſapientia. De materia nõ arguit Areſto.q: ſm ſe nõ eſt cognoſcibilis nec principiũ cognoſcẽdi. Hãc ꝯcluſionẽ nõ determinat textus.ſꝫ ex his rõnib⁹ ꝯcludit ꝙ cognitio cuiuſlibet cauſe ꝑ ſe req̃rit ad cognitionẽ ꝑfectiſſimã effectus hñtis plures cãs ꝑ ſe. Et q̃ ꝯcludit ꝙ metaphiſicus (q̃ ſapiẽs dr ⁊ cognitõeꝫ hꝫ ꝑfectiſſimã) hꝫ oẽs cãs ꝯſiderare. Dicit tñ pro ſolutõe q̃ſtionis ſeu dubij ꝙ q̃uis ſm quadruplicẽ cãꝫ cognitõnẽ q̃libet poſſit dici ṗma tñ ſimplr loq̃ndo finis eſt ṗria cãꝫ.et ergo ſi ꝑfcẽ ꝯgnoſcit̃ finis alicuius rei neceſſe eſt omnes alias cauſas cognoſcere.

Dubitat̃ ſcđo. vtꝝ in imobilib⁹ vt in mathematicis ſit finis ſeu bonũ. videt̃ ꝙ ſic.q: ens et bonũ ꝯuertũtur ſed immobilia ſunt entia.ergo ⁊c̃. Itẽ ſcđo ſcia eſt de bono et de difficili ſcđo ethicoꝝ ergo ⁊c̃. Itẽ tercio in q̃ꝫ ri tate eſt ꝑ ſe motus.igit̃ mathematicus ꝯſiderãs q̃ñtitatẽ ꝯſiderat finẽ motus In oppoſitũ arguit̃. q: mathematicus abſtrahit a motu cuius materia eſt ſubiectum et efficiẽs principiũ et finis terminus.ergo mathematicus nõ hꝫ ꝯſiderare efficientẽ materiã et finẽ. Pro dubio ſciendũ eſt ꝙ vt ad ꝓpoſitũ ſufficit motus triplr dici pt eſſe in alio. vno mõ ſicut in efficiente.alio mõ ſicut ĩ ſubiecto.et tercio ſicut in termino ſeu fine. Sciendũ ẽ ſecũdo ꝙ triplicia ſũt entia immobilia.quedã ſunt q̃ ſi nõ moueant̃ tñ mouẽt vt intelligẽtia mouens celũ et aĩa q̃ mouet corpus ſuuꝫ.et in iſtis eſt motus effectiue.iõ ſcia ꝯſiderãs iſta vt mouẽtia ſunt hꝫ ꝯſiderare finẽ vt ẽ terminus motus. Alia ſunt immobilia q̃ neq; mouent̃ neq; mouẽt ꝓprie loquẽdo tñ ipſis ꝯpetit opari ſm intellectũ et volũtatẽ vt ſunt alie itelligẽtie nõ mouẽtes orbes vt etiã ſunt ydee Plathonice ſm opinionẽ eius Et ſcia ꝯſiderãs imobilia nõ hꝫ efficiẽs ꝯſiderare neq; finẽ ſub rõe ṗncipij et finis mot⁹ tñ bñ ꝯſiderat efficiẽs ⁊ finẽ ſb rõe ṗncipij ⁊ tmini opatõis tñ ſine motu. q: de rõe opatõis nõ eſt eẽ cũ motu.ſed ſolũ de rõe opatõis ipſẽ. Nã hec entia inq̃tũ hñt intellcm̃ et volũtatẽ q̃ in eis ſũt ṗncipia opãtiõis ſine motu oportet ꝙ in eis ponat̃ finis et bonũ qđ eſt obiectũ volũtatis Alia ſũt imobilia q̃ nec mouent̃ nec mouẽt nec hñt intellectũ et volũtatẽ. iõ eis nõ ꝯpetit aliq̃ oparõ nec cũ motu nec ſine motu. iõ ĩ eis nõ ꝯſiderat̃ bonũ ſub rõe bõi.nec finis ſub rõe finis.cõſequit̃ tñ in eis aliqđ qđ eſt bonũ.ſ.eẽ ⁊ qđ eſt. Alij ſolẽt alij rñdere ad dubiũ dicẽtes. ꝙ efficiẽs et finis dicũtur ꝓportiõabilit̃.et ſic tot mõis dr vnũ q̃t mõis dr reliquũ Et ergo aliqđ efficiẽs qđ eſt ṗncipiũ nõ eſſe. Silr duplex eſt finis.q̃dã eſt tminus motus et q̃dã eſt q̃ ẽ tminus ſimplicis emanatõis q̃ eſt ſine motu.dicũt ergo ꝙ lꝫ in mathematic; nõ ſit efficiẽs neq; finis. ṗmo mõ tñ ſcđo mõ ẽ efficiẽs in ipſis ꝓut.ſ.eſt ṗncipiũ vñ eſſe ⁊ etiã finis q̃ eſt terminus ſimplicis ꝓductõis ſiue emanationis. Sic ergo dicũt ad dubiũ ꝙ in mathematicis nõ eſt finis q̃ eſt bonũ ꝓpter qđ ſit motus eſt tñ ibi finis correſpõdẽs efficienti qđ eſt ṗncipiũ eẽndi ⁊ nõ mouẽdi. ⁊ de ṗmo loq̃t Areſ.cũ dr ꝙ ĩ mathematicis nõ ẽ bonũ neq; finis Et de ſcđo ꝓcedũt ṗma et ſcđa rões añ oppoſituꝫ dubij.et tercia arguit de q̃ñtitate ꝑfice conſiderata

Ad rationes añ oppoſitũ q̃ſtionis.ad ṗmã dr ꝙ nihil ꝓhibꝫ oẽs cãs ad hãc ſciam ꝑtinere licet nõ ſint ꝯrie. q: reducunt̃ ad aliqđ vnum.ſ.ad ens cõe ſicut in phiſica reducunt̃ ad ens mobile ſm ꝙ mobile. Silr ad ſcđam dr ꝙ nihil ꝓhibet ⁊ ſi non q̃libet ſcia ꝯſiderat oẽs cãs.q: aliq̃ ſcia poſſit ꝯſiderare oẽs vel plures cãꝝ inq̃tuꝫ.ſ.oẽs vel plures reduci pñt ⁊ hñt atributõem ad ſubiectũ illius ſci formaliter acceptũ.et ſic aſſumptũ erat negãduꝫ Ad terciã dr ꝙ phiſicus et metaphiſicus oĩa genera cauſaruꝫ hñt ſpeculari ſꝫ diuerſimode. Et ad hoc qđ dicebat̃ in ṗncipio phiſicoꝝ dr ꝙ Areſtotelis ſic locutus eſt ꝓpter opinionẽ Plathonicã quã nõdũ reprobauerat q̃ ponebat formãs ſeparatas a materia. quas ſm ꝙ hmõi nõ haberet phiſic⁹ ꝯſiderare ṗmo phiſicoꝝ. Et cũ arguit̃.de metaphiſico dicit̃ ꝙ nõ ſic abſtrahit a materia ꝙ ſolũ ꝯſiderat ea q̃ nõ ſũt in materia nec eſſe poſſunt.ſed ꝙ ꝯſiderat ea de quoꝝ ratione non eſt motus neq; materia

Atuero et de ṗncipijs demõſtratõis vtruꝫ vnius ſcientie.eſt aut pluriũ.dubitatio eſt. Dico ãt demõſtratiuas cões opiniones.ex q̃bus demõſtrãt. vt q̃m omẽ neceſſariũ eſt aut dicere aut negare. et impoſſibile ſil̃ eſſe et non eſſe.et q̃cunq; tales ꝓpões. Utrũ harũ vna ſcia ⁊ ſubſtantie.aut alia. Et ſi nõ vna eſt quã oꝫ appellare q̃ nũc eſt q̃ſita Unius igit̃ eẽ nõ eſt rõnabile.q̃d eĩ magis geometrie q̃ꝫ qualiſcũq; de his ẽ ꝓpriũ audire. Si igit̃ ſilr q̃liſcũq; ſit.oim vero nõ ꝯtigit ſicut nec aliaꝝ.ita nec ipſas ſubſtãtias cognoſcẽtes ꝓpriũ eſt de ipſis cognoſcere Sil̃ autẽ q̃uo erit ipoꝝ ſcia. ꝙ nec ⁊ vnũq̃dq; hoꝝ exiſtit ens.⁊ nũc nouim⁹. vtunt̃ ergo eis vt notis artis alie. Si ãt de his demõſtratio. oportebit aliq̃d igit̃ eẽ ſubiectũ.et hec q̃dẽ paſſiones.illa vero dignitas eoꝝ.nãq; de oĩb⁹ eẽ demõſtratõem eſt ĩpoſſibile Neceſſe eĩ ex aliq̃ eẽ et circa aliq̃d et alioꝝ demõſtratõeꝫ. Quare accidit oim eẽ vnũ genus aliq̃d mõſtratoꝝ; Oẽs eñ demõſtratiue dignitatib⁹ vtũtur. At vero ſi alia q̃ ſubſtãtie.⁊ q̃.de his q̃ eaꝝ ṗncipalior ⁊ prior eſt. vniuerſaliter.eñ maxie oim ṗncipia ſunt dignitates.⁊ ſi nõ eſt philoſophi cuius erit alius determinare veritatẽ ⁊ falſitatem Totaliter q̃ ſubſtãtiarũ vtrum vna oiꝫ ſit.aut

ſcie. Siquidẽ ergo nõ vna.cuius ſubſtãtie ponẽda eſt ſcia iſta. Una vero oim nõ eſt rõnabile et eñ demõſtratiua vna de oĩb⁹ erit vtiq; ꝑ ſe accñtib⁹ ſiquidẽ demõſtratiua oĩs circa aliq̃d ſubiectũ ſpeculat̃ ꝑ ſe accñtia ex oĩb⁹ opinionibus.et circa idẽ igit̃ genus accñtia ꝑ ſe eiuſdeꝫ ẽ ſpeculari ex eiſdẽ opionib⁹ Nã circa ipm q² vnius et ex quo vnius ſiue eiuſdẽ ſiue alius. q̃re et accñtia ſiue hec ſpeculabunt̃ aut ex his vna. Amplius ãt vtrũ circa ſubſtãtiaꝫ ſolũ. theorica eſt aut circa ipas et accñtia. Dico aũt vt ſi ſolidũ q̃dã ſubſtãtia ẽ ⁊ linee et ſupficies vtrũ eiuſdeꝫ ſcie eſt eadẽ cognoſcere ⁊ accñtia circa vnũq̃dq; genus.de q̃b⁹ mathematice oſtẽdũt aut alius. Nã ſi eiuſdẽ demõſtratiua q̃dã eſſet et que ſubſtãtie eſt.nõ ãt videt̃ eius q̃d q̃d ẽ demonſtratio. Si vero diuerſe. q̃ erit ſpeculans circa ſubſtantiam accidentia. hoc enim reddere eſt valde difficile.

Queritur Tercio. vtrũ vnius ſcie aut diuerſarũ ſit ꝯſidarare ſimpliciter prima ṗncipia demõſtrationũ.et ſi vnius vtrũ eiuſdẽ ſit vel alterius ꝯſiderare ſubſtãtiaꝫ q̃ eſt primũ et ṗncipale ens. Arguit̃ primo ad primã ꝑtẽ queſiti ꝙ nõ vnius. q: oẽs ſcie vtunt̃ illis primis ṗncipijs.ergo qua rõne vna cõſiderabit et altera. Scđo ſic.ſi aliq̃ ſcia ꝯſideraret ipa vel ꝯſideraret ea diffinitiue vel demõſtratiue.nõ ṗmuꝫ. q: cõpleta ſunt.nec ſcđm quia ad demõſtratiõem tria req̃runt̃. ſcꝫ ſubiectũ.paſſio et dignitas. mõ ṗncipijs primis nõ ſũt alia priora ꝑ que earũ poſſit fieri demõſtratio. Tercio ſic ad ſcđam ꝑtẽ queſiti ꝙ nõ eiuſdẽ q: ſubſtantia ⁊ huiuſmodi dignitates nõ videnť in aliquo ꝯuenire. ꝙ nec cadere ſub vna ſcia In oppoſitũ arguitur quo ad primã ꝑtẽ queſiti.q: ſi in diuerſis ſcientijs ꝯſiderarent̃.ſequeret̃ ꝙ idẽ eſſet in diſtinctis ſcientijs demõſtratiue. et ſic eſſet ſupfluitas. Et q̃ ad ſecũdã ꝑteꝫ q̃ſiti arguit̃ ſic.q: hmõi dignitates ſunt maxime vniuerſales et prime. ſimiliter ſubſtantia eſt principale et primũ ens. ergo ſi alterius et alteri⁹ ſcientie eſſet ſpeculari hmõi dignitates et ſubſtãtiã.ſequeret̃ ꝙ eſſent due prime phie qđ eſt falſum. Pro reſponſione ad queſitum eſt.

Sciendum ꝙ ſm duplicem intellectus opationem duplicia ſunt demonſtrationis principia.quedam ſunt incompleta vt ens quod ẽ auditur in intellectu cuiuſlibet ſimplicis intelligibilis et alij deſcendentes termini. Alia ſunt principia ꝯpleta que ex complexione huiuſmodi terminorum tranſcendẽtium componuntur ⁊ hec vocantur prime dignitates ſeu communes animi conceptõnes.⁊ de illis querit titulus queſtionis. Alia vero ſunt principia cõpleta que ex terminis ſpecialibus cõſtituunt̃ et poſitõnes appellant̃ quia in demonſtrationib⁹ que fiunt in ſcientijs ſpecialibus tanq̃ premiſſe ſpecialiter ponũtur.

Concluſio Prima alicuius ſcientie eſt prima principia demõſtrationis conſiderare. prꝫ q̃a circa talia cõtingit errare et recte ſe habere. ergo alicui⁹ ſcientie eſt hmõi principia conſiderare. Item per hmõi principia euidentiam accipiunt omnia alia que ſunt poſterius.ergo non debẽt eſſe ignota.quare alicuius ſcientie eſt ipſa conſiderare.

Concluſio ſecũda. Nullius ſcientie ꝑticularis eſt huiuſmodi principia conſiderare neq; negantibus ea contradicere.patet quia cõſtituunt̃ ex terminis tranſcendẽtibus ſubiectum cuiuſlibet ſcientie ꝑticularis. ergo ⁊c̃.

Concluſio tercia. vnius ſcientie. ſcꝫ vniuerſaliſſime eſt huiuſmodi principia conſiderare. Patet ſatis concluſio ex duab⁹ conditionibus precedẽtibus.hoc etiã probat ratio adducta ante oppoſitum. Ex quo inferri põt ꝙ ſunt de conſideratione illius ſcientie q: ipſa eſt maxime vniuerſalis et de tranſcendentibus vt ſonat nomen

Concluſio quarta.eiuſdem (metaphiſice. ſcientie eſt conſiderare ſubſtãtiam et hmõi prima principia demonſtrationum. Patet q: cũ ſubſtantia ſit ṗmũ et ṗncipale ens ſequeret̃ ꝙ vniuerſalis ſcientie et prime eſt ſubſtantiam conſiderare. et cũ ad vniuerſaliſſimam primã ſcientiam etiam ꝑtineant hmõi principia vt dictum eſt. ſequitur cõcluſio vera Et iſtas concluſiones reſolutorie ſoluit Areſtotelis quarto huius

Dubitatur Primo vtꝝ omnis ſcientie ſit cõſiderare omnes ſubſtantias. ꝙ ſic arguit textus.q: oẽs ſubſtãtie conueniunt in cõi rõne ſubſtãtie:ergo huius eſt ꝯſiderare ſubſtãtiaꝫ in communi cuius eſt cõſiderare omes ſubſtantias Itẽ non videt̃ ratõ quare prima phĩa plus ꝯſideraret vnã ſubſtãtiã q̃ꝫ aliã igit̃.⁊c̃. In oppoſituꝫ arguit textus.q: eiuſdẽ ſcie eſt cõſiderare ſubiectum et ꝑ ſe accñtia eius. ergo ſi vnius ſcientie ſit conſiderare oẽs ſubſtãtias ipa etiaꝫ ꝯſiderabit etiaꝫ ꝑ ſe accñtia earũ.⁊ ſic nõ erit niſi vna ſcientia. Ad dubiũ rñdet̃ ꝙ vnius ſcientie.ſcꝫ illius cuius eſt ꝯſiderare ſubſtãtiã in cõi et proprietates cões ſubſtãtie eſt cõſiderare oẽs ſubſtãtias ſm ꝙ ꝯueniunt in cõi rõne ſubſtantie et ꝑ ſe accñtia oĩa oim ſubſtantiarũ q̃ ꝯueniunt ipſis inq̃tum ſubſtantie ſunt ſicut bene ꝓbauerũt rões ante oppoſitũ dubij.ſed diuerſarũ ſciẽtiarũ eſt diuerſas ſubſtantias conſiderare ſub ꝓprijs et ſpecialibus rõnibus ipaꝝ.et ſilr ꝓpria et ſpecialia accñtia earundẽ. vt ꝓbat ratõ facta poſt oppoſitũ. vtrũ tñ cõſideratio ſubſtãtiaꝝ ſeparaꝝ q̃ immobiles ſunt etiã ſub ꝓprijs eaꝝ rõnibus ad hãc ſcientiam ꝑtinẽt ⁊ non ad phiſicam niſi ꝑ q̃to accipiantur vt cauſe effectiue motus: neq; ad mathematicã.q: nõ ſunt q̃te neq; figurate. In ipſis etiam nõ repit̃ nũerus q̃ eſt de genere q̃ñtitatis. Unde ſi non eſſent alie ſubſtãtie q̃ꝫ mobiles et ſenſibiles phĩa naturalis eſſet prima phĩa neq; oporteret ponere aliã phĩaꝫ priorem et ſuperiorem ipſa

Dubitatur ſcđo. vtrũ eiuſdeꝫ ſcientie ſit cõſiderare ſubſtãtias ⁊ accñtia.ꝙ non arguit textus.q: ſubſtantie et accidentis nõ eſt ideꝫ mod⁹ ſciendi. q: accñtiũ eſt de

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

mõſtratiua ſcia vero non. ſed diffinitio. ꝙ nõ cadũt ſub vna ſcia. In oppoſitũ arguit textus. q: accñs ſcitur per hoc ꝙ de ſubiecto demõſtrat͛. ergo impoſſibile ē accidens ſcire p hoc ꝙ de ſubiecto demonſtratur. ergo impoſſibile eſt accñs in aliqua ſcientia ſpeculari quin in eadem ſpeculetur et ſubiectũ eius. Ad āc queſtionem ſoluit Areſto. in quarto huius dicẽs ꝙ ad ſciāꝫ eandẽ ptinet ↄſiderare ens inq̃tuꝫ ens et accñtia entis inq̃tuꝫ entia et ſilr de ſubſtãtia in cõi ⁊ accñtibus que inq̃tuꝫ hmõi ſibi p ſe inſunt. Et ad eandem ſcientiam (ad quã ptinet ↄſiderare aliq̃ ſubſtantiã determinatã et ſub determinata rõne acceptã ad eãdẽ ptinet ↄſiderare accñtia q̃ tali ſubſtantie ſm ꝙ hmõi p ſe inſunt. Nõ eſt tñ idem modus ſciendi ſubſtãtie ⁊ accñtis, q: ſubſtãtia diffinit͛ ⁊ nõ demõſtrat͛. ſed de ipa bene aliq̃d demõſtrat͛. Accidens vero de ſubſtãtia demonſtratur et non diffinitur niſi p additamentum

Ad rationes Ãn oppoſitũ. ad primã dicit͛ et ↄcedit͛ ꝙ pticulares ſcie vtant͛ primis pncipiis demõſtrationis tanq̃ quibuſdã ſuppoſitionib͛. non tñ ſequit͛ ꝙ de ipis determinẽt ſicut nõ determinãt de ente in cõi. ſed de aliquo determinato genere entis Ad ſcdam dr̃ ꝙ nec diffinitiue nec demonſtratiue tractat prima phia prima principia. ſꝫ ſolum a poſteriori et elẽchtice hoc eſt diſputatiue pcedendo contra negantes ipa. vt patebit quarto huius. In q̃nto huius etiã ponit Areſto. ſcatiões terminoꝝ q̃ ptinent ad hanc ſciam. q̃b͛ ſignificationibus cognitis faciliter cognoſcuntur dignitates ex hmõi terminis ↄſtitute. q: pncipia cognoſcimus inq̃tum eoꝝ terminos cognoſcim͛ etiam p hmõi terminoꝝ ſignificatões aptas apitur via faciliter ſoluendi dubitões motas ⁊ diſputatas in hoc tercio Ad terciã dr̃. ꝙ q: pria pricipia cõplexa reducant͛ ad icõplexa ex q̃b͛ ↄſtituũt͛ et p q̃ hñt intelligi ↄpoſita cognoſcit͛ p extrema, et ſic pncipia cognoſcimus inq̃tum terminos cognoſcimus. ob hoc hmõi pncipia ratione ſuoꝝ terminoꝝ et ipa ſubſtãtia conuenientiaꝫ habent in ente in communi accepto.

Amplius autẽ vtrũ ſenſibiles ſubſtantie ſole eſſe ſunt dicende: aut pter eas alie. Et vtrum vnũ genus aut plura genera ſubſtãtiaꝝ. ſunt et dicentes ſpẽs intermedia. circa que mathematicas dicuntur eſſe ſubſtantias. Quõ ergo dicimus ſpẽs cauſaſq; et ſubſtãtias ſcdm ſe. dcm̃ ē in prioribus de oib͛ ipſis ſermonib͛. Multis aũt modis habentib͛ difficultatẽ nullo min͛ abſurdũ dicere q̃dq; alias ſciãs eſſe veras pter eas q̃ ſunt in celo. has aũt eaſdẽ differentie ſenſibilib͛. niſi q: hec q̃dẽ ſempiterna. illa vero corruptibilia. Naꝫ p ſe hoiem dicunt hoiem eẽ et equũ et ſanitatem: aliud āt nihil ſilr facientes deos eſſe oñdentib͛ et humane ſpei eſſe. nihil eñ aliud illi fecerũt q̃ hoies ſempiternos. nec hi ſpẽs niſi ſenſibiles ſempiternos: Amplius āt ſiq̃s pter ſpẽs ⁊ ſẽſibilia itermedia ponat. multas habebit dubitatões. Palã eñ. q: ſilr linee pter ipas ſẽſibiles erũt et vnũq̃dq; alioꝝ generũ q̃ñ aſtrologia vna hoꝝ ē. erit q̃dã celũ pter ſenſibile celũ et ſol et luna et alia ſilr celeſtia. et quõ his credere oꝫ. neq; eñ imobile rõnabile eſſe. mobile vero impoſſibile oĩno. Silr autẽ ⁊ de q̃b͛ pſpectiua tractat et in mathematicis armonia. ⁊ eñ hoc impoſſibile eẽ pter ſenſibilia, pter eaſdeꝫ cauſas Naꝫ ſi ſunt ſenſibilia intermedia ⁊ ſenſus. palam ⁊ manifeſtũ q̃a de in aĩalia erũt intermedia ⁊ ipoꝝ et incorruptibilium Dubitabit aũt aliq̃s ⁊ circa q̃ exiſtentiũꝫ q̃rere oportet has ſciãs. Naꝫ ſi hoc differt geometria a geodoſia ſolũ: q̃a hec q̃dẽ hoꝝ eſt q̃ ſentimus. illa vero nõ ſenſibiliũ. palã vero ꝙ pter medicinã ⁊ alia erit ſcientia et preter vnãq̃q̃ alia: inter ipam medicinalẽ ⁊ hanc medicinale: ſed quõ hoc poſſibile ⁊ eñ ſalubria q̃dã vtiq; erũt pter ſenſibilia ⁊ antbo ſanũ Silr aũt nec hoc videt͛ ꝙ geodoſia ſenſibiliũ ſit magnitudinũ ⁊ corruptibiliũ corrupta vtriq; corrupt͛ At vero nec ſenſibiliũ erit magnitudinuꝫ. nec circa celũ hec aſtrologia Nec eñ ſenſibiles linee ſunt tales quales dicit geometra. nihil eñ rectũ ſenſibiliũ ita nec rotũdũ. tangit eñ regula non ſm pũctuꝫ circulus. ſed vt pythagoras ait geometras redarguẽs nec motus nec reuolutões celi ſimiles de q̃b͛ aſtrologia ſermones dicit. nec aſtris pũcta naturã hñt eandem Silr et aliq̃ q̃ dicũt eẽ q̃dẽ intmedia hec infra ſpẽs. ⁊ ſenſibilia nõ extra ſenſibilia ſed in his quib͛ accĩtia ipoſſibilia oĩa q̃dẽ pluris ē oronis ptraſire. ſufficit. eñ ⁊ talia ſpeculari. Non eñ in talib͛ ↄgruũt eſt hr̃e ſic ſolũ. ſꝫ palã q: ⁊

ſpẽs cõtingit in ſenſibilib͛ eẽ. eiuſdẽ eñ rõnis vtraq; ea ſunt. Amplius āt duo ſolida in eodẽ neceſſe loco eſſe et nõ eſſe imobilia in motus exĩtia ſenſibilib͛. totaliter āt cuius cã poſitõis eſt q̃dẽ hec in ſenſibilib͛ Eadẽ eñ ↄtingũt inconuenietia eis q̃ dicta ſunt. Erit eñ celũ aliq̃d preter celũ nõ tñ extra ſed in eodẽ loco q̃d ē magis ipoſſibile. De his ꝙ dubitatõ multa quõ oꝫ poſitã hr̃e veritatẽ. Et de pncipio oꝫ gña elemẽta et pncipia ſuſcipe aut magis ex q̃b͛ cum inſint et vnũq̃dq; pmis vt vocis elemẽta ⁊ pncipia videt͛ eẽ ex q̃b͛ ↄponũt͛ voces oẽs pmis ſꝫ nõ cõe vox ⁊ diagramatũ ea dicim͛ elemẽta. q̃ꝝ demõſtratões inſunt in alioꝝ demõſtrationib͛ aut oim aut plurimorum.

Querit͛ Quarto. vtrũ pter ſubſtãtias ſenſibiles ⁊ ſingulares ſint ponẽde alie ſubſe ſepate ab eis. ſm eẽ vles ⁊ pdicabiles d ipis ſingularib͛ ſubſtãtiis vt poſuerũt platonici Arguit͛ pmo ſic. q: intellcũs noſter intelligit vle pter ſingularia. ꝙ eſt pter ſingularia. al's intellcũs eẽt falſus Scdo ſic. oẽ qd̃ ē tale p pticipatõeꝫ reducit͛ ad aliq̃d qd̃ eſt tale p eẽntiam. ꝙ pter pticulares hoies (q̃ ſũt hoies p pticipatões) neceẽ eſt ponere hoieꝫ p eẽntiaꝫ ⁊ p ſe hoiem vt poſuit plato. Tercio ſic. gñatões ſingulariũ ſunt ppetue ⁊ ↄtinue. ꝙ pter ipa ſingularia q̃ ſunt corruptibilia ⁊ mutabilia oꝫ aliq̃d ponere ppetuũ et vniformiter ſe habens. In oppoſitum eſt Areſto.

Sciẽdũ Primo. ꝙ Plato ſm duplicẽ abſtractõem noſtri intellectus. ſ. vniuerſal' a pticulari vt hois ab hoc hoie: ⁊ forme mathematice a materia ſẽſibili vt circulum ab ere ⁊ ligno poſuit duplex genus entium ſm eẽ ſepatorũ a ſenſibilib͛ et ſingularib͛ ↄformiter eñ ad pmaꝫ abſtractõem poſuit gña ⁊ ſpẽs p ſe exiſtere extra ſigularia. et hec appellant͛ idee. pꝫ ſcdam poſuit entia mathematica de q̃b͛ ſũt ſcie mathematice ſm eẽ ſeparata a ſenſibilib͛ ſingularib͛ ⁊ eſſe media inter ideas pdcãs

Sciendũ ſcdo ꝙ antiq̃ natu' (tipa ſingularia pdicta) tales ſolas ſbas ſenſibiles poſuerũt. et coꝝ aliq̃ dixerũt eas eẽ in ↄtinuo motu ⁊ cõiter nihil poſſe ſciri certitudinaliter de reb͛ Sed plato volẽs occurrere iſti incõueniẽti. vt ſaluet͛ certitudo ſcie de reb͛ pter ſbas ſenſibiles q̃ ſũt generabiles et corruptibiles poſuit ideas ſeparatas ab ipis que ſũt gña ⁊ ſpẽs eaꝝ. de q̃b͛ eſt ſcia. Poſuit eñ Plato eaſdẽ ad ſaluandũ ppetuitatẽ ⁊ ↄtinuitatẽ generatõis ſbaꝝ ſenſibiliũ. Cõtra quã põem ſit hec.

Concluſio Pria nõ ſunt ponẽde ſpẽs ſenſibiliũ ſingulariũ ſepate ab ipis ſꝫ eẽ ⁊ p ſe ſubſiſtẽtes extra oẽm intellcm̃ queadmodũ poſuit Plato Probat͛ pmo q: qd̃ eſt ſeparatũ ab aliq̃ ſm eẽ nõ eſt ei͛ forma cũ forma ſit pncipiũ intrinſecũ rei. ꝙ ſpẽs ſepate nõ pñt dici forme ſeu q̃dditates ipoꝝ ſingulariũ ſicut Poſuit Plato. Scdo ſic nihil pdicat͛ de aliq̃ pdicatõe eẽntiali dicẽte ꝙ eſt hoc niſi ſit in illo. ergo hmõi idee dici nõ pñt vles ⁊ pdicabiles de ipis ſingularib͛ ſicut poſuit Plato Itẽ corruptibile et incorruptibile differũt plus q̃ gñe. ꝙ iſte idee (q̃ ſm ſe ſunt incorruptibiles ſiẽ dicebat Plato. et ſingularia q̃ ſunt ſm ſuã naturam corruptibilia vt etiã dicebat plato) nõ pñt dici eiuſdẽ ſpẽi. cuius oppoſituꝫ dicebat Plato Deinde arguit͛ ꝙ nõ ſint ponende ad ſaluãdũ gñatõem. q: generatõ nõ eſt ſine corruptõe et cũ corruptio ⁊ generatio ſint ↄtie et ↄtrioꝝ ſint ↄtrie cẽ. ſequit͛ ꝙ ſi hmõi idee ſꝫ Platonẽ vniformit͛ ſp ſe hñt nõ ſufficiũt ad gñatõnem. Itẽ ſi eſſent pncipiũ effectiuũ et totale gñatõis cũ vniformiter ſp ſe habeãt. ſeq̃ret͛ ꝙ ſp ⁊ ↄtinue gñatões fierent: et ſic ↄtinue ⁊ ſp gñaretur hõ. vt ãplius deducit Areſto. in libro de gñatõe. Itẽ hmõi idee cũ ſint ſepate ⁊ iſenſibiles nobis ignote eẽnt ergo Plato ſic ponẽs eas nõ ſaluat ſciam immo deſtruit eã. ⁊ cũ plato nõ poneret eas niſi ad ſaluãdũ hec duo ſcꝫ ſciam et generatõem ſeq̃tur ꝙ nõ ſunt ponende.

Cõcluſio ſcdã. nõ ſũt mathematica entia ponẽda ſm eẽ a ſenſibilib͛ ſepata Probat͛ nã ſicut ē q̃dã mathematica circa magnitudines imobiles ⁊ lineas. ⁊ q̃dã circa nũeros inſenſibiles vt ſũt geometria et ariſmetrica. ita etiã ſunt q̃dã mathematice ſcie circa magnitudies mobiles vt aſtronomia. ⁊ q̃dã circa viſuales lieas vt pſpectiua. q̃dã circa nũeros ſonoros vt muſica. ergo ſi ſunt lineę ſenſibiles: et ſilr q̃dã nũeri de q̃b͛ geometria ⁊ ariſmetrica tractãt. pari rõne erit celũ pter hoc celũ ſenſibile. ſꝫ illud ponere inſufficiens ⁊ abſurdũ eſt q: ſi poneret͛ celũ pter hoc celũ ſenſibile. vel hoc eſſet mobile vel non Nõ pmũ q: ipoſſibile eſt aliq̃d a materia ſeparatũ eẽ mobile. Nec ſcdm q: videm͛ celo naturale ꝙ ſp mouet͛. ergo ſilr dcm̃ eſtꝫ de alio celo. Itẽ nõ videt͛ q̃lis eẽt illa ſcientia ↄſiderãs illud celũ imobile. nõ eñ eẽt aſtronomia q: de rõe eius eſt ꝙ ſit de magnitudine mobili Itẽ repugnat dicere ꝙ ſit linea viſualis aut nũerus ſonorus ⁊ ꝙ ſint pter ſubſtãtiã ſenſibilẽ. ergo

Tercia ↄcluſio. in mẽte pmi artificis ponẽde ſũt idee rerũ Probat͛. q: ſicut agẽs naturale agit p formã naturalẽ q̃ eſt ſibi pncipiũ agẽdi p quã actõem intẽdit ſibi aſſiĩlare effectũ. Ita ↄtrũ eſt agẽti p intellectũ q̃ eſt ſibi rõ intelligendi rem pducibilẽ ⁊ exeplar opis. ad cuius ſcꝫ ſiĩtudinẽ intendit pducere effectũ. hmõi aũt forma intelligẽdi ſm ꝙ eſt rõ ⁊ exẽplar ↄueniẽter idea dr̃. ergo

Quarta ↄcluſio pter ſubſtãtias ſenſibiles ⁊ materiales ſũt ponende ſubſtãtie imateriales ⁊ inſenſibiles p ſe ſubſiſtẽtes. ſed alterius ſpẽi ab ipis ſenſibilib͛ ⁊ nõ pdicabiles de ipis. hec ↄcluſio ſatis pbat͛ in octauo phiſicoꝝ et in q̃rto huius Et p nũc ſic pt argui. oẽ ipſcm̃ ⁊ in potẽtia exñs neceãrio reducibiles eſt ad aliq̃d pfcm̃ et p ſe ſubſiſtens. ſꝫ oĩs ſubſtãtia materialis potẽtialis ⁊ ipfcã eſt. ergo in vlitate rerũ ponende ſũt aliq̃ ſubſtãtie immateriales ⁊ inſenſibiles. Et ſic pꝫ rñſio ad queſitũ

Ad ratiões Ãn oppoſitũ: ad pmaꝫ dcm̃ eſt ꝙ intellect͛ bñ intelligit vle preter ſingularia. ſed nõ itelligit vniuerſale eẽ pter ſingularia. pt eñ intellectus noſter ſimplici intellectõne ſeparatim intelligere q̃ ſm ſe ſunt ↄiũcta. ⁊ ex hmõi ignorãtia videt͛ deceptus fuiſſe Plato. Ad ſcdam ↄcedit͛ ꝙ oẽ qd̃ eſt p pticipatõem reducit͛ ad aliq̃d qd̃ eſt p eẽntiam vt ad principiũ effectiuũ finale et exemplare vt ad pmũ ens qd̃ eſt ens p eſſentiam. ſed nõ oportet q̃ oẽ qd̃ eſt tale ſm

tem⁹ vel tale formaliter ꝑ ꝑticipatōem alicuius forme re dicat̄ in formā talem per eſſentiam ſepatā ab eo ſm rē immo repugnat ꝙ aliqd ſit tale formaliter ⁊ forma per quā eſt ſit forma ꝑ eſſentiā. et per ſe ſubſiſtens extra ip̄z
Ad terciā dr̄ ꝙ motus ſolis ſub obliquo circulo. qa ꝯtinuus eſt cā ꝯtinuitatis et indeficiētie generatōis rez. q: vero diuerſificat͛ h̄z in ſuis ꝑtibus ꝑ eius acceſſuz ad nos. eſt cā ꝙ generatōni ſuccedat corruptio et econtra.

Amplius āt corporū q̄ dicūt eē plura elemē ta. ⁊ q̄ vnū ex quibꝫ ꝯponūtur. ⁊ ꝯſtāt ꝓncipia dicūt eē. vt Empe. ignē et aquaz. ⁊ q̄ ſunt in ſit͛ hec elemēta dicit eſſe ex quibꝫ ſūt entia q̄ ſunt ſed nō vt genera dicit ea coꝝ q̄ ſunt. et adhuc āt et ad aliorū ſi qs vult naturā ſpeculari vt le ctū ex quibꝫ ꝑtibꝫ eſt ⁊ q̄uo cōpoſitis. cognoſ/ cet eius naturā. et ex his q̄ rōnibꝫ nō ſunt ꝓnci pia genera exiſtētiū. Quod ſi cognoſcimus vnūqdꝫ ꝙ ꝑ diffinitōes ⁊ ꝓncipia diffinitōnū ſunt ipa genera. neceſſe et diffinitorū ꝓncipia eſſe gene ra. Et ſi eſt coꝝ q̄ ſunt accipienda ſcia ſpērū ac ceptio et ſm q̄s dicunt͛ eſſe entia. ſpērum aūt ꝓncipia ſunt genera. videnꝰ āt q̄dā dicentiū ele mēta exiſtētiū vnū aut ens magnū aut ē paruum vt q̄ūibꝫ eis vti. Sed nō poſſibile dr̄ē vtrobi/ qꝫ ꝓncipia ipa. rō nāqꝫ ſubſtātie eſt vna. diuer ſa ergo erit q̄ eſt ꝑ q̄ūa diffinitio. et q̄ dicit ex q̄ bꝫ eſt q̄ inſunt Adhuc āt ſi maxie ꝓncipia ſunt genera. vtrū prima generū oꝫ exiſtimare ꝓnci/ pia aut multa ꝑdicata ⁊ de idiuiduis. ⁊ ei hec dubitatōem h̄z. Nā ſi vniuerſalia ſunt magna ꝓncipia. palā q: ſupma generū. ea nāqꝫ maxie dicūtur de oībꝫ exiſtētibꝫ. tot igit͛ erūt entiū prin cipia quot ⁊ ꝑma q̄ūa. quare erit ens ⁊ vnū ꝓn cipia ⁊ ſubſtātie. ea nāqꝫ de oībꝫ maxie dicunt͛ nō eſt āt poſſibile genus entiū eē vnū. neqꝫ vnū neqꝫ ens. nam neceſſe eſt differentias cuiuſqꝫ generis et eſſe et vnam eſſe quālibet. et impoſ/ ſibile autem predicari aut ſpecies de propꝛioꝝ generū differentijs. aut genus ſine ſuis ſpecie bus. quare ſi vnum genus aut ens nulla diffe rentia neqꝫ vnū neqꝫ ens erit. ſed ſi non genera

Amplius autem que ſunt intermedia accepta cum differentijs erunt genera vſqꝫ ad indiui/ dua. nunc autē hec quidē videntur. illa autem non videntur. Adhuc aūt amplius magis dif ferētie ſunt principia q̄ꝫ genera. et ſi he ſunt ꝓn cipia infinita. vt ſi ita dicat͛ erūt principia. ali/ ter et ſi primū quidem genus principiū ponit. Sed ſi magis ꝓncipiū ſpeciale ſit vnū ⁊ vnū āt indiuiſibile diuiſibile ꝓo nō oē ſiue ſm quā titatē ſiue ſecūdum ſpeciem. et prius q̄dē ſm ſpecies. genera vero diuiſibilia in ſpecies ma gis erit vnū vltimū ꝑdicatū. nō eñ eſt genus homo aliq̄rū hominū. Amplius in quibus ⁊ prius ⁊ poſterius eſt: non eſt poſſibile ꝙ in his eſt aliquid preter ea. vt ſi prima numeroruꝫ eſt dualitas. non erit numerus aliquis ꝑter ſpēm numeroꝝ. Similiter autē nec figura aliqua preter ſpecies figurarū. ſi aūt non horū ſola et aliorum genera erit. preter ſpecies eñ horum maxime videntur eſſe genera. in indiuiduis ve ro non hoc eſt primū. et aliud poſterius. Am/ plius vbi hoc quidē melius. illud aūt vilius. ſemꝑ quid eſt melius prius. quare nihil horuꝫ erit genus Ex his igit͛ magis videnꝰ que de in diuiduis ſemꝑ predicata eſſe generuꝫ princi/ pia. Iterū q̄uo oportet ſuſcipere principia. di/ cere facile nō eſt. Principium eñ et cām opor tet eſſe ꝑter res. quarum eſt principium. ⁊ poſſi bile ab eis ſeparatū eſſe. tale vero aliquid pre/ ter ſingularia eſſe. quare aliquis ſuſcipit. non quia vniuerſaliter et de omnibus predicatur. ſꝫ ſi propter hoc magis vniuerſalia magis po nenda ſunt principia. quare principia erunt ge nera. Eſt autē habita de his dubitatio. ⁊ om nium difficilima et conſiderandum maxime neceſſaria. de qua ratio nūc inſtitit. Naꝫ ſi nō eſt aliquid preter ſingularia. ſingularia vero in finita. quomodo. accipere contingit ſcientiam

nam inquantum vnū aliquid ⁊ idem. et eñ in quātum vniuerſale aliquid eſt. in tantū omnia cognoſcimus. Sed ſi hoc eſt neceſſe. et opor/ tet aliquid eſſe preter ſinglaria. erit neceſſe eſſe genera preter ſingularia aut vltima aut prima hoc autem quia impoſſibile: nunc dubitamꝰ. Amplius aūt ſiquidē maxime eſt aliq̄d preter ſimul totū. quādo predicatur aliquid de mate ria. vtrū ſi eſt ſpecies aliqua preter oīa. opor tet aliquā eſſe. aut preter q̄dam eſſe. ⁊ preter q̄/ dam non eſſe. aut preter nihil. Ergo ſi nihil ē preter ſingularia. nihil eſt intellectuale. ſed om nia ſenſibilia et ſciētia nullius. niſi quis dicat ſenſum eſſe ſcientiā Amplius aūt neqꝫ ſempi/ ternū eſt aliquid nec immobile. nam ſenſibi/ lia oīa corrumpunt͛. ⁊ in motu ſunt. ſꝫ ſi ſem piternum nihil eſt. nec generationem poſſibile eſt eſſe. neceſſe enim eſt aliquid factum eſſe ex quo fit. ⁊ hoꝝ vltimū ingenitū ſiſtat. ⁊ ex non ente generari impoſſibile. Amplius autem cū ſit generatio et motus. finē eſſe neceſſe eſt. mo tus enim nullus eſt infinitus. ſed omnis eſt fi/ nitus: generariqꝫ impoſſibile quod eſt impoſſi bile factum eſſe. quod autem generatum eſt. eē neceſſe. q̄ñ ꝓmo factum eſt. Amplius autem ſi materia eſt. quia eſt ingenita. multo rationabi lius eſt eſſe ſubſtantiam. quando hec aliquan do ſit eſſe. nam ſi non. nec hec erit. nec illa. ni/ hil erit omnino. Sed ſi hoc eſt impoſſibile ne ceſſe eſt aliquid eſſe ꝑter ſynolon formā ⁊ ſpēm ſed ſi hoc ⁊ in q̄bus nō. nā quia in oībus cās itez aliq̄s ponit duobꝫ in q̄bus hoc ponit. ⁊ in q̄bus non. nam quia in omnibus non exiſti/ matur materiam. non enim ponemus domuꝫ aliquam preter domos aliquas

Queritur

Quinto vtꝝ genera ſint ꝓn cipia aut elemēta reruꝫ aut eadē ex q̄bꝫ inexiſtētibus ⁊ ꝑ/ mis ꝯponit͛ vnūq̄dꝫ. Arguit͛ primo rōnibus tertus ꝙ nō ſunt eadē ex q̄bus cōponunt͛ res. q: principiū ē ali ud ab eo cuiꝰ eſt principiū. cum nihil ſit principiū ſui ip ſius. ſed genus nō ē aliud ab eo cuiꝰ eſt genus. ergo ⁊c.
Scd̄o arguit͛ principiū vocis l͛rāe nō eſt vox in cōi. ſed magis l͛re ⁊ ſyllabe ex q̄bus cōponunt͛ vt in figuris anguli et etiā linee dicunt͛ principia. et nō linea in cōi. er go genera nō ſunt ꝓncipia entiū. ꝙ ⁊c. Tercio arguit͛. auctoritate Empedoclis ponētis elemēta ex q̄bus cō/ ponit͛ vnūquodqꝫ ⁊ nō genera eſſe principia. Quar/ to arguit͛ principia artificialiū ſunt materia et forma et nō genera ipſoꝝ. et ita de alijs igit͛ ⁊c. In oppoſitū ar guit tertus. ⁊ primo ſic. eadē ſunt principia eēndi ⁊ cog noſcēdi. ſed genera ſunt principia cognoſcēdi. cuꝫ ponā tur in diffinitōnibꝫ reꝝ. ergo ⁊c. Arguit͛ ſcd̄o ꝑ hoc ac cipimꝰ ſciam de vnaquaqꝫ re ꝙ ſcimꝰ ſpēm eiꝰ ſm quā res eſt. ſicut cognoſcimꝰ ſortem ꝑ hoc ꝙ cognoſcimꝰ ꝙ eſt hō. ſed ſpēs cognoſcimus ꝑ principia eaꝝ q̄ ſunt ge nera. ꝙ genera ſunt principia ipſoꝝ que ſub ipſis ſpecie bus ſꝫ. Tercio arguit͛ auctoritate platonicoꝝ ponen/ tiū vnū ⁊ ens eſſe principia reꝝ. Et ſiſt͛ magnū et ꝑuum q̄bus vtunt͛ tanq̄ꝫ generibꝫ. Si vero dicat aliq̄s vtraqꝫ eſſe principia reꝝ. ſ. genera ⁊ ea ex q̄bus inexiſtētibus cō/ ponuntur res. Cōtra hoc arguit tertus. q: vniꝰ rei vni/ ca eſt diffinitio indicās ſubāꝫ eius q̄ ꝯponitur ex prin/ cipijs ⁊ cauſis rei. ſed nō eſt eadē diffinitio q̄ datur ꝑ ge nera et ꝑ ea ex q̄bus inexiſtētibus componuntur res. ergo impoſſibile ē ꝙ vtraqꝫ ſint ꝓncipia reꝝ. Pro rñſione

Sciendum

Primo ꝙ principia reꝝ ſunt duplicia. q̄dam ſꝫ extrinſeca vt efficiens et finis. ⁊ de iſtis nō h̄z queſtio p̄ns difficultatē. q: neqꝫ ge nera neqꝫ ea ex q̄bus inexiſtētibus cōponuntur res ſꝫ ꝓn/ cipia extrinſeca. Alia ſunt intrinſeca vt materia ⁊ forma et iſta vt ſufficit ad ꝓpoſitum ſunt in duplici differentia Quedā ſunt principia ſm rōnem q̄ ſcꝫ eandē eſſentiaꝫ dicūt cū principiatis et etiā ad inuicē ⁊ etiaꝫ rōne tm̄ ab inuicē ⁊ a principiatis diſtinguunt͛. hoc mō genus ⁊ diffe rētia dicūtur hūi principia reꝝ. Alia ſunt principia ſm rē quoꝝ. ſ. nullū dr̄ totam eſſentiā rei. ſed ſolū aliquā ꝑtem et etiā realiter inter ſe ſunt diſtincta ⁊ q̄dlibet coꝝ a ꝓn cipiato. ⁊ hec iterū ſunt duplicia. Quedā eñ ſunt ꝑtes eēntiales rei q̄ ſunt materia et forma. Alia ſunt ꝑtes en tis integrales que ꝑtes materie dicuntur vt carnes et oſſa. ⁊ ꝑtes organice vt manꝰ ⁊ pes ⁊ elemēta in ꝯſtruc tione mixti. Illa āt ex q̄bus inexiſtētibus primis realiter ꝯponūtur res ſꝫ principia realia vt materia ⁊ forma q̄ ſunt principia ſimplicium corpoꝝ. ⁊ elemēta cū forma mi xti. vñ ex iſtis ꝯſtruit͛ diffinitō phyſica q̄ dat͛ ꝑ ma teriā realē ⁊ formā realē diſtinctā realiter a mat͛ia. Sꝫ diff/ finitio logica ꝯſtruit͛ ex genere et dr̄ia. Ex ꝑ hoc

Concluſio

Rñſiua ad q̄ſitū. p3. videſ licꝫ ꝙ genera ⁊ alia vl̄ia vt ſꝫ dr̄e ⁊ ſpēs ſꝫ principia ip ſoꝝ ſingularium ſm rōem. q: nō ſꝫ diſtincta ſm rē a prin cipiatis ⁊ totā eēntiā rei dr̄ q̄dlibet coꝝ. ſed illa ex q̄bꝫ in exiſtētibꝫ primis ꝯponūtur res ſꝫ principia ſingulariū ſm rē. Et dr̄ inexiſtētibꝫ ꝑpt͛ priuationē aut ꝯtrariū ex q̄bꝫ in/ terdū dicimus aliq̄d fieri. ſed nō manet in re facta. ⁊ dr̄ primis ꝑpt͛ principia ꝑxima ſicut corpꝰ aīalis ꝯponit͛ ex carnibus ⁊ oſſibꝫ tanq̄ꝫ ex principijs materialibꝫ ꝑximis q̄bus tñ nō ꝯpetit rō elemēti aut ꝓmi. q: nō ſunt ꝓma principia. ſed reſolubilia ſꝫ in materiā priorē. ſ. in elemē/ ta. ⁊ adhuc elemēta in materiā et formā reſoluuntur.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Dubitatur Primo vtrũ magis vniuerſalia ſint magis principia q̄ minus vlia puta genera q̄ ſpẽs ſpecialiſſime Arguit̃ p̄mo textꝰ q̄ nõ et p̄mo q̄ nõ dicant̃ p̄ncipia. q2 ſi ſic cũ ens ⁊ vnum ſint maxime cõia. ſeq̄retur q̄ eſſent maxie p̄ncipia. ⁊ cũ ſm Platonẽ p̄ncipia rerũ ſint genera. ſeq̄retur q̄ ens ⁊ vnũ maxime eſſent genera. ſed ↄñs eſt falſum Nã ſi ens eſſꝫ genꝰ cũ genꝰ nõ p̄dicet̃ de differẽtia neq3 ecõtra. ſeq̄ret̃ q̄ ens nõ haberet differẽtias. q2 de omnibꝰ p̄dicat̃. et ſic nõ eſſet genus. vel ſi haberet. dr̃a eius eſſet nihil aut nõ ens qđ eſt impoſſibile. igit̃ ⁊c̃. Scđo arguit̃ ſi genera dicũtur p̄ncipia. q2 ſũt cõia cũ oia (q̄ ſũt inter generaliſſimũ et ſingularia) ſint cõia. ſeq̄ret̃ q̄ oia iſta eſſent p̄incipia. ⁊ per ↄñs genera. q2 ſm Platonẽ principia ſunt genera. ⁊ ſic ex illo ſeq̄retur q̄ ſpẽs ſpecialiſſime ⁊ differẽtie eſſent genera. q2 cões ſunt. ↄñs eſt falſum igit̃ ⁊c̃.

Tercio arguitur ſi genera ſunt principia eẽndi. q2 ſũt p̄nᵃ cog̃ſcẽdi ſic̃ dicebat plato. multomagi̇̃ dr̃ñie eẽnt principia. q2 dr̃ñe ſũt principia formalia. ſed incõueniẽs erat apud Platonẽ dicere drãs eſſe principia rerũ. q2 rerũ infinite ſũt drẽ Ad oppoſitũ arguit tertius q2 neceſſe eſt principiũ ⁊ cãm eſſe p̄ter res quarũ ſũt principia et cãe ⁊ eſſe a rebꝰ ſeparata qđ ſeparatum eſt vlẽ vt dicebat Plato. ⁊ magis vlẽ magis ſeparatũ. ḡ prima genera q̄ ſũt magis vlia ⁊ magis ſeparata ſũt magis principia. Ad dubiũ r̃ndetur ↄformiter ad iã dicta in cõcluſiõe q̄ vniuerſalia nõ ſũt principia rerũ niſi ſm rõem. principia vero ſm rẽ ſũt materia et forma vt ſecto huiꝰ dicetur. Et cũ genꝰ ſumatur a materia. ⁊ dr̃ña ⁊ ſpẽs a forma. ⁊ forma eſt magis principiũ ſubẽ ⁊ eſſe rei q̄ materia. iõ ſeq̄retur q̄ ſpẽs eſt magis principiũ rei q̄ genus. ⁊ q̄ito genus eſt generalius tãto minus eſt principiũ licet pluriũ ſit principiũ. q2 q̄to eſt generalius tãto eſt potentialius et ſic patet r̃ñſio ad dubium

Dubitatur ſcđo vtrũ vlia ſũt ſepata ſm rẽ a ſingularibus Et̃ ſic arguit̃. q2 niſi ſic de nullo poſſit haberi ſciẽtia primo q2 ſingularia infinita ſunt. tũ ſcđo q2 corruptibilia et variabilia ſũt. tũ tercio q2 ſenſibilia ⁊ nonintelligibilia ſunt Scđo arguit̃ materia a phis ponit̃ ſempiterna ⁊ ꝑpetua. ḡ a fortiori rõne et forma erit ꝑpetua ſed forma exiſtens in materia corruptibilis eſt. ergo p̄ter ſynolon .i. p̄ter ↄpoſitũ ex materia ⁊ forma ponenda eſt forma ſeparata Ad oppoſitũ arguitur q2 vlia de ſingularibꝰ p̄dicãtur p̄dicatione dicente hoc eſt. ergo vlia ſunt in ſingularibꝰ Ad dubiũ r̃ñſum eſt in cõcluſione p̄cedenti. ⁊ ſic argui poſſit cõtra poſitionẽ ydearũ ſeparatum. q2 omẽ eſſe finitũ ⁊ limitatũ ad certũ genus ⁊ certã ſpẽm eſt effectus alicuiꝰ entis. ſed efficientia ⁊ cauſalitas eſt extra hoc aliq̄d. ergo nõ põt intelligi aliquid eẽ creatũ ſiue cãtum quin ſit hoc aliq̄d. ⁊ per ↄñs nõ ẽ poſſibile ponere aliquid ſubſiſtere extra ſingularia et illud eſſe vniuerſale Et tunc ad rões dubij dicitur q̄ non dꝫ res habere ſiſem modum in eſſendo a parte rei et in cognitione noſtra vt alĩs ſepe dictum eſt Ad aliam dicitur q̄ forma in materia exiſtens per ſe eſt ingenerabil̃ et incorruptibilis: q̄uis per accidens ſit generabilis et corruptibilis.

Ad rões Ante oppoſitũ ad primã dicitur q̄ ſicut genus eſt principiũ ſm rõnem. ita eſt aliquid ſeparatum ſm rõnem Alie rões bene p̄bant q̄ ea ex q̄bus integrãtibus componũtur res ſunt principia ipſarũ rerũ ſm rẽ. Rões poſt oppoſitũ bene probant q̄ genera ſunt principia ſm rõnem. ⁊ compoſitio ex genere et differẽtia eſt compoſitio rõnis et nõ realis. Et rões añ oppoſitũ primi dubij bene p̄bant q̄ ſpẽs magis ſunt principia q̄ genera. vt patuit in r̃ñſione ad dubium

Adhuc autem vtrũ ſubſtantia vna eſt omniũ vt hominũ. ſed impoſſibile eſt. non eñi vnum oĩa. quorũ ſubſtantia vna ſed multa et differẽtia: ſed hoc extra rõem. Sil̃r aũt et quomodo fit materia horũ ſingularium et ſinolon ea ambo Amplius aũt et de p̄ncipijs hoc dubitans Nã ſi ſpẽ ſunt vnũ. nihil erit nũero vnum nec vnũ ipſũ ⁊ ens. Et ſcire quõ erit niſi quid vnũ fuerit in oĩbus Sed ſi numero vnũ. ⁊ vnũ quodlibet principiorũ. ⁊ nõ quẽadmodũ in ſenſibilibꝰ alia aliorũ. vt in hac ſimilia exiſtẽte et principia ſpẽ eadẽ. et eñi ea ſũt numero diuerſa. q̄ ſi non ita: ſed q̄ ſunt entiũ p̄ncipia. numero vnũ ſunt. nõ erunt p̄ter elementa nihil aliud Nã dicere numero vnũ. aut ſingulare dicere. nihil differt. ſic eñi dicimꝰ vnũquodq3 numero vnũ. vniuerſale vero quod in his eſt. vt ſi vocis elemẽta numero eſſent determinata. tot litteras eẽ neceſſe eſſet q̄t elemẽta duobus q̄dem eiſdem nõ exiſtentibus nec pluribus. Nõ aũt minor dubitatio modernis et p̄rioribus relinq̄tur vtrũ eadem corruptibiliũ et incorruptibilium ſint principia aut diuerſa. Nã ſi eadẽ ſint. quõ hec q̄dem incorruptibilia illa vero corruptibilia. ⁊ p̄pter quã cãm. qui q̄dem igit̃ circa Heſiodũ ⁊ oẽs q̄ theologi erãt ſolũ ad ipſos ꝑſuaſionẽ curauerunt. nos autẽ neglexerunt: deos autem facientes principia et ex eis eſſe facta. que non guſtauerunt nectar et manna mortalia facta eſſe dicunt. Palã q̄ hec nomina ſibi nota dicentes equidem de allatione harũ cauſarũ ſup nos dixerunt. nam ſi gratia voluptatis ipſi tangunt. nõ eſt cã exiſtẽdi nectar ⁊ mãna Si vero exiſtẽdi quõ erunt ſempiterni cibo egẽtes Sed de fabuloſe ſophiſticantibꝰ nõ eſt dignũ cum ſtudio intẽdere A dicentibꝰ vero ꝑ demonſtrationẽ oportet ſuſcitari interrogationes. quare ex eiſdẽ exiſtẽtia hec q̄dẽ ſempiterna ſm naturã ſunt. illa vero corrumpunt̃ exiſtentiũ Oĩn aũt nec cãm dicũt nec rõnabile eſt ſic ſe habere. palã q̄ nec eadẽ principia nec cãe ipſorũ erunt. Et eñi q̄ eſtimabit aliquis vtiq3 maxime dr̃e ipſi ↄfeſſe Empe. ⁊ idẽ paſſus eſt. ponit eñi quoddã principiũ cãm corruptionis odiũ Videt̃ nihilominꝰ et hoc generare extra vnũ. nã oia ex hoc alia ſunt preter deum Dicit ergo ex q̄bus oia. ⁊ q̄cunq3 erant et arbores pululauerũt. et viri et femine beſtieq3 et vultures. et aq̄ nutriti piſces et dei longeui. et p̄ter hec palã q2 ſi nõ eſſet in rebus. eſſent vnũ oĩa. vt ait. Nã qñ cõuenerũt. tunc vltimũ oim ſtabit odiũ. p̄pter q̄d et accidit ipſi feliciſſimũ deũ minus prudentẽ alijs Non eñi ↄg̃ſcit elemẽta oia. nã odiũ non hꝫ. noticia ꝟo ſimilis ſimili: terrã nãq3 ait ꝑ terram cognoſcimus. et ꝑ aquã aquã. et ꝑ affectum affectum. et adhuc odium ꝑ odiũ difficile Sed vñ ratõ hec etiã palã. q2 accidit ei odiũ non magis corruptionis q̄ exiſtẽdi cãm. Sil̃r aũt nec amor exiſtendi. colligens eñi vnũ corrũpit alia Similiter quoq3 ipſius trãſmutationis cãm nullam dr̃. niſi q2 ſic aptũ natum fuit. aliud itaq3 magnũ odiũ in mẽbris nutritũ eſt. ⁊ ad honorẽ tendebat ꝑfecto tp̃e q̄ mutabilis diſſoluit ſacramentũ. quare neceſſariũ ens tranſmutari. cãm vero neceſſitatis nullã oñdit Attñ terra ſolum dr̃ ↄfeſſe. nõ eñi exiſtiũ hec quidẽ corruptibilia illa vero incorruptibilia facit. ſed oia corruptibilia preter elementa Dicta vero dubitatio ẽ cur hec quidem. illa vero non: ſi ex eiſdem ſunt tot dicta ſunt Si vero diuerſa principia. vna quod quidem igitur nõ vtiq3 erũt eadẽ p̄ncipia

quidem dubitatio. vtrũ et incorruptibilia hec erunt. aut corruptibilia. nam ſi corruptibilia. manifeſtũ q2 neceſſariũ et ea ex q̄ aliq̄bꝰ eẽ. oia eñ corrumpunt̃ in ea ex quibus ſunt. quare contingit principiorũ alia eſſe principia priora. Hoc autem et impoſſibile ſiue ſtet. ſiue in infinitum vadat Amplius autem quõ erunt corruptibilia. ſi deſtruentur principia Si vero incorruptibilia. cur ex his quidẽ incorruptibilibus exiſtentibus corruptibilia erunt. ex diuerſis vero incorruptibilia. hoc eñi non rõnabile eſt. ſꝫ aut impoſſibile. aut multa rõne eget. Amplꝰ autem nec conatus eſt aliquis diuerſa dicere ſed eadem omniũ dicunt principia. verum primum dubitatum concedunt tanq̄ hoc paruũ aliquid accipientes

Queritur Sexto vtrũ oim rerum ſint eadem principia ſm numerum Arguitur q̄ nõ q2 in cauſis eſt ſtatus. ergo deueniendũ eſt ad vnũ efficiens vnũ finem et vnã formã oim rerum et vnam materiã. igitur ⁊c̃. In oppoſitum arguit̃. q2 ſicut ſe habẽt principia ſenſibiliũ ad ſenſibilia ſic principia entiũ ad entia. ſed non ſunt eadem ſic in ſyllabis. ergo nõ ſunt eadem principia in entibus Pro reſponſione

Sciendum Primo q̄ duplicia ſunt p̄ncipia intrinſeca vt materia et forma in cõpoſitis et forma tm̃ in ſimplicibus. extrinſeca ſunt finis et efficiens. principia intrinſeca vnigenia ſunt principiatis ideo eius quod eſt vnũ numero principia ſunt eadẽ numero vt ſortis materia eſt vna numero ⁊ ſil̃r forma. eorundẽ autem in ſpẽ ⁊ differentiũ numero principia ſunt eadem ſpecie ⁊ dr̃a numero vt ſortis ⁊ platonis principia intrinſeca ſunt numero differentia ⁊ ſpẽ cõuenientia. et eorundẽ genere principia ſunt eadẽ genere. eorundem vero analogia ſiue ꝓportionis p̄ncipia intrinſeca ſũt eadem ſm analogiã Sed principia extrinſeca ſunt duplicia .ſ. prima ſiue adequata ⁊ remota ſiue excedentia. prima vnigenia ſũt p̄ncipiatis: q2 vnũq̄dq3 (qđ fit) ab agente determinato fit. ⁊ p̄pter determinatum finẽ. ⁊ ob hoc iſta nõ ſũt eadẽ oim ſed diuerſa Sed primũ efficiens remotũ ⁊ p̄mũ ſimplr̃ eſt vnũ oim a q̄ dependet tota natura Sil̃r vltimꝰ finis eſt vnꝰ oim ad quẽ oia ordinãt̃ Sil̃r q̄libet intelligentiarũ mouentiũ orbes q̄ ſunt p̄ncipia horũ inferiorũ ꝑ motũ celi eſt vna nũero Patet ḡ

Concluſio. R̃ñſiua ad q̄ſitũ q̄ oim entiũ eſt vnũ primum efficiens ſimplr̃ ⁊ vnus ſimplr̃ vltimꝰ finis non tñ ẽ vna materia nec vna forma niſi eſſꝫ ſmo de forma exẽplari oĩꝫ q̄ ẽ eẽntia p̄mi efficiẽtis. ſꝫ nõ ẽ vnũ primum efficiẽs neq3 vnꝰ finis p̄ximus omniũ rerum. Cõcluſio ſatꝫ patet ex dictis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Dubitatur Utrũ corruptibiliũ et
incorruptibiliũ eadem
ſint principia Argui
tur ꝙ nõ quia ex eiſdem principijs ſequitur idẽ effectus
ergo ſi corruptibiliũ et incorruptibiliũ eadẽ ſint princi/
pia omnia eſſent corruptibilia ⁊ incorruptibilia. Ad
oppoſitũ arguit̃ q: tam corruptibiliũ q̃ incorruptibili
um opꝫ principia eſſe incorruptibilia, ergo eadẽ ſꝫ prin
cipia oim̃ Añs pꝫ q: omne qđ corrumpit̃ in aliqđ pri⁹
co reſoluitur. ergo ſi p̃ncipia corruptibiliũ eſſent corru/
ptibilia corrumperentur in alia priora ⁊ illa in alia. ⁊ ſic
in infinitum vel opꝫ dicere ꝙ deueniendum eſt ad aliq̃
principia incorruptibilia q̃ etiam ſunt principia corru/
ptibiliũ Ad dubiũ r̃ndetur ſicut ad queſitũ ꝙ quedã
ſunt principia intrinſeca vt materia ⁊ forma et q̃dã ex/
trinſeca vt efficiens ⁊ finis Principia intrinſeca nõ ſꝫ
eadẽ corruptibiliũ ⁊ incorruptibiliũ. q: principia intri
ſeca incorruptibiliũ nec per ſe nec per accñs corrupti/
bilia ſunt. Sed principia intrinſeca corruptibiliũ licet
nõ ſint corruptibilia per ſe ſunt t̃n per accñs corrupti/
bilia. principia vero extrinſeca ꝓpinqua ⁊ principiatis
vnigenia nõ ſunt eadẽ corruptibiliũ ⁊ incorruptibiliũ
q: corruptibiliũ ſunt corruptibilia. q: ſunt vnius ge/
neris ⁊ ſpẽciei ipſis ſicut homo generãs cũ hoĩe genito
ſed principia ꝓpinqua incorruptibiliũ ſunt principia in
corruptibilia Etiã principia extrinſeca corrupbiliũ re
mota ſunt incorruptibilia vt deus ⁊ intelligentie ⁊ celũ
Sed adhuc inter iſta eſt ordo. q: principiũ ſimpliciter
p̃mum .ſ. deus eſt omnimode immutabile Intelligẽtie
vero icorruptibiles ⁊ immobiles ſunt motu phiſico t̃n
pñt mutari ſm̃ affectiones ex natura ſua et ſm̃ defini/
tionẽ ad diuerſa loca. corp̃a vero celeſtia incorrupti/
bilia ſunt. ſunt t̃n mobilia localiter Et tũc ad rõem in
oppoſitũ dicetur ꝙ ex eiſdem principijs extrinſecis et
vniuocis ſequitur idẽ effectus nõ aũt oportet ex eiſdem
principijs extrinſecis ⁊ equiuocis omnes effectus ſequẽ
tes eſſe eiſdẽ ꝯditionis Qualiter aũt agens per intel/
lectũ ⁊ voluntatẽ vnũ ⁊ idẽ manẽs ſe habeat ad pro/
ducendũ diuerſa tractatũ eſt ſcđo de generationem

Ad rões Ante oppoſitũ iam ꝯceſſum eſt
ꝙ p̃mũ efficiens ſimplr̃ eſt vnuꝫ
oim. ſimilr̃ vltimus finis ſimpli
citer eſt vnus et p̃ma forma exemplaris eſt vna ſm̃ rem
et ſic primũ ens in triplici genere cãe .ſ. efficientis fina/
lis et formalis exemplaris eſt cã oim. in ipſo vero nõ eſt
materia. Et q̃uis pbat Ariſtoteles ſtatũ eſſe in cauſ
materialibus nõ t̃n per hoc ꝯcludit̃ ꝙ oim entiũ ſit ma
teria. ſed ꝯcludit̃ ꝙ in qualibet re(q̃ fit ex materia) ꝑ
reſolutionẽ deueniendũ eſt ad p̃maꝫ materiã qua aliud
ſic fieri dr̃ ꝙ ipſa amplius ex alio nõ fit. cũ hoc t̃n ſtat ꝙ
in talibus ſcꝫ materialib' diuerſoꝝ ſm̃ numerũ eſt alia
et alia materia ſm̃ numerꝫ. et ſic pꝫ r̃nſio ad queſitum

Omniũ ãt ad ꝯſiderandũ difficilimuꝫ ⁊ ad co
gnoſcendũ veritatẽ maxĩe neceſſariũ. vtꝝ vnũ
et ens ſubſtãtie entiũ ſunt. ⁊ vtꝝ ipſoꝝ nõ alte
rum aliquid ens. hoc quidẽ vnũ. hoc aũt q̃deꝫ
ens eſt. Aut opꝫ q̃rere q̃d ſit ipm̃ ens et vnum
ꝙ ſubſtãtia alia natura. hi nãqꝫ illo modo. illi
hoc mõ putãt naturã ſe habere Plato nãqꝫ et
pithagorici nõ aliquid aliud ens nec vnuꝫ. ſed
hoc ipſoꝝ naturã eſſe quaſi exñte ſubſtãtia ip/
ſum vnũ eſſe et ens aliq̃d. Alij vero de natura
vt Empedocles vt aliq̃d notius reducens dt
ꝙ vnũ ens eſt. videbit̃ eñi vtiqꝫ dicere hoc amo
rẽ eſſe Cã nãqꝫ eſt hoc vnũ oibus eſſe. alij ve/
ro ignẽ. alij aerẽ dicũt eſſe vnũ hoc ⁊ ens. ex q̃
entia eſſe et facta eſſe Similr̃ et q̃ plura elemẽ
ta ponũt. neceſſe nãqꝫ ⁊ his tot dicere ens ⁊ vnũ
quot principia dicũt eſſe Accidit aũt ſiquideꝫ
quis nõ ponit eſſe quãdã ſubſtantiã vnũ ⁊ ens
neqꝫ alioꝝ eſſe vniuerſaliũ nullũ. hec nãqꝫ nul
la ſunt maxime oim Si vero nõ eſt aliq̃d vnũ
ipm̃. nec ipm̃ ens vix alioꝝ aliq̃d erit p̃ter ea q̃
dicta ſunt ſingula. Amplius aũt nõ exiſtente
vnius ſubſtãtia. palã quia nec numerus erat q̃
ſi natura alia ab exñtibus ſepata. numer⁹ eñi
vnitates. vnitas vero quid vere vnuꝫ aliquid
eſt. Si autem eſt aliquid ipſum vnum et ens.
neceſſe eſt ſubſtantiam ipſoꝝ eſſe ipſum vnum
et ens. non enim aliquid vniuerſaliter predica
tur ſed hec ipſa. Atuero ſi erit aliquid ens ⁊ ip
ſum vnum. multa erat dubitatio quomõ erat
diuerſum aliquid preter hoc Dico autem quo
modo erunt vno plura entium. quid eñi diuer
ſum eſt ab ente non eſt. quare ſm̃ Parmeni/
dis rõnem accidere neceſſe eſt vnũ omnia eſſe
entia. et hoc eſſe ens. Utrobiqꝫ vero difficile
ſiue namqꝫ non ſit ipſum vnum. ſubſtantiam
eſſe numerum eſt impoſſibile. ſiquidem igitur
non ſit. dictum eſt prius ꝓpter quid. ſi autem
fuerit. eadeꝫ eſt dubitatio. et de ente ex aliquo
namqꝫ et preter ens erit ipſum aliud vnum. ni
hil enim eſſe eſt neceſſe oia aũt entia. aut vnuꝫ
aut multa q̃ꝝ vnũq̃dqꝫ Amplius ſi indiuiſibi
le ẽ ipꝫ vnũ ſꝫ zenonis dignitatẽ nihil vtiqꝫ q̃d

eniꝫ nec additum facit maius nec minus non
ait eſſe hoc exiſtentiũ tanq̃ palam ꝙ. exñte ma
gnitudine tanq̃ ipſo ente. et ſi magnitudo cor
poralis. hoc eñi oio ens. alia vero aliq̃liter qui
dẽ addita faciẽt maius. aliq̃liter ãt nihil. vt ſu
pficies et linea. pũctũ vero ⁊ vnitas nullaten⁹
Sed quõ hec ſpeculant̃ onerose ⁊ nõ ꝯtingit
eſſe indiuiſibile. vt ⁊ ſic ad illũ aliq̃ habeat̃ rñ
ſio. maius eñi nõ faciet. ſed plus additum tale
Sed quõ ex vno tali aut pluribꝫ erit magnitu
do. ſile nãqꝫ eſt ⁊ lineã ex pũctis eſſe dicere. At
vero et ſi q̃s ita putat vt factus ſit. vt q̃dam di
ſunt ex vno ipo et alio nõ vno aliq̃ nũerus ni/
hil minus eſt q̃rendũ quare et quõ. q̃nqꝫ quidẽ
numerus. q̃nqꝫ aũt magnitudo erit q̃d eſt fac/
tũ: ſi nõ vnũ inequalitas et eadem natura erat
nec eñi quõ ex vno et hac. nec quõ ex numero
aliquo. de hac fient vtiqꝫ magnitudines palã.
His aũt habita dubitatio vtꝝ numeri ⁊ cor/
pora et ſupficies. et pũcta et ſubſtãtie aliqua
ſunt aut non. Nã ſi non ſunt. diffugit aliq̃d ip
ſum ens ⁊ quedã entiũ ſubſtãtie. paſſiones eñi
et motus ⁊ ad aliq̃d ⁊ diſpoſitiones ⁊ orõnes
nullius vident̃ ſubſtantiã ſignificare. dicũtur
eñi oia de ſubiecto aliq̃ et nihil hoc aliq̃d. q̃ ve
ro maxĩe ſubſtantiã ſignificare vident̃ aqua et
ignis et terra ex q̃bus corp̃a cõpoſita cõſtant.
hoꝝ colores q̃dem et frigiditates et ſiles paſſi
ones nõ ſunt ſubſtãtie: corpus vero hoc pati/
ens ſolũ remanet. vt ens aliqđ ⁊ ſubſtãtia aliq̃
exñs At vero corpus eſt minus ſubſtãtia ſup
ficie. et hec linea ⁊ hec vnitate ⁊ pũcto. his eñi
diffinitur corpus. et hec quidem ſine corpore
contingere videntur eſſe. corpus vero ſine his
impoſſibile. Propterea multi quidem ⁊ prio/
res ſubſtantiam et ens putabant corpus eſſe.
alia vero hmõi paſſiones. quare et principia
corporum entium eſſe principia Poſteriores ⁊
ſapientiores his eſſe opinabantur numeros
quẽadmodum ergo dicebamus. ſed non ſunt
ſubſtantia. hec oio nulla ſubſtantia. neqꝫ ens
nullum Nec eñi horum accidentia dignũ eſt
vocare eſſentia At vero ſi hoc idem conceſſuꝫ
eſt. quia magis ſubſtantia ſunt longitudine
corporibus et puncta. hoc autẽ non videmus
qualia vtiqꝫ erunt corpoꝝ. nam in ſenſibilib⁹
impoſſibile eſſe. non vtiqꝫ erat ſubſtantia nul/
la Amplius hec oĩa vident̃ dimẽſiones cor
poris. hoc q̃dem ad latitudinẽ. hoc vero ad ꝓ
funditatem. aliud ad longitudinem. Adhuc
autem ſimiliter eſt in ſolido quecunqꝫ figura.
quare ſi nec in lapide mercuri⁹. nec medietas
cubi in cubo ſic vt ſegregata. nõ igitur neqꝫ ſu
perficies. nam ſi quecunqꝫ et hoc vtiqꝫ erat. q̃
uis eñi ſit determinans medietatẽ. eadem eñi
rõ et in linea. et in pũcto. et vnitate. Quare ſi
maxime quidem ſubſtantia eſt corpus. hoc au
tem magis ea non ſunt ea ſubſtantie aliq̃. dif/
fugit quidem ipſum ens et que ſubſtantia en/
tium. nam ad dictam et que ſunt circa genera
tionem accidunt irrationabilia Uidetur eniꝫ
ſubſtantia non ens prius nunc eſſe aut prius
exiſtens poſterius non et cum generatione et
corruptione ea pati. puncta vero ⁊ lineas ⁊ ſu
perficies non contingit neqꝫ fieri et corrumpi.
quandoqꝫ exiſtentes quandoqꝫ vero non exi/
ſtentes. nã quandoqꝫ copulant̃ aut diſtingunt̃
corpora ſimul quandoqꝫ quidem vna copula/
torum. quandoqꝫ due diuerſorum fient. quia
non compoſitorum eſt. diuerſorumqꝫ ſunt pri
us non exiſtentes Non enim indiuiſibile pun
ctum diuiſum eſt in duo. et ſi generãtur ⁊ cor/
rumpuntur. ex aliquo generant̃ Similiter ãt
ſe habet circa nunc in tempore. non auteꝫ hoc
contingit fieri et corrumpi. attamen videtur
ſemꝑ eſſe nõ ſubſtãtia alia vł alia exiſtẽs Silr̃

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

autẽ palã q: ſe habet ⁊ circa pũcta et lineas et ſupficies. eadem enĩ rõ. nã oĩa ſilr aut termini aut dimẽſiones ſunt. Omnino vero dubitabit aliqs quare ⁊ oportet q̃rere quedã preter ſenſualia. vt que ſunt et intermedia quas ponimus ſpecies. Nã ſi ideo quia mathematica a pñtibus in aliquo quodã differunt eſſe ꝓo plura ſimili non erunt eoꝝ principia numero determiata. queadmodũ nec principiũ litteraꝝ numero q̃dem oĩm non principia determinata ſed ſpecie. niſi quis ſumat huius ſillabe aut huius vocis. haꝝ enĩ erũt ⁊ numero determinata Silr aũt et in eis que ſunt intermedia. infinita enĩ ⁊ illic ſunt que eiuſdẽ ſpeciei. quia ſi non preter ſenſibilia et mathematica alia quidem qualia dicũt ſpẽs ipas q̃daꝫ non erit vna numero ⁊ ſpecie ſubſtãtia nec principiũ entiuꝫ numero exiſtunt q̃nta alia ſed ſpecie. ergo ſi h̃ eſſet neceſſariũ. ⁊ ſpecies neceſſariuꝫ eſt ꝑpter hoc eſſe. et enĩ ſi non bñ dearticulatũ dicẽtes. ſed hoc eſt qđ volũt et eas ea neceſſe eſt dicere q: ſpecieꝝ ſingula ſubſtãtia q̃dam eſt. ſed non ſm accidens. Sed ſi ponimus ſpecies eſſe et vnũ numero principia ⁊ ñ ſpecie dixim⁹. q̃ contingere neceſſe eſt impoſſibiliter Vis aũt a ſine eſt: q̃re vtrũ poteſtate ſunt elementa aut aliquo alio modo Nam ſi in actu prius aliquid erit principijs. aliud prior erit poteſtas cauſa illa. ſed poſſibile nõ eſt neceſſariũ illo modo ſe habere Si vero ptãte ſunt elemẽta nihil entiũ eſſe ꝯuenit. nam poſſibile eſt eſſe qđ nondũ eſt ens. fit enĩ non ens. nihil aũt fit impoſſibiliuꝫ eſſe. has igiť dubitationes querere neceſſe eſt Et vtrũ vniuerſalia ſint aut vt dicimus ſingularia. nam ſi vniuerſalia non erunt ſubſtantię nihil enĩ cõmunium hoc aliq̃d ſignificat ſꝫ q̃le quid. ſubſtãtia vero hoc aliq̃d eſt Sed ſi eſt h̃ aliquid. et ponitur quid cõmuniter ꝑter multa erunt aĩalia. Sor: ipſeq3 hõ et animal ſignificat ſi ſingulũ hoc aliquid et vnuꝫ. Si igitur vniuerſalia ſint principia. ea contingunt. Si autẽ non vniuerſalia. ſed quaſi ſingularia non erunt ſcibilia. vniuerſales enĩ ſunt oĩnes ſciẽ: quare erunt diuerſa priora principijs vniuerſaliter predicata. ſi ſinita eſt eoꝝ ſcientia

Queritur Septimo verum vnum et ens ſint principia ſubſtantialia rerum. Arguiť p̄mo q̄ ſic q: primũ principiũ eſt ens et vnũ a quo diriuatur omnis entitas et vnitas in rebus igitur ⁊c. Secundo arguitur ens et vnum predicant ſubaꝫ cuiuſlibet rei ergo ſunt principia ſubſtantialia reꝝ. In oppoſituꝫ arguitur accidentia non ſunt principia ſubſtantialia rerũ ſed ens et vnum predicantur de accidentibus ſicut de ſubſtantijs. igitur ⁊c.

Sciendum Q; antiqui naturales ponentes vnũ aut plura elementoꝝ eſſe principia ſubſtantialia reꝝ poſuerunt hmõi elementũ vel elementa ſubijci ſiue ſubſterni entitati et vnitati tanq̃ per ſe accidentibus. ⁊ ita non poſuerunt q̄ ens et vnum in vniuerſali ſiue entitas et vnitas eſſent ſeparata p ſe ſubſiſtentia. ⁊ omnium rerum vniuerſalia principia Plato vero poſuit ens et vnum eſſe ſeparata et per ſe ſubſiſtentia et vniuerſalia predicata de omnibus ⁊ eſſe principia ſubſtantialia et quidditatiua oĩm rerum. et ſic vt patꝫ opinio p̄ma q̃tum ad aliquid eſt falſa et q̃ntuꝫ ad aliquid eſt vera. inq̃ntum enĩ ponit q̄ ens et vnum in cõi non ſeparantur ſm eſſe a rebus tanq̃ vlia per ſe ſubſiſtentia et predicata de ipſis verum ponit. ſed inquãtum ponit vnum elementum aut plura eſſe totam ſubſtantiam rei falſa eſt eorum opinio. ⁊ primo phiſicoꝝ et in alijs locis ſepius reprobatur. opinio vero Platonis ponentꝫ vnuꝫ et ens eſſe ſeparata et eſſe principia. ſi hoc intelligitur d̄ principio effectiuo primo et finali omnium rerum et exemplari quod eſt ſuum eſſe ⁊ ſua vnitas et non eſt vniuerſale per p̄dicationẽ ſed per cauſalitatem ⁊ perfectionis immẽſitatem bene diceret tale enĩ ens eſt vnuꝫ per eſſentiam ⁊ per ſe ſubſiſtens. ſed inq̃ntum ꝑonitur tale ens et vnum per ſe ſubſiſtens ⁊ ſeparatuꝫ eſſe vniuerſale per p̄dicationẽ de omnib⁹ rẽ ⁊ principiuꝫ ſubſtantiale formale ⁊ quidditatiuũ omniũ rerum falſum ponereꝫ ⁊ ſm hunc ſenſum impugnat Ariſtoteles poſitionem Platonis ⁊ de ydeis ſeparatis Sit ergo.

Concluſio Rñſiua ad queſituꝫ. Ens quod eſt ſuum eſſe ſua vnitas ⁊ ſua entitas ẽ ſeparatũ a rebus. ⁊ eſt primum principium omnium reruꝫ in triplici genere cãe Ipſuꝫ tamẽ ens non eſt vniuerſale per p̄dicationem. neq3 etiam eſt principium formale ſubſtãtiale quidditatiuũ ipſarum rerum. ſꝫ ab ipſo diriuatur rõ entitatis et vnitatis in omnibus rebus Iſta concluſio ſatis eſt probata in precedentibus

Concluſio ſecunda ens ⁊ vnum que predicantur de omnibus rebus non ſeparantur ſm eſſe a reb⁹ nec ſunt principia rerum ſm rem. ſed ſolum ſm rõem vt in p̄cedentib⁹ probatũ eſt. p̄ncipia enĩ intrinſeca reꝝ ꝯpoſitaꝝ ſunt materia et forma ⁊ principia rerum ſimpliciũ ſunt forma et eſſe. Et ꝯſiſt dõm eſt de quolibet cõi qđ de plurib⁹ p̄dicať qđ non eſt ponendum ſeparatum ſm eſſe ab illis de quib⁹ predicať neq3 eſt principiũ reale ip̄oruꝫ ſed ſm rõem tñ. Qualiter aũt ens ⁊ vnum ſubſtãtiaꝫ cuiuſlꝫ rei predicent videbitur quarto huius.

Dubitatur Primo. vtrũ magnitudines et nũeri ſunt ſubſtantie rerũ. Arguiť q̄ ſic. q: nihil eſt in intellectu quin prius fuit in ſenſu. ſed nihil fuit in ſenſu niſi ſenſibile propriũ vel cõe. ergo nec in intellectu ⁊ p ꝯñs oportet q̄ quod quid eſt rei qđ eſt obiectũ intellectus ſit ſenſibile propriũ vel cõmune. ſed non eſt ſenſibile proprium. q: tale eſt accñs ſenſibilis cõmunis. ergo eſt ſenſibile cõe q̄ eſt nũerus ⁊ magitudo. nũerus ⁊ magnitudo ſꝫ ſubſtantie rerũ Ad oppoſitum arguiť. ſubſtantia non habet eſſe poſt non eſſe ſicut generari. ſed nec habet non eſſe poſt eſſe ſicut corrumpi ſed magnitudines et nũeri ſꝫ ⁊ non ſunt ſine generatõe et corruptõe ergo ⁊c. Ad dubium d: q̄ nũeri ⁊ magnitudines non ſunt ſubſtantie rerũ nec natura rei. probatur. q: operatio facit ſcire formã ſubſtantialem rei. ſed cũ q̃ñcunq3 aliq̃d aſſietur alteri in dimenſionib⁹ non ꝑpter hoc oportet q̄ attigat propriã eius operatõeꝫ ſicut q̃ñcunq3 ſtatua aſſietur homini nunq̃ attingit actum rõcinandi. ergo dimenſiones non ſunt forme ſubſtãtiales reꝝ. Nec ſunt materia rei. q: ipſa materia ſemꝑ manet ſed dimenſiones tranſmutantur manẽte ſubſtantia rei. ergo non ſunt materia rei. Ex quo ſequitur q̄ non ſunt ꝯpoſitum et per ꝯñs nec ſubſtantia rerum. Itẽ ſi ſupficies eſſet ſubſtantia alicuius rei aut eſſet ſupficies exterior aut interior. non exterior q: ipſa poteſt eſſe alia et alia ſm ſpẽm et nũerum ſubſtãtia rei manẽte eadẽ ſm ſpẽm. nec ſupficies interior. q: in cubo ſunt ſolum medietates in potẽtia. ergo et ſupficies terminãtes illas medietates ſꝫ etiã in cubo ſolũ in potentia. ſed ſubſtantia rei actu eſt in re ⁊ non potentia tñ. ergo ſupficies interior non eſt ſubſtantia rei. Ubi eſt aduertendum q̄ ſicut ex ignorantia differentie inter vnum qđ conuertitur cũ ente. et inter vnũ qđ eſt principium nũeri poſuit Plato numeros eſſe principia ſubſtantialia rerũ. q: vnuꝫ qđ ꝯuertitur cum ente a quo non differt ſm ĩpm vnum qđ eſt principium numeri non addit aliquid ſm eſſe vltra ens nec determinat ĩpm. ſic et ignorantia differentie inter corpus quod eſt de genere ſubſtantie et corpus de genere quantitatis poſuit Plato puncta lineas ⁊ ſupficies eſſe principia ſubſtantialia rerum. q: ſunt principia corporis de genere quantitatis quod ſm ipſum nõ differt a corpore de genere ſubſtantie. Et tunc ad rationem dubij dicitur q̄ nihil eſt in intellectu quin prius fuit in ſenſu per ſpecieꝫ propriam vel per ſpeciem alicuius habentis attributionem ad ĩpm aut ad aliquid ad qđ illud habet attributionem. modo ſic eſt q̄ ſubſtantia et ſi non ſit per ſe ſenſibilis eſt tñ per accidens ſenſibilis

Dubitatur ſecundo vtrum principia rerum ſint actu vel potentia. ☞ Arguitur q̄ ſunt actu. quia act⁹ priores ſunt et principia principiatis. ergo ⁊c. In oppoſituꝫ arguitur. quia vnumq3q3 prius eſt in potentia q̃ in actu. ergo principia ſunt in potentia tñ. et non in actu. Pro dubio eſt conſiderandum. q̄ antiqui non ꝑcipientes differentiam inter non ens actu et pure nihil poſuerunt primum principium materiale de ſe eſſe actu ens. Ariſtoteles vero inter nõ ens et pure nihil poſuit medium ſcilicet ens in potentia. ideo poſuit primuꝫ principiũ materiale eſſe de ſe ens in potentia tñ ⁊ quia potentia pura ſe ipſam non poteſt ducere ad actum. ideo poſuit primũ efficiens ens in actu. quod ducit materiam ad actum. ſed quia huiuſmodi principium efficiens eſt extrinſecum et cum materia vt dictum eſt nõ ſit de ſe ens in actu. ideo poſuit philoſophus aliud principiũ intrinſecuꝫ quod eſt actus materie. et a quo materia habet eſſe et hoc eſt forma. Et ſic ad dubium dicendũ eſt q̄ in rebus compoſitis vnum principium intrinſecoruꝫ de natura ſua eſt potentia tñ. ſcilicet materia et alteruꝫ eſt actus. ſcꝫ forma. in ſimplicibus vero principium intrinſecum eſt ipſa forma que eſt actus a tota ſubſtãtia rerum ſimpliciũ. ſed quo ad principia extrinſeca primum efficiens eſt actu et finis vltimus ſimpliciter. ſed finis propinquus quantum ad eſſe reale eſt in potentia tñ. Et ad rationem oppoſitam dubij dicitur q̄ actus ſimpliciter loquẽdo prior eſt potentia ⁊ nihil poteſt duci de potentia ad actum niſi per aliquid iam in actu exiſtens in vno tamen et eodem quod procedit de potentia ad actũ potentia precedit actum vt bene probat ratio poſt oppoſitum dubij

Dubitatur tercio. vtrum principia exiſtentium ſint vniuerſalia aut ſingularia. Arguitur q̄ ſint vniuerſalia. quia ſi eſſent ſingularia tunc eoruꝫ non eſſet ſcientia. ergo nec principiatorũ et p cõſequens nihil ſciretur.

In oppoſitum arguitur et nõ ſubſtantijs non ſit ſubſtantia. ſꝫ vniuerſalia non ſunt ſubſtantie. q: ſubſtantia eſt hoc aliquid vniuerſale vero non. ergo principia ſubſtantie non ſunt vniuerſalia. Pro dubio eſt conſiderandum. q̄ ſi vniuerſalia haberent eſſe ſm modũ Platonis et ponerentur principia entiuꝫ ſicut Plato poſuit adhuc non poſſit ſaluari q̄ principia eſſent vniuerſalia q̃uis hoc dixit Plato. q: omne (quod per ſe ſubſiſtit) eſt hoc aliquid. ſed vniuerſale nõ eſt hoc aliquid: ergo non poteſt dici ſi principia per ſe ſubſiſtãt vt dicebat Plato q̄ ſint vniuerſalia. Item ſi dixerit huiuſmodi principia eſſe ſeparata et eſſe hoc aliquid et cum hoc eſſe vniuerſalia predicata de ſingularibus predicatione ſubſtãtiali et quidditatiua. ſequeretur q̄ vna res eſſet plura hoc aliquid. Uerbi gratia ſortes primo eſſꝫ ĩpm quod eſt. etiam eſſet homo qui eſſet aliud hoc aliquid et etiaꝫ eſſet animal quod etiam eſſet aliud hoc aliquid. et ſic de alijs vniuerſalibus hoc autem eſt incõueniens: ſic ergo non poteſt ſuſtineri poſitio Platonica ſicut exponit eã Ariſtoteles Dicendũ eſt ergo ad dubium q̄ principia rerum exiſtentium ſm q̄ ſubſiſtunt in re extra animam ſingularia ſunt. Probatur q: ſortes ſm q̄ exiſtit extra animam non componitur ex carnibus et oſſibus in communi nec ex anima in communi. ſed ex his carnibus et ex his oſſibus et ex hac anima. Non generatur etiaꝫ ab homine. ſed ab aliquo particulari homine Huiuſmodi tamen principia apud intellectum vniuerſaliter accipi poſſunt. non vt ſunt principia huius hominis in communi. Sed quia hic queritur de principijs eſſendi que q̃uis realiter ſint eadem cum principijs cognoſcendi. differunt tamen ſm rationem. ideo magis dicendum eſt ad preſens principia ſingulariuꝫ eſſe ſingularia

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ꝙ vniuerſalia. Et tunc ad rationem dubij eſt dicendũ ꝙ nihil prohibet aliqd in diuerſis habere diuerſum mo dum eſſendi. q2 receptum eſt in recipiẽte ſm modũ reci pientis. Et licet principia entium vt ſunt principia eẽn di ſm quem modum ſunt extra intellectũ ſint ſingula ria tamen ſm ꝙ ſunt principia cognoſcendi ſm quẽ mo dum oportet ea eſſe in intellectu immaterialia ſũt ⁊ vni uerſalia ſicut idem eſt re quod eſt vniuerſale et ſingula/ re diuerſum tamen ſm rationem. Ex his rationibus ſummarie et breuiter patet ſolutio omnium queſtionũ motarum in principio huius tercij.

Ad rationes Ante oppoſitũ. ad primam conceſſum eſt ꝙ deus qui eſt ſu um eſſe ſua bonitas et ſua vnitas eſt principium omni um in triplici genere cauſe. ſed de illo ente non loquitur Plato in poſitione quã impugnat Ariſtotelis in qua loquebatur de ente in communi accepta quod de om/ nibus predicatur. Ad aliam iam dictum eſt. ꝙ ens in communi non eſt principium entis particularis. niſi ſm rationem et ſm rem. nec ponendum eſt ens in commu ni qꝺ de ente particulari predicatur eſſe ſeparatum ſm rē ab ente particulari. qualiter autem ens in communi pre dicet totaꝫ ſubſtantiam rei videbitur in quarto huius Et hec de queſtione et per conſequens de tercio libro metaphyſice Ariſtotelis.

¶ Explicit tercius Liber

¶ Incipit quartus

Eſt ſcientia quedam que ſpecu/latur ens inquantum ens. ⁊ que hu ic inſunt ſm ſe. Eadem vero nul li eſt in parte dictarũ eadem. alia rum enĩ nulla intendit vniuerſaliter de ente in quantum eſt ens verum partem eius abſcidentes aliqua circa quidem hanc ſpeculantur ipſum accidens veluti ſcientiarũ mathematice Quo modo aũ principia et extremas querimus cau ſas palã quia cuiuſdam eas neqꝫ ſm hanc eſſe neceſſe eſt. ſi ergo et entium elementa queren/ tes ea queſierunt principia. neceſſe ⁊ entis ele menta eſſe non ſm accidens. ſed inquantum ſunt entia. vnde et nobis entis inquantum eſt ens pri me cauſe ſunt accipiende. Ens autem multis quidem dicitur modis. ſed ad vnuꝫ ⁊ ad vnã naturam aliquam. et non equiuoce. Sꝫ quẽ/ admodum ſalubre omne ad ſanitatem hoc quidem ad conſeruationem. id vero in actione a/ liud quia eſt ſignum vt vrina ſanitatis. hoc au tem quia illius eſt ſuſceptibile ⁊ medicinale a medicina. hoc enim habendo medicinas di/ citur medicina. illud vero ſuſceptibile ad eam aliud vero per actus exiſtentium medicine. Similiter autem alia ſumemus his dicta. ita vero et ens multipliciter dicitur quidem. ſed omne ad primum principium. hoc enim quia ſubſtantie entia dicuntur. illa vero quia paſſiones ſubſtantie dicuntur. alia quia via ad ſubſtantiam. aut corruptiones. aut priua/ tiones. aut qualitates. aut effectiua. aut ge/ neratiua ſubſtantie. aut ad ſubſtantiam dicto rum. aut quorundam horum negationes aut ſubſtantie. quare et non ens eſſe non ens dici mus. Quẽadmodum ergo ſalubrium omniũ una eſt ſcientia. ita hoc etiam et in alijs. Non enim ſolum circa vnum dictorum vnius eſt ſcientie ſpeculari. ſed ad vnam dictorum natu ram. etenim ea modo quodam circa vnum di/ cunt. Palam ergo quia entia vnius eſt ſcien/ tie ſpeculari inquantum entia. Proprie vero vbi qꝫ primi eſt ſcientia. et ex quo alia pendent. et propter quod dicuntur. ergo ſi hoc eſt ſubſtã tia ſubſtantiarum. oportet principia et cauſas habere philoſophum ipſum. Omnis autẽ ge neris vnius et ſenſus vnus et ſcientia: vt gram matica vna ens omnes ſpeculatur voces. qua propter et entis inquantum eſt ens quecunqꝫ ſpe cies ſpeculari vnius eſt ſcientie genere et ſpe/ cies ſpecierum.

Circa initiũ quar/ti libri metaphiſice Ariſtotelis. Queritur primo vtrũ ens dicatur vniuoce de creaturis. Et Arguitur ꝙ ſic. entis cõceptus eſt vnus cõis deo ⁊ creaturis ſubſe ⁊ ac cidenti ⁊ alius a proprijs conceptibus eorum. ergo vni uoce dicitur de illis. Antecedens ſic deducit Scotus quecunqꝫ intellectus noſter eſt certus de vno et dubi/ us de duobus neceſſario cõceptus ſm quem eſt cert⁹ alius eſt a conceptibus ſm quos eſt dubius. ſed intel lectus noſter certus eſt ꝙ prima cauſa eſt ens: ſilr ꝙ ſub

ſtantias eſt ens. ꝙ quantitas eſt ens. ſimiliter ꝙ generatio eſt ens. ⁊ tamẽ multi dubitauerunt an prima cã ſit ſim plex eſſe et per ſe ſubſiſtens. aut ſit ens per participationẽ Similiter multi dubitauerũt an quantitas ſit ſubſtã. ⁊ ſimi liter de generatione an ſit ſubſtã vel accñs. ergo oportꝫ ꝙ cõceptus entis ſit vnus ⁊ alius a cõceptibus proprijs iſtoꝝ

Secũdo arguitur rõ ſapientie q̃ conuenit primo enti et hõi/ bus non hꝫ dr̃am niſi per finitũ ⁊ infinitũ. ſed finitum ⁊ infinitũ nõ variãt rõnem vniuocã alr̃ linea finita et in finita nõ vniuocaretur in rõne linee. ergo ſapientie ratõ vniuoca eſt primo enti ⁊ nobis. ergo a fortiori et rõ entis que eſt prior et ſimplicior q̃ rõ ſapientie Et ne ſit diffi/ cultas in acceptione termini hic dr̃ conceptus vn⁹ cuius vnitas ſufficit ad cõtradictionẽ ⁊ etiã ad mediũ ſillog ſticũ vt extrema in ipſo vnita vniant̃ adinuicẽ ſine fal/ lacia equiuocationis Tercio arguitur nullũ obiectũ natũ eſt intellectui noſtro cauſare cõceptũ alterius niſi conti neat ipm̃ eſſentialr̃ aut virtualr̃ vel habeat vniuocatõ nem cũ ipſo. ſed nullũ obiectũ reductũ in fantaſmate cõ tinet primũ ens eſſentialr̃ aut virtualr̃. ergo ad hoc ꝙ poſſit cauſare conceptũ entis primi in intellectu noſtro oportet ꝙ habeat vniuocationẽ cum primo ente. Et ſilr arguitur de ſubſtã et accñte. q2 ſubſtã non cognoſcitur a nobis niſi per noticiam accidentis. ergo oportet conceptum ſubſtan tie vniuocationẽ habere cũ conceptu accidentis. cum ac/ cidens nec ſubſtantialr̃ nec virtualr̃ contineat ſubſtan tiam Et añ: ſubſtantia non cognoſcitur a nobis niſi per noticiam accñtis. patet q2 ſi per propriam ſpeciem et no/ ticiam cognoſceretur a nobis ſubſtã ſequeretur ꝙ nos poſſe/ mus iudicare de pñtia ⁊ abſentia ſubſtãtie panis in ſa cramento altaris qꝺ eſt falſum. Iſtas rõnes inter mul/ tas tanq̃ fortiores adducit Scotus. et prima ab eo re putatur achilles. In oppoſitũ ẽ Ariſtoteles in principio huius quarti. primo videbitur de poſitiõe Scoti ponentis vni uocatõẽ entis Secũdo rñdebitur ad q̃ſitũ Quãtũ ad primũ

Sciendum Eſt ꝙ iſte Scotus po ſuit vniuocationeꝫ en/ tis ad primaꝫ cauſaꝫ et cauſata ad ſubſtantiaꝫ et accidens pro parte ſua ad ducens multas rationes et diuidebat ens in ens limi tatum et non limitatum. non ꝙ limitatio et illimitatio ſint differentie entis ſed modi intrinſeci et diuerſi qui modi ſi tollantur per intellectum manent conceptus v nus ipſius entis et communis et non diuerſificatus. vlterius diuidebat ens limitatum in decem predica/ menta per modos intrinſecos que ſunt per ſe eſſe et eſ/ ſe in alio qui etiam modi ſi remouerentur per intellectuꝫ remanet conceptus entis limitati vnus et communis ſubſtantie et accidenti. ⁊ in ſe nullatenus diuerſificatur Vnde arguitur ſic. ſubſtantia in ſui intellectu includit ens et addit per ſe. ſimiliter accidens includit ens ⁊ ad dit in alio. Tollit per intellectum iſta ſuperaddita. ſcili/ cet per ſe et alio tunc remanebit pura ratio entis in qua nullam habent diuerſitatem ſubſtantie et accidens. er/ go ratio entis in ſe eſt vniuoca. Et cum arguitur con/ tra iſtam poſitionem ꝙ Ariſtotelis in hoc quarto de/ terminat oppoſitũ. Reſpondet ꝙ Ariſtotelis in quar to huius ponit eſſentialem ordinem inter ſpecies eiuſ/ dem generis dicens ꝙ in omni genere eſt vnum primũ quod eſt menſura omnium illius generis. menſuratum neceſſe eſt habere eſſencialẽ ordinem. Similiter in ſepti mo phiſicorum ponit Ariſtotelis ꝙ in genere latenꝫ multe equiuocationes impedientes proprie dictam cõ parationem ſm genus tamen equiuocationes non ſunt in genere quantum ad equiuocationem logicam ſed ſolum quantum ad phiſicã que requirit vnitatẽ rei nõ ſolũ in ſe ſed etiã in ſuſcipiẽte et tñ nõ obſtantibus iſtis adhuc ponit Ariſtotelis vniuocationẽ logicam in genere Sic ſimili ter dicit Scotus ꝙ eſt de ente ꝙ ſcꝫ ordo accidẽtiũ ad ſubſtantiam et ordo omnium entium ad primum non tollit vniuocationem logicam entis. Et ad porphiri/ um reſpondet Scotus ꝙ porphirius loquitur recitati ue ponendo dicta Ariſtotelis que vt dicit intelligẽda ſunt modo expoſito. Et cum iterum arguatur contra ipm̃. ꝙ Ariſtoteles in hoc quarto adducit exempluꝫ de ſano in textu in quo eſt vera analogia etiam logica. Re ſpondet ꝙ non eſt omnino ſimile de ſano et ente. quia ſi eſſet omnino ſimile iam non eſſet exemplum aut ſimile. ſed eſſet idem. ſed eſt bene aliqua ſimilitudo et non tota lis. Vlterius dicit iſte Scotus ꝙ conceptus entis eſt ſic vniuoc⁹ ꝙ ſit in qd dictus de oĩbus. q2 ens nõ dicitur qd ditatiue de vltimis differentijs et paſſionibus primis. Cum enim iterũ arguatur ꝙ ſi ens eſſet vniuocum pri/ mo enti et alijs ſequeretur ꝙ aliud eſſet prius primo ad minus ſm rationem. Reſpondet ꝙ aliquid eſt bene pri us. id eſt vniuerſalius. Cum vero replicatur ſi capiatur ratio entis in primo ipſa eſt prior limitato et illimitato que prioritas eſt ſm rationem. ergo aliquid eſt prius primo ad minus ſm rationem. Reſpondet ꝙ ſi ens ca/ piatur ante limitatum et illimitatum non eſt prius ne/ qꝫ poſterius ſed eſt tantũmodo ens. Vltra dicitur ꝙ ſi capiatur ens ſm eius completaꝫ rationem includit ſuũ primum et intrinſecum modum qui eſt illimitatio ſeu infinitas aut deitas. et ſic non ſequitur ꝙ aliquid ſit pri us primo ſm rem neqꝫ ſm rationem. Cum vero vltra arguatur ꝙ ens eſſet genus ſi eſſet vniuocum negat cõ ſequentiam. tum primo. quia genus dicit naturam de terminatam et finitam ens vero non. tum ſecundo. quia genus diuiditur et contrahitur per differentias formales extra ipſum exiſtentes. ens vero non. Ex his patet in breui quomodo fundat. Scotus vniuocatio/ nem entis et quomodo eam defendit contra obiecta

Quantum ad ſecundũ ponitur

Concluſio Prima ad queſitum. ens nõ dicitur vniuoce de pri mo ente ſimpliciter et de alijs neqꝫ de ſubſtãtia et accidente. Probatur quia pri mum eſt ens per eſſentiam. alia vero per participationẽ ergo in nullo vniuocari poſſunt: Tenet conſequẽtia. q2 ſi vniuocarentur in aliquo tunc ens per eſſentiã aliquid in ſe haberet quod per eandem rationem reperiretur in ente per participationem. modo quidquid eſt in ente per eſſentiam eſt ens per eſſentiam. ergo in ente per partici pationem reperitur aliquid quod eſſet ens per eſſentiaꝫ quod eſt abſurdum. Et ſimiliter arguitur ꝙ in ente per eſſentiam eſt aliquid quod eſt ens per participationeꝫ quod iterum eſt abſurdum: Similiter arguitur de ſub ſtantia et accidente. quia ſubſtantia eſt ens per ſe et in ſe. accidens vero in alio et per aliud. ſed ens per ſe ⁊ ens per accidens vna ratione concipi nõ poſſunt. quia neqꝫ ratio ſumitur de ente per accidens illa habet cauſaꝫ ad ens per ſe. ergo non poteſt eſſe ratio entis per ſe. Vnde iſtam concluſioneꝫ ꝙ ſcꝫ ens multipliciter dicitur relin/ quid Ariſtotelis per ſe notam.

Concluſio ſecunda. Ens non dicitur pure equiuoce ſed analogice de entibus. Hanc concluſionē declarat philoſophus per exempla. Primū eſt in analogia ē vnio pluriū ad vnum finem. ſanū enim dicit de multis per habitudinem ad vnū finem que eſt ſanitas animalis. Et ſicut dicit aliquid ſanum quod eſt conſeruatiuum ſanitatis ſicut dieta. Aliquid etiam dicitur ſanū quia eſt factiuum ſanitatis. vt potio amara. Etiam dicitur aliquid ſanum quod eſt ſignū ſanitatis. vt vrina Etiam dicitur aliquid ſanū quod eſt ſuſceptiuum ſanitatis. vt animal ſeu corpus animalis. et illud primo et principaliter ſanum dicitur. Et alia intantum ſana dicuntur in quantum habitudinem habent ad ſanitatem vnam et eandem numero que eſt in ſuſceptiuo. Aliud exemplū eſt in analogia relatio pluriū ad vnū primū efficiens. plura enī dicuntur medicinalia ſeu medicatiua primo tamen et principaliter dicitur medicatiuum illud quod habet in ſe habitum regulantem medicinalem artem. ſcꝫ actū medicine que primo et principaliter dicit medicatiua. et alia medicatiua dicūtur ſm ꝙ accedunt aliquo modo ad huiuſmodi artem ſicut dicitur aliquid medicatiuū. quia habet quādam naturalem induſtriam ad actum ipſius artis medicine vt ſi eſſet vetula ſine arte medicā. dicitur etiam aliquid medicatiuū quia eſt inſtrumentū medicinalis actionis. Similiter in propoſito. licet ens dicatur de omnibus entibus non tamē eque primo ſed de vno primo et principaliter et de alijs dicitur ſm ꝙ vnūquodqꝫ eorum habet habitudinē ad ipſum primum. ergo non eſt ibi pura equiuocatio ſed eſt vnitas analogie. Et eſt hic aduertendum ꝙ omnia (que quodāmodo ſeu quoquo modo predicationē entis recipiunt) ad quatuor gradus reduci poſſunt. primus gradus eſt debiliſſimus. quia talia ſunt ſolum in ratione vt priuationes et negationes de quibus negociatur ratio intelligēdo eas per habitudinem ad affirmationes ſibi oppoſitas. et faciendo veras compoſitiones de ipſis ſicut conceditur iſta vt dicit textus non ens eſt non ens. Secundus gradus eſt eorum que in ratione et intellectu habēt aliquid priuationis ſui potentie admixtum licet ſint entia extra rationem. et de iſto gradu ſunt motus et mutationes. Tercius gradus eſt eorum que licet in ſui natura non habeant priuationem admixtum habent tamen eſſe debile. et ad aliud cadens vt qualitas et omnia accidētia que in alio ſunt. Quartus gradus eſt perfectiſſimus eorū ſcilicet que habent eſſe ſolidum in ſe et fixum et non in alio cuiuſmodi ſunt ſubſtantie. et ſic ens de iſtis modis entium dicitur ſm ꝙ ordinē habent ad illud ens fixum et ſolidū. quia actus eſſendi a (quo imponitur hoc nomen ens) alijs a ſubſtātia non conuenit niſi in ipſa et per ipſam ſed eſt iterum aduertendum vt dicit ſanctus Thomas id ad quod deſignantur iſte diuerſe habitudines in analogia oportet eſſe vnum numero et non ſolum vnum ratione ſicut eſt vnum et idē quod per nomen vniuocum ſignificatur. ſꝫ illud aliquibus videtur ad intelligendum difficile. Eſt enim difficile intelligere qūo omnia accidentia dicta ſunt entia per habitudinem ad ſubſtantiam vnam et eandem numero. nam videtur ꝙ dicuntur entia per habitudinem ad ſubſtantiam in communi. Alias enim vt videtur oportet in diffinitione cuiuſlibet accidentis ponere ſubſtantiam determinatam ſm numerum. Sed bene conſiderando et intelligendo iſtud non eſt difficile. nam in exemplis datis a philoſopho patet ꝙ eadē eſt ſanitas in numero que eſt in animali et quam repreſentat vrina et quam conſeruat dieta. ita etiam vna et eadem ſubſtātia numero eſt que eſt quāta et qualis quodāmodo ad aliud ſe habens agens et patiens. et generaliter in eodem ſubiecto ſm numerum reperiuntur accidentia omniū generū. Et ſi hoc nō eſſet poſſibile neceſſario in ordine entiū oporteret ponere duo prima et duas analogias. Nec ex hoc ſequitur ꝙ in diffinitione accidētis ponatur vna ſubſtantia ſm numerum determinata. quia non diffinitur accidens ſingulare vt hoc vel illud ſed accidens in communi. ideo in eius diffinitione ponitur ſubſtātia in cōmuni. Et iterū aduertendū eſt ꝙ apud ponentes analogiam entis aliqui ſic ponūt eam ſcilicet ꝙ cōceptus entis aliquo modo eſt idē et aliquo modo diuerſus. Idem dico quia eſt attributio aliorum ad primum quod clauditur in conceptibus aliorum. ſed eſt aliquo modo diuerſus. quia de primo ente dicitur ens ſm ſe. de alijs vero ſm ordinem ad ipſum et ſic ponunt iſti ꝙ entis non eſt vnus ſimplex conceptus alius a conceptibus decem generum et communis ipſis. ſed tot ſunt conceptus entis quot ſunt genera. et ex illis fit conceptus vnus dumtaxat vnitate analogie ad primum quod clauditur in conceptibus aliorum. Sꝫ alij ponūt aliter analogiam entis dicētes ꝙ preter conceptus decem generum eſt vnus alius conceptus entis ſimplex et communis quia tamen iſte conceptus eſt diuerſimode participatus nec eſt vniformiter participabilis. ideo non dicitur iſte cōceptus vnus vnitate vniuocationis. Et iſtorum modorum primus videtur eſſe veriſimilior ſecundus tamen pluribus probabilior. vnde ad primi aſſertionem videtur eſſe quod dicit philoſophus in pluribus locis. ſcilicet ꝙ ens multa ſignificat et non ſm vnum hoc eſt ſm vnam rationem ſimplicem et ipſis cōmunem. ſed multa ſignificat ad vnum hoc eſt ꝙ habēt attributionem et dependētiam ad vnum. Et iſta analogia entis infert Ariſtoteles ſolutionem ad tres queſtiones diſputatas in tercio huius. Prima eſt ꝙ vnius ſcientie eſt conſiderare ſubſtantiam et accidens. probatur. quia nō ſolum eſt vnius ſcientie ſpeculari ea que dicuntur vnum. id eſt ſm vnam rationem ſeu vniuoce ſed etiā vnius ſcientie eſt conſiderare ea que ſunt ad vnum. id eſt ad vnam naturam. quia etiam iſta modo quodam ſm vnum dicuntur vt habet textus. modo ſic eſt ꝙ ens quod eſt ſubiectum huius ſcientie et ſi non dicatur de ſubſtātia et accidētibꝰ ſm vnū modū. dicit tamen de accidentibus per habitudinem ad ſubſtantiā et ſic eſt ibi vnitas quedam. Infert ſecundo ꝙ talis ſciencia principalius eſt ſubſtātie ꝙ accidētis. Patꝫ quia ſubſtantia eſt primum et principale ens a quo alia dependēt. et propter quod alia entia dicunt ergo ꝛc. Infert tercio ꝙ illius ſcientie eſt conſiderare omnes ſubſtantias ſm ꝙ conueniunt in communi ratione ſubſtantie et entis quia vt habet textus eorum (que ſunt vnius generis) vnus eſt ſenſus et vna ſciētia ſicut grammatica vna eſt que omnes voces ſpeculatur. ſed cōſiderare ſpecies ſubſtantie ſub ſpecialibus rationibus diuerſorum generum ſcibilium pertinet ad ſcientias ſpeciales. Et iſte tres reſponſiones ſunt ad tres queſtiones vt dictū eſt. Et antequā has ſoluat Ariſtoteles ipſe primo ſtabilit ſubiectū huius ſcientie. quia oportet prius ſcire in aliqua ſcientia ſubiectum attributionis eius quā inquirere et conſiderare ſeu determinare de conſiderandis in ea. Et circa hoc in principio ponit textus tres concluſiōes

Prima eſt. ꝙ alicuius ſcientie eſt ſpeculari ens inquantum ens et que huic inſunt ſm ſe. Probatur quia ex cognitione entis inquantum ens dependet cognitio particularium entium. ergo ens inquantum ens non debet manere incognitum. Secunda concluſio eſt. nulli ſcientiarum in parte dictarum id eſt particularium competit hec conſideratio. Probatur quia quelibet ſcientia particularis ſpeculatur aliquam partem entis dumtaxat cuius per ſe accidentia inquirit. ergo ꝛc. Tercia concluſio eſt. iſta ſcientia (que ſapiētia vocatur) habet conſiderare ens et ea que huic inſunt ſm ſe. Patet quia ex quo nulli ſcientie particulari hoc congruit ſequitur ꝙ hoc congruit huic ſcientie que vniuerſaliſſima eſt. alias non haberet nomen ſapientie. eo ꝙ ſapientis eſt omnia cognoſcere. Aliter arguit textus iſtius ſcientie (ex quo ſapientia vocatur) eſt ſpeculari primas cauſas et prima principia ſimpliciter. huiuſmodi autem cauſe et prima principia oportet ꝙ ſint cauſe et principia alicuius nature. quia cauſa dicitur alicuius cauſati cauſa. ſꝫ non ſunt principia et cauſe per ſe et primo alicuius entis particularis vt particulare eſt. quia non eſſent principia alterius. et ſic oporteret ponere plura principia ſimpliciter prima cuius oppoſitum probatū eſt in ſecundo huius quia eſt ſtatus in omnibus cauſis tam ſm directum quā ſm ſpecies. Sūt ergo principia et cauſe entis ſm ꝙ ens et eorū que huic inſunt ſm ſe. ergo iſta ſcientia hꝫ cōſiderare ens inquantum ens et ea que huic inſunt ſm ſe. Tenet cōſequentia. quia eius eſt conſiderare principia et cauſas per ſe alicuius ſubiecti. cuius eſt conſiderare ſubiectum ipſum. Et ex hoc verbo in quo dicitur ꝙ in hac ſciencia entis inquantum ens cauſe prime ſunt accipiende poteſt concludi ꝙ ens ſubiectum in hac ſciētia eſt ens cauſatum et non ens commune analogon ad primam cauſam et tantum de queſtione

Ad ratiōes

Ante oppoſitum. ad primam que dicitur achilles Scoti inſequendo modum ponendi analogiam. Reſpondetur ꝙ conceptus decem generum dupliciter capi poſſunt. Vno modo ſm condiſtinctionem quam habent inter ſe. et hoc modo etiā poteſt quis dubitare. an quātitas ſit ſubſtātia vel non. Alio modo poſſunt capi ſm vnitatem analogie ſeu habitudinis et dependentie quam habent inter ſe et ad vnum principium. et hoc modo nomine entis ſignificantur. et ſic ens (quod ſignificat omnia genera ſub tali vnitate) bene dicitur per certitudinem de aliquo de quo tamen dubie dicerentur conceptus entis diffiniti per intellectum. Et ſi quis velit ſequi aliā viam poterit dicere ꝙ ratio Scoti bene ꝯcludit ꝙ eſt vnꝰ conceptus entis alius a conceptibus decem generum non tamen eſt vnus vnitate vniuocationis ſed analogie tm̄. quia non vniformiter participant neqꝫ participabilis eſt vniformiter a diuerſis entibus.

¶ Ad ſecundam dicitur. ꝙ ſapientia primi et noſtra non ſolum differunt penes finitum et infinitum. ſed etiam per hoc ꝙ ſapientia primi eſt per eſſentiam et noſtra per participationem. Et ad id quod dicitur de linea. Reſpondetur ꝙ non eſt ſimile de infinitate primi entis quia primum ens eſt entitatiue infinitum et linea non ſic eſſet infinita. ſed ſolum eſſet infinita ſm extenſionem quantitatiuam. Si vero linea eſſet entitatiue infinita ipſa eſſet ens per eſſentiam vt prima cauſa et non poſſit vniuocari cum linea finita neqꝫ eſſet in predicamēto.

¶ Ad terciam (quam etiam difficilem reputat Scotus) dicendum eſt ꝙ aliquod obiectum poteſt in intellectu noſtro cauſare ſpeciem alterius eſto ꝙ non contineat ipſum actualiter neqꝫ eminenter aut ꝙ vniuocetur in aliquo cum ipſo. ſed ſufficit ꝙ ſit effectus eius. aut participata ſimilitudo et ꝙ habeat aliquam ſimilitudinem ad ipſum. et ſic ſufficit vnitas analogie. Nam cum accidens ſit ens in ſubſtantia et per ſubſtantiam poteſt nos ducere in cognitionem ſubſtantie propter relucentiam cauſe in effectu.

Si igitur ens et vnū idem et vna eiuſdem natura. quia ad ſe inuicē conſequunt. vt principium et cauſa. ſed non vt vna ratione oſtenſa. ſed non vt vna ratione oſtenſa. Nihil autē differt. nec ſi ſimiliter ſuſcipimus ſed primum pre opere magis. Idem enim vnus homo et ens homo et homo et non diuerſum aliquid oſtenditur ſm repetitam dictionem ipſum eſt homo et homo et vnus homo. palam autem quia non ſeparatur nec in generatione nec in corruptione Similiter autem et in vno quare palam. quia additio in his hoc oſtendit et nihil ad vnum preter ens. Amplius autem cuiuſqꝫ ſubſtantia vnum eſt non ſm accidens ſimiliter et ꝙ ens aliquid. Quare quot vnius ſunt ſpecies tot entis de quibus quidem eſt euiſdem ſcientie genera ſpeculari. Dico autem vt de eodē et ſimili et alijs talibus. fere autem omnia referuntur contraria ad principium illud ſpeculata. ſunt autem et ea a nobis in egloga contrariorū. et tot partes ſunt philoſophie quot ſubſtantie. quare aliquam eſſe primam neceſſe et has habentem. Exiſtunt enim recta genera ens et vnum habentia. quapropter et hec ſequuntur ſcientie. eſt enim philoſophus vt mathematicus dictus. etenim ea partes habet et principia quid ē. et ſecunda eſt ſcientia. et alia deinde in mathematicis Quō autē vnius eſt oppoſito ſpeculari. et vna opponit plurali

tas et negatõem et priuationem vnius eſt ſpe
culari. q: vtraq3 ſpeculantᷣ vnũ cuius negatio
aut puatio hec ãt q̃ ſi pluri dr. q: non ineſt illi
nec alicui generi. huic igiᷣ vni differẽtia adeſt
pꝑter q̃d eſt in negatione. illiꝰ eñ abſentia ne
gatio eſt. in priuatõne vero ſubiecta q̃dã fit na
tura de qua dr priuatio. ſed vni pluralitas op
poniᷣ. q̃re oppoſitio dictis diuerſũq3 ꝛ diſſile
ꝛ ineq̃le et q̃cũq3 alia dicunᷣ. aut ſm pluralita
tē et vnũ eſt dcē cognoſcere ſcie. q̃ꝝ vnũ q̃de3
ꝯtrarietas eſt. dr̃ã nãq3 q̃dã ꝯtrarietas ē ꝛ drã
diuerſitas. quare qm̃ vnũ multiplicitᷣ dr. et ea
q̃dē multipliciter dicenᷣ. attamē vnius oĩa co
gnoſcere. Nõ eñ aĩal ſilr alterius. quare ſi nec
ſm vnũ nec ad vnũ rões referunᷣ. tũc diuerſe
Qm̃ vero ad pmũ oĩa referunᷣ vt q̃cũq3 vnũ
dicunᷣ. ad pmũ vnũ ſilr dicendũ eſt. ꝛ de eodē
et diuerſo et ꝯtrarijs ſe habere. ergo diuiſum
quotiẽs diciᷣ ſingulũ ſic reducẽdũ eſt ad pmũ
in ſingulis pdicatis q̃uo ad illud dr. hoc enim
habendo illud. illa ꝟo faciẽdo illud. alia vero
ſm alios dicenᷣ modos. Palã ergo q͂ in q̃ſtio
nibꝫ dem̃ eſt. q: vnius eſt de his ꝛ de ſubſtãtia
ſermonē habere. hoc ãt erat vnũ dubitatoꝝ
Et phie eſt de oĩbꝫ ſpeculari. Nã ſi nõ philoſo
phi q̃s eſt q̃s inueſtigat. ſi idē ſocrates ꝛ ſocra
ſedẽs aut ſi vnũ vni ꝯtrariũ. aut q̃d eſt ꝯtrariũ
aut q̃tiẽs dr. ſilr ãt et de talibꝫ Qm̃ ergo vnius
inq̃ntu3 eſt vnũ. ꝛ entis inq̃ntu3 eſt ens eedē ſm
ſe paſſiones ſunt. ſed nõ inq̃ntũ nũeri. aut linee
aut ignis. palã q: illius ſcie et q̃d eſt in eis cog
noſcere et eoꝝ accñtia. et iõ nõ peccãt q̃ de eis
intẽdebant q̃ſi nõ philoſophãtes. ſ3 q: pmum
eſt ſubſtãtia de qua nihil audiũt. q̃re ſicut ſũt
et nũeri. et inq̃ntu3 nũeri ꝓprie paſſiones ſunt
vt imparitas ꝛ paritas. et mẽſuratõ equalitas
excedẽtia et defectio. ꝛ ea q̃ ſm ſe ad inuicē in
ſũt nũerꝭ. Silr ãt ꝛ ſolido. ꝛ mobili ꝛ imobili

ꝛ leui ꝛ g̃ui. aut ꝓpa ſic entis inq̃ntũ ē ens q̃dã
ꝓpria ꝛ ea ſunt de q̃bꝫ eſt phi pſcrutari verita/
te3. Signũ ãt dialetici nãq3 ꝛ ſophiſte eãdem
ſubiduũt figurã philoſopho. q: ſophiſta appa
rens ē ſophia. ꝛ dialetici de q̃bꝫ diſputãt. oĩbꝫ
ãt cõe ens ē Diſputãt ãt ꝛ de his. ſ. q: ſophiſte
ſũt ea coĩa nã ꝯtra idē genus verſaᷣ ꝛ ſophiſti
ca ꝛ dialetica cum philoſophia. S3 differt ab
hac q̃de3 mõ poteſtatis. ab illa vero vite ꝓhe
reſi. Eſt ãt dialetica tentatiua de q̃bꝫ philoſo/
phia eſt ſciẽs. Sophiſtica q̃dē viſa. ens ꝟo nõ
Amplius ꝯtrarioꝝ alia coelemẽtatio puatio
ꝛ oĩa referunᷣ ad ens ꝛ ad nõ ens ad vnũ et ad
pluralitatē. vt ſtatus vniꝰ et motus plalitatis
Entia vero et ſubſtãtia3 ꝯfitenᷣ fere oẽs ex cõ
trarijs ꝯponi oñdẽtes q̃dē pncipia ꝯtraria di
cũt. hi nãq3 ipar ꝛ par. illi vero calidũ ꝛ frigidũ
alij finitũ et infinitũ. alij amorē et odiũ: oĩa ꝟo
alia reducta videnᷣ ad vnũ ꝛ pluralitatē. ſuma
tur ergo illa reductio a nobis Principia vero
oĩa q̃ ſunt pter alia quaſi ad vnũ et ens g̃ña ca
dũt. pala3 igiᷣ ex his. q: vnius ē ſcientie ens
inq̃ntũ eſt ens ſpeculari. Oĩa nãq3 aut ex ꝯtra
rijs aut ꝯtraria. pncipia vero ꝯtrarioꝝ vnũ ꝛ
pluralitas et ea vnius ſcientie ſiue ſm vnũ di/
cunᷣ ſiue nõ: vt forſa3 h3 veritas. attñ etſi mul
tipliciter dr vnũ ad pncipiũ oĩa dicenᷣ. ꝛ ꝯtra
ria ſilr. Et ꝓpter hoc ſi nõ ens ꝛ vnũ vniuerſa
liter idē in omibꝫ. aut ſepabile. vt forſam nõ eſt
ſed hoc q̃dē ad vnũ. illud vero ad ea q̃ ꝯſequē
ter ſunt. et ideo nõ eſt geometrie ſpeculari q̃d
ꝯtrariũ aut perfectũ. aut vnũ. aut ens aut ide3
aut diuerſu3. niſi ex conditiõe. Ergo q: vnius
ſcientie ens inq̃ntu3 eſt ens ſpeculari. et inſunt
ei inq̃ntu3 ens manifeſtũ. et quia nõ ſolu3 ſub/
ſtantiaꝝ ſed accidẽtiũ eadē eſt theoria et dicto
rum et de priore et poſteriore. et de genere et
ſpecie. et toto et parte: et talibꝫ alijs. Dicendũ

tamen verũ vnius aut diuerſe ſcientie de voca
tis in mathematicis indignitatibus et ſubſtã
tia. Palam autem quia vnius eſt ꝛ eius qui eſt
philoſophi queꝝ de alijs perſcrutatio Omni
bus eñ inſunt exiſtentibus. ſed non generi ali
cui ſeparatim ab alis proprioꝝ. ꝛ vtunᷣ oẽs
quia entis inquãtum eſt ens. vnumquodq3 ge
nus eſt ens. iterum vero vtunᷣ inquantum eis
eſt ſufficiens. hoc autem inquantum continet
genus. de quo demonſtrationes fuerunt. qua
re qm̃ manifeſtum eſt q͂ inq̃ntum ſunt entia in
ſunt omnibꝫ. hoc eñ eis eſt cõmune de ente in
quãtum eſt ens cognoſcentis. et de eis eſt ſpe/
culatio. vnde nullus particulariter intendenti
um nititur dicere aliquid de eis ſi vera aut nõ.
nec geometra neq3 arithmeticus. niſi phyſico
rum quia merito hoc facientes ſoli namq3
putantur de tota natura intendere et de ente.
ſed quomodo eſt adhuc phiſico aliquid ſupe/
rioꝝ. vnde enim aliquid genus eſt natura en/
tis ipſius vniuerſalis: et circa ſubſtantiam pri
mam theorizantis. et de his erit perſcrutatio.
Eſt autem ſophia quedam phyſica. ſed non
prima Quicunq3 vero conantur dicentium
dicere quid de veritate quo oportet modo re/
cipere propter ignorantiam analeticorum hoc
faciunt. Oportet enim de his peruenire ſcien/
tes. ſed nõ audientes querere. quia igitur phi
loſophi et de omni ſubſtantia ſpeculantis in/
quantum congruit et de omnibus ſyllogiſtic
principia eſt perſcrutari palam

Queritur Secundo verũ ens et vnu3 dicant eandē naturã. Ar
guiᷣ q͂ nõ. q: vnũ pdicatur
denominatiue de ente. ſed denominatiuũ aliã naturam
dr ab eo q̃d denominaᷣ igiᷣ ꝛc. Scdo arguiᷣ vnũ dr
ſup ens indiuiſionē. ſed indiuiſio dr aliã naturã ab ente
igiᷣ ꝛc. Tercio arguitur vnum eſt principium numeri
et reponitur tm̃ in genere quantitatis. ſed ens ſm ſe nõ
dicit naturam vnius predicamenti igitur ꝛc. Quar
to arguitur ſi ſic ſequeretur q͂ iſta eſſet vera tm̃ vnum
eſt ſiue iſta tm̃ vnũ ens eſt quod eſt ꝯtra pħm pmo phi
ſicoꝝ. Quinto arguitur. quia ſequeretur q͂ iſta eſſet
nugatoria, ens eſt vnũ igitur ꝛc. Ultimo arguiᷣ q̃a
ſequeretur q͂ oppoſitum vnius ſc3 multitudo diceretur
oppoſitum entis ꝯſequens eſt falſum cum ens diuidatur
in vnũ et multa igitur ꝛc. In oppoſitum eſt Areſtoteles
dicẽs q͂ ens et vnum ſunt idem ꝗ eadē natura. non
tamē vt vna ratiõe oñſa Primo videbitur poſitõ Aui/
cenne circa pñtem queſtionē. Secundo reſpondebitur
ad queſitum Quantũ ad primũ eſt

Sciendum Primo circa ordinē tex
tus. q͂ poſtq̃ Areſtoteles oñdit q͂ huic ſcientie
que vniuerſaliſſima eſt ꝓprium eſt ſpeculari ens inq̃ntũ
ens. ꝛ ea que huic inſunt ſm ſe. et ꝯñter probauit q͂ hec
ſcientia non ſolũ habet cõſiderare ſubſtantiã. imo etiam
et accñs. ſed pricipalius ſubam q̃ accñs Probauit etiã
q͂ hec ſcientia habet ſpeculari omnes ſubas nõ ſolũ ſim
plices ꝛ immateriales. ſed etiã materiales ꝛ cõpoſitas
Cõſequẽter oñdit q͂ ad hanc ſciam ptinet conſiderare
hmõi paſſiones entis. ſc3 vnum ꝛ multa idem et diuer/
ſum. ꝛ oẽs modos vniꝰ et etiam diuerſi. dat etiã mo
dum ꝯſiderandi de ipſis. et in hoc terminãtur plures
q̃ſtiones mote ꝛ diſputare tercio huius. Et ad proban
dum primũ. ſc3 q͂ hec ſcientia habet de vno conſiderare
aſſumit q͂ ens ꝛ vnum eandem naturam important de
quo eſt mota preſens queſtio

Sciendũ ſecũdo. q͂ Auicenna poſuit vnũ et ens nõ
ſignificare ſubam rei. ſed aliquid additu3 ſube rei. et ad
hoc dicendũ de ente mouebaᷣ ex hoc. q: in qualibet re q̃
ab alio habet eſſe aliud eſt eſſe rei ab eẽntia. ꝛ quia hoc
nomen ens imponitur ab eſſe ꝯcludit q͂ h nomē ens ſig
nificat aliq̃d ſupadditũ eẽntie ſiue ſubſtãtie rei. ſ3 hoc
de vno dicebat. q: exiſtimauit q͂ vnũ quod conuertitur
cum ente ſit idem cũ vno quod eſt principium numeri.
vnũ aũt q̃d eſt principiũ numeri neceſſe eſt ſcare q̃nda3
natura3 ſupadditam ſubſtantie rei. alioquin numerꝰ q̃
cõſtruitur ex vnitatibꝫ nõ eſſet ſpẽs quãtitatis. q̃ natu/
ram ſupadditam ſubſtãtie ſcat. Dicebat tñ q͂ hoc non
obſtante vnũ ꝯuertitur cum ente. nõ q: ſignificet ipſa3
rei ſubſtantiã. ſed ſignificat accidens quod inheret enti
ſicut riſibile quod ꝯuertitur cum homine ſignificat acci
dens homini inherens. ſed quo ad primũ nõ videᷣ rec/
te ſenſiſſe Auicenna q̃uis eñ eſſe ſit aliud ab eẽntia rei.
nõ tñ eſt intelligendũ q͂ ſit aliq̃d ſupadditũ eſſentie ad
modũ accñtis. quia conſtituitur p principia eſſentie. et
ideo hoc nomē ens q̃d imponiᷣ ab ipſo eſſe eſt idem cu3
vno q̃d imponiᷣ ab ipſa eẽntia. Silr quo ad ſcdm non
videtur recte dixiſſe. ſc3 q͂ vnũ q̃d cõuertitur cum ente
ſit idem cũ vno q̃d eſt principiũ numeri de genere q̃nti/
tatis. Nihil eñ q̃d eſt in vno determinato genere ꝯſequi
tur vlr omē ens. ẽ vnũ q̃d determinaᷣ ad ſpeciale genꝰ
entis. ſ. ad genꝰ q̃ntitatis diſcrete nõ videᷣ cu3 ente vlr
ꝯuerti. Itē ſi vnũ ꝯuertaᷣ cu3 ente tanq̃ eius paſſio ne
ceſſario oportet q͂ cauſeᷣ ex pncipijs entis inq̃ntũ ens ſi
cut q̃dlibet accñs ꝓpriũ cauſaᷣ ex ꝓprijs pncipijs ſui ſub
iecti. ſed ex pncipijs cõibus entis inquãtum ens nõ pt
ſufficiẽter cãri aliq̃d pticulare. ẽ nõ poteſt ſtare q͂ aliq̃d
quod eſt determinati generis et determinate ſpeciei ſit
accidens ꝓprium ꝛ cõuertibile cum ente inquãtum ens
neceſſe eſt ergo cõfiteri q͂ vnũ quod eſt principiũ nume
ri aliud eſt ab vno q̃d cũ ente ꝯuertiᷣ. Un aduertẽdũ ē

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

q vnū (quod cum ente conuertitur) ſup ens nō addit niſi indiuiſionē entis. que quidem indiuiſio cum ſit negatio vel priuatio non ponit aliquā naturā enti ſupadditam. ⁊ ſic non differt ab ente ſm rem ſed ſolum ſm ratōnem. Nam negatio ſiue priuatio non eſt ens nature ſed rationis tm̄. vnum vero (quod eſt principiū numeri) addit ſupra ſubſtantiam rōnem menſure que eſt propria quantitati et primo inuenitur in vnitate. Et dicit negationem ſiue priuationem diuiſionis que eſt ſm quantitatē ꝯtinuā. nūerus de genere quātitatꝭ diſcrete ex diuiſione cōtinui cauſatur. ⁊ ideo talis numerus ad mathematicam ſciam ptinet. cuius ſubſtantia extra materiā eſſe nō poteſt. quātū ſine materia ſenſibili cōſideretur. h' autē nō eſſet ſi vnū quod eſt principiū numeri ſm eſſe a materia ſepararetur. Ulterius ſciendū eſt q Auerrois in iſto quarto Auicennā reprehēdit in hoc q ponit vnū aliquā naturā ſupra ens addere formando talem rōem quā equalenter facit textus Si vnū dicat naturam realiter enti ſupadditam ſic q ens non p ſe. ſed p aliud. ſ. p ſecundā naturā ſit ⁊ dicaṫ vnū. tunc quereret de ſecūda natura an p ſe an p aliud ſit vna. ſi p ſe ita poterat dici de ente. ſi p aliquod aliud quereret iterū de illo alio ⁊ ſic in infinitum. ergo oportet dicere q vnūquodq ens per ſuam ꝓpriam formā p quā eſt ens etiam p eandē ſit vnū et nō per aliquā formā ſupadditam. Hec eſt rō Auerrois q̄ de Auicenna dicit in hoc paſſu Mirū eſt de homine iſto q̄ fuit de lege noſtra. ⁊ tamē ſermones ſuos cū aliis admiſcuit volens inuere q Auicēna in hac materia ſecut' ē aliquā opinionē extraneā Sed ꝯtra Auerroim arguūt aliqui inſecutores Auicēne dicentes ipm fuiſſe emulū. et magis impugnare Auicennā apertius cōtra dicendi q̄ zelo ſciendi. ⁊ impugnāt rōnem Auerrois factam dicentes q peccat ꝯtra figurā ſeu fallaciā figure dictionis et equiuocationis. figure dc̄ōnis q̄dē qꝛ non ſequitur ſi homo ſit alius ab homine p albedinē. q ꝓpter hoc albedo ſit alba p ſe vel p aliud. ſed bñ eſt id quo aliquid eſt album Ita in ꝓpoſito dicunt q ſi ens ſit vnū p formā aliam ab ente qua ens eſt ens nō oportet q illa forma ſit vna p ſe aut p aliud. ſed eſt id quo aliqd eſt vnum. et ita dicūt q Auerrois ſic arguēdo facit fallaciam figure dictionis mutādo quo in quid. Sed ipſi nō vere dicunt nam cōmentator arguit in terminis trāſcendentibꝫ in quibꝫ ꝯcretum de abſtracto verificaṫ. ideo nō ꝯtingit in illis terminis cōmittere fallaciā figure dictionis. Illud autē (qđ p ſimili adducūt de albo et albedine) nō eſt ſile. qꝛ albū et albedo ſūt termini limitati in quibus concretū de abſtracto nō verificatur Sed equiuocationem declarant eſſe in ratōne Auerrois. quia aliqd eſſe aut q̄le per aliud dupliciter contingere poteſt Uno modo p aliud ab vtroq extremoꝝ. Alio modo p aliud ab altero tm̄ Eſt eñ homo riſibilis per formam que eſt alia ab humanitate. ſed non a riſibili prout eſt denominatiue dictum a riſibilitate Similiter dicunt in ꝓpoſito q Auerrois equiuocabat cū querebat vtrū ens ſit vnū per ſe vel per aliud. Et quando vlterius querebat ſi p aliud aut illud aliud eſt vnū per ſe aut per aliud. Sꝫ iterum iſta inſtantia nō valet. quia de vnaquaq re poſitiua vere dicitur q eſt ens ⁊ vna natura. et ideo oportꝫ q ſit ens et vna natā p idē aut p diuerſū ⁊ q ab eodē habeat q ſit ens ⁊ vnū vel a diuerſis. Et ſi dicatur de aliq natura q ab eodem habet q eſt ens ⁊ vna natura. ita dicendū eſt de omībus naturis. Et hoc eſt intētio Auerrois q̄ cōformis eſt Ariſto. et ſic non iuſte reprehendūt eum iſti volentes defendere Auicennam.

Quantum ad ſecundū articulum

Sciendum eſt q hoc nomen ens imponitur ab actu eſſendi q̄ eſt a forma ꝑficiente ⁊ quia ens quando eſt actu per formā perficientē per eandem etiam eſt terminatum in ſe. ⁊ ita vnitum ⁊ indiuiſum. ⁊ ideo ab eodem habet aliquid q eſt ens ⁊ vnū. quia vnū nihil aliud dicit ſupra ens q̄ ipſam indiuiſionem entis Sit igitur

Concluſio Ꝑriſſima ens ⁊ vnum eandem naturam ſm rem importat. ꝓbat Ariſtotel. duabus rōnibus. prima eſt. Quecunq duo addita vni tertio nullam diuerſitatem realem ſibi afferunt illa eadem ſunt ſm rem. p illam maximā quecunq vni ⁊ eidē ⁊c. ſed vnū ⁊ ens homini aut equo addita vel alteri rei nullam diuerſitatem realem afferunt. igitur ⁊c. Minor patet. quia idem realiter dr̄ cum dicitur homo ſine addito. ⁊ cum apponitur ens dicendo ens homo. et ſimiliṫ cum dicitur homo. ⁊ cum apponitur vnus dicēdo. vn' homo. quod ſic probat Ariſtotiles. qꝛ homo et ens homo eadem generatione generātur ⁊ eadem corruptione corrumpunṫ. ⁊ ſimiliter homo et vnus homo. nunq̄ eñ generatur homo aut corrumpiṫ quin generetur aut corrumpatur ens homo. ⁊ ſimiliṫ vnus homo. ergo ens et vnum addita homini non ſupaddunt aliquid ſm rē ab homine diſtinctum. Secunda ratio. quecunq duo predicantur de ſubſtantia alicuius rei p ſe et non ſm accidens illa ſunt idē ſm rem. ſed ita eſt de ente et vno igitur ⁊c. Minor patet. quia vel vnumquodq eſt vnum et ens p ſuam ſubſtantiam vel per aliquā naturam ſibi ſupadditam. ſi primum ita poterat prius dici. ſi ſecundum ita poſſet queri ſicut queſitum eſt. ⁊ ſic procederetur in infinitū quod eſt impoſſibile. ergo oportet dicere q vnūquodq ſit vnum ⁊ ens per ſe ⁊ non per accidens ſibi ſuperadditum. ⁊ hoc eſt quod dici ſolet q ens ⁊ vnum dicunt ſubſtantiam cuiuſlibet rei. Patꝫ ergo q vnū ſupra ens non addit aliquid ſm rē diſtinctum. ſed ſignificat idem ſm rem et etiā conuertibiliter. in quo differt vnū ab aliis que non addunt ſupra ens ſm rē aliquid. quia nihil eſt quod enti ſm rē aliquid ſupaddere poſſet. multa tamen ſunt que non conuertunṫ cum ente. vt ſubſtantia quātitatis et huiuſmodi

Concluſio ſecunda. vnum ſupra ens addit aliquid ſm rationem. patet p autoritatem phi dicentis q ens ⁊ vnum ſunt idem ⁊ vna natura. ſed non vna ratione oſtenſa. Et ratione ſic arguitur. vnum ſignificat indiuiſionē entis in ſe. que quidem indiuiſio nomine entis non ſignificatur. igitur ⁊c. Item cū vnum non addat aliquod ſm rem ſupra ens. ⁊ conuertatur cum ente tunc ſi nō adderet aliquid ſm rationem eſſent penitus ſynonoma. et ſic eſſet nugatio dicendo ens vnum. Uerū eſt tamen q illud additum ſupra ens (qđ eſt negatio diuiſiōis entis in ſe. que quidem negatio eſt ens ſm rationem) ꝯtm̄ fundamentū tamen habet in re. qꝛ vt dictū eſt talis negatio diuiſionis fundatur in ipſa forma ꝑficiente ⁊ terminante. ⁊ per ꝯñs vniente potentiā in ſe. Ex his concluſionibus infert phs. infert riſiones ad multas q̄ſtiones diſputatas in tercio hui' Et infert primo q iſta ſcia hꝫ cōſiderare de vno. patet quia idem ſignificat cū ente. In-

fert ſecundo q tot ſunt ſpēs vnius quot ⁊ entis quedam ſpēs vnius ſumunṫ ſm ſpēs entis q̄ ſunt predicamenta Nam vnū in ſubſtantia facit idē: vnū in quātitate facit equale. vnū in qualitate ſimile. et ſm alias ptes entis poſſent ſumi alie ſpecies vnius ſi eſſent nomia impoſita. Infert tercio q ſicut ad iſtā ſcientiā ptinet conſiderare de omībus ptibus entis. ita ⁊ de omībus ptibꝫ vnius ſcꝫ de eodē ſimili equali ⁊ aliis modis vnius. Infert quarto q etiam ad vnū reduci pñt quecūq inter ſe hñt oppoſitionē contrariā. quia in omnibus contrariis clauditur oppoſitio priuationis ⁊ habitus. mō prima priuatiua ſunt vnū ⁊ multitudo. vnū eñ dr̄ priuatione diuiſionis que eſt de intellectu multitudinis. ⁊ ita et hec ſequitur q cum hec ſcientia habeat cōſiderare de vno ⁊ oīa contraria reductionē habeant ad vnū q etiā hec ſcientia habeat ꝯſiderare de natura contrarioꝝ. Infert quinto q ptes iſtius ſcie diuidēde ſunt ſm ptes entis ⁊ vnius ⁊ nō ſolum ptes iſtius ſcie. imo generaliter ptes totius phie. ⁊ quia inter ptes entis ⁊ vni' prima ⁊ principalis pars eſt ſubſtantia. ⁊ ptes ſube adhuc ordinem habent. nā ſuba immaterialis prior eſt ſenſibili et inter ptes phie illa (q̄ eſt de ſuba immateriali) prior eſt illa que eſt de ſubſtātia ſenſibili. ⁊ hoc eſt veꝝ ſimplr loquēdo. quia ordine doctrine noſtre eueſo mō eſt. ideo etiā in iſta ſcientia in qua tractatur de oībus ptibus ſubſtantie pcedit phs ſm ordinem doctrine. prius eñ ponitur pars que eſt de ſubſtantia materiali. ⁊ deinde ps que eſt de ſubſtātia immateriali. Infert ſexto q ad hāc ſcientiā non ſolum ptinet conſideratio de vno ⁊ ſpeciebus eius imo ⁊ de oppoſitis iſtoꝝ. quia oppoſitorum eadem eſt diſciplina Ex quo ſequitur q hec ſcientia habꝫ cōſiderare de multitudine que opponitur vnitati et de modis multitudinis q̄ modis vnius opponunṫ. Infert ſeptimo q hec ſcientia non ſolū habet conſiderare iſtas paſſiones cōes entis. ſ. vnū ⁊ multa ⁊ modus vnius ⁊ multitudinis. imo etiam accñtia paſſionū iſtaꝝ. qꝛ omnes dubitationes (q̄ pñt moueri de iſtis) ſoluēde ſunt in aliqua ſcia. ſed de pdictis cōibus paſſionibꝫ mouenṫ alique q̄ſtiones vt pōt queri vtrū tm̄ vnū vni eſt cōtrariū. ⁊ quot modis dr̄ cōtrariū ⁊c. ergo opꝫ q iſte queſtiones in aliqua ſcia ſoluerenṫ. ſed nō pñt ſolui in aliqua alia q̄ in iſta. qꝛ ad aliam ſciām nō ptinet cōſiderare de q̄bus formanṫ igiṫ ⁊c. Sed preter iſtas ꝓbationes proprias adducit Ariſtotiles poſtmodū duas rationes cōes ad ꝓbandū q de omībus pdictis habet metaphiſicus ꝯſiderare Prima eſt. qꝛ dyalecticus ⁊ ſophiſta eādem ſubinduūt figurā cum primo pho. ⁊ tñ diſputāt de pdictis intentionibꝫ cōibus. ergo primus phs hꝫ eas conſiderare. Alia rō. quecūq reducunṫ in vnū p ens debent in iſta ſcia cōſiderari cuius eſt cōſiderare vnū ⁊ ens. ſed omnia predicta que. ſ. dicūt ſpēs vnius ⁊ multitudinis reducuntur in vnum ⁊ ens. ergo ⁊c. et hanc reductionē p inductionem et exēpla late deducit Ariſtotiles in textu Ex his infert phus finaliter q nulla ſcientia alia ab iſta huiuſmodi intentiones cōmunes habet conſiderare. ſed alie ſcientie particulares vtuntur iſtis, tanq̄ ſuppoſitionibus. ex quo vlterius infert q hec ſcientia non ſolum habet conſiderare de intentionibus pronominatis. ſed etiam qualcūq intentiones cōmunes habet cōſiderare vt de priori ⁊ poſteriori toto ⁊ pte ⁊ ſic de aliis. et iſte intentiōes cōes dicunṫ accñtia cōia entis inquātū ens Sed circa dicta oriunṫ aliqua dubia

Dubitatur Primo vtrū vnū priuatiue opponitur multitudini ſicut videtur dicere textus Arguitur. q non. quia ſequeretur q vnū eſſet poſterius multitudine. ſequeretur etiā q multitudo poneretur in diffinitione vnius ſicut habitus in diffinitione priuationis. cuius tamen oppoſitum eſt verum. nā multitudo per vnū diffinitur. Eſt eñ multitudo vnitatum aggregatio Ad dubiū dicitur q vnum (qđ conuertitur cum ente dicit) priuationem diuiſionis. nō quidem que eſt ſm quantitatem. qꝛ hoc dicit vnum qđ eſt principium numeri. ſed dicit priuationem diuiſiōis formalis que fit per oppoſita. cuius radix prima eſt oppoſitio affirmationis ⁊ negationis. nam illa ab inuicem formaliter diuiduntur que ita ſe habent q vnum nō eſt aliud. Ex quo patet q talis eſt ordo in iſtis apud intellectum. nam primo intelligitur ipſū ens. ſecundo oppoſitum eius ſcꝫ non ens. ⁊ p cōſequens iam intelligiṫ diuiſio. quia iam intelligitur q ens non eſt non ens et poſtea intelligitur vnum quod talem diuiſionem priuat. et poſtea multitudo in cuius ratione cadit diuiſio. ſicut in ratione vnius cadit indiuiſio. ⁊ ſic patet q vnum nō dicit priuationem multitudinis. ſed dicit priuationem diuiſionis. que tamen bene clauditur in ratione multitudinis. Et ſic non ſequitur q vnū eſt poſterius multitudine. ſed bene eſt poſterius diuiſiōe. Et iterū aliqua diuiſa rationem multitudinis habere non poſſunt niſi prius cuilibet iſtorum diuiſorum ratio vnius attribuatur. Et ſic patet. q vnum ſequitur ſm intellectum diuiſionē cui priuatiue opponitur. ſed precedit multitudinem tanq̄ principium multitudinis. neq multitudini opponitur niſi pro quāto in ratione eius clauditur diuiſio Ergo hec patet reſponſio ad obiecta

Dubitatur ſecundo in quo habent ſimilitudinē dyalecticus ⁊ ſophiſta cum primo pho Reſpondetur q ſicut primus phs conſiderat de omni ente nature p principia intrinſeca ⁊ realia et per ſe entis inquātum ens. ita dyalecticus pro obiecto habet ens rationis quod addit enti nature. quia circa omē ens nature negociari poteſt ratio. ⁊ in hoc habent ſimilitudinem Sed diſſimilitudinem habent. nam primus phus vt dictum eſt pcedit ex principiis realibus entis inquātum ens. et p ſe ad demonſtrandum ea que ſunt cōſideranda circa cōmunia entia ſm q entia ſunt. Dyalecticus vero pcedit ex cōibus intentionibus ratōnis. q̄ extranee ſunt nature rei ideo phus primus eſt vere ſciens. dyalecticus vero opinans tm̄. ideo dicit textus q poteſtate differūt Habet etiā ſophiſta ꝯuenientiā cū primo pho. qꝛ circa oē ens laborat Et differūt a pho primo in vite ꝓhereſi h' eſt in electione ſeu deſiderio vite. qꝛ phs q̄rit ſcire veritatem. ſophiſta vero q videaṫ ſcire quis neſciat Et hic eſt cauēdum q cum dr̄ q dyalectica et ſophiſtica nō ſunt ſcientie hoc eſt intelligendū de ipſis inquātum vtentes ſꝫ. q̄a inquantum docentes ſunt ſcientie

Dubitaṫ tercio. ꝑ q̄uē modū cōſiderāde ſunt in iſta ſcia iſte cōes intentiones. ſ. vnū multitudo ⁊ etiā illa que ſignificāt modos vni' ⁊ multitudinis. Reſpōdet textus q cū quelibet iſtaꝝ multiplr dicatur ſicut et ens nō tñ dicunṫ pure equoce. ſed q̄libet ſignificat plura ad vnū. hoc eſt ſm analogiā ⁊ ꝓportionē ad vnū. ideo cadere poſſunt ſub vna ſcia. ad hoc eñ q aliq̄ cadant ſub vna ſcia nō requiritur q dicanṫ ſm vnū hoc eſt vniuocē.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſufficit ꝙ dicunt̃ analogice. ⁊ ſic ſunt cōſideranda ꝙ qđ libet eoꝝ eſt. primo diſtinguendū et videndū eſt int̃ ſignificata cuiuſlibet qđ eſt primū. ⁊ ꝯſequēter videatur q̄ eſt ꝓportio ſiue habitudo cuiuſlibet ad ipm̄. ⁊ ꝑ hoc videat̃ tandē qualis erit reductio cuiuſlibet iſtoꝝ ſignificatorū ad vnū qđ eſt prima paſſio entis. ⁊ ꝯſequēter ad ens. ⁊ ideo Ariſto. librū ſequentē fecit in quo aperit multitudinem oīm iſtoꝝ noīm ꝑtinentiū ad hanc ſciam ⁊ erga multiplicitate cuiuſlibet oñdit quod eſt primū ⁊ principale ſignificatū cuiuſlibet. ⁊ ꝯſequēter oñdit ordinē illoꝝ ſignificatoꝝ ad primū. ⁊ ideo liber de quotiens appellat̃. ⁊ hoc facto facilius eſt in ſequentibꝫ libris ſoluere queſtiones ꝑtinentes ad iſtā ſcientiā Quia q̄ bene ſciunt terminorū ſignificationes ſunt prope videre verum

Ad rōes Ante oppoſitū. ad primam đr ꝙ vnū non eſt denominatiuū ſcḋm rē ſed ſolum ſcḋm rōnem. Ad ſecūdā đr ꝙ negatio diuiſionis (quā vnū ſignificat) nō eſt ens nature ſed rōnis tm̄. Ad terciā iam patuit differentiā inter vnū quod cōuertitur cum ente ⁊ vnū quod eſt principiū numeri Ad quartā đr ꝙ permenides et meliſſus intelligebant ſuam poſitionē de vno quod eſt principiū numeri Ad quintā đr ꝙ diſtinctō rōis que eſt inter ens ⁊ vnū tollit nugationē Ad vltimam dicitur ꝙ quāuis vnū opponatur multitudini ꝓ q̄nto in ratione multitudinis clauditur diuiſio cuius priuationē đr vnū quā priuationē nō đr ens noīe ſuo. ideo nō ſequitur ꝓpter hoc ꝙ multitudo ſit nō ens

Congruit autem maxime cognoſcentes circa vnūquodq; genus habere differentie firmiſſima rei principia. quare et de entibus inq̄ntū ſunt entia omniū firmiſſima. eſt autem hic philoſophus ipſe ⁊ firmiſſimū omniū principiorū eſt. contra quod mentiri impoſſibile eſt. notiſſimum enī eſſe tale eſt neceſſe. Nam circa q̄ ignorant decipiuntur oēs ⁊ non cōditionale. qđ enī neceſſariū habere quodcū; entiū hoc vero non conditionale. quod autem cognoſcere eſt neceſſariū quodcū; cognoſcentē et venire habentē eſt neceſſe Quod q̄dem igitur tale principium omniū ſit firmiſſimū palam. Quid vero ſit illud. poſt hoc dicamus. idem enī ſimul eſſe et nō eſſe in eodē et ſcḋm idem eſt impoſſibile. ⁊ q̄cunq; alia determinarem᷒ vti; ſint determiata ad logicas difficultates. hoc aūt oīm firmiſſimū eſt ꝓncipiū. hꝫ enī dictā determinationē impoſſibile. nam quecū; idē exiſtiare eē et nō eē queādmodū q̄dē q̄dā putāt dicere Eraclitū. nō enī eſt neceſſe q̄ aliq̄s đt hoc exiſtiare

Si vero nō ꝯtingit ſil' ineſſe eidē cōtraria determiata ſint aut nobis ⁊ huic ꝓpōni cōſueta. Cōtraria vero eſt opio opinioni q̄ ꝯtradictionis palā: q: impoſſibile ſil' exiſtiare eundē eſſe ⁊ nō eſſe idē. ſil' enī habebit ꝯtrarias opiones q̄ de h̄ eſt mētitus. q̄propter oēs demōſtrantes in hāc reducūt vltimā opinionē. natura nam; ꝓncipiū ⁊ aliaꝝ dignitatū hec oīm. Sūt autē q̄dam q̄ vt dixim᷒ dicebāt ꝯtingere idē eſſe et nō eſſe exiſtimare ita vtunt̃ aūt rōne hac multi coꝝ q̄dē natura. nos autē nūc accipim᷒ q̄ſi impoſſibili exñte ſimul eſſe ⁊ nō eſſe. ⁊ ꝑ hoc oſtēdemus ꝙ firmiſſimū id principioꝝ eſt omniū. Volūt aūt ⁊ hoc q̄dā demōſtrare ꝓpter ineruditionē. Eſt enī ineruditio nō cognoſcere q̄rū opꝫ q̄rere determinationē. ⁊ q̄ꝝ nō opꝫ. totalit̃ q̄dē enī oīm eſſe demōſtrationē eſt impoſſibile. nā in infinitū ꝓcederet. vt nec ita foret demōſtratio Si vero q̄rundā nō opꝫ demonſtrationē q̄rere qđ v. l. ait mag' eē tle ꝓncipiū nō hñt dicere Eſt aūt demōſtrare elēctice ⁊ de hoc. q̄a impoſſibile ſi ſolū aliq̄d đt q̄ dubitat. ſi vero nihil. deriſio eſt q̄rere rōem ad nullā habentē rōnem' inq̄ntum nō hñt rōem. ſilis enī plāte talis iam eſt. elentice aūt dico demōſtrare vti; videbit̃ petere differre ⁊ demōſtrare. q: demōſtrat q̄dem quod in p̄cipio. ſed nec tali exiſtēte cauſa elenchus vti; erit ⁊ non demonſtratio Principium vero ad omnia talia non velle aut eſſe aliquod dicere aut non eſſe. Hoc enim forſan vti; quis opinabitur ꝙ a principio petere. Sed ſignificare quidem aliquid et ipſi et alij. hoc enī neceſſe ē ſi dicat aliquid. ſi enim non cum tali vti; non erit ſermo. nec ipſi autem ad ſeipſum nec etiam ad alium. Si quis autem hoc dederit. erit demonſtratio. Jam enim erit aliquid diffinitum ſed tantum autem non erit demonſtrans. ſed erit ſu/

ſtruens. interimens enī rōnem ſuſtinet rōnem Primū q̄dem igitur manifeſtū ꝙ hoc quidem verum q̄d ſignificat nomē eſſe aut non eē hoc quare nec vti; omne ſit. et non ſic ſe habebit. Amplius ſi hō ſignificat vnū. ſit hoc aīal bipes Dico aūt vnū ſignificare hoc. ſi hoc eſt homo. ſi ſit aliquid hō hoc eſt hominē eſſe. nihil autem differt nec ſi plā q̄d dicat ſignificare.

Queritur Tercio. vtꝝ primū principium ſit iſta ꝓpoſitio impoſſibile eſt idem ſil' ineſſe ⁊ non ineſſe eidem. Arguit̃ ꝙ non. q: primū principiū dꝫ eſſe notiſſimū. ſed hec ꝓpō non eſt notiſſima cū ſit negatiua q: affirmatiua notior eā. ḡ ⁊c. Scḋo arguit̃. illa ꝓpoſitio eſt notiſſima in qua idē de ſeipſo p̄dicat̃. vt đt Boetius ſed hoc nō fit in iſta. ḡ ⁊c. Tercio arguit̃ circa iſtam ꝓpōem contingit errare. ḡ non eſt naturaliter hominī nota. ḡ nō eſt primū principiū. Añs pꝫ primo. q̄a illi ꝓpōni ꝯtradicebāt aliq̄ui antiqui eam negātes. Secūdo. q: aliqui eam demōſtrare voluerūt. Tercio. quia aliquis ſi' et ſemel p̄t opinari iſtas duas. oīs mula eſt ſterilis. ⁊ iſta mula hñs magnū ventrē non eſt ſterilis. ⁊ ſic opinat̃ iſta duo. oīs mula eſt ſterilis. ⁊ nō oīs mula eſt ſterilis. ḡ opinatur duo cōtradictoria In oppoſitum eſt Ariſtotiles in primo capłō ſecunde ꝑtis huius libri Pro reſponſione eſt

Sciendum Primo. ꝙ poſtq̄ Ariſtote. ꝓpoſuit queſtiones motas et diſputatas in tercio de cōſiderandis in iſta ſciā q̄tum ad ſubſtantiaꝫ et accñtia et paſſiones entis inq̄ntū ens ⁊ accñtia q̄ circa hmōi paſſiones acquiri poſſunt. Cōſequent̃ in hac ſcḋa parte principali huius libri ſoluit queſtionē qua q̄rebat̃. Verū ad ſcientiā ad quā ꝑtinet cōſiderare de primo ente qđ eſt ſubſtātia ꝑtineat etiam ꝯſiderare de primis principijs demōſtrationis q̄ dignitates ſeu animi cōceptiones appellant̃. et iſtam queſtionē terminat Ariſtotiles affirmatiue. et deinde determiat ꝙ inter hmōi dignitates cōes vna eſt ſimpliciter ꝓma ad quā finalit̃ reducunt̃ omnes alie de qua maxie habet ꝯſiderare hec ſcientia. Et oſtendit phs ꝙ talis dignitas. prima eſt illa de qua eſt pñs queſtio. et ꝯſequēter remouet errores circa hmōi dignitatē circa quā aliqui errauerūt eam negādo Alij vero circa eā errauerūt volētes eā demonſtrare et vtri; errorē remouet Ariſtotel. in hoc quarto

Sciendū ſcḋo. ꝙ Ariſtotiles in hoc quarto conſiderat illā dignitatē non determinādo eam. ſed ſolū elenchice arguendo cōtra negātes eam. et ponēdo ſignificationes terminoꝝ cōmuniū ex q̄bus hec dignitas ⁊ alie cōmunes cōſtituunt̃. q: principia cognoſcimus inq̄ntum coꝝ termini cognoſcunt̃. vñ in argumētationibꝫ elenchicis quas facit ꝯtra negantes iſtam dignitatem maxime vtitur ſignificationibus terminoꝝ.

Concluſio Prima ad hanc ſcientiam et nō ad aliam ꝑtinet conſideratio primaꝝ dignitatū ꝓbat Ariſto. rōe ⁊ ſigno Rōe ſic. q̄cunq; inſunt oībus entibꝫ inq̄ntum entia ſūt ⁊ nō alicui enti determiato ſcḋm ꝙ eſt ab alijs diſtinctū illa ꝑtinet ad ꝯſideratōeꝫ huius ſcie q̄ metaphiſica đr. q: eſt de traſcēdentibꝫ. ſꝫ iſte dignitates ſūt hmōi cū ſint ꝯſtitute ex terminis traſcendentibus Signo arguit̃ ſic. nos nō videm᷒ ꝙ aliq̄s ꝑticularīt̃ intendēs determinare de aliq̄ ꝑticulari ꝙ ꝯgnitus ſit dicere aliqđ de hmōi dignitatibꝫ vtꝝ vere ſint aut nō neq; geomet neq; ariſmetric᷒ ſꝫ vtunt̃ oēs iſti ꝑticulares artifices hmōi dignitatibꝫ nō demōſtrantes eas ſꝫ ſupponētes. vtunt̃ dico inq̄ntuꝫ ꝯgruit ſuo generi ſcibili vt patuit ꝓmo poſterioꝝ. Dicit tñ text᷒ ꝙ nō immerito aliqui naturales de hmōi dignitatibꝫ ſe intromiſerunt. q̄a vno incōueniēti dato alia ꝯtingere nō eſt incōueniens. Iſti enī p̄ter ſubſtātias ſenſibiles et materiales nullaꝫ aliā poſuerūt. ⁊ ſi hec poſitio eſſet vera phīa naturalis eſſꝫ ꝓma phīa. ⁊ intendētes de ente materiali de omni ente intenderēt. ⁊ ſic ad phīam naturalē ꝑtinet de hmōi dignitatibus ꝯſiderare Sed hec poſitio nō eſt vera. naꝫ vt patuit octauo phiſicoꝝ p̄ter ſubas naturales et mobiles neceſſe eſt ponere ſubas immateriales ⁊ immobiles q̄ realiter ſūt ſupra materiales ⁊ finaliter deueniendū eſt ad ſubam que eſt ens ꝑ eſſentiā. et de hmōi ſubſtantijs immaterialibꝫ ⁊ de ꝓmo ente ſimplr̄ huic ſcie que ꝓma phīa đr ꝓpria eſt ꝯſideratio Ex quo ſequit̃ ꝙ etiā huic ſcie ⁊ non naturali phīe aut mathematice ꝓpria eſt conſideratio entis inq̄ntum ens ⁊ coꝝ q̄ huic inſunt ſcḋm ſe. quia in analogatis eius eſt cōſiderare analogon cuius eſt cōſiderare primū ſue analogie Ex cōcluſione predicta iam arguit Ariſto. contra illos q̄ hmōi dignitates primas ꝯſiderauerūt eas demōſtrando. q: cum ex terminis ſimplr̄ primis ꝯſtituant̃ non pñt habere ꝓpōnes priores ꝑ quas a priori notificari poſſint. ſed iſti ſic errauerūt ex ignorantia logice cuius eſt docere quoꝝ eſt demonſtratio et quorum non

Concluſio ſecunda. et ſi hec ſcientia omnes dignitates communes conſtitutas ex terminis tranſcendentibus conſiderare habeat eas notificando quantū ſunt notificabiles principaliter. tamen et maxime habet conſiderare dignitatem ſimpliciter primam. probat textus tali ratione in quocun; genere ille eſt maxime cognoſcitiuus qui certiſſima ⁊ firmiſſima cognoſcit principia. quia certitudo cognitionis ex certitudine principioꝝ dependet. ſed philoſophus primus cum dicatur ſapiens inter philoſophos maxime cognoſcitiuus eſt ⁊ in ſua cognitione firmiſſimus. alr̄ non diceretur ſapiens. q: hec eſt vna de cōditionibus ſapientis. ergo debꝫ conſiderare et cognoſcere certiſſima ⁊ firmiſſima. ſed primū principium ſimpliciter inter omnia eſt firmiſſimum ⁊ certiſſimum. alr̄ non eſſet primum principium. ergo p̄cipaliter ⁊ maxime habet conſiderare phs primus notificādo ipſum. eo modo quo eſt notificabile. ſcꝫ tradendo rationes terminoꝝ ⁊ elenchice arguendo contra negantes ipa ex rōnibꝫ terminoꝝ ſiue ex ſcationibꝫ qđ idē eſt. Nā vt hꝫ in textu rō quā ſcat nomē eſt diffinitio.

Concluſio tercia. ⁊ finalis ad q̄ſitū ꝓmū ꝓncipium eſt iſta ꝓpō Impoſſibile eſt idē ſil' ineē et nō ineē eidem. appoſitis alijs ꝯditionibꝫ quā ad verā ꝯtradictionē requirunt̃. ꝓbat̃ rōe textus. q: illud eſt ꝓmū ꝓncipiū qđ ē certiſſimū et firmiſſimū. ſed ſic ē de iſta ꝓpōne igitur ⁊c. Minorē ꝓbat Ariſto. q: ad hoc ꝙ aliqđ ſit primū pricipium firmiſſimū et certiſſimū tres conditiones requirunt̃. ⁊ ſufficiūt. ſ. ꝙ circa primū p̄cipiū nō ꝯtingat er/

tate ſeu mentiri. ꝙ non ſit conditionale hoc eſt ꝙ veri/
tas eius nō ſupponat alicuius veritatē ex qua depēde/
at. ⁊ ꝙ hmōi principiū homini adueniat q̄ſi ꝑ naturaꝫ
et nō acq̄ratur ꝑ demonſtrationē aut aliqua alia argu
mentatōe. ſed ille tres ꝯditiones conueniūt illi ꝓpoſitō
ni igr̄ ⁊c. Iſtā minorē ꝓbat tertius primo de prima. q̄a
impoſſibile eſt eſſe ꝯtraria in eodē ſubiecto. ſed opinio/
nes contradictorioꝝ ſunt cōtrarie vt habet̄ in fine ſcd̄i
periarmenias ⁊ in hoc paſſu. ꝗ̄ non pn̄t ſimul eſſe in eo
dem intellectu. ꝗ̄ non cōtingit mētiri vel mente errare
circa illam ꝓpōnem q̄ eſt. non ꝯtingit ſit idem ineſſe ⁊ nō
ineſſe eidem. Et ſi dicatur ꝙ eraclitus oppoſitum dicat
Rn̄det tertius ꝙ non eſt ineſſe ꝙ quicq̄d aliq̄s ore di/
cit ꝙ hoc mente capiat ⁊ q̄uiſ eraclitus hoc ore ꝓferre
bat mente tn̄ non capiebat nec capere poterat De ſecū
da ꝯditione ꝓbat̄. q: iſta ꝓpō ꝯſtituta eſt ex terminis en/
tis ⁊ oppoſito eius q̄ ſunt primi termini ſimplr̄. ideo ens
claudit̄ in intellectu cuiuſlibet termini et nō ecōtra. ergo
hmōi ꝓpō non eſt cōditionalis id eſt nō p̄ſupponit aliaꝫ
ꝓpōnem p̄orem ex qua veritas eius depēdeat ſicut ne/
q̄ꝫ termini eius reſolubiles ſunt in priores terminos. Si
militer pꝫ de tercia. q: ex quo hec ꝓpō eſt cōſtituta ex ter
minis primis ſimplr̄ et cōiſſimis ſeq̄tur ꝙ eius noticia
naturaliter homini adueniat Unde intellectus noſter in
ſua cognitione ꝓcedit a cōibus ad ſpēalia vt pꝫ in ꝓ
hemio phiſicoꝝ quare opꝫ ꝙ cōiſſimi termini ſint natu
raliter ſibi noti. ideo dt̄ Auicēna ꝙ ens et res ꝑma im/
preſſione imp̄mūtur in aīa noſtra. Unde hic notandum
eſt cū ſit duplex opatio intellectus. ſ. ſimplicium intellige/
tia ⁊ compoſitio ⁊ diuiſio. opꝫ ꝙ qualis eſt ordo int̄ ſim
plicia q̄ per primā opationē intellectus cognoſcūtur. ta
lis ꝑt ſit ordo in ꝯpoſitionibus. ⁊ ita ſicut ens claudit̄
in intellectu totius ⁊ ptis ⁊ generaliter cuiuſlibet ſimpli
cis intelligibilis. nec ſupponit ens in ſuo intellectu intel/
lectū prioris intelligibilis: ideo ſuus intellectus non eſt
cōditionalis ſiue ex ſuppoſitione. ita opꝫ ꝙ illud primuꝫ
complexū ex ente ⁊ oppoſito illius in ſcd̄a opatione intel
lectus ſit primū ⁊ claudatur in omi alia cōpoſitione. nec
veritas eius ſupponit veritatē alicuius prioris cōpoſi/
tionis ex qua depēdeat. ⁊ ita ſicut totū ⁊ pars ⁊ quod/
libet intelligibile ſimplex non intelligit̄ ꝑ primā opatio/
nem intellectus niſi intellecto ente. ita iſta ꝓpō omne to/
tum eſt maius ſua pte ⁊ q̄libet alia ꝓpō vera non intelli/
gitur per ſcd̄am opationē intellectus niſi intellecto pri/
mo principio ꝯplexo Ulterius ſciendū eſt circa iſtas
tres cōditiones ꝙ rō prime eſt. q: cum holes non deci
piantur niſi circa ea que ignorant̄. ⁊ primū principiū di
catur firmiſſimū q: eſt primo cognitū ſeq̄tur ꝙ debet eē
tale ꝙ circa ipm̄ non cōtingat errare ſeu mētiri. Rō ſe/
cūde eſt. quia impoſſibile eſt illud eē ꝯditionale quod
eſt neceſſe habere q̄cunq̄ ens in ſua intelligibilitate. q:
opꝫ illud ꝓcedere intellectū cuiuſlibet entis. Rō tercie ē.
q: q̄d per demonſtrationē accipitur ab alio accipit ſuaꝫ
certitudinē. ꝗ̄ primū principiū. quod non accipit firmi/
tatem per aliud non cognoſcitur per rōcinationē. ſed ꝑ
hoc ꝙ eius termini cognoſcunt̄. quoꝝ noticia habetur
p̄mordialiter per ſenſum. conſequenter per memoriam
deinde per experimentū et finalr̄ mediante lumine intel
lectus agentis per intellectum

Ad rōes Ante oppoſitum. ad primā dicit̄ ꝙ illa negatiua equaliter iſti affir/ matiue neceſſe eſt idē non ſit̄ ineē et non ineſſe eidem Ad ſecundā dr̄ ꝙ veritas ꝓpōnis in qua affirmatur idē de ſeipſo etiā ſumitur ex veritate illi⁹ p̄mi principij. Nec voluit dicere Boetius ꝙ ſit no tior primo principio. ſed dr̄ notiſſima ꝓpter ꝓpinquitatē quā hꝫ cum primo principio Ad terciā dr̄ de antiq̄s eīn dictū eſt ꝙ q̄dam ore dixerunt mente tn̄ aſſentire nō poterant oppoſito primi principij alīs ſimul ⁊ ſemel eſſet informatus ꝯtrarijs opinionibus. Ad quartū dr̄ ꝙ ſi aliquis ſciat actu iſtā omnis mula eſt ſterilis et cuꝫ hoc opinatur actu iſtā hec mula hn̄s magnū ventrē non eſt ſterilis. hoc cōtingit. q: non cōſiderat actu ꝙ hec mula hn̄s magnū ventrē ſit mula. et ſic ignorat hanc ꝑticula/ rem cūꝫ actu ſub illa vniuerſali. ⁊ hoc modo vt patuit ſe cūdo prioꝝ bene eſt poſſibile ſimul opinari ꝯtraria et ſi/ mul ſcire ⁊ ignorare ſicut ibi declaratū eſt magis ample

Solum autem diffinita ponet̄ eīn vtriq̄ ratio nibus alterū nomen. Dico autem vt ſi non di cat vnū ſignificare ſed multa. quoꝝ vnius qui dem vna rō animal bipes. Sunt autem ⁊ alie plures ſed diffinite numero. ponetur eīn vtriq̄ ꝓprium nomen ſm̄ vnāquāq̄ rōnem. Si autē non ponat̄. ſed infinita ſignificare dicat. palaꝫ quia nō vtriq̄ erit ratio. nam non vnum ſignifi care nihil ſignificare eſt. nō ſignificantibꝫ autē nominibꝫ aufert̄ ad inuiceꝫ diſputare. Scd̄m veritatem autem et ad ſeipſum nihil enim con tingit intelligere niſi intelligentē vnum. ſi autē contingit. ponatur huic rei nomen.

Queritur Quarto vtrū noſter intellec tus poſſit ſimul multa intel ligere. Arguitur ꝙ ſic. q: cō tingit multa ſcire. ergo et intelligere Anō pateꝫ ꝑ phm̄ ſed ꝯn̄a tenet. q: ſcire ⁊ intelligere idem ſunt Secun/ do ſic viſus ſimul videt colorem et figurā rei. ſiſr̄ ſenſus cōis ſimul cognoſcit plura ſenſibilia diuerſoꝝ ſenſuum cum inter ea ponat diſtinctionē. ergo a fortiori intellect⁹ ſimul plura intelligit Arguitur tercio. ſpēs intelligibi les reꝝ non contrariātur eſto ꝙ ſint de rebus cōtrarijs ergo ſimul pn̄t plures intellectum informare. ⁊ per ꝯn̄s intellectus noſter per eas poterit multa ſimul intellige/ re. Quarto arguitur. intellectus nr̄ cognoſcit totum vt totū eſt. ergo ⁊ ptes totius. ergo cognoſcit plura Quinto arguitur. intellectus noſter ponit couenien/ tiam et dr̄iam inter aliqua. ergo ſimul ea cognoſcit. Si/ militer intellectus nr̄ cōponit ⁊ ſillogiſat. cognoſcit etiā relationem. ⁊ ſic cognoſcit ſimul relatiua. videtur ergo ꝙ ſimul plura poſſit intelligere In oppoſitum eſt ter/ tius ſic dicēs. nihil eīn ꝯtingit intelligere nō intelligentē vnū. et ꝑ hoc ꝓbat ꝙ oīe nomē vnū ſignificat Omiſ ſis varijs opinionibus ꝓ viſione ſit iſta

Concluſio Rn̄ſiua ad q̄ſitum: intelle ctus noſter nō pōt ſil̄ plu ra intelligere vt plura ſūt. probatur ſic. q: intellectus noſter ſe habet tanq̄ tabula raſa in qua nihil depictū eſt. ſed tabula raſa nō poteſt ſi/ mul ⁊ ſemel diuerſis figuris figurari. ergo etiā intellect⁹ noſter nō poteſt ſimul ⁊ ſemel ⁊ ſm̄ actū diuerſis formis intelligibilibus informari. ergo nō poteſt ſimul intelligere plura vt plura ſunt: Item intellectus noſter eſt vna po/ tentia finita ⁊ limitata circa vnū obiectum finitū ⁊ limi tatū. et ꝑ ꝯſequens non poteſt ſimul intelligere plura vt plura ſunt. Et ſi obijciat̄ q: ſpēs manent in ipſo in/ tellectu poſt actuale intelligere. ergo intellectus ſimul in formatus pluribꝫ ⁊ diuerſis formis intelligibilibus po/ terit ſimul diuerſa intelligere. Rn̄detur ꝙ ſpēs intel/ ligibiles poſt actuale intelligere bene manēt habitualit̄ eīn ſiue in actu impfecto et ſemipleno ſiue vt in ſomno. ⁊ hoc nō eſt incōueniēs Nec ꝓpter hoc ſequit̄ ꝙ itellect⁹ ſi mul intelligat plura. q: dū actu ꝑ ſpēm vnam intelligit talis ſpēs eſt forma intellectus non ſolū per modum ha bitus aut actu impfecti. ſed ꝑ modū actus ꝑfecti et ex/ erciti Si obijciat̄ iterū de illo qui ſimul vult plura vt diuitias ⁊ honores. et de illo qui ſimul diligit patrem ⁊ matrē. et cū nihil velimus niſi ꝑus illud intelligam⁹. ſe/ quitur ꝙ talis ſimul plura intelligit. Rn̄dendū eſt ꝯſi/ militer de volūtate ſicut de intellectu. ſcꝫ ꝙ non poteſt q̄s ſimul velle plura vt plura ſunt: Cum eīn obiectū volun tatis ſit finis. quicq̄d volumus vel eſt finis vel ordina/ tum ad finē. et ſi ſint plura ordinata in vnū finē ea poſſu mus ſimul velle ſub ordine quē habent ad illuꝫ finem. et ſic volumus ea per modū vnius. Si ꝟo ſint plura ordi nata in diuerſos fines et que nō ſint vna rōne appetibi/ lia. tūc volūtas vno actu ea velle nō poteſt. Si inſup fiat obiectio de diuiſione ⁊ ꝯpoſitione vt arguit̄ añ op/ poſitū Rn̄detur ꝙ intellectus cuꝫ ꝯponit aut diuidit tūc cognoſcit extrema ſimul ſm̄ ꝙ ꝯueniūt in quandam vnitatē ꝯpoſitōis. Simili mō qui ſyllogiſat cognoſcit plura ſimul vt veniūt in quādam vnitatē. ſcꝫ in vnitatē ordinis minoris ad maiorē ⁊ ambaruꝫ ad ꝯcluſionē et extremitates cognoſcit ꝓ quāto ſimul in medio vnite ſunt. Similiter q: relatio ſm̄ ſuā naturā habet eē quo/ dāmodo in vtroq̄ relatiuoꝝ. ideo cognoſcendo relatio/ nem cognoſcit extrema ſm̄ ꝙ vnitateꝫ habent in forma relatōis. Siliter qn̄ intellectus noſter ponit ꝯuenientiā aut differentiā inter aliqua. tūc cognoſcit ea ſm̄ ꝙ veni/ unt in quādaꝫ vnitatē eius: ſcꝫ in quo ꝯueniūt. et ſiliter dr̄iam inq̄tum veniūt in quādā vnitatē ſcꝫ rōnis diffe rentie. Et ſiliter poteſt ſimul plura diligere inq̄tuꝫ cō ueniūt in quādam vnā rōnem dilectis. Et ſic pꝫ ꝙ intel lectus noſter nunq̄ intelligit plura niſi ꝓ q̄to veniūt in quādam vnitatis rōnem. et ſic non intelligit plura vt plura ſunt. Et ſic pꝫ rn̄ſio ad queſitū

Ad rōnes ante oppoſitū Ad primam dr̄ ꝙ ſcia ꝓprie loquēdo dr̄ ha bitū. intelligere ꝟo actū. ideo ꝯtingit multa ſimul ſcire. vnū ꝟo tm̄ intelligere. Ad ſcd̄am dr̄ ꝙ viſus nō videt figuraꝫ niſi ſub rōne coloris. et ſic nō videt plura vt plura ſunt. Similit̄ dōm eſt de ſenſu ꝯmuni. nā qn̄ cognoſcit ſenſibilia diuerſoꝝ ſenſuū ea ſub quadā vnitate cognoſcit. Ad terciā dr̄ ꝙ intel lectus cognoſcit partes ꝯfuſe ⁊ indiſtincte ſm̄ ꝙ ꝯueni unt in toto. Alie rōnes ſoluūtur ex dictis

Sit itaq̄ ſicut a principio dictū eſt ſcans aliq̄d nomen ⁊ ſcans vnū. nō eīn itaq̄ homi ni ꝯtingit eſſe ſignificare. q̄d quidem non eſſe hoī ſi hō ſcat nō ſolum de vno. ſed ⁊ vnū. Nō eīn hoc ſignificam⁹ vnū ſcare q̄d de vno. q̄m ſic itaq̄ muſic⁹ ⁊ albū et hō vnū ſignificarent quare vnū oīa erūt ſynonima. nanq̄ et et non erūt eſſe et nō eſſe idem niſi ſm̄ equiuocationem vt ſi quē nos hoīem vocamus. alij nō hoīem vocant. dubitatū ꝟo non hoc eſt ſi ꝯtingit ſi/ mul idē eſſe et nō eē hominē ſm̄ nomē ſꝫ rem Si aūt nō ſignificet alterū hō ⁊ nō hō. palam q: nō ē hoī abeſſe homini. quare erūt homi/ ni eſſe. nō homini eē. vnū eīn erūt. hoc eīn ſig nificat eſſe vnū vt veſtimentū ⁊ indumentum ſi rō vna. Si vero erūt vnū. et vnū ſignificat homini eſſe et nō hoī. ſed oſtenſum eſt ꝙ alte/ rum ſignificat. Neceſſe itaq̄ ſi veruꝫ ſi q̄dem eſt verum dicere. q: hō aīal eē bipes. hoc eīn erat q̄d ſignificabat hō. ſed ſi hoc neceſſe non ꝯtingit nō eſſe hoc ipm̄ aīal bipes. hoc eīn ſig nificat neceſſe eſſe impoſſibile non eſſe hoīem Eadē aūt rō et ineſſe hominē. nam hoī eſſe ⁊ nō hoī eſſe alterū ſignificat. ſi q̄dem albū eſſe et hoīem eſſe alterū. multuꝫ eīn opponit̄ illud magis. quare ſignificat diuerſum. ſi ⁊ album dixit idem ſignificare. ⁊ vnū rōne idē dicem⁹ q̄d et p̄us dictū eſt ꝙ vnuꝫ oīa ſunt. et nō ſolū oppoſita. ſi aūt hoc nō cōtingit. ꝯtingit quod dictū eſt. Si reſpondeat̄ interrogatū. ſi auteꝫ opponat̄ interrogante ſimpliciter ⁊ negatio/ nes nō reſpondet̄ interrogatuꝫ. Nihil eīn ꝓ hibet idem et hominem ⁊ albū. et alie nulle ſm̄ pluralitatē. attamen interrogante ſi veruꝫ eſt dicere hoīem hoc eſſe aut nō. reſpōdendū eſt vnū ſignificat et nō addendū. q: ⁊ albū et ma gnū. et eīn impoſſibile infinita entia acciden/ tia permeare. aut igit̄ omia ꝑmeant̄ aut nullū Similit̄ ergo ⁊ ſi miles eſt hō idē et nō hō: nō eſt corn̄dendū interroganti ſi eſt hō. q: eſt ſi/

milis et nõ hõ.ſi nõ et alia quecũqȝ acciderũt
ſunt correſpondentia quecũqȝ ſunt nõ ſunt. ſi
aũt hoc nõ fecerit non diſputat. Omnino ꝟo
deſtruũt qui hoc dicũt ſubſtantiaȝ.et qd quid
erat eſſe.omnia nāqȝ accidere dicere eis eſt ne
ceſſe. Et vere homini eſſe:hoc nõ erat nõ ho/
mini eſſe aũt nõ eſſe homini q̃ȝ he negationes
huius.vnũ eñ erat qd ſignificabat nomen.ꝛ
hoc erat alicuius ſubſtãtia.ſignificare ꝟo ſub
ſtantiã eſt ꝙ non aliud aliqd eſſe ipſi. Si autẽ
erat qd vere eſt eſſe homini ipſi ꝙ vere nõ ho
mini eſſe.eſſe hoĩ aliud erit. quare dicere eos
eſt neceſſe.qꝛ nullius talis erit rõ. ſȝ oĩa ſm
accidens.hoc eñ determinata eſt ſubſtantia
ꝛ accidens. Accidit eñ album homini. qꝛ eſt
albꝰ.ſed nõ qd vere albũ. Si ꝟo ſm accidens
oĩa dicanť.nullũ erit pmũ vniuerſale. Si aũt
ſemꝑ accidens de ſubiecto aliquo ſignificat p̃
dicatõem.in infinitũ ergo neceſſe eſt ire. ſȝ im
poſſibile.neqȝ eñ plura duobꝰ ꝯplectiť. acci/
dens eñ accidẽti nõ accidit.niſi qꝛ ambo ei/
dem accidunt. Dico aũt vt albũ muſico ꝛ hõ
albo.qꝛ homini albo accidũt.ſed nõ Sortes
muſicꝰ.itaqȝ ambo accidũt alicui alteri. Qm̃
igiť hec qdem ita.illa vero illo mõ dicũtur ac
cidẽtia quecũqȝ ſic dicũtur.vt albũ Sorti nõ
ꝯtingit infinita eſſe in ſupius. vt Socrati al/
bo alterũ aliquid accidẽs. Nõ eñ fit vnũ ali/
quid ex omnibꝰ.nec itaqȝ albo erit aliqd aliud
accidens vt muſicꝰ. Nihil eñ magis hoc illi
q̃ȝ illud huic accidit.ꝛ ſimul determinatuȝ eſt
qꝛ hec qdem ita accidunt.hec aũt vt muſicus
Socrati.quecũqȝ vero ſic nõ accidenti acci/
dit accidẽs.ſed quecũqȝ illo mõ.quare nõ om
nia ſm accidens dicũtur.erit igiť aliqd etiam
vt ſubſtantiã ſignificãs. Si autẽ hoc oſteſum
eſt qꝛ impoſſibile eſt predicari ꝯtradictiones
Amplius ſi ꝯtradictiones ſimul de eodẽ vere

ſunt omnes.palam qꝛ omnia vnũ erũt. erunt
eñ trieris ꝛ mulus et hõ ſi de omni aliqd aut
affirmare aut negare ꝯtingit. Queadmodũ ꝛ
neceſſe dicentibꝰ rõnem pythagore. Naȝ ali/
cui ſi videať nõ trieris hõ.palaȝ qꝛ nõ eſt trie/
ris.quare et eſt.ſi ꝯtradictio vera.ꝛ ſit itaqȝ ꝙ
Anaxagoras ſimul res oĩes eſſe vt nihil ve
re ſit vnũ et indefinitũ.igiť videnť dicere ꝛ pu
tantes dicere ens de nõ ente dicũt.nã poteſta
te ens ꝛ nõ endelechia indefinitũ. Atuero eſt
ipſis de omni affirmatio ꝛ negatio.incõueni/
ens eñ ſi vnicuiqȝ ſua qdeȝ negatio ineſt. que
vero alterius qd nõ ineſt ei. Dico aũt vt verũ
eſt dicere hominẽ qꝛ nõ hõ palam ꝙ ꝛ nõ tri/
remis.ergo ſi affirmatio neceſſe ꝛ negatiõem
ſi aũt exiſtat affirmatio negatio alia inerit ma
gis q̃ȝ illa que ſua.ergo ꝛ ſi illa ineſt.inerit que
ꝛ ipſius triremis.ſi autẽ hoc ꝛ affirmatio. hoc
ergo ꝯtingit hanc dicentibꝰ rõnem. Et qꝛ nõ
neceſſe aut dicere aut negare.nam ſi veruȝ eſt
qꝛ hõ ꝛ nõ hõ.nõ palam qꝛ nec hõ nec nõ hõ
erit.nam duoꝝ due negationes. Si aũt vna
ex vtriſqȝ illi.ꝛ hec vna vtiqȝ erit oppoſita Am
plius aũt circa oĩa ita ſe habet.et eſt albũ ꝛ nõ
eſt albũ.et ens et nõ ens circa illas dictões ꝛ
negationes mõ ſimili aut non.et circa quaſdã
nõ.et ſiqdem nõ circa omnes he vtiqȝ erũt cõ
feſſe.ſi vero circa oẽs iterũ. aut de qbuſcũqȝ
dicere ꝛ negare.et de qbuſcũqȝ negare ꝛ dice
re.aut quibꝰ qdẽ dicere et negare.ſed de qbuſ
cũqȝ negare.nõ de omnibꝰ dicere:et ſi ſic.erit
aliquid firmiter nõ ens.et hec erit firma opi/
nio. Et ſi ipm nõ firmũ aliqd ſit ꝛ notũ.noti/
or vtiqȝ erit dictio q̃ȝ oppoſita negatio. ſi ꝟo
negando ſimiliter et quecũqȝ cõtingit negare
dicere neceſſe eſt de his aut diuidentẽ verum
dicere.vt ꝙ albũ et iteruȝ ꝙ nõ album aut nõ
et ſiquideȝ nõ verũ dicere nũc dicet hoc.ꝛ nõ

eſt nihil. nõ entia aũt qũo vtiqȝ ꝓnũciabunt
aut ihũt.et omnia vtiqȝ erunt vnum: vt prius
dictum eſt.et idem erit homo et deus.et trire
mis et ipſoꝝ ꝯtradictiones. Similiter ſi de
vnoquoqȝ nihil differret aliud ab alio. nanqȝ
ſi differret erit hoc verũ et proprium. Siliter
aũt ſi diuidentem ꝯtingit verũ eſſe.accidit qd
dictum eſt. Adhuc quia oĩes dicent verum
et omnes mentienť.ꝛ idẽ ipſe ſi ipſum falſum
dicere ꝯfitetur.ſimul aũt palaȝ qꝛ de nullo eſt
adhuc perſcrutatio.nihil eñ dicit. nec eñ eſt
ita.nec ita dicit.ſed ita et nõ ita.et iterum hoc
negat ambo.qꝛ nec ita nec nõ ita.nã ſi nõ.iam
vtiqȝ erit aliqd determinatũ Amplius ſi quã/
do eſt affirmatio ꝟa et negatio eſt falſa.et hec
vera affirmatio.falſa non erit vtiqȝ dicere ſi/
mul idẽ affirmare et negare vere: Sed forſan
dicet vtiqȝ aliquis hoc eſſe qd a principio po
ſitum eſt. Amplius quidẽ aut habere aliquid
exiſtimans.aut nõ habere mentitus eſt. q̃ au
tem verum nũc.nam ſi veruȝ dicit ꝙ vtiqȝ qd
dicitur.quare talis eſt entium natura. ſi vero
nõ verum dicit.ſed magis verum dicit q̃ iſto
modo exiſtimat.iam aliqualiter ſe habebunt
entia.et veruȝ vtiqȝ erit et nõ ſimul ꝛ nõ verũ
Si aũt ſimiliter et omnes mentiũtur.et vera
dicũt:nec pronũciandum eſt nec dicenduȝ eſt
tali.ſimiliter eñ hoc ꝛ nõ hoc dicit. Si autẽ
nihil ſuſcipiat.ſed ſimiliter exiſtimat et nõ ex
iſtimat.et qd vtiqȝ habebit differenter a plan
tis Unde et maxime manifeſtuȝ eſt.qꝛ nullus
itaqȝ diſponiť nec alioꝝ dicẽtiũ hanc rõnem
Quare nāqȝ vadit domũ et nõ quieſcit putãs
ire.nec ſtatim diluculo vadit in puteũ aut tor
rentem ſi ꝯtingat.ſed videť timens tanq̃ȝ non
ſimiliter putans nõ bonũ eſſe incidere et bo/
nũ: Palã ergo qꝛ hic qdẽ meliꝰ exiſtimat. hic
aũt nõ melius..ſi aũt hoc in bono et nõ bono

neceſſe eſt ꝛ ſic in alijs.ꝛ hoc quidẽ hominem
hoc aũt nõ hominẽ.et hoc quidẽ dulce. illud
vero non dulce putare eſt neceſſe. Nõ eñ exi/
ſtimant qñ putant melius eſſe aquã bibere q̃ȝ
hominẽ videre. Deinde ea q̃rit q̃uis oporte/
bat ſi idem erat ſimiliter hõ et non hõ. ſed qd
dictũ nullus qui nõ videť hec qdem dicimus
illa vero non.quare non ſic videť oẽs eſtimat
habere ſimplr.ſed nõ circa oĩa:ſed circa meliꝰ
et deteriꝰ. Si aũt non ſcientes ſed opinantes
multo magis curãdum vtiqȝ erat de veritate
queadmodũ infirmo exiſtenti q̃ȝ ſano de ſani/
tate. Etenĩ opinãs ad ſcientẽ nõ ſalubriť diſ/
poniť ad ſanitateȝ. Ampliꝰ ſi quã maxime ſic
ſe habẽt ſic oĩa et non ſic.ſed magis et minus
verũ eſt in natura entiũ nõ ſimiliť dicemus eẽ
duo paria et tria.neqȝ ſiliter mentitus eſt q̃ q̃
tuor eſſe pente opinatꝰ eſt ꝛ qui mille. Si igiť
nõ ſimiliter palã qꝛ alter minus.quare magis
verum dicit. Si igiť magis qd affinꝰ qd ma
gis verũ.et vtiqȝ ſi non eſt.ſed iam aliquid eſt
firmius ꝛ verius.ꝛ a rõne remoti vtiqȝ erimꝰ
incognita et prohibente aliqd mente deter/
minare. Eſt hec aũt et ab eadem opinione ꝛ
non pythagorica rõ:et neceſſe ſimiliter ipſas
ambas aut eſſe aut nõ eſſe: Naȝ ſi qua videnť
omnia ſunt vera et apparentia.neceſſe omnia
ſimul vera et falſa: Multi nanqȝ ꝯtraria ſibi/
inuicem exiſtimant ꝛ nõ eadem opinantes ſi/
biipſis mentiri putant. Quare neceſſe idẽ eſſe
et non eſſe.et ſi hoc eſt neceſſe puta oĩa eẽ verã
oppoſita nanqȝ inuicem opinanť mentientes
et verũ dicentes.igiť entia ſi ſic habent ſe ve/
rũ dicũt.quare qd quid ſibi ab eodem ſunt in
tellectu vtreqȝ rõnes.palam eſt aũt non idem
modus omelie ad omnes. Hi nāqȝ pſuaſione
egent.illi ſex quecũqȝ exdubitaſſe exiſtimauẽ
rũt.ita vrũ curabilis ignorãtia nõ ad orõnem

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſed ad mentem obuiatio ipſoꝝ quecūqꝫ oratio
nis cā dicūt boꝝum argumentatio et curatio
et eius que in voce orōnis. et eius que in oībꝫ
Venit aūt dubitantibꝫ hec opinio et ſenſibꝫ
que qdem et eius q ꝺ ſimul ꝯtradictōes ꝛ con
traria exiſtere videntibꝫ ex eodē facta ꝯtraria
ergo ſi nō ꝯtingit fieri non ens ſimilr̄ exiſtit.
Similit̄ res ambo ens vt ꝛ Anaxagoras mix
tum omne in oī ait et Democritus. Etenī in/
ane ꝛ plenū ſilr̄ ſm quācunqꝫ exiſtere ptem
q̄uis hoc qdem hoꝝ eſſe nō ens. illud ꝟo ens
Ad eos qdem igit̄ ex his exiſtimant. dicem⁹
q: mō quodā rōne dicūt. ꝛ mō quodā ignorāt
Ens enī dupl̄r dicit̄. eſt ergo quō ꝯtingit fie/
ri aliqd ex nō ente. eſt aūt quō nō. Unde ꝛ ſi/
mul idem eſſe ens ꝛ nō ens. ſed nō ſm idē ens
Potentia naqꝫ ꝯtingit idem eſſe ꝯtraria. actu
vero nō. Amplius aūt dignificemus ipſos ex
iſtimare ꝛ aliā ſubſtātiā eſſe entiū. cui nec mo
tus exiſtit nec coꝛruptio nec generatio oīno
Similiter aūt et q circa apparentia veritas q
buſdam ex ſenſibilibꝫ venit ſimul verū nō plu
ralitate iudicari putant opoꝛtere nec paucita
tem Idem vero his guſtantibꝫ dulce videtur
illis ꝟo amarū. quare ſi omnes laboꝛauerint
aut oēs diſputauerint. duo autē vel tres ſani
ſit. aut intellectū habeant hos qdem videri la
boꝛare et decipere. alios vero nō. Ampli⁹ au
tem multis alioꝝ animalium ꝯtraria videri ꝛ
nobis ꝛ ipſi aūt vnicuiqꝫ ſeipſum. nō autē ea
dem ſm ſenſum ſemꝑ videri. que igit̄ hoꝛum
vera aut falſa non manifeſtū. nihil enī magis
hec q̄ illa vera: ſed ſimiliter ꝑpter qꝺ Demo/
critus ait. aut nihil eſſe veꝝ. aut nobis nō ma
nifeſtū. omnino vero ꝑpter exiſtimare pruden
tiam qdem ſenſum. et his eſt alteratio. qꝺ vi/
detur ſm ſenſum ex neceſſitate verū dicūt Ex
his enī Empedocles ꝛ Democrit⁹ ꝛ alioꝝ nō

ꝯſequēs dicere vnuſquiſqꝫ talibꝫ opinionibꝫ
facti ſunt rei. Etenī empedocles ꝑmutātes
habitū ꝑmutare dicit prudentiam ad preſens
ꝯſiliū augere hoībꝫ in alijs dicit q̄ q̄tum al/
teri traſfoꝛmati ſunt tantū ipſis ꝛ ſemꝑ ſapere
altera affuit. Permenides vero enūciat eodē
modo vt nō q̄cunqꝫ habuerūt membꝛoꝝ cō
plexionē multe flexionis hominibꝫ intellect⁹
ineſt. Idē enī eſt qꝺ qdem ſapit natura mem
broꝝ hoībꝫ ꝛ oībꝫ et omnia. qꝺ enī plus eſt
intelligentia. Anaxagoras quoqꝫ ꝑnūciatiōe
recoꝛdat̄ ad quoſdā ſocioꝝ. q: talia erant ipſis
entia qualia vtiqꝫ exiſtimauerūt. Dicūt autem
et Homerū hanc habentē. q: fecit Hectoꝛem
tanq̄ in extaſi fuerit a plaga iacere aliud ſapi/
entē tanq̄ ſapientes qdem ꝛ deſpicientes. ſed
nō ſm eandem Palā ergo q̄ ſi vtreqꝫ prudētie
et eſſentia ſimul ſic et nō ſic ſe habēt. Quibꝫ ꝛ
grauiſſimū accidens eſt. nam ſi quid maxime
ꝯtingens verū videt̄. hi aūt ſunt maxime que
rentes ipſam ꝛ amantes. hi tales hñt opinio/
nes. et talia enūciāt de veritate. quō nō eſt dig
nū reſpuere philoſophari conātes. nam volen
tia ꝑſequi erit vtiqꝫ veritatē inquirere. Hui⁹
aūt opinionis cā. q: de entibꝫ qdē veritatē in
tendebant. entia vero putabant eſſe ſenſibilia
ſolū. in his vero multa que indeterminate na
tura ꝯſiſtit. et que entis ſicut diximus. Propt
qꝺ decenter qdem dicūt. nō vera aūt dicūt. ſic
enī congruit magis dicere q̄ ſicut Epicatius
ad Zenophanē. Amplius aūt omniū videtes
hanc motā naturā. De permutatiōe aūt nihil
verum dicimus. circa vero omnino ſemper ꝑ
mutans nō contingere verum dicere. nam ex
hac exiſtimatōne pullulauit opinio dictarum
ſumma. que eſt dicentiū eradicare ꝛ qualem
Eraclitus habuit. qui tandem opinatus eſt
nihil opoꝛtere dicere ſed digitū mouebat ſolū

et Eraclitū increpauit dicentē. his in eodem
flumine nō eſt intrare ipſe exiſtimauit nec ſe/
mel. Nos aūt et ad hāc rōnem dicemus. q: ꝑ
mutans q̄ ꝑmutat habet quādam ipſius ve
ram rōnem nō exiſtimari eſſe. et qdem eſt du
bitatiſſimū. abijciens enī habet aliqd et abij/
citur. et eius qꝺ fit iam neceſſe aliqd eſſe om/
nino. q: ſi coꝛrūpitur exiſtens aliqd ens. et ſic
fit ex quo fit et a quo generat̄. neceſſe eſt eſſe ꝛ
hoc nō eſſe infinitū. Sed hoc ꝑtermittentes
ita dicamus. q: nō idē eſt permutans ſm q̄ti/
tatem et ſm qualitatē. ſed ſm q̄titatē. Igitur
qd ſit nō manens. ſed ſm ſpēm oīa cognoſci/
mus. Amplius aūt dignū increpare ſic exiſti/
mantes q̄ ſenſibiliū in minoꝛibꝫ numerū ſci/
tes ſic habentem de celo toto ſimiliter enūcia
uerūt. nam circa nos ſenſibilis locus in gene
ratione et coꝛ poſitōe ꝑſeuerat ſm ſolum ens
Sed iſte vt dicat̄ nulla pars eſt omnis. qua/
re iuſtius vtiqꝫ enumerabant ꝑpter illa. ſed re
uerſi fuiſſent. quapꝛopter hoc de illis errauē/
rūt. Amplius aūt palā q: ad hos eadem olim
dictis dicemus q̄ eſt immobile natura qdam
oſtendendū de ipſis et credendū eſt eas. et q/
dem ꝯtingit ſimul dicētibꝫ eſſe ꝛ nō eſſe qui/
eſcere magis dicere oīa q̄ moueri nō eſt in
qꝺ aliqd ꝑmittet̄. nam oīa inſunt omnibꝫ

Queritur Quinto. verū omne nomen ſcet vnū tm̄ Arguit̄ ꝑmo q̄ nō. q: omne nomen vel eſt
vniuocū vel equiuocū vel analogon. Si equiuocū vel ana
logon notū eſt q̄ plura ſignificat. Et de vniuoco patꝫ
q: nomen vniuocū nō dicit̄ vniuocū ad vnū tm̄: ergo oꝫ
ipſum plura ſcare Secūdo ſic. ſequeret̄ q̄ omnis ꝑo
poſitio eſſet ſimplex. q: ex quo ſubiectū cuiuſlibet ꝑpoſi/
tionis ſignificaret vnū tm̄ pro vno ſupponeret. ergo ꝛc.
Tercio ſic. ꝯcretū de genere accidentis ſcat ſubiectū
et accñs. ergo nō omne nomen tm̄ vnū ſcat. ergo ꝛc.
In oppoſitū eſt textus ſic dicens. non vnū ſcare nihil
eſt ſcare Et ſubiūgit cām. q: nihil ꝯtingit intelligere nō
intelligentē vnū. Pro reſponſione

Sciendū Primo. q̄ nomen dr̄ notamē quaſi nota mentis ꝯceptus. ideo opoꝛtꝫ q̄ ſicut mens cog
noſcit. ita ꝛ vox habeat exprimere ꝛ ſcare. quare ſi mens
vno actu non poſſet intelligere niſi vnū. ſequit̄ q̄ nomen
(qꝺ eſt vere vnū) nō poteſt exprimere ſeu ſignificare ni
ſi vnū. Et ſi ſit aliqꝺ nomen vt eſt nomen equiuocū (qꝺ di
uerſis hominibꝫ diuerſa pt̄ repꝛeſentare aut ex eiſdē pro
ferri vt diuerſa exprimat) nō deberet ꝑprie dici vnū no/
men. ſed plura noīa. Non pt̄ etiam tale nomen equiuocū
vni homini ſimul ꝛ ſemel diuerſa repꝛeſentare. neqꝫ ab
eodē homine pꝛoferri vt ſignū expꝛeſſiuū diuerſoꝝ con
ceptuū. et hoc eſt qꝺ dici ſolet q̄ nomine ſemel poſito nō
ꝯtingit equiuocare
Sciendū ſecūdo q̄ in noīe vocali (de quo eſt queſtio)
reperiūtur duo. ſcꝫ materia et foꝛma. materia ē ipſa vox
et foꝛma eſt litteratio ſiue articulatio et foꝛmatio lr̄arū
vel oꝛdinatio in ſyllabas ꝛ ſyllabaꝝ in dictōnes. ꝛ hec
dicit̄ foꝛma ſubſtantialis noīs. que variari nō pt̄ niſi va
riato nomine. Sed eſt alia foꝛma accidentalis nominis
ſic foꝛmati. que eſt rei ſcatio. et poteſt hec foꝛma variari
et multiplicari noīe manente vno quo ad duo pꝛius tac
ta: vt in noīe equiuoco. ſed q: ab hac foꝛma ſignificatio
nis capit ꝯpletam rōnem noīs. ideo ꝑprie loquendo vbi
eſt pluralitas ſcatōis ibi nō eſt vnitas noīs ſimplr̄
Sciendū tercio q̄ in ſcatōe noīs duo ſunt. ſcꝫ id cui
nomen imponit̄. et illud a quo nomen imponit̄. Un ſub
ſtantia ſcata per nomen eſt id cui nomen imponit̄. ideo
nō dicit grāmaticus q̄ nomen ſignificet ipam qualita/
tem. ſed ſubſtantiā cū qualitate
Sciendū vltimo. q̄ aliqui ſic exponunt autoꝛitatem
Ariſtotelis ſuꝑius allegatā: q: omne nomen vel eſt ſingu
lare vel ꝯmune. ſi ſingulare clarū eſt q̄ vnū ſignificat. ſi
ꝯmune dicūt q̄ ſignificat vnū. q: qꝺ ſignificat plura ſig
nificat vnū. et ita volūt q̄ in illa autoꝛitate nō intelligat̄
aut ponat̄ tm̄ dicendo q̄ vnū nomen ſignificat vnū tm̄
ſed hec expoſitio manifeſte falſa eſt. Alij exponūt dicen/
tes q̄ vnū accipit̄ put ꝯuertit̄ cū ente. et ita dicūt q̄ om
ne nomen ſignificat vnū. q: ſignificat ens Sed hec expo
ſitio iterū coꝛrūpit textū. ideo ponit̄ ꝯtra ipſos

Concluſio Reſponſio ad queſitū. Unum nomen vnum tm̄ ſignificat. Pꝛobat textus. q: nihil cō
tingit intelligere nō intelligentē vnū. ergo cū nomen ſit
nota mentis ꝯceptus et ab hoc accipiat vim ꝛ rōnē no
minis. ſequitur q̄ vnū nomen ſignificat tm̄ vnū tā ipſi
pꝛoferenti q̄ ipſi audienti: Nec eſt inſtantia de nomine
equiuoco ꝑpter cauſam dictā. q: nomē equiuocū nō eſt ve/
re vnū nomen. ſed ſolū ibi eſt vnitas materie. ſcꝫ vocis ꝛ
diſpoſitōis ſiue aptitudinis ad ſcatōem. que aptitudo
fit per vocis articulatōem ꝛ lr̄atōem. ſed nō eſt vnitas
ſignificatōis a qua capit ꝯpletam rōnem noīs: Nomen
ꝟo analogon ꝛ ꝑferenti ꝛ audienti et exprimenti repꝛe/
ſentat plura. non tn̄ vt plura ſunt ꝛ diſtincta. ſed ſm q̄
faciūt vnū vnitatē analogie. et ſic nomē analogon habet
aliquā nominis vnitatē maioꝛē q̄ habeat nomē pure eq
uocū. Nomen ꝟo vniuocū hꝫ vnū ſignificatū. ſcꝫ ipſam
naturā ꝯmunē multis ꝯmunicabilem. ſed bene hꝫ plura
ſuppoſita. ſcꝫ ea quibꝫ ꝯmunicari pt̄ reſpectu quoꝝ eſt
vniuocū. ſed hec ſuppoſita nō ſcantur ꝑ nomen vniuocū
niſi extenderemus ſignificare ad ſupponere. Et adhuc
q̄uis nomen ꝯmune vniuocū ſupponat pro eis pro qui/
bus ſupponit natura ſignificata per ipſum: nō tn̄ ſignifi
cat diſtincte. ſed ꝯfuſe. ſcꝫ ſm q̄ habent vnitatē in hmōi
natura. et ſic dato q̄ diceret̄ ea ſignificare hoc mō. nihil

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ominus ſignificaret vnū. q: ſignificaret ea ſub vna rōne
q: ad vnitatē nois ſufficit q̄ rō (a qua nomen imponit̄)
ſit vna. Et eſt hic aduertendū q̄ natura ꝯmunis plu
ribꝫ ꝯmunicabilis p̄t ſumi dupl̄r. Uno mō ſm ſe ꝛ abſo
lute. et ſic ſignificat̄ noīe ꝯmuni ſupponēte ſimpl̄r. Alio
modo vt in ſuppoſitis eſt diſtributa. et hoc mō ſignifica
tur noīe ꝯmuni diſtributo. qđ ꝗdem nomen ꝯmune diſ
tributū adhuc nō d3 ſignificare ſuppoſita. ſed bene ſup
ponere pro eis. Nam diſtributio eſt ꝗdam ſpēs ſuppoſi
tionis. et ideo ꝓpoſitio (in qua ſubijcit̄ nomen ꝯmune di
ſtributū) adhuc eſt vna. et adhuc ſi diceret̄ nomen ꝯmu
ne ſignificare ſua ſuppoſita adhuc diceretur ſignificare
vnū. q: ſignificaret ea vt ꝯuenientia in vna ꝯmuni natu
ra in ipſis exiſtente ſm vnā rōnem. et ſic non ſcat plura
vt plura ſunt. Sed aliquibꝫ videt̄ incōueniens q̄ ꝓpoſi
tio cuius ſubiectum eſt nomen ꝯmune ſimpliciter ſuppo
nens ſit ſimplex. Sed diſtinguendū eſt de ſingularitate
q: quedā eſt ſuppoſitalis. et hec nō reperitur niſi in ſubiec
to ſignificante hoc aliquid. Alia eſt ſingularitas nature
ſiue eſſentie que ſumit̄ ab vno qđ ꝯuertit̄ cū ente. eo ſc3
q̄ talis natura ſiue eēntia eſt in ſe indiuiſa eēntialit̄ ꝛ di
uiſa a qualibet alia. et iſta ſingularitate p̄t dici ꝓpō ſim
plex cuius ſubiectū eſt nomen ꝯmune ſimpliciter ſuppo
nens. Et ſic p3 reſponſio ad queſitū

Ad rōnes Ante oppoſitū. Due p̄me ſo
lute ſunt ex dictis. Ad ter
tiā dicit̄ q̄ ꝯcretū ſolū ſignifi
cat accidens. ſed ex modo ſcandi dat intelligere ſubiec
tum ſiue ſupponit pro ſubiecto.

De veritate em̄ q̄ nō eſt apparens verum
primū ꝗdē. q: neq3 ſenſus falſus ꝓprij eſt: ſed
fantaſia nō idem ſenſu. Deinde dignū mira
ri ſi hoc dubitat̄ vtrū tante ſunt magnitudi
nes ꝛ colores tales quales a remotis videtur
aut quales de prope. ꝛ vtrū qualia ſanis. aut
q̄lia laborantibꝫ ꝛ grauiora. vtrū q̄lia de q̄libꝫ
aut q̄lia robuſtis ꝛ p̄a vtrū q̄lia dormientibꝫ
aut q̄lia vigilātibꝫ. Qđ ꝗdē igit̄ nō putāt palā
nullus ergo ſi putauerit de nocte athenis eſſe
ens in lybia vadit ad odiū. Amplius aūt de
futuro. vt ꝛ Plato dicit nequaq̄ ſimiliter ꝓ
pria medici opinio ꝛ ignorantis. velut de fu
turo ſanos fore aut non futuro. Amplꝰ autē
ꝛ nō ſimiliter in ſenſibilibꝫ ꝓpria aliter ꝛ pro
prij aut propinqui et eius qđ ipſius ꝛ de colo
ribus quidē viſus non guſtus. de ſaporibꝫ ſic
guſtus non viſus. Sed in eodē tempore cir
ca idem nunq̄ dicit ita ſimul habere. ſed nec
in altero tēpore circa paſſionē dubitauit. ſed

circa id cui accidit paſſio. dico aūt puta idem
quidem videbitur vinum. aut mutatū vinum
aut corpore mutato quandoq3 quidem dulce
eſſe. quādoq3 autē non dulce. ſed qđ non dul
ce quale eſt quando fuerit nunq̄ mutatur. ſed
ſemper de ipſo verū dicit et ex neceſſitate fu
turum tale dulce. Quis et hec he ratiōes om
nes deſtruant. quemadmodū ꝛ ſubſtantiam
nō eſſe nullius. ita nec ex neceſſitate nihil. Ne
ceſſarium em̄ qđ non ꝯtingit aliter et aliter ſe
habere. quare ꝛ ſi quidem eſt ex neceſſitate nō
habebit ita et nō ita. Totaliter q3 ſi eſt actu ſen
ſibile ſolum nihil vtiq3 erit ſolum non exiſten
tibꝫ animatis. ſenſus em̄ nō erit. neq3 quidem
igit̄ ſenſibilia eſſe et non ſenſatōes forſan ve
rum. ſentientis em̄ paſſio hec eſt. ſubiecta ve
ro non eſſe que ſenſum faciūt et ſine ſenſu im
poſſibile. Non em̄ ſenſus ſuimet eſt. ſed aliꝗd
alterum preter ſenſum qđ prius eſſe ſenſu ne
ceſſe eſt. Mouens em̄ moto prius eſt natura
et vtiq3 ſi adinuicem dicātur hec ipſa nihil mi
nus. Sunt aūt quidam qui dubitant hoc ꝑ
ſuaſorū et has rationes ſolū dicentiū: querūt
em̄ quis qui iudicat ſanū. et omnino circa ſin
gula recte iudicante. tales vero dubitationes
ſimiles ſunt dubitationi. vtrum dormimus
nunc aut vigilamus. Poſſunt aūt oēs dubita
tiones tales idem. omniū em̄ ratiōem hi dig
nificabant eſſe. principiū em̄ querūt. et hoc ꝑ
demonſtratōem accipere. quādoq3 qđ nō per
ſuaſi ſunt manifeſti ſunt in actibꝫ. ſed qđ ꝗdē
diximus hec eorū paſſio eſt. rōnem em̄ querūt
quorū nō eſt rō. demōſtratiōis em̄ principium
nō eſt demonſtratio. hi quidē vtiq3 facile hoc
credent. eſt em̄ non difficile ſumere. in ſermo
ne aūt vim ſolū q̄rentes īpoſſibile q̄rūt ꝯtraria
nāq3 dicere dignificabāt ſtatim ꝯtradicentes
Si aūt non omnia ſunt ad aliꝗd. ſed quedam

ſunt ꝛ ſm ſe erunt vtiq3 oē apparēs. nam qđ ap
paret alicui apparet. q̄re quidē oīa que appa
rent eſſe vera oīa q̄ ſunt facit ad aliꝗd. Propt
qđ ꝛ obſeruandū vim in ſmone q̄rentibꝫ. ſimul
aūt ꝛ ſuſtinere ſmonē dignificātibꝫ: ꝓpter qđ
vt apparet eſt qđ apparet cui appareret. ꝛ qñ
appareret inq̄ntū ꝛ vt. Si aūt ſuſtineāt quidē
ſermonē. non ſic aūt ſuſtineāt. accidet ipſis cō
traria cito dicere. Cōtingit em̄ ſm viſum eiſ
dem mel apparere. guſtu ꝟo nō. ꝛ oculis duo
bus exiſtētibꝫ nō eadē vtriq3 viſui ſi ſunt diſſi
miles. qm̄ ad ipſos ꝓpter iam dc̄as cās qđ ap
parens dicētes verū eſſe. et ꝓpter hoc ſil̄r oīa
eſſe vera ꝛ falſa. Neq3 em̄ oibꝫ eadē apparere
ꝯtingit. nec em̄ accident ſꝑ eadē. ſ3 multotiēs
ꝯtraria ſm idem tēpus. Tactus em̄ duo dīt in
digitorū varietate. ꝛ viſus vnū aut nullatenꝰ
ratio. ꝛ ſm rōem ſenſui ꝛ in eodē tpe: quare h̄
ſit verū. ſ3 forſan ideo erat neccē dicere nō ꝓp
ter dubitatōem. ſed orōnis cā dicentibꝫ. quia
hoc nō eſt verū. ſed huic verū. Et ſicut ꝑus di
ctum eſt neccē ad aliꝗd facere oīa. ꝛ ad opinio
nē ꝛ ſenſum: q: nec factū eſt nec erit nihil nul
lius opinātis. ſi vero factū eſt aut erit palā q:
nō erunt oīa ad opinionē. Amplius ſi vnū ad
vnū. aut ad determinandū. ꝛ ſi idem dimidiū
et equale. ſed nō ad duplū equale verū ad opi
nans. ſi idē eſt hō ꝛ opinatū nō eſt hō opinās
ſed opinatū. Si ꝟo vnūquodq3 fuerit ad opi
nans. ad infinita erit ſpē opinans. ꝗ q: cunc
torū eſt opinio firmiſſima nō eſſe ſil̄ veras op
poſitas dc̄ōes. ꝛ qđ accidit ita dicētibꝫ. ꝛ q̄re
ita dicūt. tot ſint dicta. Quia aūt impoſſibile
eſt ꝯtradictōem verā ſil̄ eſſe de eodē. palā q:
nec ꝯtraria ſil̄ ineſſe eidem cōtingit. ꝯtrariorū
em̄ alterū eſt priuatio nō minus ſubſtātie aut
priuatio aut negatio eſt ab aliquo genere de
terminato. Si igit̄ impoſſibile eſt ſil̄ affirma

re ꝛ negare vere. impoſſible eſt ꝯtraria ſil̄ ineē
ſed vel quo ambo vel alterū quo. alterū vero
ſimpl̄r aut nō. Uerū nec inter ꝯtradictōes ni
hil mediū eſſe ꝯtingit. ſed neccāriū aliquid di
cere aut negare vnū de vnoq3. palam aūt pri
mū quod diffinientibꝫ ꝗdē verum eſt ꝛ falſū
Dicere nāq3 ens nō eſſe. aut nō ens eſſe falſū
eſt. ꝛ ens eſſe ꝛ nō ens nō eſſe verum eſt. Qua
re qui dixerit ita eſſe aut non verum dicet aut
mentiet̄. ſ3 nec ens dicit̄ non eſſe aut eſſe. neq3
non ens. Amplius aūt manifeſtū eſt ꝯtradic
tionis. quēadmodū viride nigri ꝛ albi. ꝛ quē
admodū neutrū hominis ꝛ equi. Ergo ſi ſic ē
nō mutatur natura ex bono in non bonū. per
mutatur aūt ex hoc in bonū. non aūt ſemꝑ ap
paret: non em̄ ꝑmutatio niſi in cōtraria ꝛ me
dia. ſed ſi eſt mediū. ꝛ ita ꝯdictio in albū. ꝛ nō
albi generatio. ꝛ ſic erit aliq̄ in albū. nō ex nō
albo generatio. nūc āt nō videt̄. Amplꝰ omē
ſenſibile et itellectuale in ens aut affirmat aut
negat. hoc aūt ex diffinitōe palā q: verū dicit
aut mentit̄. qñ quidē ſic opponit̄ dicēs aut ne
gās verū dicit aut nō ſic mentit̄. Amplꝰ autē
preter oēs oportet eſſe ꝯdictiones. niſi orōnis
cā dicant. q̄re nec verū dicit. et ꝑter ens et nō
ens erit. q: et ꝑter generatōem ꝛ corruptōem
trāſmutatio ꝗdā erat. Amplꝰ in ꝗbuſcūq3 ge
neribꝫ negatio ꝯtrariū ineſt. in his erit ꝛ in nu
meris. nec par nec impar numerꝰ. ſ3 impoſſibi
le. ex diffinitiōe vero palā. Amplꝰ in infinitū
vadit. et nō ſolū emiolia q̄ ſunt erūt. ſed plura
Iterū em̄ eſt hoc negare ad dcōem et negatōē
et hoc erit aliꝗd. nam ſubā eſt quedā eius alia
Amplius qñ interrogāti ſi eſt albū dicit. qm̄
nihil aliud negauit q̄ ipſum eſſe. negatio vero
eſt non eſſe. Euenit aūt quibuſdā illa opinio ſi
cut alie inopinatorū. qm̄ ſoluere non pūt orō
nes ꝯtentioſas annuētes orōni ꝯfirmant ve

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

rum eſſe qđ eſt ſyllogizatū Igiť hĳ talem cām dicunt. illi vero ꝓpter oēm rōem inquirendā Principiū aūt ad hos omnes ex diffinitione diffinitio vero fit ex ſignificare aliqđ neccārio res eſſe. oꝛō namq; (cui⁹ nomen eſt ſignū) diffinitio eſt. Videtur aūt Eracliti oꝛō dicens q̄ dem omnia eſſe ⁊ nō eſſe. oīa vero facere. q̄ vero anaxagoꝛe eſſe aliqđ medium ꝯtradictōis quare oīa falſa. nam quādo miſcenť nec bonū nec non bonū eſt mixtum. quia nihil eſt dicere verum. His aūt diffinitis palā quia vniuoce dicta. ⁊ de omnib⁹ impoſſibile eſt eſſe. ſicut quidā dicunt: hĳ quidē dicentes nihil eſſe verum. nihil eñ ꝓhibere dicūt ſic oīa eſſe. ſicut dyametrū ꝯmenſurabilē eſſe: illi vero oīa vera. Fere namq; he rōnes eedē ipſius Eracliti nam quicqđ q̄ omnia ſunt vera ⁊ oīa falſa ex tra rōnes has verū dicit. quare ſi ſunt impoſſibilia illa. ⁊ ea eſſe eſt impoſſibile. Amplı⁹ autem palā quia ꝯtradictiōes ſunt quas nō eſt poſſibile ſimul eſſe veras nec falſas oēs. ⁊ etiā putabitur magis ꝯtingere ex dictis. Sed ad omnes tales oꝛōnes querere opoꝛtet. quēadmodū in ſupꝛioꝛib⁹ oꝛōnibus dcm̄ eſt eſſe aliquid aut nō eſſe. ſed ſignificare aliquid. quare ex diffinitione diſputare opoꝛtet accipientes quid ſignificat verum aut falſu3. Sed ſi nihil aliud q̄ꝫ verum dicere aut negare falſum eſt. etcm̄ impoſſibile oīa falſa falſa eſſe. neceſſe eſt eñ ꝯtradictionis ꝑtem alteram eſſe verā Amplius ſi omnia aut dicere aut negare eſt neceſſe. vtraſq; falſas eſſe ē impoſſibile. altera nāq; pars cōtradictionis eſt falſa: Cōtingit autē quod famatū eſt omnib⁹ talibus rationib⁹ ſeipſas deſtruere. Nā qui omnia vera dicit oꝛōnis ſue contrariā veram facit. quare eiuſdem verum contrariā dicit eſſe naturam. qui vero omnia falſa. ⁊ ipſe ſeipm̄. ſed ſi auferant hec q̄

dem ꝯtraria. quia nō vera ſola. ille vero ſuam ꝓpꝛiam. quia nō falſa. nō minus erit infinitas ſignificare eis q̄rere ⁊ petere oꝛōes veras ⁊ falſas. nam qui veram oꝛōem dicit verus eſt. et hoc in infinitū vadat Palā aūt quia neq; qui omnia quieſcere vera dicunt. nec qui oīa moueri. Nam ſi quieſcūt omnia. ⁊ ſemꝑ eadē vera ⁊ falſa erunt Videtur aūt tranſmutatū. nā quis dicit. is q̄dem aliquādo non erat. ⁊ iterū non erit. Si vero oīa mouenť. nihil erit verū ergo oīa falſa. ſed oſteſum eſt q: impoſſibile Amplius ens ꝑmutari eſt neceſſe. nam ex aliquo in aliqđ fit ꝑmutatio: ſ3 nec oīa quieſcūt. aut mouenť. aliquādo ſemꝑ aut nihil. Eſt eñ aliquid quod ſemꝑ mouetur. ⁊ mota et primū mouens immobile ad ipſum

Queritur

Sexto. verum omne qđ apparet ſit verū. Arguiť q̄ ſic. q: omne qđ apparet. apparet ſenſui vel intellectui. ſed ſenſus ⁊ intellectus nō decipiuntur circa ꝓpꝛia obiecta. g̃ ⁊c. Scđo ſic. qđ apparet eſt ens. q: nō ens nō eſt natū mouere aliquā potētiam appꝛehenſiuā. ergo omne qđ apparet eſt verū. Patet ꝯña. q: ens ⁊ verū ꝯuertunť Tercio ſic. falſum nihil eſt. ergo nō poteſt apparere. ⁊ per ꝯñs omne qđ apparet eſt verum In oppoſitū eſt phs in textu. Primo videbitur de queſito. Scđo erunt aliqua dubia

Sciendum

Primo q̄ ens ⁊ verum eandē impoꝛtāt naturā ſed diuerſimode. q: ſicut res ꝑ ꝓpꝛiā formā per quā poniť in actu h3 q̄ ſit ens. ita ꝑ eandē formā nata eſt ſeipſam intellectui ꝑſentare. et de ſeipſa facere verā exiſtimatōem. ⁊ ex hoc res ſoꝛtiť denoīatione veri ⁊ đr vera. ⁊ hoc loq̄ndo de re naturali ꝑ ꝯparatōem ad intellectū noſtrū ſpeculatiuū. et de eadem quā đr vera ꝑ ꝯparatōez ad hmōi intellectū diuinū ſoꝛtiť denoīatione veri. ⁊ đr vera q: ꝑ formā ſuā adequať pꝛeꝯceptioni intellcūs diuini. quā h3 de re ipſa Sicut hoc mō đr res artificialis nrā vera inq̄ntū ꝑ ꝯparatōem ad intellectū noſtrū practicū ꝯformať precōceptioni practice intellcūs noſtri de ipſa re. Patet ergo ex his q̄ res ab eodē h3 q̄ ſit ens ⁊ q̄ ſit vera. ſ3 nō h3 denoīatione veri niſi ꝑ hitudinē ad intellectū. quā hitudinē addit no⁹ veri ſup nomen entis. Jō ſcđo hui⁹ dicebať q̄ ſicut ſe h3 res ad eſſe ita ad veritatē. ideo etiā diffiniť ꝯuenienter veritas q̄ eſt adeq̄tio rei intellcte ad intellectū. Ex iſto ſeq̄tur q̄ falſum ſe h3 ad ens ⁊ verū ſicut malū ad ens ⁊ bonum. ⁊ ita ſicut oē malū neccāꝛio eſt in aliquo bono vt in ſubiecto. q: nō eſt dabile malū ꝑ eſſentiā. Sic iſt̄r oē falſum eſt in aliq̄ vero ſicut in ſubiecto. q: falſum ſeipm̄ fulcire nō poteſt Et de h̄ magis videbiť in ſexto hui⁹. ſ3 nūc hoc đr ꝓ ſolutione aliq̄ꝝ rōnum ante oppoſitū

Sciendum ſecundo. q̄ neq; ſenſus neq; intellectus ꝑ ſe decipi poteſt circa ꝓpꝛium obiectū. vterq; tñ bene decipitur per accidens. ſicut ſenſus decipiť vel ꝓpter indiſpoſitionē obiecti. quia nimis debile eſt aut nimis excellens. vel ꝓpter indiſpōnem mediĳ vel oꝛgani. ſed ſuppoſita diſpōne mediĳ ⁊ oꝛgani. ⁊ debita applicatiōe ſenſibilis ad ſenſum. ſenſus circa ꝓpꝛium obiectū non decipiť. Sīr intellectus noſter (quia nihil intelligit niſi ꝑ ꝯuerſionem eius ad fantaſmata. ⁊ quia etiā hanc naturā habet q̄ poſſibilis eſt vocatus. iō in cognitione ſua ꝓcedit de potētia ad actum. ideo ꝑ accidens decipi poteſt circa ꝓpꝛium obiectū formādo diffinitōem ſignificantē qđ quid eſt alicui⁹. vt videbiť in quinto huius capl̄o de falſo de per ſe. tñ nunq̄ꝫ decipiť circa ꝓpꝛium obiectū

Concluſio

Reſpōſiua ad q̄ſitum. nō omnia apparētia ſunt vera Patet. q: tam ſenſus q̄ꝫ intellectus decipi poteſt ꝑ accidens circa ꝓpꝛium obiectū poteſt etiā vterq; decipi circa obiectū ꝯmune ⁊ obiectū per accidens. ergo nō opoꝛtet q̄ omne apparens ſit verum. Item eadē ſunt ꝑncipia eſſe rei ⁊ veritatiſ. ergo ab eo q̄ res eſt vel nō eſt oꝛō vera vel falſa đr. ergo nō diciť vera aut falſa ex eo q̄ nobis apparet vel nō Item ſi omē quod apparet eſſet verū. ſequereť q̄ duo ꝯdictoꝛia eſſent ſil̄ vera. Patet q: vnum ꝯtradictoꝛioꝝ apparet vni. et alterū alteri. ſīr aliquid nūc apparet vno mō. ⁊ poſtea alio mō. ymmo etiā ſīr vnum ſm̄ vnū ſenſum ꝑt apparere vnū. ⁊ ſm̄ alium ſenſu3 aliud. ⁊ etiā poteſt apparere vnū ſm̄ ſenſum. ⁊ aliud ſm̄ intellectū. ergo poſitio eoꝝ qui dicunt oīa apparentia eſſe vera incidit cum poſitiōe eoꝝ qui dicunt ꝯdictoꝛia eſſe ſil̄ vera. Jdeo aliĳ dixerūt q̄ nihil eſt verum. q: videntes q̄ illud qđ apparet vni nō apparet alteri dicunt q̄ vterq; eſt credendū vel nulli. vt magis abhoꝛrerēt duo ꝯtradictoꝛia eſſe ſil̄ vera vel falſa. ſed ratio eoꝝ non valet. q: vt iam dcm̄ eſt ſenſus ⁊ intellectus nō decipiunť niſi ꝑ accidens. ideo hn̄ti ſenſum bene diſpoſitū ⁊ iudicanti de ſenſibili bene diſpoſito et ꝑ medium bene diſpoſitū ſuppoſita applicatiōe debita credendū eſt. Item aliter ſol nobis apparet minoꝛ tota terra. ⁊ tñ demrātione certiſſima ⁊ inuitabili demōſtrabile eſt q̄ eſt maioꝛ tota terra. g̃ non oē qđ apparet eſt verū Et hec de ꝑmo articulo. Quantum ad ſcđm

Dubitatur

Primo. verum primum ꝑncipiū ſit a metaphiſico ꝑ demonſtrationē notificabile. Arguiť q̄ ſic. q: metaphiſicus ꝯſiderat ꝑmū principiū non ſolum vtendo ipſo tanq̄ꝫ ſuppōne quadā quia ſi ſic non differēter ꝯſideraret ipm̄ a ꝑticularib⁹ artificib⁹. ꝯſiderat ergo ipm̄ notificādo ⁊ non ipm̄ diffiniēdo. cum ſit quoddā ꝯplexum. nec diuidēdo pari rōne. ergo ipſum demōſtrando. Nec poteſt dici q̄ dyalectice ꝓbando. q: non eſt opinabile. eo q̄ non ꝯtingit mente foꝛmidare de eius oppoſito. Ad oppoſitū eſt textus.

Pro reſpōſione ſciendū eſt. q̄ poſtq̄ꝫ Areſto. oſtēdit q̄ eiuſdē ſciētie. ſ. iſtius eſt ꝯſiderare ſubſtantiā ⁊ ꝑmas dignitates. ⁊ inter eas maxime primā. ⁊ ꝯſeq̄nter oſtendit que eſt illa dignitas prima omniū. Poſtea venit ad hmōi dignitatē primā eo modo quo notificabilis eſt. q: vt argutū eſt metaphiſicus nō ſolum ꝯſiderat primū ꝑncipium vtendo ipſo. ſed etiā notificādo. ⁊ hoc etiā eſt ſibi ꝓpꝛium Sciendū ſecundo. q̄ Areſtoteles notificat primū principiū non q̄dem directe. ſed remouēdo erroꝛes circa ipm̄. quia directe notificari nō poteſt ꝑ argumētationē. ſed ſolum ꝑ ſignificationē terminoꝝ. ex quib⁹ cōſtitur exponendo ipſos terminos. quā expoſitionē tradit Areſto. q̄nto huius Vlterius ſciendū. q̄ antiqui differēter errauerūt circa primū principiū. quidā ſc3 nō negantes ipm̄. ſed volentes ipm̄ demōſtrare. ⁊ erroꝛ iſte ipſis cōtigit ex ineruditiōe artis logice. quia neſciuerūt quoꝝ eſſet demōſtratio ⁊ quoꝝ nō. ſed credebant q̄ omniū poſſet eſſe demōſtratio Et huic erroꝛi occurrit Areſtoteles ſupponēdo ea que in libro poſterioꝝ determinata ſunt. ſ. q̄ non oīm eſt ſcientia per demōſtrationē. ymmo principioꝝ ⁊ maxime ꝑmi principiĳ eſt ſcientia indemōſtrabilis. Eſt tñ aduertendū cum pħo. ⁊ in hoc habetur reſpōſio ad dubium. q̄ licet primū principiū nō ſit per diffinitōem notificabile ſiue per demonſtrationē. eo q̄ nihil eſt eo notius ſimpl̄r. tamen per argumentatōem elenchicā contra negantes ipm̄ notificabile eſt. que q̄dē argumentatio ꝓcedit ex minus notis ſimpl̄r. magis tñ notis ab aduerſario ⁊ ipſo ꝯceſſis. ex quib⁹ oſtendiť primum ꝑncipium non ſimpl̄r ſed ad hominē. Aliĳ vero errauerunt negantes ipm̄ primū principiū. dicentes q̄ contingit idem ſimul eſſe ⁊ non eſſe. ⁊ ſic ꝯdictoꝛia eſſe ſimul vera de eodē. Et cōtra omnes iſtos ꝑmo Areſtoteles diſputat in cōmuni ponendo ſeptem rōnes. Cōſequenter ſingulariť ⁊ ex diuerſis viĳs diſputat cōtra ſingulos ſm̄ q̄ diuerſimode mouebanť ad negandū primū principium Pro cōmuni diſputatiōe premittit Areſtoteles duas ſuppoſitiōes Prima eſt. q̄ nomen ſignificat aliqđ et ꝓferenti ⁊ etiā audienti. quod ſi non ꝯceſſerit aduerſarius non erit cum eo diſputandū plus q̄ꝫ cum plantis nam ſilis erit plante ⁊ deterioꝛ bꝛuto. quia bruta adhuc per voces ſuas ymaginatiōes ſignificant. Iterū negātes voces ſic ſignificare ponūt eas ſignificare. q: hoc negari non poteſt niſi loq̄ndo ⁊ aliquid ſignificādo. Secūda ſuppoſitio eſt. q̄ omē nomen tm̄ vnum ſignificat. qđ pꝛobat textus. quia nihil ꝯtingit intelligere non intelligentē vnum. ergo etiā quod nō ſignificat vnum nihil ſignificat Tenet ꝯña. quia nomina ſignificāt ꝯceptus intellectus. Item vel quodlibet nomen ſignificat vnū vel plura. ſi primū ſic habetur ꝓpoſitum. Si plura aut ſignificat finita vel infinita. ſi vero ſignificat finita ⁊ ſm̄ roces finitas tunc cuilibet rōni poteſt adaptari vnū nomen. ⁊ ſic vnū nomen iam vnum ſignificabit. Si aūt dicat aduerſarius q̄ vnū nomen ſignificat infinitas rōnes. hoc eſt impoſſibile. quia vt iam dcm̄ eſt nihil contingit intelligere non intelligentē vnum: ⁊ ſic intellectus ſimul intelligeret infinitas rōnes. quod eſt impoſſibile Ex his ſuppoſitionib⁹ infert textus accipiēdo vnū ꝑticulare nomē ſc3 q̄ hoc nomē homo ſignificat eſſe hominis. id eſt quod quid eſt hoīs. puta eſſe aīal bipes. ⁊ ſignificat nō vnū ſc3 non eſſe hominis ſeu nō animal bipes. Pꝛobatio. q: homo ſignificat vnum. vnum q̄dem ſimpliciť. ⁊ nō vnū quia de vno. quaſi diceremus q̄ nō ſignificat vnum. q: ſignificat que verificanť de vno. Sequereť q̄ iſta album et muſicum idem ſignificarent. quia hec verificantur de vno. ⁊ ex hoc ſeq̄retur q̄ omnia eſſent vnum. ſic ergo homo ſignificat vnum ſimpliciter. ſc3 vnum ſm̄ rōnem. ſed eſſe hominis ⁊ nō eſſe hominis magis diſtinguūtur ſm̄ rōem q̄ꝫ homo ⁊ album. ergo ſi homo non ſignificat eſſe hominis ⁊ non album propter rōnis diſtinctionem. ſeq̄retur q̄ non ſignificat eſſe hominis ⁊ non eſſe hominis. niſi diceret q̄ illa ſignificaret ſm̄ equiuocationem,

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

vtpote ꝙ id quod nos vocamus hoīem in lingua noſtra
vocant alij non hominē in alia lingua. ſed noſtra diſpu/
tatio in pñti nō eſt. ſi idem ſm nomē ꝯtingat eſſe ⁊ non
eſſe. ſed idem ſm rem ꝯtingat eſſe ⁊ nō eſſe. Item ſi hō
ſ̄cat eſſe hoīs .i. aīal bipes. ⁊ ſimul ſignificaret nō eſſe
hominis .i. non aīal bipes. cum maioꝛ ſit diſtinctio inter
eſſe hoīs ⁊ oppoſitū eius ꝙ̄ ſit inter eſſe hoīs ⁊ lapidē ⁊
equū. ⁊ generalr̄ oīa alia. ⁊ etiā negatōes oīm alioꝝ. ſe/
queret̄ ꝙ nomen ſignificaret eſſe hoīs ⁊ oppoſitū eius ⁊
oīa alia ⁊ negatōes oīm. ⁊ cum nomē (vt ꝓbatū eſt) de
beat ſignificare vnum ſm rōem. ſequeretur ꝙ oīa eſſent
vnum ſimplr̄. ſ. ſm rōem. quod tñ habebāt aduerſarij ꝓ
incōueniēti. Habet̄ ergo ꝓmo. ꝙ noīa ſignificāt aliq̄d
ſc̄do ꝙ quodlibet nomē ſ̄cat vnum ſimplr̄. Ex quo ha/
bemus ꝙ hoc nomen hō ſ̄cat q̄dditatē ſiue qd̄ quid eſt
hoīs .ſ. aīal bipes. ⁊ nō ſ̄cat non eſſe hoīs .ſ. non aīal bi/
pes. ſed hoc ſignificat̄ per nonhō. His ſuppoſitis forma
tur ꝓma rō. necē eſt ꝙ hō ſit aīal bipes. qꝛ hec eſt rō quā
hoc nomen hō ſ̄cat. ſed qd̄ neceſſe eſt eſſe nō ꝯtingit nō
eſſe. hoc eñ ſ̄cat necc̄arium. ſcꝫ nō ꝯtingere nō eſſe. vł nō
poſſibile nō eſſe. ꝙ̄ impoſſibile eſt ſiue nō ꝯtingēs eſt ho
minē non eſſe aīal bipes. ⁊ ꝑ ꝯñs nō ꝯtingit vtrūqꝫ eſſe
verū. ſ. hoīem eſſe aīal bipes. ⁊ hoīem nō eſſe aīal bipes
ſicut nec idem eſſe ⁊ nō eē. Sꝫ forſan aliq̄s interrogat⁹
an necē ſit hoīem eſſe aīal bipes poterit nō rñdere affir/
matōem tm̄ vel negatōem tm̄. ſed vtrūqꝫ ſit dicendo ꝙ
necē eſt hoīem eſſe aīal bipes ⁊ nō eſſe aīal bipes. Hāc
cauillationē excludit Areſto. qꝛ ſic rñdendo nō rñderet
ad interrogatū ſimplr̄. nā ſm aduerſariū de hoīe nedū
verificaret̄ eſſe hoīs ⁊ oppoſitū eius. ymmo etiā verifi/
carent̄ affirmatōes ⁊ negatōes oīm alioꝝ reꝝ. ergo vel
cū aduerſarius interrogatus dūtaxat de q̄dditate hoīs
ipſe debēt rñdere ſil̄ omnia ꝙ̄ ſm ipm̄ de hoīe vere affir/
mant̄. vel habebit ſimplr̄ ⁊ ſolū ad interrogatū rñdere.
Non pt̄ dici p⁹ cū illa ſint infinita. qꝛ infinita vni acci/
dūt. ꝙ̄ talis rñſio nulla ē. ꝙ̄ ſcōm dꝫ dici. Scđa rō ducit
ad illud incōueniēs. ꝙ ſi affirma⁹ ⁊ nega⁹ verificent̄ ſil̄
de eodē ſequeret̄ ꝙ nihil ꝑdicet̄ in q̄d ſiue ſubſtātialiter
ſed ſolū per accñs. Et ꝙ̄ ſeq̄tur vlterius. ꝙ in ꝑdicatio/
nibꝫ erit ꝓcedere in infinitū. qꝛ ſi omne qd̄ predicat̄ de ali
quo ꝑdicet̄ ꝑ accñs. iteꝝ illud ꝑdicat̄ de alio ꝑ accñs. et
ſic in infinitū. Seq̄tur etiā ꝙ nō erit aliqd̄ predicatū vl̄e
qꝛ illud dr̄ predicari vl̄r de aliquo. qd̄ predicat̄ de ipſo
ꝑ ſe ⁊ ſm ꝙ ipm̄ ⁊ nō ꝑ aliud. ꝯñs improbat Areſto. qꝛ
q̄uis vnius rei ſint accñtia plura. vni⁹ tñ rei eſt eñ vna
ſub̄a. qd̄ non ꝯtingeret ſi de re q̄libet ſuū eſſe ⁊ oppoſitū
eius verificarent̄. Tercia rō ducit ad illud incōueniens
ꝙ oīa eſſent vnū. qꝛ de vnoq̄qꝫ magis videtur ꝑdicari ne
gatio alteri⁹ rei ꝙ̄ negatio ꝓpria. mō ſm ipſos de quo/
cunqꝫ ꝑdicat̄ negatio. et affirmatio. ꝙ̄ affirmatōes ⁊ ne/
tiones oīm de eodē predicant̄. ergo omnia erunt vnum
Quarta rō (que videtur ſolū eſſe declaratiua ꝓceden/
tis) format̄ ſic. ſi affirmatio ⁊ negatio verificarent̄ de eo
dem. aut ita eſt in oībꝫ aut in q̄buſdā ſic. ⁊ in q̄buſdā nō
ſic. Si dicat aduerſarius ſcōm. iā habet̄ ꝙ nō eſt vl̄r ve/
rum ꝯdictoꝛia eſſe ſil̄ vera. Si vero dixerit primū. hoc
ꝯtingit duplr̄. vno mō qꝛ de quocūqꝫ ſunt vere affirma
tiones etiā ſunt vere negatōes ⁊ ecōtra. ⁊ tunc ſeq̄tur in
cōueniens illoꝝ in ꝓcedenti rōne. Alio mō vt de q̄bu/
cūqꝫ verificent̄ affirmatōes. ⁊ etiā negatōes. ſed nō ecō
tra. ⁊ hoc eſt qd̄ iſta rō ſupaddit ꝓcedenti. Quinta rō (q̄
ducit ad aliud incōueniens) eſt. qd̄ ſeq̄ret̄ ꝙ ſimul aliq̄s
verū diceret ⁊ mentiret̄. ymmo dicēdo verum ſeipm̄ mē
tiri ꝯfitebitur. Sexta rō. ſi idem eſſet ire domū ⁊ nō ire
domū ſequeretur ꝙ exiſtēs extra domū non deberet ire do
mum. ſed quieſcere. quia hoc ipm̄ quieſcere eſſet ire do/
mum Septima rō. in natura entiū oportet ꝙ aliquid ſit
minus vel magis verum. ſicut non ſilr̄ ſe habet ad veri/
tatem dicere. ꝙ duo ſunt paria ⁊ tria imparia. ſilr̄ non
omnia ſunt ſimul eque falſa. ſed ſm magis ⁊ minus. vt
pote eſt minus falſum dicere q̄tuoꝛ eſſe quinqꝫ ꝙ̄ quatu/
oꝛ eſſe mille. ſed vbicūqꝫ eſt aliquid magis ⁊ minus tale
ibi eſt reperire ſimplr̄ tale. ergo eſt aliquid dare verum ſim
pliciter. ⁊ aliquid falſum ſimplr̄. ⁊ ſic nō omnia ſunt fal/
ſa vel vera. nec omnia falſa ⁊ vera ſimul. Iſte ſunt ſep/
tem rōnes quas multo plenius eas explanādo dedu/
cit Areſteteles in textu ꝯtra oēs negātes primū prin
cipium dicentes ſcꝫ ꝙ ꝯtingit ſimul idem eſſe ⁊ non eſſe
et generalr̄ omnia ꝯtradictoꝛia de eodē ſimul eſſe vera
Ulterius ſciendū eſt. ꝙ negantes primū principiū
ex diuerſis vijs in talem erroꝛē inciderunt. ⁊ ſm hoc di
uerſimode ꝯtra eos eſt procedendū. Quidā enim dixe/
runt ꝙ cōtingit idem ſimul eſſe ⁊ nō eſſe ſuaſi aliqua rō
ne ſophiſtica. quam diſſoluere neſciuerūt. ideo ꝯcluſioni
acquieſcebāt. ⁊ tales ſunt facile curabiles. quia ꝑ ſolu/
tionē rōnis (qua decipiunt̄) ab erroꝛe ſuo facile curabā
tur. Ideo cum iſtis ꝓcedit Areſtoteles ponendo appare
tiam iſtoꝝ ⁊ ſoluendo eam. Alij vero hoc dixerūt nō mo
ti aliqua rōne vel apparētia. ſed ſola ꝓteruia. ⁊ iſtis hoc
cōtigit ex ineruditione in arte logica. quia ignoꝛauerūt
quoꝝ eſt demōſtratio ⁊ quoꝝ non. ⁊ ita omnē ꝓpōnem
aſſerere voluerunt cuius oppoſita certiſſima demōſtra/
tione demōſtrari nō poteſt. ⁊ ita oppoſitū primi ꝓncipij
conceſſerūt. quia primū principiū demonſtrari eis nō po
terat. et ita vituꝑabilioꝛes ſunt alijs ⁊ incurabilioꝛes.
quia pro rōne non habent niſi voluntariā ꝓteruiā. nec
eſt aliꝰ modus ꝓcedendi ꝯtra ipſos niſi ꝑ viam facti.
et per rōnes ſumptas ex ſignificationibꝫ terminoꝝ. quē
admodū in rationibꝫ ꝓmiſſis ꝓceſſum eſt Cōtra ap/
parentiā ſuaſoꝝ aliqua rōne ſciendum eſt. ꝙ ſic arguē/
bant. ex nihilo nihil fit. ergo omne quod fit ꝓmo exiſtit
in illo ex quo fit. ſed videmus cōtraria fieri ex eodem. vt
ex aqua fit aer. q̄ eſt calidus. aqua vero frigida. ergo cō/
traria ſunt ſimul in eodē. ⁊ per ꝯſequens etiā ꝯtradicto
ria. Ad hanc rōem reſpondet Areſto. ꝙ in parte verū
dicit ⁊ in parte falſum Uerum eſt eñ in hoc quod dicit
ꝙ ex nihilo nihil fit. ⁊ oīe quod fit ꝓmo exiſtit aliquo
mō in eo ex quo fit Sed falſum dr̄ cū concludit ꝯtraria
et cōtradictoꝛia eſſe actu ſimul. ⁊ generalr̄ quodlibet in
quolibet. ⁊ ita decepti fuerunt iſti ignoꝛātes naturam en
tis in potentia. Item arguit Areſtoteles cōtra iſtos
quia exiſtimauerūt ꝙ nulla ſit ſubſtātia cui nō inſit mo
tus. et etiā generatio ⁊ coꝛruptio. cuius oppoſitū demō
ſtratum eſt octauo phiſicoꝝ. ⁊ ita ad minus in tali ſub/
ſtantia non cōcluditur per rōnem premiſſam. ꝙ ꝯtraria
et ꝯtradictoꝛia ibi actu ſint. ⁊ de eo ſimul verificent̄.
Ulterius ſciendum eſt. ꝙ alius fuit erroꝛ quoꝛundā
qui ſtatim reducibilis eſt ad ꝑdictum erroꝛem. dixerūt
eñ aliqui. oīe quod apparet eſſe verum. ita ꝙ veritas
nō eſt ſumenda ſm aliquid qd̄ reſpiciat̄ ſitum ⁊ determi/
natū in re. ſꝫ dūtaxat ſumēda eſt ſm aliq̄d qd̄ nobꝫ appa
ret. Et ex iſto erroꝛe ſtatim ſeq̄tur ꝑdictus. ſ. ꝙ duo cō
tradictoꝛia ſtatim erunt ſimul vera. quia ſi vnū apparet
vni. reliquū ſtatim apparet alteri homini. vel eidem ho

mini in diuerſis tꝑibus. vel in eodē tempoꝛe ſm diuer/
ſos ſenſus. quia in eodē tempoꝛe ſm diuerſos ſenſus cō
traria apparent Silr̄ in diuerſitate animaliū quod vni
apparet dulce ⁊ ꝯueniens. alteri apparet amarū ⁊ diſcō
ueniens. ⁊ ſic volunt iſti ꝙ cuilibet credatur. ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns
quicq̄d apparet ſit verum. ⁊ hui⁹ ſecte maximus autoꝛ
fuit Eraclitus. Democritus etiā ꝓpter illas apparenti
as dictas poſuit ꝙ nihil eſt determinate verum in rebꝫ.
aut ſi eſt non eſt nobis manifeſtū. qꝛ cognitōem reꝝ ac/
cipimus ꝑ ſenſum. Iudiciū aūt ſenſus nō eſt certum. cū
non ſemꝑ eodē modo iudicet. ideo concludit ꝙ nulla cer
titudo videtur nobis de veritate. ⁊ illi qui ꝯueniunt in
hunc erroꝛē quemadmodū dcm̄ eſt de alijs ex diuerſis
vijs in ipm̄ inciderūt. Quidā eñ ita dixerunt moti aliq̄
rōne. alij vero non ſed ex ſola ꝓteruia. ideo aliter ⁊ aliter
eſt ꝯtra eos ꝓcedendū Sciendū eſt vlterius. ꝙ decep
ti rōne ſophiſtica decipiunt̄ ex duplice radice Prima ra
dix erat. quia non ponebāt differentiā inter ſenſum ⁊ in
tellectum. ⁊ quia cognitio ſenſus fit per quandā altera/
tionē ſenſus a ſenſibili. ideo dicebant ꝙ cognitio ſenſus
coꝛreſpōdet nature rei ſenſibilis. quare opoꝛtꝫ vt dicūt
illud quod videtur ſm ſenſum de neceſſitate eſſe verum
et quia oīs cognitio eſt ſenſitiua: ſeq̄tur ꝙ omne quod
alicui apparet ſit verum. In hoc aūt ratio nō ſolum defi
cit. eo ꝙ ponit ſenſum ⁊ intellectū eſſe idem. ſed etiā in
hoc ꝙ ponit ſenſum nunq̄ falli a ſenſibilibꝫ. fallitur tñ a
ſenſibilibꝫ ꝯmunibꝫ ⁊ ꝑ accidens. ⁊ etiā a ꝓprijs ſenſibi/
libꝫ ꝑ accidens Nec iterum opoꝛtet. ꝙ ſi cognitio ſenſus
fiat per impreſſionē factā in ſenſu a ſenſibili. ꝙ ꝓpter hoc
iudiciū ſenſus coꝛreſpōdeat nature rei ſenſibilis. Non
eñ opoꝛtet ꝙ actio agentis recipiat̄ in patiente ſm mo/
dum patientis Et quia ſenſus non eſt ſemꝑ diſpoſitus
ad recipiendū foꝛmam ſenſibilis ſm ꝙ eſt in ſenſibili. iō
non opoꝛtet ꝙ ſemꝑ de ſenſibili ſm naturam rei ſenſibi/
lis iudicet. nec ꝯfoꝛmiter ad ipſam naturā ſenſibilis ſe
habeat. Ex hac rōne poſuerūt Democritus ⁊ Empe/
docles prudentiā ꝑmutari ſm ꝑmutatōem coꝛpoꝛalis
habitudinis ſeu ꝯplexionis. quia crediderūt ꝙ intellec/
tus non diſtingueret̄ a ſenſu. Unde dicebat Democri/
tus. ꝙ eſt vna ⁊ eadē virtus in toto vniuerſo ⁊ in ſingu/
lis ꝑtibus eius ⁊ in homine. ſed in toto vniuerſo voca/
tur deus. ⁊ in ſingulis ꝑtibus vniuerſi dr̄ natura. et in
homine intellectus. Dicunt eñ iſti Homerū fuiſſe de
ſua opinione. qd̄ probant per hoc ꝙ Homerus videtur
dixiſſe hectoꝛem letali vulnere ꝑcuſſum. alia ⁊ alia ſape
re ꝙ̄ prius ꝓpter coꝛpalis habitudinis varietatē Cō
tra omnes iſtos dat Areſto. vnam inuectiuā dicens ꝙ
grauiſſimū accidens eſt in iſtis qui erant maxime que/
rentes ⁊ amantes verum inter ceteros. ⁊ tñ tales ſentē/
tias de veritate ꝓferebant dicētes nihil eſſe in rebꝫ de/
terminate verum. ſed veritatē rei dūtaxat ꝯſiſtere in ap
parentia. qd̄ ſi ita eſſet vanū eſſet ſtudio veritatis inq̄ren
de tantū laboꝛem impēdere. Nā in hoc caſu veritatē in
quirere eſſet q̄ſi volatilia perſequi. Ulterius ſciendū
ꝙ radicalis erroꝛis iſtoꝝ fuerit. quia crediderūt omne
ens eſſe materiale ⁊ ſenſibile. ⁊ quia in rebus ſenſibilibꝫ
et materialibꝫ multū eſt de natura infiniti ſeu indetermi
nati ꝓpter naturam materie q̄ in eis eſt. ⁊ de ſe nō eſt de
terminata ad vnū. ideo dixerunt ꝙ in rebus nihil deter
minatum eſt. Inſuꝑ dicebant iſti res omnes eſſe in conti
nuo motu De eo aūt quod mouetur q̄tenꝰ mouetur nō
poteſt aliquid determinate verū dici. Et ita ex iſtis cō/
cludebant ꝙ veritas ꝓpōnis nō poteſt ſequi modū de/
terminatū in rebus. ſed potius illud quod apparet cog
noſcenti. ita vt idem ſit eſſe verum qd̄ alicui apparere
Ex illis radicibꝫ venit illa Eracliti opinio extranea dicē
tis. ꝙ nō ꝯtingit bis intrare eundē fluuiū. ymmo nec eū
dem hoīem bis intrare eundē fluuiū ꝓpter ꝑmutatōem
tam hominis ꝙ̄ fluuij Deuenit etiā iſte Heraclitus in
tantam fatuitatē ꝙ nō audebat aliq̄d verbo exprimere.
ſed ad exprimendū quod volebat ſolum mouebat digi
tum. ⁊ hoc ideo. qꝛ credebat ꝙ veritas rei quā volebat
enunciare ꝓus tranſiret ꝙ̄ ozō foꝛmaret̄. breui aūt ſpa/
cio digitū mouebat. ergo ⁊c̄. Sed ad primā ꝑtem iſtius
et alioꝝ iam in octauo phiſicoꝝ demonſtratū eſt. ꝙ non
omne ens eſt materiale ⁊ ſenſibile. demonſtratū eſt etiā
ꝙ non omne coꝛpus eſt generabile ⁊ coꝛruptibile. et etiā
ꝙ nō omne coꝛpus generabile ⁊ coꝛruptibile in cōtinua
tranſmutatōe ꝑſeuerat. oſtēſum eſt eñ in phiſicis ꝙ licꝫ
materia q̄tum eſt de ſe ſit indeterminata. tñ per foꝛmā
determinat̄ ad vnum modū eſſendi. ⁊ cuꝫ res cognoſcā
tur ꝑ ſuam foꝛmā magis ꝙ̄ ꝑ materiā non eſt dcm̄ ꝙ de
rebus nō poſſit haberi determinata cognitio. Dicit tñ
Areſto. q̄tum ad hoc motiuū ꝙ maioꝛē veri ſilitudinē
habet hec opinio ꝙ̄ opinio Epypharini ad Seophanē
qui dicebat oīa eſſe immobilia ⁊ necc̄aria ⁊ per certitudi
nem ſciri. Contra hanc radicem de natura ſenſibiliū et
mutatione ponit textus ſex rōnes Cōtra aliam vero ra
dicem de apparentia ſenſuū ⁊ de diuerſitate ſenſus ⁊ in
tellectus alias ſeptē rōnes ponit. Et ꝯtra alios qui ex
ſola ꝓteruia ⁊ nō ex aliqua rōnis apparētia ita enuncia/
uerūt ponit textus duas rōnes ad hoīem ſiue apparen/
tes. ⁊ alias duas ſm veritatē. ⁊ qꝛ clare ſunt in textu iō
breuitatis grā relinquunt̄. Quibꝫ rōnibꝫ poſitis ꝯcludit
Areſto. ꝙ inter omnes opiniones ſeu ſentētias iſtas illa
eſt firmiſſima q̄ dicit ꝯtradictoꝛia nō eſſe ſimꝰ vera. et
qua etiā ſeq̄tur. ꝙ nec ꝯdictoꝛia eidē ineſſe poſſunt. eo
ꝙ in vno ꝯdictoꝛio ſꝑ intelligit̄ alterius negatio Ul/
terius ſciendū eſt. ꝙ iteꝝ fuit alius erroꝛ quoꝛundā po/
nentiū medium inter ꝯdictoꝛia. ⁊ ita dicebāt iſti ꝯdicto
ria eſſe ſil̄ falſa. Cōtra quos ſic ꝓcedit phꝰs. primo eñ
adducit ſeptem rōnes ꝯtra eoꝝ poſitionē. ſc̄do oñdit q̄l/
ter diuerſimode diuerſi hāc opinionē tenentes in eam in
ciderūt. tercio oñdit aliquas opiniones antiq̄ꝝ de ꝓnci
pio nature huic opinioni ⁊ alteri opinioni de ꝯtrate cō/
tradictoꝛioꝝ ꝯñter ſe haberi Prima ſeptem rōnū ſumit̄
ex diffinitōe veri ⁊ falſi. nam dicere verū nihil aliud eſt
ꝙ̄ dicere eſſe qd̄ eſt. aut nō eſſe qd̄ non eſt. Sꝫ dicere fal
ſum nihil aliud eſt ꝙ̄ dicere eſſe qd̄ non eſt. aut non eſſe
qd̄ eſt. ſed q̄cunqꝫ dicit aliq̄d aut dicit eſſe qd̄ eſt aut nō
eſſe qd̄ non eſt. ⁊ ſic dicit verū. vel dicit nō eſſe qd̄ eſt vel
eſſe qd̄ non eſt. ⁊ ſic dr̄ falſum. ⁊ ꝑ ꝯñs quicūqꝫ dicit ali
quid dr̄ verum vel falſum. ⁊ ſic nō eſt dare mediū inter
verū ⁊ falſum. Scđa ratio. ſi eſt medium in ꝯdictoꝛijs
aut eſt mediū per ꝑticipationē extremoꝝ. qd̄ eſt mediū
eiuſdē generis cū extremis. vel eſt mediū ꝑ abnegatōem
qd̄ eſt genere diuerſum ab extremis Si dicat̄. primū
ſeq̄retur ꝙ erit aliqua generatio terminata ad eſſe q̄ nō
erit ex nō eſſe. ſed erit ex tali medio. ⁊ ſilr̄ erit aliqua coꝛ
ruptio terminata ad nō eſſe. q̄ nō erit ex eſſe. qd̄ eſt ꝯtrā
diffinitōem generatōis ⁊ coꝛruptōis. Si dicatur. ſcōm
ſeq̄ret̄ ꝙ omnino tolleret̄ motus ⁊ mutatio. qꝛ oīs muta
tio eſt de extremo in extremū. aut de extremo in mediū.
aut ecōtra. ſic ꝙ oꝫ mediū illud eē eiuſdē gn̄is cū extremis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Tercia ratio. intellectus noſter in omni ɔceptione ſua
qua ſentẽtiat aut aliquid affirmat aut negat. vel ꝗ ali/
quid affirmat vel negat ſicut eſt in re. ⁊ tunc verum dẽ
ꝑ diffinitiõem veri. vel ſicut nõ eſt in re. ⁊ ſic mentitur
et falſum dicit ꝑ diffinitiõem falſi. Quarta ratio. ſi in cõ
tradictione ſit medium opoꝛtet hoc eſſe verum in omni
ɔtradictione. quia videtur eſſe ſimile dicendũ de omib⁹
ſed hoc nõ eſt poſſibile. Nam inter ens ⁊ nõ ens nõ po/
teſt dari mediũ. aliꝰ inter generatiõem ⁊ coꝛruptiõem eẽt
alia trãſmutatio. Quinta rõ. ſi inter ɔtradictoria ſit me
dium. ſilr inter omnia ɔtraria mediũ erit. ⁊ ꝑ ɔñs erit
aliquis numerus qui nõ eſt par nec impar qḋ eſt impoſ
ſibile ⁊ ɔtra dicta ab ipſis. Sexta rõ. omne quod ɔtin
git affirmare ɔtingit ⁊ negare. ſꝫ ɔtingit affirmare hec
tria. ſ. affirmatiõem negatiõem ⁊ medium poſitũ ab ad/
uerſario inter affirmatiõem ⁊ negatiõem. ergo contingit
iſta tria etiã negare. Et ſicut negatio eſt aliud ab affir/
matione. ita iſta negatio qua negabunt illa tria erit qḋ
dam quartũ p̄ter illa tria p̄dicta. ⁊ iteꝝ ɔtingit illa q
tuoꝛ negare. ⁊ ſic in infinitũ erunt plura media vera ꝙ il
lud mediũ poſitum ab aduerſario inter affirmatiõem et
negatiõem. Ultima rõ. ſi aliquis interroget verum hõ
ſit albus. neceſſe eſt ꝙ ridens aſſentiat vel nõ. ſi aſſentit
et clarũ eſt ꝙ affirmatiõem dicat veram. ſi non clarũ eſt
ꝙ dicat negatiõem eſſe veram. ⁊ per ɔñs opoꝛtet ꝙ ri/
dens concedat affirmatiõem vel negatiõem. ⁊ ſic iter hec
duo nõ eſt medium. In breui ergo patent iſte ſeptem rõ
nes. quib⁹ poſitis dicit phs. ꝙ p̄dicta opinio venit qui
buſdã. quia nõ poterant ſoluere rõnes factas ab eis vt
ab aliis. ideo ɔceſſerunt ɔcl'ones eoꝝ. Aliis vero venit
hec opinio. quia voluerũt querere demõſtrationẽ in oĩ/
bus. ideo noluerũt ɔcedere ea ꝗ demõſtrari nõ poſſunt.
ſed negant ea. ⁊ quia p̄ncipia p̄ma non poſſunt demon
ſtrari. ideo negauerũt ea. Cõſequenter dicit Areſto. ꝙ
cõtra omnes tales opiniones inopinabiles p̄cedẽdum
eſt ex diffinitionib⁹ veri ⁊ falſi ⁊ alioꝝ terminoꝝ cõmu/
niũ. ſicut Areſtoteles p̄ceſſit in ſuis rõnib⁹. Sed dice
ret aliq̄s. q̄d ſi iſti ⁊ maxime p̄terui negarẽt diffinitiões
terminoꝝ. Ideo dicit Areſto. ad hoc. ꝙ ſi ponant noĩa
aliquid ſignificãtia neceſſe eſt ꝙ ɔcedant diffinitiones
nominũ. quia diffinitio nihil aliud eſt ꝙ̃ ratio cuiꝰ nomẽ
eſt ſignum. Si vero nõ ɔcedant nomina aliquid ſignifi
care tũc non differunt a plantis. ⁊ ſunt deterioris natu/
re ꝙ̃ bruta. vt dictũ eſt. Ideo cum talib⁹ nullatenꝰ eſt diſ
putandũ. Tales inſuꝑ negando voces ſignificare po/
nunt eas ſignificare. quia nõ niſi loq̄ndo hoc negare pñt
Poſt hoc aũt dicit phs. ꝙ ad poſitionẽ Eraclii dicẽ/
tis omnia ſemꝑ moueri. ſeq̄tur ɔtradictoria eſſe ſilr vera
quia qḋ mouetur habet nõ eſſe mixtũ cum eſſe. Ad poſi
tionẽ vero Anaxagoꝛe ſeq̄tur ꝙ aliquid ſit medium in/
ter ɔtradictoꝛia. ponit eñ quodlibet miſceri cum quoli
bet. de mixto aũt neutrũ extremoꝝ poteſt dici. ſicut co
loꝛes medij nec ſunt albedo nec nigredo. ⁊ ita illud mix
tum nec eſt bonũ nec non bonũ. Et ſic eſt mediũ inter cõ
tradictoꝛia. et per ɔñs ſm hanc poſitionẽ omnia ſunt
falſa. Ulterius ſciendũ eſt. ꝙ poſtq̄ꝫ Areſto. diſputa
uit ɔtra iſtas opiniones. ɔſeq̄nter diſputat ɔtra quoſ/
dam qui deſtruunt p̄ncipia logice. quoꝝ quidã dixerũt
omnia eſſe vera. alij vero omnia falſa. Si eñ aliqua ha
rum opinionũ erit vera. logica nõ erit neceſſaria. quia fi
nis eius eſt diſcernere verum a falſo. Cõſequenter diſ/
putat ɔtra quoſdã qui deſtruunt principia phiſice. ꝗꝫ

quidam dixerunt omnia ſemꝑ moueri. ⁊ alij omnia ſemꝑ
dixerũt quieſcere. ⁊ alij dixerunt omnia quãdoqꝫ moue
ri. ⁊ omnia quãdoqꝫ quieſcere. Contra deſtruentes p̄n
cipia logice ponit quatuoꝛ rões. Prima eſt. ſicut in p̄io
ribus rationib⁹ deductũ eſt inter verum ⁊ nõ verum. in
ter ens ⁊ nõ ens nõ eſt dare medium. ergo neceſſe eſt ſꝫ
alteram ꝑtem ɔtradictionis eſſe veram ⁊ alteram falſã
quare non omnia ſunt vera vel falſa. Secũda ratio. ve/
rum nihil aliud eſt ꝙ̃ illud affirmare qḋ falſum eſt nega
re. ⁊ ecõuerſo falſum nihil aliud eſt ꝙ̃ affirmare illud qḋ
eſt verum negare. ⁊ ecõuerſo ꝑ diffinitiões veri ⁊ falſi. er
go impoſſibile eſt omnia eſſe falſa ⁊ ſilr omnia eſſe vera
Tercia rõ ex p̄cedenti diſputatiõe ɔtra erroꝛem de me/
dio ɔtradictorioꝝ ɔſtat. ꝙ neceſſe eſt de quolibet aut af
firmare aut negare. cum nihil ſit medium inter ɔtradic
toꝛia. ergo impoſſibile eſt oĩa eſſe vera. ⁊ ſilr oĩa eſſe fal/
ſa. Quarta rõ. opiniones p̄dicte ſeipſas deſtruunt. er
go ⁊c. Aſſumptũ ſic deducitur. qui dicit omnia eſſe ve
ra dicit ɔtrariã ſue opinionis eſſe veram. ſꝫ ɔtraria ſue
opinionis eſt ꝙ opinio non ſit vera. ergo qui dẽ omnia
eſſe vera dicit ſuam opinionẽ nõ eſſe verã. ⁊ ita deſtruit
eam. Silr qui dicit omnia eſſe falſa dẽ ſeipm̃ dicere fal/
ſum. ⁊ ſic deſtruit ſuam opinionẽ. Sed diceret aduer/
ſarius. ꝙ dicendo omnia eſſe vera. ab iſta vniuerſalitate
excipit ſuam opionionẽ. ſꝫ omnia ſunt falſa. ⁊ ſic dicẽs
omnia eſſe vera ponit vnã ſolam ꝓpõnem eſſe falſam. ſꝫ
ɔtrariã iſtius omnia ſunt vera. ⁊ dicens omnia eſſe fal/
ſa ponit vnã ſolam eſſe veram. ſꝫ ɔtrariã iſtius omnia
ſunt falſa. Cõtra hoc arguit Areſto. ſic. ſi dẽ ꝙ vna
ꝓpoſitio ſit vera ſeq̄tur infinitas eſſe veras. ⁊ ſi vna fal/
ſa ſeq̄tur infinitas eſſe falſas. ⁊ ſic nullus eoꝝ a ſuo dicto
vniuerſali poteſt excipe vnã ſolam ꝓpõnem vt exempli/
ficatũ eſt. Aſſumptũ probat Areſto. Nam ſi hec ꝓpoſi/
tio eſt vera ſoꝛtes ſedet. hec erit vera ſoꝛtẽ ſedere erit ve
rum. ⁊ ſic in infinitũ. ⁊ ſic patꝫ p̄ceſſus ɔtra negãtes p̄n
cipium logice. Sed q̄reret aliquis. quare non diſpu/
tat Areſto. cõtra illos qui dicunt oĩa eſſe vera ⁊ falſa
ſimul. Rñdet Areſto. ꝙ qui hanc opinionẽ aſſerit ille po
nit vtrãqꝫ p̄dictaꝝ contra quas diſputat. ⁊ ita ſi que
libet illaꝝ fuerit impugnata. tercia erit impugnata. Cõ
ſequenter diſputat Areſto. contra eos qui dicunt oĩa
quieſcere adducẽdo vnam rõem. q: ſi oĩa q̄eſcunt tũc ni
hil remouet a diſpoſitione in qua aliquãdo eſt. ⁊ ita q̄c/
quid eſt verum ſemꝑ eſt ⁊ erit verum. qḋ eſt falſum. Et
etiã quod eſt falſum ſemꝑ eſt ⁊ erit falſum. quod etiã eſt
incõueniens. Sed cõtra opinionẽ ponentẽ omnia ſemꝑ
moueri adducit Areſto. duas rõnes. Prima eſt. ſi oĩa
ſemꝑ mouerent nihil eſſet quieſcẽs. ⁊ ſic nihil eſſet verũ
in rebus. quia quod eſt verum iam eſt. ⁊ quod mouetur
nondũ eſt. ⁊ ſic omnia erunt falſa quod eſt impugnatũ.
Secũda ratio. omne quod ꝑmutatur ex aliquo in aliud
ꝑmutatur. ſed illud ex quo ꝑmutatur ineſt ei quod ꝑmu
tatur ꝙ̃diu ꝑmutatur. aliꝰ non ꝑmutaretur. ſed iam ꝑer
mutatũ eſſet. ergo opoꝛtet dicere ꝙ aliquid ſit manens
in rebus. quare nõ omnia ſemꝑ mouent. Contra aliam
opinionẽ que ponit omnia quãdoqꝫ moueri ⁊ quãdoqꝫ
quieſcere dixit tertius. ꝙ q̄dam ſunt mobilia que ſꝑ mo/
uentur ⁊ nunꝗ̃ quieſcũt. ſꝫ celeſtia coꝛpoꝛa. ⁊ eſt quod/
dam mouens ſemꝑ immobile. vt demonſtratũ eſt octa/
uo phiſicoꝝ. Sed q̄reret aliquis. quare phs hic diſ/
putat contra negantes p̄incipia logice ⁊ phiſice. Cau
ſa eſt. quia omnia p̄ncipia fundant ſuꝑ p̄imũ p̄incipiũ

ſꝫ ꝙ non contingit eidem ſimul eſſe ⁊ non eſſe ⁊ ꝙ nihil
eſt mediũ inter contradictoꝛia et ideo philoſophus ha/
bet ſtabilire p̄incipia omnium ſcientiarum. Unde ad
erroꝛeꝫ (qui accidit circa eſſe ⁊ non eſſe) ponendo ſꝫ ꝙ
contingit idem ſimul eſſe et non eſſe ſequitur erroꝛ circa
verum et falſum quia per eſſe et non eſſe verum ⁊ falſuꝫ
diffiniuntur vt ſuperius patuit. tamen ſi veruꝫ ⁊ falſuꝫ
foꝛmaliter accipiantur ſunt termini p̄op̄ie ꝑtinentes
ad logicum. quia conſequuntur ens in rõne de quo logi
cus conſiderat. Nam verum et falſum ſunt in mente vt
habetur ſexto huius. Similiter de eodeꝫ erroꝛe (que eſt
circa eſſe et no eſſe) ſequitur erroꝛ qui eſt circa moueri ⁊
quieſcere et generaliter ſicut omnia p̄incipia fundãtur
⁊ firmantur in p̄imo p̄incipio ⁊ eius veritatem indu
unt. ſic erroꝛ circa omnia p̄incipia omnium ſcienta/
ruꝫ reducibilis eſt in erroꝛem circa p̄imum p̄incipiuꝫ.
Ex habitis in iſto libꝛo pꝫ ꝙ alicuius ſciẽtie ſꝫ iſtius
⁊ non alterius eſt conſiderare ens inq̄ꝫtuꝫ ens et que hu
ic inſunt ſm ſe ⁊ ſubſtantiã et accidens p̄incipalius ta
men ſubſtantiam. Cuius etiã non ſolum eſt conſidera/
re ſubſtãtias ſimplices ſꝫ generaliter omnes ſubſtãtias
in ratione communi ſubſtantie et accidentis. Patet eti
am ꝙ hec ſcientia (que p̄incipaliter ſubſtantiaꝫ conſide
rat) etiã conſiderat p̄ima p̄incipia et maxime p̄imũ
p̄incipium ſimpliciter. Patet etiam ꝙ illud eſt p̄imũ
p̄incipium per conditiones ad hoc requiſitas. Finali
ter patuit diſputatio et modus diſputandi contra erro
res contra illud p̄imum p̄incipium contingentes ⁊ ge
neraliter oſtendit erroꝛes omnium philoſophoꝝ qui de
p̄incipiis rerum falſe enunciauerunt reducens in ali/
quem huiuſmodi erroꝛem. Diſputauit etiam finaliter
contra deſtruẽtes p̄incipiũ logice et phiſic. Et in iſtis
comp̄hendittur materia huius quarti libꝛi et ſic patet
concluſio ad queſitum.

Adrationes Ante oppoſituꝫ ad
p̄imaꝫ dicitur ꝙ ſen
ſus et intellectus be
ne decipiuntur circa p̄op̄ium obiectum per accidens
Ad ſecundaꝫ dicitur ꝙ oĩne (qḋ apparet eſt ens ſed
non eſt illud ens qḋ apparet ad minus ſemꝑ. ideo non
ſequitur ꝙ omne apparens ſit verum quia veruꝫ vltra
ens impoꝛtat confoꝛmitatem intellectus ad rem.
Ad terciam dicitur ꝙ licet falſuꝫ foꝛmaliter ſit nõ ens
tamen ꝗ̃tum ad materiale in aliquo fundatur et fulci/
tur et ſic eſt quodãmodo ens. q: vt dictuꝫ eſt oẽ falſum
eſt in aliquo vero ideo poteſt mouere potentiam app̄e
henſiuã. Et hec de queſtione et per cõſequens de quar
to libꝛo methaphiſice Areſtotelis ſufficiãt.

Explicit Liber quartus
Incipit Liber quintus.

Rincipiuꝫ dicit̃ aliud quidẽ vn
de aliq̄s rẽ moueat p̄imũ vt lon
gitudine ⁊ via hinc quidẽ p̄inci
piũ ipm̃ ecõuerſo diuerſuꝫ Aliud
vnde optime fit vnũqḋqꝫ vt ⁊ diſciplinatũ. nã
nõ a p̄imo et rei p̄incipio inchoãdũ eſt aliq̄ñ
ſed vnde opoꝛtunius diſcat. Aliud vnde p̄n/
cipiũ generat̃ in exiſtente. vt nauis ſedile et do
mus fundamentum. ⁊ aĩaliũ. alij coꝛ alij cere/
bꝛũ alij qḋcunqꝫ talium ſuſcipiũt. Aliud autẽ
vnde ſit p̄imũ non exiſtente. et vnde p̄imum
motus natus eſt iniciari. et ꝑmutatioꝛ vt puer
ex patre et matre. et bellum ex cõuicio. Aliud
ſm cuius voluntatem mouẽtur mobilia. ⁊ mu
tant̃ mutabilia. vt ciuitatũ p̄incipatus ⁊ po/
teſtates et imperia. et tyꝛannides: et ſm ꝙ p̄n
cipia dicuntur et artes et architectonice maxi
me Amplius vnde res nota ſit p̄imũ. et id p̄n
cipium rei dicit̃. vt demõſtratio non ſuppões
quotiẽs autẽ et eſſe dicitur. oẽs eñ eſſe p̄in
cipia. Omniũ eñ p̄incipioꝝ eſt cõe p̄imum
eſſe vñ aut eſt. aut fit. aut cognoſcit̃ Hoꝝ aũt
hec q̄deꝫ in exiſtentia ſunt. illa vero extra. qua
propter natura p̄ncipiũ et elementũ eſt et mẽs
⁊ p̄euoluntas et ſubſtantia. et q̄d eſt cuius cã
multoꝝ eñ et cognitiõis et motus p̄ncipiũ eſt
bonũ et malũ. Cauſa vero dicit̃ vno q̄deꝫ mõ
ex quod fit aliq̄ in exiſtẽte. vt es ſtatue. et argẽ
tum phiale. et hoꝝ genera. Alia vero ſpẽs et
exemplum Hec aũt ratio ipſius quiq̄d erat ⁊
huius genera. vt diapaſon duo ad vnuꝫ. et ex
toto numerus. et partes in diffinitione. Am/
plius vnde p̄ncipiũ ꝑmutatiõis p̄mũ aut quie
tis. vt conſiliatoꝛ eſt cã. et pater pueri p̄imũ et
oĩo efficiẽs facti et ɔmutabil' mutãs. Ampliꝰ
vt finis hoc. aut eſt q̄d eſt cuius cauſa. vt am/
bulãdi ſanitas: nã quare ambulauit. dicimus
vt ſanet. et dicẽtes ita putamꝰ reddidiſſe cãm

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

et quecūq; mouēt e alio ſiūt infra finē. aut atte
nuatio. aut purgatio. aut pharmachia: aut or
gana. et nāq; omnia finis cā fiunt. Differūt āt
ab inuicem tanq; entia vt q̄daꝫ vt organa. illa
vero vt opa. ergo eſſe fere totiens dicunt. Ac
cidit aūt multotiēs dictis cauſis multas eiuſ
dem cauſas eſſe. non ſm accidens. vt ſtatue
effector ſtatue ⁊ es non ſm aliud aliq̄b. ſed in
q̄tuꝫ ſtatua. vnde nō eodē modo. ſed hoc q̄dē
vt materia. aliud vero vt vnde motus. et ad
inuicē cauſe ſunt vt dolor cauſa eſt ſanitatis ⁊
cauſa eſt dolendi. ſꝫ non eodē modo. verū hoc
quidē vt finis. illud vero vt principiū motus
Amplius autē q̄nq; contrariorū eſt cauſa. quid
enī pñs huius eſt cauſa hoc abſens. cauſa vi/
det quoq; q̄nq; de contrario. vt abſentia gu/
bernatoris deꝑditōis cuius erat p̄ſentia cau
ſa ſalutis. vtraq; vero et preſentia et priuatio
eſſe ſunt quaſi mouētes. Oēs vero cauſe dicte
in quattuor modos cadūt manifeſtiſſimos. nā
elemēta ſillabarū et materia factorūꝫ vt ignis
et terra et huius oīa corporūꝫ et ptes totius ⁊
ſuppoſitōes cōcluſionis. vt ex quo cauſe ſunt.
horū autē hec q̄dē quaſi ſubiectum. vt ptes. il
la vero vt q̄d q̄d erat eſſe. vt totum cōpoſitio ⁊
ſpecies. Sꝑma vero ⁊ medicus et cōſiliator. ⁊
oīs efficiens oīa ſunt. vnde principia ꝑmuta/
tionis aut ſtatus. alia vero vt finis et bonum.
aliorum nāq; eſt cuius cauſa optimuꝫ ⁊ finis
aliorum vult eſſe. Nihil āt refert dicere ſiue bo
num ſiue apparens bonūꝫ: cauſe igit̄ he ſunt
et tot ſpecies. Modi vero cāꝝ numero q̄dem
ſūt multi capitulī vero et hi pauciores. dicunt
enī cauſe multipliciter et earum cōſpecialium
prius et poſterius altera alia. vt ſanitatis me/
dicus et artifex diapaſon dupluꝫ et numerus
et ſꝑ q̄ ſingula ſunt cōtinentia. Amplius autēꝫ
vt accidēs ⁊ horum genera. velut ſtatue aliter
polycleitus. ⁊ aliter ſtatue factor. quia accidit
ſtatue factori polycletum eſſe ⁊ continentia
accidens. aut homo cauſa ſtatue aut ex toto
anima. q: polycletus homo eſt et homo aīal.
Sunt etiā et accītiuꝫ alia aliis remotiora et
ꝓpinquiora. vt ſi albuꝫ et muſicuꝫ cā dicunt ſta
tue et non ſolum polycletus aut homo. Pre/
ter āt oēs et dictas ꝓprie q̄ ſunt ſm accn̄s. hec
q̄dem vt potentia dicuntur. illa vero vt agen
tia. vt edificator aut edificās. Silr̄ aūt dicent
vt q̄bꝫ cauſe ſūt cauſe dictis. vt huius ſtatue
vt ſtatue: aut oīo imagis. aut ens. aut oīo ma
terie. et in accidentibꝫ ſimiliter. Amplius aūt
cōplexa et ea et illa dicent. vt nec Polycletus
nec ſtatue factor. ſꝫ policletus ſtatue factor. at
tamē ea oīa ſunt pluralitate ſex. ſed dupliciter
dicta. aut enī vt ſingulare aut genus et ſm ſe.
aut ſm accidēs. aut vt genus accidentis. aut
vt ea cōplexa. aut ſimpliciter dicta. Amplius
āt agentia aut ſm potentiā. differūt āt intātuꝫ
q̄ agentia q̄dem ſingularia ſimul ſunt. et non
ſunt cū his quorum ſunt cauſe. vt hic medēs
cū hoc cōualeſcente. et hic edificator cuꝫ hoc
edificio. que vero ſunt ſm potentiam nō ſemꝑ
corrumpit̄ enī nō ſimul edificatū et edificator

Irca initiū quin/

ti libri methaphiſice Areſtotelis. ¶ Querit̄ primo
vtrū ad metaphiſicū ꝑtineat noīm multipliciū diſtinc/
tio. Arguit̄ ꝑmo q̄ nō. q: ad ſophiſtā ꝑtinet vt ꝑ ſe
cūdo elenchorū. Secūdo ſic ſcīe ſpeciales noīa multipli
cia diſtinguūt ſicut ſcdo de aīa phus diſtinguit illud no
mē paſſio. ergo nō ꝑtinet iſti ſcīe. Tercio ſic. i aliis ſci
enciis non facit phus ſpēalem mentōnem de diſtinctio
nibꝫ nominū multipliciū ꝑtinentiuꝫ ad alias ſcias. ergo
nec hic debet hoc facere In oppoſitū eſt phus q̄ iſtuꝫ
librū inſtituit de diſtinctōne nominū multipliciū. iō ap
pellatur liber de quotiēs. Pro reſponſione eſt

Sciendum Primo. q̄ poſtq̄ phus in ꝑcedenti libro deter/ minauit de his q̄ ꝑtinēt
ad cōſideratōem huius ſcīe. et oſtendit in eodēꝫ libro q̄
ea (q̄ ad hāc ſciam ꝑtinēt) ſūt oībꝫ entibꝫ ¶ cōia et multi
pliciter dicunt̄ tn̄ ſm prius et poſterius. docuit etiā q̄s
eſt modus conſiderandi illa. premittendo cuiuſlibet illoꝝ
diſtinctōem et cōiter reducere oīa ſignificata cuiuſlibet
ad vnū cōe et primū analogice illoꝝ ſignificatorum. ideo
exequendo illā doctrinā in hoc libro diſtinguit Areſto.
noīa ꝑtinentia ad hanc ſcientiam et oſtendit ordineꝫ ſi/
gnificatorū cuiuſlibet ad aliq̄d primū ſignificatū. ⁊ po
ſtmodū in ſequēti libro incipit determinare de rebꝫ. que
ad hanc ſcientiam ꝑtinent

Sciendū ſecundo q̄ cuiuſlibet ſcientie eſt conſiderare
tria. ſcꝫ ſubiectum paſſiones eius. ꝑncipia et cauſas. iō
in hoc libro primo diſtinguit noīa que rōem cauſalita/
tis important. Scdo diſtinguit noīa que ſignificant ſub
iectum huius ſcientie et ptes eius ſubiectiuas. Et ter/
cio diſtinguit noīa que ſignificant paſſiones entis inq̄
tum ens. et q: inter noīa importātia habitudinem prin/
cipii vel etiam eſſe communius eſt principiū q̄ cauſa et
cauſa q̄ elementum. ideo prius diſtinguit hoc nomen
principiū. ſecūdo hoc nomē cauſa. et tercio elemēti. Et
q̄ hoc nomē natura quādā rōes cauſalitatis ſignificat
ideo quarto diſtinguit hoc nomen natura. ⁊ q: hoc no/
men neceſſariū ponit̄ in definitione nature. ideo cōſequē
ter diſtinguit illud nomen neceſſariū. Et ſic pꝫ intentio
phi in hoc libro. et ordo conſiderandoꝝ. et de diſtinctio
ne huius noīs principiū in preſenti queſtione videbit̄.

Sciendū tercio q̄ licet principiū et cauſa idem ſint
ſubiecto tn̄ dr̄ūt ratione. q: ad rationē principii ſufficit
negatio anteriorū cuꝫ ordine quodam ad poſterius. ſed
hoc nomen cauſa quēdam influxū ad eſſe cauſati ſuꝑad
dit. et ſic omnis cauſa eſt principiū ſed non econtra.

Sciendū quarto q̄ res ſm q̄ nobis innoteſcūt a no
bis noīant̄ cōſtat āt q̄ res q̄nto magis ſunt ſenſibiles tā
to nobis ſunt notiores. ⁊ q: motus localis eſt ſenſui ma
gis manifeſtior. ideo ordo prioris ad poſterius (que no
mine principii deſignatur) ꝑmo a nobis in motu locali
conſideratur in quo quidem motu recipiuntur tria cō/
tia ſeſe cōtīnua. ſcꝫ magnitudo motus ⁊ tempus. Nam
prius et poſterius in motu cauſant̄ a priori et poſteriori
in magnitudine. et prius et poſterius in tempore a prio
ri et poſteriori in motu cauſantur. ſic ergo prioris et po/
ſterioris ordo in magnitudine notior eſt nobis priori et
poſteriori in motu. et i motu q̄ in tempore Ex quo ſeq
tur. q̄ hoc nomen principiū ſm ſuā primā impoſitiōem
ſignificat id q̄d eſt primū in magnitudine ſuꝑ quā fit mo
tus. ⁊ cōſequenter ſignificat primam ptem motus ⁊ pri
maꝫ ptē temporis. Et huic modo principii opponitur
vltimū magnitudinis in quo eſt finis mot⁹. ſed q: mo
tus non ſemꝑ incipit a principio magnitudinis ſimpli/
citer primo. ſed interdū ab alia pte a qua facilius et ma
gis in promptu eſt mobile vt moueatur. Ideo ſecūdo
modo principiū dicit̄ illud. vnde res facilius et magis
oportune incipit moueri Hūc modū maīfeſtat Areſto.
in diſciplinis in quibus non ſemper incipit motus diſci
pline ab eo q̄d eſt ꝑmū ſimpliciter. ſed interdū ab eo q̄d
eſt magis notū quo ad nos Et ſic iſte modus differt a
primo. q: in primo ex principio magnitudinis deſignat̄
principium motus in iſto aūt ex principio motus deſig
natur principium magnitudinis. et ideo etiā in illis mo
tibꝫ (que ſunt ſuꝑ magnitudines circulares nō habētes
principium) accipit̄ principium ex pte motus. ſcꝫ in illa
pte a qua magis oportune mouetur mobile ſm ſuā na
turā. ſicut in motu primi mobilis pricipium eſt ab orien
te. Similiter in motibꝫ hominis homo non incipit mo/
ueri ſemꝑ a principio vie. ſed q̄nq; a medio vie et gene/
raliter a quocunq; termino. vnde eſt ei oportunū moue
ri. Vlterius ſciendū eſt q̄ ex ordine prioris ad poſte
rius in motu locali fit etiā nobis notior ordo q̄ in aliis
motibꝫ. ideo poſt duas primas ſignificatōnes principii
ſumuntur alie que dicunt̄ principiū generatōis aut alte
rius rei. q̄d quidēꝫ principiū poteſt ſe habere dupliciter
q: vel eſt extrinſecū vel intrinſecū Dicit̄ ergo principiū
tercio modo vnde res primo generātur ipo tn̄ in exiſtē
te ſicut in naui ſedile et in domo fundamentū et in aīali
cor ſm quoſdā ſm alios vero cerebrū aut aliquod ꝓꝑ/
portionabile mēbrum. Quarto modo dicitur principi
um illud vnde incipit generatio et dimenſio rei ipſo tn̄
non exiſtente. et iſte modus ſubdiuit̄ in tres modos ſm
q̄ hoc poteſt accipi in naturalibus ſicut puer dicit̄ ex pa
tre. ⁊ matre vel in agibilibus ſicut princeps ⁊ imperator
aut tirannus et generaliter ille ſm cuius voluntatē mo
uent̄ illa que mouentur et mutantur illa que mutant̄ in
ciuitate dicerent̄ principium. vel in artificialibus ſicut
ars et inter artes adhuc ars architectonica maxime ra
tionē principii habere dicit̄ Et ſic iſti tres modi in hoc
cōueniunt q̄ ſm quelibet illud dicit̄ principiū q̄d eſt ꝑ
mum vnde incipit motus ipo non exiſtente. Alio mo/
do dicitur principium in diſciplinis illud vnde res co/
gnoſcibilis eſt primum et hoc modo dignitates et ſup/
poſitōnes dicuntur demonſtrationū principia. Et ſic
poſſumus colligere modos principii in numero ſenario
ita q̄ primo dicitur principium prima pars magnitudi
nis ſuꝑ quā tranſit motus. Secundo modo dicit̄ prin
cipiuꝫ illud vnde vnūq̄ꝗq; facilius incipit moueri. Ter
cio modo illud dicitur principiū vnde res generat̄ ipſo
exiſtente. Quarto dicitur principiuꝫ illud vnde res pri
mo incipit moueri ipo non exiſtente. Quinto dicit̄ prin
cipiū illud ſm cuius voluntatem mouent̄ que mouent̄
et mutantur que mutantur. Sexto modo dicit̄ princi/
piū illud vnde res cognoſcibilis ē primū Et poſt iſtos
modos numeratos dicit textus etiam quot modis di
citur cauſa q: omnis cauſa eſt principium. Et pōt aſſi
gnari ſufficientia modorū principii. q: omnis illi modi
cōueniūt in hoc q̄ eſt eſſe primū principiū. Aut ergo in
eſſe rei aut in fieri aut in cognitōe ſꝫ diſtinguūtur ꝑ hoc
q̄ eſt intra eſſe vel extra. Si intra ſic eſt principium vn
de res eſt. ⁊ hoc dupliciter Vno modo vnde res eſt ſm
ſitū et ſic eſt primus modus Alio modo tēpus et hoc
dupliciter vel quantum ad bene eſſe et ſic eſt ſecundus
modus vel quantū ad eſſe ſimpliciter. ⁊ ſic eſt tercius
modus. Similr̄ extra rem hoc eſt dupliciter. vel quo ad
eſſe rei vel quo ad eius cognitionē. Si primū hoc eſt du
pliciter vel vt efficiēs. et ſic eſt quartus modus. vel ꝑo
cius vt finis. et ſic eſt quintus modus. Si aūt q̄ntuꝫ ad
cognitōem et ſic eſt ſextus modus Et ſic pꝫ de modis
principii q̄bꝫ nūeratis et ad aliq̄d cōmune reductis cō
cludit Areſto. q̄ natura hꝫ rōnem principii ⁊ ſilr̄ elemē
tum que ſunt intrinſeca principia. ſꝫ dr̄iter q: natura di
cit̄ principiū ſicut illud a q̄ incipit generatio ſeu motus.
elementū vero ſicut prima ps in generatione rei ſiliter
mens. i. intellectus et voluntas ſeu propoſitū dicuntur
principia quaſi extrinſeca. Silr̄ ſubſtantia rei. i. forma
eſſe rei dicit̄ principiū. ſilr̄ finis cuius cauſa aliq̄d fit &
eſſe principium bonū aūt (q̄d habet rōem finis in proſe
quēdo et malū vitādo) ſunt principia cognitōis ⁊ mo
tus in multis ſcꝫ in oīmibꝫ q̄ aguntur propter finem ſi/
cut in naturalibꝫ moralibꝫ et artificialibꝫ in quibus pro/
cipue demōſtrationes ex fine ſumunt̄. Vnde ſciendum

q̄ q̄uis multiplicitas indiſtincta doctrinā et etiā veri tatis cognitōem ipediat diſtincta tñ iuuat. ideo ꝯueniens fuit añ determinatōem methaphiſicaliū queſtionū (q̄ motefuerūt et diſputate in tercio) preiungere ſignificatōnes et diſtinctōnes noim metaphiſicaliū Sit ergo

Concluſio

Rñſalis ad queſitum Ad metaphiſicuꝫ ꝑtinet noim multiplicium diſtinctō q̄ ſub ſua ꝯſideratōe cadūt. pꝫ q: diſtinctio hmōi noim multi alteri ſcientie ꝯgruit cū in nulla alia cōſideret Et multiplex indiſtinctum cōfuſionē parit. ergo ſequit q̄ metaphiſicus habet diſtinguere iſta noia multiplicia. Item hec ſciētia habet notificare prima principia omniuꝫ demonſtrationuꝫ ſꝫ principia non cognoſcimus niſi inq̄tum terminos cognoſcimus. ergo ad cognoſcendum huiuſmodi principia neceſſe eſt eoruꝫ terminos ꝯgnoſcere. et q: hmōi termini multiplices ſunt ideo neceſſe eſt eorū multiplicitateꝫ ꝑ diſtinctōem apire ergo ꝛc. Et ſic patet reſponſio ad queſitum.

Ad ratiōes

Ante oppoſitū. ad ꝓmā dicit. q̄ in ſcd̃o elenchoꝝ nō diſtinguunt noia multiplicia niſi forſam gratia exempli dūtaxat artis ſcꝫ diſtinguēdi ibidē dare ſꝫ ibi dat ars diſtinguēdi. ibi oſtendit eñ quō dr̃iter diſtinguenda eſt multiplicitas equocatōis ꝛ ſic de alijs multiplicib Et datur ibi hmōi ars vt ſciamus ſoluere ꝑalogiſmos accipientes aliqd multiplex ſꝫ metaphiſica diſtinguit ſuos terminos vt lucide ſoluent queſtiones formate de rebus quas conſiderat. Ad ſecūdaꝫ ꝓcedit q̄ qlibet ſcia ſpecialis pōt ſuos terminos diſtinguere ſi multiplices ſint et ex eoꝝ diſtinctione patebit ſolutio alicuius queſtionis ad talem ꝑtinētis. Et ita etiā nō dr̃ q̄ hec ſcientia habeat omes terminos diſtinguere. ſꝫ ſolum ſuos terminos. et ꝓter͂ ſpecialis ſcientia aliquā termini diſtinguit vt vnā ꝑtē accipiat et aliam dimittat. vt patet ex dictis in ſecundo de anima vbi diſtinguit plus paſſionē et ſolum intendit de paſſione improprie dicta. ſꝫ metaphiſicus ꝓpter eius vlitateꝫ accipit qlibet ſignificatū. Ad terciā dicit ſicut dictū eſt in tercio huius q̄ hec ſcientia rōne ſue cōmunitatis in vno libro partiali diſtinguit noia multiplicia. quibus poſtea vtitur

Elementuꝫ vero dicitur ex quo aliqd cōponitur primo in exiſtēte indiuiſibili ſpecie in aliā ſpeciem. vt vocis elemēta ex quibus cōponit vox et in qua diuidit vltima. illa vero nō in alias voces ab eis ſpē diuerſas ac etſi diuidātur ꝑticule ſunt ꝯformes. vt aque ꝑticule ſꝫ aqua ſed non ſimile. Similiter āt et corporū elementa dicunt dicentes. in quem diuidunt corpora vltima. et illa nō in alia ſpecie differentia corpora. et ſiue vnū ſiue plura talia ea elemēta dicuntur. Similiter vero et que ſunt demōſtrationuꝫ. nā prime demonſtratōnes in pluribus demonſtrationib exiſtentes eſſe demonſtrationū elemēta dicunt. Sunt aūt tales ſyllogiſmi primi ꝑ vnū mediū ex trib terminis. ꝛ trāſferentes elemētum vocāt hinc quodcūq vnū ens ꝛ ꝑ vnū ad multa eſt vtile. quapropter per vnū et ſimplex et indiuiſibile dicitur elementū vnde euenit maxime vniuerſalia elementa eſſe q: vnūqdq eorū vnū ens et ſimplex multis ineſt. aut omnib. aut plurib plurimis. et vnum ꝛ punctum principia quibuſdā videnť eſſe. Qm̄ ergo vocata genera ſunt vniuerſalia. ſunt indiuiſibilia. Una eñ eſt eorū ratio elementa gña dicunt aliq et magis q̄ drām. qm̄ vniuerſale magis genus. nā cui drām ineſt et genus id ſequit. Sed cui genus non eſſe. drām oīni autē cōe eſt elementū cuiuſlibet qd ꝓmū eſt cuiuſq

Querit

Secundo. vtrū diffinitio elementi ſit bene aſſignata in qua dicit. Elemētum eſt ex quo ꝯponit aliqd primo inexiſtente indiuiſibili ſpecie in aliam ſpeciem.

Arguit primo q̄ non. q: celū dicitur elementū et tñ nō inexiſtit nec ex eo aliquid ꝯponit ergo ꝛc. Scd̃o ſic. materia prima dicit elementū et tñ non eſt indiuiſibilis ſpēs in alias ſpecies cū non habeat ſpēm. ergo ꝛc.

Tercio ſic. ſimplicia corpora dicuntur elementa. ꝛ tñ ex ipſis nō ꝯponit res primo. q: reſolubilia ſunt in materiaꝫ primā ex qua cum forma ꝯponunt. In ꝯpoſituꝫ eſt Areſto. in tercio capitulo huius q̄nti libri. Pro reſponſione eſt

Sciēdū

Primo q̄ cauſa in plus ſe habꝫ q̄ elementum. et cā dicit taꝫ de intrinſecis q̄ extrinſecis. elementū vero dr̃ de intrinſecis tm̄. et ꝓprie accipiendo elementū nō dr̃ niſi de materia ſiue de eo qd in principiādo hꝫ modū materie Et q: cōiora priora ſunt via doctrine. ideo Areſto. prius poſuit modos cauſe q̄ elemēti. ſed q: modi cauſe eodem modo ponunť hic ſicut in ſecundo phiſicorū ideo pro nunc relinquuntur.

Sciendū ſcd̃o q̄ de rōne elementi ſunt quatuor. q̄ tāguntur in deffinitiōe eius per quatuor articulos ipſius. Primū eſt. q̄ ſit cauſa ſicut ex quo. Ex quo patet q̄ elementū ponitur in genere cauſe materialis. Scd̃m eſt q̄ ſit primuꝫ qd venit in cōſtitutiōeꝫ rei. et ita ſanguis vel caro non dicetur elementuꝫ reſpectu hoīs. q: qlibet eorum eſt diuiſibile in quatuor corpora ſimplicia. Terciū eſt. q̄ ſit inexiſ ſiue intrinſecū. ꝑ qd differt elementū ab omni eo ex quo fit aliquid ſicut ex trāſeunte ſicut eſt priuatio. vel ꝯtrariū. ex quib aliqd interduꝫ fieri dicit. ſed nō manēt in re facta Quartū eſt q̄ habeat ſpēm indiuiſibilē in alias ſpēs. Et vt ſoluant due rōnes añ oppoſituꝫ. vlterius aduertendū eſt: q̄ aliqui voluerunt iſtā diffinitōem elemēti ꝯpetere primo quatuor corporib ſimplicib et non materie prime. q: materia prima nō habꝫ ſpēm et qlibet illoꝝ corporū ſpeciem hꝫ et nō eſt diuiſibile ꝑ alteratōem aliqd illorū in ꝑtes diuerſaꝝ ſpecierū ſicut qlibet mixtum ꝑ alteratōem reſolubile eſt in quatuor corpa ſimplicia Alij vero oppoſitū tenent ſic cōtra ꝓdictos arguētes. q: nullū ſimpliciū corpꝫ eſt illud ex quo ꝯponit aliqd ꝓmū. ideo qlibet eoꝝ reſolubile ē adhuc in materiā primā Et iſti reſpōdent ad apparentiā alioꝝ dicentes q̄ in diffintōe elementi nō accipit ſpēs ꝓ ente ꝯpleto et ꝑfecto in materia qd ponit ſub aſſignato genere. q: hoc mō materia nō eſt ſpēs. ſꝫ accipit ibi ſpēs ꝓ rōne rei ꝛ ſic materia habet ſpēm. i. rōem nō diuiſibilē in alias ſpēs. i. in ꝑtes diuerſaꝝ rōnuꝫ. q̄uis eñ in rōne materie ponat forma hoc tñ non eſt quaſi ipa forma intrinſece ſit de eſſentia materie. ſꝫ talis rō eſt q̄ſi ꝑ additamentū. Rō autē cuiuſlibet corpis ſimplicis diuiſibis eſt in ꝑtes diuerſaꝝ rōnuꝫ quaꝝ qlibet de rōne corpis ē intrinſece q̄ ſunt materia et forma. ꝛ ſic dicunt q̄ diffinitō elemēti primo ꝯueniat materie ꝓme Ad cuius ꝯfirmationeꝫ dicūt Areſtotele nō vocare corpa ſimplicia elemēta ſꝫ vocata elemēta ſignificās q̄ nomē elementi nō primo cōuenit ipis. ſꝫ ex ꝯñti. et iſta pars eſt magis probabilis. Suſtinēdo tñ aliā ꝑtē diceret q̄ licet ſimplicia corpora nō habeāt rōeꝫ ꝓmi ſimplr. tñ in genere corpꝫ habent.

Sciendū tercio. q̄ Areſto. ponit (hēt rōem primi quoſdā mōs elemēti ꝓprios. ꝛ quoſdā trāſſumptiuos. et ponit quatuor ꝓprios. Primo dicit elemētuꝫ id qd ſm aliquē ordinē aliquid ꝯponit. et ſic lrē ſunt elementa dictionis ꝛ nō ſyllabe. q̄uis eñ diuidat lrā ſm tps ꝓlatōis put lrā lōga dr̃ habere duo tpa breuis vero vnū tm̄. tñ ꝑtes hmōi dictōis ſunt eiuſdē ſpēi ſicut ꝑtes aque ſunt aqua et nō ſunt diuerſe ſm ſpēm vocis ſicut ſunt ꝑtes ſyllabe. Unde notāduꝫ eſt q̄ cū in diffinitiōe elemēti ponit qd nō diuidit in diuerſa ſm ſpēm nō eſt itelligēduꝫ de ꝑtib in quas aliqd diuidit diuiſione q̄titatꝫ ſic eñ lignū eſſet elemētuꝫ. q: q̄libet ps ligni eſt lignū ſꝫ eſt intelligendū de diuiſione q̄ fit ꝑ alteratōem ſicut corpa mixta reſoluunť in ſimplicia Et ſic debet intelligi de diuiſione q̄ fit in ꝑtes diuerſaꝝ rōnuꝫ. Secundo mō dicit elemētuꝫ illud qd cū alio primo rē ꝯſtituit ꝑ naturalē generatōem ſicut qlibet corpus ſimplex recte motū reſpectu mixti dr̃ elemētuꝫ. Tercio mō dicit elemētū illud qd ſm ſitū primo rem cōſtituit cuꝫ alio vt in deſcriptionib geometricis linee ꝯſtituentes figurā elemēta dicuntur. Quarto mō dicit elementū illud qd ſm ꝟtutem ꝛ nō ſm ſubſtantiā rē ꝯſtituendo ingredit. et hoc mō celuꝫ bñ dicit elementū reſpectu eoꝝ q̄ ꝑ ꝟtutem eius hic inferius generanť. ꝓma principia etiā dicunť elementa demōſtrationū ꝛ demōſtratōes (q̄ fiunt in ſuꝑioribus ſcientijs) dicerent elemēta demōſtrationū q̄ fiūt in ſubalternatis ſcientijs. et his quatuor modis ꝓprie dicit elemētuꝫ Sꝫ trāſſumptiue dr̃ elemētuꝫ omē qd eſt vnū. i. indiuiſibile et ꝑuū. i. ſimplex. et ad multa vtile Rō ex hoc q̄ elementū eſt indiuiſibile in diuerſas ſpēs oportet q̄ ſit vnū ex eo vero q̄ eſt primū in ꝯpoſitiōe oportet q̄ ſit ꝑuū et ſimplex. ſꝫ ex eo q̄ ex ipo alia ꝯponunť accipit q̄ eſt ad multa vtile. et hec ſufficiunt ad hoc q̄ aliqd dicat elemētuꝫ tranſſumptiue. ꝛ hoc mō vt habet textus vniuerſale reſpectu ſuoꝝ ſingulariū elementū dr̃ ꝛ magis vniuerſale magis eſt elementū. q: ſimplicius eſt ſm rōnem et ad multa vtile Et vt dicit textus genus magis diceret elemētuꝫ q̄ drā diuiſiua eius. q: eſt ſimplicius et ad multa vtile. hoc mō etiā pūctum ꝛ vnitas elementa dici poſſent: ſꝫ iſta a vera ratione elementi deficiunt. q: vniuerſalia ſm rem nō ſunt materia ex qua ꝯponunť ſingularia: ſꝫ ſolū hñt modū materie Silr pūctus realiter nō eſt materia linee. q: linea nō ꝯponit ex punctis. ꝛ ſic pꝫ de modis elementi. Quoꝝ ſufficiētia ſic habetur: de rōe elemēti eſt. q̄ ſit indiuiſibile. triplicit autem aliqd dr̃ indiuiſibile. ſcꝫ ſm ſpēm. ſm q̄titatē ꝛ ſm diffinitōem. Si primū hoc eſt dupliciter. vel ingreditur rei ꝯſtitutōem ſm ſubſtāciam. vel ſm ꝟtutē. ſi ſcd̃m ſic eſt quartus modus ꝓprie dictus. Si primū hoc eſt tripliciter. q: vel diſponit cū alio ad rei cōſtitutōem ſm ordinē tm̄. et ſic eſt primus modus vel ſm q̄titatē et tūc eſt ille modus tranſſumptiuus ſm quē punctus ꝛ vnitas dicunť elemēta. vel ſm alteratōeꝫ phiſicā ꝛ ſic eſt ſecūdus modus. vel ſm ſitū et ſic eſt tercius modus. Si ſm diffinitōem ſic eſt alius modus tranſſumptiuus ſm quem genera prima elementa dicuntur. Et eſt aduertenduꝫ q̄ omnia iſta noia ſunt multiplicia multiplicitate analogie ꝛ nō e̅quocatōis pure. ideo inſequēdo doctrinā Areſto. datam in quarto huius ſuꝑ modis enūcratis cuiuſlibet multiplicis oñdendū eſt ꝯmune illud in quo ꝯueniunt qd tñ ꝑ prius et poſterius in illis modis inuenitur qd ſꝑ facit Areſto. io in fine huius capituli dicit de elemēto q̄ oib mōis elemēti cōmune eſt: primo in eſſe rei hoc eſt primo venit in compoſitionem rei. Sit ergo

Concluſio

Reſponſalis ad queſitum Predicta diffinitio elementi eſt bene aſſignata. Probatur q: quatuor requirunť et ſufficiūt ad hoc q̄ aliqd proprie dicat elementum reſpectu alicuius. ſed iſta quatuor ſufficienter explicantur in predicta diffinitione ſicut patuit in correlario queſtionis. ergo diffinitio eſt ſufficiens. et ſic pꝫ rñſio ad q̄ſitū. Rōes ꝓſoluteſunt ex dcis

Natura dicit vno qdē mō naſcētiū generatio: vt ſi qs porrigee dicat ley. vno eñ mō ex q̄ generat primū generatū in exñte. Amplius vnde motus primus in qualibet natura entiū. ꝛ eſt in eo inq̄tuꝫ id exiſtit Naſci vero dicuntur q̄cūq augmētū hñt ꝑ diuerſum in tāgēdo ꝛ ſimul apte eſſe et adeſſe apte. vt embria. differūt aūt ꝯnaſcentia a tactu Hoc eñ nihil preter tactum diuerſuꝫ eſt neceſſe eē. inſimul vero apte exñtib eſt aliqd vnū ideꝫ in ambob qd facit ꝑ tactu ſimul apte eſſe et vnū eſſe ſm q̄titatem ꝛ ꝯtinuitatē. ſed nō ſm qualitatē. Amplius aūt natura dicit ex quo primo aut eſt. aut fit aliqd entiū natura. cuꝫ in forme ſit ꝛ inmutabile a ſua ꝓprietate vel poteſtate. vt ſtatue et vaſoꝝ ereoꝝ eſt es ex natura dicit. et ligneoꝝ lignū Similiter āt in alijs ꝛ bis eñ eſt vnūq̄dq ſaluata prima materia. Hoc eñ mō et exñtiuꝫ natura elemēta dicūt naturā alij ignē. alij trā alij aq̄ quā

alij aerē alij aliq̄d alios tale dicētes alij q̄dā ho᷑ alij oia ea Amplius alio mō đ᷑ natura exiñiū natura ſubſtātia. vt dicētes naturā primā eē ꝯpoſitōem. Empedocles dicit q᷑ natura nullius eſt entiū. ſed ſolū mixtio ꝛ ꝑmixtō ꝑmixto᷑. natura vero in boibꝰ noiaꝫ Quapropter ꝛ q̄cunq̄ natura ſunt. aut fiūt iā exiſtente ex quo apta nata ſunt fieri aut eſſe nō dicimꝰ, naturā habere ſi non habēt ſpēm ꝛ formā. ergo naturā q̄dē ex vtriſq̄ eſt. vt aialia et co᷑ partes Et etiā natura prima materia et ea dicitꝫ. aut q̄ ad id prima aut ex toto prima vt operū erron. ad ea q̄dem primū es totaliter vero forſam aqua ſi liqueſcētia aq̄. et ſpēs ꝛ ſubſtātia. hoc aūt finis generatōis. metaphora vero iā et oino omnis ſubſtantia natura đ᷑ ꝑpter hāc. q᷑ et natura ſubſtantia q̄dā eſt. ꝛ his igiꝫ prima natura ꝛ ꝓpria dicta eſt ſubſtātia. que principiū motus habēntiū in ſe inq̄tū ea. materia nāq̄ q᷑ eius eſt ſuſceptibilis eſſe dicitꝫ natura: et generatōes ꝛ generari q᷑ ſunt ab ea motus ꝛ principiū motus natura exiſtētiū id eſt exiſtēs aut poteſtate. aut ꝑfectōe. Neceſſariū đ᷑ ſine quo nō ꝯtingit eſſe aut viuere quaſi cū cauſali. vt ſpirare et cibus aialiū eſt neceſſariū. nā ſine his eē eſt impoſſibile. ꝛ ſine quibꝰ hōi bonū non ꝯtingit eē aut fieri. aut aliqđ malū expellere aut priuari. veluti bibere farmacū neceſſariū vt non laboret. ꝛ ad eginā nauigare. vt pecuniā recipiat. Amplius vim faciens. ſed hoc ſecundū ordinē ꝛ ꝑ voluntatē impediens ꝛ ꝓhibēs vim faciēs neceſſariū dicitur. quapropter triſte etiā ſicut Zenonus ait. Omnis eñi res neceſſaria lamentabilis eſt facta ꝛ vis neceſſitas quedā vt Sophocles dicit. ſed vis ea me facere cogit. ꝛ videtur neceſſitas nō ad inculpabile eſſe recte. contrariū eñi eſt motui ſecundū prauoluntatē. et ſm̄ excogitatōem. Amplius q̄d non ꝯtingit aliter ſe habere neceſſariū dicimꝰ ſic ſe habere ꝛ ſm̄ neceſſariū. et alia dicunꝫ oīa neceſſaria. vim eñi patiens neceſſariū dicitꝫ aut facere. aut pati. tunc eñi nō ꝯtingit ſm̄ impetum propter coactū quaſi ea neceſſitate exiſtere. propter quam nō ꝯtingit aliter et in cōcauſalibꝰ viuendi ꝛ boni ſimiliter. nā cū non contingit hic quidē bonum illic vero viuere ꝛ eſſe ſine aliquibꝰ ea neceſſaria cauſa neceſſitas q̄dā eſt hec Amplius demonſtratio neceſſariorū eſt quia nō ꝯtingit aliter ſe habere q̄d demonſtratū eſt ſimpliciter huius aūt cā eſt q᷑ primā ſunt. ſi impoſſibile ē aliter ſe habere: ex quibus eſt ſyllogiſmus Horum quidē diuerſa cauſa neceſſaria eſt. alio᷑ vero nulla. ſed propter ea alia ſunt ex neceſſitate. quare primū ꝛ proprie neceſſariū ipſum ſimplex eſt hoc enim habere non contingit pluribus modis. quare nec aliter ꝛ alter. iam enim plus haberet. ergo ſi qua ſūt ſempiterna ꝛ immobilia. Nihil illis eſt vi nec ꝓpter naturam.

Queritur Tercio. vtrū ꝯſideratio huius nois natura ad metaphiſicū ꝑtineat Arguitꝫ ꝙ nō q᷑ ꝑtinet ad phiſicū. vt dicitꝫ ſecūdo phiſico᷑ igiꝫ non ad metaphiſicū. Tenet cōſequentia. q᷑ diuerſi artifices diuerſa conſiderant. In oppoſitum eſt philoſophus in textu. in primo videbitꝫ de modis nature. et ſecundo de modis neceſſarij. Quantum ad primum ſuppoſitis modis quatuor nature poſitis in libro de duabꝰ naturis a Boetio q̄ in ſecundo phiſico᷑ recitati ſunt videndum eſt de illis que ponunꝫ ab Ariſtotele in preſenti paſſu. vnde primo modo dicitꝫ natura generatio paſſiua q̄ cōmuniter natiuitas vocaꝫ Secundo mō dicitꝫ natura principium vnde res fit ab intrinſeco ſicut vis formatiua. ſeu virtus in ſemine natura dicitur. ꝛ ita iſte modꝰ ſolum reperitur in viuentibus que ex ſemine ſeu per virtutem formatiuam generantur. Tercio modo dicitur natura principium et cauſa mouendi et quieſcendi. et hoc vt dicitur ſecundo phiſicorum. Quarto modo dicitur illud ex quo in exiſtente et inordinato et immutabili a ſua poteſtate res eſt vel fit. hoc modo materia rerum naturalium natura dicitur. Quinto modo dicitur natura ipſa rei ſubſtantialis forma. Sexto modo dicitur natura ipſa materia prima. et differt iſte modus a quarto. q᷑ quartus intelligiꝫ de materia illa ſm̄ quē modū in materia artificialium dicitur materia q̄ differt a materia rerum naturaliū. q᷑ materia rerū naturaliū ſaluaꝫ ſm̄ eēntiā tantū ꝛ variaꝫ ſm̄ eſſe. ſ; materia rerum artificialium ſaluatur et ſm̄ eſſe et ſm̄ eſſentiā. Ideo in artificia

libus natura principaliter đ᷑ de materia q̄ eſt rerū tota ſub a. in naturalibꝰ vero đ᷑ de forma principalr. Septimo đ᷑ natura forma q̄ eſt terminꝰ generatōis. ꝛ differt iſte modus a q̄nto. q᷑ in iſto eſt ſmo de forma ipſa que ꝓprie eſt terminus generationis. eo ꝙ ꝑ totū cōpoſitum ꝑ ſe generaꝫ. ſed in q̄nto mō eſt ſmo de forma ꝑtis. Octauo large đ᷑ natura ſuba q̄ pt̄ agere vel pati. ꝛ iſte modus eſt metaphoricus. eo ꝙ iſtud nomē natura đ᷑ a naſcor naſceris. mō ſubſtātijs ſeparatis (cū materiā nō habeant) naſci nō ꝯuenit niſi metaphorice ꝑ creationē Corporibus etiam celeſtibꝰ naſci non ꝯuenit. q᷑ ꝑ generationem in eſſe nō venerūt Silr rebus inaiatis naſci nō cōuenit ſed ſolū viuētibus q̄ ad intra principiū hñt ſue generationis Ex ho᷑ modo᷑ pt̄ ſic ſufficiētia dari. q᷑ natura đ᷑ de alio. aut igitur ꝓprie aut metaphorice. ſi ſcdm. ſic ē octauus modus. Si primū cū natura aliqualiter nominet ꝑfectionē. ꝑfectio aūt vniuſcuiuſq̄ in tribꝰ ꝯſiſtit. ſc; in ſuba virtute et opatione. ideo q̄libet ho᷑ natura đ᷑. Si igiꝫ natura dicatur de opatione. ſic eſt ꝑmus modꝰ ſi de virtute (que eſt principiū proximū opatōis) ſic eſt ſecūdus modus Si de ſuba. hoc eſt duplr. vel de ſubſtātia que eſt materia ꝛ forma. vel de altero tm̄. ſi ꝑmū ſic eſt tercius modus. Si dicatur de altero tm̄ vel đ᷑ de materia vel de forma. ſi de materia vel de materia ſimpliciter prima. ꝛ ſic eſt ſextus modus. vel de materia ſecunda. ꝛ ſic eſt quartus modus. Si de forma vel de forma ꝑtis. ꝛ ſic eſt quintus modus. vel de forma totius. et ſic eſt ſeptimus modus. Sed vt videaꝫ reductio oim iſto᷑ modo᷑ ad vnū conſiderandū eſt ꝙ reductio ſignificato᷑ alicuius nomis ad vnū primū fieri pōt dupliciter Vno modo ſm ordinem re᷑ ſignificatarum inter ſe. Alio mō ſm ordinē cognitionis noſtre q̄ interdū ex poſterioribus ad poſteriora ꝓcedit. ꝛ q᷑ nomina interdū imponunꝫ a nobis ſm ꝙ res cognoſcimus. ideo aliquid interdum apud nos prius ſortiꝫ nomen cuiꝰ tm̄ res nomis poſterius ꝯuenit. ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito. nam q᷑ forme ſubſtantiales re᷑ nobis innoteſcūt ex ea᷑ virtutibꝰ. ꝛ virtutes ex opationibus. ideo prius ipſo᷑ naſcentiū generatio q̄ natiuitas đ᷑ nomen nature accipit. ꝛ ꝯñter virtus que eſt principiū ꝓximū opationis ꝛ vltimo forma ſubſtantialis Sꝫ ſm ordinē re᷑ forme prius cōpetit rō nature quia vt đ᷑ textus nihil đ᷑ habere naturā niſi ſm ꝙ hab; formā. ꝛ ſic forma ſm ordinē re᷑ primo natura dicitur et deiñ materia natura đ᷑. q᷑ forme eſt ſuſceptibiꝫ. ꝑ generationes vero hñt nomen nature. q᷑ ſunt motus ꝓcedentes a forma. ꝛ iterū ad formā terminanꝫ.

Sciendū ſcđo. ꝙ q᷑ natura vt iam patuit ſm quandā ſui acceptionē de omni ſubſtātia đ᷑ ob hoc hā cadere pōt ſub cōſideratione metaphiſici cuius eſt oēm ſubſtantiā conſiderare. ꝛ etiam que natura in cōi dicaꝫ. Ex quo ſequitur

Concluſio Reſiua cōſideratio huiꝰ nois natura ad metaphiſicū ꝑtinet Patet cōcluſio ꝑ vltimū notabile ꝛ hoc de primo Quantū ad ſecundū ſciendū eſt ꝙ q᷑ neceſſariū in modis nature ponitur. iō de modis eius hic determinat Ariſto. ponēdo quatuor modos. ꝑmo mō đ᷑ neceſſariū illud ſine quo res in eē ſaluari non poteſt. ſicut reſpirare eſt neceſſariū aiali reſpirāti. ꝛ ſilr cibus eſt aiali neceſſarius. Et h̄ mō neceſſariū deiñ licet nō ſit cā principalis rei. eſt tm̄ ꝯcauſa q̄dā ꝑmmō. reſpiratō eñi q̄uiſꝓ nō ſit cā aiaꝫ vite reſpirātꝫ. ē tñ cā inq̄ntū opatur ad temperamentū caloris naturalis ſine quo nō eſt vita Et ſilr dōm eſt de cibo ſine quo aiaꝫ viuere non pt̄ inq̄ntū ordinaꝫ ad reſtaurandū deꝑditum et ſic hmōi dicunꝫ neceſſaria. q᷑ ſine eis impoſſibile ē res in eſſe ſaluari Scđo mō đ᷑ neceſſariū id ſine quo hñ aut ꝯmode res eſſe nō pōt aut fieri. aut etiā ſine quo faciliter non pt̄ malū vitari vt veſtimēta neceſſaria ſunt hominibꝰ. ꝛ infirmo neceſſaria eſt purgatio. et iſtis duobꝰ modis đ᷑ neceſſariū ex ſuppōne et nō ſimplr. ſed ꝑmus modus ſumiꝫ ex ſuppōne finis q̄ eſt eſſe rei. ſcđs vero ex ſuppōne finis q̄ eſt bene eſſe rei. Tercio mō đ᷑ neceſſarium id qđ infert alicui violentiā. aut ipſa violētia neceſſariū nomē accipit ꝛ ita q̄ ſunt violētia et coacta aliq̄d facere cōtra co᷑ appetitū naturalē vt graue aſcendere et leue deſcēdere. aut ꝯtra co᷑ ꝓpoſitū dicūꝫ neceſſaria Et iſtiꝰ modi tāgit Ariſto. duas ꝯditiones Primum eſt ꝙ tale neceſſariū ſit triſtabile aut lamentabile. q᷑ eſt cōtra naturalē inclinationē aut ꝯtra voluntatis appetitum Secūdo eſt ꝙ tale neceſſariū nō eſt increpabile imo veniam meretur. q᷑ nō increpamur niſi de his q̄ volūtate facimus de q̄bus rōnabilr increpamur ſi inordinata ſunt. Quarto modo đ᷑ neceſſariū illud qđ non contingit ſe aliter habere. ꝛ h̄ mō tā ꝑncipia q̄ ꝯclōnes demonſtrationū necāria ſꝫ ſimplr. ꝛ h̄ mō necāriū đ᷑ ſimplr ꝛ abſolute. ꝛ oēs alij modi ad iſtū reducunꝫ tm̄ recipientes de rōe necārij. q̄ntū appropiquāt ad iſtū q̄rtū modū necārij Ex iſtꝫ ꝑdictis infert Ariſt. tria correlaria ſe inuicem ꝯña. Primū ē ꝙ in demrātōe ſimplr tā ꝑmiſſe q̄ cōcluſiōes necārie. ſilr ꝛ cū ꝑmiſſe ſint cāe ꝯclōnū. ſeqꝫ ꝙ aliqua dicūꝫ necāria duplr q̄dā q̄᷑ neceſſitas eſt alio᷑ cā. et ꝑncipia ſꝫ necāria ꝑ ſe ipa. Et h̄ ē ꝯ democritū dicentē ꝙ necārio᷑ nō ſꝫ q̄rende cāe. vt recitat phs octauo phiſico᷑ Scđm correlariū ē ꝙ vnū ꝑncipiū necārium eſt a q̄ oia alia neceſſitatē hñt. q᷑ in cauꝫ nō ē ꝓcedere in infinitū. ꝛ illud ꝑmū necāriū oꝫ eē maxie neceſſarium. q̄a qđ eſt cā alijs vt talia ſint maxie ē tale. ꝛ ſic ſeqꝫ ꝙ neceſſe ē ipm eē ſimplex. q᷑ ꝯpoſitū neceē ſe hēc ſm exigentiā ꝑtiū ipm ꝯponētiū. q᷑ ꝑtes cū ſint diuerſe ipi toti diuerſas attribuūt ꝓprietates. iō res ꝯpoſita ex diuerſꝫ diuerſimode pt̄ ſe hēe et de facto ſe h; Qꝫ aūt pluribꝰ modis hēt ſe pt̄ etiā ſe aliꝫ ꝛ aliter hēe qđ iā diminuit de rōe neceſſarij Terciū correlariū eſt ꝙ ſi aliq̄ ſint entia ſempiterna. ꝛ ſilr necāria oꝫ ea eē immobilia. q᷑ oēe mobile aliꝫ et aliter ſe h; Ex q̄ ſeqꝫ ꝙ i ſempiꝫnis et immobilibꝰ nō pt̄ aliq̄d eſſe violentū aut ꝯtra naturā. q̄a violētia fit a ꝑncipio extrinſeco mouēte paſſo nō cōferente vim. ꝛ ſic implicat cōtradictionē aliq̄d eſſe immobile. et violentari poſſe. et hoc đ᷑ Ariſtoti. ſic Ne deceptio adueniat in nomine neceſſitatis cum dicitur de ſubſtantijs immaterialibus ꝙ necārie ſunt ne ꝑ hoc aliq̄s itelligat in eis aliquā violentiā eē Ho᷑ āt modo᷑ ſufficiētia pt̄ ſic haberi. quia omnis neceſſitas aut eſt a cauſa intrinſeca rei. aut extrinſeca. ſi primum ſic eſt quartus modus. ſi ſecūdum hoc eſt dupliciter. aut dependet ex fine aut ex efficiente. Si primum aut igitur ille finis eſt eſſe. ſic eſt primus modus: vel ille finis eſt bene eſſe. et ſic eſt ſecundus modus. Si vero neceſſitas veniat ex efficiente ſic pertinet ad tercium modum Nam violentia eſt quando aliquid mouetur ab exteriori mouenti ad illud ad quod ex propria natura non habet aptitudinē. ſicut qñ lapis ꝓijcitur ſurſum tunc violenter mouetur. ſi autem aliquid ſm naturam ordinatur ad hoc vt recipiat motum ab

exteriori efficiente tunc motus nō erit violentus. ſed naturalis ſicut eſt de motu orbiū celeſtiū a ſubſtantijs ſeparatis ⁊ de motu inferiorū corpoꝝ a ſuperioribus. ⁊ ſic patet diuiſio modoꝝ neceſſarij. Et in hoc finit̃ ſententia huiꝰ primi tractatus in q̄ agit̃ de diſtinctiōe noim tranſcendentiū q̄ importāt principij ⁊ cauſe rōnem

Ad rōem Ante oppoſitū dr̄ ꝙ phiſicus nō ꝯſiderat naturā ſm omnes eius acceptiones. ſed dūtaxat ſm illū modū ſm quē dr̄ natura eē ꝑncipiū. metaphiſicus aūt (q̄ eſt vlis artifex) naturā hꝫ ꝯſiderare ſm ꝙ dicitur de omi ſubſtātia ſiue ſit materia ſiue forma partis ſiue totius. ſiue ſit materia prima ſiue ſecūda. ſiue etiaꝫ ſit forma materialis ſiue ſpūalis. que aliquo modo natura dici poteſt

Unum dr̄ aliud āt ſm accidēs. aut ſm ſe Secundū accidens quidē. vt coriſcus ⁊ muſicus et coriſcus muſicus. idē eñ eſt dicere coriſcus ꝙ muſicus. ⁊ coriſcus muſicus. ⁊ muſicū ⁊ iuſtum. ⁊ muſicus ⁊ iuſtus coriſcus. omnia nāq̧ eā vnum dicunt̃ ſm accidens. iuſtū quidē ⁊ iniuſtū. q2 vni ſubſtātie accidit. muſicum vero et coriſcus. quia alterū alteri accidit Silr̄ aūt et mō quodā muſicus coriſcus cū coriſco vnū quia altera partiū alteri accidit coꝝ que ſunt in oratione vt muſicum coriſco ⁊ muſicꝰ coriſcus iuſto coriſco. q2 vtriuſq̧ pars eidē vni accidit vna Nihil eñ differt q̄ coriſco muſicum accidere. Silr̄ autē ſiue in genere ſiue in vniuerſalis alicuius noibus dicat̃ accidens. vt quia homo idē ⁊ muſicus homo. aut eñ q2 homini vni exiſtēti ſubſtantie accidit muſicū aut quia ambo ſingulariū alicuius accidūt vt coriſco: tamen nō eodē mō ambo inſunt. ſed hō quidē forſan vt genus ⁊ ſubſtātia. illud vero vt habitꝰ aut paſſio ſubſtātie. ergo q̄cunq̧ ſm accidens dicunt̃ vnū. hoc mō dicunt̃. Scḋm ſe vero vnū dictorū alia dicunt̃ eo ꝙ cōtinua ſit̃ vt onus vinculo et lignū cū viſco ⁊ linea. et ſi flexa ſit cōtinua. aut vna dicit̃ ſicut ⁊ partium ſingule tybia ⁊ brachium. ipſorum autē magis vnum natura continua q̄ arte. Continuū vero dicitur cuius motus vnus ſm ſe. ⁊ nō poſſibile aliter Unus autē eius indiuiſibilis. indiuiſibilis autē ſm tp̄s. Scḋm ſe autē continua quecūq̧ non tactu ſunt vnum. nam ſi ponis ſe tangentia ligna. non dices hoc vnum eē nec lignū nec corpus nec aliud continuū nullum. que itaq̧ omnino ſunt continua. vnū dicuntur. quāuis reflexionē habeāt. Adhuc magis que non habent reflexionem. vt tybia aut crus ſucleos. quia non contingit vnū eſſe motum ſuclei ⁊ recta q̄ reflexa magis vnum. Reflexa vero ⁊ angulum habentem vnam ⁊ non vnam dicimus. quia contingit ⁊ non ſimul eē motū eius et ſimul. recte vero ſemper ſimul et nulla pars habens magnitudinem. hoc quidē mouetur. hoc vero quieſcit quēadmodum reflexe. Amplius alio modo dicitur eo ꝙ ſubiectum ſit ſpecie. indifferens vero indiuiſibilis ſpecies ſm ſenſum. ſubiectum autem primum aut vltimum ad finem vinum vnū dicitur de aqua vna inquantum indiuiſibile ſm ſpeciem et liquores omnes vnum dicuntur vt oleū vinum et fluida. quia omniū vltimū ſubiectum idē. nā aqua et aere omīa hec ſunt Dicuntur autē vnū ⁊ quorū genus vnum differēs oppoſitis differētijs. ⁊ hec dicunt̃ oīa vnū. qḋ ſubijcitur differētijs: vt hō canis et equus. vnum q̄dē q2 oīa aīalia ⁊ mō itaq̧ ſimili ſicut materia vna. hoc āt q̄nq̧ q̄dem ita vnū dicunt̃. q̄nq̧ vero gn̄e ſuperiore. qḋ idē dr̄. ſi ſunt vltime ſpecies generis ſuperiores his. vt yſocheles. ⁊ yſopleurus ſunt vna ⁊ eadē figura. q2 ambo triangulus. ſed trianguli vero nō idē Amplius aūt vnū dicunt̃ q̄rumcunq̧ ratio que quod quid erat eſſe dicit indiuiſibilis eſt ad aliam ſignificantē quid erat eſſe rei. ipſa eñ ſm ſe oīs ratio diuiſibilis. ſic eñ argumentatū ⁊ minutū vnū ſunt. quia rō ſicut in ſuperficiebus que ſpēi vna. Oīo ꝓ q̄rū intelligētia īdiuiſibil̃ itelligēs q̄d erat eſſe. ⁊ non pōt ſeparari neq̧ tp̄e neq̧ loco neq̧ rōne: maxime hoc vnū et horum quecunq̧ ſubſtantia.

Uniuerſaliter eñ q̄cūq̧ nō hñt diuiſionē inquantū nō hñt. ſic vnū dicunt̃. vt ſi inquantū hō nō hꝫ diuiſionē. vnꝰ hō. ſi vero inq̄ntū aīal. vnū aīmal. ⁊ ſi inq̄ntū magnitudo. vna magnitudo. Plura q̄dē igit̃ dicunt̃ ꝑ alterum aliq̄d facere aut pati. aut hēre. aut ad aliq̄d eē vnū. q̄ autē pmo dicunt̃ vnū quorū ſubſtātia vna. vna ꝓ aut ꝯtinuatōne aut ſpē aut rōne. etenī numeramꝰ vt plura. aut q̄ nō continua. aut quoꝝ nō vna ſpēs. aut q̄rū rō nō vna. Amplius autē eſt q̄dē vt q̄dcunq̧ vnū cōtinuitate dicimꝰ eē. ſi ſit q̄ntum ⁊ ꝯtinuum eſt āt nō ſi non aliq̄d totum ſit. hoc āt ſi nō. ſpēs habeat vnā: vt nō videtes vtiq̧ dicemꝰ ſilr̄ vnū qualitercunq̧ ptes cōpoſitas calciamēti niſi propter ꝯtinuitatē. ſed ſi ſit vt calciamentum ſit. et ſpēm habeat aliquā iā vnā. q̄ꝓpter et q̄ circuli maxime vna linearū. q2 tota ⁊ pfecta eſt Uni vero eſt vnū principiū alicui eſt numero eē. prima nāq̧ menſura principiū. nāquo pmo cognoſcimus. hoc eſt pma menſura cuiuſlibet generis. Principium ergo cognoſcibile circa q̄dlibet vnū Nō idē autē in oibus generib9 vnum. hoc quidē eñ eſt diſcrimē. illic aut vocalis āt ꝯſonās grauitas āt alterū ⁊ motū aliq̄d ⁊ in motu aīaliū aliud vtiq̧ vnum aut q̄ntitate aut ſpē indiuiſibile. ſcḋm q̄ntū q̄dem igitur ⁊ inq̄ntū quātum indiuiſibile. qḋ quidē oīo ⁊ ſine poſitione dr̄ vnitas. qḋ āt oīo ⁊ pōnem hñs. punctū. qḋ autē ſm vnū. linea. qḋ autē ſm duo. ſuperficies. oīo vero ⁊ triplr̄ diuiſibile ſm q̄ntitatē corpꝰ: facta āt cōuerſione qualiter q̄dē diuiſibile. punctus ⁊ vnitas. hoc q̄dē non hñs poſitionē. vnitas. illud vero hñs poſitionē. punctꝰ. Amplꝰ āt alia ſm numerū ſunt vnū. alia ſm ſpēm. alia ſm genus. alia ſm analogiā. numero q̄dem q̄rum materia vna. ſpē quorū rō eſt vna. genere. quorū eadē figura ꝑdicatōis. ſm ꝓportionē q̄cunq̧ ſe hñt vt aliud ad aliud ſemꝑ itaq̧ poſteriora ꝑcedentia ſequit̃. vt q̄cunq̧ numero ſpecie vnū. ſed q̄cunq̧ ſpē non omīa numero. ſed genere omīa vnum q̄cunq̧ ⁊ ſpē. q̄cunq̧ vero genere nō oīa ſpē ſed ꝓportiōe. ⁊ q̄cunq̧ vnū ꝓportiōe nō oīa genere. Palā āt ⁊ ꝙ multa oppoſita dicent̃ vni. nā alia nō extēdo ꝯtinua alia in habēdo manifeſta indiuiſibile ſm ſpēm aut primā aut vltimā. alia in habendo rōnes plures q̄d quid erat eē dicentes

Queritur Quarto vtꝝ illa (que dicuntur vnum quinto modo. ſcilicet quorum intelligentia eſt indiuiſibilis loco tempore ⁊ ratione) ſunt maxime vnum Arguitur primo contra ſuppoſitum. q2 illo modo nihil eſt vnum. eo ꝙ vel eſſet cauſa prima vel aliquid cauſatum. ſi ſit cauſa prima illa varijs et pluribus conceptionibus concipitur quemadmodū varijs et pluribus vocibus nominatur. ſi ſit cauſatum vel eſt in genere vel genus. ſed omne tale cōpoſitum eſt ex actu et potentia. igitur nihil eſt cuius intelligentia ſit perfectus indiuiſibilis Secundo ſic contra queſitū. illa q̄rū ratio completa eſt eadem inter ſe nullam diſtinctionem habent. vt ſunt tunica et indumentū. igitur habēt maximam vnitatem. ⁊ per conſequens que ſunt vnum quarto modo non ſunt magis vnum q̄ que ſunt vnū quarto modo. In oppoſitum eſt Ariſtoteles in primo capitulo ſecunde partis huius libri.

Pro reſponſione.

Sciendum Primo. ꝙ poſtq̄ Ariſtoteles diſtinxit nomina q̄ importāt rationē principij vel cāe Conſequenter diſtinguit nomina que ſignificant aliquo mō id qḋ eſt ſubiectum in hac ſcientia que ſunt tria nomina. ſ. vnū ens ⁊ ſubſtantia. vnū ſꝫ et ens in hac ſcia hñt rōem ſubiecti cōis. ſubſtantia aūt habet rōem ſubiecti principalis Nā vt habitū eſt in quarto q̄uis hec ſcia de omi ente conſiderat. principaliter tamen de ſubſtātia conſiderat. Et quia comuniora ſunt priora ſm doctrinā. ideo prius diſtinguit vnū ⁊ ens q̄ ſubſtantiā. Et q2 vnū habet rōem principij quodāmodo vt dicit textus. ideo prius diſtinguit nomē vnius q̄ nomen entis. Circa quā diffinitionem

Sciendū ſcḋo. ꝙ vnū prima ſui diuiſione diuiditur in vnum ſm ſe et in vnum ſm accidens. Et vnum ſm ſe diuiditur in vnum realiter ſumptum. ſ. quādo huiuſmodi vnitas ſumit̃ ab aliqua conditione exiſtente a parte rei. ⁊ vnum logicaliter ſumptū. ſcꝫ quādo hmōi vnitas accipit̃ ſm intentionē logicā Ponit igit̃ Ariſtoteles primo modos vnius ſm accñs. ſecundo modos vnius

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſm ſe ⁊ realiter ſumpti. tercio vero modos vnꝰ ſm ſe et logicalr̃ ſumpti. Circa primũ ponit tres modos vnitatis ſm accñs. primus eſt cũ dicimꝰ ſubiectũ ⁊ accñs eſſe vnũ. ⁊ ſic choruſcus ⁊ muſicus dicerent̃ vnum ens Scñdus modus eſt cũ dicimꝰ duo accñtia eidẽ ſubiecto ineſſentia eſſe vnũ vt albũ et muſicũ idem ſꝫ. Tercius modus eſt cũ dicimus aliquod accñs ⁊ genus aut ſpeciẽ ſui ſubiecti eſſe vnũ vt hoĩem ⁊ muſicũ dicimus eſſe vnũ. Et differt iſte modus a primo. q: in pᵒmo ex duobus fit vnũ. q: dũtaxat vnũ ineſt alteri neqꝫ ambo inſunt vni tercio. ſed in hoc mõ vnũ ineſt alteri. ſcꝫ muſicũ homi. ⁊ cũ hoc vni tercio. vt hõ ineſt choruſco aut alio ſingulari ꝑ quod accidit homini muſicũ eſſe.

Sciendum tercio ſm textũ ꝙ aliter muſicũ ineſt homini ⁊ hõ choruſco. q: muſicũ ineſt homi vt accñs. homo aũt ineſt choruſco vt eius ſubã. et ita in hoc mõ muſicũ nõ d: accidere homini ſicut in ſcdo albũ ⁊ muſicum dicunt̃ ſibi inuicẽ accidere. ſꝫ q: vtrũqꝫ ſicut albũ ⁊ muſicũ inſunt ſubiecto. ſ. choruſco vt accñs ſubiecto. Et inter iſtos mõs pmꝰ ẽ minꝰ ꝑ accñs. deĩn terꝰ ⁊ vltimo ſcdo. Et ſic patet de modis vnius dicti ꝑ accñs

Sciendũ quarto ꝙ vnũ dictũ ſm ſe ⁊ realiter acceptum d: qnqꝫ modis ꝓṗie ⁊ aliis modis metaphorice. Dicit̃ em̃ pᵒmo mõ vnũ ꝯtinuitate. et iſte modus ſubdiuidit̃. q: vl' talis ꝯtinuitas eſt ab arte vt duo ligno viſco aut alio vinculo iuncta dicerent̃ vnum. vel talis vnitas eſt a natura. ⁊ hoc ꝯtingit dupl'r. q: vel tale continuũ eſt rectũ vt tibia. vel tale ꝯtinuũ eſt reflexũ vt continuũ ex tibia ⁊ crure. ⁊ inter iſta ꝯtinuũ natura eſt magis ꝯtinuũ q̃ ꝯtinuũ ab arte. Et itẽ ꝯtinuũ natura (qđ eſt rectũ) eſt magꝭ ꝯtinuũ q̃ reflexũ. Probat textꝰ ꝑ diffinitionẽ vere ꝯtinui. in qua d: ꝙ vere ꝯtinuorum eſt vnus motus ſm ſe. mõ in reflexis cõtingit vnã ptẽ moueri alia deſcente qđ nõ fit in rectis. ⁊ ita ꝯtinuũ rectũ eſt magis vnũ q̃ reflexũ. Q' aũt cõtinuũ natura ſit magis ꝯtinuũ ⁊ vnũ q̃ continuũ ab arte qđ eſt ſolum continuũ ſm tactũ vt duo ligna viſco iuncta. probatur q: illa q̃ ſic ſe tangũt non dicunt̃ vnũ corpus nec vnũ lignum nec aliquod vnũ aliud qđ ꝑtineat ad genus continui. q: iſta nõ hñt vnitatẽ cõtinuitatis ꝑ ſe ſed ꝑ aliqđ vinculũ qđ ea ꝯiungit. ſed ea (q̃ dicunt̃ vnũ natura) q̃uis habeãt reflexionẽ ꝑ ſe ipſa tñ habent vnitatẽ continuitatis. ſicut due lĩnee reflexe cõtinuant̃ ad vnam terminationẽ. q̃ eſt pũctus in loco aliquo in quo conſtituit̃ angulus. ſed tñ vt dcm̃ eſt illa ſunt magis vnũ que ſꝫ magis ꝯtinua ꝑ ſe ſine reflectione ꝓpter cãm dictã. Et eſt aduertendũ circa diffinitionẽ continui ꝙ hic diffinit phs continuũ ꝑ motũ ⁊ non ꝑ vnitatẽ termini ad quẽ ptes ipſius copulant̃ ſicut in libro p̃dicamentoꝝ ⁊ phiſicoꝝ diffinit. q: ex iſta diffinitione (q̃ ꝑ motũ dat̃) magis põt ſumi diuerſitas graduũ vnitatis in diuerſis cõtinuis. vt dcm̃ eſt. Scdo mõ aliqua dicunt̃ vnũ ſm ſe ⁊ realiter. quoꝝ vnũ eſt ſubiectũ ⁊ materia prima ⁊ remota. aut vltima ⁊ ꝓxima. ⁊ que ſic conueniunt in materia prima ⁊ ſecunda ſunt magis vnũ q̃ que ꝯueniũt in materia remota. Et pᵒma. ⁊ hoc modo oĩa liq̃factibilia ſꝫ vnum. q: materia oĩm eorum eſt aqua vel aer. Aer q̃dem in pinguibus viſcoſis ⁊ inflãmabilibus. aqua vero in non viſcoſis ⁊ incongelabilius Tercio mõ dicunt̃ aliqua vnũ quoꝝ vnũ eſt genꝰ vt dicimus hominẽ bouem et canem eſſe vnum. quia hec omnia aĩalia ſunt. Eſt tamen aduertendũ cum textu ꝙ hec vnitas ſimilatur vnitati precedẽtis modi ꝓpter ꝓportionem generꝭ ad materiã Aduertendũ inſuper ꝙ qdam bene dicunt̃ vnũ ſm p̃dicationem generis remoti. quod ad ipſa non deſcendit ꝑ diuerſas differentias. vt yſopleurus ⁊ yſocheles bene dicerent̃ vna figura ſed non vnus triangulus. Quarto mõ dicit̃ vnũ illa que hñt vnã diffinitionem ꝯpletam vel incõpletam. cõpletam vt tunica ⁊ indumentũ. incõpletam vt augmẽtatio ⁊ diminutio. que in hoc ꝯueniunt ꝙ ſunt motus ad q̃ntitatem. ⁊ hoc mõ magis ſunt vnũ quoꝝ diffinitio cõpleta eſt eadem q̃ incõpleta. Quinto modo dicunt̃ illa vnũ quoꝝ intelligentia eſt indiuiſibilis. ⁊ non põt ſeparari nec tpe nec loco nec ratione. ⁊ iſte modus reperitur tam in ſubſtãtiis q̃ accidentibus. In ſubſtantiis ſicut deus ⁊ ſubã. put eſt ſupmus genus. q̃uis em̃ generaliſſima quodãmodo compoſita ſint ex actu ⁊ potentia. non tñ ex genere ⁊ differentia. ido habẽt cõceptum ſimplicẽ ⁊ indiuiſibilẽ. In accñtibus vero vt in puncto ⁊ vnitate. in quoꝝ diffinitionib' non ponunt̃ plura compoſitionẽ denotãtia in eſſentiis eoꝝ. Et adhuc magꝭ reperitur in vnitate q̃ i pũcto. ⁊ adhuc verius reperitur in ſubſtãtia q̃ i accñtib'. q: intellectꝰ accidentis non eſt niſi ꝑ ſubiectũ. Et iſte modus vnitatis niſi ſimplicib' competit. in q̃bus non eſt ꝯpoſitio ex materialibus ⁊ formalibus. nec ex genere ⁊ differentia. ideo intellectus accipiens quidditatẽ eoꝝ non cõprehendit ea quaſi ꝯponens diffinitionẽ eoꝝ ex diuerſis pricipiis. ſed magis ꝯponit ⁊ diffinit ea ꝑ modũ negatõis. ſicꝫ dicimus ꝙ pũctus eſt cuiꝰ ps nõ eſt vel etiã per modum habitudinis ad ꝯpoſita vt ſi dicat̃ vnitas eſt p̃ncipiũ numeri. Nã vt habet̃ tercio de anima ſimplicia intelligimus ꝑ cõpoſita. ⁊ ſic illa (q̃ hoc mõ dicunt̃ vnũ) maxime ſunt vnũ. imo omnes alii modi vnius quodãmodo ad iſtũ reducunt̃. Et q: veꝝ eſt ꝙ q̃cunqꝫ nõ habẽt differentiã ſm aliquid dicunt̃ vnũ inq̃ntũ diuiſionẽ non habent ſm illud. ſicut que non diuidunt̃ in hoc ꝙ eſt homo dicuntur vnum in homine ſicut ſortes ⁊ plato. ⁊ q̃ non diuiduntur in ratione animalis dicitur vnũ in aĩali. ⁊ q̃ non diuiduntur in magnitudine ⁊ menſura dicunt̃ vnũ ſm magnitudinem ſicut continua. Ex hoc poteſt ſumi ſufficientia horum modoꝝ vnius dicti ſm ſe ⁊ realiter. quia vnum aut eſt indiuiſibile ſimpliciter. ⁊ ſic ẽ q̃ntus modus. aut ſm aliquid. ⁊ hoc dupliciter. aut ſm q̃titatem tm̃. et ſic eſt primus modus. aut ſm naturam et hoc dupliciter. vel ſm naturam que eſt ſubiectum ſiue materia. vel ſm naturam que eſt forma. ſi primũ hoc eſt dupliciter. vel tale ſubiectum eſt reale. ⁊ ſic eſt ſecundus modus. vel ſubaꝫ rõis. ⁊ ſic eſt terciꝰ modꝰ. vl' ſm naturã a qua ſumitur ratio rei. et ſic eſt quartus modꝰ et ſic patet de modis quibus ꝓprie dicitur vnum ſm ſe ⁊ realiter dictum. Vlterius aduertendum eſt ꝙ ex iſtis modis predictis per quãdam ſimilitudinẽ aliqui modi deriuantur ſicut vno modo aliqua dicũtur vnũ eo ꝙ faciunt aliquod vnum. vt multi homies ſunt trahentes nauem. Alio modo dicuntur aliqua vnũ eo ꝙ vnum patiuntur vt multi homines ſunt vnus populꝰ eo ꝙ ab vno reguntur. Alio modo aliqua dicunt̃ vnũ eo ꝙ habent aliquod vnum. ſicut poſſeſſores vniꝰ agri ſunt vnus in dominio eius Alio modo aliqua dicũtur vnum per hoc ꝙ quodãmodo ſunt aliquod vnum ſicut multi homines albi ſunt aliqđ vnũ. ⁊ in iſtis modis nõ eſt vnitas ꝓṗie dicta ſicut in aliis. His etiaꝫ modis poſitis addit Ariſtoteles alium modum quo aliquid d:

dr vnũ eo ꝙ totũ ſit ꝑfectũ. ⁊ iſte modus reperitur in illis q̃ nõ hñt aliquã formã vnã ſimplr̃ ſicut ſunt omogenia. ſed in ipſis ſpẽs in quadã totalitate ꝯſiſtit requirens determinatũ ordinẽ partiũ. ⁊ ſic calcius (cui deeſſet ſolia) nõ diceret̃ calcius. ⁊ ex hoc mõ vnitatis infert Ariſto. ꝙ linea circularis eſt magis vna q̃ recta. q: nõ ſolũ hꝫ vnitatẽ cõtinuitatis ſicut recta. ſed etiã hꝫ totalitatẽ et ꝑfectionẽ quod nõ hꝫ linea recta. non em̃ põt additio fieri linee circulari ſicut recte Vlterius aduertendũ eſt ꝙ poſt iſtos modos vnius Ariſto. ponit q̃ndã ꝓprietatẽ vnius dicẽs. ꝙ rõ vnius in hoc ꝯſiſtit ꝙ eſt p̃ncipiũ alicuiꝰ numeri. qđ ꝓbat. q: vnũ eſt pᵒma menſura numeri q: oĩs numerus vnitate menſurat̃. menſura aũt hꝫ ratõnem principii. q: ꝑ menſurã res mẽſurata cognoſcitur res aũt cognoſcit̃ ꝑ ſua ꝓpria principia. igit̃ vnũ hꝫ ratõnem principii circa q̃dlibet genus entꝭ Notat tñ textus ꝙ vnũ (qđ eſt principiũ cognoſcẽdi ⁊ eſſendi) nõ ẽ ideꝫ in oĩbus generib'. imo in diuerſis eſt diuerſum vt exemplificat textus. et hoc eſt quod d: in vndecimo huius ꝙ in quolibet eſt genere vnũ primũ quod opꝫ eſſe minimũ id eſt indiuiſibile ad h̃ ꝙ ſit metrũ ⁊ mẽſura oĩm eoꝝ q̃ ſunt illius generis. Circa hãc ꝓprietatẽ eſt ꝯſiderandum ꝙ menſurã eſſe eſt ꝓpria rõ vnius ſm ꝙ eſt principiũ numeri. ⁊ vnũ ſm ꝙ principiũ numeri nõ eſt idẽ cuꝫ vno quod ꝯuertit̃ cũ ente. vt d: in quarto huiꝰ. Rõ em̃ vnius ſm ꝙ ꝯuertit̃ cum ente in ſola indiuiſione cõſiſtit ſed rõ vnius (qđ eſt principiũ nũeri) in mẽſuratione cõſiſtit. Sed hec ratõ mẽſure licet tñ pᵒmo ꝯueniat vni qđ eſt principiũ numeri. tñ ꝑ quandã ſilitudinẽ deriuatur ad vnũ in aliis generib'. vt in quarto huiꝰ oñdit phus et ita rõ menſure vni qđ conuertit̃ cum ente etiã conuenit Vlterius ſciendũ ꝙ vnũ logicaliter acceptũ ⁊ ſm ſe dictũ diuidit̃ in vnũ numero. vnũ ſpẽ. vnum genere. ⁊ vnũ analogie. Numero dicunt̃ vnũ quoruꝫ materia eſt vna. Specie vero quoꝝ rõ eſt vna. Genere vero quorũ eadẽ eſt figura p̃dicationis. Analogice ſeu ꝓportione q̃cunqꝫ ſe hñt ad aliqđ aliud Et facile eſt huius diuiſionis aſſignare ſufficientiã. q: vt hꝫ textus poſteriores includũt priores Nam q̃cunqꝫ ſunt vnũ numero ſꝫ vnuꝫ ſpẽ genere ⁊ analogia. Et nõ ecõtra. ⁊ ſic pꝫ de modis vnius Et finaliter vt hꝫ textus ꝑ modos vnius dñt ſumi modi multiplicitatis. quia tot modis dicitur vnum oppoſitorum. quot modis ⁊ reliquum

Concluſio Rñſalis illa q̃ ſꝫ vnũ q̃rto mõ ſunt magis vnũ. pꝫ q: in ipſis eſt maxĩa indiuiſibilitas. igit̃ maxima vnitas. q: hꝫ textus penitꝰ eodem mõ ſe hꝫ aliqđ ad eſſe vnũ. ſicut ad eẽ indiuiſuꝫ. vñ in pᵒmo mõ quis ꝯtinuũ ſit vnũ actu pt tñ diuidi. ⁊ eſt multa potẽtia. que etiam ſunt vnum ſm materiam cõdiuidunt̃ ſm formas. Et q̃ ſꝫ vnũ genere diñt ſpẽ. Et adhuc q̃dlibet eoꝝ q̃ ſꝫ vnũ q̃rto mõ in ſuo intellectu diuiſionẽ hñt ꝑ q̃nto diffinitio eoꝝ ex diuerſ p̃ncipiis ꝯſtituit̃. vt ex gñe et dña vel materia et forma quoꝝ neutruꝫ eſt de intellectu alterius. Sed in q̃nto mõ eſt oĩno indiuiſibilitas. q: nec ſm tps nec ſm locũ nec ſm rõem repitur ſeparatio. Et ſic patet rñſio ad queſitum

Ad rões Añ oppoſitũ ad primã d: ꝙ tales ꝯceptꝰ nõ ponũt ꝯpõem in re ipſa. ſed ſolũ in noſtra conceptione Et de generib' generaliſſimis iam dictũ eſt ꝙ ꝓprie non diffiniunt̃ Scda iam ſoluta. ex dictis

Nõ d: hoc q̃dem ſm accñs. illud ꝓo ſm ſe. Scdm accñs q̃dem vt iuſtũ muſicum eſſe dicimꝰ ⁊ hoĩem muſicũ ⁊ muſicũ hoĩem. Silr̃ aũt dicẽtes vt muſicũ edificare. q̃re accidit edificatori muſicũ eſſe aut muſico edificatoreꝫ. hoc em̃ eſſe hoc ſcat accidere hoc huic. Sic ãt ⁊ i dictꝭ hoĩeꝫ q̃n muſicũ dicĩꝰ ⁊ muſicũ hoĩeꝫ. aut albũ muſicũ aut hũc albũ h̃ q̃dẽ: q: ãbo eidẽ accidũt. illđ ꝓo q: enti accidit. h̃ ãt muſicũ hoĩem. q: huic muſicũ accidit. ſic aũt dicit̃ ⁊ albũ eſſe. q: cui accidit ille eſt. Que q̃dẽ igit̃ ſm accñs eſſe dicunt̃. ſic dicunt̃ aut eo ꝙ eidem enti ambo inſunt. aut q: enti illud ineſt. aut q: ipm̃ eſt cui ineſt de quo ipm̃ predicatur Scdm ſe vero eſſe dicunt̃ q̃cunqꝫ ſignificant figuras p̃dicatiõis. quotiens em̃ d:. totiens eſſe ſignificat Qm̃ ergo predicatoꝝ alia quid eſt ſignificant. alia quale. alia quãtum. alia ad aliquid. alia facere. alia pati. alia vbi. alia quãdo. horum vnicuiqꝫ idem eſſe ſignificant. Nihil em̃ refert. homo cõualeſcens eſt. aut homo conualeſcit. vel homo vadens eſt aut ſecans. vel hominẽ vadere aut ſecare. ſimiliter auteꝫ ⁊ in aliis Amplius aũt ⁊ eſſe ſignificãt. quia verum nõ eſſe. q: non verum ſed falſum. Similit̃ in affirmatione ⁊ negatione. vt quod eſt Socrates muſicus. q: hoc veꝝ. aut quod eſt Socrates albus. quia verum ens. hoc aũt non eſt diameter incõmenſurabil'. qđ falſuꝫ Amplius eſſe ſcat et ens h̃ q̃dẽ ptãte dicibile. illud vero actu. hoꝝ dictoꝝ tmĩoꝝ em̃ eẽ dicimꝰ ⁊ qđ ptãte eſt dicibile terminoꝝ. ⁊ qđ eſt actu. ⁊ ſcire ſimilr̃. ⁊ potẽs vti ſcia ⁊ vti ⁊ quieſcẽs. ⁊ cui iaꝫ ineſt quies. et potẽs q̃eſcere. Similiter autem et in ſubſtantiis. Etenim mercuriuꝫ in lapide dicimus eſſe et medietatẽ linee. et frumentum nondum ꝑfectum quãdo vero potens ⁊ quando nondum in aliis determinandum

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Ubſtātia dicitur ⁊ ſimplicia corpora vt terra et ignis ⁊ aqua et quecunq̄ talia et vniuerſaliter corpora. ⁊ ex his cōſtantia ⁊ animalia ⁊ demonia ⁊ ptes hominū. hec aūt omnia dicunt̄ ſubſtantia. q̄ nō de ſubiecto dicunt̄ ſed de his alia. Alio vero modo quodcūq̄ fuerit cauſa exiſtendi inexiſtens in talibꝫ quecunq̄ non dicunt̄ de ſubiecto vt anima aīali. Amplius quecūq̄ particule exiſtētes ſunt in talibus termināt̄es ⁊ hoc aliq̄d ſignificantes. quibus deſtructis deſtruit̄ totum. vt ſupficie corpus. vt quidam dicunt. ⁊ ſupficies linea ⁊ totaliter numerus dicit̄ a q̄buſdam dicit̄ eſſe talis. nam deſtructo nihil eſſe et terminare oīa Amplius quodq̄d erat eſſe cuius ratio eſt diffinitio. ⁊ hec ſubſtātia dicitur vniuſcuiuſq̄. Accidit itaq̄ ſm duos modos ſubſtantiam dici ſubiectū vltimū quod nō adhuc de alio dicit̄. et quodcūq̄ hoc aliquid ens et ſeparabile fuerit tale vero vniuſcuiuſq̄ forma ⁊ ſpecies

Queritur Quinto. vtrū diuiſiōes entis ⁊ ſubſtātie poſite in textu ſint ſufficientes. Arguit̄ q̄ non. p̄mo de diuiſione entis. q̄ due coincidunt. ſcꝫ illa qua diuiditur ens in ens ſm ſe. ⁊ in ens ſm accñs Et illa qua diuiditur ens in ſubſtantiā ⁊ accñs. q̄ vt videt̄ idem eſt ens ſm ſe ⁊ ſubſtātia et ens ſm accñs et accidens. Scd̄o arguit̄ contra diuiſionē qua diuidit̄ ens in ens in anima et in ens extra aīam. q̄a ens in anima ſe extendit ad non entia igit̄ ⁊c. Siſr ens in potentia ē non ens vt potentia album eſt nō album. igitur diuiſio entis in actū ⁊ potentiā eſt inſufficiens Naꝫ quodlibet diuiſum debet verificari de quolibet membroꝝ diuidentium Tercio arguitur ſic contra diuiſionē ſubſtantie q̄ quartus modus incidit cuꝫ ſcd̄o. eo q̄ rei quidditas eſt cauſa eſſendi rei Itē materia eſt ſubſtantia ⁊ tamē non ꝯpꝛehendit̄ in aliquo modoꝝ ſubſtantie igitur ⁊c.

In oppoſitum eſt pħs in textu. Pro rñſione ſciendū primo q̄ in textu ens p̄mo diuiditur in ens ſm ſe ⁊ in ens ſm accñs. Sciendū ſecūdo q̄ hec diuiſio nō eſt eadeꝫ cū illa qua diuidit̄ ens in ſubſtantiā et accñs. q̄d patꝫ ex h̄ q̄ Areſto. poſtmodū ens ſm ſe diuidit in decem p̄dicamenta. quoꝝ quedā ſunt de genere accñtis. Pro ſolutione igitur prime rōnis ante oppoſitum aduertenduꝫ eſt q̄ ens dicitur ſubſtantia ⁊ accñs ſm abſolutā eiꝰ cōſiderationem. ⁊ ſic albedo ſm ſe cōſiderata dicitur accidens ⁊ homo ſubſtantia Sed ens ſm accidēs (vt hic ſumitur) accipitur p̄ cōparationē accidentis ad ſubiectū. que q̄dem cōparatio explicatur p̄ cōpoſitionē cuiꝰ eſt nota hoc verbū eſt vt cum d̄r homo eſt albus. Uñ hoc totū homo eſt albus eſt ens ſm accñs. Et ſic pꝫ q̄ diuiſio entis in ens ſm ſe ⁊ per accñs accipitur ſm q̄ aliquod p̄dicatur de aliquo vel p̄ ſe vel per accñs Sed diuiſio entis in ſubām ⁊ accidens accipit̄ ſm q̄ aliquid de natura ſua abſolute ꝯſiderata eſt ſuba vel accidens.

Sciendum tercio. q̄ pħs iterū ſubdiuidit ens p̄ accidens in tres modos. Primus eſt qñ accidens de accidente predicatur. vt iuſtum eſt muſicū. Secundus eſt qñ accidens p̄dicatur de ſubiecto. vt homo eſt muſicꝰ. Tercius eſt. qñ ſubiectū p̄dicatur de accñte. vt muſicuꝫ eſt homo Et circa iſtos modos eſſendi ⁊ p̄dicandi p̄ accidens dr̄ textus q̄ nihil aliud ſignificat̄ dicendo. hoc ē hoc q̄ꝫ hoc accidit huic. Sed in p̄mo modo nō debꝫ ſic intelligi q̄ accñs accidat accidenti. ſed q̄ ambo eidē ſubiecto accidant ſiue q̄ accñs poſitū a pte p̄dicati ſubiecto accñtis poſito a parte ſubiecti accidat In ſcd̄o vero modo predicatum accidit ipſi ſubiecto. ſed in tercio modo predicatum eſt cui accidit ſubiectum

Sciendū quarto. q̄ ens ſm ſe (quod eſt p̄fectuꝫ ⁊ extra aīaꝫ exiſtens) diuiditur in decem p̄dicamenta. de q̄ entē d̄r Areſto. q̄ tot modis d̄r ens ſm ſe quod eſt p̄fectum ⁊ extra aīam quot modis ꝯtingit figurā p̄dicationis variari. Cuius rō eſt. q̄ modus p̄dicandi ſumitur a modis eſſendi. ideo in omni p̄dicatione ſignificat̄ aliquod eſſe aut ſimplr̄ aut ſm q̄d. Nec eſt inſtantia vt d̄r textus de enūciationibus. in q̄bus nō ponitur hoc verbum eſt. vt cum d̄r. homo currit. q̄ in omni alio verbo clauditur hoc v̄bum eſt. Et ita in oīni enunciatiōe ſignificatur aliquod eſſe vel ſimplr̄ vel ſm quid. Nihil eñ differt dicere. homo eſt currens ⁊ hō currit. ideo d̄r textus q̄ quotiēs d̄r. d̄r. i. predicatur. i. quotiēs fit predicatio. totiens eſſe ſignificat. Sufficientia aūt p̄dicamentorum ſatis habet̄ in logica et phiſica. quā etiam hic relinquit ſanctus Thomas. Et hic aduertendū q̄ Areſto. enumerādo p̄dicamenta pretermittit ſitum et habituꝫ quod facit ꝓpter breuitatē. vel forte ꝓpter illoꝝ duorum entitatis puitatem ꝓpter quam nos latent. ideo ſolum enumerat ea ſub hoc cōi quod eſt ſm ſe non nominando ea ſpecialiter. ſed q̄ liber p̄dicamentoꝝ ſpecialiter ordinatur ad tractandū de predicamentis. ideo ibidem ſingillatim et ſpēaliter enumerat vnūquodq̄.

Ulterius aduertendū. q̄ preter modos entis iam dictos ponit textus vnū alium modū qui d̄r ens in aīma et ſic ens hoc modo ſignificat veritatē ꝯpōnis quā facit intellectus intelligēdo vnū in habitudine ad reliquū aut diuerſum ab eo aut idē ſibi. ex oppoſito vero non ens ſignificat idem q̄d falſum. Et iſte modus entis reperitur tam in affirmationibꝫ q̄ꝫ in negationibꝫ. q̄ aliq̄ affirmationes ſunt aliq̄ñ vere ⁊ aliq̄ñ falſe. ⁊ ſiſr negationes aliq̄ue. Et eſt aduertendū q̄ iſte modus comparatur ad p̄mum que eſt ens extra aīam. ſicut effectus ad ſuā cām. ex hoc eñ q̄ aliquid in rerū natura eſt vel non eſt ſequitur veritas vel falſitas in compoſitiōe vel diuiſione intellectus quā intellectus ſignificat p̄ h̄ oc verbū eſt. quod eſt verbalis copula. Et tñ aduertendū q̄ interduꝫ ens h̄ mō dictum non cauſat̄ a re extra aīam exiſtente. nā aliquid quod eſt in ſe non ens. vt ſunt puationes negationes ⁊ figmenta intellectus conſiderat vt q̄ddaꝫ ens cū format compoſitionē de tali nō ente. et hoc mō aliquid d̄r eſſe ens. q̄d tamē nō habet aliq̄d eſſe in rebꝰ extra animā. ⁊ ſic diuiſio entis in ens extra animam et in ens in

anima magis larga eſt q̄ꝫ diuiſio entis in ens ſm ſe ⁊ in ens ſm accidens Ulterius aduertendū q̄ ens diuiditur in actū ⁊ potentiā. que diuiſio in omni p̄dicamento reperit̄. Eſt etiā iſta diuiſio in entibꝫ rōnis ⁊ puationibꝫ. vt aliquid dicit̄ quieſcere ſm actum ⁊ aliquid ſm potentiā. et ſic iſta diuiſio ambit omne ens ⁊ omē genꝰ entis. Ulterius aūt diuidere ens in potentiā et in actū ad nonū librū pertinet. in quo tractat̄ de diuiſione entis in actū ⁊ potentiā. Sit igitur

Concluſio Rñſiua. Diuiſiones entis poſite in textu ſunt ſufficientes. Patet q̄ ꝯpꝛehendūt omnem modū entis nec vna cum alia coincidit. ergo ⁊c. Quarū diuiſionū prima eſt entis in ens ſm ſe. ⁊ in ens ſm accidens. Secūda eſt entis ſm accidens in tres modos dictos. Tercia eſt entis ſm ſe et extra animā in decem p̄dicamenta. Quarta eſt entis in ens in anima. et in ens extra animā. Quinta eſt entis in actū ⁊ potentiā. Et hec de primo. Quātum ad ſecūdū ſciendū q̄ q̄uis ſit pꝰs determinatum de vno q̄ꝫ de ente. ꝓpter cām dictam et pꝰs etiā intendat pħus determinare de partibꝫ vnius q̄ꝫ entis. nihilominꝰ tñ determinat prius de ſubſtantia ⁊ modis eius. licet ſit pars entis. antēq̄ꝫ determinat de partibꝫ vnius Cuius rō duplex eſt: vna iam dicta eſt. q̄ et ſi ſubſtantia nō habeat rōnem cōmunis ſubiecti in hac ſciētia. habet tñ rōnem ſubiecti principaliter intenti Ideo ſtatim poſt modos vnius ⁊ entis ponit modos ſubſtantie. Alia cā poteſt dici q̄ vnicum eſt predicamentū ſubſtantie ⁊ plura accidentium. Et q̄ ſic facilius eſt numerare modos ſubſtātie q̄ꝫ accidentis ideo pꝰs ſe expedit de ſubſtātia ⁊ modis eius. q̄ꝫ de modis vnius ſiue de partibꝫ eius. Ulterius ſciēduꝫ q̄ ſubſtantia in textu diuidit̄ in quatuor modos: quoꝝ tñ tercius veritatē non habet ſed ponit illū Areſto. ſm opinionem Platonicoꝝ quaꝫ nōdum reprobauit. Primo igitur dicit̄ ſubſtantia illud q̄d neq̄ eſt in ſubiecto neq̄ dicit̄ de ſubiecto. vt ſunt prime ſubſtantie ⁊ partes integrales eaꝝ. de quibꝫ exemplificat textus. et inter exempla ponit Areſtoteles demones ſm opinionem eoꝝ qui ponebant deos eſſe aīalia rōalia. quos ſic diffinit Apuleius platonicus. Demones ſunt animalia corpore aerea. mente rōnalia. animo paſſiua. et tēpore eterna. Secūdo modo dicit ſubſtantia q̄d eſt cā prime ſubſtantie eſſendi ⁊ ſibi inexiſtēs. et hoc modo d̄r forma ptis ſubſtantia. Et d̄r (inexiſtens) ad remouenduꝫ illud q̄d eſt cauſa eſſendi vt efficiens Tercio modo dicit̄ ſubſtātia quecūq̄ particula in ſubſtantia exiſtens p̄mo mō dicta terminās ipam ⁊ hoc aliquid ſcīās. ⁊ ſine quo eē nō poteſt ſubſtantia p̄mo modo dicta. Et illo modo ſm platonicos ⁊ pythagoricos linee numeri ſupficies ⁊ pūcta dicūtur ſubſtantie rerum. quoꝝ error q̄ñtuꝫ ad numeros proceſſit. quia nō diſtinguebant vnū q̄d ꝯuertit̄ cū ente ab vno q̄d eſt p̄ncipiū numeri. ſed q̄ñtum ad dimenſiones proceſſit error. q̄ nō diſtinguebāt corpus de genere ſubſtantie a corpore de genere q̄ñtitatis. Quarto modo d̄r ſubſtantia ipſa rei q̄dditas quā ſignificat rei diffinitio. Et differt iſte modus a primo. q̄ in iſto mō ſubſtantia d̄r forma totius. que includit oīa p̄ncipia eſſentialia. que ꝯparant̄ ad ipm ſuppoſitum. q̄d ſcatur vt habens talem quidditatē tanq̄ꝫ formā et eius tota ſubſtātia d̄r. Sed in ſecūdo mō d̄r forma partis ſubſtātia que ad materiā ꝯparatur. vt faciens eā in actu ens Ultimo aduertendū q̄ vt habet textus omnes modi ſubſtātie ad vnū poſſent reduci. ſcꝫ ad primū. in quo dicit̄ ſubſtantia eſt id q̄d vltimo ſubijcit̄ in p̄dicationibꝫ ita q̄ de alijs amplius nō predicat̄. Et eſt hoc aliquid p̄ ſe ſubſiſtens q̄d eſt ab alijs ſeparabile ⁊ nō ꝯmunicabile multis et ab oībꝫ diſtinctum. Et q̄ñtum ad hec tria ſubſtātia vniuerſalis a particulari differt. Primo q̄ ſubſtantia particularis nō p̄dicat̄ de aliquo inferiori ſicut vniuerſalis. Secūdo q̄ vniuerſalis nō ſubſiſtit niſi in ſingularibꝫ. que primo ⁊ per ſe ſubſiſtūt. Tercio quia ſubſtantia vniuerſalis eſt in multis ⁊ nō particularis. Poteſt etiaꝫ dari tercius modus ſubſtātie in quo ꝯueniunt quartus et ſecūdus. vt ſi dicatur illud ſubſtantia q̄d eſt cauſa rei et intrinſecū principiū. et hoc modo ꝯuenit eſſentijs ſiue quidditati rei et etiā forme partis q̄ dicat̄ ſubſtātia ſed differenter vt viſum eſt. Et in hac reductiōe pretermittit Areſto. terciū modū q̄ veritatem nō habet. Materia etiā (que eſt ſubſtantia) pretermittit̄. q̄ nō eſt ſubſtantia actu. poteſt tamen intelligi in primo modo. quia ſubſtantia particularis in rebꝫ materialibꝫ nō habet q̄ ſit ſubiectū ⁊ q̄ ſit indiuidua niſi ex materia. Sit igitur ꝯcluſio p̄ ſecūdo pūcto. Illa diuiſio ſubſtantie eſt ſufficiens. patet per ea que dicta ſunt. Rōnes ante oppoſitum patent ex dictis

Adem vero dicūtur hec q̄dem ſm accidens. vt albū ⁊ muſicuꝫ idem. q̄ eidem accidūt ⁊ hō et muſicū. q̄ alterū alteri accidit et vtruq̄ hoc et hoīū vtrūq̄ illi et homini muſicū et homo muſico idem dicūtur et his illud Quapropter et omnia ea vniuerſaliter nō dicūtur. nō eñ verū dicere. q̄ omnis hō idem ⁊ muſicū. nam vniuerſalia ſm ſe exiſtūt. et accidentia nō ſm ſe. ſed in ſingularibꝫ ſimpliciter dicūtur. Idem eñ videtur ſortes ⁊ muſicus ⁊ ſortes eſſe. nam ſortes nō in multis. quapropter nō omnis ſortes dicit̄ quemadmodū omnis homo. et hec quidem ſic dicūtur eadem Alia vero ſm ſe tanq̄ꝫ ⁊ vnū. Etenī quorum materia vna aut ſpecie aut numero eadeꝫ dicūtur. et quoruꝫ ſubſtantia vna. quare palam q̄ idemptitas vnio q̄dām eſt plurium eſſendi aut quādo vtitur vno aut pluribꝫ. veluti quādo dicit idem eidem. nam vt duobꝫ vtitur eodem. Diuerſa vero dicūtur quoꝝ aut ſpecies plures aut materia aut ratio ſubſtantie. ⁊ oīnino oppoſite ei dicitur diuerſum. Differētia vero dicūtur quecūq̄ diuerſa ſunt idem aliq̄d

entia. et non ſolum in numero. ſed ſpecie genere aut proportiōe. Amplius quorū diuerſum genus ꝯtraria et quecūq; habent in ſubſtātia diuerſitatē. Similia dicūtur que idē ſunt omnino paſſa ⁊ plura idem patientia aut diuerſa et quorū qualitas vna. et ſm que alterari ꝯtingit horum ꝯtrariorū qđ plura habet aut magis proprium hoc eſt ſimile. Oppoſita ꝓ ſimilib⁹ diſſimilia Oppoſita dicūtur ꝯtraria ꝯtradictio et ad aliquid ⁊ priuatio et habitus et ea: et ex quib⁹. et in que vltima vt generationes. et quecunq; non ꝯtingit ſimul adeſſe amborū ſuſceptibili ea opponi dicuntur. aut ea ex quib⁹ ſunt. nam pallidum et album ſimul eidem nō inſunt. vnde ex quib⁹ ſunt hec opponūtur. Contraria dicūtur que nō poſſunt ſimul adeſſe eidem differentiuʒ ſm genus. et q̄ plurimū differūt eorum que ſunt in eodeʒ genere. et que plurimuʒ differūt in eorum q̄ ſunt in eodem ſuſceptibili. et que plurimū differūt eorū que ſub eadem poteſtate. et quorū differentia maxima aut ſimpliciter aut ſm genus aut ſm ſpēm. Alia vero ꝯtraria dicūtur hec q̄dem taliū habitu. alia taliuʒ ſuſceptione. alia exiſtendo. alia actiua. alia paſſiua talium. alia agentia. alia patientia. aut expulſiōes. aut acceptiones. aut habitus. aut priuationes taliū. Sed q̄m ens et vnū multipliciter dicūtur ſequi eſt neceſſe et alia quecūq; ſm ea dicuntur quare idem ⁊ diuerſum et ꝯtrarium. quare eſt diuerſum ſm vnāquāq; cathegoriā. Diuerſa vero ſpecie dicūtur quecūq; eiuſdem generis exiſtentia nō ſunt ſubalterna: et quecūq; ſub eodem genere exiſtentia differentiam habent et quecūq; ſub eodē ꝯtrarietateʒ habent. ⁊ cōtraria diuerſa ſunt ſpecie ab inuicem: aut omnia aut dicta primū ⁊ quorūcūq; in finalis generis ſpecie ratiōes diuerſe. vt homo et equ⁹ indiuidua genere. et rationes eorū diuerſe. ⁊ quecūq; in eadem ſubſtantia ſpecie entia differentiam habent. eadem vero ſpecie oppoſite his dicta

Queritur Sexto vtrū diuiſiones eiuſdem ⁊ diuerſi ſimilis ⁊ diſſimilis oppoſiti ⁊ ꝯtrarij ſpecie diuerſoꝝ ⁊ eorūdem ſpecie ſint ſufficienter aſſignate:

Arguit̄ primo ꝙ nō. q: idem ⁊ vnū ſunt idem. igit̄ poſitis modis vnius ſuperflue ponūtur modi eiuſdē Secūdo ſic. differens ⁊ diuerſum idem ſunt. ergo ſufficeret alterū diſtinguere Tercio ſic. nihil reperit̄ qđ in prima cauſa non exiſtat. et ſic qualitas ſortis eſt in prima cauſa et per ꝯſequens ſi modi ſimilis eſſent bene aſſignati prima cauſa eſſet ſimilis ſorti Ultimo ſic. de modis oppoſitionis ꝯtrarietatis ⁊ diuerſoꝝ ſpecie habituʒ eſt in logicis. ergo ſuperflue hic ponūtur. In oppoſitū eſt phūs in textu. Pro reſponſione

Sciendū Primo. ꝙ poſtq̄ phūs diſtinxit noīa que ſignificant ſubiecta huius ſciē. que ſunt vnuʒ ens et ſubſtantia. Conſequēter diſtinguit noīa que ſignificant partes vnius et entis. Et primo que ſignificāt partes vnius ꝓpter cām dictā Partes em̄ vnius duplices ſunt. primarie ſcʒ vt vnū in ſubſtātia. qđ dicit̄ idem vnū in q̄ntitate qđ dicit̄ equale. vnū in qualitate qđ dicitur ſimile. Et alie ſunt ſecūdarie. Unde primo diſtinguit iſtas primarias partes. nullam tn̄ mentiōeʒ facit de equali nec eius oppoſito. ſcʒ inequali. quia eorū multiplicitas ſatis manifeſta eſt. quia vt in quarto iā oſtenſum eſt hec ſciencia nedū habet ꝯſiderare vnū ⁊ partes vnius ⁊ proprietates eius. imo etiam habet ꝯſiderare multitudinem que vni opponitur. et partes ſiue modos multitudinis et ꝓprietates eiuſdem. Ob hoc etiaʒ Ariſtoteles diſtinguit iſta noīa diuerſum qđ opponit̄ eidem. et differens ꝗ̄ eſt ſpecies diuerſi. diſtinguit etiā ꝯtrariū ⁊ oppoſitum que ſunt ſecūdarie partes multitudinis ſiue pluralitatis ꝯtente ſub differente ⁊ diuerſo. que ſunt primarie partes. Et q: ꝯtraria differūt ſpecie ob hoc etiā oſtēdit quot modis dicūtur aliqua ſpecie diuerſa. et ex aduerſo quot modis dicuntur eadem ſpecie Et quia prius et poſterius quodāmodo ꝯſequūtur ad rōnem vnius. eo ꝙ vnū eſſe eſt principiū ⁊c. vt dicitur in capitulo de vno Principiū aūt ordinem importat. ideo etiā agit de modis prioris ⁊ poſterioris. Et ſic patet ordo ⁊ cā diſtinctionis illoꝝ nominū que ſignificant partes vnius ſiue partes multitudinis. de quorū nomine quolibet videndum eſt. Pro quo

Sciendū ſecūdo eſt de modis eiuſdē. Unde idē dicitur multipliciter quēadmodū et vnū. Nam idem ſupra vnū non addit niſi relationē. dicit̄ ergo idē ſm accidens. et idem ſm ſe. Idem ſm accidens dicit̄ trib⁹ modis. ſicut vnū ſm accidens. Primus modus eſt cū accidens de accidente predicat̄. Secūdus modus eſt cū accidens de ſubiecto predicat̄. Tercius modus eſt cū ſubiectū de accidente predicetur. qđ aūt predicat̄ de aliquo ſignificatur idem eſſe ſibi. ſed cum predicatū non poteſt dici de ſubiecto vniuerſaliter. tūc eſt ſibi idem ſm accidens. et nō ſm ſe. vt habet textus. Nam accidens primo et ſimpliciter ineſt ſingularib⁹. que non recipiūt additio

nem ſigni vniuerſalis. ideo accidens nō predicat̄ vniuerſaliter. vt etiā habet phūs primo poſterioꝝ. qđ per ſe predicatur vniuerſaliter predicat̄. Idem aūt ſm ſe dicit̄ tot modis quot modis dicit̄ vnuʒ ſm ſe. qui modi reduci poſſunt ad duos. Et iſtoꝝ vnus eſt ſm quem vnū dicūtur quoꝝ materia eſt vna aut ſm ſpeciem aut ſm numerū. et ad hūc modum ſcḋʒ tercius reducitur. Secūdus modus eſt ſm quem vnū dicūtur quoꝝ ſubſtantia eſt vna. vel rōne ꝯtinuitatis qđ pertinet ad primum modum. vel ꝓpter vnitatem rōnis. qđ ꝑtinet ad quartum ⁊ quintū modos Sed hic aduertendū eſt. ꝙ cū identitas ſit vnitas. vel igit̄ talis vnitas eſt pluriuʒ ſm eſſe ꝯuenientiū tamen in aliquo vno. et talis identitas bene diceretur relatio realis. q: haberet extrema realiter diuerſa: vel igitur talis vnitas eſt vnius ſm eſſe quo tn̄ intellectus vtitur vt duob⁹. cū dicit idem ſibipſi eſſe ideʒ ſed hec identitas nō eſt relatio realis ſed rationis tm̄ Si em̄ identitas hec eſſet aliqua res preter id qđ dicitur eſſe idem etiā res illa que dicit̄ relatio. tūc eadē eſſʒ ſibipſi. ſic pari rōne haberet aliam relatōem que ſibi idē eſſet. et ſic in infinitū. quod eſt impoſſibile in reb⁹. licet in his (que ſunt in intellectu) nihil prohibeat. Nam cum intellectus reflectat̄ ſupra ſuū actum ſe intelligit intelligere. et etiam poteſt intelligere actū quo intelligit ſe intelligere. et ſic in infinitū. Et hec de diſtinctiōe huius nominis vnius.

Sciendū tercio. ꝙ diuerſum tripliciter dicitur. Uno modo dicunt̄ diuerſa quoꝝ ſpēs ſunt plures. ſicut aſin⁹ et bos: Secūdo modo dicūtur diuerſa que differūt ſm numerū. ſicut duo indiuidua vnius ſpeciei. Tercio mō dicūtur diuerſa quecūq; habent diuerſam diffinitioneʒ. ꝯtingit em̄ aliqua eſſe eadem numero numeroſitāte ſubiecti. que rōne diuerſa ſunt. ſicut ſortes ⁊ albedo ei⁹. Et plures modi diuerſitatis ſunt. vt qđ dicat̄ diuerſuʒ genere aut diuerſum ꝓpter ꝯtinui diuiſionem. Ideo ſubiūgit textus ꝙ cū diuerſum eidem opinat̄. cuilibet modo eiuſdem opponitur quilibet modus diuerſi. ⁊ ſic facile eſt magis particulariter enumerare modos diuerſi ſm oppoſitionem ad modos eiuſdem. Poſſunt tamē omnes modi diuerſi reduci ad tres modos pretactos: Et hec ſufficiāt de modis diuerſi

Sciendū quarto. ꝙ differens duob⁹ modis dicit̄. vt habet textus. Primus modus eſt ſm quem quecūq; diuerſa. eadem tn̄ ſiue numero ſiue ſpecie ſiue genere ſiue ꝓportione differre dicūtur. et iſte eſt ꝓprius modus differentis. Ex quo patet ꝙ omne differens eſt diuerſum. ſʒ non econtra. nam illa diuerſa ſunt que in nullo ꝯueniūt ꝓprie. et nō poſſunt dici differentia. q: nō differūt ab aliquo alio a ſeipſis. Differēs aūt ꝓprie dicit̄ qđ ab aliquo alio differt. Secūdus modus eſt ſm quē differens improprie ſumitur pro diuerſo. et ſic differentia dicūtur etiam illa que habent genus diuerſuʒ et in nullo ꝯmunicāt

Eſt tamen ibi aduertendū cum textu circa ꝓprium ⁊ primū modū differentis. ꝙ quia ea (que ꝯueniūt in ſpecie) non diſtinguūtur niſi per accidentales differentias. que vero genere ꝯueniūt et ſpecie ſunt diuerſa differunt ſubſtātialib⁹ differentijs ⁊ formalib⁹. ideo illa dicuntur ꝓpriiſſime differentia que ſunt eadem in genere ⁊ diuerſa in ſpecie. et ita omnia iſta ſunt ꝯtraria. vel ad minus in ſua rōne habent ꝯtrarietatē Ubi aduertendū ꝙ omne genus diuiditur in ꝯtrarias differentias. non tamen in ꝯtrarias ſpecies. vt ſpecies animalis non ſunt ꝯtrarie. ſed tam ſpecies coloris q̄ differentie eius ſunt ꝯtrarie. Sed tamen ſpecies animalis et generaliter omnes ſpecies (in quas diuidit̄ primo aliquod genus) in ſua ratione habent ꝯtrarietatem. ſcʒ ꝯtrariarū differentiarum que ſunt de ſubſtantia ſpecierū. Et hec de diſtinctiōe huius nominis differens

Sciendū quinto. ꝙ ſimile dicit̄ trib⁹ modis. ⁊ magis ſimile duob⁹ modis. Unde quia vnū in qualitate facit ſimile et paſſio eſt effectus qualitatis. eo ꝙ precipue attendit̄ paſſio in mutatione qualitatis. que eſt alteratio. ideo ſimilitudo accipitur non ſolum ſm ꝯuenientiā in qualitate. ſed etiā in paſſione Primo igitur modo dicuntur aliqua ſimilia quecūq; eadem paſſione ſm ſpēm afficiūtur vt ſi eſſent duo febricitantes. Secūdo mō dicuntur ſimilia quecūq; patiūtur etiam ſi paſſiones eorum ſint ſpecie differentes. et ſic hec ſimilitudo fundat̄ ſuper vnione paſſionis ſm genus. hoc modo ſortes verberans ⁊ plato verberatus dicerent̄ ſimiles. Tercio modo dicunt̄ ſimiles quoꝝ qualitas eſt vna. et hoc modo ſumit boetius ſimilitudinem cū dicit Similitudo eſt rerum differentiū eadem qualitas. et ſm hoc duo alba ſimilia dicerentur. Sed magis ſimile vno modo dicit̄ illud qđ ſm plures qualitates alteri ſimilatur. vt duo habentia claritatem ⁊ raritatem dicerent̄ magis ſimilia q̄ ſi in vna qualitate ſolum ꝯuenirent. Alio modo aliquid dicit̄ magis ſimile alicui quādo ꝯuenit ſibi in qualitate magis ꝯnaturali. hoc modo aer (qui ꝯuenit cum igne in caliditate) eſt magis ſimilis igni q̄ terra. que ꝯuenit cū igne in ſiccitate. q: caliditas eſt magis naturalis igni q̄ ſiccitas Et per iſtos modos ſimilis faciliter accipiūtur modi diſſimilis. Et hec de diſtinctiōe hoꝝ nominū ſimilis ⁊ diſſimilis Ulterius aduertendū ꝙ oppoſita quatuor modis dicūtur. ſcilʒ ꝯtradictorie oppoſita. ꝯtrarie oppoſita. priuatiue oppoſita. ⁊ relatiue oppoſita. Et de iſtis ſatis habitū eſt in poſtpredicamentis. hic tamē notat text⁹ ꝙ duob⁹ modis cognoſci poteſt quādo aliqua duo ſunt oppoſita. Primus modus eſt per ꝯparatiōem ad motum. nam in quolibet motu ⁊ mutatione termin⁹ a quo opponitur termino ad quem. et ita ea ex quib⁹ eſt motus. et ea in quib⁹ eſt motus ſunt oppoſita. Secūd⁹ modus eſt per ꝯparationem ad ſubiectum. nam illa (q̄ non poſſunt ſimul ineſſe eidem ſuſceptibili) oportet ꝙ ad inuicem ſunt oppoſita. vel ſm ſeipſa. vel ad minus ſm ea ex quib⁹ ſunt. ſm ſeipſa. vt albū ⁊ nigrum. ſm ea ex quib⁹ ſunt. vt homo ⁊ aſinus. que non poſſunt de eodem predicari. quia in rationib⁹ ſuis habent differentias oppoſitas. Similiter pallidum opponitur albo. q: pallidū ꝯponitur ex nigro qđ opponitur albo. Et notanter in hoc modo dicitur (eidem ſuſceptibili) quia quedam nō poſſunt alicui ſubiecto ineſſe ſimul. non ꝓpter oppoſitionem ꝯtrariam quam habent ad inuicem. ſed quia ſubiectum non eſt ſuſceptibile vtriuſq;. vt albedo ⁊ muſica nō poſſunt eidem ſubiecto ineſſe. Et hec de diſtinctionib⁹ huius nominis oppoſituʒ Ulterius notandū ꝙ aliqua dicūtur ꝯtraria dupliciter. ſcʒ ꝓprie ⁊ primo. ⁊ improprie ſiue ſecūdario. Proprie aūt primo dicūtur aliqua contraria que non poſſunt ſimul adeſſe eidem. licet etiā differant ſm genus. ſicut grauitas ⁊ motus circularis non ſunt in eodem ſubiecto. magis tamen proprie dicuntur ꝯtraria ſi eſſent eiuſdem generis. Alio modo dicuntur contraria proprie et primo que in aliquo ꝯueniunt: non tamen poſſunt eidem ſuſceptibili ineſſe ſimul. Conue

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

niunt eñ ꝯtraria in tribus.ſcȝ in eodem genere.in eodē ſubiecto.et in eadem poteſtate.ideo ſm̄ hec tria notifi-cat Areſtoteles que ſunt vere ꝯtraria.ſic dicēs ꝙ illa plu-rimum differūt eorum que ſunt in eodem genere contra-ria dicūtur.vt ſunt album ⁊ nigrum.Similiter illa que plurimū differunt in eodem ſuſceptibili exiſtentia.vt ſa-num et egrum in animali ꝯtraria dicūtur.Tercio etiaȝ que plurimū in eodem ſuſceptibili differunt.ſub eadeȝ tamen poteſtate ꝯtenta dicūtur ꝯtraria.vt ꝯgruū ⁊ in-congruum ſub poteſtate grāmatice ꝯtinent.Et ex his ſubiūgit tertius vniuerſalem rationem ſm̄ quam cōtra-traria dicūtur.quia ſcȝ eorum differentia eſt maxima vl' ſimpliciter vel ſub eodem genere vel ſpecie.Similiter q̄-dem vt in motu locali extrema ſunt maxime diſtantia. ſicut pūctus orientis ⁊ pūctus occidentis. que ſunt ex-trema dyametri totius orbis.In eodē genere ſicut dif-ferentie que diuidūt genus:In eadem ſpecie ſicut acci-dentales differentie per quas differunt indiuidua vni-us ſpeciei.Et ſic patet que dicūtur primo modo cōtra-ria.Sed ſecūdario et improprie ꝯtraria dicūtur illa q̄ habent ſimilitudinem ad ea que primo et principaliter ſunt ꝯtraria.ſcȝ quia vel habent huiuſmodi ꝯtraria in actu.vel quia ſunt huiuſmodi ꝯtrariorum ſuſceptibilia vel quia ſunt agentia eorum vel patientia ab ipſis.vel quia ſunt expulſiones vel obiectiones vel acceptiones ipſorum ꝯtrariorum.vel habitus vel priuationes.nam priuatio albi oppoſita eſt priuationi nigri.ſicut habitus habitui.Et hec de diſtinctione ꝯtrariorum

Vlterius eſt aduertendum.ꝙ aliqua dicuntur quin-ꝗ modis diuerſa ſpecie. Primo modo quando aliqua ſunt eadem et non ſubalternata ſibi inuicem.ſicut ſcien-tia et albedo ſub qualitate.Secūdus modus eſt quan-do in eodem genere ponūtur ⁊ diuidūtur ꝯtra ſe inuicē per aliquam differentiam.ſiue ſint ꝯtraria.vt ſanum et egrum.ſiue non ſint ꝯtraria.vt homo et brutum. Terci-us modus eſt quando in ſubſtantia ſua habent ꝯtrarie-tatem.ſiue ſint ꝯtraria ſiue non.vt patet in exemplis p̄-dictis. Quartus modus eſt.quando ſunt in aliquo ge-nere diuerſe ſpecies ſpecialiſſime.vt hō ⁊ aſinus.Quin-tus modus eſt quando aliqua accidētia ſunt in eodem ſubiecto et differunt ab inuiceȝ.eo ꝙ impoſſibile eſt plu-ra accidentia eiuſdem ſpeciei eſſe in eodem ſubiecto Et per oppoſitum ad iſtos modos tot modis etiam aliqua dicūtur eadem ſpecie

Concluſio Reſponſiua ad queſitum. Diuiſiones predicte poſite in titulo ſunt ſufficiētes. vt patet per ꝯditiones bone diuiſionis

Ad rōnes Ante oppoſitū Ad primā dicit̄.ꝙ vnū nō facit idem niſi in ſubſtantia Nā in qualitate reperitur vnum quod facit ſimile ⁊ non idem ⁊ in q̄ntita-te facit equale ⁊ non idem.et ſic de aliis Ad ſecūdam patet ſolutio et quarto notabili Ad terciaȝ dicitur ꝙ in prima cauſa non eſt qualitas realiter diſtincta ab ip-ſa prima cauſa.que ſit accidens.modo de tali qualitate (que eſt accidens) fit ſermo in modis ſimilis Ad vl-timam ſupra reſponſum eſt.logicus eñ conſiderat ipſa in q̄ntum ſunt paſſiones ꝯpoſitionuȝ vel in q̄ntum valent ad cognitionem predicamentoruȝ. vel pro q̄nto in ipſis fundant̄ habitudines logicales.et metaphiſicus ꝯſide-rat p̄dicta in q̄ntum ſunt ꝑtes vnius et entis

Priora et poſteriora dicūtur quedam eo q̄-dem tanq̄ exiſtente alio primo et princi-pio in ſingulo genere aliud ꝓpinquius princi-pio aliquo determiāto.aut ſimpliciter. aut na-tura.aut ad aliquid. aut vbi. aut ab aliquibꝫ vt q̄ ſunt ſm̄ locū exiſtendo ꝓpinquiꝰ.aut na-tura aliqua determinata loco:aut medio.aut vltimo.aut ſicut euenit.qȝ vero remotius po-ſterius. Alia ſm̄ tempus aut naturā re ipſa re-motiora ab ipſo nūc.vt in factis priora nanq̄ troica medis.qui remotiora ab ipſo nūc alia affiniora ipſi nūc. vt in futuris.prius eñ neu-maphytion q: propinquius nūc ⁊ ipſo nunc vt p̄ncipio et primo vſi ſunt. Alia ſm̄ motum propinquius eñ p̄mo mouenti eſt p̄us. vt pu-er viro.principiū aūt et ideȝ q̄buſdā ſimplici-ter eſt alia ſm̄ poteſtatem.excedens eñ pote-ſtate prius eſt.et qȝ eſt potentius.tale vero eſt cuius ſm̄ preuolūtateȝ ſequi eſt neceſſe alterū ⁊ poſterius.q: non mouente illo non mouea-tur:et mouente moueatur Et eſt preuoluntas principium alia ſm̄ ordinem.et ea ſunt queci̅ q̄ ad aliud vnum determinatū diſtant ſm̄ rō-nem.vt paraſtata ⁊ triconſtata ⁊ parauite vi-tis.hic eñ qui ſumitur illud mediū principiū ergo ea priora dicūtur hoc modo. Alio vero modo qȝ cognitione eſt prius. vbi ſimpliciter prius. Horum aūt aliter et que ſm̄ rōnem ⁊ q̄ ſm̄ ſenſum. Nam ſm̄ rōnem vniuerſalia prio-ra.ſm̄ aūt ſenſum ſingularia.et ſm̄ rōnem ac-cidens toto prius. vt muſicuȝ muſico hoie nō eſt rō tota ſine parte.et nō ꝯtingit muſicū eſſe nō exiſtente aliquo muſico. Amplius p̄ora di-cūtur priorum paſſiones vt rectitudo leuitate hoc eñ linee ſm̄ ſe paſſio.illud vero ſuperfici-ei. Alia q̄dē ſic dicūtur priora ⁊ poſteriora. Alia vero ſm̄ naturam et ſm̄ ſubſtantiam quecun-q̄ ꝯtingit eſſe ſine aliis.et alia vel non qua di-

uiſione vſus eſt plato. Et q̄m eſſe multiplici-ter dicit̄. p̄ſimū q̄dem ſubiectū prius. ꝓpter qȝ ſubſtantia prius. deinde aliter que ſunt po-teſtate et perfectōe.nam alia ſm̄ poteſtatem q̄-dem dimidietas toto et pars toto.et materia ſubſtantia. ſm̄ ꝑfectionem vero poſteriꝰ. nam diſſoluta ſm̄ perfectōem erūt modo quodam Omnia igit̄ prius ⁊ poſterius dicta ſm̄ ea di-cuntur.alia ſm̄ generatōem ſiue diuerſis eſſe ꝯtingit.vt ſiliter aūt et alia

Queritur Septimo verū modi prioris et poſterioris ſint ſufficienter in textu poſiti Arguit̄ pri-mo ꝙ non.q: in predicamentis nō ponūtur niſi q̄nq̄ mo-di.hic aūt decem.ergo Areſtoteles eſt ibi diminutꝰ vel hic ſuperfluus Secūdo ſic.dicit Areſtoteles in vno mō ꝙ ſm̄ generatōem totū p̄us eſt partibꝫ.et ſm̄ corruptio-nem partes priores toto:et tñ oppoſitū videt̄ eſſe verum q: cū ordo generatōis eſt de imꝑfecto ad ꝑfectū.⁊ ordo corruptiōis econuerſo.videtur ꝙ ſm̄ ordinem generatio-nis ꝑtes ſunt priores toto.et ſm̄ ordinē corruptiōis to-tum eſt p̄us partibꝫ In oppoſitū eſt phus in textu

Sciendum Primo ꝙ de rōne vniꝰ eſt eſſe principiū. vt dicit in capitulo de vno.et ſig-nificatio prioris deſcendit a ſignificatōe principii. vt no-tum eſt.ideo hic diſtinguit Areſtoteles modos prioris et poſterioris

Sciendū ſecūdo ꝙ ſm̄ ꝯmentatorē modi p̄oris ⁊ po-ſterioris (qui ſunt magis famoſi ⁊ ꝯmunes) ſunt illi q̄ in predicamentis ponūtur. Et q: in predicamentis agi-tur de priori ⁊ poſteriori.put modi eius valent ad cogni-tionē p̄dicamētoȝ.ideo nō ponit niſi illos q̄nq̄ modos q: ſolū illi ſue intentioni ſufficiūt. In hoc aūt loco accipit̄ generalius p̄us ⁊ poſterius.prout ſequūtur vnū qȝ con-uertitur cū ente.ideo omnes modi prioris et poſterioris aſſignat hic phus

Sciendū tercio.ꝙ ſignificatio prioris accipit̄ a ſigni-ficatione principii. Vnde hec eſt ꝯmunis rō prioris ꝙ prius eſt qȝ eſt alicui determinato principio alicuius or-dinis ꝓpinquius. Sed determinatio talis p̄oris ⁊ ꝯſe-quenter id qȝ eſt ꝓpinquius p̄t attendi multipliciter.q: pro p̄ncipio poteſt determinari qȝ eſt p̄ncipiuȝ ſimplicit̄ et ſm̄ naturā.ſicut pater eſt principiū filii.aut qȝ eſt p̄n-cipiū ad aliq̄d.vtpote q̄tum ad cognitōem.vel q̄tum ad locū:vel q̄tum ad eius ꝑfectā dignitatem. vel aliquo alio ordine.ſicut etiā interdū ꝯtigit ꝙ aliquid in aliquo ordine habeat rōnem p̄ncipii a caſu ⁊ fortuna. ⁊ nō a na-tura.ſicut in aliqua aggregatōe hominuȝ vel in aliquo aceruo lapidū.Generaliter tñ verū eſt ꝙ rō p̄oris ſemꝑ attendit̄ ſm̄ ꝓpinquitatē ad p̄ncipiū determinatū in ali-quo ordine.ſiue illud p̄ncipiū ſit principiū ſimpliciter ſi-ue aliquo alio modo

Sciendū quarto.ꝙ oīs ordo (in quo reperit̄ prius et poſterius) p̄t attendi ſm̄ tria.vel ſm̄ q̄titatē. vel ſm̄ cognitōem.vel ſm̄ naturā. Si attendit̄ ſm̄ q̄titateȝ ſic ſm̄ hoc poſſunt ſumi quatuor modi p̄oris. Primus eſt put illud d̄r p̄us qȝ eſt ꝓpinquius alicui p̄ncipio deter-minato in loco.et ſic ſi centrū mūdi accipiat̄ pro princi-pio ordinis localis. tūc terra ſm̄ locū ē p̄or aqua.ſi vero ꝯcauū celi accipiat̄ pro principio euerſus erit ordo. Et iſte modus p̄t diuidi.q: ꝓpinq̄tas ad p̄ncipiuȝ p̄t ſumi dupl'r. Vno mō ſm̄ ordinē naturalē.ſic aqua ꝓpinquior eſt medio mūdi.aer ꝟo naturalit̄ ꝓpinquior eſt extremo ſcȝ celo. Alio mō talis ꝓpinq̄tas p̄t eſſe a caſu vel fortu-na vel etiā ab alia cā.ſcȝ a volūtate alicuius ordināntis aliqua in aliquo loco.ſicut in lapidibꝫ ſuppoſitis ſibi in-uicem in aceruo.ꝙ eñ vnus ſit ſupra alium hoc p̄t eſſe a caſu vel a volūtate alicuius ſic ſituantis. Et ſi primus vno ordine dicat̄ prior.alio ordine infimus diceret̄ prior ſm̄ ꝙ principiū in tali ſuppōne vel in tali p̄t determinari diuerſimode.et iſte modus eſt ſm̄ q̄titatē ꝑmanentem Secūdus modus eſt ſm̄ quē aliq̄s dicit̄ prior altero ſm̄ tp̄s. Et iſte modus ſubdiuiditur.q: hoc p̄t attendi vel in p̄terito vel in futuro. Si in p̄terito illud tūc d̄r prius qȝ eſt remotius a p̄ſite nūc. Si in futuro illud d̄r prius qȝ eſt ꝓpinquius preſenti nūc.qȝ q̄dem p̄ns nūc accipit̄ vt p̄mū p̄ncipiuȝ in tp̄e. Terciꝰ modus eſt put aliquid d̄r p̄us altero in motu.et hoc mō d̄r p̄us qȝ eſt p̄mo mo-uenti ꝓpinquius Et iſte modus ſubdiuidit̄ ſm̄ ꝙ talis motus p̄t eſſe naturalis.et ſic puer diceret̄ ꝓpinquior et p̄or viro.q: ꝓpinquior eſt generāti Vel talis motus eſt volūtarius .et in tali motu preuolūtas.i.ꝓpoſitū princi-pis diceret̄ p̄ncipiū.nam ſm̄ volūtateȝ p̄ncipis ſubditi mouent̄.et ſic h̄ȝ rōnem p̄ncipii Et his modis duobꝫ ac-cipiunt̄ modi prioris ſm̄ q̄titatē ſucceſſiuaȝ. Quarto mō aliq̄d d̄r p̄us altero ſm̄ ordinē qui in aliquibꝫ diſcre-tis inuenit̄.et ſic hoc modo illud dicit̄ p̄us qȝ eſt princi-pio talis ordinis ꝓpinquius.et ſic ille homo (qui eſſet ꝓ-pinquior p̄ncipi in poteſtate vel ordine ſituatiōis. vtpo-te paraſtata) d̄r prior illo qui eſt in tercio ordine.qui di-citur tricoſtata. hoc modo etiā in cordis cytbara illa (q̄ eſt medio ꝓpinquior) diceret̄ prior.in cordis etiā cytba-re non oportet determinari pro p̄ncipio extrema corda gra-uiſſima ſcȝ ſiue acuta.ſed media.que eſt menſura ꝯſona-tionis aliaȝ. His itaq̄ quatuor modis dicit̄ p̄us ⁊ po-ſterius ſm̄ q̄titatem Conſequenter ponūtur tres modi qui attendūtur in ordine cognitōis. Primus eſt ſm̄ quē illud d̄r p̄us alio qȝ eſt p̄mo a nobis cognitū. vt in cog-nitōe intellectiua vniuerſale eſt prius ſingulari. in ſenſiti-ua aūt eſt ordo euerſus.q: ſenſus ꝑ ſe eſt ſingulariū.et in-tellectus ꝑ ſe eſt vniuerſaliuȝ.qȝ aūt ꝑ ſe eſt. prius eſt eo qȝ eſt ꝑ accñs. Secūdo modo d̄r aliq̄d p̄us altero vt ꝑtes diffinitōis toto diffinito.et generaliter ſimplicius ꝯpo-ſito.et hoc ſm̄ ordinē rōnis.ſm̄ quem ſimplicia ſunt p̄o-ra ꝯpoſitis.in ſenſu aūt econtra.q: ſenſui primo ꝯpoſita offerūtur. Terciꝰ modus ē ſm̄ quē paſſio prioris ſubie-cti diceret̄ prior paſſione poſterioris ſubiecti. vtpote li-nea ſuperficiei.rectitudo leuitati. Et iſti tres modi ꝯue-niūt in hoc ꝙ in quolibet eoȝ attendit̄ ordo prioris ⁊ po-ſterioris ſm̄ ordinē cognitōis. Deinde ponit alios tres modos in quibꝫ attendit̄ ordo prioris ⁊ poſterioris ſm̄ naturā. Primus eſt ſm̄ quē aliq̄d d̄r prius altero qȝ p̄t ſine aliis eſſe. ⁊ alia nō p̄nt eſſe ſine ipſo:et ſic illud d̄r pri-us a quo non ꝯuertit̄ ſubſiſtendi ꝯña.et hoc mō prioris vſus eſt plato ponendo ydeas p̄ores ſingularibꝫ.et hoc mō ſubſtantia precedit accidens. Secūdus modus eſt quo

potentia dr prior actu vt medietas toto et quelibet ps toto ⁊ materia forma. Tercio mō aliqd dr prius altero ſm ordinem actualitatis et pfectiōis ſicut totū p us eſt partib⁹. et forma prior eſt materia. Et iſtis trib⁹ modis attendit ordo prioris ⁊ poſterioris ſm ordinem nature. Vñ omniū iſtoꝝ modoꝝ ſic habet ſufficientia. q: omne qđ ē prius alio. vel eſt pus ſm q̄ntitatē. vel ſm cognitionem. vel ſm naturā. Si ſm q̄ntitatem. vel ꝯtinuam vel diſcretā. Si diſcretā ſic eſt quartus modus. Si ꝯtinuā vel pmanentē. ſic eſt primus modus. Vel ſucceſſiuā. et hoc dupliciter. Vel talis q̄ntitas eſt tempus et ſic eſt ſcūdus modus. vel motus qui dr q̄ntitas vel ꝯtinu⁹ per accñs. et ſic eſt tercius modus. Si ſm cognitōem hoc eſt dupliciť. vel attendiť iſte ordo ꝯparādo cognitōem vniuerſalis ad ſingulare. et ſic eſt quintus modus. vel partium diffinitōis ad diffinitū. vel ſimplicis ad ꝯpoſitū. et ſic eſt ſextus modus. vel ꝯparando accñs ad accñs. et ſic eſt ſeptimus modus. Si ſm naturā. vel eſt depēdentia prioris ad poſterius. et ſic eſt octauus modus. vel attendiť ſm ꝯparatōez potentie ad actū vel econtra. ⁊ ſic ſunt duo vltimi modi. Et ſic in ſpēali ſꝫ decē modi prioris. qui ſunt in generali acceptōe poris qua dr illud pri⁹ qđ eſt alicui determinato ꝓpinquius. Sit igiť

Concluſio Reſponſalis. modi prioris ⁊ poſterioris ſunt ſufficienter aſſignati. vt patet p ſufficiam iam dictam

Ad rōnes Ante oppoſitū. Ad primā pꝫ ſolutio ex dictis. Ad ſcdaꝫ dr. q giatio ⁊ corruptio poſſunt capi dupl'r. Vno mō vt dicūt mutatiōes. Alio mō vt dicūt terminos mutationū. Si capiūtur vt dicūt mutationes. ſic bene pcedit obiectio. q: qñ totū eſt adhuc i fieri vel generari. ipſuꝫ totū nō eſt niſi in potentia ⁊ partes bene ſunt in actu. Et qñ totū eſt in corrūpi totū bene eſt in actu: et partes nō ſunt niſi in potentia. ⁊ p diſſolutionē efficiūtur in actu. Si ꝟo dicūt terminos mutationū euerſus eſt ordo. nam qñ totū eſt in eſſe genito totuꝫ eſt in actu et partes in potentia. qñ vero totū eſt corruptum tūc partes ſunt in actu et totū ſolū in potentia. Et iſto mō Areſto. accipiť generatiōem ⁊ corruptiōem put dicūt genitū eſſe aut corruptū eē ſeu termios mutatōis

Oteſtas diciť hoc quideꝫ ſm pncipium motus aut mutatōnis in diuerſo inq̄tū diuerſus. vt edificatiua poteſtas que nō exiſtit in edificato. Sed ars medicinalis eſt potentia. et exiſtit in ſanato. ſed nō inq̄tum ſanatum eſt. ergo totaliter pncipiū pmutatōis aut motus diciť poteſtas in diuerſo inq̄tum diuerſum. hec autē a diuerſo inq̄tum diuerſum Nā ſm quā patiēs patiť aliqd. qñqꝫ qdē ſi qđ cūqꝫ pati ſit poſſibile. dicim⁹ eē pati vt pati. qñqꝫ ꝟo nō ſm oēm paſſionē. ſꝫ ſi ſm excellētiorem Amplius aūt vnde hoc pficiēdi aut ſm

preuoluntateꝫ. nam qñqꝫ ſolū pgredientes aut dicentes. nō bene vero aut vero vt maluerūt nō dicimus poſſe dicere aut vadere. ſimiliter aūt et in pati Amplius qbuſcūqꝫ habitus ſm quos impaſſibilia omnino ⁊ imutabilia aut nō facile in peius mobilia poteſtates dicunť: frangūtur aūt et ꝯuertunť. curuātur. et omnino corrumpūtur. nō per potētiā. ſed per nō potentiam et alicuius defectōem. impaſſibilia vero talium que vix et paulatim patiuntur propter potentiam et poſſe aliquo modo habere. Dicta vero poteſtate totiens et poſſibile dicetur. Vno quidem modo qđ habet motus principium aut mutationis. etenī ſtabile quodaꝫ in diuerſo inq̄tum eſt diuerſum. Alio vero mō ſi quidē ab eo aliud poteſtate habet talē Alio ſi habet pmutari in quolibet ſm poteſtatē ſiue in peius ſiue in melius. etenī corruptibile videtur et poſſe corrumpi ſi ſit impoſſibile. nūc aūt quādā diſpōnem hꝫ ⁊ cām. et talis paſſionis pncipiū aliqñ qdem per habere aliqd videť. aliqñ per priuari tale eſſe Sed ſi priuatio eſt habitus aliquo mō in habendo omia erat aliqd ens vero dictū equiuoce. Quare habere puatōem aliquā ⁊ pncipiū ē poſſibile hmōi habere puatōem. ſi ꝯtingit habere puatiōem Amplius in nō habēdo ipſius poteſtatē aut pncipiuꝫ in alio inq̄tum eſt aliud corruptum Amplius aūt ea omia aut ex ſolo accidere fieri. aut nō fieri. aut bene Nā in inanimatis eſt talis poteſtas. vt in organis. aliā enī dicūtur poſſe ſonare lyram. aliā nō ſi eſt nō bñ ſonans

Impotentia enī eſt priuatio potentie. et talis pncipij ſublatio quedam qualis dicta eſt aut omnino. aut apto nato. aut quādo aptum natum eſt iam habere. Non enī ſimiliter dicuntur impoſſibile generare puerum ⁊ virum et eunuchū. Amplius aūt ſm potentiā vtraqꝫ

eſt in oppoſita potentia ſolum mobili ⁊ bene mobili Impoſſibilia vero aut ſm impotentiā eam dicuntur. aut alio mō. vt poſſibile ⁊ impoſſibile. impoſſibile qdem cui⁹ contrariū de neceſſitate eſt verum. vt dyametrū ꝯmenſurabilem eſſe impoſſibile: quia falſum tale cuius cōtrarium nō ſolum verum. ſed ⁊ neceſſe non cōmenſurabilem eſſe. ergo cōmenſurabile nō ſolum falſum ſed ex neceſſitate falſum. cōtrario vero huic poſſibile. qñ non neceſſe eſt cōtrarium falſum eſſe: vt ſedere hoīem poſſibile non enī ex neceſſitate non ſedere falſum. ergo poſſibile ⁊ de vno mō ſic deſſ quod non ex neceſſitate falſum ſignificat. alio vero verum eſſe alio ꝯtingens verum. iam ſm methaforā aut que in geometria dr potentia. hec qdem igitur poſſibilia non ſm potentiā. Que vero ſm potentiā omnia reducunť ad primā vnam et ea eſt pncipiū mutationis in alio vt inquātum aliud. Alia nāqꝫ dicūtur poſſibilia. hoc quidē eoꝝ in habendo aut aliqd talem potentiam. illa vero in nō habendo. alia in ſic habēdo. Siľr aūt ⁊ impoſſibilia. quare ppria diffinitio prime potentie erit principiū pmutationis in alio inquātum aliud

Uantum vero dr quod eſt diuiſibile in eis que inſunt: quoꝝ vtrūqꝫ ad ſingulū vnū qd. ⁊ ħ aptū natū eſt. Pluralitas ergo nā quidē numerale eſt. ⁊ menſura meſurabilis eſt Dicitur aūt pluralitas qdem quod eſt diuiſible ptāte ⁊ nō ꝯtinua. magnitudo aūt quod in cōtinua. Menſura vero alia in vnum ꝯtinuū longitudine. alia in duo latitudine. alia in tria pfunditate. Horum aūt pluralitas qdem finita numerus. ſed longitudo linea: latitudo ſuperficies. ⁊ pfundū corpus. Amplius aūt dicuntur ſm ſe quanta: alia ſm accidens. vt linea quantū quidem ſm ſe. muſicum vero ſm

accidens. Iſtoꝝ vero que ſm ſe. alia ſm ſubſtantiā ſunt. vt linea quātum quidem nam in rōne quid eſt dicēte quantū quid exiſtit. Alia paſſiones ⁊ habitus talis ſunt ſubſtantie. vt multum paucū ⁊ pductum. ⁊ breue ⁊ latum ⁊ ſtrictum ⁊ pfundum. ⁊ humile et graue ⁊ leue et alia talia. Sunt aūt magnū ⁊ paruū. ⁊ maius ⁊ minus ſm ſe ad inuicē dicta quāta. paſſiones ſm ſe transferūtur ad aliud ea nomina Scđm accidens vero dictaꝝ quantitatū alie ſic dicunť ſicut dictum eſt. quia muſicū quantum eſt. ⁊ album per eſſe quātum aliquid cui inſunt alia. vt motus ⁊ tēpus. Etenī hec quāta qdam dicūtur et continua. quia illa ſunt diuiſibilia quoꝝ ſunt he paſſiones. Dico autē non qđ motum ſed qdem motum eſt. nam per eſſe q̄ntum illud. et motus eſt quantus ⁊ pus vero per eſſe ipſum.

Queritur Octauo. vtrum diuiſiones poteſtatis ſeu potētie ⁊ q̄ntitatis ſint ſufficienť poſite Arguitur pmo ꝯtra diuiſiones potentie. q: Areſtoteles nō diuidit hoc nomē actus. ideo nō debet diuidere hoc nomen potētia. Scđo arguiť ꝯtra diuiſionē quanti. quia Areſto. nō ponit ordinem inter ſpēs quātitatis diſcrete. neqꝫ locū inter ſpēs q̄ntitatis ꝯtinue. ⁊ tñ enumeranť ille inter ſpēs q̄ntitatis in pdicamētis Itē in pdicamentis poniť tempus inter ſpēs quātitatis ꝯtinue. ⁊ ſic ponitur ibi q̄ntitas p ſe. q: genus p ſe pdicať de ſuis ſpeciebꝫ. hic aūt ponitur inter modos q̄ntitatis p accñs Siľr in hoc paſſu ponit modos quāti p accidens ⁊ nō in predicamētis. ſiľr in predicamētis non ponit motū. hic aūt ponit. Item hic ponit multa eſſe quanta ſeu quātitates que non ponit in pdicamentis. vt ſunt multum et paucū In oppoſitum eſt phs Et primo videbitur de modis poteſtatis ſeu potentie. ſecūdo de modis quanti

Sciendum Primo. q poſtqꝫ phus diſtinxit nomina ſignificantia ptes vnius. Ꝯſequenter incipit diſtinguere noīa ſignificātia ptes entis Et pmo ſm q ens diuidiť p actū ⁊ potentiā. Scđo ſm q diuidiť in decē predicamēta. Et q: ſignificatio hui⁹ noīs actus ſufficiēter explicari nō poterat niſi pus natura formaꝝ eēt manifeſta. qđ facit Areſto. in ſeptio ⁊ octauo huius. ⁊ etiā in nono determinat ſiľ de potētia ⁊ actu. iđ diſtinguit hoc nomē potētia vel ptās. ⁊ p nūc pretermittit hoc no^m actus Et p hoc ſoluiť prima rō añ oppo^m
Sciendū ſcđo. q hic ponūtur quatuor modi potentie ſeu ptātis. pmo dr potentia pncipium transmutādi alterum. aut inq̄ntū alterum. ⁊ ſic dr potētia actiua. Et diciť notanter inq̄ntū alterum. quia ſi interdum aliquid

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſeipm̄ tranſmutet. tñ ſm̄ aliud ⁊ aliud principiū ſibi cō
uenit trāſmutare ⁊ trāſmutari. ideo omne mouēs ſeipm̄
diuidit in ptem motā ꝑ ſe ⁊ in ptem mouentē ꝑ ſe. Secū
do mō dicit potētia principiū tranſmutādi ab altero vel
inq̄ntū ab altero. ⁊ hec dr̄ potētia paſſiua. Et eſt hic ad
uertendū ꝙ poſſe pati ab alio pt̄ dupl̄r attendi. vno mō
dr̄ aliquid pati ab alio quicq̄d ſit illud ſiue ſit bonū ſiue
malum. ⁊ qd̄ poteſt ſic pati ab alio dr̄ poſſibile ad id pa
tiendū. Alio mō dr̄ aliquid pati ab alio ex eo ꝙ pt̄ pati
ab alio aliqd̄ malum. ⁊ illud magis debet attribui im/
potentie q̄ potētie. ſ. poſſe pati ab alio aliquē defectum
Silr̄ paſſio ꝓprie ⁊ coīt dr̄. coīter dr̄ illd̄ pati qd̄ ab alio
capit ꝑfectōem aliquā. ꝓprie aūt pati dr̄ quod aliq̄d reci/
pit qd̄ a naturali diſpōne ipm̄ tranſmutet. vt cum aqua
calefit ꝓprie dr̄ pati. Tercio mō dicit potentia ſiue ptās
principiū patiendi nō quocūq; mō ſed bene. qui eñ am/
bulat aut loq̄tur ſi nō ambulet vt vult aut loquatur vt
vult dicit ſe nō poſſe ambulare aut loqui. Silr̄ dicerent
ligna ꝯbuſtibilia q: facilr̄ ꝯburunt. ⁊ aliqua incōbuſti
bilia. q: nō bene pñt ꝯburi. Quarto mō dr̄ potētia forma
habitus ſeu diſpoſitio. ꝑ quā omnis hñs ipſam eſt im/
paſſibilis. aut ſaltē non pt̄ facilr̄ pati aut corrumpi. Et
hoꝝ modoꝝ ſufficiētia pt̄ ſic ſumi. q: oīs potentia vel ē
actiua ⁊ ſic eſt ꝑmus modus. vel paſſiua ſic eſt ſcd̄s mo
dus. vel eſt potētia ad bene agendū vel patiendū ſeu ad
bene eſſe. ⁊ ſic eſt terci⁹ modus. vel ad bene reſiſtendū cō/
trarijs ⁊ nociuis. ⁊ ſic eſt q̄rtus modus. Et totidē mo/
dis ex oppoſito dr̄ impotētia. vñ cum impotētia ſit ꝑua/
tio potentie. ⁊ ad rōem ꝑuationis duo req̄runt. Primū
eſt remotio hitus oppoſiti. illud aūt quod opponit potē/
tie eſt impotētia. ideo cum potētia ſm̄ quemlibet modū
ſit quoddā principiū ſeq̄tur ꝙ impotētia erit ſublatio ta
lis ꝑncipij qd̄ potentia dr̄ eſſe. ⁊ ſic pñt capi modi impo
tentie ſm̄ remotionē aut ſublationē modoꝝ ꝑncipij ſm̄
ꝙ ꝑncipium dr̄ potentia. Scdm̄ eſt qd̄ priuatio req̄rit. ſi
ſit ꝓprie dicta. ſcꝫ determinatū ſubiectū et determinatū
tempus. improꝑe autē priuatio dr̄ abſq; determinatōe
ſubiecti ⁊ tpis. Impotētia ſilr̄ dupl̄r dr̄. vno mō impro
prie. ita vt omnis remotio potentie impotētia dicatur
ſiue ſubiectū ſit aptum natū habere potentiā pro illo tpe
ſiue nō. Alio mō dr̄ impotētia remotio huius ꝑncipij a
determinato ſubiecto cuꝫ alijs circūſtantijs req̄ſitis ad
rōem ꝑuationis ꝓprie dicte. Habitis itaq; modis potē
tie ⁊ impotētie facile eſt ſm̄ eos ſumere modos poſſibi/
lis ſiue poteſtatis. Et inter omnia ſignificata poteſtatꝭ
et potentie primū ⁊ ꝑncipale ſignificatū eſt. ſcꝫ cum po/
tentia dr̄ potentiā actiuam. q: omnis potētia paſſiua or
dinem habet ad aliquā actiuam. Hic tñ eſt aduerten
dū. ꝙ vt habet phs aliquid dr̄ bene poſſibile aut impoſſi
bile non ꝓpter potentiā rei aut impotentiā ꝓprie loq̄ndo
que q̄dē potentia rei dicat actiua vel paſſiua. ſꝫ ꝓpter ve
ritatē vel falſitatē ꝯpoſitionis vl̄ diuiſionis in ꝓpōnib3.
Nam cum ens nō ſolum dicatur qd̄ eſt in rerum natura
ſed etiā ſm̄ ꝯpoſitōem ꝓpōnis. put in ea eſt verum vel
falſum vt dcm̄ eſt. ita poſſibile ⁊ impoſſibile nō ſolum re
periunt in rebus. ſed etiā in ꝓpōnib3. Et ſic ſm̄ hoc vno
modo dicit poſſibile qd̄ eſt falſum ſed nō ex neceſſitate
Scd̄o modo dr̄ poſſibile qd̄ eſt verum ſed nō ex neceſſi/
tate. Tercio mō dr̄ poſſibile qd̄ licet nondū ſit verum.
tñ ꝯtingit ipſum ſm̄ ꝓpōnem eſſe verum. ſed impoſſibi
le dicit cuius de necītate ꝯtrarium verum eſt. vt dyame
trum eſſe ſymetrum.

Sciendū tercio cum textu. ꝙ nomen potentie metha
forice in mathematicis inuenit. ſicut linea in geometria
diceret eſſe in potentia quadratū linee. Nam ſicut in na
turalib3 ex eo qd̄ eſt in potētia fit illud qd̄ eſt in actu. ita
ex ductu alicui⁹ linee in ſeipſam in actu reſultat quadra
tum. Et hoc mō vt dr̄ textus ternarius numerus pt̄ cō
ſtituere nouenariū numerū. q: ꝯſurgit ex ductu ternarij
in ſeipm̄. Et q: de poſſibili ⁊ impoſſibili ꝑmo celi ſatis
dcm̄ eſt. ⁊ primo ꝑihermenias. ideo amplius non deter/
minat hic phs de poſſibili ⁊ impoſſibili. Et hec de pri/
mo. Quantū igitur ad ſecundū.

Sciendum Primo. ꝙ inter nomina ſignificātia ptes entis ꝑmo phus diſtinguit hoc
nomen quantū. q: inter accñtia q̄ntitas eſt primū genus
modi aūt ſubſtantie ꝑus enumerati ſunt. Poſtea vero
diſtinguit modos q̄lis ⁊ ad aliq̄d ⁊c̄. Aliqua tñ predica
menta ꝑtermittit. q̄ ſunt determinata ad aliqd̄ genus
rerum naturaliū. vt p3 de agere ⁊ pati vbi ⁊ quādo

Sciendum ſcd̄o. ꝙ q̄tum ſic diffinit in textu. Quā/
tum eſt qd̄ eſt diuiſibile in ea q̄ inſunt. quoꝝ vtrūq; aut
ſingulū hoꝝ aliq̄d vnum ⁊ hoc aliq̄d natum eſt eſſe. Pri
ma ꝑs ponitur ad drām diuiſionis mixtoꝝ in q̄tuor ele
menta q̄ ſunt in mixto nō actu ſed ꝟtute tñ. Nō eſt etiā
ibi diuiſio q̄ntitatis tñ. ſed o3 vt ibi ſit alteratio aliqua
ꝑ quā mixtū reſoluat in elementa. Scd̄a ꝑs diffinitōis
ponit ad remouendū diuiſionē ꝯpoſiti in ptes eſſentia
les. q̄ ſunt materia ⁊ forma. q: nulla eaꝝ nata eſt ꝑ ſe eſſe
aliq̄d vnum ſiue hoc aliq̄d. ⁊ ita ipſi quāto ſiue q̄ntitati
primo ⁊ ꝑ ſe ꝯuenit eſſe diuiſibile in ptes eiuſdē rōnis.
Et inde venit ꝙ ipſa q̄ntitas eſt ꝑncipium indiuidua
tionis. et inde etiā venit ꝙ eſt aliqua ſciā ſpecialis de q̄n
titate vt de ſubiecto. qd̄ non eſt de alijs generib3 accñtiū
Ideo in pñti caplo dicit Ariſto. ꝙ eſt aliqua q̄ntitas q̄
eſt vt ſubiectū: vt linea ſupficies ⁊ ſic de alijs. Et eſt ali
qua q̄ eſt vt paſſio. vt breue aut longū ⁊ ſic de alijs. Sꝫ
qualitas nō eſt ꝑ ſe diuiſibilis in ptes eiuſdē rōnis. ideo
nō poteſt eſſe ꝑncipiū indiuiduatōis. nec etiā poteſt in/
diuiduari niſi ꝑ ſubiectū ſolū. ⁊ ideo nō pt̄ ſeparari a ſubie
cto ſicut q̄ntitas. Vlterius ſcieddū. ꝙ in textu diuidi
tur ꝑmo quantū ſeu q̄ntitas in multitudinē numerabilē
et in magnitudinē menſurabilē. Multitudo numerabil̄
dr̄ multitudo finita q̄ eſt diuiſibilis in ptes nō ꝯtinuas
que dr̄ numerus. Sed magnitudo menſurabilis dr̄ mag
nitudo finita q̄ eſt diuiſibilis in ptes ꝯtinuas. ⁊ hoc po
teſt eſſe ſm̄ vnā dimenſionē tñ. ⁊ ſic eſt linea. vel ſm̄ du/
as. ⁊ ſic eſt ſupficies. vel tres ⁊ ſic eſt corpus. Et notāter
dicebat prius multitudo numerabilis ⁊ magnitudo mē
ſurabilis. quia ſi eſſet numerus infinitus nō eſt numera
bilis nec q̄ntitas. ⁊ etiā ſi eſſet magnitudo infinita nō
eſſet menſurabil̄. Vlterius ſciendū eſt. ꝙ alio mō di/
uiditur q̄tum ſcꝫ in q̄tum ſm̄ ſe ⁊ in q̄tum ſm̄ accñs.
Et q̄tuꝫ ſm̄ ſe ſubdiuidit. q: q̄tuꝫ ſm̄ ſe qd̄dā eſt qd̄ ē
ſm̄ ſuā ſubam q̄tum. ita ꝙ in rōne ſubſtātiali ⁊ eēntiali
eius ponat quātitas. ⁊ eſt vt ſubiectū. vt linea ſupficies
et alie ptes ſubiectiue q̄ntitatis. Aliud eſt q̄tum ſm̄ ſe.
nō ſm̄ primū modū ꝑſeitatis. ita ꝙ in eius eēntiali rōne
ponat quātitas. ſed eſt q̄tum in ſcd̄o mō ꝑſeitatis. vt ſꝫ
breue ⁊ paſſiones q̄titatis q̄ ſunt paſſiōes quāti ſubſtā
tialit̄ vel ſm̄ ſubam. vt multū ⁊ paucū ſunt paſſiōes nu
meri. breue ⁊ longū linee. rotundū ⁊ latū ſupficiei. ⁊ pro
fundū corꝑis. ⁊ etiā graue ⁊ leue dicunt paſſiōes corꝑis

ſm̄ opinionē recitatā in quarto celi ⁊ mundi. ⁊ ſm̄ h̄ po
nunt in pñti textu. Vlterius ſciendū. ꝙ quantū ſm̄ ac
cidens ſubdiuidit. ſm̄ ꝙ accidens dupl̄r poteſt accipi.
Vno mō capitur accñs ſm̄ ſe. put ſcꝫ dr̄ accidēs qd̄ eſt
extrinſecū. Alio mō accipit accidens vt eſt idem qd̄ ꝑ al
terum ſiue ꝑ poſterius. vt fortes diceret riſibilis ꝑ acci/
dens. hoc eſt ꝑ alterū ſiue ꝑ poſterius. ⁊ ſic ꝓporcionabi
liter q̄tum ſm̄ accñs diuidit in quantū ſm̄ accidens pu
re abſolute. ⁊ in quantū ſm̄ accñs quod eſt ꝑ alterū ſiue
per poſterius. Exemplū primi. vt album ⁊ muſicū dice
rent quantū ſm̄ accidens. ⁊ adhuc muſicū magis q̄ al
bum. q: immediatū ſubiectū albi eſt quantū. ſed imme
diatū ſubiectū muſici eſt anima. q̄ ſm̄ ſe non eſt quanta.
Exemplū de ſecūdo vt motus ⁊ quies dicunt quanta
per accidens. id eſt ꝑ poſterius. motus eñ quantitatē
habet a ſpacio. ſup quod fit motus. ⁊ tempus quātitatē
habet a motu. Et ita dicendū eſt etiā de ꝯtinuitate co/
rum. nam motus ꝯtinuitatē habet a ſpacio. ⁊ tempus a
motu cuius eſt menſura. Sed ꝓ ſolutione inſtantiaꝝ
que adducte ſunt ante oppoſitū aduertendū eſt. ꝙ ali/
ter ꝯſideratur quantū in ꝑdicamētis ⁊ hic. nam in ꝑdi/
camentis ꝯſideratur ſub rōe menſure. ⁊ nō diffinitur q̄n
titas in illo paſſu. ꝓpter cām prius dictā. ⁊ ob hoc q̄uis
locus nō habeat aliud eſſe realiter a ſupficie corꝑis cōti/
nentis. habet tñ aliam rōnem menſure in ordine ad loca
tum ab ipſa ſupficie. Silr̄ q̄uis orō non habet aliū mo/
dum diuiſibilitatis a numero. habet tñ aliam rōem mē
ſure. q: eſt menſura continuoꝝ ſucceſſiuoꝝ. ⁊ numerus
eſt menſura cōtinuoꝝ ꝑmanentiū. ideo ponitur orō ſpe
cies diſtincta a numero. Silr̄ tempori ſm̄ naturam pro
priā ⁊ ꝑ ſe conuenit rō menſure ⁊ a priori ſimpl̄r. motui
vero nō conuenit niſi quo ad nos. ideo tempus ponitur
ſpēs ⁊ non motus. attamē quia rō menſure quodāmo/
do ꝯuenit tempori extrinſece ⁊ etiā loco. ideo Ariſto. in
enumerādo eas in ꝑdicamentis quadā diſiunctiōe ſeu
diuiſione vſus eſt dicens. Preter has aūt locus ⁊ tem/
pus. In ꝑdicamentis etiā ꝯſideratur q̄ntitas ſm̄ natu
ram q̄ntitatis ⁊ ſm̄ ordinem ꝑdicabilitatis ⁊ ſubꝫcibi
litatis eſſentialr̄. ideo Ariſto. ꝑtermittit q̄ntitates ꝑ ac
cidens. ⁊ etiā paſſiones q̄ntitatis. niſi forte ponat aliqs
ꝓprietates ſeu paſſiones logicas. Sed in pñti paſſu ꝯſi/
derat quantū ſiue q̄ntitatē ſm̄ ſuū eſſe. ⁊ potiſſime in or
dine ad illam paſſionē que eſt eſſe diuiſibile. Et ideo q:
loco nō ꝯuenit alia rō diuiſibilis a ſupficie nō ponit ſpe/
cies q̄ntitatis diſtincta a ſupficie. Silr̄ dcm̄ eſt de orōe
reſpectu numeri. ſilr̄ q: motui nō ꝯuenit ꝯtinuitas. ⁊ ꝑ
ꝯñs diuiſibilitas niſi ꝑ ſpaciū ſupra qd̄ fit motus. ⁊ tē/
pori ꝑ motū. ideo temp⁹ ⁊ motus diuiſibilia ſunt ꝑ acci
dens ſeu ꝑ poſterius ſiue ꝑ alterū. ideo enumerant inter
ſpēs quātitatis ꝑ accñs. ⁊ dicunt ſpēs q̄ntitatis ꝑ acci/
dens. i. ꝑ alterū. Vlterius aduertēdū. ꝙ ſufficiētia mo
doꝝ quāti pt̄ ſic haberi. q: oīe q̄tum vel eſt q̄tum ſm̄
ſe vel ſm̄ accñs. Si primū hoc eſt dupl̄r. vel eſt quantū
ſm̄ ſuam ſubam. ita ꝙ in eius eēntiali rōne ponat quāti
tas. vel eſt quantū ſm̄ ſe. ſic ꝙ nō ponit quātitas in eius
eſſentiali diffinitione. Si primū hoc eſt duplicit. vel eſt
diuiſibile in ptes nō ꝯtinuas. ⁊ ſic eſt numerus ⁊ orō. vl
in ptes ꝯtinuas. ⁊ hoc eſt tripl̄r. aut ſm̄ vnā dimenſio/
nē tñ. ⁊ ſic eſt linea. aut ſm̄ duas ⁊ ſic eſt ſupficies. aut
ſm̄ tres. ⁊ ſic eſt corpus. Si ſit q̄tum ſm̄ ſe qd̄ eſt paſſio
vel hitus. ſic ꝓporcionabil̄r multiplicat ſicut q̄tum ſm̄
ſubam. q: vel eſt paſſio numeri vt multū ⁊ paucum. vel
eſt paſſio linee vt longū ⁊ breue. vel ſupficiei vt latum ⁊
ſtrictū. vel corꝑis vt tenue et ꝓfundū. Si ſit q̄tum ſm̄
accñs hoc eſt dupl̄r. vel accñs idem eſt qd̄ extrinſecū. ⁊
ſic album ⁊ nigrū dicerent quantū ſm̄ accñs. vel accñs ē
idem qd̄ per alterū ſiue ꝑ poſterius. et ſic tēpus ⁊ locus
dicerent quanta ꝑ accidens. Sit igitur

Concluſio Reſpōſiua. ꝑdicte diuiſiones ſunt ſufficienter aſſignate. Patet ꝑ ea que dicta ſunt
Rōnes ante oppoſitum ſolute ſunt ex dictis.

Quale dr̄ multipl̄r. nam vno mō dr̄ ſube
vt qualeq̄d homo. q: aīal bipes. equus
quadrupes. ⁊ circulus q̄lis. q: q̄dā figura. q:
agonū quaſi drā ſm̄ ſubam q̄litate exñte. vno
quidē mō hec dr̄ qualitas drā ſubſtātie. Alia
vero immobilia vt mathematica. ſicut nume
ri qualis q̄dā quemadmodū ꝯpoſiti ⁊ nō ſolū
ad vnū entes. ſed quoꝝ immutatio ſupficies
et ſolidū. Hij vero ſunt quotiēs quāti. aut q̄/
tiens quot quāti quotiēs. ⁊ totaliter qd̄ ꝓpter
quantitatē exiſtit in ſuba. nam ſuba cuiuſlib3
qd̄ ſemel nō ſex ⁊ bis tres ſunt ſꝫ ſemel. ſex eñ
ſemel ſex. Amplius q̄cunq; paſſiones ſunt ea
rum que mouent ſubſtantiaꝝ. vt calor ⁊ frigi
ditas. albedo ⁊ nigredo. grauitas ⁊ leuitas. ⁊
quecūq; talia. ſm̄ que dicunt mutari corpora
ꝑmutantiū. Amplius ſm̄ virtutē ⁊ vicium ⁊
oīno bonū ⁊ malum. Fere vero ſm̄ duos mo
dos dr̄ quale. et hoꝝ quoddā maxime ſm̄ ꝑo
rem. nam ꝑma qualitas ſubſtātie drā eius ve
ro q̄dam eſt: que in numeris q̄litas pars. nam
differentia quedā ſubſtantiaꝝ. ſed aut nō mo
torum aut non inquātum mota. paſſiones ve
ro motoꝝ inquātum ſunt mota ⁊ motuū diffe
rentie et virtus ⁊ viciuꝫ paſſionū pars quedā
Differentias eñ oſtendūt motus ⁊ actus ſm̄
quos faciunt vel patiunt bene aut praue. que
ſunt in motu poſſibilia. namq; ſic ita moueri
aut agere bonum. quod vero non ſic ſed con/
trarie prauū: maxime vero bonū ⁊ malum ſig
nificant quale inanimatis. et hoꝝ maxime in
habentib3 prohereſim.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Queritur Nono. vtrum modi qualis ſeu q̄litatis ſint ſufficienter aſſignati. Arguit primo q̄ non. q2 ſm̄ primū modum in l'rā poſitum dr̄ pdicamēto ſubē dr̄a eſſe qualitas. ⁊ tn̄ non eſt in pdicamento q̄litatis. ergo ⁊c. Secūdo ſic. phs inter modos q̄litatis nō ponit naturalem potentiā vel impotentiā. ⁊ tn̄ in pdicamentis ponit. igit videtur eſſe ↄtrarietas In oppoſitum eſt phs in textu. Pro reſpōſione

Sciendum Primo. q̄ poſtq̄ phs egit de modis quāti ſiue q̄ntitatis. ↄſiter agit de modis qualis ſiue q̄litatis Sciendū ſecūdo. q̄ in textu ponunt quatuor modi qualis ſeu q̄litatis. Primus ē ſm̄ quē qualitas dr̄ ſubāe dr̄a .i. dr̄a per quā aliq̄d ab alio differt ſubāliter. que intrat diffinitōēs ſubſtātie rei Et ob hoc talis dr̄a predicat in quale q̄d. hunc aūt modum q̄litatis pretermiſit Areſto. in pdicamentis. q2 non ↄtinetur ſub pdicamento q̄litatis. de quo ibi agebat vt diſtinguit ab alijs pdicamentis. nā vt dc̄m eſt talis dr̄a predicatur in quale q̄d ⁊ non in quale accītale Hic aūt agit de ſignificationib᷒ huius nomīs qualitas. ideo h̄ dicit illud eſſe qualitatē quod ſignificat p̄ modū forme informātis alterum ⁊ ipm̄ diſtinguētis ab alio ſiue eēntialiter ſiue accītaliter. ſiue ſit qualitas ſm̄ rem ⁊ modū ſimul. ſiue ſm̄ modum tm̄. Et p̄ hoc ſoluitur pma rō ante oppoſitū. Scd̄s modus q̄litatis eſt ſm̄ quē qualia dicuntur ea p̄ que entia immobilia .i. mathematicalia abſtracte diſtinguunt. ita vt quicq̄d in eis eſt pter eoꝝ ſubſtantiā (que eſt q̄ntitas) dicatur qualitas. ſicut dicim᷒ magnitudines quaſdā eſſe triāgulares. ⁊ dicimus q̄ numeroꝝ q̄dam ſunt pmi. qui ſola vnitate menſurant adequate. ⁊ q̄dam ſunt ↄpoſiti. q̄ ſcȝ aliquo numero menſurari pnt. Dicimus etiā q̄ q̄dam numeri ſunt lineares q2 ad inſtar linee vnam hn̄t dimenſionē. quidā etiā ſunt ſupficiales. vt numerus cauſat ex ductu numeri in ſeipſum aut in alterū ſemel. Et hi numeri vocant in textu quotiēs quanti. vt dicēdo ter tria. aut bis tria. alij vero dicunt ſolidi. qui ſcȝ cauſant ex ductu vni᷒ numeri in ſeipſum vel in alterū. vt dicēdo bis duo bis. bis tria bis aut etiā bis tria quater. ⁊ hi numeri in textu etiā vocātur quotiēs q̄nti. Et eſt aduertendū tercio. q̄ in hac coordinatiōe numeroꝝ aliq̄d ↄſideratur ad modū ſubſtantie. aliq̄d vero p̄ modū qualitatis Vn̄ illud qđ ſubſiſtit in ſubſtātia numeri pter ipſam quantitatē (que eſt numeri ſubſtātia) dr̄ qualitas eius. vt cum dr̄ aduerbialiter bis vel ter. hoc dicit ad modū q̄litatis. ergo cui additur dr̄ ſubā. vt dicēdo ter duo. ibi duo ſe hȝ ad modum ſubē. ⁊ ter ad modū qualitatis Vn̄ dr̄ textus q̄ in iſtis numeris illud quod dr̄ ſemel ſe habet vt ſubſtātia. ſed ductus numeri ſe habet p̄ modū qualitatis. ⁊ p̄ hmōi ductū accipit denoiationē alicui᷒ figure. ideo dr̄ textus q̄ bis tria aut ter duo nō ſunt ſex. ſed que ſemel ſunt ſex ſunt ſex. Hic aūt modus q̄litatis eſt quarta ſpēs in pdicamentis poſita. que gratie ⁊ pmo reperitur in magnitudinib᷒ ⁊ p̄ quandā metaphorā in numeris Tercius modus q̄litatis eſt ſm̄ quē qualitates dicunt paſſiones ſubſtantiaꝝ mobiliū. ſm̄ quas corpa per alteratiōem mutātur. vt caliditas frigiditas ⁊c. Et hic modus ptinet ad terciā ſpēm qualitatis in pdicamentis Quartus modus eſt ſm̄ quē qualitas dr̄ virtus aut viciū. ⁊ generaliter omnis hitus ⁊ diſpoſitio ad bene agendū. Et hec eſt prima ſpēs qualitatis in pdicamentis poſita Et eſt aduertendū. q̄ Areſto. in hoc paſſu pmittit ſcd̄am ſpēm qualitatis in pdicamētis poſitam Cuius rō eſt. q2 ſm̄ modū eſſendi magis cōtinetur ⁊ ↄphenditur ſub tercio mō poteſtatis ſeu potētie. ſed pter ſpecialē modum denotandi ſubām ponitur in pdicamētis Et per hoc ſoluit ſcd̄a rō ante oppoſitū Vlterius aduertendū. q̄ Areſtoteles iſtos modos q̄litatis reducit ad duos. ſcd̄m ſcȝ ad primū. eo q̄ p̄ formas ⁊ figuras a ſeinuicē dr̄it entia mathematicalia. que ſepe vocat Areſto. ſubās. vel pter opinionē platonicā. qui poſuit mathematicalia eſſe principia ſubſtātialia reꝝ. ⁊ poſuit illa ſeparata ſm̄ eſſe a ſingularib᷒ ſenſibilib᷒. ⁊ ſic habere rōnem ſubſtātie. que eſt per ſe ens: vel ſm̄ veritatē. quia quātitas inter cetera accītia magis accedit ad rōnem ſubſtantie vt prius dcm̄ eſt. Quartū aūt modum reducit Areſto. ad terciū nam quemadmodū alteratiōes corpoꝝ ſenſibiliū diſtinguuntur ſm̄ paſſiones ⁊ paſſibiles q̄litates. vt calefieri et infrigidari ſm̄ calidum ⁊ frigidū. ſic ſm̄ virtutē ⁊ viciū diſtinguunt motus ⁊ actus humani ſm̄ bene ⁊ male. Nam virtus eſt ſm̄ quā aliquis bene agit ⁊ patit. viciū vero ſm̄ qđ aliquis male agit. Et adhuc ſm̄ diuerſas ſpecies virtutū diſtinguunt ſpecie actus virtuoſi. ⁊ ſm̄ diuerſas ſpecies vicioꝝ diſtinguunt actus vicioſi. Et adhuc iſti tres modi reduci poſſunt ad primū quia generalr̄ loquēdo nihil nomen q̄litatis accipit q̄n illud rōem differētie habeat. vt forme vel figure ſunt differentie mathematicoꝝ. paſſiones ⁊ paſſibiles qualitates ſunt differētie alterationū. virtutes aūt ⁊ vicia ſunt differentie actionū ⁊ paſſionū humanaꝝ Nam vt habz textus bonū ⁊ malum maxime attribuunt actionib᷒ et paſſionib᷒ animatoꝝ. ⁊ adhuc permaxime actionib᷒ humanis. ⁊ adhuc (vt habz textus) in habentib᷒ electōem quia bonū habz rōem finis. nam inter tendētia in finem illa que eſt cum cognitione ipſius finis pfectior: eſt illa q̄ eſt ſine cognitiōe talis finis. ⁊ inter cognoſcētia fine libertatem hn̄tia in ſtatuēdo ſibi finē ⁊ ordinādo de medijs ad finem. Et etiā que finem vltimū cognoſcūt maxime dicunt tendere in finē. ſicut ſunt hoīes. bruta eīm etſi habeant aliquā cognitōem de fine ⁊ de medijs ordinat᷒ ad talem finē. magis tn̄ ex naturali inſtinctu hn̄t finē determinatū ⁊ media determinata q̄ ſibipſis finem ſtatuāt aut de medijs habeāt ordinare. pter qđ magis dicunt mota ⁊ acta ſeu ducta in finem q̄ ſeipſa dicant agere et ſe ducere in finē. Et ſic rō bonitat᷒ ⁊ malicie magis pprie reperitur in actionib᷒ humanis q̄ in alijs Et iſtis pz q̄ pncipaliſſimus modus q̄litatis eſt pmus modus

Concluſio Reſalis. modi qualis ſeu q̄litatis ſunt ſufficiēter poſiti. Iſta ↄcl'o ſatis patuit p̄ dicta in notabilib᷒. et facilr̄ pbat p̄ ſufficientiā pdictoꝝ modoꝝ. Rōnes ante oppoſitū ſoluunt ex dictis

Ad aliq̄d dicunt alia p̄ ſe vt duplū ad dimidiū. ⁊ triplū ad terciā ptem. et totalit̄ multiplicatū ad multiplicati ptem. et ↄtinens ad ↄtentū. Alia vt calefactiū ad calefactibile et ſectiū ad ſecabile. ⁊ oē actiū ad paſſiuū. alia vt mēſurabile ad menſurā. ⁊ ſcibile ad ſciaȝ. et

ſenſibile ad ſenſum. Dicūtur aūt prima quidē ſm̄ numerū. aut ſimpliciter aut determiate ad eos aut ad vnum. vt duplū ad dimidium. vt numerus ad determinatū. multiplicatio vero ſm̄ numerū ad vnum. ſed nō determinatū vt hunc ad hunc. ſed emiolīū ad ſubemioliū ſm̄ numerū ad numerum determinatū. ⁊ ſupparticulare ad ſubſupparticulare. ſed indetermiatos. vt multiplicatio ad numerū. ⁊ cōtinens ad ↄtentum omne indeterminatū ſm̄ numerum. Numerus eīm incōmenſurabilis ſm̄ nō incōmenſurabilem numerum dicit. ↄtinens eīm ad cōtentum tm̄. quod eſt et amplius hoc indeterminatū. quodcūq̄ eīm euenit aut equale eſt aut nō equale: Hec igit ad aliquid oīa ſm̄ numerum dicunt ⁊ numeri paſſiones. Et amplius equale ⁊ ſimile ⁊ idem ſm̄ alium modum. hec eīm ſm̄ vnum modū dicunt. omnia eadē namq̄ quoꝝ vna eſt ſubſtātia. Similia vero quoꝝ qualitas eſt vna. equalia vero q̄ꝝ quantitas eſt vna Vnitas vero eſt numeri pncipium ⁊ metrum. quare ea oīa dicunt ad aliquid ſm̄ numerū quidē non eodē modo

Actiua vero et paſſiua ſm̄ potentiā actiuam ⁊ paſſiuā ſunt ⁊ actiōes potentiaꝝ. vt calefactiuū ⁊ calefactibile. quia poteſt ⁊ iterum calefaciens ad calefactū. ⁊ ſecans ad ſectum tanq̄ agentia: Eoꝝ vero que ſunt ſm̄ numerum non ſunt actiōes. niſi quemadmodū dcm̄ eſt. ſed actiones vero exiſtunt. Iſtoꝝ aūt potentiā ⁊ ſm̄ ipſa dicunt ad aliq̄d. vt faciēs ad quod fit. ad quod eſt. et facturū ad faciendum. Sil'r eīm pater filij dicit pater. hoc eīm faciens ⁊ illud paſſiuū quid eſt Amplius quedam ſm̄ priuationē potentie vt impoſſibile. et quecūq̄ ſic dicunt vt inuiſibile. ergo ſm̄ numerum ⁊ potentiā dicta ad aliquid ſic omnia ad aliquid. eo q̄ ipſum quod quid eſt alterius dicitur id quod eſt. ſed ſi eo qđ aliud ad aliud menſurabile vero ⁊ ſcibile ⁊ intellectuale: eo q̄ aliud dicitur ad ipſum. ad aliquid dicūtur ſed non eo q̄ aliud ad aliud. nam intellectuale ſignificat quod eius eſt intellectus. non eſt ad hoc cuius eſt intellectus. bis eīm idem diceretur. Et ſil'r alicuius viſus eſt viſus. nō cuius eſt viſus. ⁊ eſt verum hoc dicere. ſȝ ad colorem aut ad aliq̄d tale illo vero modo bis diceretur. quia eſt viſus cuius eſt viſus. Ergo ſm̄ ſe dicta ad aliquid ſic dictū. illa vero quia ſua genera ſunt talia vt medicina ad aliquid. quia ſuū genus ſcientia videtur ad aliq̄d eſſe. Amplius quecūq̄ ſm̄ habentia dicunt ad aliquid vt equalitas quia equale. ⁊ ſilitudo quia ſimile Alia vero ſm̄ accidens vt homo ad aliquid. q2 ei accidit duplū eſſe. et hoc eſt ad aliquid vt album. q2 ei accidit album ⁊ duplū

Queritur Decimo. vtrū modi ad aliquid ſint ſufficiēter ab Areſtotele poſiti. Arguit primo q̄ non. quia Areſtoteles nō enumerat relatiua fundata in ſubſtātia. ſicut eſt ydemptitas. nec in qualitate ſicut eſt ſimilitudo. nec in quatuor vltimis pdicamētis. ſcȝ modi ad aliquid inſufficiēter ponunt Secundo ſic. intelligibile refertur ad intellectum ſm̄ terciū modum. vt refert Areſtoteles. ⁊ tamē cum intelligibile ſit motiuū intellectus videtur q̄ relatio intelligibilis ad intellectū poſſet ↄprehendi ſub ſecūdo modo. ⁊ ſic non differt ſecundus a tercio In oppoſitū eſt phs in textu.

Sciendum Primo q̄ poſtq̄ Areſtoteles poſuit duos modos qualis. Cōſequenter ponit modos ad aliq̄d Et primo diuidit ad aliq̄d in ad aliquid ſm̄ ſe. ⁊ in ad aliq̄d ſm̄ aliquid ſiue ſm̄ accidens Et poſtea ſubdiuidit primū modum ipſius ad aliquid in tres modos Primus modus eſt relatiuoꝝ fundatoꝝ in numero ſeu vnitate. vt duplum ⁊ dimidiū Secundus modus ē relatiuoꝝ fundatoꝝ ſup actione ⁊ paſſione. vt calefactiū ⁊ calefactibile. Tercius modus eſt relatiuoꝝ fundatoꝝ in habitudine menſurati ad menſuram. vt relatio ſcientie ad ſcibile. Circa primū ergo modum ac eius ſubdiuiſionē Sciendum ſecūdo. q̄ omnis menſuratio (que eſt in q̄titatib᷒ ↄtinuis) deriuat a numero aliquo mō. ideo relatiōes (que ſunt ſm̄ quātitates ↄtinuas) etiā numero attribuunt. q2 oīs relatio que eſt ſm̄ q̄titatem pt̄ dici relatio ſm̄ numerū aut vnitatē Si eſt ſm̄ vnitatē vel eſt ſm̄ vnitatē ſubē. ⁊ ſic eſt ydemptitas. vel ſm̄ vnitatē q̄litatis. ſic eſt ſilitudo. Si aūt ſit ſm̄ numerū. vel eſt eq̄litatis vel ineq̄litatis Si pmū tūc nō cadit ſub diuiſione. q2 equale vno mō eſt Si ſc̄o ſit re

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

latio inequitatis. tunc oportet sibi habere duos modos
relatiuo. vnum qui dr excedens siue cõtinens aut ma/
ius. ⁊ alium excessum siue ꝯtentū aut minus. ⁊ tūc talis
relatio vel ꝯsistit in hitudine q̄ est numeri ad numerū. ⁊
tunc diceret triplū ⁊ duplum. Triplū em̄ dicit habitu/
dinē ad tertiā ptem eius qd est vnitas. Et duplū dicit
habitudinē ad dimidiū eius qd est vnitas. Vel ꝯsistit
in hitudine que est numeri ad numerū vt diceret de pro
portiōe emiola. ⁊ hoc ꝯtingit multipl'r fm q maius cō
tinet minus. ⁊ fm hoc aliqd qd est minus medio totius
vel ꝯtinet minus ⁊ aliquid vltra mediū totius. sic tñ q
non ꝯtineat pluries totū. vel q maius ꝯtineat pluries
totum. ⁊ sic diuidit fm q bis potest ꝯtinere totū vel ter
vel quater. ⁊ sic ascendēdo. ⁊ fm hoc variant habitudi/
nes maioris ad minus Et iterū si talis relatio inequita
tis ꝯsistit in hitudine numeri ad vnū. ⁊ hoc ꝯtingit du/
pliciter. qr vel p tale relatiū importat habitudo numeri
determinati ad numerū vel ad vnitatē vt diceret triplū
duplum ⁊c. vel habitudo numeri indeterminati. vt dicit
multiplex submultiplex. ⁊ sic de aliis. ⁊ sic fm diuersas
spēs ꝓportionis maioris ad minus ⁊ ecōtra hmōi rela/
tiuā fm spēm diuersificant. Et de istis vlterior ꝓsecutio
habetur in libro de ꝓportionib. et etiā in cōmento beati
Thome sup hūc passum Vlterius sciendū. q circa se
cundū modum relatiuo ponit Aresto. talem diuisionē
quia qdam sunt relatiua fundata in posse agere ⁊ pati.
vt calefactiuū ⁊ calefactibile. qdam vero in agere ⁊ pa/
ti. vt calefaciēs ⁊ quod calefit. ⁊ qdam sup ꝯpisse ⁊ pas/
sum fuisse. vt pater ⁊ filius. et sic (vt dz textus) hec re/
latiua distinguunt fm diuersas tpis drīas. qr quedā im
portant habitudinē pñtis. alia preteriti. ⁊ alia futuri.

Circa terciū modum aduertendū. q in eo non debet
attendi mensuratio fm quantitatē. qr tunc nō differret
a primo mō. sz debet attendi ꝯrum ad esse rei ⁊ veritatē
sic q illud (a quo aliud dependet fm esse) dr eius men/
sura. vt scibile dr mensura scientie Ob hoc in illo tercio
mō (vt dicit textus) nō est mutua relatio. qr mēsura nō
refertur ad mensuratū nisi qr mensuratū ab ipsa depen/
det fm esse ⁊ veritatē. Sed mensuratū ad mensurā de/
pendet realiter ⁊ fm esse. ⁊ sic mensura (vt ibi est mētio
de mensura) nō refertur ad mensuratū nisi p quāto mē/
suratū refertur ad ipsam fm veritatē ⁊ esse. sed in duobs
primis modis relatiuo est mutua relatio Vñ circa exē
pla huius tercij modi notat textus q scia non refert ad
scientē. nec intellectus ad intelligentē. nec visus ad vi/
dentē. Nec scientia refertur ad scibile. intellectus ad in/
telligibile. ⁊ visus ad visibile. qr si sic idem bis diceret. et
cum esse relatiui sit ad aliud se habere. sequeret q idem du
plex esse haberet. sed hec verū est q scia ad scientē habet
habitudinē que est accñtis ad subiectū. ⁊ nō relatiui ad
correlatiuū. relatio em̄ dicit habitudinē subiecti in quo
est ad aliquod extrinsecū. ⁊ non dr habitudinē ad subie
ctum nisi inquantū est accidens. ⁊ sic patet de modis re
latiuo fm se Cōsequenter ponit Aresto. tres modos
relatiuo fm accidens. Primus est cum aliqd referat
ad aliud nō fm se. sed fm suū genus. vt medicina nō dr
sani ⁊ egri medicina. sed dr sani ⁊ egri scientia. ⁊ hoc cō
tingit in his in quib genus est relatiuū fm dici. Secū/
dus modus est cū dicimus abstracta ad aliqd. eo q cō/
creta eo ad aliqd dicunt. vt similitudo qr simile. Ter/
cius modus est cum dicimus subiectū relationis ⁊ etiā
fundamentū immediatū eius esse ad aliqd. vt diceremꝰ
hoiem esse ad aliqd qr est subiectum paternitatis

Conclusio Responsiua. tres modi ad aliqd fm se dicti sunt suffi/
cienter positi. Patet. quia
omnis relatio (que de reb est) cōsistit in quodā ordine
vnius ad aliud. ergo oportet tot modis hmōi relatiōes
esse qt modis vnam ꝯtingit ad aliam ordinari. sed vna
res ordinat ad aliam rem vel fm esse vt videlicet qd in
esse depēdat ab alia. ⁊ sic est tercius modus. vel fm vir
tutem actiuā ⁊ passiuam. fm q vna res ab alia recipit.
vel alteri aliquid infert. ⁊ sic est secūdus modus. vl' fm
q qualitas vnius rei potest mensurari p aliam. et sic est
primus modus. Qualitas aūt inquantū hmōi non re/
spicit nisi subiectū in quo est. ideo p ipsam vna res nō or
dinatur ad aliā nisi fm q qualitas ipsa accipit rōem po
tentie actiue vel passiue prout est principiū actionis vel
passionis vel habentis rōnem quātitatis aut alicuius
ad quantitatē ptinentis. sicut aliquid dicitur albius al/
tero. ⁊ sic dr simile quod habet vnam qualitatē cum alio
Alia vero quatuor genera vltima magis ꝯsequunt rela
tionem q̄ q possunt relatōem causare. vt qñ consistit in
quadā relatione rei ad tempus. vbi vero ad locum. po/
sitio aūt ordinem ptium importat. ⁊ habitus relatōem
hñtis ad habitū. Dr in substātia non potest immedia
te fundari relatio. eo q substātia cū sit de se ens est ens
absolutū. quare obiectio facta de ydēptitate nō valet. qr
ydemptitas nō est relatio realis sed rōnis tñ. ⁊ adhuc
non est fundata in substātia nisi p quanto ibi accipitur
aliqs modus qtitatis qui est vnitas. que est pncipium
numeri. nam ydēptitas in vnitate substātie fundat Et
per hoc patet solutio prime rōnis ante oppositū. Ad
secundā dicit. q si ꝯsideretur intelligibile put est mon/
uū potētie intellectiue aliquo mō potest ꝯphendi sub se
cundo mō. sed si ꝯsideratur put ab eo dependet intelle
ctus. id est ipsa opatio ⁊ habitus potētie intellectiue fm
esse ⁊ veritatē. ⁊ sic ptinet ad terciū modum.

Erfectum dr vnum qdem extra qd non
est accipere nullam qdem pticulā. vt tē/
pus perfectū singulo. extra qd non est accipe
re tempus aliqd. quod sit huiꝰ tpis pars. Et
que sunt fm virtutē. ⁊ bene non hñtia excedē
tia hypbolē ad genus. vt pfectus medicus
et pfectus fistulator quādo fm spēm ꝓprie vir
tutis in nullo deficiunt. Si aūt transferētes
ad mala dicimus calumniatorē perfectū ⁊ la
tronem perfectū. qm̄ ⁊ bonos dicimus eos vt
latronē bonum. calumniatorē bonū. Est em̄
virtus perfectio qdam. quodlibet em̄ pfectū
et substātia omnis tūc pfecta qñ fm spēm p/
prie v'tutis in nullam deficit ptem fm naturā
mensure. Amplius cuius est finis studiosus
ea dicunt pfecta. etem̄ fm habere finem pfec/
ta. quare qm̄ finis vltimo aliquis est. Et ad

praua transferentes dicimus pfecte pdi ⁊ pfec
te corrūpi qñ nihil deest corruptōi in malo sed
in vltimo est. Quapropter mors fm metapho
ram dicit finis. qr ambo vltima. finis āt et cuiꝰ
causa vltimū. Ergo fm se dicta pfecta totiens
dicunt. alia qdem quia fm bene in nullo defici/
unt. nec hyperbolem nec extra aliqd accipiunt
Alia oīno fm q nō habēt hyperbolem in vno
quoqz genere. nec aliqd est extra. alie vero spe/
cies nō fm se. aut in faciendo aliqd tale aut ha
bendo aut cognoscendo tali aut qualiter tali/
ter fm primo dicta perfecta. Terminus dicit
qd est cuiuslibet vltimū. ⁊ extra qd nihil est acci
pere primū ⁊ infra qd oīa primi. et qcunqz fue
rit spēs magnitudinis aut habentis magnitu
dinē ⁊ finē vniuscuiusqz ⁊ finis cuiusqz tale ve
ro ad qd motus ⁊ actꝰ. et nō a quo. et qñqz am
bo. et aliquo. et in qd. et cuius causa. et substā
tia cuiuslibet. ⁊ qd erat cui cognitōnis em̄ hic
terminus. sed si cognitionis ⁊ rei palāqz. quia
quotiēs principia dicunt totiens terminus. ⁊
amplius principium qd est sed terminis non
omnis principium.

T fm qd est per se dicit multipliciter.
Vno qdē modo spēs ⁊ substantia cu/
iusqz rei. vt fm q bonū per se bonū. Alio vero
in quo primū aptū natū est fieri. vt color in su
pficie Ergo primū dictū fm q spēs est fm na
turā cuiusqz ⁊ cuiusqz subiectū pmū Oino ꝓo
ipm fm q pariter ⁊ cā existit natura fm q ve/
nit. aut cuius causa venit dr. ⁊ fm q paralogi
zatū est. aut sillogizatū est. aut qua cā sillogis
mi sunt. aut paralogismi. Amplius oē qd fm
positōez dicit fm q existit. aut fm q vadit. ea
nāqz oīa positōem significāt ⁊ locū. quare fm
se dici multipliciter est necesse. Vnde em̄ fm
se qdquid erat esse vnicuiqz. vt Callias fm se
Callias. ⁊ qdquid erat esse Callias. Alia ve/
ro in qd existunt queciiqz. vt aīal Callias fm
se. nā in ratione inest animal. aīal em̄ qddā est
Callias. Amplius āt si in ipo ostensū est pri/
mo aut in eius aliquo. vt suphcies alba fm se
⁊ viuit fm se homo Aīa nāqz pars est quedam
hois. in qua primū est ipz viuere Amplius cu
ius nō est alia causa hois em̄ multe sunt cause
aīal bipes. attamē fm se hō homo est. Ampliꝰ
quecunqz soli insunt et inqtum soli. eo q sepa
ratū fm se. Dispositio dicit hñtis partes ordo
aut scdm locū aut scdm potentiā aut scdm spēm
positōem em̄ oportet quādam esse sicut ⁊ ipm
hoc nomen dispositio ostendit.

Querit Vndecimo verū modi pfecti suffi/
cienter ponant in textu. Arguit
primo q non. qr secundus modus
ampliat ibi ad malicias sed nihil dr esse pfectū in mali/
cia sed magis deficiens et imperfectū. igit secūdus mo
dus male ponit. Secūdo sic Aresto. nullā mētionē fa
cit de pfectione rei fm substantiā. ⁊ tñ in substāntialib
maxime ꝯsistit pfectio rei vt videt igit ⁊c. In opposi
tū est Aresto. Pro respōsione

Sciendum Primo. q postq̄ Are/
sto. distinxit noia que si/
gnificant causas ⁊ sub/
iecta ⁊ ptes subiectorū huius scientie. Cōsequēnter in
cipit distinguere noia q significāt ea que se hñt p modū
passionū inter que primo distinguit noia q significāt il/
la q ptinent ad entis pfectōem. Scdo distinguit noia q
ptinent ad entis defectū: deinde distinguit noia impor
tantia totalitatē eo q totū et pfectū idem sunt aut sibi
Sciendū scdo circa modos (inuicē proxima.
perfecti. q tribus modis dr aliquid perfectū ⁊ quelibet il
lorū subdiuidi potest. qr fm quelibet illorū modorum
potest aliquid dici pfectū simpliciter seu vniuersaliter et
in aliquo genere seu pticulariter. Primo igit mō dicit
aliquid pfectū in quātitate dimensiua sz extra quā nō
est accipere aliq̄ pticulā sue quātitatis Et hoc ꝯtingit
dupliciter. qr vel est perfectum in qtitate simpliciter sic
q nihil excedit ipm in qtitate. ⁊ sic solus mundus dice
retur perfectus. vel est perfectum fm qtitatem in gene
re suo sic q habeat tantam qtitatem conuenientē sue
nature et debitum sue virtuti a natura sicut homo dici/
tur perfectus qui habet quantitatem nature humane.
et virtutem eius determinatam vel debitum. et hoc mo
do in primo celi et mundi dicitur. q omne corpus ptic
lare est qtitas perfecta fm suum genus. qr habet tres
dimensiones quibus nō sunt plures. sed mundus est p
fectus simpliciter quia nihil est extra ipsū. Secūdo mo
do dicit aliquid perfectū in qtitate virtutis quod con/
tingit dupliciter. vel simpliciter. et sic solus deus est per
fectus. vel in suo genere et sic homo perfectus dicetur q
attingit vltimum sue virtutis Et perfectus medicus
cui nihil deest de arte medicandi. vnde sicut omnium

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

natura cõſtantium eſt certus terminus augmẽti ⁊ etiã decrementi ſue nature ſic omne ens naturale habet determinatos terminos ſue virtutis naturalis vnũ ſcʒ a quo non contingit deficere et alterum a quo non contingit deſcendere et tunc vnũqđq; ens naturale perfectum eſt cum attingit vltimum ſue virtutis. Et habet textus ꝙ iſte modus interdũ extenditur ad malicias vt quãꝺ dicimus aliquẽ eſſe perfectum latronem ſicut dicimus aliquẽ eſſe bonũ latronem et hoc per quãdam ſimilitudinem et eo ꝙ malus ſe habet in malis ſicut bonus in bonis vt cuʒ nihil deeſt alicui malo puta latroni vel furi de arte furãdi. Vñ q̃uis in malicia nõ ſit perfectum immo defectus tamẽ quia iudicamus ſm actiones de conſummatione habituum. nam actiones ſunt perfectiones habituuʒ. ideo homo agens prompte et expedite ſcientifice et virtuoſe perfecte dicitur agere. Tercio modo dicitur perfectum quod habet finem bonum ⁊ ſtudioſum. et h̃ iterũ dupliciter. ſcʒ ſimpliciť vt diceremꝰ hominem beatum eſſe perfectum ſimpliciter vel ſm q̃d vt hominem ſanum diceremus perfectũ ſm quid. Et ſimiliter trãſfertur iſte modus ad illud qđ eſt in malo cõſummatum. ſicut dicimus aliquid eſſe perfecte perditũ et corruptum nam quod ſic conſummatum eſt in vltimo eſt. Et quia finis habet rationẽ vltimi. ideo dicimꝰ ſic conſummatum eſſe perfectum quia. tamẽ finis non ſolum habet ratõem vltimi ſed etiam optimi. ideo talis conſummatio in malo non dicitur proprie perfectio. ſed ſoluʒ ſimilitudinarie. ſed proprie debʒ dici miſeria. Vnde patet de tribus modis quibus aliquid dicitur eſſe ꝑfectum ſm ſe quorum duo primi ſumuntur ſm intrinſecam perfectionem primus ſcʒ ſm quãtitatem dimenſiuam. ſecundus ſm q̃ntitatem virtutis. tercius dicitur ꝑ reſpectum ad vlterius perfectum quod eſt finis gratia cuius aliquid fit.

Sciendũ tercio ꝙ per reſpectum ad modos perfecti ſm ſe aliqua dicũtur perfecta vel ex eo ꝙ faciũt aliquod iſtorũ triũ modorum. ſicut medicina perfecta dicitur que perfectam facit ſanitatẽ. aut ex eo ꝙ habet aliquid perfectum. et ſic homo dicitur perfectus qui habet perfectam ſcientiam. aut ex eo ꝙ congruit alicui perfecto. ⁊ ſic illa (que habent ſimilitudinẽ ad perfecta) dicuntur perfecta. vt imago perfecta dicitur qui pſentat hominem ꝑfectum ⁊ generaliter quecunq; referuntur ad ea que dicuntur tribus primis modis. aut altero iſtorũ ſm ſe perfecta dicuntur ſʒ hoc ſimilitudinarie et reſpectiua perfecta dicuntur. Vlterius ſciendũ ꝙ in ſubſtantia nihil proprie dicitur perfectum. ſed attenditur perfectio rei in habitudine ad virtutem ⁊ operationem. ⁊ quia rei q̃ntitas ordinem habet ad virtutem et operationem. ideo bene attenditur perfectio in ordine ad q̃ntitatem. vnde a forma ſubſtantiali habet aliquid ꝙ eſt ens ſimpliciter et bonum ſm quid. ſed a forma accidentali. ſcʒ a virtute et operatione habet aliquid ꝙ eſt ſm quid ens et bonũ ſimpliciter. q: bonitas rei ẽ ex integra cauſa. Et ideo habet philoſophus primo de celi ꝙ bonitas ſiue perfectio rei in tribus conſiſtit ſcʒ principio medio ⁊ fine hoc eſt in ſubſtantia ꝟtute et opatione. Tunc ſit

Concluſio Modi perfecti ſunt ſufficienter aſſignati. patet per ea que dicta ſunt. Sed

¶ Dubitatur primo de modis huius nominis terminus. nam qđ perfectum eſt determinatum eſt et abſolutum et non dependens eſt etiam nõ priuatuʒ. ſʒ habet ea que ſm ſuũ genus cõpetunt ſibi. iõ poſitis ſignificatis perfecti ponit ſignificata nominũ ſignificantiuʒ iſtas additiones enumeratas in explicatione perfecti q̃ nomina ſunt terminus ſm ꝙ per ſe habitus ⁊c. Circa ſignificata termini ponit phs primo cõmunẽ diffinitõeʒ dicens ꝙ terminus eſt vltimũ rei ⁊ cuius extra nihil eſt accipere primi et intra quẽ omnia ſunt. Conſequenter ponit quatuor modos termini. Primus eſt ſm quem finis alicuius magnitudinis aut magnitudinẽ habentis dicitur terminus vt punctus linee. ſuperficies corporis ⁊c. Secũdus modꝰ eſt ſm quẽ vltimuʒ motus dicitur terminus motus vel mutatiõis. q̃uis enĩ interdũ principium motus et finis dicantur termini vt dicimus ꝙ omnis motus eſt inter duos terminos. ſcʒ a quo et ad quem. magis proprie tñ terminus ad quem dicitur terminus ſiue finis motus. Tercio modo dicitur terminus id cuius cauſa aliquid fit qđ eſt primũ intentione ⁊ vltimũ in execucione. Quarto modo dicitur terminus ratio ipſius qđ quid erat eſſe ipſius rei. Finaliter in iſto capitulo de terminis dicit philoſophus ꝙ terminus tot modis dicitur quot modis dicitur principium. et adhuc amplius quia omne principiũ eſt terminus. ſed nõ omnis terminus eſt principium. Illud enĩ a quo eſt motꝰ eſt principiũ motus et etiã terminus quodãmodo. vt dictum eſt.

Dubitatur ſecundo de ſignificatis huius nois ſm ꝙ. Reſpondetur ſm textũ ꝙ ſunt quatuor. Primũ eſt ꝓut ſpecies vel forma eſt ſubſtãtia rei et eſſentia ẽ ſm ꝙ aliquid eſſe dicitur ſicut ſm platonicos. ydea boni eſt id ſm ꝙ aliquid dicitur bonum ⁊ humanitas ſm ꝙ ſortes dicitur homo. Scđm eſt ꝓut ſubiectũ in quo primo natum eſt aliquid eſſe aut fieri dicitur ſm ꝙ corpus dicitur coloratũ ſm ꝙ eius ſuperficies diceretur colorata. Et differt iſte modus a primo. q: illa reduplicatio in primo dicit adequate rei formam. In ſecundo vero dicit adequate rei materiã ſiue ſubiectum. Tercium eſt ꝓut vniuerſaliter omnis cauſa per ſe poteſt dici ſm ꝙ vt homo ſm ꝙ rationalis riſibilis eſt: et ſm ꝙ cõpoſitus ex cõtrariis corruptibilis eſt. Quartum ꝓut ſm ꝙ dicit ordinẽ vt dicitur iſte ſedebat ſm hũc. i. iuxta hunc et cõiter dicimus ſm ꝙ ſederint vel venerint ita recenſ. Et hec noia ſignificant poſitiõem et ordinem. Et hoc manifeſtius in greco ydeomate apparet de ſignificatis ſm ꝙ. Quibus expoſitis ponit phs ſignificata huius qđ eſt per ſe ſiue ſm ſecuꝰ modi ſiue ſcata in libro poſteriorꝝ ſatis explicãtur: ideo pro nũc non oportet eos repetere. Sʒ q: ſm ꝙ in vna eius conſideratione poſitiõem ſignificat. ideo philoſophus modos diſpoſitionis ponit premittendo cõmunem diffinitionem diſpoſitiõis q̃ eſt ordo rei habẽtis ptes. et q: iſte ordo ex pte triũ attendi poteſt et ſm hoc ſumunť tres modi diſpoſitionis. Primo modo poteſt ordo ptium attendi ſm locum et talis ordo eſt ſitus et eſt predicamentuʒ. poteſt etiam talis ordo attendi ſm potentiam ſiue ꝟtutem et ſic diſpoſitio ponitur in prima ſpecie qualitatis. q: ſm hunc modũ aliquid dicitur diſpoſitum puta ſm ſanitatem vel egritudinẽ. q: ptes eiꝰ habẽt ordinem in virtute actiua vel paſſiua. Tercio modo põt iſte ordo ptiuʒ attendi ſm ſpẽm totius. et ſic diſpoſitio ſiue ſitus ponitur differẽtia in genere q̃ntitatis. vñ diuiditur q̃ntitas. q: alia eſt poſitiõem habẽs in ſuis ptibus vt linea ſuperficies corpus et locus. Alia vero non

habens vt numerus tempus et orõ. vnde ꝙ hmõi diſpoſitio ſignificat ordinem. probat phs. q: diſpoſitio poſitionem includit ſicut ratio nominis in ipo demonſtrat Sʒ de rõtione poſitionis eſt ordo. igiť hoc nomẽ diſpoſitio ordinẽ ſignificat. Et ſic patet reſponſio ad queſitũ Rationes autem ante oppoſitum ſoluunť ex dictis

Habitus vero dicitur vno modo q̃dẽ tanq̃ actio quedam habentis et habiti vt actus quidam aut motus: nam qñ hoc q̃dem facit. illud vero fit. eſt aperſis intra et ita infra habentem indumentum et habitum indumentũ intermedius eſt habitus. Ergo palam quia non conuenit habere habitum. in infinitum enim vadit. ſi habiti fuerit habitum. Alio vero mõ habitus diſpoſitio dicitur ſm quaʒ bene et male diſponitur diſpoſitũ et aut ſm ſe aut ad aliud. vt ſanitas eſt habitus quidaʒ. et diſpoſitio eſt talis. Amplius enĩ dicitur ſi eſt pars diſpoſitõnis talis. quapropter et partiũ habitus eſt q̃dam. Paſſio dicitur vno modo qualitas ſm quã alterari contingit vt albũ et nigrum. dulce et amarũ. grauitas et leuitas. et quecũq; ſũt talia. Alia vero horũ actiones ⁊ alterationes Amplius horũ magis nociue alterationes ⁊ motus et maxime lamẽtabiles ⁊ nociue. Amplius magnitudines exultationũ et lamentationum paſſiones dicuntur.

Priuatio dicitur vno modo q̃dẽ ſi nõ habet aliq̃d aptorũ natorũ haberi. ⁊ ſi non ſit id natum habere vt oculus priuari dicitur planta. Alio vero ſi aptum natuʒ habere aut vt ipm aut vt genus nõ habet vt aliter genus homo cecus viſu ꝓuari dicitur ⁊ talpa. hoc q̃dem eſt ſm genus. illud vero ſm ſe. Amplius ſi aptũ natũ ⁊ qñ aptũ eſt habere ⁊ non habere Cecitas enĩ priuatio q̃dam eſt. ſed cecus non eſt ſm oẽm etatem. ſed in qua aptũ natũ eſt habere ſi nõ habet. Similiter aũt et in quo. et ſm q̃d et ad qđ. ⁊ vt ſi non habet aptuʒ natũ. Amplius cuiuſq; ꝑ vim ablatio priuatio. ⁊ quotiens aũt ab eo ꝙ negationes dicunť. totiens ⁊ priuationes dicunť. Nam impoſſibile nõ habere qualitatẽ aptum quideʒ natuʒ dicitur. inuiſibile vero et eo q̃d non habere oĩno coloreʒ. ⁊ eo q̃d turpiter ⁊ ſine pede et nõ habere oĩno pedes ⁊ turpes. Amplius ⁊ parũ habere vt ⁊ nõ igneum hoc aũt turpiter aliquo modo habere Amplius non facile aut nõ bene vt inſecabile nõ ſolũ q: nõ ſecatur. ſed q: non facile. aut q̃a non bene. Amplius enĩ non habere oĩno. Cecus enĩ non dicitur monoculus. ſed q: in ambobus nõ habet viſuʒ Propter qđ nõ eſt oĩs bonus aut malus aut iuſtus aut iniuſtus eſt. q̃dẽ eſt mediũ: Habere multipliciter dicitur Vno q̃dem mõ deducere ſm ſuã naturã aut ſm ſuum impetũ. ꝓpter quod febris dicitur habere hoĩeʒ ⁊ tyrãni ciuitateʒ et veſtimentũ induti. Alio in quo exiſtit vt ſuſceptibili. vt es habet ſpẽm ſtatue. et infirmitatem corpus. Alio vt cõtinens cõtentũ. Nã in quo eſt cõtentũ aliud haberi ab hoc dicitur: vt lagenã habere humiduʒ vt dicimꝰ ⁊ ciuitatẽ homines. ⁊ naues nautas Sic aũt ⁊ totũ habere partes. Amplius et ꝓhibens ſm ſuũ impetuʒ aliq̃d mouere aut operari habere dicitur hoc ipm. vt colũne ponderoſa ſuppoſita vt poete Atlantẽ faciũt habere celũ tanq̃ caſurum ſuꝑ terrã. quẽadmodũ phyſiologorũ q̃dã dicũt. Hoc aũt modo cõtinẽs dicitur q̃ continet habere quaſi ſeparata ſm ſuuʒ impetũ ſingula Et in aliquo eſſe ſimili modo dicitur et conſequenter hominem.

Queritur Duodecimo. vtrũ inter priuatiue oppoſita ſit dare mediũ Arguitur ꝙ non. q: habitꝰ ⁊ priuatio ſe hñt vt ens ⁊ nõ ens. ſed inter ens et nõ ens nõ eſt dare medium. igitur neq; inter priuatiue oppoſita. In oppoſitũ eſt phs dicens Nõ oĩs malus aut bonus. iuſtus aut iniuſtus dicitur ſed eſt mediũ. Primo videbitur de diſtinctiõne horũ noim habitus paſſio priuatio et habere. Scđo ridebitur ad q̃ſitũ. Quãtum ad primum.

Sciendũ Primo ꝙ habitus quãdã cõditionẽ ꝑfecte importat. q: qđ eſt ꝑfectũ nõ debet eſſe ꝓuatũ ſed debet habere q̃ ſm genus ſibi cõpetit. Similiter diſpoſitio vt dicit ordinẽ ſm potẽtiaʒ aut ꝟtutẽ ad actionẽ ptinet. et

habitus ſignificat ꝑ modū principij actōis ꝓter qđ po
ſitis modis ꝑfecti ⁊ diſpoſitionis ph'us ſubiūgit mōs
habitus .qui ſunt duo. Primus eſt ꝑut habitus ſigni
ficat qđdā medium inter habens et id qđ habeť.et inter
agens et patiēs ſicut motus (qui eſt actus mouētis et
mobilis) diciť act⁹ vtriuſq₃.et ita dicitur habitus vtri
uſq₃.ſicut inter veſtem ⁊ inter habentem ipam mediat
habitus ꝗ ꝗuis intelligať mediū inter hñs ⁊ id qđ ha/
betur nō tñ oportet ꝗ ipe habit⁹ habere dicať . alś vt
dicit textus eſſet proceſſus in infinitū in habitib⁹. Se/
cundo đ: habitus diſpoſitio ſm ꝙ aliquid bene vel ma
le diſponiť ad agendū vel patiendū vel ſm ſe vt ſanum
eſt bene diſpoſitum. vel ꝑ reſpectū ad aliud vt robuſt⁹
eſt bene diſpoſitus ad aliquid agendū et hoc mō habi/
tus eſt de prima ſpecie qualitatis

Sciendū ſcđo ꝙ habitus in pmo eius ſignificato pt
accipi actiue et paſſiue Nā illud (qđ mediat inter agēs
et patiēs) ſm diuerſos reſpectus eſt actio ⁊ paſſio ⁊ ita
ſequiť ad habitum. et ideo ſubiūgit textus modos paſ
ſiōis qui ſunt quatuor. Primo mō diciť paſſio qualitas
ſm quā fit alteratio et ſic poniť in pdicamētis tercia ſpe
cies qualitatis Scđo mō diciť paſſio ipa alteratio fac/
ta ſm hmōi qualitatē et ſic paſſio eſt predicamentū. Ter
cio diciť alteratio non quelibet ſed negatiua et corrupti
ua ſiue nociua hoc mō non diceręť pati ꝗ ſanať ſed ꝗ in/
firmať ſed quia modica ſunt non reputanť. Ideo quar/
to modo diciť paſſio nō quelib₃ nociua alteratio ſed que
magnum habet nocumētum ſicut magne calamitates
⁊ triſticie. ⁊ q₂ interdū excedēs leticia fit nociua his qui
neſciunt vti delectationib⁹ bñ.ideo hoc modo poteſt di
ci paſſio exceſſus leticie. Nam propter exceſſum leticie
aliqui aliquando mortui ſunt.

Sciendū tercio ꝙ habitui opponiť priuatio. id͡o poſt
modos habitus ſubiungit textus modos priuationis.
⁊ q₂ priuatio in ſe claudit duo.ſc₃ negatōem habitus ⁊
aptitudinem ad ipm.ideo primo diſtinguit modos pri
uationis ex pte aptitudinis deinde ex pte negationis.
Ex pte aptitudinis ponit quatuor modos. Primus
attendiť accipiendo aptitudine₃ nō ex pte ſubiecti. ſed
magis ex pte rei ꝗ nō habeť.et ſic priuatū đ: quādo non
habeť aliqđ qđ natū ē haberi ab illo qđ caret ⁊ hoc mō
planta non diciť priuari oculis Scđo modo diciť priua
tiuū quādo nō habet illud qđ natū eſt haberi vel ſm ſe
⁊ hoc mō diceretur cecus homo vel azinus vel ſm ge/
nus proximū. vt talpa diceretur ceca. Tercio mō diciť
aliquid priuari aliquo qđ non h₃ illud tpe loco ⁊ parte
ſm ꝙ natū eſt haberi.et hec eſt vera ratio priuationis.
Quarto mō diciť priuatio cuiſlibet rei ꝑ violentiā ab/
latio Iſti ſunt modi priuationis ſumpti ex pte aptitudi
nis Conſequenter ponit alios modos tenentes ſe ex ꝑ
te negationis. Et dicit ꝙ tot modis dicitur priuatio
quot modis poteſt priuatio vel negatō communiter de
ſignari addita per cōpoſitionē alicui non habēti habitū
Primo modo diciť talis negatio ꝑ hoc qđ eſt omnino
non habere per aptitudinem tamen ad ipm vt inuiſibi/
le qđ non habet colorem et ſine pede qui pedem non ha
bet. Secundo dicitur talis negatio non per hoc qđ eſt
omnino nō habere.ſed ꝑ hoc qđ eſt turpiter habere vt
inuiſibile qđ turpes habet colorem ⁊ ingreſſibile qđ in/
eptos habet pedes. Tercio diciť negatio per hoc quod
eſt parum habere vt non ignitum qđ modicū habet de
igne Quarto mō interdum đ: huiuſmodi negatio per
hoc ꝙ nō eſt bene vel faciliter ſe habere vt inſecabile qđ
faciliter ſecari non poteſt. Quinto modo diciť negatio
eo ꝙ eſt omnino non habere et ſic monoculus non diciť
cecus ſed qui in ambob⁹ oculis viſum nō habet. Et ſic
patet de modis priuationis.

Sciendum quarto ꝙ habere ſe habet ad habitū₃ vt
denominatiuū eius et per modum efficiētis.ideo ſubiū
git textus modos huius quod eſt habere. Primo mo
do dicitur aliqđ habere alterū quādo habens diciť ad
naturam habentis et extra naturam habiti vt in natu
ralib⁹ febris diciť habere hominem et in ciuilibus tyran
nus diciť habere ciuitatem Et ad hūc modum dicitur
habere veſtimentum.q₂ veſtimentū trahiť ad figuram
veſtiti: Secundo modo diciť ſubiectū habere omne ac
cidens quod in eo eſt. vt es diciť habere ſpēm ſtatue et
corpus infirmitatem. Tercio modo dicitur aliquid habe
re alterū. q₂ ipſum continet. vt lagena habet vinum et
ciuitas homines. Quarto modo diciť aliquid habere
alterū.q₂ prohibet alterū moueri ſiue operari ſm ſuum
impetu₃.et ſic colūna diciť habere pondus graue ſupra
ipam poſitū ſicut poete dixerūt adlante₃ prohibere mū
dum ne cadat deorſum: et hec de diſtinctione nominu₃
que ad entis ꝑfectōem ptinent. Quantū ad ſecundu₃
ſciendū ꝙ oppoſitio(que eſt inter priuationē ⁊ habitū)
eſt inter ens et non ens non tamē ſimpliciter: ſed ſm qđ
quia priuatio eſt non ens ſm quid.ideo negatio priuati
onis non eſt negatio extra genus ſed in genere ponens
ſubiectū determinatū cū determinatis circūſtantijs et
in tali ſubiecto eſt potentia ad habitu₃. ideo inter priua
tionē et habitum per abnegatōnem poteſt eſſe mediu₃
circa ſubiectū extraneum. vt lapis non eſt videns neq₃
cecus.ſ₃ circa determinatū ſubiectū poſitis omnib⁹ cir/
cūſtantijs ⁊ requiſitis ad aptitudinem ſubiecti. vt ha/
bitum pcipet non eſt mediū inter priuationem et habi
tum.immo circa tale ſubiectum priuatio et habitus ha
bēt contradictōem . Et hoc debet intelligi de oppoſitōe
cōpleta inter priuationē et habitu₃.q₂ ſm aliquos mo
dos priuationis.et adhuc inter priuationem et habitū
circa determinatum ſubiectum poſſet dari medium vt
parū aut praue videns neq₃ cecus neq₃ videns diceręť
et hoc loquendo de incōpleta oppoſitione priuationis ⁊
habitus. Vñ propter hoc diuerſi diuerſimode rńdent
ad queſtionem.quidam em̄ dicūt ꝙ ſicut habet philo/
ſophus in ethicis nō omnis receſſus a medio eſt viciū.
nam ꝗ paruū recedit a medio vicioſus non diciť.⁊ ſic in
ter mediū et extremū bene eſt mediū cū tamen priuatiue
opponanť. Alij dicunt ꝙ priuatio eſt duplex quedā eſt
ꝗ conſiſtit in priuato eſſe que ſc₃ ex toto abijcit habitu₃
vt cecitas viſum.et inter ſic oppoſita priuatiue non eſt
mediū Alia eſt priuatio que conſiſtit in priuari.que ſc₃
ex toto non abijcit habitū.ſicut infirmitas ex toto non
abijcit habitum.ſc₃ ſanitate₃.⁊ talis eſt oppoſitio inter
bonū et malū.et inter talem priuatōem ⁊ habitu₃ eius
eſt dare mediū. Et ꝗtu₃ ad id qđ tangiť in autoritate
poſt oppoſitū de bono et malo dicit Albertus ꝙ bonū
vel diciť ab actu virtutis cū virtus ſit ꝗ facit bonū ha
bētem. vt patet ſecundo ethicoꝝ.et per oppoſitū malū
dicitur.⁊ ſic inter bonū et malū non eſt dare mediu₃.q₂
mediū virtutis non conſiſtit in indiuiſibili ſicut ꝗdam
eſtimant ſed habet ꝗdam latitudinem propter qđ di/
cit philoſophus ꝙ nō omnis receſſus a medio eſt vicio
ſus.et ita autoritas ſupius allegata debet intelligi. vel

diciť bonū ab officio ciuili.et ſic inter bonū et malu₃ ca/
dit mediū. Nam vt dicit Tullius ruſticus aut heremi
ta non eſt bonus aut malus circa officia ciuilia Sed cō
mentator reſpondet ad queſitū ꝯformiter ad reſponſio
nem primo datam.ideo ſm ipm ſit

Concluſio Priuatio ⁊ habitus circa
proprium obiectum et po
ſitis circūſtantijs requiſitis
non habent mediu₃ ꝑ pticipatōem. ꝗuis bene habeāt
ꝑ abnegationem ſui ſubiecti. loquendo de extraneo ſub
iecto Et ſic in iſta poſitione magis videť eſſe ſtādū poſt
ea tñ ſecūda ꝯditione que fit primo de priuatōe ſimplr
dicta ita vt ſit oppoſitio completa priuationis et habi/
tus

Ad ratiōes Diciť ꝙ inter ens ⁊ non
ens qđ nullo mō eſt ens
nullo modo eſt medium
nec ꝑ abnegatiōem nec ꝑ pticipatione₃.ſed negatio nō
eſt vniuerſaliter nō ens ſed ſm quid tm̄.

Ex aliquo eſſe diciť. Vno quidē modo ex
ꝗ eſt vt materia. Et hoc dupliciter.aut ſm ge
nus primū. aut ſm vltimā ſpēm. vt ſunt ꝗdam
tanꝗ oīa fluida ex aqua. eſt aūt velut ex ereſta
tua. Alio vero ex primo mouente principio vt
ex quo pugna ex cōuicio. id em̄ eſt principium
pugne alio expoſito ex materia et forma. vt ex
toto partes et ex Iliade verſus. et ex domo la
pides. finis em̄ eſt forma. ꝑfectū vero habens
finem. hoc aūt tanꝗ ex parte ſpēs vt hō bipe/
de et ſimilia. ex elemento aūt em̄ hoc. et ſtatua
ex ere. nam ex ſenſibili materia eſt cōpoſita ſub
ſtantia. ſed ⁊ ſpēs materia igiť alia ſic dicunť.
Alia vero ſi ſm partē aliqua hoꝝ aliꝗs exiſtit
modoꝝ₃ vt ex patre et matre pueri et ex terra
plāte. q₂ ex aliqua parte eoꝝ Alia vero prius ꝗ
dem tpe. vt ex die nox ex ſerenitate hyems. ꝗa
hoc poſt hoc. Hoꝝū aūt alia q₂ habent trāſmu
tationem ad inuicē ita dicunť vt que nūc ſunt
dicta. alia quia ſm tempus ſolum: vt ex equa/
litate ſiue equinoctio dieru₃ fit. ſic feſtiuitates
ſ₃ vt ex dionyſijs tragilia quia poſt dionyſia
pars dicitur vno modo in qua₃ diuiditur quā
titas quocūq₃ modo. ſemper enim ablatum a
ꝗtitate inꝗtum quātum
pars dicitur illius vt trium duo pars
dicuntur. Alio vero modo que talia
dimenſurant ſolum. propter quod tri/
um duo ſunt . vt dicitur pars ſunt aute₃ vt nō
Amplius et in que diuiditur ſpecies ſine ꝗti/
tate et ea partes hic dicuntur. quare ſpecies ge
neris dicūtur eſſe partes. Amplius in que di/
uiditur. aut ex quibus componitur totum aut
ſpecies aut habens ſpeciem. vt ſpere enee aut
cubi erei. es eris pars eſt. Amplius que ſunt in
ratione vnum quodq₃ oſtendente et ea partes
ſ₃ totius. propter quod et genus ſpeciei pars
dicitur. aliter autem ſpecies generis pars To
tum dicitur cuius nulla pars partiū abeſt ex ꝗ
bus eſt. et dicitur totum natura et continens
contenta. Vnde vnum aliquid ſunt illa. hoc
autem dupliciter. aut enim vt vnūquodq₃ vnū
aut ex his vnum. Vniuerſale quidem enim ⁊
quod totaliter dicitur. vt totum aliquid ens
vnum. Sit enim vniuerſale quaſi multa con/
tinens: q₂ predicatur de vnoquoq₃. ⁊ vnu₃ om
nia ſunt tanꝗ vnūquodq₃ vt homo ⁊ equus
⁊ deus. quia omnia animalia. Continuu₃ ve
ro et finitu₃ ꝗñq₃ ex pluribus que inſunt ma/
xime quidem ꝑfectione ſin aūt et poteſtate. ſin
vero maxime poteſtate. ſin aute₃ ⁊ enegya. ho
rum vero coꝝūdem magis que ſunt natura ꝗ
arte talia. quēadmodū et in vno dicimus tan
ꝗ exiſtente totalitate vnione aliqua. Ampli⁹
ꝗtitate habente principium et mediū ⁊ vltimū
quoꝝ quidē non facit potentia differentia₃ om
ne dicitur quorum vero facit totum. et quecun
q₃ ambo dicuntur et omne et totum Sunt au
tem ea quorum natura quidem eadem manet
tranſpoſitione. forma vero non. vt cera et ve/
ſtis. et enim omne et totum dicuntur. habent
enim ambo. aqua vero et quecunq₃ ſunt hu/
mida ⁊ numerus omne quidē dicuntur. totus

vero numerus et tota aqua non dicit niſi metaphorice. Omnia vero dicuntur in quibus omne vt in vno in his om̃ia vt in diuerſis omnis hic numerus om̃es hic vnitates.

Querit Tredecimo. vtrum totũ vniuerſale ꝛ integrale differãt. Arguit ꝙ non. q2 totũ et pars dicunt relatiue. ſed quelibet pars integrat cũ alijs ſuum totum. igit omne totum eſt totum integrale. Maior patet. q2 nullum totum ex vna pte conſtituitur alꝰ pars eſſet equalis toti. et ſic nulla pars claudit in ſe ſubſtantiam ſui totius et ꝑ ꝯſequens quelibet pars cu3 alia vel pluribus dicit integrare totum. In oppoſitum eſt philoſophus in textu. Pro reſponſione.

Sciendum Primo ꝙ poſtq̃ phus diſtinxit nomina aliqua que pertinent ad ꝑfectionem entis. Conſequenter q2 totũ et perfectũ aut ſunt penitus idem aut ſibij nuicem proxima diſtinguit q̃da3 nomina que ꝑtinent ad rationem totius et ad ratione3 ptis. Et quia totum ex ptibus conſtituit. ideo circa diſtinctiõem horum nominum primo diſtinguit quot modis aliquid dicitur eẽ aut fieri ex aliquo. Secũdo quot modis dicit pars. Tercio quot modis dicitur totum. Quarto quot modis dicitur colobon quod toti opponitur. Quinto quot modis dicitur genus. quia genus eſt q̃da3 totũ. Sexto quot modis dicuntur aliqua genere diuerſa. Et de diſtinctione trium priorum in preſenti queſtione videbitur.

Sciendum ſecundo ꝙ aliquid dicitur eſſentialiter fieri ex alio dupliciter. Vno modo proprie et per ſe. Alio modo improprie ꝛ non primo. ſed magis ſm ptem. vnde primus modis contingit quatuor modis. Primus eſt prout aliquid dicitur eſſe ex alio vt ex materia ſiue remota ꝛ cõmuni ſiue propinqua ꝛ propria vt materia remota ſtatue diceretur. aqua propinqua vero es. Secundo modo dicitur aliquid fieri ex aliquo vt ex principio mouente. vt bellum ex cõuicio et domus ex edificatore. Tercio modo dicitur aliquid fieri ex aliquo per viam reſolutionis vt ex ꝯpoſito fiunt materia ꝛ forma ꝛ partes ſiue eſſentiales ſiue integrales fiũt ex toto ſuo. et iſte modus ſumitur ſm viam reſolutionis et primus ſm viam compoſitionis. Quarto modo dicitur aliquid fieri ex aliquo ſicut ſpecies ex parte generis ſumpſit partes ſm rationem. vt homo ex animali et bipede. aut ſm rem vt ſyllaba ex litteris. Et ſic p3 quot modis dicitur aliquod fieri ex aliquo proprie et primo. Sed improprie dicitur aliquid fieri ex aliquo dupliciter. Vno modo ſm partẽ vt puer ex ſubſtantia patris et planta ex terra. Secundo modo dicitur aliquid fieri ex aliquo prout ex denotat ordinem et non cauſam ꝛ ſic idem eſt hoc fieri ex hoc et hoc fieri poſt hoc et iſte modus poteſt ſubdiuidi quia quandoq3 eſt ordo tpis tm̃ et non tranſmutatio. vt cu3 dicimus ꝙ ex comedijs fiunt tragedie. Quandoq3 etiam cum ordine temporis eſt tranſmutatio. vt cum dicitur album fieri ex nigro. Et hec de modis quibꝰ aliqd dicitur fieri ex aliquo.

Sciendum tercio. ꝙ pars quinq3 modis dicit. Primo modo dicitur pars quecunq3 q̃titas in quam diuiditur totum ſiue illa poſſit adequate menſurare totum ſiue non. Secundo modo dicitur pars illa q̃titas que adequate menſurat totu3 et ſic duo non ſunt partes triu3 ſed bene ſunt partes quatuor. Tercio modo dicitur pars in quam diuiditur totum ſine q̃titate. et hoc modo ſpecies partes generis dicuntur. Quarto modo dicitur partes illa ex quibus realiter cõponitur aliquod totum et in quas per reſolutionem diuiditur vt materia et forma ſunt partes compoſiti. Quinto modo dicitur pars quecunq3 poſita in oratione dicente et oſtendente quod quid eſt alicuius vt genus eſt pars ſpeciei. Et hec de modis partis.

Sciendum quarto ſm textu3 ꝙ communis ratio totius inq̃tum totum eſt iſta. Totum eſt cuius nulla partium deeſt ex quibus dicitur totum. et continens et cõtenta vt vnum aliquid ſint illa. et in hac ratione totius duo comprehenduntur. in quibus conſiſtit ratio totius. Primu3 eſt ꝙ perfectio totius integratur ex partibus eius quod explicat prima pars cum dicitur (totũ eſt cuius nulla partiu3 deeſt) ex quibus dicitur totum natura. id eſt ex quibus totum ſm ſuam naturam totam conſtituitur. Secundum eſt ꝙ partes vniantur in toto. Nam totalitas vnio quedam eſt quod intelligitur per ſecundam partem cum dicitur ꝙ continens (ꝛ ꝯtenta vt vnum aliquid ſint) Et ſm ꝙ partes diuerſimode vniuntur in toto et in ipſa continentur accipiuntur duo modi totius. quia vt dicit textus vel vnumquodq3 cõtentorum eſt ipſum ſcilicet ipſum totum continens. et tunc eſt totum vniuerſale quod de qualibet ſuarum ſpecierũ ſubſtantialiter predicatur. vel ex ipſis partibus conſtituitur ipſum totum abſq3 hoc ꝙ quelibet pars deorſum abiq3 alia ſit ipſum ſcilicet totum. et ſic eſt totum integrale quod de nulla ſuarum partium ſubſtantialiter predicatur. Et in hoc patet differẽtia totius differentia totius integralis et totius vniuerſalis.

Sciendum quinto ꝙ Ariſtoteles ſic diffinit totum integrale ſcilicet ꝙ eſt finitum. id eſt perfectum ex pluribus que inſunt. in quo differt a toto vniuerſali in quo partes non inſunt actu ſicut in toto integrali. Et ſm diuerſum modum ineſſendi ptium in toto integrali ſumit philoſophus duos modos totius integralis. vel quia quelibet partium eius eſt in toto ſub actu ſecundo. ſicut lapides ſunt in aceruo et generaliter partes ſunt in toto quorum forma non eſt ſpecies ſed compoſitio vel ordo et ſic retinẽt proprios actus ſecundos. Vel partes ſunt ſolum in toto in potentia ſic ꝙ non ſunt ſub actibus proprijs. ſ3 ſub actu totius vt in toto vero continuo. Et illud quod eſt totum primo modo eſt minus vnum q̃ ſecundo modo. et per conſequens minus totum. quia totalitas eſt quedam vnio vt dictum eſt. Ex quo infertur ꝙ totum continuum eſt magis vnum q̃ totum nõ continuum.

Sciendu3 ſexto. ꝙ duo ſunt modi totius cõtinui: q2 aliquod eſt totũ ꝑ naturã. aliquod vero per artem. Totum continuum per naturam eſt magis vnũ vt dictũ eſt in capitulo de vno. ꝛ ꝑ ꝯñs magis habet rõnem totius. Et ꝑ hoc patent due diuiſiones totius integralis. Prima eſt. quoddã eſt ꝯtinuũ ꝛ aliud nõ. Scd̃a eſt. quoddã eſt totũ integrale ꝯtinuũ ꝑ naturã. in aliud per artẽ. Sed itez cõtinuoꝝ per naturã eſt quedã diuerſitas. q2 in om̃i tali eſt ordo ptiũ. nam ibi eſt principiũ medium ꝛ vltimũ in quo rõ poſitionis ꝯſiſtit. vel igitur talis poſitio partiũ nõ facit drãm in forma nec in figura nec in ſubſtantia ſicut contingit in aqua ꝛ in alijs corporibus male terminatis termino ꝓprio et facile termio alieno. vel facit drãm in forma ꝛ figura. ꝛ cũ hoc in virtute naturali ſicut in hoie ꝛ in quolibet aiali. ꝛ generalr in his in quibus ſũt alie differẽtie poſitionũ ex natura rei diſtincte. in q̃bus eſt diuerſitas figure que atteſtat diuerſitatem virtutis naturalis. ꝛ etiã in artificialibꝰ ꝑ quãto imitãtur naturalia et organizant ad modũ aialiũ vel naturaliũ. vel facit drãm in figura ꝛ nõ in ſubſtantia ꝛ virtute et ſunt ea ex quoꝝ trãſmutatione partiũ manet eadem natura ſed nõ figura. vt p3 in ceraꝰ cuius quelibet ps eſt cera qualitercũq3 etiã tranſponant ptes. licet non maneat eadẽ figura. vñ in primis que ſl3 tota omogenia vtimur hoc noie omne. vt dicẽdo om̃is aqua. om̃e lignum et non noie totũ niſi ꝑ methaforã. In ſcd̃o vtimur noie totum vt de vno ſolo animali dicimus totum animal et non om̃e aial. Cuius rõ diuerſitatis eſt. q2 om̃e eſt diſtributiuũ partiũ ſubiectiuaꝝ. que nomẽ totius retinẽt et rõem. ideo requirit multitudinẽ in actu vel potẽtia propinqua ad actũ totius. ꝛ q2 omogenia diuidunt in partes eiuſdem rõnis cũ toto vtimur in eis hoc nomie om̃e. Totum vero ſignificat collectionẽ partiũ in aliq̃ vno g̃ in illis ꝓprie eſt totũ in q̃bus ex oibus ptibus ſimul acceptis fit vnũ totũ perfectũ cuius ꝑfectio nulli partiũ competit. ideo etiã in fine capituli dr phs ꝙ in totis in quibus vtimur hoc ſigno omne poſſumus vti eo et in ſingulari ꝛ in plĩ. i ſn. vt de vno loquẽtes referẽdo ad totũ et poſſumus dicere om̃is in plurali referẽdo ad ptes. vt dicendo. om̃is aqua ꝛ omnes aque. Ex quibꝰ pats alia differentia inter totum integrale ꝛ vniuerſale. q2 reſpectu totius vniuerſalis vtimur hoc ſigno omne. ꝛ reſpectu totius integralis vtimur hoc ſigno totum. Alie multe differentie ponunt a Boetio in libro de diuiſionibus. ſed iſte in pñti textu ſufficiant. Sit igitur.

Concluſio Vniuerſalis totũ integrale et totum vniuerſale differũt. Patet concluſio ex dictis.

Ad rõnem Dicitur ꝙ ꝑs ſubiectiua totius vniuerſalis non integrat totũ ſm actũ aut eiꝰ ſubſtantiam. ſed ex hmõi partibus conſtituit poteſtas eius. ideo dicit textus ꝙ in huiuſmodi partibus diuiditur totum ſine quantitate.

Colobon vero q̃ toto ꝛ quãtitatũ nõ quelibet ſed ꝑticulare op3 illud eſſe et totũ. na3 duo non ſunt coloba altero ablato vno. nõ em̃ eq̃le colobonis et reliquũ nunq̃ eſt nec totalr numerꝰ nullus. etem̃ ſubſtantiã oportet manere. ſi talis colobos adhuc oportet eſſe calicem ſed numerus non eſt idem. Adhuc et que ſunt partiũ diſſimilium non hec omnia. numerus enim q̃ q̃ ſimiles habeat partes vt dualitatem ꝛ trinitatem. ſed ꝛ totaliter quorum non facit differentiam. nullum enim colobon aut aqua aut ignis ſed oportet talia eſſe que in ſubſtãtia poſitionem non habeant. Amplius continua nã armonia eſt ex his que ſunt diſſimilium partium et poſitionem habent. ſed colobon nõ eſt. Adhuc autem nec tota nec ea cuiuſq3 particulare priuatione coloba. non em̃ hec nec que ſl3 propria ſubſtantie namq3 ſunt vbiq3 entia vt ſi perforaret calix non colobum. ſed ſi auris aut extremitas aliqua et homo non ſi carne3. ſed que non habet generationẽ ablata a toto. qua propter talium non ſunt colobi.

Genus dicitur hoc quidem ſi ſit generatio continua ſpẽm habentiũ eandem. vt dicitur dum eſt hominũ genus. quia dum eſt generatio eorum continua. Illud vero ex quo ſunt primo mouente ad eſſe. ſic em̃ dicitur elines generare et iocies. quia illi ab elline. illi a iocie generante. Et magis qui a generante q̃ qui a materia. dicunt enim ꝛ a femina genere vt a Pyrrha. Amplius autem vt ſuperficies figurarum genus vt ſuperficierũ et ſolidum ſolidoꝝ: figurarum em̃ vnaqueq3 ſuperficies q̃dem talis. ſolidum vero tale ſed hoc ſubiectu3 differentijs. Amplius vt in rationibus quod primum ineſt. et dicitur in eo quod quid ẽ hoc genus cuius differentie dicuntur qualitates. Genus igitur totiens dicitur aliud quide3 ſm generationem continuam ſpeciei. aliud quidẽ ſm primu3 mouens eiuſdem ſpeciei. aliud ſicut materia. cuius enim differentia et qualitas eſt hoc eſt ſubiectum quod dicimus materiam. Diuerſa vero in genere dicuntur quorum diuerſum primum eſt ſubiectum. et non reſoluitur in alteꝝ. nec ambo in ide3 vt ſpẽs ꝛ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

materia diuerſum gñe Et q̃cunq3 ſm diuerſa3 figurá cathegorie entis dicunt. alia nãq3 quid ſcant entiũ: alia quale quid. aut nõ diuiſum eſt ꝑus. nec ei ea reſoluunt i inuicẽ nec i vnũ aliq̃d

Queritur Decimoquarto vi3 condi tiones colobon ſint ſufficiẽ ter aſſignate Arguit pri mo q̃ nõ. q2 vna conditio dẽ q̃ non auferat ps pricipa lis totius Alia vero dẽ q̃ auferat ps habens determina tum ſitũ in toto. mõ videt q̃ hec ps ſit principal. igitur hec conditio videt alteri ꝯtradicere. igit 2c. In oppo ſitũ eſt phs. Pro reſponſione pmo eſt videndũ de q̃ſi to. ſcdo quot modis dicit genus. 2 quot modis dicunt aliq̃ differẽtia genere Quantum ad primũ

Sciẽdũ Primo q̃ colobon quodã modo toti opponit. q2 totũ eſt cui nulla ps deeſt. Colobon vero cui ali qua ps deeſt. 2 ideo colobon idẽ eſt qđ trũcatũ vl defec tiuũ. 2 in alia tranſlatione ponit mebꝫ diminutũ p hoc noie colobon. ſ3 tñ nõ q̃cũq3 diminutio facit colobon

Sciendũ ſcđo. q̃ nõ quodcũq3 defectiuũ cuiuſlibet p tis alicuius totius dr colobon. nec omẽ p abnegationẽ alicuius ſue ptis natũ eſt dici colobon. vñ ad hoc q̃ ali quid ſit colobon ponit textus ſeptẽ ꝯditiones ex pte to tius. 2 tres ex pte ptis. p cuius ablationẽ pt aliq̃d fieri totum colobon. Prima ꝯditio q̃ illud totũ ſit aliqđ to tum hñs ſc3 aliquas ptes in quas diuidit ſm q̃ntitate3 et p hoc remouet totũ vle quod p ablationẽ ſue ſpẽi nõ diceret colobon. Scđa eſt q̃ illud totum ſit ptibile in di uerſas ptes. hoc eſt in ptes diuerſaꝝ rationũ. 2 p hoc re mouent ptes in quas totũ cũ rogeniũ reſoluit. vt ſl3 ca ro 2 ſanguis. caro eñ licet habeat ptes. non tñ eſt diuiſi bilis in ptes diuerſas. q2 q̃libet pars eſt caro. Tercia ẽ. q̃ ſit partibile in plura duobꝫ. q2 quelibet ps (q̃ auferṫ) dꝫ eſſe minor reſiduo. 2 ſic binarius nõ põt eſſe colobon Quarta ꝯditio eſt q̃ ablata pte totũ maneat idem in ſubſtãtia 2 eſſe. 2 ſic nullus numerus põt eſſe colobon. q2 quelibet ps addita vel ſubtracta variat ſpẽm nume ri. Quinta eſt q̃ ſit diſſimiliũ ptium. q2 in his que ſl3 ſi miliũ partiu3 rõ totius ſaluat in qualibet pte. vñ ſi a li nea aliq̃ ps auferat nõ diceret colobon. Sexta eſt q̃ po ſitio partiũ in toto faciat differentiam. 2 ꝓpter hoc aqua vel ignis q̃uis habeat poſitionẽ in ſuis ptibus. q2 tamẽ hmõi poſitio nõ facit differentiã. iõ non pt dici colobon Septima eſt q̃ illud totũ ſit ꝯtinuũ. 2 p hoc excladunt armonie muſicales. 2 he ſunt ꝯditiones q̃ ex pte totius req̃runt Sed alie ſl3 ꝯditiones q̃ requirunt ex pte ptis ablate. Prima eſt q̃ ps nõ ſit talis q̃ p eius ablationẽ3 corrũpat totũ 2 ptes eius. 2 ſic hõ capite deciſo non di ceret colobon. Scđa eſt q̃ talis ps nõ ſit vbiq3 ab intra ſed habeat determinatũ ſitũ in extremitate totius. 2 ſic ſi ab homie auferat ſplen vel pulmo nõ diceret colobon q2 ſunt ptes ab intra. Similiter ſi ab homine auferatur aliquid de carne non diceretur colobon. q2 caro eſt vbi q3. ſic neq3 calix diceretur colobon ſi perforaretur in me dio. ſed ſi auferatur ab homine auricula aut aliquid hu iuſmodi diceretur colobon Tercia eſt q̃ huiuſmodi par ticula non renaſcatur nec nata ſit renaſci. 2 ſic raſus non caluus non diceretur colobon. 2 ſic illud totum cui con uenıũt iſte ſeptem conditiones natum eſt fieri colobon ſi auferatur ab eo aliqua pars eius cui conueniunt tres vltime conditiones. Et hec de conditionibus colobon Circa modos generis

Sciendum tercio. q̃ ab Ariſtotele ponuntur quatu or modi generis quoꝝ duo primi 2 quartus ponuntur a Porphirio 2 Pe. h. ideo non oportet hic repetere eos ſed tercium modum ponit hic Ariſtotiles quo genus p genere phiſico accipitur quod eſt materia ſiue ſubiectũ aliquaꝝ formaꝝ ſpeciẽ differentiũ. ſiue talis materia ſit primum 2 immediatum ſubiectũ aut remotu3 2 diſtãs vt ſuperficies dicitur genus omniũ figurarũ ſuperficialiũ 2 corpus corporeaꝝ. hoc modo eñ ſubiectum alicu ius ſciencie diceretur genus ſcibile propriaꝝ ſuarũ paſſi onum. Et conformiter ad hunc modũ ad ſcđm modu3 poſitum a Porphirio qui eſt hic quartus modus ponit Ariſtotiles duos modos quibꝫ aliqua dicunt differẽ tia genere Primo modo igitur aliqua dicunt differentia genere quoꝝ materia non eſt vna vel ſubiectũ vnum vl ſi aliquoꝝ ſint materie proxime diuerſe illa ſunt diuerſa genere proximo. ſed ſi ille proxime materie reſolubiles ſint in materiam primã illa dicuntur vnum genere remo to. ſed illa dicuntur hoc modo ſimpliciter diuerſa gene re quoꝝ ſubiectum tale eſt q̃ vnu3 non reſoluitur in ali ud. nec ambo in aliquod idem ſicut color 2 ſapor. q2 pri mum ſubiectum ſaporis eſt humor. ſed primum ſubie ctum coloris eſt ſuperficies. Similiter corpora celeſtia et inferiora ſunt diuerſa genere. quia non eſt vna materia ipſoꝝ niſi analogice tm. Similt materia 2 forma ſi ſm ſuas eſſentias conſiderãtur ſunt diuerſa genere. q2 nihl eſt cõmune ipſis. Secundo modo dicũtur aliqua diuer ſa genere quecunq3 dicũtur ſm diuerſam figurã cathe gorie. id eſt que in diuerſis p̃dicamentis continentur. et hoc mõ ſunt diuerſa genere. que tñ pmo mõ ſunt diuer ſa genere ſicut corpora celeſtia ſunt diuerſa primo mõ et non ſecundo mõ. vnde primus modus generis conſide ratur a phiſico. ſecundus autẽ a logico. quia in pmo mo do capitur genus pro genere phiſico. quod non dt totã eſſentiã illius cuꝰ eſt genus. ideo nõ p̃dicatur de eo eẽ tialiter. 2 in ſcđo modo capit genus p genere logico qđ ſubſtantialr p̃dicat de eo cuius eſt genꝰ vt dt totã eſſen tiã eius. 2 ideo ſcđo mõ aliqua dicunt diuerſa genere p̃ ximo q̃ tñ non ſunt vnũ genere remoto. Et ſic patꝫ de di ſtinctõe noim ſignificantiũ ea q̃ ſe hñt p modũ paſſionũ entis. 2 q̃ ad ꝑfectionẽ entis ptinent Sit igitur

Concluſio Rñſalis ꝯditões colobon ſunt ſufficiẽter aſſignate. pꝫ concluſio ex dictis.

Ad rõem Dicit q̃ in illa ꝯditione de pte ꝑncipali eſt ſermo de pte ſimpli citer ſicut de q̃ remota ſubꝫ to tius remanere nõ põt. ps eñ hñs determinatũ ſitũ in toto bñ diceret ꝑncipal reſpectu ptis q̃ nõ hꝫ determinatũ ſitu3 ſ3 nõ q̃libet talis eſt ꝑncipal ſimplr. q2 nõ eis talis abla ta corrũpit totũ. vt patet de manu crure 2 ceteris.

Aliu3 dr vno mõ vt res falſa 2 hꝰ ꝯ q̃dẽ p nõ ꝯponi aut ĩpoſſibile eẽ cõponi. ſicut dr diametrũ eſſe cõmenſurabile3 aut te ſedere. hoꝝ eñ falſum. hoc q̃dẽ ſp. illud vero q̃nq3. ſic eñ nõ entia hec. alia vero q̃ ſunt q̃dem entia 2 apta nata q̃dẽ videri aut nõ q̃lia ſunt. aut q̃ nõ ſl vt ſtaia graphia 2 ſuptema. ea nãq3 ſunt ali q̃d quidẽ ſed nõ q̃ꝝ faciũt fantaſiã. Res g̃ falſe ſic dicunt. aut q2 nõ ſunt. aut q2 ab eis fantaſia nõ entis eſt. Orõ vero falſa eſt q̃ nõ entiũ inq̃n tum falſa. vñ oĩs rõ falſa diuerſa eſt ab eo cuꝰ eſt vera. vt q̃ circuli falſa trigoni. cuiuſlibꝫ aũt rõ eſt q̃dẽ quaſi vna q̃ eſt eius qđ quid erat eſſe eſt et q̃ſi multe in eodẽ idem. ſ. et id patiens. vt Sor. et Sor. muſicꝰ. ſed falſa orõ nullius eſt ſimplr orõ. Quapropter Ateſis opinatus eſt fatue nihil dignatꝰ dici niſi ꝓpria rõe ſp vnu3 Ex q̃bꝫ accidit nõ eẽ cõtradicere ſ3 fere nec mẽ tiri. ſic octo dupla dualitatis rõe. hec igit ita di cunt falſa. ſed 2 hõ falſus licet rõnum ꝑhereti cus nõ ꝓpt aliud aliq̃d niſi ꝓpter idipm. Et q̃ alijs taliũ factor rõnũ ſicut res dicimus eẽ fal ſas q̃cũq3 falſam faciũt fantaſiã. Quare in bi pia orõ refutura q̃ eadẽ vera 2 falſa. potentem eñ mẽtiri accipit falſum. hi ãt ſciẽtes 2 prudẽ tes Amplius volẽtes turpia meliores 2 ꝯ fal ſum accipit p inductionẽ. nã voluntate claudi cans non voluntarie eſt dignior claudicante3 mutari dicimꝰ. q̃ñ ſi claudus volũtarie indig nior forſan ſit ẽ in more 2 hoc. Accidens eſt qđ ineſt alicui. 2 eſt verũ dicere non tñ ex neceſſita te. nec ſm magis. vt ſi q̃s fodiens plãte forſan theſaurũ inueniat. hoc quidẽ accidẽs fodiendi foueã inuenire theſauru3. nec eñ ex neceſſitate hoc ex hoc. aut poſt hoc: nec quaſi ſm magis ſed quis plãtat inueniat theſaurũ Et muſicus ſi q̃s eſt albꝰ ſed q̃ñ nec ex neceſſitate. ſ3 q̃ñ in eſt aliq̃d alicui. 2 hoꝝ quedã. 2 alicui. 2 q̃nq3 q2 ineſt. ſed ſi non eo quod habet fieri nũc. aut ac cidens erit. nec eſt aliq̃ cauſa determinata ac cidentis. ſed forte et hec eſt indeterminata. Ac cadit eñ alicui eginam venire. ſed ſi nõ Prop ter hoc aduenit vt illic veniat. ſ3 ab hyeme de tentus aut a latronibus captus euenit, quide3 et eſt accidens At vero inquantũ ipſum ſed di uerſum. hyems eñ eſt cauſa non quo nauiga ret veniendi. et hec erat egina. Dicitur 2 aliter accidens et quecũq3 in vnoquoq3 ſm ſe non in ſubſtantia entia velut in triangulo duos rec tos habere. Et ea quidem contingit ſempiter na eſſe. illorum vero nullum; cuius ratio eſt in alijs.

Queritur Ultimo vtrum falſum eſt in rebus Arguitur q̃ nõ quia falſum eſt non ens. igi tur non eſt in rebus. quia verum 2 falſum opponuntur. ſed verum et ens conuertuntur. igitur falſum 2 non ens cõuertunt. 2 ſic falſum eſt non ens. In oppoſitum eſt phus dicens q̃ falſum eſt ens.

Sciendum Primo q̃ poſtq̃ phi loſophus diſtinxit no mina que ſignificãt en tis perfectionem et conditiones requiſite ad rei ꝑfectio nem 2 entis Cõſequenter iam diſtinguit hoc nomẽ fal ſum quod ſignificat ens incompletum

Sciendum ſecundo. q̃ ſm textum falſum in diffiniti onibus et in hominibus ſeu moribus humanis 2 in rebꝫ dicitur dupliciter. Uno modo quia res que falſe dicun tur omnino non ſunt ſicut chimera et huiuſmodi dicun tur eſſe entia falſa Alio modo res aliq̃ falſe q̃ dicunt q̃ſ uis non ſint aliquid. tamen faciunt ad apparentiã eius quod non eſt ſicut vmbra rei. quandoq3 creditur eẽ res cuius eſt. Similiter ſomnium in ſomno creditur eẽ res quod tamen non eſt niſi fantaſia rei vel ſimilitudo ima ginata. ſimiliter dicitur falſum mel. et falſum aurum qđ non habet ſimilitudinem auri. Et falſum primo mõ di ctum. ſcilicet in rebus adhuc reperitur in eis dupliciter. Uno modo quia res (que falſa dicit) non eſt tamen po teſt eſſe 2 hoc falſu3 ẽ contingens. Alio modo quia res ſic dicitur falſa 2 non ens q̃ impoſſibile eſt illam eſſe. et hoc falſum impoſſibile. 2 hoc eſt quod dicit textꝰ q̃ illo modo falſum dicitur eſſe in rebus per hoc q̃ omnino non ſignificant rẽ non congrue. id eſt impoſſibile eſt vnã cum alia componi. Et hoc dupliciter. vno modo p hoc quod eſt non componi. Alio modo p hoc quod eſt com poni ſed non ſic. 2 ſic ꝓpoſitiones falſe ſunt in duplici dif ferentia (vt dictum eſt) quedã eñ ſunt contingentes. 2 quedam impoſſibiles.

Sciendũ tercio. q̃ falſum in diffinitionibus dicit du pliciter Uno modo ſimplr q̃ñ vna pars diffinitiõis nõ poteſt cum alia ſtare. vt cum dr animal inanimatum. et ſic diffinitiones falſe non entia ſunt. Alio modo ſm q̃d et ſic diffinitio falſa dicitur quãdo attribuitur alteri rei q̃ illi cuꝰ eſt diffinitio. vt ſi diffinitio circuli trigano at tribuatur. et ſic illa diffinitio (que eſt vnꝰ rei falſa dif finitio) dicitur alterius rei vera diffinitio. et ſic eſt falſi tas in ordine ad aliquid. 2 non ſimpliciter. Ex quo in fert philoſophꝰ falſitatẽ opinionis Antiſtonis dicentis.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

q̄ q: voces ſunt ſigna rez̄ ſicut res nõ h̄z aliã eſſentiã niſi ꝓpriã. ita in ꝓpõne nõ pt enũciari de alio niſi ſit ipſa diffinitio eius vel aliq̄d ad diffinitionẽ ꝑtinens. vñ ſm hanc opinionẽ impoſſibile eſſ; ꝯdicere imo nec̄ mentiri poſſ;

Sciendũ q̄rto. q̄ duobꝰ modis pt dici homo falſus. Vnoꝰ q: ꝓmptus eſt ꝛ gaudẽs in rõnibꝰ falſis. ꝛ talis; electiuus nõ ꝓpter aliud. ſi eñ eligeret aliq̄s dicere falſã rõem ꝓpter aliq̄d aliud ꝛ nõ ꝓpter ſe cũ in moribꝰ denoiatio fiat a fine nõ diceret falſum. ſed denoiaret noie illius finis. ſicut ſi aliq̄s fornicaret nõ ꝓpter delectationẽ actus ſed ꝓpter aliud puta q̄ furaret meretrici aliq̄d. magꝭ diceret fur q̄ luxurioſus Siſr illẽ q̄ eligit dicere falſum ꝓpter lucrũ. magis dꝫ dici auarus q̄ falſus. Hec eñ falſitas oppoñt veritati q̄ ponit virtus in moralibꝰ. Scḋo mõ pt hõ dici falſus. q: i alijs a ſe gignit falſã eſtimationẽ ſicut vno mõ res dr falſa q̄ falſam facit eſtimationẽ. ſicꝫ ypocrita dr falſus heremita Ex q̄bꝰ ꝯcludit phs duas falſas opiniones vnã platonis dicẽtis hoiem eſſe falſum q̄ mentiri pt. nã cũ idẽ hõ pt mẽtiri et dicere verũ. idem hõ eſſet verus ꝛ falſus Siſr eadẽ oõ eſſet vera ꝛ falſa Alia fuit opinio democriti dicentis q̄ hõ (q̄ dr vl facit turpia volẽs) ẽ melior illo q̄ dr talia vel facit nolens Et hec opinio venit ſic opinantibꝰ ex ſili cũ precedenti. dicebant eñ q̄ claudicãs voluntarie eſt melior q̄ claudicet inuoluntarie. ſed ad iſtud dr phs q̄ claudicãs voluntarie deterior eſt moralr licet ſit melior naturalr. ꝛ ſic opꝫ diſtĩguere de bonitate nature ꝛ de bonitate moris Siſr etꝫ q̄ dr falſum aut agit turpia voluntarie eſt peior moralr. tñ eſt melior naturalr. q: ſic eſt magis intelligẽs eo q̄ ſibi credit verũ dicere cũ falſum dicat. et bñ agere cũ turpiter agat. Et ſic pꝫ qualiter falſitas eſt in his dictis

Sciendũ q̄nto. q̄ in textu ponunt duo modi accñtis et ſtꝫ illi duo q̄s ponit Por. cuꝫ diuidit accñs in cõe qḋ accidit alicui. ꝛ ꝯtingit affirmare de eo. nõ tñ ex neceſſitate nec vt plurimꝰ. vt ſi q̄s fodiẽs plantã theſaurꝫ inueniat. vel q̄ hõ ſit albus ꝛ muſicus. Et eſt accñs ꝓpriũ qḋ ineſt alicui ſm ſe. nõ tñ eſt de ſubã ſui ſubiecti. Et accidẽs hoc mõ dictũ eſt ſempiternũ. aliud vero nõ Etiã accñtis ꝓpriũ eſt cũ determinata. alteriꝰ vero nõ. ꝛ ſic accidẽs ꝓpriũ opponit ad ſubãliter deñ. ꝛ multe dĩe iſtoꝝ modoꝝ accñtis poſite ſtꝫ a Por. etiã ꝯditio accñtis cõmunis ꝛ nãa eiuſdẽ latꝫ apta eſt in ſcḋo phiſicoꝝ ꝛ ſexto huius. Sit igitur.

Concluſio Rñſalio falſum in rebꝰ reperitur. patet ꝯcluſio ex dictis.

Ad rõem Dicit Auicena q̄ aliq̄d pt ẽẽ nõ ens dupir. Vno mõ vniuerſaliter vt illud q̄ nullo modo ẽ res. nec in ſe nec in alio nec in re nec in rõne. ꝛ falſum iſto mõ nõ dr nõ ens. Alio mõ dr nonens qḋ tñ eſt ens ſm q̄d. vel ſm rõem aut aliter. vñ q: hõ eſt quedã res in rerũ natura exiſtẽs. ꝛ iõ ſilr hec ꝯpoſitio hõ eſt aſinus q̄uis nõ ſit aliq̄ res in ſe. tñ rõne intellectꝰ ꝛ rõne extremorũ ꝯponẽtis vnũ cũ alio diceret q̄ hec ꝯpoſitio ẽ ens ſm q̄d. i. in rõe. vñ q: hõ eſt dabile malũ ꝑ eſſentiã. iõo nec falſum. iõ falſum nõ ex toto excludit veꝝ. Vñ oẽ maluꝫ eſt in aliq̄ bono. ꝛ oẽ falſuꝫ in vero. iõ dr ꝯiter q̄ nec malũ nec falſum ſeipm ſuſtire pt. Et hec de q̄ſtione. ꝛ ꝑ ꝯſeq̄ns de q̄nto libro metaphiſice Areſtotilis ſufficiat

Sequitur liber ſextus.

Rincipia et cãe q̄runt entiũ. palã at q: inq̄ntũ entia. eſt eñ aliq̄ cã ſanitatis ꝛ cõualeſcẽtie Sunt at et mathematicoꝝ ꝑncipia ꝛ elemẽta ꝛ cãe: ꝛ totalr oĩs ſcĩa intellectualꝭ participãs aliq̄d intellectꝰ circa cãs ꝛ ꝑncipia eſt aut certiora aut ſimpliciora. ſed oẽs ille circa vnuꝫ q̄dẽ genꝰ aliqḋ cõtingit inſcripte. de hoc tractãt. ſed nõ de ente ſimplr nec inq̄ntuꝫ ẽ ens. nec de ipo qḋ q̄d eſt nullã faciũt mentionẽ. Sꝫ de hoc q̄dẽ alie id ꝛ ſenſu faciẽtes. palã alie cõditionẽ accipiẽtes. qḋ q̄d eſt nullã faciũt rõeꝫ. ſic ſm ſe q̄ inſunt gñi. circa qḋ ſtꝫ demonſtrãt. aut magis neceãrie. aut magis infirmiꝰ Quaprop palã q: nõ eſt demõſtratio ſubſtãtie nec eiꝰ qḋ q̄d eſt. ex tali eñ inductõe. ſed alius modus eſt oñſionis Siſr at nec ſi eſt. aut nõ eſt genꝰ circa qḋ verſat. nihil dicũt ꝓpter eiuſdẽ eſſe ſineꝫ ipm qḋ quid eſt manifeſtuꝫ facere et hoc ſi eſt. Qm̃ vero ſcĩa phiſica eſt circa genus quoddã entis. nã circa talẽ eſt ſubſtantiã in q̄ eſt principiũ motꝰ ꝛ q̄etis in ea palã. q: nec practica. nec poetica. Poeticaꝝ eñ in faciẽte principiũ. aut intelligit: aut ars. aut potẽtia q̄dã. practicaruꝫ vero in agente proberefis. Idem enim factuꝫ et voluntarium. Quare ſi omnis ſcientia aut practica aut poetica. aut theorica. phiſica theorica quedam eſt. Sed theorica circa tale ens qḋ eſt poſſibile moueri ꝛ circa ſubſtantiã que ẽ ſm rõem ſm magis nõ ſeparabile ſolum

Portet autem quod quid erat eſſe et rationẽ quomodo eſt non obliuiſci. ſꝫ quia non hoc querentes nihil eſt facere diffinitarum. et quid eſt. hoc quidem ita ſit vt ſimus. illa vero vt concauum. Differunt autem ea quia ſimum conceptum eſt cum materia. eſt tamen ſimus naſus concauus. concauus vero ſine materia ſenſibili. ſed omĩa phiſica ſimi

liter ſimo dicunt. vt naſus. oculus facies. caro. os totalr aial. foliũ. radix. cortex totalr plãta. nullius eñ ſine motu ratio eoꝝ. ſed ſꝑ habet materiã. Palã quõ oportet in phiſicis ipſum quid eſt q̄rere et diffinire. Ideoq̄ et de aĩa aliqua ſpeculari eſt phiſici q̄cunq̄ nõ ſine materia eſt. ergo q: phiſica theorica manifeſtũ eſt de his Sed eſt ꝛ mathematica theorica. ſꝫ ſi immobiliũ ꝛ ſeꝑabiliũ nunc ad hoc non manifeſtum. q: tñ mathematica inquantũ ſtꝫ immobilia ꝛ inquantũ ſeparabilia ſpeculat palaꝫ Si vero q̄d eſt immobile ꝛ ſempiternũ et ſeparabile palã. ꝛ quia eſt theorice id noſce et non phiſice. nã de mobilibꝰ q̄buſdã eſt phiſica. ſed nec mathematice. ſed ab vtriſq̄ diuerſe prioꝛ phiſica nãq̄ circa inſeꝑabilia forſan verũ quidẽ ſed nõ immobilia. ꝛ mathematica quidem circa immobilia. ſꝫ et inſeꝑabilia. forſan veruꝫ q: in materia. prima vero circa ſeꝑabilia ꝛ immobilia. neceſſe vero omẽs q̄dẽ cauſas ſempiternas. ꝛ maxime has. he nãq̄ cauſe manifeſtis ſenſibilium ſunt. q̄re tres erũt philoſophie theorice. mathematica. phiſica. theologia Nõ eñ immanifeſtũ ſi alicubi diuinũ exiſtit in tali exiſtit natura Et honorabiliſſimaꝝ ſcientiarũ oportet circa honorabiliſſimũ genus eſſe. ergo theorice alijs ſciẽtijs deſiderabiliores ſunt Dubitabit aũt aliquis vtrũ ꝑma philoſophia ſit vlis. aut circa aliqḋ genus. aut materiã vnã Non eñ idem modus nec mathematicis. quia geometria aſtrologia circa aliquã materiã ſũt alia vero vniuerſaliter omnium eſt cõmunis. Si igitur non eſt aliqua diuerſa ſubſtantia ꝑter naturas conſiſtentes. phiſica erit ꝑma ſciẽtia. ſed ſi eſt aliqua ſubſtantia imobilis ea prior et philoſophia prima et vniuerſaliter. ita quia ꝑma et de ente inquantũ eſt ens eius eſt ſpeculari et q̄d eſt. et que inſunt inquantum ens.

Irca inciũ ſexti libri

metaphiſice Areſtotiſ. Querit vtꝝ diuiſio phie in factiuã q̄ mechanica dr et actiuã q̄ moralꝭ. ꝛ theoricaꝫ q̄ ſpeculatiua dr ſit ſufficiẽs. Arguit q̄ nõ. ꝑmo q: ſcĩa moralis ad ꝑfectionẽ intellectus finalr ordinat cuꝫ ordinet ad felicitatẽ q̄ eſt opatio intellectꝰ. vt hꝫ decimo ethicorũ. ḡ moralꝭ ſeu actiua videt eẽ theorica. Scḋo ſic. tã moralꝭ q̄ mechanica ſtꝫ practice. ḡ mẽbra huius diuiſionis coincidũt. ꝛ ꝑ ꝯñs diuiſio nõ eſt ſufficiẽs In oppoſitũ eſt phs in textu dicẽs. q̄ omnis ſcĩa ſiue phia eſt actiua factiua aut theorica. i. ſpeculatiua

Sciendũ Eſt q̄ poſtq̄ phs i q̄rto libro oñt q̄ hec ſcĩa hꝫ conſiderare ens inq̄ntũ ens ꝛ vnũ ꝛ ꝓprietates eoꝝ. ꝛ q̄ oĩa iſta multiplr dicunt et in q̄nto diſtĩxit mltiplicitates eoꝝ. Cõſeq̄nt in h̄ ſexto incipit determinare de ente inq̄ntũ ens. ꝛ de hĩs q̄ ſibi inſꝫ ſm ſe. ſꝫ q: ꝑus oꝫ q̄rere modũ ſciẽdi q̄ ſciam. vt dcm̃ fuit in 2o huꝰ. iõ phs in h̄ ſexto ꝑncipalr duo facit q̄ faciũt ad modũ ſciẽdi. Primo eñ docꝫ modũ ꝯſiderãdi de entibꝰ ꝛ ꝑncipijs ꝛ cauſ entiũ. q̄ modꝰ ꝯpetit huic ſciẽ ꝑ drãm ad alias ſciẽtias. ꝛ ad h̄ faciẽdũ ponit diuiſionẽ phie in cõi. ꝛ deinde ſubdiuiſionẽ phie realꝭ. ꝛ diſtinctionẽ priũ eiꝰ ſm ꝯſiderationẽ reꝝ q̄s ipe ꝑtes phie ꝯſiderãt. Et ponit etꝫ modos ꝯſiderãdi q̄ diuerſificãt ꝯformit ſm diſtinctõeꝫ rerũ obiectaꝝ. q: vt hꝫ 3o de aĩa ſecant. i. diuidũt ſciẽ q̄ueadmodũ et res de q̄bꝰ ſtꝫ. et ex diuiſiõe hmõi declarata ꝯcludꝰ euidẽtiã hꝰ ſciẽ ſup alias ſcĩas theoricas ꝛ practicas. Scḋo etiã ꝑncipalr in h̄ ſexto remouet a ꝯſideratione huiꝰ ſciẽ ens ꝑ accñs. ꝛ ens in aĩa. ꝛ h̄ ex eo. q: ex q̄ hec ſcĩa hꝫ ꝓ obiecto ens inq̄ntũ ens. credere poſſꝫ aliq̄s q̄ ipſa hẽret determinare ſeu ꝯſiderare de oi ente et de oi mõ entꝫ qḋ nõ ẽ ita ꝑncipalr loq̄ndo Et hĩs determinatis in iſto ſexto. ꝯñter phs aggredit ꝯſiderationẽ de entibus in ſeptimo ꝛ in alijs libris vſq̄ in finẽ duodecimi

Concluſio Prima hec ſcĩa hꝫ ſpeculari ꝑncipia ꝛ cãs entium inq̄ntum entia ſunt. quia oĩs ſcĩa intellectualis. i. ꝑticipans aliq̄d intellectꝰ eſt circa ꝑncipia ꝛ cãs ſui generis ſcibilis qḋ eſt obiectũ in tali ſciẽtia. ſcire eñ eſt rem ꝑ cãs cognoſcere vt habet ꝑmo poſterioꝝ. Cum ergo hec ſcĩa ſit precipua vt pꝫ ex determinatis in primo huius ſequitur q̄ ipſa eſt circa

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

principia ⁊ cāſ entis inq̃ntum ens quod eſt ſubiectū ei⁹. Hanc aūt ↄcluſionē inductiue manifeſtat phs in alijs ſciētijs vt ꝑ hoc oñdat ita eſſe in iſta et cōcludit ꝙ hec ſcia (cū ſit maxie intellectual') habet ſpeculari principia et cāſ entis. ⁊ illa que ſunt principiū ⁊ cā entiū inq̃ntum entia ſunt. Ex hac ↄcluſione infert phs multa. ⁊ primo ꝙ hec ſcia ↄuenit cū alijs ſciētijs intellectualibꝫ in hͦ ꝙ eſt ſpeculatiua principioꝝ ⁊ cauſaꝝ ſeu ſubiecti quēadmodū et alie particulares ſcie. Sed differt in hoc ab alijs ꝙ vnaq̄q; aliaꝝ ſcientiaꝝ ſpeculatiuaꝝ conſiderat principia ⁊ cāſ determinatas alicui⁹ determinati entis. id eſt generis ſcibilis ſicut etiā ſcia q̄libet ↄſiderat aliqđ ens determinatū ⁊ contractū. ſed hec ſcia ſpeculaẜ principia et cāſ oīm entiū inq̃ntū entia ſunt ſine determinatione ⁊ cōtractione entis. eo ꝙ ipſa hꝫ p obiecto ens ſimpliciter. vt dictū fuit in quarto. Et ſic pꝫ ꝙ iſta ſcientia ↄuenit cum oībus ſcientijs in hoc ꝙ conſiderat de principijs ⁊ cauſis ſui ſubiecti ſicut alie ſcie. Sed differt in hͦ inq̃ntū nō ↄtracte ↄſiderat ⁊ alie ſub cōtractōe ⁊ determinatione. Scđo infert phs ꝙ illius ſcie ⁊ nō alteri⁹ eſt rōem facere .i. determinationē de quidditatibꝫ entiuꝫ et de diffinitionibꝫ que ſunt ſigna ipſaꝝ quidditatū. qa illius ſcie eſt cōſiderare de principijs et cauſis entis in quantū entia ſunt vt dcm̄ eſt. ſed vnūquodq; eſt ens ꝑ ſuam quidditatē. ergo illius ſcie eſt facere determinationē de quidditatibꝫ entiū. Scie vero particulares hmōi q̄dditates ⁊ eaꝝ diffinitiones hñt ab hac ſcia ſupponere aut ſolū ſenſu .i. inductōe illas manifeſtare. vt bñ apparet in naturalibꝫ ſcientijs et ꝑ hmōi q̄dditates ſic ſuppoſitas aut inductione manifeſtatas habēt de ſuis ſubiectis demonſtrare ea q̄ ſibi inſunt ſm ſe. Ex et hoc infert phus ꝙ ipſius quidditatis et ꝑ ↄñs diffinitōis ipam ſignificantis non eſt demonſtratio q: principioꝝ demonſtrationis nō eſt demōſtratio ſed diffinitio ſignificās quod quid eſt. eſt principiū demonſtrationis. vt patet ex ſecūdo poſterioꝝ. ⁊ ita ipſius nō ē demōſtratio neq; quidditatis q̄ per ipam diffinitionē non ſignificaẜ. Ulterius infert phs ꝙ huius ſcie ⁊ non alicui⁹ particularis eſt determinare de aliquo genere ſubiecti queſtionē ſi eſt aut nō eſt. Pꝫ eiuſdē ſcie eſt maiſeſtare ipm̄ qđ q̄d eſt ⁊ ipꝫ ſi ē vt patuit in 2° poſterioꝝ. ⁊ iō ibidē đr in primo li. ꝙ ð ſubiecto cuiuſlibet ſcie oportet preſupponi q̄d eſt et q: eſt. ⁊ ad iſtud ꝓpoſitum phs in hoc ſexto dat triplicē modū diffiniendi ſm quē diſtinguit tres partes phie realis ⁊ theorice de q̄bus tribus dictū eſt in prima queſtione primi libri et etiam primo phiſicoꝝ.

Concluſio Scđa phiſica non eſt factiua neq; actiua ſcia. ⁊ ſic opꝫ ꝙ contineatur ſub theorica

Pro cuius intellectu eſt aduertendū vt patꝫ in textu ꝙ phia realis diuiſione bimēbri diuidiẜ in practicā ⁊ theoricā. Practica vero eſt cuius finis eſt opari. Sed theorica eſt cuius finis eſt ſcire ſeu verū eſſe vt dcm̄ eſt in ſecundo huius. Et ipſa practica diuidiẜ in actiuā ⁊ factiuam. Factiua aūt eſt cuius principiū operationis tranſeuntis eſt extra facientē. cuiuſmodi ſunt artes mechanice que faciūt aliquid extra ſe. ſcꝫ in ope operato ſicut domificator in domo. Sed actiua eſt principiū operationis manentis in agente. ⁊ ſic eſt de ope operante cuiuſmodi ſunt ſcie morales. Sic ergo patet ꝙ tā actiua q̄ factiua eſt principiū alicuius operationis que eſt cum motu. Sꝫ duplex eſt operatio (vt iam dictū eſt) ſiue duplex opus. ſcilicet opus operans quod manet in operante. ⁊ opus operatum quod tranſit extra. ⁊ vtraq; operatio eſt cum motu q̄dam. Ex quo patet ꝙ phiſica cum ipſis ↄuenit in hoc ꝙ eſt de rebus mobilibus. in quaꝝ ratione cadit mot⁹ differt tñ ab ipſis. q: res naturalis hꝫ in ſe ⁊ ꝑ ſe principiū motus ⁊ ſtatus vt patet ex ſcđo phiſicoꝝ. iō res naturales non ſunt a nobis operabiles inq̃ntum naturales. ideo finis ſcie noſtre de ipſis non pōt eſſe opus ſed ſcire tm̄. ſed factibilia ⁊ agibilia q̄ ſunt obiecta actiue ⁊ factiue ſcie non habent in ſe principiū ſui motus. imo principium eoꝝ eſt in faciente ⁊ agente. vt faciēs operatur ad extra. ⁊ agens ad intra. iuxta diſtinctionē duplicis operis prius poſitam. principiū eñ factibiliū in nobis eſt ipſe intellectus ⁊ ars. ⁊ etiam potentia executiua. ſed principium agibiliū ſiue actionis immanētis eſt ipſa electio q̄ eſt voluntatis in ordine ad rōnem. q: vt habetur tercio ethicoꝝ et ſexto electio eſt appetitus intellectiuus aut intellectus appetitiuus. ⁊ ita pꝫ ꝙ idem eſt eligibile ⁊ agibile. Ex quo patet differentia inter artem ⁊ prudentiā q: prudentia eſt eligibiliū. Eligit eñ media conuenientia finibus. ſed ars eſt factibiliū. quia verſatur circa op⁹ operatum. ſcꝫ ad extra ſicut prudentia intra. Ex ex hͦ pꝫ quare ipſa prudentia diciẜ auriga virtutū moraliū. que ſunt de finibus rōni cōuenientibꝫ. qui fines addipiſcuntur ꝑ certa media illis finibus conuenientia. et hoc facit prudentia. Et ſic pꝫ ꝙ ex quo principiū factibiliū ⁊ agibilium in nobis eſt ⁊ non in ipſis factibilibꝫ ⁊ agibilib⁹ talis finis ſcie eſt opus ſiue operatum ſiue operans (vt dictum eſt) ⁊ ſic patet in quo cōuenit phiſica et in quo differt a ſcientijs factiuis ⁊ actiuis. Ex his pꝫ ꝓbatio cōcluſionis p̄dicte. quia ex iſtis habetur ꝙ phiſica eſt theorica cum non ſit actiua neq; factiua. Ex hac aūt concluſione infert phs in textu ꝙ neq; mathematica neq; hec ſcia que metaphiſica đr eſt ſcia actiua aut factiua. quia omnis talis ſcientie eſt principiū in nobis. ⁊ ꝑ cōſequens ſunt theorice ſeu ſpeculatiue. Ulterius infert phus ꝙ tres ſunt ſcientie theorice. ſcꝫ phiſica metaphiſica ⁊ mathematica. quaꝝ diſtinctionē ſumit phs in textu ſm diuerſum modū diffiniendi ſm quē maxime accipiẜ diſtinctio in ſcientijs cum diffinitio ſit demonſtrationis medium que demonſtratio facit ſcire. vt patet primo poſterioꝝ. Et iſte triplex modus diffiniendi ⁊ in logicis et phiſicis pluries dictus eſt. ⁊ ideo hic non repetiẜ. Ex q̄bus omnibꝫ pꝫ diuiſio phie realis. diuidiẜ eñ phia realis prima ſui diuiſione in practicā ⁊ theoricā. ⁊ practica ſubdiuiditur in actiuam et factiuā. Theorica etiam diuiditur in mobilem ⁊ immobilem. phiſica eñ eſt mobilis ſiue de mobilibus. ſed illa theorica que eſt de immobilibus diuidiẜ ꝑ mathematicā ⁊ theologiā que eſt metaphiſica ſm phm̄ in textu. Quare aūt hec ſcia dicatur theologia honorabiliſſima ⁊ prima fuerunt cauſe dicte prius et ſilēs cāſ reddit hic phus. Ex q̄bus pꝫ reſpōſio ad queſitum. ſcꝫ ꝙ diuiſio phie in factiuā actiuam et theoricā eſt ſufficiens loquendo de phia reali. Et hͦ faciliue ꝓbaretur ſi in forma ſufficientie poneręẜ quod facile eſt. de phia aūt rōnali non fit hic mentio. ſcꝫ de logica que cōprehendit grāmaticā ⁊ rethoricam. q: talis ē magis modus ſciendi q̄ ſcia. vt dcm̄ fuit ſcđo huius. ⁊ poſſet haberi diuiſio vniuerſalis phie cum dicatur ſcia ſiue modus ſciendi

Dubitatur Iuxta hunc textū verū ſcientia iſta ſit vniuſ ſcia

aut alicuius generis determinati ↄſideratiua. Ad qđ reſpondet phus in textu. ꝙ ſi nulla eſſet ſubſtantia preter naturalem ⁊ mobilē phyſica eſſet prima phia et haberet ↄſiderare de ente ſub vniuerſali rōne entis. et ſic diceretur vlis. ſed ſic eſt vt infra oſtendit phus ⁊ precipue in duodecimo huius ꝙ eſt aliqua ſubſtātia immaterialis ⁊ immobilis. et talis eſt prior omī ſubſtantia materiali. et hanc hꝫ ↄſiderare iſta ſcientia. q: ergo hmōi ſubſtantia eſt prima. et quo eſt principiū omniū aliaꝝ ⁊ prioritatū ipſaꝝ. et ꝑ ↄſequens eſt cā omniū entiuꝫ. ſequiẜ ꝙ cuius eſt illaꝫ ſubam cognoſcere. eius eſt omnia entia inq̃ntum entia ſunt cognoſcere ⁊ ſpeculari. Et hoc habet facere hec ſciētia. que đr a phō theologia. et a nobis metaphiſica. ergo hmōi ſciētia debet dici vniuerſalis. et ei⁹ eſt ſpeculari ens inq̃ntum ens et ea que ſibi inſunt. Et hoc eſt qđ dicebat quarto huius. ꝙ ſcientie cuius eſt cōſiderare primū alicuius analogie. eius eſt ↄſiderare ipſum analogon ⁊ omnes partes ſue analogie ſm rōnem participatā per primū ſue analogie. Ex quo pꝫ ꝙ q̄uis hec ſcientia habeat appropriate ↄſiderare ſubſtantiā immaterialē. nō tñ debet dici ſcientia particularis ꝓpter rōnem dictā. ſed potius vniuerſalis. Ex quo patꝫ reſponſio ad dubium

Ad rōnes ante oppoſitū. Ad primā đr ꝙ licet moralis ſcientia diciẜ actiua ꝓpter perfectionem intellectus tanq̄ ꝓpter finem remotū. finis tñ ꝓpinquus non eſt ſcire. ſed (vt habeẜ ſecūdo ethicoꝝ) hmōi finis eſt vt boni efficiamur. iſta tñ bonitas affectus requiriẜ tanq̄ diſpoſitio neceſſaria ad bonitatē ↄtemplatōis. et ſic moralis ſcientia ordinaẜ ad ↄtemplatiuā ſeu ſpeculatiuaꝫ. ꝓpter qđ dicit phus ſeptimo phiſicoꝝ. ꝙ ſedendo ⁊ quieſcendo fit anima prudens ⁊ ſciēs. et primo ponitur prudens deinde ſciens. q: ſcientie morales ſubſeruiūt intellectualibꝫ. Ad ſcđam ſatis pꝫ ſolutio ex dictis. Diciẜ tñ ꝙ moraẜ ſcia ⁊ mechanica (q̄ ſunt actiua ⁊ factiua vt dictū eſt) differūt penes rōnes formales: q: moralis eſt actiua ⁊ mechanica factiua. Actiua aūt eſt ꝑfectio operantis. et factiua eſt perfectio rei operate et nō manet in operante ſicut actiua. vt declaratū fuit in explicatione ſecūde ↄcluſionis

Ed quoniaꝫ ens ſimpliciter dictum eſt multipliciter. quoꝝ vnū quidem eſt accidens. et aliud quaſi verū. et nō ens q̄ſi falſum. Preter hec aūt ſunt figure cathegorice. vt q̄d quale. q̄ntum. vbi. quādo. et ſi quid aliud ſignificat hoc modo. Amplius preter ea omīa qđ eſt poteſtate ⁊ actu: Quoniā vero multipliciter diciẜ ens primū de eo qđ ſm accidens eſt dicendū eſt q: nulla eſt circa id ſpeculatio. ſignum aūt. Nulla eñ ſcientia ſtudioſa eſt de eo nec practica nec theorica. nō eñ faciens domū facit q̄cūq; ſimul accidūt domui facte. infinita eñ ſunt. his eñ voluptuoſam. illis ꝓnociuā. alijs vtilem: Nihil eñ prohibet factā et diuerſam. vt ſi eſt dicere ab omnibꝫ entibꝫ quoꝝ nullius eſt edificatiua factiua. Eodē vero modo nec geometer ſpeculaẜ ſic accidentia figuris. nec ſi alterū eſt trigonū et trigonū duos rectos habens. et hoc rōnabiliter accidit quēadmodū eñ nomine ſolū accidēs. Unde plato modo quodā nō male ſophiſticam circa nō ens ordinauit. Sunt eñ ſophiſtaꝝ rōnes circa accidēs. vt eſt dicere maxime omnium vtrū diuerſum aut idem muſicū ⁊ grāmaticū et muſicus coriſcus et coriſcus. et ſi omē qđ eſt. ⁊ nō ſꝑ factū ē. q̄ſi ſi muſic⁹ ens grāmatic⁹ ē fact⁹. ⁊ grāmatic⁹ ē muſic⁹ ⁊ q̄cūq; alie rōnū tales ſunt. Videẜ eñ accidens propinquum nō enti. palā aūt et ex his rōnibꝫ. naꝫ alio modo entiū generatio eſt et corruptio. eoꝝ vero que ſunt ſm accidens nō eſt. Attamen dicēdū eſt amplius de accidēte inq̃ntum attingit que eius natura. et ꝓpter quā cām eſt. ſimul enim forſan palam erit et quare eius nō eſt ſcientia. Qm̄ igiẜ in entibꝫ ſunt hec q̄dem ſemꝑ ſimiliter ſe habentia et ex neceſſitate. nō ſm verū dictā ſed ſm ꝙ dicimus in non ↄtingere aliter. illa vero ex neceſſitate q̄deꝫ nō ſunt. nec ſemꝑ. ſed quaſi ſm magis hoc principiuꝫ et hec cā eius eſt qđ eſt accñs eſſe. Qđ eñ nec ſemꝑ nec quaſi ſm magis eſt hoc dicimus eē accñs. vt ſub cane ſi fuerit hyems et frig⁹ hoc accidere dicimus. ſed nō ſi eſtuatio et calor. q: hoc q̄dem ſemꝑ aut ſm magis. illud vero nō. Et hoīem albū eſſe accidit. nec eñ ſemꝑ nec ſm magis aīal vero nō ſm accñs et edificatorē ſanitateꝫ facere accñs. q: nō eſt natus hoc facere edificator ſed medicus. ſed accidit medicū eſſe edificatorē. vt cocus voluptatē ↄiectans faciet vtiq; alicui ſalubre. ſed non ſm pulmentaria Quapropter accidenꝫ dicimus et eſt vt facit

ſimpliciter aut nõ. alioꝝ em̄ alie q̄ſq; potentie factiue ſunt. hoꝝ vero nulla eſt ars nec potentia determinata. nam ſm acciñs entiū aut factoꝝ cā eſt ſm acciñs. Quare q̄dem q̄ñ non omnia q̄dem ex neceſſitate ſunt ⁊ ſemꝑ. aut entia aut que ſunt. ſed plurima ſm magis neceſſe eē qđ ſm accidens ens. vt nec ſemꝑ nec ſm magis albū muſicus eſt. Qm̄ vero fit aliquando ſm acciñs erit. ſi aūt nõ omnia erūt ex neceſſitate. quare materia aut cauſa ↄtingens ꝑter qđ vt in pluribꝰ aliter accidētis. Principium aūt hoc oportet ſumere. vtrū nihil eſt nec ſemper. nec ſm magis aut hoc. Impoſſibile eſt igit̄ aliq̄d preter hoc qđ vtrunq; ↄtingit et ſm acciñs. ſed vtrū hoc qđ vt in pluribꝰ et qđ ſemper nulli inſunt. aut ſunt q̄dam ſempiterna. de his q̄dem igit̄ poſterius ꝑſcrutandum eſt. Qđ aūt ſcientia nõ eſt accidentis palā. ſcientia nāq; omnis aut eſt eius qđ ſemꝑ. aut eius qđ ſm magis. etem̄ q̄uo docebitur aut docebit aliū. Oportet em̄ diffiniri aut per ſemꝑ. aut ꝑ magis. vt q2 vtile mellicratum febricitanti. vt ſm magis. qđ aūt preter hoc non habebit dicere quando. puta noua luna. aut em̄ ſemꝑ. aut in pluribꝰ. et ꝙ noua luna accidens. aut. eſt ꝑter hoc. Quid q̄dem igit̄ eſt accidēs. et ꝑpter quā cām. et quia ſcientia nõ eſt eius. dictū eſt

Quod aūt ſunt ꝑncipia et cauſe generabilia et corruptibilia ſine generari et corrumpi palam. ſi em̄ nõ hec ex neceſſitate erunt Si eius qđ fit et corrūpitur non ſm accidēs cām aliquā neceſſe eſt eē. vtrū em̄ erit hoc aut non. ſi hoc fiat. ſi aūt nõ. nõ hoc aūt ſi aliud. ⁊ ita manifeſtū. q2 ſemper tempore ablato a finito tempore venit vſq; ad nūc. quare hic morit̄ infirmitate aut vi ſi exit. hoc autē ſi ſint. Sed hoc ſi aliud et ita veniet ad qđ nunc eſt. aut in factorum aliquid vt ſi ſint. hoc aūt ſi comedit mortificantia. ſed hoc aut eſt. aut nõ: quare ex neceſſitate morietur. aut nõ morietur. Similiter aūt et ſi ſupſiliat aliquis ad facta eadem ratio. iam em̄ eſt hoc in aliquo. dico aūt factū ex neceſſitate. Ergo omnia que futura vt moriturū fore viuentem Jam em̄ aliquid factum eſt vt ↄtraria in eodem corpore ſi in infirmitate aut vi nõdū niſi h̄ factū fuerit Palā ergo q2 vſq; ad aliquid vadit principiū. hoc autē non ad hoc ad aliud Erit ergo eius qđ vtroq; euenit ipſum et cauſa ipſius generatõis nulla Sed ad principiū quale et cauſā qualē reductio talis. vtꝝ vt ad materiam vt ad qđ cuius gratia. aut vt mouens maxime perſcrutandū Ergo de ente ſm acidens pretermittat̄. determinatum eſt em̄ ſufficienter

Queritur Secūdo vtrū de ente ꝑ accidens ſiue ſm acciñs ſit ſciētia Arguit̄ ꝑmo ꝙ ſic ꝑ ↄmētatorem dicentem. ꝙ maxima pars ↄſiderationis huiꝰ ſexti eſt de ente ſm accidens. ergo de ente ſm accidēs eſt ſcientia Secūdo ſic. in iſto ſexto libro demõſtrat philoſophus ꝙ entis per accidens nõ eſt cauſa per ſe ſed ſolum per accidens. demonſtrat etiā ꝙ ens ſm accidens euenit extra ſemꝑ et frequenter. hoc eſt euenit raro. Demonſtrat etiā ꝙ entis ſm accidēs nõ eſt generatio neq; corruptio: et ꝙ eius nõ eſt ſcientia. ⁊ de ente ſm accidēs multa demonſtrant̄ vt de ſubiecto quodā. ergo videtur vt de ipſo ſit ſcientia. cuꝫ ſcientia ſit habitus ↄcluſionis per demonſtratõem acquiſitus In oppoſitū eſt phus in textu. dicens ꝙ de ente ſm accidens nõ eſt ſcientia In hac queſtione erūt duo articuli. In ꝑmo oſtendetur q̄uo de ente ſm accidens ꝑt eē ſcīa ⁊ q̄uo nõ. In ſecundo oſtendet̄ q̄uo ea (que ſunt per accidēs ſiue ſm acciñs) reducātur ad aliqđ qđ eſt ſm ſe ſiue per ſe.

Sciendum Primo. ꝙ poſtq̄ phus enumerauit partes phie realis et eas diſtinxit vt accipiat̄ ſupeminens dignitas huius ſcientie. que phia prima dicit̄. et habeat̄ modus eius in ↄſiderando principia et cauſas entium diuerſus et ſuperexcellens omnibꝰ aliis. Conſequenter q2 hec ſcientia pro obiecto ſiue ſubiecto habet ens ſimpliciter ſiue ens vniuerſaliter dictuꝫ et ſine addito. qđ multipliciter dr̄. vt patuit in q̄nto huius. Ideo incipit ipſe determinare de modis entis vniuerſaliter dicti in ↄſequentibꝰ libris. Et quia inter modos entis (vt patuit in q̄nto huius in capitulo de ente) duo ſunt modi parum ⁊ quaſi nihil de nomine et ratiõe entitatis accipientes. ſcꝫ ens ſm accidens. et ens rõnis qđ eſt verū ꝑpoſitionis. ſiue qđ dicit veritatē ꝑpoſitiõis Ideo ipſe phus primo anteq̄ determinet de ipſis modis entis vniuerſaliter dicti in ſeptimo ⁊ octauo ⁊ in aliis ↄſequentibꝰ libris. De illis duobꝰ modis in hoc ſexto ſe expedit. ↄſiderando circa iſtos duos modos entis ea que ↄſiderari poſſunt. et q̄ntum ↄtingit cõſiderare hos duos modos

Sciendū ſecūdo ꝙ ens ſm accidens dupliciter ꝑt capi. et ſimilis diſtinctio fieri poſſet de vero ⁊ falſo. Uno modo ens capi poteſt pro re ſubiecta huic intentiõi. ſcꝫ ens ſm acciñs. ⁊ iſto mõ entis ſm acciñs nulla eſt ſcientia potiſſime ↄſideratiua neq; iſta neq; quecūq; alia. Et h̄ modo accipiendo ens ſm acciñs ipm̄ reijcit phus a ↄſideratione huius ſcientie ⁊ etiā cuiuſcunq; alterius. et ſic ſolet dici ꝙ de ente ꝑ accidens nõ eſt ſcientia. et vt dictuꝫ eſt q̄nto huius ens ſm acciñs ita acceptuꝫ eſt ens aggregatum ex naturis diuerſoꝝ generū. ſicut dicit̄ homo albus aut albū muſicū. Et per hoc ꝑt haberi ſolutio ꝑme rõnis. q2 ↄmentator nõ ſic accepit ens ꝑ accidens. ſed accipit ſm ↄmunē rõnem ſiue intentõem. Alt ita ſecundo mõ poteſt capi ens per accidens. ſcꝫ q̄ntum ad ↄmunem rõnem. qđ eſt eē ſm acciñs. et q̄ntum ad hoc de ente ſm acciñs bene eſt ſcīa ⁊ ↄſideratio. ideo dr̄ phus in textu ꝙ de ente ſm accidens dōm eſt q̄ntum ↄtingit. id ē q̄ntum ↄſiderabile eſt. licet de ipſo nihil oſtendat̄ poſitiue. Et per hoc ſoluit̄ ſcđa rõ facta ante oppoſitū. licet em̄ multa demonſtrent̄ de ente ſm accidens ſub rõne ⁊ intētione ↄmuni. put ↄtingit. nõ tñ in q̄ntum eſt res ſubiecta de ipſo oſtenditur aliquid poſitiue. Unde circa ens ſm acciñs prout dicit hmõi intentõem ↄmunē tria manifeſtat phus in hoc ſexto libro. Primo que ſit cā entis per acciñs ſiue q̄uo habeat cām. Scđo que ſit eius natura. Et tercio oſtendit ꝙ illius nõ eſt ſcientia niſi prout contingit. His notatis ponitur

Concluſio Prima. de ente ſm acciñs q̄ntum ad ↄmuneꝫ rõnem et intentiõem huius qđ eſt eē ſm acciñs eſt ſcientia. Iſtam ↄcluſionē ſatis probāt rõnes ante expoſitū

Concluſio ſecūda. De ente ſm accidens accepto ꝑ re ſubiecta huic intentioni (que eſt ſm accidēs) nulla eſt ſcientia. Probat hanc ↄcluſionem phus ſigno et rõne. Signo ſic: quia nulla ſcientia quācūq; ſit diligenter inquiſitiua coꝝ que ad ipſam pertinent: ſiue ſit actiua. ſiue factiua. ſiue theorica reperitur aliquid dicere de ente ſm accidens. Et hoc declarat phs ꝑmo de factiuis ſcientijs ſeu artibꝰ. nam edificator domus ſm ſuā arteꝫ nõ facit omnia que accidere poſſunt domui facte. Similiter phs declarat in theoricis. geometria em̄ nõ ↄſiderat vtrū circulus ſit ligneus aut ferreus. que circulo accidunt. put ↄſideratur a geometria. nõ ↄſiderat etiā vtrū triangulus ſit eneus vel argenteus. q2 iſta ſibi accidunt et ſic inducendo per ſingulas ſcientias nulla repерit̄ facere mentionē de ente per accidens Rõne etiam ſic arguit̄ omnis ſcientia eſt ↄſideratiua eius qđ eſt ens ſm rem et nõ ſolū ſm rõnem: ſed ens ſm accidēs nõ eſt eſt ens ſm rem ſed magis ſm nomen tm̄. igitur non cadit ſub ↄſideratione alicuius ſcientie realis. Minor pꝫ. q2 vnūqđq; ſe habet ad eē ens ſignificatiue ſicut ſe habꝫ ad hoc ꝙ eſt vnū. ſed ex duobꝰ (quoꝝ vnū accidit alteri) nõ fit res vna. vt ex albedine et grāmatica nõ ꝑt fieri res vna. licꝫ bene fiat vnū ſm nomen pro quanto vnū ꝑdicatur de alio nomine. ſed nõ rõne. ergo ens ſm accidens nõ eſt ens. cū ens et vnū ↄuertant̄. et idem eſt homo ⁊ vnus hõ. vt in quarto huius dictū eſt. Unde ꝙ ex duobꝰ quoꝝ vnū alteri accidit nõ fiat vnū ſm rem manifeſtat phs in textu q2 vnius rei eſt vna generatio ⁊ corruptio. vt hõ eſt animal ⁊ hõ eſt riſibilis. eadem em̄ generatõne generant̄ et corruptiõe corrūpūtur. ſed entis ſm acciñs nec eſt generatio nec corruptio vna ſed plures. nõ em̄ eſt eadem generatio hominis et albi. q2 poteſt eē hõ etiā ſi nõ eſt albus. ſed non poſſet homo quin ſit riſibilis ⁊ animal. igit̄ hõ et animal ſunt aliqđ vnū ſimpliciter hoc eſt ſm rem. Et inde phs ↄmendat platonē dicens. ꝙ quodāmodo nõ male dicebat plato cū diceret ꝙ ars ſophiſtica verſatur circa nõ ens. eo ꝙ maxime ꝟſat̄ circa paralogiſmos. que ſunt apparentes ſyllogiſmi et nõ exiſtentes. ⁊ ſic iſꝫ ſm acciñs. Itē ſicut arguit phs in textu. omnis ſcientia eſt ↄſideratiua eius qđ eſt ſemꝑ aut frequenter. vt pꝫ ex ꝑmo poſterioꝝ. ſꝫ ens ſm acciñs nec eſt ſemꝑ nec frequenter ſed raro ſiue vt in paucioribꝰ. et ideo dr̄ eē extra ſemper et frequenter. et ita pꝫ ꝙ de tali ente nõ eſt ſcīa. Maiorē probat ſic phus. q2 nõ eſt poſſibile docere neq; doceri q2 non eſt ſemꝑ nec vt in pluribꝰ. q2 oportet illud (de q̄ aliquis docet̄ aut etiam qđ docet) eē diffinitū et determinatū aut per ſemper aut per magis. i. frequēter. ſicut ꝙ mellicratū ſit vtile febricitanti determinatū eſt ꝑ magis. i. frequenter. ⁊ ꝙ ſub cane ſiue canicula ſit frigus vel pluuia ⁊c̄ Itē arguit̄ ſic. omne qđ ſcitur hꝫ cām per ſe ſm quā ſcitur. q2 ſcire eſt rem per cām cognoſcere. ſed entis ſm acciñs nõ eſt cā per ſe. eo ꝙ nõ eſt effectus ꝑ ſe. q2 cā et effectus ꝑportionabiliter dicuntur. ergo de ente ſm acciñs (accepta pro re ſubiecta intentione ↄmuni) nõ eſt ſcientia. et ſic ↄcluſia eſt vera

Dubitat̄ Primo que ſit cauſa entis ſm acciñs. Reſpondet phs in textu per quādam diſtinctõem et dicit ꝙ eoꝝ (que ſunt quedā) ſunt ſemꝑ et ex neceſſitate et quedā vt in pluribꝰ. et quedā vt in minori parte. hoc eſt raro. que entia vocant̄ ſm accidens. et cū in his (que ſunt ſemꝑ ⁊ ex neceſſitate) non poſſit euenire illud qđ eſt ſm accidens. q2 iam non eſſet ſemꝑ. oporet illud (qđ eſt vt pluribꝰ) eē cām huius qđ eſt ſm acciñs. non quidem ꝙ ſit cā ꝑ ſe ſed per acciñs: et ita ens ſm acciñs eſt defectus q̄dam eius qđ eſt vt in pluribꝰ. Unde ſi nihil eueniret ſm accidens ſiue vt in paucioribꝰ nullū eſſet ↄtingēs vt in pluribꝰ. cū opponātur. imo om̄ia ſemꝑ ⁊ ex neceſſitate vno ⁊ eodem mõ euenirent. ſed q2 aliqua ſunt que eueniūt vt in pluribꝰ. ↄtingit circa ea euenire aliquid raro ſiue vt in paucioribꝰ. De ↄtingentibꝰ autē ad vtrūlibet ſatis notū eſt ꝙ nõ ꝑt eē cā entis ſm accidens: quia ad vtrūlibet ſe hꝫ. et q̄ diu ſic ſe hꝫ nullius eſt cā nec ꝑt eē. cū ſit vt ſic indeterminatū. cā aūt determinata debet eē in ordine ad ſuū effectū Si ꝓo querat̄ in quo genere cauſe ↄtingens vt in pluribꝰ debeat dici cā entis ſm acciñs. ſatis declaratū fuit in ſecūdo phiſicoꝝ. cum ageret̄ de caſu ⁊ fortuna. vbi dictū fuit ꝙ eſt in genere cauſe efficientis. que eſt cā extrinſeca. Et ſolutõe aūt huiꝰ dubij pretermiſſo ad aliud dubiū qđ fieri poſſet. ſcꝫ que ſit natura entis ſm acciñs. ⁊ hoc eſt ſcđm qđ phs in textu manifeſtat de ente ſm acciñs: Et dr̄ phus in textu ꝙ natura ipſius ē ꝙ nõ eſt ſemꝑ nec vt magis. i. vt in pluribꝰ. ſed qđ eſt in minori parte ſeu raro. ⁊ ſic natura entis ſm acciñs eſt eē raro. Et ipſius entis ſm acciñs ponit phs in textu multa exempla. que diſtinguuntur ſm ꝙ aliqua duo ꝑñt ſibi inuicem diuerſimode accidere. Poſſunt em̄ ſibi inuicem

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

accidere aliqua duo ꝑ hoc ꝙ ꝯcurrūt in eodem tpe. vt in eodem tpe ꝯtingit ꝙ ſol ſit in cane .i. ſub tali ſigno ⁊ ꝙ tēpus ſit frigidū ⁊ pluuioſum. Si eñ ſole exiſtente ſub cane eſſet calor ſeu eſtus hoc eſſet per ſe. q2 ſole exiſtēte ſub cane raro pluit aut fit frigus. ſicut p3 in diebꝰ canicularibus tpe eſtiuo. Vel ſibi inuicem occurrūt aliqua duo in eodem ſubiecto. vt albū ⁊ dulce in lacte. vel vnū ſubiectum per accñs reſpectu accidentis. vt hominē eſſe albū vel ꝯcurrūt aliqua duo in eadē cā agēte. vt ꝯtingit edificatorē ſanare. q2 idem agens eſt ⁊ edificator ⁊ medicꝰ vel ꝯcurrūt aliqua duo ſm accñs in eodē effectu. vt ſi coquus faciat pulmētū delectabile ⁊ alicui ſalubre licet amarum. Ex iſtis oībꝰ p3 que ſit cā entis ꝑ accidens. et q̄ ſit eius natura. et ꝙ de ipſo nō eſt ſciā vt accipitur pro re ſubiecta. et quot modis variant res in eſſe. ⁊ quot modis aliqua duo ſibi inuicē ꝯcurrere poſſunt ꝑ accidens ſed aliqui opinati ſunt ꝙ omnium eſt cā ꝑ ſe. et cā hoc ꝙ poſita cā neceſſe eſt effectū ſequi. Ex quibꝰ ſequit ꝙ omnia ex neceſſitate euenirent. ⁊ ſic tolleret ꝯtingens vt in pluribꝰ ⁊ ꝯtingens raro. et ſic nullū eſſet ens ꝑ accidēs. qđ eſt ꝯtra pꝰ determiatā. ideo hos errores reprobat phs in textu. Et circa hoc

Dubitat ſecūdo vtrū oīa que fiunt reducantur ad aliquā cām per ſe et qua de neceſſitate ſequit. Et videt ꝙ ſic. nam omnia (que fiunt) ſubſunt fato vel diuine ꝓuidentie. ſed vtrūq3 eſt cā per ſe eoꝝ que ſibi ſubdūtur ⁊ ex neceſſitate producūt ſuos effectus. eo ꝙ diuina ꝓuidētia eſt immutabilis ⁊ eterna. et ſimiliter motus celi (per quem fatū adminiſtrat his inferioribꝰ) inuariabilis eſt et vniformis. et per ꝯſequens omnia (que fiunt) habent aliquā cām ꝑ ſe ex qua de neceſſitate ſequūtur. et ſic omnia de neceſſitate eueniūt. et ꝑ ꝯſequēs nihil ꝯtingit ſm accñs vt aliqui antiquoꝝ opinati ſunt. In ꝯtrariū arguit ꝙ ſi oīa determinate ſubderent in ſuis effectibꝰ diuine ꝓuidentie. ſequeret ꝙ in rebꝰ nihil ꝯtingeret a caſu vel fortuna ſiue aliquo mō ꝑ accidens. et tolleret libertas arbitrij. que eſt dignitas hominū. nec oporteret ꝯſiliari neq3 addiſcere. ſed ſicut diſpoſitū eſt ſine humano opere aut ſine cauſis hoꝝ inferioꝝ omnia prouenirent. ſ3 iſta ſunt incōuenientia. ergo nō oportet reducere omnia immediate ad aliquā cauſam ꝑ ſe que neceſſario producat ſuū effectū. Pro declaratiōe iſtius dubij ſm mentem doctoris ſancti in ſcripto ſup textū metaphiſice eſt aduertendū. ꝙ q̄nto aliqua cauſa eſt altior. tanto eiꝰ cauſalitas ad plura ſe extendit. vt videmus in ciuilibꝰ. Habet eñ cauſa altior ꝓpriū cauſatū altius qđ eſt ꝯmuniꝰ et vt in pluribꝰ inuentū. ſed ordinatio (que eſt in effectibus ex aliqua cauſa) intantū ſe extendit q̄ntum ſe extendit cauſalitas illius cauſe. Omis eñ cauſa per ſe habet determinatos effectus. quos ſm aliquem ordinem producit. ſiue ſit cauſa naturalis ſiue ſit cauſa volūtaria. quia natura dirigitur per cauſam ſuperiorem que intellectualis eſt. et etiam agens voluntarium ſiue ſm ꝓpoſitum. et tamen manifeſtum eſt ꝙ aliqui effectus in his inferioribus relati ad aliquā cauſam inferiorem nullum ordinē habere videntur. ſed per accidens ſibi inuicē coincidūt ſi referantur ad cauſam ſuperiorem ordinati inueniunt et nō ſunt ꝑ accidēs ꝯiuncti. ſed ab vna cauſa ꝑ ſe ſimul producti ſunt. ſicut floritio huius herbe ⁊ illius ſi referātur ad particularem virtutem huius plante ⁊ illius nullum ordinem habere videntur. ſed magis per accidens eſt ꝙ hec herba florente illa floreat. q2 virtus huius herbe ſolum ſe extendit ad floritionem huius herbe ⁊ non alterius. ſed ſi ad virtutem corporis celeſtis (que eſt cauſa ꝯmunis et altior) referantur. hoc non eſt per accidēs ſc3 ꝙ hac herba florente illa floreat. ſed hoc ordinatū eſt ab aliqua cauſa ſuperiore ꝯmuni. que ſimul mouet hāc herbam ⁊ illam ad floritionem. Et ita poſſet exemplificari in omnibꝰ ſimilibꝰ Sicut ſi duo homines ſerui alicuius domini mitterentur ab eodem ad vnū certum locū ſibiipſis neſcientibꝰ. obuiatio amboꝝ in illo certo loco eſſet eiſdem per accidens. et tamen eſſet per ſe in ordine ad intentionem domini ipſius mittentis. Et multa ſimilia exempla poſſent dari. Ulterius eſt aduertēdū ꝙ in rebꝰ triplex cauſarū gradus inuenitur Et ꝓmo cauſa prima que eſt incorporea ⁊ immutabilis ſc3 diuina ꝓuidentia. ſub qua in ſecūdo ordine eſt cauſa incorruptibilis ſed tamen mobilis. vt eſt corpus celeſte cum ſuis motoribꝰ. ſub quo in tercio gradu ſunt cauſe corruptibiles ⁊ mutabiles. ſc3 in his inferioribus. Et iſte cauſe de tercio gradu ſunt particulares et ad ꝓprios effectus ſm ſuas ſpecies determinate. vt ignis generat ignem ⁊ homo generat hominem. et ſic de alijs ſm ſimilitudinē in ſpecie. Sed cauſa ſecūdi gradus (ſc3 in celeſtibꝰ) eſt vniuerſalior. et tamen quodammodo eſt particularis reſpectu prime cauſe. quia ſolum ſe extendit ad quoddam genus entium determinatum. ſc3 ad ea que per motum ꝑducūtur et fiunt. ⁊ ſic quodāmodo eſt vniuerſalis. quia non ſolum ad vnam ſpeciem mobilium ſe extendit ſua cauſalitas. ſed ad omnia que generantur corrumpuntur et alterantur circa orbem lune. et illud (qđ primo notū eſt) oportet eſſe cauſa ꝯſequenter mobilium. ſic ꝙ in iſto gradu cauſarum medio eſt ordo vt inferior a ſuperiore dependeat in mouendo. Sed cauſa primi gradus ſimpliciter eſt vniuerſalis et altiſſima. et effectus eius proprius ⁊ immediatus eſt eſſe. Unde quicquid eſt quocūq3 modo eſt ſub cauſalitate prime cauſe. Ex quibꝰ cauſarum ordinibus poteſt dici ꝙ ſi illa (que hic apud nos ſunt ꝯtingentia) reducantur ad cauſas proximas ⁊ particulares tñ. tunc inueniūtur multa fieri per accidens ꝓpter multa. Tum primo ꝓpter ꝯcurſum duarum cāruꝫ aut plurium. quarum vna ſub alia non ꝯtinet. Tum ſecundo ꝓpter defectum virtutis agentis cui accidit debilitas vt non poſſet peruenire ad finem intentum. Tum tercio ꝓpter indiſpoſitiōem que forte non recipit formā intentam ab agente. ſed formam alicuius alterius. Secūdo dicitur et dictis ꝙ ſi hmōi ꝯtingentia (que apud nos hic ſunt) reducantur vlterius in altiorem cām. ſc3 in cām celeſtem. multa hoꝝ inueniūtur non eſſe per accidens. quia licet cauſe particulares ſub ſe inuicem nō contineantur. tñ ꝯtinentur ſub vna ꝯmuni cā celeſti ad talem vel talem effectū mouente vt exemplificatum eſt de floritione duarū herbarum in eodem tpe. Ulterius aduertendū ꝙ licet virtus corporis celeſtis ſit incorruptibilis ⁊ impaſſibilis. et ita nullus effectꝰ inferioꝝ corporum poſſet exire ordinem cauſalitatis eius. quia tñ agit mouendo. ⁊ omne tale agens reqrit materiā determinatam et diſpoſitā ꝯtingere poteſt ꝙ in rebꝰ naturalibꝰ ſub virtute celeſti ꝯtentis ipſa virtus celeſtis aliqñ non conſequat ſuū effectū ꝓpter eiꝰ indiſpoſitionem. et hoc erit ꝑ accidens. ſicut oſtenſum eſt alis in ſecūdo phiſicorum de productione monſtroꝝ in natura. Et ex hoc notabili cū precedentibꝰ elicitur ꝙ licet multa videnť eſſe per accñs reducendo ad cauſas particulares ⁊ ꝓpinquas. tñ inue

niuntur non eſſe ꝑ accidens reducēdo ea in cām celeſtem tñ etiā in hac reductiōe inueniunt aliqua eſſe ꝑ accidens et raro eſſe. q2 q̄uis agens inducit effectū ſuū vt in pluribus. ⁊ nō ſequit ſemp. qđ ſc3 ꝓt deficere vt in paucioribꝰ vel raro. hoc eſt ꝑ accidens. Sed corpa celeſtia ſuos effectus inducūt in hec inferiora ſub eis ꝯtenta vt in pluribus ⁊ nō ſemp. qđ ꝯtingit precipue ꝓpter materie indiſpoſitionē. ergo ꝑ accñs eſt ꝙ ꝟtus celeſtis ſuū effectū nō ꝯſeq̄tur in his inferioribꝰ corpalibꝰ. ⁊ ita reſpectu huius cauſe celeſtis pñt aliqua inueniri eſſe ꝑ accñs. q2 ſc3 paſſum nō ꝓportionat agēti. Hoc etiā idem oſtendit in alijs a rebus naturalibꝰ. q2 in iſtis inferioribꝰ ſunt alique cauſe agentes que pñt ꝑ ſe agere abſq3 impſſione corporis celeſtis. cuiuſmodi ſunt aīe rōnales. quas ꝟtus celeſtis in mouēdo nō attingit niſi forte ꝑ accñs .ſ. ꝑ immutatōē corporis qđ ſubijcit corpi celeſti. q2 corpa ſibi inuicē ſubordinant. et ꝯñt ꝑ immutatōēs virtū ſenſitiuaꝝ aīe q̄ ſunt in organis corporeis. cuiuſmodi ſunt ſenſus exteriores ⁊ interiores. ⁊ ꝓcipue fantaſia q̄ nō recipit ſolū ab impſſione corpoꝝ celeſtiū. ſed etiā diuerſa ⁊ etiā q̄nq3 inordinata. Sz tñ ipſa anima (q̄ intellectualis eſt ſm eſſentiā ſuā ⁊ ſm vires ſupiores q̄ ſunt intellectus ⁊ volūtas) ſemp h3 liberū dominiū ſupra motus ⁊ paſſiōes ptis ſenſitiue. Illa ergo (que per accñs fiūt ab aīa rōnali put nō inſequtur inclinatōēm ptis ſenſitiue. ſed put agit ex ꝓpoſito ⁊ ſm voluntatē deliberatā) non pñt de ꝑ ſe fieri ſm reductōēs ad virtutē celeſtē. cum nō ſubdant illi ꝟtuti. ſed libero arbitrio. qđ immediate ſubditur deo Et ſic p3 ꝙ in naturalibꝰ ⁊ volūtarijs aliqua ſunt per accñs ꝑ ꝯpatōēm ad cauſas primas. que etiā ſunt ꝑ accñs ⁊ nō ꝑ ſe reſpectu ꝟtutis celeſtis Et et hoc elicit ꝙ poſitio fati (vt placet Boetio .q̄ eſt quedā diſpoſitio inherens rebus mobilibꝰ inferioribꝰ ex actiōe corporis celeſtis) nō remouet oīa ea q̄ ſunt ꝑ accñs apud nos Ulterius aduertendū. ꝙ ſi iſta ꝯtingentia (q̄ apud nos fiunt) reducant in cām altiſſimā .ſ. in diuina ꝓuidentiā nihil inueniri poterit qđ exeat ordinē eius. cum cauſalitas eius ſe extendat ad oīa que quocūq3 mō hñt eſſe. q2 primū quod attingit eſt eſſe. ſub quo oīa alia ꝯtinent. eſſe eñ eſt primū in quacūq3 re. nec eñ poteſt hmōi cauſalitas altiſſima impediri ꝑ indiſpoſitionē ſuſcipientis. q2 ipſa materia ⁊ eius diſpōnes nō exeunt ordinem illius agentis ꝓmi. qđ eſt agens ꝑ modū dantis eſſe ⁊ nō ſolum ꝑ modū mouentis ⁊ alterātis. cuiuſmodi ſunt corpa celeſtia. Non eñ poteſt dici ꝙ materia ꝓſupponatur ad eſſe. ſicut ad motum ꝓſupponit tanq̄ eius ſubiectū. ymmo ipſa materia eſt ꝓs eſſe rei. et ſic ꝓducitur a ꝓmo agente ꝓducentis eſſe ꝑ modū emanationis. iuxta illud dem in libro de cauſis. ꝙ primū rerū creataꝝ eſt eſſe Sicut ergo ꝟtus alterātis ⁊ mouētis nō impedit ex eſſentia motus aut termino eius ſed ex ſubiecto qđ preſupponit motui. ita ꝟtus dans eſſe nō impeditur a materia vel a quocūq3 qđ ꝯcurrat q̄litercūq3 ad eſſe rei. eo ꝙ nihil ꝓſupponit ipſi ꝟtuti. ſed totū quod eſt in re ſiue ſit potētia ſiue actus ab ea datur ⁊ ꝓducitur. ⁊ ſic nullum impedimentū patitur Ex quo ꝓt dici. ꝙ nulla cā agens ꝓt eſſe in iſtis inferioribꝰ. q̄ ordini ꝓme cauſe non ſubdat. Elicitur etiā ſecūdo. ꝙ oīa (que hic fiunt put ad cām diuinā referunt) inueniunt ordinata ⁊ nō ꝑ accñs exiſtere. licet ꝑ ꝯpatōēm ad alias cās ſub prima cauſa exiſtentes ꝑ accidens inueniūtur q̄nq3 eſſe. Sic igit ꝟndetur ad dubium. ꝙ in iſtis inferioribꝰ nihil inuenit temere ꝯtingere aut fortuite reſpectu prime cauſe. cū omnia ſue ꝓuidentie ſubdant. ⁊ omnia reducant ad ipſam primā cauſam tanq̄ ad cām per ſe. licet multa caſualiter et fortuite fiant in ordine ad cauſas ꝓximas ⁊ ꝑticulares. ⁊ hoc mō debet intelligi dem phi in textu. ꝙ nō omnia (que fiunt) habent cauſam per ſe. loquitur eñ de cauſa ꝓxima ⁊ ꝑticulari. reſpectu cuius effectus ſortitur iſtas denoīationes. ſc3 ꝑ ſe vel accidens cōtingenter vel necārio. ⁊ ſic de ſimilibꝰ denoīationibꝰ. Sed ex hac denominatione ⁊ reſpōſione ſuboritur aliud dubium. cum omnia (que fiunt apud nos ⁊ in hoc mūdo) reducant in diuinā prouidentiā vel in fatum vt in cām ꝑ ſe. put ſupius dem eſt. quō ergo ſaluari poterit. ꝙ nō omnia ex necitate eueniant. ⁊ ꝙ a rebus nō tollatur ꝯtingentia. Ad dubium licet iam reſpōſum ſit implicite. et primo ꝑ ea que dicta ſunt de fato. oſtēſum eſt etiā ꝙ licet corpora celeſtia ⁊ eorum motus ⁊ actōēs inquantū in ipſis eſt neceſſitatē habeant. tñ effectus eoꝝ in his inferioribꝰ pñt deficere ꝓpter indiſpōnem recipientis ⁊ materie. vel etiā propter libertatem anime rōnalis. que liberā habet electōēm ꝯſequendi vel nō ꝯſequendi inclinatōēs motus vel paſſiones ptis ſenſitiue. que ſuos effectus ꝓducit nō ex impſſione corpoꝝ celeſtiū in corpus humanū neceſſario ꝑ ſe. licet hoc quādoq3 ꝯtingat ꝑ accidens. ſed hmōi ꝯtingēter ꝓueniunt. quia poſitio cauſe celeſtis non eſt poſitio talis cauſe ad quā de neceſſitate ſequatur talis effectus quia agit vt in pluribꝰ ſolū. ⁊ nō ſemp ⁊ neceſſario ſimpliciter loquendo. vt ſupius dem eſt. Sed de ꝓuidentia diuina eſt maior difficultas in hac materia. eo ꝙ falli nō poteſt. ⁊ ita videtur ꝙ duo ſint impoſſibilia .ſ. ꝙ aliquid ſit ꝓuiſum ⁊ ꝙ non fiat. ſed ſic eſt ꝙ omnia q̄ in mundo eueniunt ſunt a deo prouiſa. cui nihil eſt occultū. ergo videtur ꝙ omnia ꝓueniāt neceſſario. ⁊ ſic nō in ordine ad fatum ⁊ corpora celeſtia ⁊ ad liberū arbitrium noſtrū. tñ bene in ordine ad diuinam prouidentiā Pro ſolutiōe et declaratiōe huius difficillimi dubij aduertendū eſt. ꝙ ex eadē cauſa dependet aliquis effectus ⁊ omnia ꝑ ſe accidentia eius. Sicut eñ homo eſt a natura. ita etiā a natura habet ꝙ ſit riſibilis ⁊ diſcipline ſuſceptibilꝭ ⁊ hmōi. Ex quo patet. ꝙ ſi ſit aliqua cauſa q̄ non faciat hominē ſimplr. ſed ſolum facit hoīem talem vtputa politicū aut hmōi. non facit hoīem ſimpliciter. ſed ſolum facit hominē ciuilem aut hmōi. ſicut magiſter vel doctor facit homines litteratos. hmōi aūt cauſa non facit per ſe accñtia hominis. vtputa nō facit hoīem riſibilem aut ſuſceptibilem diſcipline. ſed ſolum vtitur illis ꝑ ſe accidentibꝰ vt politicus ad hoc ꝙ faciat hominē politicum vel ciuilem preſupponit a natura illam hominis ꝓprietatem. ſc3 ꝙ homo ſit naturaliter ſuſceptibilis diſcipline. ⁊ ea vtitur ad hoc ꝙ homo ciuilis efficiatur Conſtat aūt ꝙ ens inquantū ens in creatis habet cām. ſ. ipſum deum. ideo etiam omnia accidentia entis inquantū ens (de quorū numero ſunt neceſſariū ⁊ contingens) ad diuinam ꝓuidentiam pertinet tanq̄ ad cauſam ſuam immediatam que cum ente (quod eſt primus effectus dei) ꝓducūtur Sic igitur diuina ꝓuidentia non facit ꝙ aliquid ſit ens in cōtingentia vel neceſſitate preſupponendo ipſam. ſed ipſa dat cōtingentiam ⁊ neceſſitatem cum entitate. Et ſm hoc ꝙ vnicuiq3 rei dare voluit cōtingentiam vel neceſſitatem prouidit ſibi de medijs. ſc3 de cauſis ꝓximis in ordine ad illam contingentiam vel neceſſitatem. ex quibꝰ de neceſſitate vel ꝯtingenter ſequitur. Sic igitur cum de diuina ꝓuidentia loquimur ad producendū ali

quid ſiue ad ꝓuidendũ. non eſt dicendũ ſolum a deo aliquid eſſe ꝓuiſum vt ſit vel etiã vt ↄtingenter ſit vel neceſſario. quia dans formã ſimul dat cõſequentia ad formam ſi neceſſario ſequant ipſam. hoc eſt ꝙ ſint per ſe accidentia eius. ⁊ ideo non ſequitur ꝙ ſi diuina ꝓuidentia ſit cauſa per ſe eorum que ſibi ſubdũtur. ⁊ ſic poſita cauſa cauſa ꝙ omnes effectus ſint neceſſario. ſed neceſſarium eſt effectus ꝓuiſos eſſe cõtingentes vel de neceſſitate ꝓut premiſum eſt. ⁊ hoc ẽ ſingulare ⁊ ſpeciale in hac cauſa. ſ. in diuina ꝓuidentia. quia relique cauſe que create ſunt non cõſtituunt legem neceſſitatis ⁊ cõtingentie. ſed vtũtur ea vt conſtituta a ſuperiori cauſa. Ex ſic patet ꝙ cauſalitati cuiuſlibet alterius cauſe ſubdũtur ſolum ꝙ eius effectus ſit. ſed ꝙ ſit ↄtingenter vel neceſſario hoc dependet ex cauſa altiori. que eſt cauſa entis inquãtũ ens ſicut dictum eſt. ⁊ ideo ab ipſa prima cauſa ordo neceſſitatis vel ↄtingentie in rebus euenit. ſed non ab alijs cauſis ſecũdis. et per hoc facile eſt ſoluere rõnem factam in principio dubij. Nam vnuſquiſqꝫ effectus ſm ꝙ eſt ſub rõne ⁊ diſpoſitione diuine ꝓuidentie inuenitur neceſſitatem quandã habere. Et ſic bene ſequitur. quod ꝓuiſum eſt a deo fiet ſiue cõtingenter ſiue neceſſario. ⁊ ita cõtingit ꝙ hec cõditionalis eſt vera. ſi a deo aliquid eſt ꝓuiſum hoc erit. ſed non opoꝛtʒ propter hoc dicere ꝙ erit dicere ꝙ neceſſario erit. niſi forte neceſſitate cõſequentie quia omnis cõditionalis vera eſt neceſſaria. ſed ibi quandoqꝫ eſt neceſſitas cõſequentis. et quãdoqꝫ non ſm ꝙ a ſm ꝙ a deo ꝓuiſum eſt. qui attingit a fine vſqꝫ ad finem fortiter. ⁊ diſponit omnia ſuauiter. hoc eſt ſm exigentiã cuiuſlibet. Ex ſic patet in materia de predeſtinatiõe. ꝙ bene ſequitur ſi aliquis eſt predeſtinatus ſaluabitur neceſſario. ſcʒ ex neceſſitate cõſequentie. ⁊ ex neceſſitate cõſequentis in ordine ad diuinam ꝓuidentiam predeſtinãtem. ⁊ tamẽ non eſt neceſſitas cõſequentis in ordine ad liberum arbitrium noſtrũ diuinam ꝓuidentiam ↄtingenter ꝓſequendo. ſed ſm ꝙ aliquis effectus accipitur ſub ordinatione cauſe proxime. Sic nõ ſequitur ꝙ omnis effectus ſit neceſſarius. ſʒ aliquis effectus eſt neceſſarius et aliquis cõtingens ſm exigentiã ſue cauſe. ⁊ quia effectus in ſuis proprijs naturis aſſimilant cauſis proximis non aũt cauſis remotis. ad quaꝝ conditõem pertingere non poſſunt. ideo ſimplicit loquendo illi effectus debent dici neceſſarij. qui cauſam proximã habent neceſſariã. et cõtingentes qui contingentẽ habent cauſam. Ex quibꝰ omnibꝰ patet. ꝙ non omnia (que hic inferius fiunt) habent cauſam proximã per ſe. ſed quedam fiunt per accidẽs ſcʒ caſus ⁊ fortuna. vt patuit Patet vlterius. ꝙ omnia (que hic inferius fiunt) reducunt in aliquã cauſam vniuerſalem per ſe. quedam ſcʒ in cauſam celeſtem. omnia tamen in diuinam prouidentiã Patet vlterius. ꝙ licet diuina ꝓuidentia ſiue fatũ ſeu cauſa corporis celeſtis ſint cauſe per ſe eoꝝ que ſibi ſubduntur. non tamẽ propter hoc tollitur cõtingentia a rebus contingentibꝰ. ⁊ ſic non eſt verum quod quidam antiqui dixerunt. ꝙ poſita quacũqꝫ cauſa per ſe neceſſe eſt effectũ ſequi. cũ effectus poſſit impediri ſub quacũqꝫ cauſa creata Patet etiã ꝙ in ordine ad diuinam prouidentiã nihil inuenitur eſſe ꝑ accidens cum nihil poſſit ſubterfugere cauſalitatẽ eius. ⁊ cum nihil preſupponat in actiõe ſua. ſed omnia ꝓducit a prima potentia vſqꝫ ad vltimũ actum incluſiue. ⁊ hoc de ſecundo articulo Rõnes ante oppoſitũ ſolute ſunt in primo articulo. ⁊ auctoritas poſt oppoſitũ eſt pro dictis

Uod aũt vt verum ens: ⁊ nõ ens vt falſum. quoniã ſm cõpoſitionem ⁊ diuiſionem. totaliter aũt circa partitionẽ ↄtradictionis Verum quidem enĩ affirmatõem ↄtradictionis. verum quidem enĩ affirmat: in compoſito habet: generatõem vero in diſiuncto. ſʒ falſum huius partitionis contradictionũ. Quõ aũt quod ſimul aut quod ſeparatim intelligere accidit alius ſermo. Dico aũt quod ſimul ⁊ ſeparatim non vt eo ↄſequenter. ſed in vnum aliquid fieri. Non eſt enĩ verum ⁊ falſum in rebꝰ vt quod quid bonũ ⁊ verum. quod aũt malũ falſum. ſed in mente circa vero ſimplicia. ⁊ quod eſt nec in mente eſt. igit quecũqꝫ opoꝛtet ſpeculari circa ſic ens ⁊ non ens. poſterius ꝑſcrutandum eſt. Quoniã autem cõplexio et diuiſio in mente ⁊ non in rebus: quod aũt ita ens alterum ens a ꝓprijs. Aut enĩ quia quod quid eſt. aut quia quale. aut quia quãtum. aut ſi quid aliud copulat aut diuidat in ens quod quid vt accidens. et quod vt verum ens pretermittendũ. Cauſa aũt huius quidem indefinita. illius vero mentis aliqua paſſio. ⁊ vtraqꝫ circa reliquum genus entis. et non extra oſtendũt aliquam entitatẽ aliquam naturam entis. Quapropter ea quidem pretermittant. perſcrutande vero ſunt ipſius entis cauſe ⁊ principia. inquãtum ens. Palam aũt in quibꝰ determinauimꝰ quotiens vnũquodqꝫ dicit quia multiplicitur dicit ens. ſignificat enĩ hoc quod quid eſt.

Queritur Tercio. vtrum ens quod eſt verum ſit de ↄſideratiõe metaphiſice Arguit ꝙ ſic auctoritate phi in quarto huius. ⁊ etiã in ſecũdo dicentis. ꝙ hec ſcia inter ceteras maxime debet vocari ſcia veritatis ergo habet ↄſiderare de ente quod eſt verum. Et cõfirmatur ſic argumentũ. qꝛ vt habetur in eodẽ ſecũdo eadẽ ſunt principia eſſe rei ⁊ veritatis eius. ſed metaphiſica inquirit ꝓncipia ⁊ cauſas eſſe rei. vt patet in tercio huiꝰ ergo etiã inquirit cauſas veritatis. qꝛ ens ⁊ verũ ↄuertunt. ergo ens (quod dr verum) eſt de ↄſideratiõe metaphiſice. In oppoſitũ eſt phs in vltio caplo huius ſexti

Sciendum Primo. ꝙ poſtqꝫ phus determinauit de quodã modo entis ꝓut ens dicitur ſm accidens reijciendo ipm a principali ↄſideratione huius ſcientie. Cõſequenter hoc idem facit de quodã alio modo entis. ꝓut ens dicit verum ⁊ non ens ſibi oppoſitum dr falſum. ſic intelligendũ eſt ꝙ omnis alius modus entis preter iſtos duos modos eſt de cõſideratione metaphiſici.

Sciendum ſecũdo. ꝙ cum quelibet cognitio ꝑficiatur per hoc ꝙ ſimilitudo rei cognite eſt in cognoſcente. ꝑfectio rei cognite conſiſtit in hoc ꝙ intellectus cognoſcens habet ſimilitudinẽ forme predicte Ex hoc aũt ꝙ res cognita habet formã ſibi debitam ⁊ determinatã ad extra dicit eſſe bona. ⁊ ex hoc ꝙ aliquem defectũ habeat dicit mala. Sic eodẽ modo ex hoc ꝙ cognoſcens habet ſimilitudinẽ forme rei cognite dr habere veram cognitõem. et ex hoc ꝙ deficit a tali ſimilitudine dr habere falſam cognitionẽ. ſicut ergo bonum dicit ꝑfectiõem que eſt in re. et malum dicit imꝑfectiõem ipſius rei. Ita nomen veri deſignat ꝑfectiõem que eſt in cognitiõe. ⁊ falſum imꝑfectionem oppoſitã Ex quo habetur vt patet in textu ꝙ ſicut bonum et malum ſunt in rebus. ita verũ ⁊ falſum ſunt in intellectu

Sciendum tercio. ꝙ licet in cognitione ſenſitiua poſſet eſſe ſimilitudo rei cognite. tñ ad ſenſum non pertinet cognoſcere ipſã. ſed ſolum intellectus ipſam cognoſcit. et ideo licet ſenſus de ſenſibili poſſet eſſe verus. veritatem tamẽ non cognoſcit ſenſus. ſed ſolum intellectus. ſ. cognitione formali cognoſcendo rõem veri. ⁊ ideo dicit phs in textu ꝙ verum ⁊ falſum ſunt in mente

Sciendum quarto. ꝙ licʒ intellectus habeat apud ſe ſimilitudinẽ rei cognite ⁊ rõnes incompletoꝝ concipiat non tamẽ propter hoc de ipſis diiudicat in ipſa appꝛehenſione. ſed ſolum hoc facit dum componit vel diuidit ita ꝙ due ſunt operationes ipſius intellectus. vt habetur tercio de anima. quaꝝ prima eſt ſimpliciũ apprehenſio. et ſecũda eſt cõpoſitio vel diuiſio Cum enĩ intellectus cõcipit hoc quod eſt animal rõnale mortale habet apud ſe ſimilitudinẽ illius. ſed tamẽ non cognoſcit ſe hmõi ſimilitudinem habere niſi cũ iudicet cõponendo eſſe animal rõnale. ⁊ ideo in hac ſola operatione intellectus (que eſt in ↄpoſitione vel diuiſione eſt veritas vel falſitas. ſm quã operationẽ non ſolum intellectus habet ſimilitudinẽ rei intellecte. ſed etiã per hmõi ſimilitudinẽ reflectit ſupra ſe. ⁊ ſupra rem obiectiue cognoſcendo ⁊ iudicando de re cuius eſt ſimilitudo. Ex quibꝰ patet. ꝙ veritas formalit non eſt in rebus. ſed ſolum in mente. Patet etiã ꝙ veritas non eſt cõpletiue in ſola ſimplici apprehẽſione intellectus. ſed magis in cõpoſitione Et accipitur ibi veritas non ꝓut eſt virtus moralis. ſm quã aliquis homo dicit verus in dictis vel factis ſuis. ſed ꝓut res dicit vera per ↄformitatẽ ad intellectum iudicantẽ ita ↄceſſiſſe ſicut eſt in re. Et ſolet ſic diffiniri veritas. eſt adequatio rei ⁊ intellectus in cognitione ſpeculatiua. vel intellectus ⁊ rei in cognitione practica. vt dictum fuit in ſecundo ⁊ quarto huius

Sciendum quinto. ꝙ ſi res aliqua dicatur falſa. aut etiã diffinitio rei. hoc non eſt niſi in ordine ad affirmationẽ vel negationẽ ſm ↄpoſitionẽ intellectus vel diuiſionem Unũ dicit res quãqꝫ falſa aut quia non eſt omnino ſicut dr ꝙ dyameter eſt cõmenſurabilis coſte quadrati. quod eſt falſum ⁊ impoſſibile. aut quia eſt ens quoddã quod natum eſt videri aliud qꝫ ſit. vt fantaſma in ſomnis. ⁊ his duobꝰ modis res dr falſa vt dcm fuit i vltimo caplo quinti. Silr diffinitio quãqꝫ dicit falſa. qꝛ nullius eſt diffinitio. vt animal inanimatũ. vel qꝛ aſſimilat alteri qꝫ rei cuius eſt. vt ſi attribuat animal rõnale bruto. Et in omnibꝰ his modis manifeſte patet ꝙ falſum in rebus vel diffinitionibꝰ non dr niſi rõne falſe enũciatiõis de ipſis. Et ſilr dicit de vero. nam res dr vera que habet propriã formam. q̃ ei debetur in eſſe. ⁊ diffinitio vera dr que vere competit rei cui aſſignat. vt animal rõnale homini Et ſic patʒ qualiter verum ⁊ falſuʒ non dicunt de rebꝰ aut diffinitionibꝰ niſi in ordine ad affirmatõem vel negationem. quia vt iam dcm eſt verum ⁊ falſum formalr ſunt in cõpoſitione ⁊ diuiſione intellectus. ⁊ ſecũdario ⁊ tanqꝫ in ſigno ſunt in ↄpoſitione ⁊ diuiſione vocis. ⁊ a re dependent tanqꝫ a cauſa.

Sciendum ſexto. ꝙ nihil ꝓhibet verum dici quoddã bonũ. ſm ꝙ intellectus cognoſcens poteſt accipi vt res quedã. res aũt inquantũ entitatẽ habet bona eſt. ⁊ ideo ſicut quelibet alia res extra aĩam dicit bona ſua ꝑfectione. ita intellectus cognoſcens dr bonus inquãtũ ꝑficitur veritate. Ex quibꝰ patet. ꝙ cum verũ ⁊ falſum (q̃ ſunt obiecta cognitiõis)ſint in mente. ⁊ bonũ ⁊ malum(que ſunt obiecta appetitus)ſunt in rebus. Sicut enĩ cognitio ꝑficitur per hoc ꝙ res cognite ſunt in cognoſcẽte. ita appetitus ꝑficitur ꝑ ordinem appetẽtis ad res appetibiles. vt dicebat in primo notabili. His notatis ponit

Concluſio Reſpõſiua. ꝙ ens (quod ẽ verum ſiue quod dr verus) excludendũ eſt a ꝓncipali cõſideratione huius ſcientie. Probat phus. quia ↄpoſitio et diuiſio (in quibꝰ eſt veritas ⁊ falſitas) ſunt in mente et nõ in rebus. ergo illud quod eſt ita ens ſicut eſt videlicʒ in tali ↄpoſitione aut diuiſione eſt aliud ab his que ſunt propria entia extra animã exiſtia. que ꝓprie cadunt ſub ↄſideratione huius ſcientie. que realis eſt vt ſupra dcm eſt. ⁊ per ↄſequẽs tale ens (quod non eſt reale ſcʒ verum et falſum in ↄpoſitiõe ⁊ diuiſione intellectus ↄſiſtens) nõ eſt de ↄſideratione huius ſcientie. Et in hac rõne eſt ſollicite aduertendũ. ꝙ licet in rebus inueniatur aliqua cõpoſitio veritatis. ipſa tamẽ efficit vnam rem ſolum. quã intellectus accipit vt vnum ſimplici cõceptione. ipſa tamen ↄpoſitio vel diuiſio (qua intellectus cõdiuidit ſua concepta)eſt tñ in intellectu ⁊ non in rebus. Et nõ dicit vnum tñ. quia conſiſtit in cõparatione duorum conceptoꝝ. ſiue illa a parte rei ſint diuerſa. ſiue vnum ⁊ idẽ ſint ſm rem. nam intellectus formando ↄpoſitionẽ quandoqꝫ vtitur vno vt duobus. dicendo hõ eſt homo. Sic ergo patet. ꝙ talis cõpoſitio vel diuiſio (in qua eſt veritas vel falſitas) eſt ſolum in intellectu formaliter ⁊ non in rebus. Ad hoc etiam oſtendendũ aliam rõnem aſſignat phus in textu tam de ente ſm accidens. qꝫ de ente quod eſt verum. oſtendẽdo ꝙ non ſunt entia a parte rei formaliter loquendo. quia vtrumqꝫ eſt circa reliquũ genus entis. ſcilicet circa ens per ſe. ⁊ neutrum eoꝝ oſtendit quicquã entis extra animã exiſtentis. Et hoc primo patet de ente per accidens. quia cauſat ex concurſu accidentali duoꝝ vel plurium rerum extra animam exiſtentium. quarũ quelibet eſt ens per ſe. ſicut album muſicum dicit duo coniuncta per accidens. Et licet ſit ens per accidens. ⁊ non habeat cauſam determinatã vnam

tamen vtrumq; ꝑ ſe acceptum eſt ens per ſe. ⁊ habet cauſam determinatã. ⁊ hoc materialiter accipiendo. Similiter etiam intellectus noſter cõponit ⁊ diuidit res que ſub predicamẽtis ꝯtinentur. ⁊ talis ꝯpoſitio aut diuiſio non habet aliquã materiã entis realem. ⁊ ſic tale ens nõ cadit ſub ꝯſideratione ꝑ hic realis ꝑ ſe. Et ex quib⁹ patet ꝙ ſi determinent̃ ſufficienter modi entis ſm ſe. qui modi ſunt decem ꝑdicamenta. ⁊ etiã alij duo modi qui ſunt actus ⁊ potẽtia. vt patuit in quinto huius caplo de vno ſatis erit determinatũ de ente quod eſt ſm accidens. et de ente quod eſt verum. inquantum hec ad illa reducunt̃. ⁊ ideo iſti duo modi entis ſunt ꝑtermittendi a principali ꝯſideratione huius ſcientie. ſ. ens ſm accidens. q2 cauſa eius eſt indeterminata. ⁊ ens quod eſt verum. q2 cauſa eius eſt aliqua paſſio mentis humane. ſ3 opatio intellectus cõponentis ⁊ diuidentis. cuius opationis quo ad eius ſubſtantiã conſideratio ꝑtinet ad ſciam de intellectu. vt patet tercio de anima. ſed ad logicã pertinet quãtum ad modum recte ꝯponendi ⁊ diuidendi. Et ideo non pertinet ad iſtam ſciam ex principali cõſideratione. Sed circa predicta in textu mouet ph's vnum dubium videlicet verum intellectus cõponendo ⁊ diuidendo ſimul aut ſepatim intelligat. que componit ⁊ diuidit Ad hoc reſpondet ph's in textu ꝙ determinatio huius dubij ad alium ſermonẽ pertinet. hoc eſt ſub alia ꝯſideratione tractari debet. ⁊ ſatis dcm̃ fuit in quarto huius ꝙ qui intelligit ſiue plura ſiue vnum ꝑ modum vnius ipſa intelligit. Et ideo dicendũ eſt breuiter ad dubium ꝑ pſenti. ꝙ ea (que intellectus cõponendo aut diuidẽdo ſimul aut ſepatim intelligit) ꝑ modum vnius intelligit. ⁊ non eo modo ſimultatis quo dicuntur ſimul illa que ſe habent ꝯſequenter. ymmo intelligit ea ſimul eo modo ſimultatis quo dicũtur ſimul illa ex quib⁹ fit vnum. quia ex illis ſiue directe ſiue reflexe fit vna ſpẽs qua talia intelligit. Et ſic patet reſponſio ad quitum.

Ad rõnes ante oppoſitum. Ad primũ dicit̃ ꝙ hec ſcientia dr̃ ſcientia veritatis. que conſiderat verum materialr̃ ⁊ non formaliter. ſm ꝙ res dicit̃ verum quando habet formã quam nata eſt habere. ⁊ diſpoſitiones ſequentes ⁊ habitus ꝓficientes Et res dicit̃ falſa ꝑ oppoſitum. ⁊ hec eſt materialis conſideratio in qua veritas formaliter accepta fundatur in ordine ad intellectum iudicantẽ ſic eſſe ſicut eſt a parte rei. ⁊ per hoc dr̃ verum vel falſum. quod eſt in cõpoſitione vel diuiſione ipſius intellectus. Et hec de queſtione ⁊ ꝑ cõſequens de toto ſexto libro metaphiſice Ariſtotelis

Incipit ſeptimus liber metaphiſice

Ens dicitur multiplr̃ ſicut diximus in his q̃ de quotiens. Significat enĩ hoc qđ quid eſt. ⁊ hoc aliqđ. illud vero qđ quale. aut quantũ aliorũ. aut aliorũ vnũquodq; ſic ꝑdicamentorũ totiens aũt de ente dicto palã. que via horum primũ ens quod quid eſt qđ ſignificat ſubam. Nam qñ dicimus quale qđ. hoc autẽ bonum aut malum. ſed non tricubitũ aut hoiem. quãdo vero qđ eſt. nec album. nec calidum. nec tricubitũ. ſed hoiem aut deum. Alia vero dicũtur entia eo ꝙ taliter entis. hec qđem qualitates eſſe. illa vero q̃ntitates. alia paſſiones. alia aliud qđem tale Vñ ⁊ vtrũq; dubitabit' aliquis. vtrũ vadere ⁊ ſanare ⁊ ſedere vnũquodq; ipſorũ ſit ens aut nõ ens Silr̃ aũt ⁊ in alijs talib⁹. nihil enĩ ipſorũ nec ſm ſe aptũ natũ. nec ſeparari poſſibile a ſubſtãtia: ſed magis ſiquidẽ vadens entiũ eſt aliquid ⁊ ſedens ⁊ ſanãs. Hec aũt apparent magis entia. quia aliqđ eſt ſubiectũ ipſis determinatũ. hec aũt eſt ſubſtãtia ⁊ vnũquodq;. quod qđem in cathegoria tali apparet bonũ aut ſedens non ſine hoc dicit̃ palã ergo quia ꝓpter eam ⁊ illorũ ſingula ſunt Quare primo ens ⁊ non ſm ens aliquid. ſed ens ſimpliciter ſubſtantia vtiq; erit. Multipliciter quidem igitur dicit̃ quod primũ. ſed ſubſtantia omniũ primũ ratio eſt ⁊ noticia. et tempore. aliorũ enĩ cathegreumatũ nullum eſt ſepabile: hec aũt ſola ⁊ rõne. Hoc primũ necẽ eſt in vniuſcuiuſq; rõne ſubſtantie rõnem eſſe. ⁊ ſcire tũc ſingula maxime putamus. Qñ quid eſt hõ cognoſcimus. aut ignis magis q̃ quale. aut quantũ. aut vbi. qñ tunc horũ eorundẽ ſingula ſcimus. qñ quid eſt ipm quale aut q̃ntum ſcimus. Et qđ olim ⁊ nunc ⁊ ſemꝑ qđ eſt

et ſemper dubitatũ qđ ens. hoc eſt que ſubſtãtia. Hoc enĩ hi quidem vnuʒ eſſe dicũt. illi vero plura q̃ vnum. et hi finita qđem. illi vero infinita: quapropter nobis maxime et primum ⁊ ſolum vt eſt dicere de ſic ente ſpeculandum eſt quid eſt. Videtur autẽ ſubſtantia exiſtere maniſeſtiſſime quidẽ corporib⁹. vnde animalia ⁊ plante et eorũ partes ſubſtantias eſſe dicimus ⁊ naturalia corpora. vt ignem aquã et terraʒ. ⁊ talium ſingula quecunq; et partes eorũ. aut ex his ſunt. aut partib⁹. aut omnibus. aut celum ⁊ partes eius aſtra et luna et ſol. Utrum vero hec ſole ſubſtantie ſunt: aut et alie. aut horuʒ qđem nullum. altere autẽ quedam perſcrutãdũ eſt. Videntur quibuſdaʒ corporis termini. vt ſuperficies linea. et punctus et vnitas eſſe ſubſtantie magis q̃ corpus ⁊ ſolidum. Amplius preter ſenſibilia hi quidem non opinant̃ aliqđ eſſe talium. illi vero plura magis entia ſempiterna. vt plato ſpecies ipſas. et mathematica duas ſubſtantias. Terciũ vero ſenſibiliuʒ corporum ſubſtantiaʒ. Sʒ leucippus plures ſubſtantias ab vno incohoans et principia cuiuſlibet ſubſtantie. aliud quidem numerorũ. aliud aũt magnitudinũ. deinde aie. et hoc modo ꝓtendit ſubſtantias. Quidã vero ſpecies ⁊ numeros eandẽ habere dicunt naturã. alio vero habita lineas ⁊ ſuperficiẽ vſq; ad primã celi ſubſtantiam et ſenſibilia. De his igit̃ qđ dicit̃ bñ aut nõ bñ. et q̃ ſunt ſubſtãtie. et vtruʒ ſint aliq̃ preter ſenſibiles aut nõ ſunt. et iſte quõ ſunt. ⁊ vtrum eſt aliqua ſeparabilis ſubſtantia. ⁊ q̃re quomõ. aut nulla preter ſenſibiles perſcrutandum deſcripſimus primo ſubſtãtiaʒ quid eſt.

CIrca initiũ ſeptimi libri metaphiſice Ariſto. Querit̃ primo vtrũ ſubſtantia ſit prior accidente tpe diffinitione et cognitione ſeu noticia. Arguit̃ primo ꝙ non. q2 ſi ſic ſubſtantia et accidens ꝯpatur adinuicem oporteret ea eſſe eiuſdem ſpẽi. Ea enĩ que debent adinuiceʒ comparari oportet ꝙ cõueniant in ſpecie: vt dicit̃ ſeptimo phiſicorũ. igit̃ ſubſtãtia non debet dici prior accidente Sc̃do ſic. ſi ſubſtãtia eſſet prior accidente tpe ſequeret̃ ꝙ ante tempus eſſet tempus cuʒ omĩs ſubſtantia creata de qua eſt ad ꝓpoſitum ſit ⁊ fuerit ſemper in tpe. ergo ſubſtãtia non eſt prior accidente tpe igit̃ ⁊c. In oppoſitũ eſt ph's in principio huius ſeptimi vbi ſic dicit̃ multipliciter qđem igit̃ dr̃ qđ primũ. ſʒ ſub̃a eſt oim rõe noticia ⁊ tpe. Pro viſione

Sciẽdũ Primo ꝙ intentio ph'i in hoc ſeptimo libro eſt. ꝙ inter omĩa entia de quib⁹ dicit̃ ens ſubſtantia eſt principalius ens. Et ideo in eo principaliter reſeruatur natura entis. Et ex quo infert ph's ꝙ cognitio ſubſtantie eſt principalior inter cognitiones entis et principaliter ſpectat ad primam ph'iam determinare de ſubſtantia cum determinet de ente inquantum ens. Et autem ſubſtantia ſit principalius ens immo etiã ens ſimpliciter. ſic patʒ q2 cum querit̃ de aliquo quid eſt Verbi gratia de ſorte vel de homine nõ rñdet̃ ꝙ eſt albus vel calidus. ſed ꝙ eſt homo vel animal rõnale. et cũ querit̃ qualis rñdet̃ ꝙ eſt alb⁹ vel calidus vel aliquid hmõi. ⁊ ꝑ cõſequens ſignificat ens abſolutum ſimplr̃. ſed qualitas ⁊ q̃ntitas ſiue cetera entia ſignificãt ens. nõ ꝙ ſint ꝑ ſe ⁊ ꝓpter ſe. ſed ens qđ habet attributõem ad ſubſtantiam.

Sciendũ ſc̃do ꝙ iſtud interrogatiuũ quid querit ſubſtantiã et naturaʒ rei abſolute. ideo illud qđ ꝯuenienter reſpõdetur ad queſtionẽ factã ꝑ quid eſt ens abſolutuʒ ⁊ ſimplr̃. ideo cũ ad interrogatõem factã ꝑ quid ſecũdẽ ſubſtãtie rñdeat̃ differẽtia ſubſtãtialis ſequit̃ ꝙ ſit ens abſolutum ⁊ ſimplr̃ ⁊ ꝑ ſe. ſed cum quale querat nõ ſubſtantiã rei. ſed aliqđ qđ eſt circa ſubſtantiã qđ eſt tanq̃ diſpoſitio vel modus eius. ſeq̃tur ꝙ illud ꝑ qđ ꝯuenienter rñdet̃ ad queſtionẽ factã ꝑ quale nõ eſt ens niſi quia modus ſeu diſpoſitio ſeu paſſio ipſius entis principalis qđ eſt ſubſtãtia dicit̃ ens ſeu potius diſpõ entis. Et ex q̃b⁹ infert ph's in textu ꝙ alia dicunt̃ entia eo ꝙ taliter entis hec qđem qualitas illa vero q̃ntitates ⁊c. q̃ſi diceret. Accidẽtia nõ dicunt̃ entia ſʒ ſũt modi entis qđ eſt ſubſtan

Sciendū tercio. ꝙ cū nihil reperiat̄ vniuoce dictū in decem predicamentis ſed ꝑ prius ens dicit̄ de ſubſtantia ſequit̄ ꝙ quidditas ꝑ prius dicit̄ de quidditate ſubſtā/tie ꝙ̄ de quidditate accītiū. ideo ꝓprie et principaliter de ſubſtantia aliqua interrogamus q̄d eſt: ꝛ deinde trāſfert̄ talis interrogatio ad ea que ſunt diſpōes ſubſtātie

Sciēdū quarto. ꝙ accītia nō ſunt entia ſimplicit̄ q: vt habet̄ i textu multi dubitauerūt vtꝝ abſtracta talia ſicut albedo nigredo ſignificēt entia. ꝛ viſuꝫ eſt multis ꝙ nō eo ꝙ accītia nō poſſunt ſepari a ſuo ſubiecto ꝛ iō ſignificare nō pñt niſi abſtracte alr̄ talis ſignificatio eēt falſa. Et hec dubitatio oſtendit ꝑ modū ſigni ꝙ accītia nō ſunt entia niſi q: ſtꝫ entis ita ꝙ nō ſunt principia entia ſed dicuntur entia inq̄ꝫtum habēt attributōeꝫ ad principale ens qd̄ eſt ſubſtantia.

Sciendū quinto ꝙ cū modus ſignificandi ſequatur modū intelligendi ſequit̄ ꝙ illa q̄ poſſunt vera intellectione intelligi poſſunt etiā vera ſignificatōe ſignificari. ſed ſic eſt cū ens in accidentib' habeat eſſentiaꝫ diſtinctaꝫ a ſubſtantia intellectus pt̄ intelligere ipm̄ accīs ſimplici intellectu diuidente .ſ. ꝙ accidens nō habeat eſſe in ſub/iecto. Et ex quo ſequit̄ ꝙ accīs vera ſignificatōe ſignificat̄ abſtracte ſine ſubiecto. nec vult phs ꝙ talia abſtracta ſignificent non entia. ſed poſuit hoc in dubio ſm̄ opinionē antiquorū aliquorū circa hāc materiā dubitātiū. His notatis ponitur.

Concluſio

Reſſiua ſubſtātia prior eſt accīte diffinitione pꝫ concluſio. q: manifeſtum eſt ꝙ indiuiduū ſubſtantie prius eſt ꝛ principalius ens ꝙ̄ in/diuiduū accītis vt pꝫ ex diffinitione ſubſtantie poſita in predicamentis. ꝛ ꝑ ꝯñs quidditas ꝛ eſſentia indiui/dui de genere ſubſtātie eſt prior ꝛ principalior q̄dditate et eſſentia indiuidui de generib' accītium ſꝫ ſic eſt ꝙ ſe/cunde ſubſtātie q̄ ſunt in primis cū ꝯuenienter rn̄deant ad queſtioneꝫ ꝑ quid de prima ſubſtantia ſunt de quidditate et eſſentia prime ſubſtātie. et ꝑ ꝯñs ſecunde ſubſtantie precedūt genera ꝛ ſpēs de generibus accidentium ꝛ ſunt principaliora entia ſm̄ q̄dditates eoꝝ. diffinitio autē dicit quidditatē rei. ergo ſubſtātia eſt ſm̄ diffi/nitōem prior ipis accītib'. Et quo ſequit̄ ꝙ etiā ipa eſt prior cognitōne. q: ſicut ſe hꝫ res in eē ſm̄ quādaꝫ ordinem. ita ſe debēt habere in cognitōne cū cognitio noſtra dependeat a re. Sequitur etiā vlterius ꝙ ſubſtātia prior eſt accīte tpe q: nō eſt neceſſe in ſimplici apprehenſione intellectus ꝙ cognita quidditate ſubſtantie ſimul cog/noſcat̄ natura accītis. et ſic cognitio ſubſtātie p̄cedit co/gnitōem accītis ſeu p̄cedere pōt licet forte ſimul ſint in ꝯpoſitione et diuiſione q̄ eſt ſecūda opatio intellectus. Ex quib' infert ꝯmētator ꝙ cū omnib' ſit manifeſtum ꝙ prima ſubſtātia eſt ſuba etiā ſecūde ſubſtātie ſūt ſub/ſtātie. q: videlicet ſunt de q̄dditate ꝛ eſſentia p̄me ſube. Ubi vlterius aduertendū eſt. ꝙ prima ſuba eſt magis ſubſtātia ꝙ̄ ſecūda quo ad aliq̄d hoc eſt in ſubſtādo. q: plurib' ſubſtat ꝛ p̄ncipalius. Et quo ad aliq̄d ſecunda ſuſtātia eſt magis ſubſtātia ꝙ̄ prima inq̄ꝫtuꝫ dicit eſſentiaꝫ rei diffinitōe notificatā. Ex q̄bus omnib' patet ꝙ ſuba eſt prius et principalius ens accīte. et cū prius ſit equocū ſeu analogū trib' modis (vt declaratū ē) ſuba ſic prior accidente eſt ratione ſeu diffinitione noticia ſiue cognitōne ꝛ tpe ſicut dictū fuit in ꝯcluſiōe. Etiā ꝙ ſuba ſit prior diffinitōne ſic probat̄ q: accītia ſi diffiniant̄ co/plete ꝛ ꝑfecte diffiniunt̄ ꝑ ſubſtātiā a qua dependet et habent eſſe. q: ſicut ſe habet res ad eſſe ita ad cognoſci: Sed ſic nō eſt de ſubſtātia. q: nō neceſſario diffinit̄ ꝑ accidens eo ꝙ nō habet eſſe ab accīte. ꝛ ita ſubſtātia p̄cedit accīs diffinitione ſeu noticia et etiā tpe. q: ſupra dictū eſt ſola ſubſtantia ſeꝑabilis eſt ab alijs entib' ꝛ alia nō poſſunt ſepari ab ea. ergo p̄cedit illa tpe vt pꝫ in ſimplici intellect' apprehenſione. Uñ maxime vnūq̄dq ꝙ cognoſcimus cū ipm̄ cognoſcimus ſm̄ ſubſtātiam ꝛ non qñ cognoſcimus ipm̄ ſm̄ ſua accītia. qd̄ non ꝯtingeret niſi eſſentia rei magis declararet ipm̄ eſſe ꝙ̄ accītia ipſius rei. ꝛ ita ſubſtātia rei clarior ē ꝛ notior accidēte. Nec illud eſt cōtra dictū phi in de aīa vbi dicit ꝙ accītia magnā ptē ꝯferunt ad cognoſcendū qd̄ q̄d eſt. Nec etiā ꝯtra hoc ꝙ noſtra cognitio incipit a ſenſu q̄ ſenſus habent accītia ꝓ obiectis. q: alia eſt cognitio quo ad nos ꝛ cognitio ſimpliciter dicta: vt alias dictū eſt. vnde accidentia ſunt nobis bene notiora. ꝛ primo ꝓceſſu ꝛ prima cognitione ſed poſtꝙ̄ intellectus attigit ex cognitōe ac/cidentiū ad cognitōem principioꝝ alicuius ſubſtantie fundat ſe in conſideratione principiorū illius ſubſtantie ꝯſiderando ꝙ huiuſmodi principia nō cauſant̄ ab accidētib' ſed potius ecōtra videlicet ꝙ ſunt cā accītium. iō ꝯſequēter intellectus redit ad cognitōem accidentium ex cognitione principioꝝ ſubſtātie. Et iſte ꝓceſſus eſt ꝓpter q̄d que magis declarat rem ꝙ̄ primus proceſſus q̄ dicit̄ q̄a eſt. et ideo ſimpliciter loquēdo ſubſtantia prior eſt accīte. Et etiam quo ad nos q̄ꝫtuꝫ ad ſcōm ꝓceſſum. licet nō q̄ꝫtum ad acceptionē in primo proceſſu cognitionis noſtre. Circa predicta

Dubitatur

Quo ſubſtātia prior eſt accīte tpe cū impoſſibile ſit aliquā ſubſtātiaꝫ eſſe ſine accīte ſiue tpe. Ad hoc rn̄det ꝯmentator diſtinguendo de accīte. q: qddā eſt ꝯnaturale ꝛ aliud nō. ſicut albedo nō eſt ꝯgnaturalis homini. Et tunc dicit ꝙ q̄libet ſubſtātia eſt prior accīte qd̄ nō eſt ei ꝯnaturale capiendo ſubſtātiā ꝓ ſubſtātia ꝯpoſita ex materia ꝛ forma ſiue ex actu ꝛ potentia. ꝛ ſir̄ q̄libet ſubſtātia capiendo ſubſtātiaꝫ ꝓ materia ſubſtātie ꝯpoſite. ſic eñ p̄cedit tēpore q̄dlibet accīs cōnaturale ipius rei ꝯpoſite cuius materia eſt pars. ꝛ ſic rn̄det ꝯmētator Auerrois. Et lꝫ iſta reſponſio videat̄ vera tñ apparet ꝙ ſit diminuta eo ꝙ nō declarat ꝙ ſubſtātia ſimpliciter prior eſt omni ac/cidente. ſed ſolum q̄libet ſubſtātia eſt prior accīte ꝯmuni ſiue non ꝯnaturali ꝛ nō accīte ſimplr̄. Et iō aliter reſpōdet Albertus in ꝯmēto ſuo. ꝙ ſubſtātia pt̄ capi dupliciter. Uno modo vt eſt natura ſimplex et hoc modo eſt vbiqꝫ ꝛ ſemꝑ. ꝛ ſic etiā eſt añ tps ꝛ locū et ꝑ ꝯñs āte oīe accīs licet ſubſtātia ſit in tpe cū accīte ſi ꝯſideret̄ in ſuo eſſe ꝯpoſito. Et licet iſta reſponſio ſit vera nō tñ videt̄ eſſe de mente phi ꝓbantis ſic ſuā intētioneꝫ de ꝓprietate ſubſtantie. q: hec ſola ſubſtātia ſeꝑabilis eſt ab alijs ꝛ alia nō ſunt ſeꝑabilia ab ea. et ſic loquit̄ de ſuba ſm̄ eē et nō vt eſt natura ſimplex. vt dicit Albertus. Et iō alij dicūt aliter. q: prima cā (q̄ eſt prima ſubſtantia) ſepat̄ ab oñi accīte ꝛ precedit oīe accīs duratōne: et ſic eſt verū ꝙ ſubſtātia in aliquo precedit oīe accīs tēpore .ſ. duratione. Sed hec rn̄ſio nō videt̄ ꝓcedere cum mēte phi. q: ipe dicit ſimplr̄ ꝙ ſubſtātia eſt prior acci/dente tpe et nō loquit̄ de prima cā aut cauſis ſecundis et ideo magis videt̄ eſſe dicendū cuꝫ doctore ſancto ꝙ

ſubſtantia eſt prior accidente quo ad ſimplicem intellectus apprehenſionem diffinitione ꝛ cognitione et tpe vt ſupius declaratū eſt. ſed quo ad ſcōam opatōem intel/lectus q̄ eſt ꝯpoſitio et diuiſio q̄ fit in tpe ꝛ duratōe. tñ rn̄ſio ꝯmētatoris nō eſt ſpernēda q̄ capit tps ꝓprie ꝛ nō ꝓ q̄cunqꝫ duratōe. Et cū dicebat̄ ꝯtra ipm̄ ꝙ ipe declarat illud eſſe de ſubſtātijs generalib'. Illud veruꝫ eſt et bñ q: ſolū ipe ſubſtātie ſunt in tpe ꝓprie loquēdo ꝛ alie ſunt in euo et eternitate de quib' non intendit phs cum omnia ad motū referat cuius tempus eſt menſura

Ad ratiōes

Ante oppoſitū ad p̄mā dicit̄ ꝙ bene ꝓbat ipa rō ꝙ ſubſtātia ꝛ accīs non ꝯpant̄ ꝯparatione proprie dicta de qua loq̄tur phs ſepti/mo phyſicoꝝ. ſed nō de ꝯparatione q̄ fit int̄ prius ꝛ poſterius q̄ maxime repit̄ inter analogata ꝛ nō inter vniuo/ca. Secūda ratio ſoluta eſt in vltimo dubio.

Dicit̄ aūt ſubſtantia ſi nō multiplicius de quatuor maxime. etenī qd̄ q̄d erat eſſe ꝛ vniuerſale ꝛ genus videt̄ ſubſtātia cuiuſqꝫ eē. Et quartū hoꝝ ſubiectū. Subiectū vero ē de quo aliū dicunt̄. ꝛ illud ipm̄ nō adhuc de alio ꝓpter qd̄ primū de hoc determinandū eſt. maxime nāqꝫ videt̄ eſſe ſubſtātia ſubiectū primū. Tali vero modo q̄daꝫ materia dicit̄. ꝛ alio modo forma . Tercio modo qd̄ ex his. Dico āt materiā q̄dē es. formā āt figurā ſpēi. qd̄ āt ex his ſtatuā totā. Quare ſi ſpēs materia eſt prior ꝛ ma/gis ens ꝛ ipo qd̄ ex vtriſqꝫ prior erit ꝓpter eandeꝫ rōem. Nūc q̄dē igit̄ tipo dictū eſt q̄d ſuba q: ꝙ nō de ſubiecto ſed de quo alia. Oportet āt non ſolū ita. nō eñ ſufficiens ipm̄ hoc manifeſtuꝫ eſt. Materia ſubſtantia fit. ſi eñ non ipa q̄ eſt alia diffugit. a lijs eñ ablatis nil apparet remanens. naꝫ alie q̄dem ſunt corpoꝝ paſſio/nes ꝛ factione ꝛ potentia. longitudo vero latitudo ꝛ ꝓfunditas q̄ꝫtitates quedam ſunt. ſed nō ſubſtantia. Quātitas eñ non ſuba ſed magis inſunt hec ipa primuꝫ illo mō eſt ſuba. At ꝟo ablata lōgitudine. latitudie ꝛ ꝓfundo nihil videmus remanēs niſi ſi q̄d eſt determinatuꝫ ab alijs. Quare materiā neceſſe eſt videri ſolā ſubſtātiā ſic intendētib'. Dico āt materiā q̄ ſm̄ ſe. nec q̄d. nec q̄ꝫtitas. nec aliud aliq̄d dr̄. q̄b' ē ens determinatū. Eſt eñ q̄ddā de quo p̄dicat̄ horū q̄dlibet. cui eſt eſſe alterꝝ ꝛ cathegoriarū vnicuiqꝫ. alia nāqꝫ de ſubſtātia p̄dicant̄ hec vero de materia. Quare qd̄ ē vltimū ſm̄ ſe. neqꝫ q̄d. neqꝫ q̄ꝫtitas. neqꝫ aliud aliq̄d ē. neqꝫ ita qꝫ negatōes. etenī erūt hec ſm̄ accīs. Ex his eñ ſpeculātib' accidit ſubſtantiā eſſe materiā. Sed ipoſſibile etenī ſeꝑabile ꝛ hoc aliq̄d in/eſſe videt̄ maxime ſubſtantie. quapropter ſpēs ꝛ ex ambob' ſubſtantia videbit̄ eſſe magis ꝙ̄ materia. Attñ eaꝫ q̄ nunc ex ambob' ſubſtātiā. Dico āt eaꝫ q̄ ex materia ꝛ forma dimittendū poſterior eñ eſt ꝛ apta. Manifeſta āt aliq̄liter et materia: de tercia aūt ꝑſcrutandū. hec nāqꝫ maxime dubitabit̄. Cōfitent̄ auteꝫ ſubſtantie eſſe ſenſibiliū quedā. quare querēdū in his prius. Qm̄ aūt in principio diuiſimus q̄t deter/minauimus ſubſtantiā ꝛ hoꝝ vnde videt̄ eſſe ſpeculandū eſt de ipo. prope eñ ad traſcēduꝫ ad qd̄ notius eſt. Diſciplina eñ ita fit oīb' ꝑ min' nota nature ad nota magis. et hoc opus ē. queādmodū in actib' facere ex vniuſcuiuſqꝫ bonis totaliter bona vnicuiqꝫ bona. ſic ex ipi/us notiorib' q̄ nature q̄deꝫ nota ipi nota. que āt ſimplr̄ nota ꝛ p̄ma multo min' debilit̄ nota et parū aut nihil entꝫ hñt. attñ ex male q̄dē noſcibilib' ipſi aut noſcibilib' q̄ oīno noſcibilia noſcere tentādū ꝓcedētes ſic dictū ē ꝑ hec ipa

Querit̄

Secūo. vtꝝ materia ſit ſubſtantia. Et arguit̄ ꝙ non. q: qd̄ eſt in potētia ad aliquid nō eſt illud. ſicut qd̄ eſt in potentia albū nō eſt albū. ſꝫ materia eſt in potentia ad ſubſtantiaꝫ videlicet ad formā ſubſtantialeꝫ igit̄ ꝛc.

Secūo ſic inter ens ꝛ non ens nō cadit mediū ſm̄ reꝫ ſed materia cuꝫ ſit ꝓpe nihil. vt dicit ꝯmentator eſt mediuꝫ q̄ddā inter ens ꝛ nihil qd̄ eſt non ens. ergo nihil eſt et ꝑ ꝯſequens non eſt ſubſtātia. In oppoſitum eſt philoſophus in textu. Pro reſponſione eſt

Sciendū

Primo. ꝙ poſtꝙ̄ phs oſtēdit in principio huius ꝙ q̄dditates ſubſtantie precedūt q̄dditates accidentiū ꝛ ſunt principaliora entia. Conſequē/ter determinādꝫ eſt de illis q̄dditatib'. et q: fuit diffi/cultas apud antiquos quid eſt ſubſtantia reꝝ ſenſibiliū ꝛ q̄ ſunt eaꝝ principia ꝛ diuerſimode diuerſi locuti ſunt. Quibuſdā dicentib' ꝙ tota ſubſtantia rerū ſenſibiliuꝫ et naturaliū eſt materia. Alijs āt dicentib' ꝙ ſufficiens

et linee ⁊ vnitates ſunt principia ſenſibiliuȝ alijs ſꝫ pre
ter ſenſibilia ponentibus ideas. Et ſic multiplicitate fuit opi
niones. ideo de huiuſmodi opinionibus (q̄ ſint vere ⁊ q̄ nō)
videndū eſt ⁊ vtrū ſint aliquę ſubſtantię preter materiā
aut nō. et ſi ſic. quō ſunt ⁊ iſtud fuit motū in quibuſdaȝ
Sciendū ſcḋo ꝙ ſubſtantia (queſtionibus in tercio libro
maxime dr̄ quatuor modis vt dr̄ in textu. Vno modo
ideȝ eſt qḋ qḋ erat eſſe ſiue quidditas rei aut eſſentia ſiue
natura. Alio modo capit̄ vt idē eſt qḋ vniuerſale ſiue ge
nus qḋ eſt ſubſtantia ſuoꝝ inferiorū. Tercio modo capit̄
p̄ genere ſm ꝙ p̄dicat̄ in eo qḋ qḋ eſt. Quarto mō ca
pit̄ vt eſt ſubiectū de q̄ alia dicunt̄. ſꝫ ipm̄ nō dr̄ de alio.
⁊ de iſto vltimo mō prius determinatū eſt. q2 oēs opi
nantes loquētes de ſubā reꝝ cōuenīūt ī hoc ꝙ iſte res ſen
ſibiles ſunt ſubſtantię. ideo ab iſto vltimo mō tanꝙ noto
oibus inchoādū eſt q̄rendo qḋ eſt quidditas huius rei ſen
ſibilis ſiue eſſentia ſiue qḋ eſt p qḋ dr̄ ſubſtantia. vtꝝ ſcꝫ
ſit materia vel forma vel q̄ntitas vel aliqḋ aliud. Nō eñ
de hac q̄ſtione q̄rit̄ eodē modo ſicut ī phyſicis. q2 in phy
ſicis q̄runt̄ principia rei naturalis ſeu mobilis ſm ꝙ na
turalis aut mobilis eſt. et ideo talis q̄ſtio inducit in cōſide
ratōem materię inq̄ntuȝ ſubſtat formis naturalibus ⁊ in
cognitōem formę inq̄ntum eſt natura: et in cognitōem
p̄mi motoris inq̄ntuȝ hꝫ ordinē ad mobilia. vt habetur
vltimo phyſicoꝝ. q2 nō arbitramur ſcire res naturales in
q̄ntuȝ hmōi. niſi cognoſcamus cāas eaꝝ. hoc eſt vniuer
ſaliores. de quaꝝ numero maxime eſt primus motor. Sed
q̄ſtio hic inducta alio modo q̄rit de p̄ncipijs iſtaꝝ rerū
ſenſibiliū videlicet inq̄ntuȝ ſunt ſubſtantię et ideo talis q̄
ſtio inducit nos ad cognoſcendū primā materiā ⁊ vlti
mā formā ſubſtantię. et p̄mā formā ⁊ vltimū finē alicuius
ſubſtantię q̄ quidē prima forma ⁊ vltimus finis eſt pri
ma cauſa q̄ eſt exēplaris oīm reꝝ in creatis et ita p̄ſens
q̄ſtio nō inducit in cōſiderātōeꝫ primę cauſę vt eſt p̄mus
Sciendū tercio. ꝙ ſubſtantia (motor: ſicut in phyſicis
vltimo modo dr̄ tripliciter. q2 vno modo dicit̄ materia.
alio modo dicit̄ forma. et tercio modo dr̄ cōpoſitū ex his
Dicit̄ aūt materia quodāmodo ſubſtantia. q2 non eſt
ſubſtantia niſi p hoc ꝙ eſt ſubiecta formę ⁊ ideo dr̄ forma
magis ſubſtantia q̄ materia. put ſubſtantia dr̄ vel a ſub
ſtantādo. q2 illud dr̄ magis ſubſtantia qḋ eſt magis ens.
Sed cū forma ſit actus ſiue in actu. ⁊ materia ſit potē
tia ſequit̄ ꝙ forma eſt magis ens. ⁊ ſic magis ſubſtantia
ens eñ imponit̄ ab actu eſſendi. Et eadē rōe ſequit̄ ꝙ for
ma eſt magis ſubſtantia q̄ cōpoſitū qḋ includit materiā.
et ideo in p̄dictis modis ſubſtantię dr̄ ꝙ materia eſt quo
dāmodo ſubſtantia. Sed de forma ⁊ de cōpoſito dr̄ ꝙ
alio et alio modo dr̄ ſubſtantia. q2 forma dr̄ ſubſtantia eo
ꝙ dat eſſe cōpoſito. ⁊ cōpoſitum dr̄ ſubſtantia. q2 reſultat
ex materia ⁊ forma. Et licet forma ſimplr̄ loquēdo ſit
magis ſubā q̄ materia tñ primo aſpectu manifeſtius ē
ꝙ materia magis eſt ſubā q̄ forma. q2 p̄mo aſpectu ap
paret ꝙ ſi reſolueret̄ aliqua ſubā materialis ſublatis eius
paſſionibus ⁊ potentijs ⁊ ceteris qualitatibus ⁊ q̄ntitatibus.
puta longitudine latitudine ac p̄funditate de q̄bus non
eſt dubiū ꝙ ſunt ſubē nō remanebit niſi ipa materia cui
immediate inſunt dimēſiones q̄ntitatiuę videlicet longi
tudo latitudo ⁊ p̄funditas. ⁊ ſic ſequit̄ ꝙ materia ſola ē
ſubā iſtius rei ſenſibilis. ⁊ ſic vlterius ſequit̄ ꝙ maxime
eſt ſubā: Et p̄bat̄ ſic. q2 qḋ vltimo manet in reſolutōne
ſubſtat maxime oibus ſed qḋ maxime ſubſtat maxime ē
ſubſtantia cū ſubā q̄ſi dicat̄ a ſubſtando ⁊ illud qḋ ma
xime ſubſtat oibus alijs eſt cauſa. quare alia exiſtūt ⁊ hūt

eſſe ⁊ ſm qḋ eſt cauſa oīm eſt maxime ens. ⁊ p ꝯñs ma
xime ſubā. Primō eñ argumēta apparētia ſunt. ⁊ ideo
dicendū eſt ad illa. q2 prima rō ſolū p̄bat ꝙ materia ſep
abilis eſt ſm rōem. ſꝫ nō ſm eſſe. nō tñ ſequit̄ ꝙ ſi intelle
ctus ſm talē rōem ipam cognoſcat entitatiue ⁊ nō ſup
ficialiter. ꝙ cognoſcat eā niſi in analogia ad formā cum
de ſe nō hꝫ eſſe ſed ſolū p formā ⁊ a modo eēndi accipit̄
modus intelligendi. et ideo ex illa rōne magis cōcludit̄
oppoſitū q̄ p̄poſitū. ſcꝫ ꝙ nō eſt maxime ſubſtantia eo ꝙ
indiget ad ſuppius eſſe oibus alijs cum ſit in pura poten
tia. ſed ſi eēt maxie ſubā nō indiget alijs vt ſit ſꝫ potius
alia indiget ea. eo ꝙ ſubſtat oibus. q2 forma ſubalis que
recipit̄ in eā dat ſibi eſſe ⁊ nō recipit ab ea. eſſe nec etiam
ipa materia eſt cauſa accñtibus ꝙ habeant eſſe niſi p for
mam. et ideo cū vlterius dicebatur ſic qḋ maxime ſub
ſtat maxime eſt ſubā. Reſpōdet̄ ꝙ in ſubā poſſunt duo
cōſiderari. ſcꝫ ordo que denotat̄ p hoc ꝙ dicit̄ ſub. q2 ſub
ſtantia cōponit̄ a ſub et ſto ſiue ſiſto. et quo ad hoc dicitur
in p̄dicamētis. ꝙ prima ſubā maxime eſt ſubā. q2 maxi
me eſt inferius in ordine p̄dicabiliuȝ ⁊ ſubicibiliū ⁊ ita
materia prima in ordine rerū naturaliū cū ſit ſubiectum
totius edificij naturalis in ſubā eſt ſtare ſiue ſiſtere ⁊ q2
forma eſt eſſentia cuius actus eſt dare eſſe oibus inq̄ntum
eſt qḋdam diuinuȝ et radius q̄dam intellectualis. ideo
forma magis ſtat in entitate et verius dicenda eſt ens
q̄ȝ materia. et p cōſequēs magis ſubā q̄ȝ materia.

Concluſio

Materia p analogiā dici
tur ſubſtantia. Patet cō
cluſio ex diſtinctiōe hic an
poſita. Ex dictis p̄ꝫ ꝙ forma cū ſit magis ens q̄ȝ ma
teria eſt ſimpliciter manifeſtior: licet primo aſpectu ſiue
ſupficialiter materia videat̄ notior in ſua ſubſtantialita
te ſiue quo ad q2 eſt licet non quo ad quid eſt: Et iſtud
eſt ſatis notū ex opinionibus antiquoꝝ prius poſitis con
ſiderantiū ſolū materiā ⁊ non formā niſi accñtalē. Ex
dictis etiā elici p̄ꝫ ꝙ cōpoſitū eſt notius q̄ȝ materia aut
forma noticia cōfuſa ſiue ſupficiali ſꝫ nō p̄fundata in pri
cipijs intrinſecis q̄ cognitio dicit̄ determinata ⁊ diſtinc
ta vt alias declaratum fuit in prohemio phyſicoꝝ. Ex di
ctis oibus p̄ꝫ quot modis dicit̄ ſubſtantia in cōi. ⁊ quō de
quarto modo eſt ad propoſitū in inueſtigatione quiddi
tatis rei ſubſtantialis: et quō talis ſubſtantia dr̄ de mate
ria forma ⁊ cōpoſito. ⁊ quō ſimplr̄ forma eſt magis ſub
ſtantia q̄ȝ materia ⁊ cōpoſitū q̄ȝ materia. ⁊ ſic ſubſtantia
dr̄ analogice ⁊ p prius de forma et deinde de compoſi
to et vltimo de materia.

Ad rationes

Ante oppoſitū ad p̄mā
dicit̄ ꝙ cū actus ⁊ poten
tia ſunt eiuſdeȝ generis
ſequit̄ ꝙ ſi materia ſit in potentia ad actū que eſt de gñe
ſubſtantię ꝙ eſt aliquo modo ſubſtantia. Et cū ſic argue
bat̄ qḋ eſt in potentia ad aliqḋ nō eſt illud. Dicit̄ ꝙ ve
ruȝ eſt nō eſt illud ad qḋ eſt in potētia. q2 materia (q̄ eſt
in potentia ad formā) nō eſt ipa forma. ſꝫ habet ordinē
et analogiā ad illaȝ. et hoc ſufficit. Ad ſcḋam dicitur
ꝙ r̄ndendū eſt ex diſtinctōe entis ⁊ nō entis. q2 ens pōt
capi vel pro ente in actu ſolū vel pro ente in actu ⁊ potē
tia ſimul. et cū dicit̄ ꝙ materia eſt non ens. verū eſt quia
nō eſt ens actu eſt tñ ens in potentia. Et qñ dicit̄ ꝙ in
ter ens ⁊ non ens nō cadit mediū verū eſt ſed inter ens
actu et nō ens ſimpliciter bene cadit mediū qḋ eſt ma
teria: Nec p̄pter hoc eſt mediū inter cōdictoria vt alias
declaratum fuit eo ꝙ cōtradictoria debent eſſe cōſidera

terminorū per additionem negationis ⁊ non diuerſoruȝ
T primo dicemus de eo quidem logice
q̄d eſt qḋ quid erat eſſe vnūqḋq̄ qḋ dicit̄
ſm ſe. Non eñ eſt tibi eſſe muſicum. Non eñ
ſm teipm̄ es muſicus qḋ eñ ſm teipm̄. neq̄ in
hoc eſſe. nō eñ qḋ ita ſm ſe vt ſupficiei album
q2 non eſt ſupficiei eſſe albū eſſe. At vero neq̄
qḋ ex vtriſq̄ ſupficiei albe eſſe. quare q2 adeſt
hoc. in qua igit̄ nō erit ratione ipm̄ dicēte ipm̄
hec ratio eius qḋ qḋ erat eſſe ſingulis. Quare
ſi ſupficiei albe eſſe eſt ſupficiei ſp eſſe albo ⁊ le
ui eſſe idē eſſe et vnū. q̄ñq̄ vero ſunt ⁊ ſm ali
as cathegorias cōpoſita. eſt eñ aliqḋ ſubiec
tū cuiq̄. vt q̄ntitati. ⁊ q̄ñq̄ ⁊ vbi. ⁊ motui Per
ſcrutandū ergo ſi eſt ratio ipius qḋ erat cuiuſ
q̄ ipoꝝ eſſe. et ineſt his ipm̄ q̄d erat eſſe. vt al
bo homini. ſit itaq̄ nomē ipi veſti eſſe. At ve
ro ſm ſe dictorū nec hoc aut ipm̄ nō ſm ſe dici
tur dupliciter. ⁊ hoc eſt aliq̄d. hoc quideȝ ⁊ ad
ditione. illud vero non. Hoc q̄deȝ eñ eſſe qḋ
ipm̄ addit̄ qḋ diffinit̄ vt ſi albo eſſe diffinitio
nes dicat albi hoīs rōneȝ. hoc aūt ea ꝙ aliud
ipi. vt ſi ſignificat veſtis albū hoiem. diffiniat
veſtē. vt albū. albus itaq̄ homo eſt quid album
nō tñ qḋ qḋ erat eſſe albo eſſe ſed veſti eſſe. er
go eſt qḋ qḋ erat eē aliqḋ aut totaliter. aut nō
qḋ q̄deȝ eſt qḋ erat eſſe Qñ vero aliud de alio
dicit̄. nō eſt qḋ q̄dē aliqḋ hoc aliqḋ. vt albus hō
nō eſt vere hoc aliqḋ. ſi q̄deȝ eſſe hoc ſubſtan
tijs ſolū ineſt. Quare qḋ q̄d erat eſſe eſt quorū
cūq̄ ratio eſt diffinitio. diffinitio vero eſt nō ſi
nomē rōem ideȝ ſignificatōes eñ eſſent rōnes
termini erit nomē qḋ cuilibet rōi ideȝ. quare ⁊
iliās diffinitio erit. ſi primi alicuius fuerit. ta
lia vero ſunt q̄cūq̄ dicūtur. nō eo ꝙ aliud de
alio dicat̄. Nō erit igit̄ nulli generis ſpēi exiſis
qḋ qḋ erat eſſe. ſed his ſolū. hec nāq̄ videntur
ſm participatōes dici ⁊ paſſionē. nec vt acci

dens. ſed rō quid erat cuiſlibet et aliorū qḋ ſi
gnificat ſi eſt nomē. q2 hoc huic ineſt. aut p ſer
monē ſimplicior diffinitō p̄o nō erit qḋ qḋ erat
Ut ⁊ diffinitio ſicut ⁊ qḋ quid eſt (eſſe
multiplicit̄ dicit̄: etenī qḋ qḋ eſt vno mo
do ſignificat ſubſtantiaȝ et hoc aliqḋ. Alio ve
ro modo qḋcūq̄ p̄dicamētoꝝ q̄ntitatē ⁊ quali
tateȝ. et alia q̄cūq̄ talia. ſicut eſt ⁊ yle exiſtit in
oibus ſed nō ſimiliter: ſꝫ hoc primuȝ. illud vero
cōſequēter. ita ⁊ qḋ quid eſt ſimplr̄ q̄dē ſubſtan
tię. alio vero mō alijs etenī qualitatē dicem9
vtiq̄ qḋ eſt. Quare et qualitas eoꝝ q̄ quidem
eſt q̄dē ſed nō ſimplr̄. ſed ſicut de nō ente. Lo
gice dicūt q̄deȝ nō ens. nō ſimplr̄. ſed nō ens
ſic et qualitatē. Oportet quidē igit̄ intēdere ⁊
quō oportet dicere circa vnūqḋq̄ nō tñ mag
q̄ quō habet. Quapropter ⁊ nūc qm̄ qḋ dicit̄
manifeſtū. ⁊ qḋ qḋ erat eſſe. Similiter inerit
principiū q̄deȝ ⁊ ſimplr̄ qḋ erat eſſe. ſed quali
tati q̄d erat eſſe Oportet eñ aut equiuoce hoc
dicere eſſe entia. aut addentes aut auferentes
quēadmodū ⁊ qḋ nō ſcibile. ſcibile qm̄ hoc q̄
deȝ rectū eſt. neq̄ equiuoce differētię. neq̄ eodē
modo. ſed quēadmoduȝ medicinale. eo ꝙ ad
idē quidē ⁊ nō vnū idē aut et vnū: non tñ neq̄
equiuoce nihil eſt medicatiū corpus et opus
⁊ vas dr̄. nec equiuoce. nec ſm vnū. ſed ad vnū
Hoc quidē igitur quocūq̄ modo q̄s velit di
cere. differt nihil. illud aūt palā. q2 que primo
et ſimplr̄ diffinitio. et qḋ quid erat eſſe ſubſtā
tiarū eſt: et nō ſolum. ſed et aliorū ſimiliter eſt.
verūtamē nō primo. Nō eñ eſt neceſſe ſꝫ hoc
ponimus huius diffinitōem eſſe qḋ vtiq̄ rō
nem idem ſignificat. ſed cuidam rōni: hoc āt ſi
vnius fuerit nō eo ꝙ cōtinuū ſicut iliās. aut q̄
cunq̄ colligatione. Sed ſi quotiēs dicit̄ vnū
vnū vero dr̄ ſicut ens. ens āt hoc q̄dē hoc ali
quid: aliud p̄o q̄ntitatē. aliud q̄litatē ſignificat

Querit Tercio. vtrū ex cognitiõe iſtoꝝ ſenſibiliū deueniamus in cognitionē ſubſtantiarū immaterialiū. Arguit̄ φ non. q2 non ſunt principia eſſendi et cā ipſorū immaterialiū. ergo etiā nõ ſunt principia quo ad cognoſci ipſoꝝ. In oppoſitū eſt phs in textu vbi dicit φ diſciplina noſtra fit oībꝰ per minus nota nature ad nota magis. Pro reſponſione.

Sciendū Primo φ poſtq̄ phs diuiſit ſubſtātiā in quattuor modos ſcꝫ in q̄ddītatē rei .i. vniuerſale et genus ꝛ ſubiectū ꝛ cū ſubiectū ꝯgnoſcat̄ ex cognitione ſuaꝝ ꝑtiū. Cõſequenter querit̄ de quidditate ſeu de ſubſtantia primo modo ſumpta ꝛ cū res ſenſibiles ſint notiores nobis q̄ ſeꝑate. nūc querendū eſt que ſunt q̄ddītates reꝝ ſenſibiliū vt ꝯñter aſſurgamus in cognitionem rerū ſeparataꝝ. ideo prius inueſtigabit̄ logice arguendo q̄ ſunt illa que ſunt de q̄ddītate reꝝ ſenſibilium

Sciendum ſecundo φ queadmodū artifex ſe habet proportionabiliter ſciens in ſpeculabilibus ſuis. ſed ſic eſt φ aliquis artifex puta rector ciuitatis ex bonis ꝑtibus vniuſcuiuſq̄ rei ad bonū vniuerſale (quod eſt bonum ciuitatis cõſeruādū) procedit. Ita ſimiliter ſciens ſpeculatiue procedit ex iſtorū ſenſibilium cognitione in cognitionem rerū ſeparatarū que ſm naturam nõ ſunt parum intelligibiles ſꝫ ſimpliciter ſunt magis intelligibiles. vt ſuperius declaratum fuit in ſecundo huius Et iſtud contingit. quia vnūq̄dq̄ eſt intelligibile ſm φ eſt in actu. illa autē ſeparata maxime ſunt in actu. ꝛ iſte modus procedendi neceſſarius eſt intellectui noſtro qui eſt cõiunctus materie. ſcꝫ corpori q̄diu ſumus in hac vita mortali. Ex tiõ ex tali aſpectu ad corpus ſenſibile obſcurat̄ intellectus et q̄ſi obtenebrat̄ et vt ſic ſe habet vt oculus nicticoracis in ordine videndi ad luminē ſolis reſpectu ſubaꝝ ſeparataꝝ. et ideo in principio cognitõis rerum primo imbuendus eſt quis in iſtis ſenſibilibus vt luce iſtorū ſenſibiliū dū intelligunt̄ ab eo cõfortetur et gradatim ſurgat in cognitionē ſubſtātiarū ſeparatarū adipiſcendo lucē ꝑfectam intellectus agentis q̄tum poſſibile eſt ſm naturam ſuam vt latius declarabitur alibi. videlicet in libro de intellectu ꝛ intelligibili.

Concluſio Reſponſalis ex cognitõne rerū ſenſibilium deueniendum eſt in cognitõem immaterialiū. Hec ꝯcluſio ſatis pꝫ ex notabili precedenti Sꝫ hic ꝯſurgit dubiū. vtꝝ ex quo ad q2 eſt vel quo ad quid poſſet intellectus aſſurgere in cognitõe ipſaꝝ ſubſtantiarū ſeparatarū. Nec videt̄ eſſe magna difficultas φ poſſit q̄tum ad quia eſt q2 ex minimo effectu ꝯcludimꝰ φ cauſa eſt vel fuit. et cū ſuperiora ſint cā inferiorū ſm ordinem nature cõcludimus ex aliquo effectu ſenſibili. et eſt aliqua cauſa ſeparata ſicut ex motu celi dicimus. φ talis cauſa mouēs eſt. ꝛ cū celū ſit mobile oportet intelligere ſm naturā ſupra celū aliq̄d qđ ſit mouēs tm̄ ꝛ ſuba ſeparata. Sꝫ dubiū eſt ꝑ põti. vtꝝ quo ad q̄d eſt ex cognitione ſenſibiliū deueniat̄ in ꝯgnitõem immaterialiū. q2 accidēs ſiue effectus ꝯfert multū ad ꝯgnoſcendū ipm qđ quid eſt. et tm̄ ſi directe ducat in cognitõnem eius debet adequate repñtare ipſuꝫ qđ quid eſt aliter nõ duceret in cognitõnem ipſius qđ quid eſt. ſꝫ quo ad. q2 eſt tm̄. q2 ſimile ex ſili ꝯgnoſcit̄ ſm φ illõ ſibi repñtat ipm. ſꝫ nec iſta ſenſibilia inferiora nec etiā motus celeſtes repñtant adequate ſubas ſeparatas intellectui noſtro cū non ꝓportionent̄ adinuicē. Ad dubiū iſtud reſpondet̄ φ intellectus noſter põt dupliciter ꝯſiderari. Uno modo ſm ſe. ꝛ iſto modo ſimilior eſt ſubſtātijs ſeparatis q̄ nõ ſeparatis a materia. ꝛ ideo magis flo ret ꝛ delectat̄ in cognitione ſubaꝝ ſeparatā q̄ non ſeparataꝝ. ꝛ ſic intellectus quē quidam vocāt adeptū q̄ intātū ꝯfortatus eſt luce iſtorū intelligibiliū inferiorū et lumine intellectus agentis φ ſm ſe acceptus opatur circa ſubſtantias eas vtcunq̄ intelligendo ꝛ ſpeculādo. ꝛ ſic ſm ſe cū ſit eis ſimilior in q̄tum adeptus eſt magis figit̄ in eas q̄ꝫ in ſenſibilibus ꝛ ideo ſi ipſemet intellectus dū adhuc eſt obſcurus ꝛ maxime ꝯiunctus ſenſui poſſit intelligere ſubas ſenſibiles cum quibꝰ habet minorem affinitatē ex hac pte q̄ꝫ cū ſeparatis. ſi ꝯſideret̄ vt coniunctus fantaſie. ita ſilr̄ poterit ꝯgnoſcere dū fuerit adeptus ipas ſubas ſeparatas quo ad q̄d eſt. vt placet q̄buſdā. oppoſita tñ opinio q̄ videt̄ eē verior declarata fuit in ſecūdo huius. Verū eſt tñ tenendo hunc modum loquendi pro preſenti φ nõ ita limpide et clare põt cognoſcere ſubas ſeparatas dū adhuc cõiungit̄ fantaſie ſi ſicut eſſꝫ oīno ſeparatus a fantaſia a qua quodāmodo obſcurat̄ et obtenebrat̄. Et tunc ad rões dubij ante oppoſitū dr̄ φ bene arguit φ ex cognitiõe rerum ſenſibiliū nõ põt ita plane intellectus aſſurgere ad cognitõem ſubaꝝ ſeparatarū eo φ intellectus ſic adeptꝰ nõ eſt ei ita ſimilis ꝛ ita nõ poteſt ſe ꝓfundare in earum cognitõem ex cognitione effectuū nõ adequatorū. vt ſcꝫ attingat qđ quid eſt ipaꝝ. ſꝫ cū intellectus noſter ſm ſe abſtrahēdo a fantaſijs ſit ſilis ſubſtātijs ſeparatis. ex cognitõne effectuū ſenſibiliū aſſurgit in cognitõem ſubaꝝ ſeparataꝝ ꝛ ſic floret ꝛ delectat̄ in eis ac magis ꝛ magis ꝓfundat ꝯſideratões ſuam ꝑtingendo ad qđ q̄d eſt ipſarū ꝛ tūc vocat̄ intellectus adeptus.

Dubitatur Primo. q̄ ſunt illa q̄ ſunt de quidditate rei ſenſibilis. Ad dubiū reſpõdetur. φ ea (q̄ ſūt de q̄ddītate rei ſenſibilis) põt ꝯſiderari dupliciter Uno modo phyſice ſeu metaphiſice. Logice vero dicūtur eſſe de quidditate rei genus et differentia Qđ ſic patet. nam illud qđ eſt de quidditate alicuius ꝑdicat̄ de eo ſm ſe ſiue ꝑ ſe in ꝑmo modo dicēdi ꝑ ſe. ſed ſic eſt φ genus ꝛ differētia ſunt hmõi. igit̄ ſunt de q̄ddītate rei ſenſibilis ꝛ nõ accñia aut paſſiões eiꝰ Q̄ āt accidētia nõ ſunt de q̄ddītate reꝝ ſenſibiliū. pꝫ q2 aduenīūt poſt eē ꝯpletū rei ſenſibilis. et ſilr̄ eſt de paſſionibꝰ ſiue ꝓprietatibꝰ Cū em̄ eiuſdē rei ſint plures paſſiones differētes ſm ſpēm ſequit̄ φ eadē rõe qua vna erit de eſſentia ſeu quidditate ſui ſubiecti eadē rõne ꝛ cetere. Quecunq̄ āt ſunt de eſſentia alicuius rei ſignificāt vnū ſimpliciter. q2 ſignificāt vnā eſſentiā ſimpliciter. ꝛ ꝑ ꝯñs paſſiones diuerſaꝝ ſpēꝝ erūt eiuſdē eſſentie ſeu nature qđ nõ põt dici nec eſt intelligibile. cū idē et diuerſū nõ põt ꝯuenire i eadē natura ſpecifica. ꝛ hec rõ dicit̄ logica ſiue dyalectica. quia ꝓpones in quibꝰ ponit̄ ꝑdicari ſeu dici (qđ eſt terminꝰ dialeticus in intētione) vident̄ eſſe dialetice et ſic eſt in põti ꝑdicatione ꝛ probatione. Ubi aduertēdum eſt φ vti rõne dialetica poteſt intelligi dupliciter. Uno modo tanq̄ꝫ inſtrumēto ſeu organo ꝛ ſic ſcientie ꝑticulares vtunt̄ rõne dialetica inq̄tum in omni ſcientia procedit̄ argumentatiue et argumentum eſt inſtrumentum artis dyalectice. Alio modo poteſt intelligi φ vtat̄ ꝓpoſitõibꝰ dyalecticis declaratis videlicet in dyalectica vt diceret̄ quid q̄d ꝑdicat̄ de alio in q̄d eſt genus vel ſpēs. ꝛ ſic de alijs. ꝛ hoc mõ ſciē ꝑticulares nõ vtuntur dyaletica. q2 hmõi ꝓpões ſunt cões nõ ꝯuenientes alicui ꝑticulari enti. attn̄ iſta ſciā q̄ eſt cõis (vt dictū ē in quarto huiꝰ) ꝯuenienter vtit̄ ipis cū circa idē verſent̄ ipa metaphiſica ꝛ dyaletica. vt patuit in quarto huius

Dubitat̄ vlterius. cū ſube ſenſibiles ſint ꝯpoſite ex materia et forma phiſice loquēdo et metaphiſice et habeant qđ quid eſt ſiue diffinitionē ex materia et forma verū etiā cõpoſita ex ſubiecto ꝛ accñte habeāt diffinitionē. ꝛ forſan videret̄ alicui φ nõ ꝓpter hoc φ hõ albꝰ aut aliqđ tale eſt q̄d complexū. incõplexi aūt ſolum eſt diffinitio. ꝛ ideo phs in textu tali ꝯplexo imponit nomē incõplexū. vt puta veſtis ad ſignificandū hoīem albū et tunc querit̄ vtrū veſtis diffiniat̄. q2 diffinitū dꝫ ſignificare vnū ſimplr̄ ſicut et diffinitio. ſed ꝛ hõ albus ſiue veſtis quod idē eſt ex ſuppoſitione non ſignificat vnum ſimplr̄. ergo nõ eſt diffinibile vna diffinitione. q2 ſi diffinitet̄ opteret φ pluribꝰ diffinitõibꝰ diffinit̄. ſ. diffinitõe hominis et albi. Sꝫ forte aliq̄s diceret φ poſſet diffiniri aliq̄bus que ſimpliciter ſimul ſumpta conuerterentur cum eo. Sꝫ ad hoc rñdetur φ ad hoc φ aliquid ſit diffinitio alicuius non ſufficit φ conuertat̄ cū eo ꝛ ipm declarat. vt dr̄ pħs in textu alr̄ ylias. i. hyſtoria troyana eſſꝫ diffinitio eius. q2 declarat adequate oēs actus bellicoſos factos de troya. conſequens autem falſum eſt. q2 actus. (quos declarat illa hyſtoria) ſunt q̄ſi infiniti. ꝛ non ſignificāt aliquod vnū. ſed cū hoc vlterius reqritur φ ꝑtes diffinitionis ſint de eſſentia diffiniti. ſicut declaratū eſt alr̄ in logicis Aduertendum eſt φ qđ quid eſt ſiue diffinitū comparatur ad diffinitionē ſicut concretum ad abſtractū. ꝛ iõ cõcreta (que ſunt ſuba rei) dicunt̄ qđ q̄d eſt. ꝛ non quidditas rei que q̄dditas idem eſt φ eſſentia rei ſm rem. licet differāt ſm rõnem. q2 dicit̄ eſſentia prout ſignificat illam naturā in ordine ad intellectū cognoſcentē. cuiꝰ diffinitio (q̄ ſignificat qđ quid erat eſſe) eſt inſtrumentū. ꝑ quod deuenit̄ in cognitionē diffiniti Ex q̄bus omnibus pꝫ q̄uo ex cognitione ſenſibiliū poſſumꝰ deuenire in cognitionē immaterialiuꝫ quo ad q2 ē ꝛ aliq̄ mõ quo ad quid eſt vt placet aliquibus

Ad rõnem Añ oppoſitū factā ſatꝫ pꝫ rñſio ex dictꝫ in primo dubio. quia hec ſenſibilia eomõ quo ſunt principia extrinſeca immaterialiuꝫ quo ad nos. eo etiā mõ ſunt principia cognoſcēdi. Uel dicēdū eſt quo ad hoc φ aliquid ſit principiū cognoſcendi non oportet φ ſit principiū eſſendi. q2 ex effectibus etiā poſſumus deuenire in cognitionē ſuaꝝ cauſaꝝ. licet effectꝰ non ſint principia eſſendi cauſaꝝ.

Habet autem dubitationem ſi quis nõ dicit diffinitionē etiam ex additione rõem. cuiꝰ erit diffinitio ipſoꝝ non ſimpliciū ſed copulatorū. ex additione em̄ neceſſe facere. Dicitur autem vt eſt naſus ꝛ cõcauitas et ſimitas ex duobus dictum. eo φ hoc in hoc. et hoc in hoc. et non ꝑm accñs. nec concauitas. nec niſi ſimitas paſſo ſed ſm ſe. nec vt album Callie aut homini. quia calias albus. cui accidit hoīem eſſe. ſed non maculū aīali et quātitati equale et oīa q̄cunq̄ ſm ſe dicunt̄ exiſtere. hoc aūt in q̄buſcū q̄ꝫ exiſtit. aut rõ. aut nomen. cuius hec paſſio ꝛ nõ cõtingit oñdere ſeparatim: ſicut albū ſine homine ꝯtingit. ſed nõ femininū ſine aīali. quare hoꝝ quod q̄d erat eſſe. ꝛ diffinitio āt nõ eſt alicuius. aut ſi eſt. alicuiꝰ eſt. queadmoduꝫ diximus Eſt āt ꝛ alia dubitatio de eis. ſi em̄ idem naſus ſimꝰ ꝛ cõcauꝰ naſus: idē erit ſimū ꝛ concauū. ſi vero nõ q2 impoſſibile eſt dicere ſimuꝫ ſine re cuiꝰ eſt paſſio ſm ſe. ꝛ eſt ſimū cõcauitas in naſo. naſum āt ſimū dicere nõ ē aut bis idē eſt dcm̄ naſus naſus cõcauꝰ. naſus aūt ſimus naſus cõcauus erit. ꝓpter qđ incõueniēs eſt ineſſe talibus qđ quid erat eſſe. ſi āt nõ in infinitū ſunt. naſo nāq̄ niſi ſimo adhuc aliud inerit. Palam itaq̄ q2 ſoliꝰ ſubſtātie eſt diffinitõ nā etſi aliaꝝ cathegoriaꝝ. neceſſe eſt ex additõe eſſe. vt equalis et imparis nõ eſt ſine numero. nec q̄ eſt feminini ſine aīali Ex additõe vero dico in q̄bus accidit idē bis dicere ſicut in his. ſi ꝓ hoc verū nõ copulatorū erit. vt numeri imparis. Sꝫ latet. q2 nõ certe dicunt̄ rões. ſi ꝓ ſꝫ. ꝛ hoꝝ termini alio mõ ſꝫ. aut queadmoduꝫ dcm̄ eſt. multiplr̄ opꝫ dicere eē diffinitionē. et q̄d erat eſſe. q̄re ſic q̄dem nulliꝰ erit diffinitõ. ꝛ q̄d erat eſſe alicui inerit. niſi ſubſtantijs. ſicut autē erit Quod q̄dem igit̄ eſt diffinitio q̄ ipſiꝰ quid erat eſſe. aut ſolū ſubſtātiarū eſt: aut maxime ꝛ primum. et ſimpliciter palam.

Queritur Quarto vtrū accñtia diffiniātur ꝑ addidamentū. Et arguitur ꝑmo φ non. quia diffinitio ſignificat eſſentiā rei. ſed ſubiectū additū diffinitioni accidentiū non eſt de eſſentia eoꝝ et quidditate. ergo accidentia non diffiniunt̄ ꝑ additamentū Secundo ſic. talis diffinitio nõ ſignificat aliquid vnū ſimpliciter. ſed magis ſignificat vnū per accñs. ſicut cū dicitur naſus ſymus. vt exemplificat̄ in textu. diffinitõ aūt debet ſignificare vnum ſimpliciter. ergo accidentia non conuenienter diffiniuntur per addicamentum.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

In oppoſitũ eſt phus in textu. Pro rñſione.

Sciendum Primo ꝙ ↄpetit aliq̃bus q̃dditatẽ habere eo mõ quo hñt eſſe ⁊ cũ diffinitio explicet q̃dditatẽ eo mõ ↄuenit aliq̃bus habere diffinitionẽ quo mõ hñt quidditatẽ et eſſe. ſed ſic eſt ꝙ ens ꝑ prius ſimplr̃ dr̃ de ſubſtãtia. ⁊ per poſteri⁹ ſiue ſm̃ quid de accñtibus eo ꝙ accñtia habent eſſe dependens a ſuba. ⁊ ita q̃dditas reperitur in illis q̃ reponuntur in decẽ pdicamentis. ſ. in ſuba ꝑ prius ⁊ accñtibus per poſterius. eo mõ quo ſe habent in analogia ad ens. Ex q̃bus concluditur ſubam habere quidditatem ſimpliciter et accidentia non. Tunc ſit

Concluſio Rñſiua diffinitio ſimplicit dicta. ⁊ ꝓprie explicans rei quidditatẽ reperitur in ſuba et nõ in accidentib⁹ niſi dependẽter. pbatur cõcluſio. q̃a qualis eſt ꝓportio quidditatis ſube ad quidditatẽ accidentiũ. talis eſt ꝓportio diffinitõis reptẽ in ſuba ad diffinitionẽ reptam in accñtibus cũ diffinitõ ſignificet q̃d eſt eſſe rei. Sed ꝑ prius reperitur quidditas in ſuba. ⁊ tãtũmodo ſm̃ q̃d in accñtibus. igit̃ ſic eſt de diffinitionibus ſube ⁊ accñtis. Et ita ↄcludit̃ ꝙ diffinitio ſimplicit̃ dicta reperitur in ſuba. in accidentib⁹ vero ſm̃ quid. ⁊ q̃a poſſet quis dicere ꝙ accidẽtia nõ haberent diffinitionẽ q: accidentis eſſe eſt tñ in eſſe. ⁊ eo mõ quo ei competit eſſe eo mõ ↄpetit ei diffiniri. Aduertendũ eſt ꝙ accidẽtia aliqualẽ hñt quidditatẽ. ⁊ ꝑ ↄñs diffinitionẽ non tñ ſimplr̃ dictã. Cuius ſignũ eſt. q: ſicut ad interrogatõẽ factã ꝑ quid rñdetur in ſuba ſimplr̃ oñdendo diffinitõ nem ex genere et dĩfa cõpetere diffinitio. ita ad interrogationẽ factã ꝑ quid in accñtibus ↄuenienter rñdetur aliq̃d ↄſtitutũ etiã ex genere et dĩa. habent eñ accidentia genera et dĩas ſicut ⁊ ſuba ſaltem ſuo mõ. et ſic non contingeret ita rñdere niſi accñtia haberent quidditatẽ et ꝑ ↄñs diffinitionẽ q̃ tñ quidditas nõ eſt dicẽda quidditas ſimplr̃. ⁊ ita neq̃ diffinitio. ſed dr̃ q̃dditas huius vel illius. vt puta q̃litatis vel quãtitatis. ⁊ ſic etiã dicitur in ipſis diffinitio hu⁹ vel illius. verbi gratia querẽdo q̃d eſt albedo ↄuenienter rñdetur ꝙ eſt color diſgregatiu⁹ viſus. qḋ non eſſet niſi color eſſet de q̃dditate albedinis. ⁊ tñ non eſt de eius quidditate ſimplr̃ ſicut animal eſt de quidditate hoĩs: quia quidditas ſimplr̃ dicta ſolum dr̃ quid ⁊ diffinitio explicans quid eſſe hr̃ oĩ. etiam ſignificat quid. Color vero licet dicat quid ipſi⁹ albedinis qualitatẽ. tamen ſignificat ⁊ non ſubſtantiam vbi reperitur quidditas ſimplr̃ dicta. hoc eſt dictu ꝙ licʒ color dicat quid reſpectu ſuoꝝ inferioꝝ. non tamen abſolute. ⁊ iſte reſpectus importat̃ ꝑ hoc quod dicit̃ (ꝙ dicit quid) dicit eñ idẽ eſt ꝙ pdicari. vt pʒ apud logicos et tamen color nõ ſcat ſubſtantiã ſimplr̃. ſed ſm̃ q̃d ſcʒ ſubſtantiã illius vel iſtius. ſcʒ ſuaꝝ ſpecieꝝ. vt puta albedinis ⁊ nigredinis. ſic aũt nõ eſt de his q̃ reponunt̃ in pdicamento ſubſtãtie. vt puta de aĩali qḋ nõ tñ dr̃ quid hominis. ſed etiã ſubſtantiã et quidditatẽ ſignificat ſimpliciter cũ ſit de genere ſubſtãtie. Et iſtud fundatur in hoc ꝙ ens analogice dr̃ ſiue ꝑ prius ⁊ poſterius de decẽ pdicamentis. vt declaratũ fuit in quarto huius. ita non dicitur de ipſis pure equiuoce. ſic ꝙ p̃ces entis ſint pura equiuoca. quia pure equiuoca non hñt reſpectum ad aliquod vnũ. vt dictũ fuit alĩs in pdicamentis. Sic ãt eſt ꝙ oĩa pdicamẽta dicunt̃ eſſe entia ſm̃ ꝙ eſſe hñt. eſſe vero non reperitur in eiſdẽ eodẽ mõ ſiue ſm̃ eandẽ rõem. ſed ſolum dependẽter ⁊ in reſpectu ſub quadã analogia. ſic accidentia minus dicunt̃ entia q̃ ſubſtantia. eo ꝙ nõ ſunt niſi q: entis vt dr̃ phus in principio huius ſeptimi vbi dedit exemplũ de medicina. ſicut eñ medicina nõ dicit̃ pure equoce de corpe ⁊ actõe medicinali ⁊ de herba medicinali. nec etiã pure vniuoce. q: medicina non reperit̃ ibi eodẽ mõ ſed ſm̃ quendẽ ordinẽ ⁊ ꝓportionẽ. Ex q̃bus pʒ ꝙ accidentia ſicut hñt eſſe dependẽs et q̃dditatem dependentẽ ita hñt diffinitionẽ. Et q: eſſe dependens non eſt eſſe ſimplr̃ ⁊ ꝓprie. ita etiã non habent diffinitionẽ ꝓprie loquẽdo. Sed forte q̃reret aliquis vtrũ habeant diffinitionẽ ſic ꝙ poſſet rñderi ſic vel non ſic. Ad quod reſpõdetur ꝙ non opʒ ſimplr̃ reſponderi ſic vł nõ ſic. ſed cũ quadã dependentia. Ex hoc pʒ. q: cum equaliter diffinitio debeat dari de aliqua re ſm̃ ꝙ eſſe ↄuenit illi rei. ſeqt̃ur ꝙ qui dat diffinitionẽ ſimplr̃ accidentib⁹ tunc det eis illud qḋ non debent habere. ſed dat eis magis q̃ debeant habere non dat eis diffinitionem bonã. Et ſimiliter qui non dat eis diffinitionẽ per additamẽtum. ſcʒ vbi additur aliquid extrinſecum generi eorum que diffinitio conuenit eis dat eis minus q̃ debeãt habere. quia nõ dat eis diffinitionẽ conuenientem ſue nature. Et ita pʒ cũ querit̃ vtrũ accñs habeat diffinitionem ꝙ non opʒ rñderi ſic vel nõ ſic. ſed cũ additamẽto. Ita etiã cũ accidens in cõcreto diffinit̃ ponit̃ accñs ⁊ ſubiectũ in diffinitione eius. ⁊ etiã ſi diffiniat̃ in abſtracto ſed differenter. vt puta ſi diffiniat̃ ſymus ſiue ſymum dicit̃ ꝙ ſymus eſt naſus curuus. ecce q̃ñ ſubiectũ ponit̃ cum accidente in diffinitione ſymi. et ſi diffiniat̃ in abſtracto etiã dicit̃ ꝙ eſt naſi curuitas. vbi iterũ ponitur ſubiectũ cum accñte. ſed non ſicut in pma diffinitione. q: in pma totũ ponitur in recto. ⁊ in ſcḋo ſubiectũ ponit̃ in obliquo. ⁊ ſic habet ꝑ modũ dĩfe et accidẽtis ꝑ modum generis. ⁊ accidens per modũ differentie. ⁊ vtraq̃ diffinitio accidentis eſt data per additamentũ. eo ꝙ genus ⁊ dĩfa (q̃ cõſtituunt diffinitionẽ) nõ ſunt eiuſdẽ ordinis. ſed vnũ additur alteri quodãmodo extrinſece. et hoc eſt dare diffinitionẽ per additamentũ. Sed pro declaratione huius dubij aduertendũ eſt ꝙ circa hanc materiã apud famoſos phos fuerunt due opiniones. quaꝝ prima dicit accidentia habere diffinitionẽ ſimpliciter. ſed alia dicit ipſa nullo modo diffinitionem habere. Sed phus cum imitatoribus ſuis mediũ tenet inter has opiniones. ita ꝙ non oportet dicere ꝙ non habent diffinitionem ſimplicit̃ ſed ſolum ſm̃ quid ſcʒ ſm̃ modũ conuenientẽ ſue nature. Natura autem coꝝ eſt talis ꝙ non ſunt entia niſi q̃a entis ſunt depẽdẽtia aliquo mõ. nec eſſe habent niſi q: inſunt. ⁊ ꝑ ↄſequens eſſe coꝝ eſt dependens a ſubſtantia cui inſunt. ⁊ ita coꝝ eſſentia ſiue quidditas nõ eſt abſoluta ſed dependens a ſubſtantia. Ex quo patʒ ꝙ diffinitio que eſt conuenienter declaratiua eſſe eoꝝ debʒ continere ſubiectum a quo habent eſſe ⁊ a quo coꝝ eſſentia ſiue quidditas dependet. quia ſicut ſe habet res ad eſſe. ita ſe habet ad cognoſci ⁊ declarari. Q̃ autẽ talis diffinitio data per additamentũ non ſit diffinitio ſimpliciter ſic declaratur. quia alĩs in diffinitione concretorum accidens eſſet differentia ſubſtantialis et ſubiectũ eſſet genus. ⁊ per conſequens claudiras ⁊ ſymitas que cõueniunt tybie et naſo eſſent eiuſdem ſpeciei ⁊ naſus ⁊ tybia. Et hoc põt declarari exemplariter. ſymus eñ diffinit̃ (vt iã dictũ eſt) ꝙ eſt naſus curu⁹. Silr̃ curuũ qḋ eſt in tybia dr̃ tybia curua. Si igitur cõcauitas ⁊ curuitas ſint vere dĩfe ſeqt̃ur ꝙ tybia et naſus erũt eiuſdem ſpẽi. q: quecũq̃ habent eandẽ dĩam ſpecificam ſtʒ eiuſdẽ ſpẽi. vt ſatis patet ex logicis. et tñ oppoſitũ illius eſt ſatꝭ notũ. q̃ ſeqt̃ur ꝙ p̃cedẽs diffinitõ nõ eſt ſimplr̃ diffinitõ. Vlteri⁹ ſeqt̃ ꝙ ſi ſubiectũ eſſet de eſſentia accñtis ſic ꝙ accñs haberet diffinitionẽ ſimplr̃ in qua poneret̃ ſubiectum qḋ actu ⁊ intellectu pmario et pmo mõ dicendi ꝑ ſe includeretur in eo qḋ eſt incõueniens. q: ſic eſſet nugatio dicendo naſus curuus. ſicut cũ dr̃ aĩal homo. vbi magꝭ cõe p̃cedit ⁊ minus cõe ſeqt̃ in q̃ excuſat̃ nugatio. ſenſus eñ eſt naſus ſymus. id eſt naſus ſymus naſus. nugatio aũt fugienda eſt in logicis ſicut in grãmaticis. vt patet pmo elenchoꝝ. Et ſic pʒ ꝙ diffinitio accñtis nõ eſt ſimpliciter diffinitio. ſed diffinitio ſm̃ quid et data ꝑ additamentũ. Sed hic eſt dubiũ vtrũ idem ſignificent ſym⁹ et naſus curuus. Ad hoc rñdetur ꝙ aliquo mõ idẽ ſignificant ſicut genus et ſpẽs ſi ſolũmodo dicat̃ ſymus et ſolũmodo curuus. q: hoc mõ ſymũ vltra concauum addit habitudinẽ ad determinatũ ſubiectũ. ideo dicẽdo ſymus nos intelligimus ſcḋario intellectu naſum. cui⁹ ſymitas eſt ↄcauitas aliqua. ſed non cũ dicimus cauũ aut curuum. q: curuitas alteri poteſt cõuenire q̃ naſo. ſymitas vero non. Sed forte quis diceret ꝙ ex hoc ſequeret̃ ꝙ eſſet nugatio dicendo naſus ſymus. cum ſymitas nõ reperiatur niſi a naſo. ſed hoc nõ eſt verum cum ſymũ vt iam dictum eſt importat habitudinẽ ad ſubiectũ curuũ quo ſubiecto determinato ⁊ expreſſo non plus dat intelligere ſcḋario intellectu tale ſubiectum. ſed eſt differentia tam cõtrahens ipm. ⁊ tamen anteq̃ determinet includebat ipm. ⁊ ideo idem eſt dicere q̃ñ explicat̃ naſus ſymus et naſus curuus. ⁊ tamẽ ſine explicatione non eſt idẽ dicere ſymum ⁊ curuũ. Sed iterũ dubitatur q̃ ſunt hmõi accidentia que tali diffinitione diffiniunt̃. ſcʒ que datur ꝑ additamentũ. Rñdetur ꝙ ſunt accidentia que ſecundario intellectu ſignificãt determinatũ ſubiectũ ſicut ſymus determinat̃ ad naſum ⁊ nõ ad aliud ſubiectũ. ſʒ accidentia cõmunia q̃ habent indeterminatũ ſubiectũ nõ ſunt hmõi eo ꝙ ſunt infinita et nõ habent cauſas determinatas. vt dictum fuit in pdicabilib⁹ in capitulo de accidente. et ideo nõ põt certificari nec diffiniri. Et ꝓpt̃ hoc cõiter dicit̃ ꝙ de ipſis nõ eſt ſcia cũ ſcia habeat̃ ꝑ diffinitionẽ rei. quod dictum nõ eſſet verũ ſi haberẽt diffinitionẽ aliquã. veꝝ eſt tñ ſi ↄſiderent̃ in ꝓprio genere prout ſunt q̃dã ſpẽs determiate. ſignificãtes eẽntiã determinatã ſui generis põt aliqualit̃ diffiniri. ſed tñ tal' diffinitio erit multũ diminuta. et q̃ſi nõ digna vocari diffinitio. q: nihil eſt in genere accidentiũ quin habeat in eſſe ⁊ dependentiã ad ſubam et ſi in eſſe etiã quo ad diffiniri. Vlterius dr̃ ſicut ſupius dictũ eſt. ꝙ eſt eadẽ rõ de accidentib⁹ in ↄcreto ⁊ in abſtracto. q: accñtia in abſtracto deſignata nõ ex vi vocis dant ſecũdario intelligere ſua ſubiecta ſicut deſignata in cõcreto. ⁊ tñ coꝝ eſſentia dependet ab ipſis ⁊ coꝝ eſſe. ideo etiã diffinienda ſtʒ ꝑ ipſam ſubſtantiam differenter tamen vt patuit.

Ad rõem Ante oppoſitũ. prima ſoluit̃ ex imediate dictis. Ad ſcḋam dr̃ ꝙ diffinitio debet dicere aliquid vnũ. ſed hoc poteſt intelligi dupl'r. vel ꝙ ſit vnum per ſe in pmo modo dicendi ꝑ ſe. ſicut eſt in diffinitionibus ſubſtantiaꝝ. vel ꝙ ſit vnũ ꝑ ſe in ſecũdo mõ dicendi ꝑ ſe. ſicut in diffinitionib⁹ accidentiũ ꝓprioꝝ. q̃ ſecũdario intellectu ſignificãt determinatũ ſubiectũ. ſicut pmario intellectu ſignificant ea q̃ eſſentialr̃ de ipſis predicantur in ſuo genere. Et non ſufficit ꝙ illud vnũ (qḋ diffinitio coꝝ dicit) ſit vnũ per colligationẽ ſm̃ ꝙ vnũ dr̃ pluribus modis. vt patuit in quinto huius.

Trum aũt idẽ eſt. aut alterũ quod quid erat eẽ ⁊ vnũqḋq̃ ↄſcrutandũ eſt. Eſt eñ aliqḋ p̃ope ad de ſubſtãtia ↄſcrutatõẽ. Singulũ eñ nõ aliud videt̃ eſſe ⁊ a ſuimet ſuba. et qḋ quid erat eſſe dr̃ ſingili ſuba. In dictis quidẽ itaq̃ ſm̃ accñs videbit̃ vtiq̃ diuerſum eſſe vt albũ hõ alterũ. ⁊ albo hoĩ eſſe. Si eñ idem hoĩ eſſe. ⁊ albo hoĩ idem. idem eñ hõ et albus hõ. vt dicũt. q̃re ⁊ albo hoĩ. ⁊ hoĩ aut nõ neceſſe eſt. q̃cunq̃ ſm̃ accñs eſſe eadẽ. nõ eñ ſimpliciter extremitates fiunt eedẽ. ſed forſitan illud videt̃ accidere extremitates fieri eaſdẽ ſm̃ accidẽs. vt albo eſſe. et muſico videt̃ aut nõ. Et dictis vero ſm̃ ſe ſꝑ neceſſe idẽ eſſe. vt ſi q̃ ſũt ſubſtantie. a q̃bus altere non ſunt ſube. nec altere nature priores q̃les dicũt ydeas eſſe q̃dã: Si eñ erit alterũ ipm bonũ et qḋ bono eẽ aĩal. et qḋ aĩali eẽ et ens qḋ enti erũt aliq̃ ſube et materie et ydee pdictas ⁊ priores ſubſtãtie ille. ſi qḋ q̃d erat eſſe. ſube eſt. Et ſi q̃dẽ abſolute ab inuicem bãrũ q̃d eñ nõ erit ſcia. hec ãt nõ erunt entia. Dicit̃ aũt abſolui. ſi nec bono ipi exiſtit eẽ bono. nec huic eſſe bonũ. Scia eñ cuiuſlibet h̃ quod q̃d erat eẽ illi et in bono et in alijs ſilr̃ ſe hʒ. Quare ſi nõ bono eẽ bonũ. nec bonum nec enti ens. nec q̃d vni vnũ. ſilr̃ ãt oĩa ſtʒ aut nullum qḋ q̃d erat eẽ. q̃re ſi nec ex enti ens. nec aliorum nullũ. ampli⁹ eñ nõ ineſt bono eẽ bonũ. Neceſſe igit̃ eſt vnũ eſſe benignũ. ⁊ benigno eẽ ⁊ bono ⁊ bonũ eſſe. quecunq̃ non ſm̃ aliud dicuntur. ſed prima et ſm̃ ſe. et enim hoc ſufficiens ſi extiterit. quãq̃ non ſint ſpecies magꝭ aut forſan et ſi ſint ſpecies. Simulq̃ palam. q: ſi ſunt ydee q̃les quidã dicũt. nõ erit ſubſtãtia ſubiectũ. has eñ ſpẽs eſſe eſt neceſſe nõ de

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſubiecto. erunt āt eīn ſm pticipationē. Ex his ita rōnibus vnū ⁊ idem nō ſm accñs ipm vnū quodqꝫ. ⁊ qd quid erat eſſe ⁊ quod ſcire vnum quodqꝫ hoꝝ eſt qd quid erat eſſe ſcire. q̄re ſm expoſitionē neceſſe eſt vnū eſſe aliq̄d ambo

Secundū accñs dcm̄ eſt vt muſicū aut album ꝓpter dupl'r ſignificare. nomē veruꝫ dicere. q: idem qd quid erat eſſe et ipm. etenīꝫ cui accidit albū ⁊ accñs. q̄re eſt quidē vt idem eſt. aut vt non idē. quod q̄d erat eſſe. ⁊ ipm. nā homini ⁊ albo homi nō idē paſſioni. aut idem Abſurdū vero apparebit ⁊ ſi q̄s vnicuiqꝫ nomen impoſuerit ipſoꝝ q̄d eſſe erat eſſe. erit eīn ⁊ preter illud aliud ei quod q̄d erat eſſe equo ipi qd q̄d erat eſſe equo alterū ⁊ qd ꝓhibet nūc eē ſtatim q̄d erat eſſe. ſiq̄dem ſubſtantia eſt qd quid erat eē: At vero nō ſolū vnū ſed ⁊ rō eadē ipſorū ſicut palā eſt ex dictis. nō eīn ſm accñs vnū qd vni eſſe ⁊ vnū. Amplius ſi aliud erit: in infinitum ſunt. hoc q̄dem erat eſſe vni eſſe. illud vero vnū. q̄re ⁊ in illis erit eadē rō. Qd q̄dem igitur in ꝓmis ⁊ ſm ſe dictis vnicuiqꝫ eſſe ⁊ vnū quodqꝫ idē et vnū palam. Sophiſtici āt elenchi ad opinionē hāc. palā q eadē reſoluunt ſolutione. ⁊ ſi idē Sor. ⁊ Socrati eſſe. nihil eīn differt. neqꝫ ex q̄bus interrogabit vtiqꝫ aliq̄s. nec ex q̄bus ſoluēs fuerit. Quō q̄dē igr̄ qd q̄d erat eſſe idē. ⁊ quō nō idē vnicuiqꝫ. dictum eſt.

Queritur Quinto vtrū qd quid eſt ſit idē cū eo cui⁹ eſt qd q̄d ē. Et arguit q nō ꝑ illud qd dr̄ phs tercio de aīa q nō eſt idē caro et carnis eſſe ſiue qd q̄d eſt ipſius carnis. ḡ nō eſt idē qd q̄d eſt cū eo cuius eſt. In oppoſitū eſt phs in textu. Pro rñſione

Sciendum Primo q nō eſt hic intentionis phi determinare an ſola forma ingrediat qd q̄d eſt rei ſiue diffinitionē vel forma ⁊ materia cōis ⁊ nō ſignata ingrediat ipa ⁊ rei diffinitionē. hoc eīn eſt ꝓbleuma inter magnos phos et pcipue inter Albertū magnū ⁊ doctorē ſcm̄. Alberto tenēte ꝓmū modū et doctore ſcō ſcḋm. de q̄bus al's dicet. ſed poti⁹ intendit phs in pñti paſſu oñdere quō ſe habeāt natura et ſuppoſitū que natura explicat ꝑ diffinitionē. vñ in pñti textu ꝑ hoc q dr̄ phs bono eſſe ſiue aīali eſſe ſiue carni eē intelligit qd q̄d eſt boni ſiue aīalis ſiue carnis ⁊ ꝑ qd q̄d ē intelligit diffinitionē. ⁊ hoc dr̄ doctor ſanctus in cōmento. Sed ſm illos q̄ ponūt ſolū formā in diffinitionibꝫ cuiuſmodi ſunt Albertiſantes ⁊ Scotiſantes ꝑ carni eē intelligit ſpēs ſiue forma ꝑ quā res hꝫ eſſe q̄ eſt rei eēntia ꝑ quā res habꝫ eſſe ⁊ nihil aliud addat. ⁊ ſic ſm ipſos ſola forma eſt de rei eēntia. Sꝫ doctor ſanctus aliter dr̄ q: diffinit eſſentiā hoc mō. ſ. ꝑ quā et in qua res hꝫ eſſe vt ꝑ quā intelligat formā et in qua intelligat materiā cōem nō ſignatā. ⁊ ponit materiā ⁊ formā ſic eē de eēntia rei in habentibus materiā. vt patet in ſuo tractatu de eſſe ⁊ eſſentia. His notatis ponit.

Concluſio Rñſiua qd q̄d erat eſſe in ſubſtātijs eſt idē cū eo cuius eſt ſecluſis oībus q̄ ad genus ſubē nō ptinent. pꝫ cōcluſio. q: niſi ſic eſſet requireretur in eo cui⁹ eſt qd q̄d eſt aliquid aliud ab eo cuius eſt qd quid eſt. quod non pōt dici. q: cum ipm met qd q̄d eſt poſſet ſignificari ꝑ vnū nomē impoſitū rem ſignificatā ſicut ſi ſignificet ꝑ hoc nomē qd q̄d eſt. quo facto tale nomen cū habeat rōem eo q eſt nota ꝯceptus mentis habeat etiā qd quid eſt. Et tunc querit vtꝝ ſit realiter diſtinctū ab eo vel nō. Et ſi dicat q ſic iterꝫ poterit ſignari ꝑ vnū ſimplex nomē. ⁊ tandē oportebit venire ad hoc q idē ſint vel q ꝓcedat in infinitū. Et hec queſtio mota eſt ad impugnandū opinionē Platonis ⁊ ydeis de q̄bus erit queſtio ſequens. Pro quo aduertendum eſt q Plato poſuit ydeas ꝓpter ſciam ⁊ ꝓpter cōſeruationem ſpecieꝝ in eſſe. Dicebat eīn Plato cum alie res ab ipſis ydeis ſint mobiles ⁊ corruptibiles tūc de ipis vt ſic nō pōt eſſe ſcia. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑ ipſis opꝫ ponere aliquas ſpēs intelligibiles ſeparatas ab eis ꝑ quarū pticipationē hñt eē ⁊ ꝑ ꝯñs cognoſci ⁊ ſciri. ſicut eīn res ſe hꝫ ad eē. ita ⁊ ad cognoſci. ⁊ ſic ponebat ſpēs differre realr̄ ab ipſis rebus quaꝝ erāt ſpēs Et alia cā fuit q̄re poſuit ydeas vt per ipas iſte res inferiores haberēt eſſe ꝑ pticipationē ipaꝝ. Et differebāt etiā realr̄ ab ipſis rebus. Et ꝓpter vtrāqꝫ cām phs poſuit qd q̄d eſt ſiue diffinitionē eſſe idē cuꝫ eo cuius eſt. quaſi diceret. ſpēs ſiue ydea aut rei natura incorruptibilis ſm eſſentiā non differt ab eo cuius eſt. Et arguitur ſic ſm phm illud (qd eſt de ſubā alicuius) eſt idē cum eo. ⁊ non ſeparatū ab eo in materia. ſꝫ quod quid eſt eſt huiuſmodi. ⁊ per conſequens eſt idem cuꝫ eo cuius eſt. ſed Platonici dicebant quod quid eſt ſiue ſpecies ⁊ quid ſeparatum ſm eſſe ab eo cuius eſt. vt puta boni eſſe ſeparatum eſt a bono. ⁊ animalis eſſe ab aīali. Sed ex hoc dicto ſequeretur hoc inconueniens ſcilicꝫ q bonum non habet eſſe bonum nec eſt bonum nec homo eſt homo. Et declarat ſic conſequentia. quia homo non eſt homo. niſi q: hꝫ humanitatē ſiue q̄dditatē hoīs in eo eēntialr̄ exiſtentē. aliq̄d eīn denoīat et tale a forma ꝑ quā eſt tale. q̄ denoīatio eſt intrinſeca. q: forma dat eē intrinſece. ⁊ ſi hō nō ſit hō eēntialr̄. nec equus ſit equus et ſic de alijs. ſequit q non erit aliqua ſuba. q̄ etiam eſt intrinſeca rei. et ita non oportuit ponere ydeas tales. et iſte res naturales habent eſſe ſubſtantiale. Simil'r ſi he ydee ponerentur ſepatīe a rebus ſenſibilibus non eſſꝫ ſcientia. quod ſic patet. q: ꝓpter hoc q aliq̄d ſcit ſeparatꝫ ab aliquo nō ꝓpterea debꝫ ipm ſcire cū tale ſeparatū nō ducat in cognitionē illius aliq̄ ſimilitudinē que eſt neceſ

ſaria ad hoc q aliq̄d ſciatur. ſꝫ ſic eſt q res ſenſibiles nō cognoſcunt neqꝫ ſciunt niſi ꝑ ſuū qd quid eſt. ⁊ ſic ſi eſſet ſeparatum vt poſuit plato nihil ſciret per illud. ⁊ ſic de ipſis rebꝫ ſenſibilibꝫ nō eſſet ſcia ꝑ illas ydeas ſeparatas. vñ etiā in omī ſcia noſtra neceſſe eſt intelligentē reꝝ fantaſmata ſpeculari q̄ ſunt ꝯiuncta motui ⁊ materie ſenſibili aut ſaltē appēdicijs materialibꝫ. Et ita pꝫ q ydee ñ ſꝫ ponēde neqꝫ ꝓpter ſciam neqꝫ ꝓpter reꝝ conſeruationem in eſſe. Sed ꝓpt hec duo ꝯuenientius eſt ſm phm ponere vniuerſale qd eſt vnū in mult' et dr̄ de mltis vt res ſenſibiles ꝯueniunt in illo vñ eſſe. ⁊ de ipſis etiā ſcia poſſꝫ haberi. Silr̄ etiā poſſet ſic argui contra eos. ad poſitioneꝫ ipſoꝝ ſeq̄tur q ydea boni haberet qd quid eſt ſeparatum ab ea ſm eſſe in qntū poſſet ſignari aliquo noīe vt prius dictū eſt in ꝓbatione ꝯcluſionis. ⁊ per ꝯñs aliquid eſſet prius ea. ſ. ſua quidditas. ⁊ ſic argueret de ipſa. ⁊ ſic eēt ꝓcedere in infinitū qd eſt incōueniens. melius ḡ eſt dicere q quidditas et id cui⁹ eſt q̄dditas idem ſunt. Sꝫ hic eſt aduertendū q differt loqui de ⁊ qd quid eſt ſubſtātie et accñtium. q: in accñtibus eſt quidditas ſm quid. vt patuit in queſtione precedēti. vnde q q̄d eſt accidentiuꝫ ſi capiatur vt ſolū includat principia eſſentialia diffinitū in ſuo genere tunc eſt idē cū eo cuius eſt. Sꝫ ſi capiatur tale q quid eſt pro omī illo quod importat ꝑ diffinitionē accidentiū de qua dictum eſt in queſtione precedenti quodāmodo eſt idē ⁊ quodāmodo non. Et eīn idēꝫ in quantū illud accidens (qd diffinit) dat intelligere non principalr̄. ſed ex cōſequenti ſubiectū ſuuꝫ ex vi vocis ſi ſit concretū. ⁊ nō eſt idem inquantū importat ſuū ſubiectum nō principalr̄ quod tñ importat per ſuā diffinitionē cōpletam que datur per additamentū. Similr̄ etiā in genere ſubſtantie ſi capiatur diffinitio prout includit ſolum principia eſſentialia ſpeciei quodāmodo cum diffinito concrete accepto et quodāmodo non. Quodammodo aūt inquantū diffinitū principaliter non includit aliquid quod ſit extra genus ſuum. licet bene ex ꝯſequēti. Et quodāmodo non inquantū non eſt aliquod cōcretum de genere ſubſtantie quin ſm ſe includat que nō ſꝫ illius generis ⁊ precipue in creatis. Et ita quādoqꝫ dicit doctor ſanctus q idem eſt ſuppoſitū et natura etiam in creatis ⁊ quandoqꝫ dicit q non eſt idēꝫ. ſed hec diuerſitas ſoluitur ex diſtinctione precedenti. Pro quo aduertendū eſt finaliter q abſtracta ſignificant naturā rei cum preciſione ſuppoſitoꝝ. ideo non predicatur de eo cuius eſt licet natura et quidditas ſit idem ſm rem cuꝫ eo cuius ē. predicari de preſupponit eſſe in. vt habetur in logica. vnde ibi eſt aliqua diſtinctio ſm rationē que impedit huiuſ predicationem. vnde licet etiam genus differentie diuiſiue ⁊ conſtitutiue quandoqꝫ ſignificant vnum ⁊ idem. vnum tamen propter non predicatur de alio eo q nullum eorum includat aliud actu ⁊ intellectu. quod tamen opꝫ in predicatione directa ⁊ eſſentiali

Ad rōnem Ante oppoſitūꝫ dicitur q Ariſtoteles in illa auctoritate accipit carnem pro hac carne que includit hanc materiam. ⁊ carnis eſſe ſiue quod quid eſt non includit hanc materiam. licꝫ includat materiam in cōmuni. ſed in preſenti paſſu accipit carnem pro ſuppoſito in ſpecie. quod vocatur res nature et carnis eſſe pro quod quid eſt eius que ſunt idem quantum ad ea que ſunt de genere ſubſtantie. vt patuit. et ꝑ hac parte eſt auctoritas poſt oppoſitum in queſtione

Eoꝝ aūt (q̄ fiunt.) hec q̄deꝫ natura fiūt. hec āt arte. alia āt caſu Oīa vero que fiunt. ab aliq̄ fiunt. et ex aliq̄ et aliq̄d. Hoc autē aliq̄d dico ſm quālibꝫ cathegoriā. aut eīn hoc aut q̄ntū. aut quale. aut qñ. Et generatōes naturales q̄dem he ſunt. quoꝝ generatio ex natura eſt. Hoc āt ex quo fit quā dicim⁹ materiā. hoc āt a quo eoꝝ q̄ natura aliq̄d ſꝫ. ħ āt ad aliquid hō. vt plāta. aut aliquid aliud taliū q̄ maxīe dicim⁹ ſubas eſſe. Oīa vero q̄ fiunt aut natura aut arte hñt materiā. poſſibile eīn eſſe ⁊ nō eſſe eoꝝ qdlibet. hec āt eſt. q̄ in vnoquoqꝫ materia. Uniuerſalr̄ vero ⁊ ex quo natura ⁊ ſm q natura. factū eīn hꝫ naturā vt planta. aut aīal. et a q̄ q̄ ſm ſpēm dicta natura. q̄ eiuſdē ſpēi. hoc aūt in alio. hō nāqꝫ hoīem generat. Si quidē igit fiūt q̄ fiūt ꝓpē naturā. generatōes ſō alie dicūtur factiones. oēs āt factōes ſunt. aut ab arte aut a ptāte. aut a mente. Hoꝝ āt q̄dam fiūt et a caſu. ⁊ a fortuna. ſimpl'r vt in factis a natura Quedam eīn et illic eadem ⁊ ex ſpermate fiūt. et ſine ſpermate. de his quidem igitur poſteri⁹ perſcrutandū: Ab arte vero fiunt quorūcūqꝫ ſpecies eſt in anima. Speciem autem dico quod quid erat eſſe cuiuſlibet ⁊ primam ſpeciē. etēīn ꝯrioꝝ mō q̄daꝫ eadē ſpēs ꝓuatōis eīn ſuba q̄ ſube ē oppoſita. vt ſanitas infirmitas. illius eīn abſentia oñditur infirmitas. ſanitas autē (q̄ in aīa) rō et in ſcia. Fit itaqꝫ ſanitas intelligētie ita qm̄ hec ſanitas neceſſe. ſi ſanitas erit ħ exiſtere. puta regularitatē. ſꝫ ſi hoc caloreꝫ. et ita ſemꝑ intelligit. donec vtiqꝫ adducat in hoc quod ipſe valet vltimū facere. deinde iam ad hoc motus factio vocatur ad ſanādum. q̄re accidit modo quodā ex ſanitate ſanitatem fieri. et domuꝫ ex domo ſine materia materiā habentē medicinal' eīn eſt ⁊ edificatoria ſpēs ⁊ dom⁹ ſanitatꝫ. dico āt ſubſtātiā ſine

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

materia quod quid erat eſſe. Generationũ vero ⁊ motuũ hec quidem intelligentia vocatur. illa vero factio. ſimiliter autem ⁊ in alijs intermedijs vnũquodqꝫ fit. Dico autem ſi conualeſcit. oportet equari. quid igitur eſt adequari h. hoc autem erit ſi calefactuꝫ fuerit. hoc vero q̃d eſt. hoc exiſtit. aut hoc poteſtate. hoc autem in ipſo faciens itaqꝫ et vnũ incboat motus ſanandi. ſiquidem ab arte ſpecies eſt que in anima. Omnino a caſu ab hoc quod quidem faciendi eſt principiũ facienti ab arte. vt quod in medeti forſan a calefactione principiũ. hoc auteꝫ facit fricatione. calor itaqꝫ in corpore. aut pars ē ſanitatis. aut ꝑ plura. hoc vltimũ autem faciens ⁊ quod eſt ita pars eſt ſanitatis et domus vt lapides ⁊ aliorum. Quare ſicut dicitur impoſſibile factum eſſe ſi nihil pexiſtit. Quod q̃dem pars ex neceſſitate exiſtit palam. materia namqꝫ pars. ineſt enĩ ⁊ fit hoc. ſi igitur ⁊ coruꝫ que in ratione vtroqꝫ modo dicimus ereos circulos quidē ſunt ⁊ materiam. Ex quo vero et materia fit. q̃dam dicunt quando fiunt. non illud. ſed illius nomini. vt ſtatua non lapis ſed lapidea. homo aũt conualens non dicitur illō. Ex quo cauſa vero quia fit ex priuatione ⁊ ſubiecto quod dicimus. namqꝫ vt ⁊ homo et laborans fit ſanus. magis tamen dicimus fieri ex priuatione. vt ex laborante ſanus q̄ ex homīe. propter quod laborans quidem qui ſanus nō dicitur. ſed homo et homo ſanus. quorum vero priuatio non eſt manifeſta et innoiabilis. vt in ere figure cuiuſlibet aut in lateribus ⁊ lignis domus ex his videtur fieri vt illic ex laborante. propter quod ſint nec illi ex quo hoc illud non dicit. nec hoc ſtatua lignum. ſed producitur lignea non lignũ. et enea non es ⁊ lapidea: ſed non lapis. vt domus lateritia. ſed non lateres. Qm̃ neqꝫ quod ex ligno fit ſtatua. aut ex lateribus domꝰ ſi quis valde inſpexerit. nō vtiqꝫ ſimpliciter dicet. q: oportet ꝑmutationeꝫ fieri ex quo. ſed nō permanente. propter hoc q̃dem igitur ita dicitur

Qoniã vero ab aliquo fit qđ fit. hoc autē dico vñ principiũ generatiōis eſt ⁊ ex aliquo. fit aũt non ꝓuatio hoc. ſed materia. Jam enĩ diffinitũ eſt quō hoc dicimus et quod fit. h aũt ſpera. aut circulus. aut quodcũqꝫ euenit aliorum. quēadmoduꝫ nec ſubiectum facit es. ſic nec ſperã niſi ſm accñs q̃ enea ſpera eſt. et illaꝫ facit. nã hoc aliquid facere ex totaliter ſubiecto hoc facere eſt Dico aũt quia es rotundũ facere eſt. non q rotundũ. aut ſperam facere. ſed alterum aliquid aut ſpēm hanc in alio. nam ſi facit ex aliquo. facit aliud. hoc aũt ſubiciebatur. vt facere eneã ſperã. hoc autem itaqꝫ ex hoc quod eſt es. hoc facit qđ eſt ſpera. ſi igit ⁊ hoc facit ipſum. palã quia ſimiliter faciet et ibunt generationes in infinitũ. Palam ergo q nec ſpecies nec quodcunqꝫ oportet vocare in ſenſibili forma. non fit nec eius generatio. nec quod quid erat eſſe huic. hoc enĩ q̃d in alio fit. aut ab arte aut a natura: aut a poteſtate. Eneã vero ſperaꝫ eſſe facit. facit enĩ ex ere ⁊ ſpera. naꝫ in hoc hãc ſpēm facit. ⁊ eſt hoc ſpera enea. Hoc autē ſpere eſſe. eius vero quod eſt ſpere eſſe omnino. ſi eſt generatio ex aliquo aliq̃d erit. Oportebit eniꝫ diuiſibile eſſe ſemꝑ quod fit. et eſſe quidē hoc. Dico aũt q hoc q̃dem materiã. illud vero ſpeciem. ſi igitur eſt ſpera ex medio figura equalis huius hoc q̃dem eſt in quo erit quod facit. hoc aũt in illo. hoc autē omne q̃d factuꝫ eſt vt enea ſpera. Palam igit ex dictis q: quod q̃dem vt ſpecies. aut vt ſubſtãtia dicitur. nō fit ſynodus aut ſm hanc dicta fit. ⁊ q in omĩ generato materia ineſt. et eſt hoc quidē h et hoc. Verũ igit eſt q̃dam ſpera ꝑter has. aut domus preter la-

teres: aut nunq̃ facta ē. ſi ſic erat hoc aliquid ſed q: tale ſignificat. h aũt ⁊ terminatuꝫ nō eſt ſed facit ⁊ generat ex hoc tale. et quãdo generatum eſt. eſt hoc tale. hoc aũt omĩe hoc. Callias aũt et Socrates eſt. quēadmodum ſpera enea. hic homo vero ⁊ animal. quēadmodum ſpera enea totaliter. Manifeſtũ ergo q: ſpecierum cauſa. ſicut ꝯſueti ſunt dicere q̃dam ſpecies ſi ſunt preter ſingularia ad generationes ⁊ ſubſtãtias nihil vtiles. neqꝫ erũt vtiqꝫ preter hoc ſubſtantie ſm ſe. In quibuſdã ꝟo palam q: generans tale q̃dem eſt quale generatũ. nec tñ idem nec vnũ numero. ſed vnũ ſpecie. vt in phiſicis. homo namqꝫ hominē generat niſi q̃d preter naturã fiat. vt equus mulũ. et hoc quoq: ſimiliter ꝯmune eſt ſuꝑ equũ et aſinum non eſt innoiatũ proximũ genꝰ. ſunt ambo forſan velut mulus. quare palam q: nō oportet quaſi exemplũ ſpecie. Probare enĩ in his exq̃rentur. nam ille maxime he. ſed ſufficiens eſt generans facere et ſpeciei cauſaꝫ eſſe in materia Omnis vero iam talis ſpecies in his carnibꝫ ⁊ oſſibꝫ Callias et ſocrates. et diuerſa q̃dem propter materiã diuerſa nãqꝫ. idē ꝟo ſpecie indiuidua ſpecies

Ubitabit aũt aliquis quare alia fiũt arte et a caſu. vt ſanitas. alia non vt domꝰ Cauſa vero eſt. q: hoꝝ q̃dem materia incipiens generationis et facere et fieri aliquid coꝝ que ab arte in qua exiſtit aliqua rei pars. hec q̃dem talis eſt. qualis moueri ab ea. illa ꝟo nō ⁊ huius hec q̃dem ſic potēs. hec autem impotens. multa nãqꝫ poſſunt ab ipſis moueri. ſed non ſic. puta ſaltare. quoꝝ igitur talis eſt materia. vt lapides impoſſibile eſt ſic moueri niſi ab alio. ſic tamen ⁊ vtiqꝫ ignis propter hoc hec q̃dem non erũt. ab his enĩ mouebũtur nō habentibꝫ quaſi artem. moueri vero potētibꝫ eis ab alijs non habentibꝫ artem aut ex parte. Palam vero ex dictis. q: nō quodã omnia fiunt vniuoco. quemadmodũ naturalia. aut ex parte vniuoco. vt domus ex domo. aut ab intellectu. ars enĩ ſpecies. aut ex parte. aut ex habente aliquam partem: niſi ſm accidens fiat. Cauſa namqꝫ faciendi prima ſm ſe pars. calor enĩ in motu calorem in corpore facit. is vero eſt aut ſanitas aut pars. aut ſequitur eũ pars aliqua ſanitatis aut ſanitas ipſa. propter qđ ⁊ dicitur facere. q: illud facit ſanitatē cui ꝯſequitur et accidit calor: quēadmodũ ſyllogiſmis omniũ principiũ eſt ſubſtantia. naꝫ ex quo q̃d eſt ſyllogiſmi ſunt et hic generatiōes. Similiter itaqꝫ his et que ſunt natura ꝯſtitutiua ſe habent. naꝫ ſperma facit ſicut que ab arte. habet enĩ poteſtate ſpeciē ⁊ a quo ſperma eſt aliqualiter vniuocũ. Non enĩ omĩa oportet querere. vt ex homine hō. etenĩ femina ex viro. vñ mulus nō ex mulo. ſꝫ ſi nō orbatio fuerit. quecũqꝫ aũt a caſu ſicut ibi fit quorũcunqꝫ materia poteſt a ſeipſo moueri hoc motu quo ſperma mouet. quorũcunqꝫ vero nō ea impoſſibilia ſunt fieri aliter q̄ ex ipſis. Nō ſoluꝫ de ſubſtantia aũt oſtendit rō nō fieri ſpēm. ſed de omnibꝫ ſilr primis cōis ratio. vt q̄titate ⁊ q̄litate et alijs cathegorijs. fit enĩ veluti enea ſpera ſed nō ſpera. nec es et in ere ſi ſit: ſemper enim oportet preexiſtere materiã et ſpēm. et in quid ⁊ in qualitate et in q̄titate. et in alijs ſiliter cathegorijs. Nō enĩ fit quale lignũ nec q̄tũ. ſed q̄tum lignũ aut animal. Sed ꝓpriũ ſubſtãtie ex his accipere eſt: q: neceſſe preexiſtere ſemper altera ſubſtãtia actu exiſtente que facit vt aĩal q̄le vero et q̄tuꝫ nō neccãriũ niſi poteſtate ſolũ

Queritur Sexto vtrũ ſint ydee ponende ſeparate vt ſint cauſe hoꝝ inferioꝝ. Arguit primo q ſic. q: aliter non quodlibet animal generaret ſibi

ſimili in ſpecie. conſequens eſt falſum. Et patet conſequentia ſaltem de animalibꝰ generatis per putrefactionem. niſi enim ipſoꝝ eſſent ydee ſeparate (que eſſent ſpēs ipſoꝝ et principiū generatōnis) nō generarent̄ a ſibi ſimili ſm ſpēm. eo ꝙ nō ex ſemine alicuius generātis particularis. et tñ aſſimilant̄ in ſpecie alijs ſimilibꝰ ex ſemine ꝑticularis generantis generatis. Secūdo ſic. ydea ſm viſum nominis nominat formam ſeparatam. ſed ſm omēs phōs ſunt ponende alique forme ſeparate mouētes orbes. que ſunt ꝓncipia horū inferiorū. et non vident̄ eſſe alie forme q̄ ydee. ergo ydee ſunt ponende. In oppoſitum eſt phūs in textu

Sciendum Primo. ꝙ poſtq̄ phūs in precedenti queſtiōe deſtruxit duas cauſas ꝓpter quas Plato poſuit ydeas ſeparatas. Hic ꝯſequēter deſtruit vnā aliam cām ꝓpter quā etiam ipſe Plato ponebat ydeas. que eſt quodāmodo pars prime cauſe: ſcȝ vt eſſent cā generationis. i. vt fierent generatiōes: q2 ponebat ydeas vt res ſenſibiles fierent ⁊ eſſent ⁊ ſcirentur. et deinde ꝯcludit philoſophus ꝙ tales ydee ſeparate non ſunt ponende

Sciendū ſecūdo ꝙ in textu preponūtur alique diuiſiones vt ex illis eliciat̄ veritas cauſe generatōis rerū. vt ex ꝯſequenti ſoluat̄ queſtio de ydeis ꝯtra platonē. Quarum diuiſionū ꝓma ſumit̄ penes ea que generātur. ⁊ penes modū generationis eoꝝ. et eſt talis: Horū (que fiunt) alia a natura fiūt. alia ab arte. et alia a caſu. Et cōſequenter ponit̄ alia diuiſio ſumpta penes ea que requiruntur ad generatōem. et eſt talis. Omnia (que fiūt) fiūt ab aliquo ſcȝ agente. et ex aliquo ſcȝ materia et ex ipſis fit aliquid: vt eſt ſcȝ illud qđ generatur. qđ eſt aliqđ ens in aliquo decem ꝑdicamentoꝝ. et capit̄ hic fieri ſiue generari extenſo noīe prout ꝯpetit et ſubſtantie ⁊ accñtibus. Conſequēter in textu phs ꝓbat ꝙ ea (que generantur et a natura ⁊ ab arte) habent materiā ex qua fiunt ⁊ generant̄. et hoc q2 talia ſunt poſſibilia eſſe ⁊ nō eſſe. de naturalibꝰ ſicut planta. et de artificialibꝰ ſicut domus. ſed ꝓncipiū (quo aliquid habet potentiam ad eſſe ⁊ nō eſſe) neceſſario eſt materia immixta priuatōi. ergo hmōi hñt materiam ex qua fiunt. Declarat etiā ꝯſequēter phūs ꝙ illud (qđ fit a natura) fit ab aliquo agente ſibi ꝯueniēti. et hoc q2 homo generat̄ ab hoīe. qui eſt ſibi ſimilis in ſpecie. et equus ab equo. ⁊ planta a planta. ⁊ ſic inductiue de ſingulis. Iſta aūt generantia ſunt ſiſia in ſpecie cū generatis. et ſic ſunt ſuis effectibꝰ ꝯformia. ꝯueniētia et ſimilia. Deinde phūs declarat ꝙ ea (que fiūt ſub arte) etiam fiūt ab aliqua cā efficiente. et accipit exēplum in ſanitate que inducit̄ ab arte. habens eīn arte medicine per ſuā artem (in qua ꝯſiſtit ſanitas virtualiter) effectiue intendit ipſam inducere ſm ꝙ hmōi ſanitas cōſiſtit in adequatōe humoꝝ in corpore ſanabili. et fit ꝑ talē artem. q2 ſcit a quo cauſat̄ talis adequatio. ſcȝ ꝙ cauſat̄ a caliditate naturali excitato ab alio generato calore et hoc mediante arte. ſcȝ a ꝯfricatōe aut potatione alicuiꝰ medicine. Ex quibꝰ euidēs eſt ꝙ illa poteſtas a qua cōmouebit̄ ſiue excitabit̄ calor hmōi naturalis eſt principium factōis ſanitatis: et ſi illa poteſtas ſit ab arte ars erit hmōi ꝓncipiū vnde inchoabit̄ talis motus influens virtutē ceteris medijs ordinatis ad ſanitatē. et talis poteſtas eſt in medico. talis aūt medicus nō mouet artem ſuā ad ſanitatē niſi ꝯcipiat ſanitatē eam intendendo. q̄ quidem ſanitas ꝯcepta eſt ſimilis ſanitati. que eſt extra animā aut que intenditur generari in ſubiecto diſpoſito ideo illud (qđ generat̄ ab arte aliqua) fit a ſibi ſimili. ſicut ſanitas a ſanitate. ⁊ domus a domo in mente artificis exiſtēte. ꝓpter qđ ſolet dici ꝙ domus exterior fit a domo interiori. Ex quibꝰ euidens eſt ꝙ hmōi principiū in cognitōe eſt et in intentōe primū. ⁊ eſt vltimū in factione et illud qđ eſt primū eſt etiā vltimū ſm aliud ⁊ aliud eē et ideo ibi eſt duplex ordo. ſcȝ cognitiōis ⁊ factiōis. propter qđ ſolet dici ꝙ ars eſt recta rō rerū a nobis factibilium. Quō aūt differūt factibilia ab agibilibꝰ dictū eſt in ſexto huius. Et ſic oſtenſum eſt quō illa (que fiunt a natura ⁊ ab arte) fiūt ab aliqua cā efficiente. que facit effectum ſibi ſimilē aliquo mō. Qualiter aūt illa (que fiūt a caſu ⁊ fortuna) fiant ab aliquo efficiente per accñs et aliqua materia. ſupponitur pro pñti ex libro ſecūdo de auditu phiſico. Et ex his omnibꝰ ſequit̄ ꝙ tam naturalia q̄ artificialia. ſiue fiant ꝑ ſe ſiue per accñs fiunt a materia preſuppoſita. Ex his pȝ eſſe īpoſſibile in creatio ꝙ aliquid fiat ex nihilo.

Sciendū tercio ꝙ ſi hoc ſit verū oportet ſtare in limitibꝰ phīce. que non loquitur de fieri niſi prout eſt in motu. et de eſſe prout eſt fieri motus. et nō de ſimplici emanatiōe que vocat̄ creatio apud theologos per quā ex nihilo poteſt aliquid fieri. et ita credimus factū fuiſſe in productione mūdi. ſic ꝙ ly ex dicat ordinē ⁊ nō materie ꝯditōem vt alſ declaratū fuit in ſecūdo ⁊ quīto huiꝰ. Et aūt talis emanatio ſimplex in ꝓductōe rerū fuit neceſſaria. pȝ q2 q2 ꝓma cā (que deus eſt) eſt cā omnis entis. ſiue ſit in actu ſiue in potentia. et per ꝯſequens nō eſt tantūmodo cā ꝯpoſiti. ſed etiā partiū eius. et per ꝯſequens eſt cā materie. et nō preſupponit eam ſicut agentia naturalia. ſed ꝓducit. vel ergo producit eam ex alia materia vel ex nihilo. Non ex alia materia. q2 tūc illa nō eſſet prima. ergo ꝓducit eam ex nihilo vt ly ex dicat ordinē tm̄ ⁊ nō circūſtantiam alicuius preexiſtentis. vt dicat̄ ꝙ materia producatur poſt nihil. nō ꝙ nihil habeat eſſe prius. Ex quibꝰ patet ꝙ ſunt tria genera agentiū per ſe. Primū eſt ꝑ artem humanā. ⁊ tale agens preſupponit ſubiectū in actu qđ eſt circa quod agit ⁊ ex quo agit. Aliud eſt agens ſm naturā qđ preſupponit ſubiectū in potentia. ſcȝ materiā ex qua facit aliqđ educendo formā de ea. Terciū aūt eſt agens qđ eſt ſupra naturam ⁊ nihil preſupponit de neceſſitate. ſic ꝙ nō ageret niſi aliqđ preſupponeret. ſicut ꝓma cauſa que infinita eſt nō ſolū mouendo et quo ad durationem. ſed etiā in vigore mouendi. nō eīn habet ꝟtutē limitatā in aliqua ſpecie rerū aut genere ſiue aliquo gradu entis. ſed infinitā habet virtute ⁊ agit arte ſua infinita. et ideo ꝑt ex nihilo aliqđ producere

Concluſio Reſponſiua. ydee non ſunt ponende vt ſint cauſe horū inferioꝝ. vt ſeparate a materia. et tñ dicātur eſſe ꝓncipiū generatōis eoꝝ que fiūt ex materia. ſed potius forme in materia ſunt ꝓncipiū talis generatiōis. Patet ꝯcluſio ex dictis. Attamen pro eius maiori declaratiōe q̄ñ dr̄ (ex aliquo fit aliquid) intelligi ꝑt dupliciter. Vno mō vt ly ex denotat ꝓuationem que ſi abijciat̄ in motu ſeu factōe nō ꝑt predicari de termino motus. neqȝ motus neqȝ terminus motus de ipſa. Alio modo ly ex denotat ſolūmodo ſubiectū. et cum tale ſubiectū maneat poteſt predicari de termino motus. dicendo hoc fit ex tali ſubiecto. Tercio modo ly ex mediocriter ſe habet: ita ꝙ nō ſolū denotat ſubiectuȝ implicite includendo priuatōem. et ſic cū tale ſubiectū partim maneat et partim variet̄ nō ſimpliciter predicatur de termino motus. et tñ aliquo mō predicat̄. ſcilȝ denominatiue. Exemplū ꝓmi habet̄ in ꝓmo phiſicoꝝ. vt cū dicit̄ ex immuſico fit muſicus. nō eīn dr̄ in fine motus immuſicꝰ eſt muſicus. Exemplū ſecūdi. vt ex hoīe fit muſicus. q2 in fine hmōi motus ꝯuenienter ꝑt dici muſicus eſt hō. Exemplum tercij. vt ex ligno fit ſcamnū. vnde in fine motꝰ nō ꝯuenienter dr̄ ꝙ lignū eſſet ſcānū. ſed magis ſcānū lignū ē denoiatiue. Ex his ꝯcludit̄ ꝙ cū illud (qđ generat̄) ex ſibi ſimili in ſpecie generat̄ prout habet formā in materia ſibi ꝯgruenti. ꝙ nō ſunt ponende ydee ſeparate a materia que ſint ꝓncipiū talis generatiōis. ſed potius forme in materia. et hec erat ꝯcluſio ꝓbanda. Circa ꝓdicta

Dubitat̄ Primo. ꝙ cū dicat̄ in textu ꝙ aliqua generantur a natura ex agente particulari naturali ſibi ſimili in ſpecie. et alia ex agente ſuperiori ⁊ vniuerſali. cuiuſmodi ſunt illa que putrefactōe generant̄. per quē modū poteſt fieri ꝙ aliqua animalia ꝑ putrefactōeȝ ſint generata

Ad dubiū reſpondet̄ ꝙ hoc ꝯuenit ex diſpoſitiōe ſubiecti in ordine ad agens vniuerſale. vnde in putrefactione eſt humidū habūdans cū calore naturali. et cū hoc extrinſecū calidū excellens ⁊ attrahens illud humidum ſicut pȝ in eſtate ꝙ plures fiūt putrefactōes. et attrahendo illud humidū attrahit̄ calor naturalis ⁊ ꝯſumitur ⁊ tandē tantū de ipſo humido attrahit̄ ꝙ ibi nō relinqtur niſi terreſtre. et tūc fit putrefactio recedente calido ⁊ humido in naturalibꝰ. ⁊ hoc ſatis notum eſt per experientiam in carnibꝰ putrefactis. Si igit̄ ꝯtingat ꝙ dum ꝑ calorem extrinſecū tale humidū attrahat̄ ⁊ ꝯſumit̄ vigeat ibi ꝟtus celeſtis et obedit tale humidū ⁊ imprimit̄ in ipſo virtus formatiua que cauſat̄ in his inferioribꝰ ex ipſis corporibꝰ celeſtibꝰ. tūc ex tali humido in ſuperficie attracto cū tali virtute celeſti impreſſa generat̄ tale vel tale animal per putrefactōem. et aliqñ eſt alterius et alteriꝰ ſpēi ſicut videmus in eſtate ꝙ rane cadūt cum pluuia de aere ⁊ fuerūt ibidem mō predicto generate. Ex quo infertur ꝙ aīalia generata ex putrefactōne in ordine ad calidū extraneū attrahens humidū intraneū ⁊ putrefaciens illa fiunt a caſu. q2 tale calidum extrinſecū non attrahit humidū vt generaret̄ animal. ſed potius vt cōſumeret illud humidū. Sed ſi ꝯparentur hmōi animalia ex putrefactōe generata ad talem vel talem influentiam celeſtem. hoc nō fit a caſu: ſed ſolum ex intentōne nature vniuerſalis. Ex quo infert̄ ꝙ cum tale humiduȝ (qđ eſt materia hmōi animaliū ex putrefactione generatoꝝ) in ꝯtrum habet ꝟtutem generatiuā impreſſaȝ ſibi a tali influentia fit conforme ⁊ ſimile animali quod generatur virtualiter ⁊ ſic totum animal qđ generat̄. Sequitur ergo ꝙ talia aīalia ſic generata fiūt a cā ſibi cōuenienti et ꝯformi. licet nō a ſibi ſimili in ſpecie

Dubitat̄ ſecūdo. vtrū hmōi animalia per putrefactionem generata ſint ſimilia in ſpecie alijs nō generatis per putrefactōem. cum videantur ſimilia in figura. Ad hoc reſpondet ꝯmentator ꝙ nō. quia cū diuerſitas materie ſit ꝓpter diuerſitatem forme ⁊ materia animalium generatoꝝ ꝑ putrefactionem nō ſit materia ſpermatica ſic ſequitur ex diuerſitate materie ꝙ habent diuerſas formas ſpecificas: et ſic nō ſunt eiuſdem ſpeciei. Et cū talia animalia ꝯmuniter ſint imꝑfecta ⁊ nō habēt magnā diuerſitatem in ſuis partibꝰ non indigent niſi virtute celeſti ſupplente vicem particulariter generantis. et ideo differūt ſpecie ab alijs que tamen videntur in eadem ſpecie ꝯuenire. ſicut eſt de muribꝰ a natura ⁊ a putrefactione generatis. Aliomodo reſpondet Auicenna dicens ꝙ cum omnia animalia ſiue perfecta ſiue imperfecta poſſint per putrefactōeȝ generari ſunt eiuſdē ſpeciei in vtraqȝ generatōe. tñ ſuū dictum eſt manifeſte falſum. qđ pȝ de homine ⁊ de quibuſdaȝ alijs animalibꝰ ꝑfectis. q2 ſi ꝯtingeret ꝙ ex putrefactōe generarentur talia animalia aliquādo viderent̄ generari. qđ tamen nō videtur ſaltē de homine. Alij dicūt et melius. ꝙ nō omnia animalia poſſunt per putrefactōeȝ generari. ſed ſolūmodo animalia imperfecta. et dicūt vlterius ꝙ hmōi ſunt eiuſdē ſpeciei cū alijs naturaliter et nō per putrefactioneȝ generatis. Et hoc pȝ ſic q2 talia animalia per putrefactionem generata generāt alia in ſimilitudine ſpēi ſicut ⁊ illa que fuerūt ex ſiſitudine particulariter generantis generata. Unde ad rōnem ꝯmentatoris dicit̄ ꝙ talis materia ſpermatica ⁊ nō ſpermatica bene habent diuerſitatem in tranſmutari. ſed non in fine trāſmutatōis. Ex quibꝰ omnibꝰ pȝ quō ſufficienter improbata eſt poſitio ydeaꝝ ſeparataꝝ ad hoc ꝙ fiat generatio hoꝝ inferioꝝ. Patet vlterius quō alique ſunt factōes naturales ⁊ alique nō. Patet vlterius quō in his (que fiūt ab arte) eadem eſt ſpēs ꝯtrarioꝝ in intellectu artificis ſm quā poteſt ꝓducere ex eadem arte aliqua inferiora ꝯtraria ſiue diſparata

Ad rōnes Ante oppoſitū. Ad primā dicitur ꝙ qđlibet animal a ſibi ſimili generat̄. et ſi non in ſpecie attñ a ꝯformi ꝓncipio actionis ſiue in principio agendi. vt dictū fuit in fine ꝓmi dubij ſaltem in animalibꝰ ꝑ putrefactōem generatis. Ad ſecūdam dr̄ ꝙ forme ſeparate mouentes orbes ſunt intelligentie. ⁊ nō dicunt̄ ydee etiam ſm intentionem Platonis: ſunt eīn determinate ad ſuos orbes ita ꝙ illa (que eſt determinata huic orbi) non mouet alium orbem. et nō agūt in his inferioribꝰ niſi mediantibꝰ ſuis orbibꝰ. et ſic illa ratio nō eſt ad ꝓpoſitū

Uoniam vero diffinitio ratio eſt. et omnis ratio partes habet. non autem ratio partes habet ad rem. et pars rōnis ad partem rei ſimiliter ſe habet. Dubitatur iam an oportet partiū ratōem eſſe in totius ratōne an non In quibuſdā enī videntur eſſe. in quibuſdam non. nam circuli ratio nō habet eaȝ que elementorum. et tamen diuiditur circulus in inciſiones. vt ſyllaba in elementa. Amplius enim ſi priores ſunt partes toto ⁊ recti actus eſt pars et digitus hominis prior erit actꝰ recto. ⁊ digitus homine. Videntur autē illa eſſe priora ſm ratiōem namqȝ dicūtur ex illis et ineſſe ſiue inuicem priora. Aut multipliciter dicit̄ gs

quoꝛum vnus quidem modus eſt qui menſu
rat ſm quãtitatem. Hic quidem pretermittat
Ex quibꝫ vero ſubſtantia eſt partibꝫ perſcru
tandum eſt. Si igitur eſt hoc quideȝ materia
illud vero ſpecies. aliud ex his et ſubſtãtia eſt
materia et ſpecies. et quod ex his eſt quidem
vt materia dicitur pars alicuius. eſt aũt vt nõ
ſi ex quibꝫ ſpeciei ratio. vt cõcauitatis non eſt
pars. caro hec nanqȝ materia qua fit. ſimitas
vero pars aliqua eſt. et totius quidẽ ſtatue ps
eſt es. eius autẽ qđ non ſpecies dicitur. ſtatue
non. Dicendũ eñ ſpeciem ⁊ inquãtum habet
ſpecieȝ vnũquodqȝ. Sed materiale nũquam
ſm ſe eſt dicendũ. quapropter circuli ratio nõ
habet eam que eſt inciſionũ. ſed que ſyllabe eã
que eſt elementoꝛuȝ. Nam elementa rationis
partes ſunt ſpeciei et nõ materia. inciſiões ve
ro huiuſmodi ſicut partes vt materia in qui/
buſlibet fiunt. ꝓpinquius tamen ſpeciei q̃ qñ
in ere fit rotũditas: Eſt autẽ vt neqȝ elementa
oĩa ſyllabe in rõne inſunt. vt hec cerea. aut
que ſunt in aere. Jam eñ et hec pars ſyllabe
quaſi materia ſenſibilis: etenĩ linea nõ ſi in di
midia coꝛrũpitur. aut homo i oſſa aut neruos
et carnes. propter hoc et ſunt ex his ſic nõ en/
tibꝫ ſubſtãtie partibꝫ. ſed vt ex materia. Etenĩ
quidem qđ ſimul totum partes. ſpeciei vero ⁊
cuius ratio non adhuc. quapropter nec in rõ
nibus. Hoꝛũ q̃dem igitur erit taliũ partium
ratio. hoꝛũ vero non opoꝛtet ineſſe ſi non fue/
rint ſimul ſumpti. Nam propter hoc quideȝ q̃
dam ex his vt principijs ſunt in que coꝛrũpũ
tur. quedam vero nõ ſunt. quecũqȝ quidẽ igi/
tur ſumpta ſpecies et materia ſunt. vt ſimum
⁊ eneus circulus. hec quidem coꝛrũpuntur in
hoc. et pars ipſoꝛum materia. Quecũqȝ vero
non ꝯcipiũtur cum materia. ſed ſine materia
vt rationes ſpeciei ſolum. hec non coꝛrumpũ
tur aut om̃ino aut taliter non. quare illoꝛum q̃
deȝ principia et partes que ſunt ſub ipſis. ſpe
ciei vero nec partes nec principia hec. et oĩno
coꝛrumpitur lutea ſtatua in luto. et ſpera in es
et callias in carnem et oſſa: Amplius autẽ cir
culus in inciſiones. Eſt eñ aliquis qui cõci/
pitur cũ materia. Equiuoce nanqȝ dicitur cir
culus qui ſimpliciter dicitur ⁊ ſinguli. q: non
eſt propriũ nomen ſinguloꝝ

Ictum eſt igitur et nũc ipſuȝ verũ ⁊ cãm
amplius manifeſtius dicemus repeten/
tes. Nam quecunqȝ ſunt rationis partes ⁊ in
quas diuiditur ratio. he ſunt prioꝛes. aut om
nes. aut quedam. Recti vero ratio non diui/
ditur in acuti rationem. ſed eſt acuti in que eſt
acuti. vtitur aũt diffiniens acutuȝ recto. mi/
noꝛ eñ recto acutus. ſimiliter autẽ ⁊ circulus
⁊ ſemicirculus ſe habent. Semicirculus eñ
diffinitur circulo. ⁊ digitus toto. talis eñ ho
minis pars digitus. quare quecũqȝ ſunt ꝑtes
vt in materia. ⁊ in que diuiditur vt in materia
inſunt poſterioꝛa quecũqȝ vero vt rationis ⁊
ſubſtantie ſm rationem. prioꝛa autem omnia
aut quedam. Quoniã vero animaliũ anima
hec eñ ſubſtantia eſt animati que ſm rõnem
ſubſtantia et ſpecies. et quod quid erat eſſe ta
li coꝛpoꝛi. vniuſcuiuſqȝ pars eñ ſi diffiniatur
bene. non ſine coꝛpoꝛe diffinietur quod nõ exi/
ſtit ſine ſenſu. quare huiuſmodi partes ꝑoꝛes
aut omnes aut quedam ſimul toto animali ⁊
ſm vnumquodqȝ ita ſimiliter Coꝛpus vero ⁊
huiuſmodi partes poſterioꝛes ſunt hac ſub/
ſtantia. Et diuiditur in hec. vt in materiã non
ſubſtantiam ſed ſimul totũ. eo quidem igitur
q ſimul totũ prioꝛa. quia hec eſt vt ſic eſt. aut
vt non. neqȝ eñ poſſunt eſſe ſeparata qui quo
cũqȝ modo ſe habens digitus animalis. ſed
equiuocus qui moꝛtuus. quedam vero ſimul

quecũqȝ principalia. et in quo ratio ⁊ ſubſtan
tia. puta ſi hoc coꝛ aut cerebrum. nihil eñ dif
fert vtrum tale. Homo aũt et equus et que ita
in ſingularibꝫ vniuerſaliter aũt non ſunt ſub/
ſtantia. ſed ſimul totum quoddam ex materia
hac et hac ratione vt vniuerſaliter. ſingulare
vero ex vltima materia. Socrates vero iam
eſt et in alijs ſimiliter. pars igitur quidem eſt
et ſpeciei. Speciem autem dico qđ quid erat
eſſe. et ſimul totius eius qđ ex ſpecie et mate
ria ipſa. Sed rationis partes que ſpecies ſo
lum ſunt. ratio vero eſt ipſius vniuerſalis. cir
culo eñ eſſe circulus et anime eſſe. et anima
idem ſimul totius autem puta circuli huius ⁊
ſingularium alicuius. aut ſenſibilis aut intel/
lectualis. Intellectuales autem dico mathe/
maticos et ſeneſibiles vt ereos et ligneos. ho
rum autẽ non eſt diffinitio. ſed cum intelligen
tia aut ſenſu cognoſcũtur. hec auteȝ cum actu
videntur. abeũtes vero ex actu nõ palã. Utrũ
quidem ſunt aut non ſunt. ſed ſemper dicũtur
et cognoſcũtur vniuerſalis ratiõe. materia q̃
dem ignota ſm ſe. Materia ꝟo alia ſenſibi/
lis. alia intellectualis. ſenſibilis quidem vt es
et lignum et quelibet mobilis materia: intelle
ctualis vero que in ſenſibilibꝫ exiſtit vt in q̃n/
tum inſenſibilia vt mathematica. Quomodo
igitur habet de toto et parte et prioꝛe ⁊ poſte/
rioꝛe dictum eſt. Interrogationi vero obuia
re eſt neceſſe. quãdo quis interrogat vtrum re
ctus et circulus ⁊ animal. prioꝛa autẽ in quas
diuidũtur et ex quibꝫ ſunt partes. quia nõ ſim
pliciter. ſi q̃dem eñ eſt et anima animal aut
aut animatum aut vnũquodqȝ que vnicuiqȝ ⁊
circulus que circulo eſſe. et rectus q recto eẽ
et ſubſtantia recti. qđ q̃dem et quo dicendum
eſt poſterius. puta his que in ratione et que re
cto. etenĩ hic quidem eſt materia qui eneus re
ctus. et qui in lineis ſingularibꝫ partibꝫ prioꝛ
ſimpliciter aũt non dicenduȝ. Si vero altera
et non eſt anima animal. et ſic hoc quideȝ di/
cendum. hoc aũt nõ dicendũ ſicut dictũ eſt

Ubitatur auteȝ merito que ſpeciei ſunt
partes et que non ſed ſimul ſumpti. hoc
eñ manifeſto exiſtente non eſt diffinire vnum
quodqȝ. vniuerſalis eñ et ſpeciei eſt diffinitio
Que igitur ſunt partium vt materia. ⁊ que nõ
fuerũt manifeſte. nec ratio erit manifeſta que
rei. Quecũqȝ quidem igitur videntur factis in
diuerſis ſpecie vt circulus in ere ⁊ lapide ⁊ lig
no. hec quidem manifeſta eſſe videntur. quia
nihil circuli ſpecie es. neqȝ lapis poteſt ſepara
ri ab ipſis. que vero videntur ſeparari nihil ꝓ
hibet ſimiliter his ſe habere vt ſi circuli om/
nes videantur enei. nihil vtiqȝ minus erat es
ſpeciei. hoc aũt ferre mente non eſt difficile. vt
hominis ſpecies ſemper in carnibꝫ apparet ⁊
oſſibꝫ et talibꝫ partibꝫ. Uerũ igitur ⁊ ſunt par
tes huius ſpeciei et ratõis aut nõ ſed materia
ſed quia non et in alijs fiunt nõ poſſumus ſe/
parare. Quoniã auteȝ hoc videtur contingere
manifeſtũ aũt ipſi dubitant quidaȝ in circulo
et in trigono. q̃re non ſit ꝯpetens lineis diffi/
niri et ꝯtinuo. ſed omnia hec ſimiliter dici. ac
ſi vt carnes et oſſa hominis et es et lapis cir/
culi. et referũt omnes ad numeros. et linee rõ
nem eam que duoꝛũ eſſe dicũt. Et ydeas di/
centiũ hi q̃dem ipſam met. hi lineam dualita/
tem et ſpeciẽ dualitatis. in linea vero non ad
huc. Et ꝯtingit omniũ vnam facere per ſe ſpe
ciem. alia vero non ſpecies: q̃uis ſic vnuȝ om
nia erunt. Et quideȝ igitur habent dubitatio
nem quãdam que ſunt circa diffinitiones. ⁊ ꝓ
pter quam cauſam dictum eſt. Quare omnia
reducere ita et auferre materiam ſuperfluũ eſt
Quedam eñ foꝛſan hoc in hoc ſunt. aut ſicut

hec habentia ⁊ parabola de animali ꝙ̄ Sortes iunior dicere non bñ ſe habet. abducit enī a veritate et facit ſuſpicari. quaſi ꝯtingens ſit hominem eſſe ſine partibus. ſicut ſine ere circulum. ſed hoc non ſimile. ſenſibile nāqꝫ forſan aliquod animal ⁊ ſine motu non eſt diffinire. quare nec ſine partibꝫ ſe habentibus aliter cunqꝫ. non enī omnimodo hominis eſt ꝑs manus. ſed potens opꝰ perficere. quare aīam exiſtens. non animā vero non pars. Circa mathematica aūt quare non ſunt partes ratiōis rationū vt circuli emicicdia. nō enī ſunt ſenſibilia aut nihil differat. erit enī materia quorūdam et non ſenſibilium. ⁊ omnis qꝺ nō eſt qꝺ erat eſſe et ſpecies eadem ſm ſe. ſed hoc aliqꝺ Circuli quidem igitur non erit eius qui vniuerſalis. ſingularium vero erunt partes. ſicut dictum eſt prius Eſt enī materia hec quidem ſenſibilis. hec aūt intellectualis. Palā autem et ꝙ anima quidem ſubſtantia prima. corpus aūt materia. homo aūt animal qꝺ eſt ex vtriſqꝫ vt vniuerſaliter. Socrates aūt et Cori. ſi quidem aīa dupliciter dicitur. alij nanqꝫ vt aīam alij vt totum. Si vero ſimpliciter anima hoc et corpus hoc: vt quod quidē vniuerſale ⁊ ſingulare. Utrum autem eſt preter materiā taliū aliqua ſubſtātiarū alia. et oportet querere ſubſtantiam ipſoꝝ alteram quādam vt numeros aut aliquid tale perſcrutandū eſt poſterꝰ. huius enī gratia et de ſubſtātijs ſenſibilibꝫ temptamus diffinire. qm̄ modo quodā phiſice ⁊ ſecūde philoſophie Non enī ſolum de materia oportet ſcire phiſicum. ſed et de ea que ſm rōnem ⁊ magis In diffinitionibus vero quō partes que in rōne. et quare vna rō diffinitio Palam enī q: res vna. res vero quō vna ꝑtes habens ſpeculandū eſt poſterius Quid quidem igitur eſt qꝺ quid erat eſſe. ⁊ quomodo ipſum ſm ſe de omni dictum eſt. et quare horū quidem ratio que eius qꝺ quid erat eſſe habet partes diffiniti. horum aūt non: et ꝙ in ſubſtantie quidem ratōe que ſic partes vt materia nō inerūt neqꝫ enī ſunt illius partes ſubſtantie ſed totꝰ huius aūt indeterminatū eſt. ſm aūt ꝓmā ſubſtantiā eſt vt hominis. que aīe ratio ſubſtātie nanqꝫ eſt ſpecies que ineſt ex qua et materia tota dicitur ſubſtantia. vt ꝯcauitas: nam ex hac et naſo ſimus naſus et ſimitas eſt. his enim ⁊ his inerit naſus. In tota vero ſubſtantia aut naſo ſimo aut callia ineſt ⁊ materia et qꝺ quid erat eſſe. et vnumquodqꝫ in quibuſdam idem vt in primis ſubſtantijs vbi curuitas ⁊ curuitate eſſe ſi prima eſt. Dico aūt primam que nō dicitur per aliud in alio eſſe et ſubiecto vt materia quecūqꝫ vero vt materia. aut cōcepta eſt materia non idem neqꝫ ſm accidens vnū. vt Socrates et muſicū. hec enī eadē ſm accñs

Queritur Septimo vtrū forma generetur vel ꝯpoſitū in his que ꝯponunt ex materia ⁊ forma

Arguit ꝑmo ꝙ forma generet. q: illud (qꝺ eſt finis generationis) generatur. ſed forma eſt hmōi. q: generatio eſt ad formā. ergo forma generat Secundo ſic. illud ſolū generat qꝺ ſolū fit ſed cū materia nō fiat. eo ꝙ eſt eterna: vt patet ꝑmo phiſicoꝝ: relinquitur ꝙ ſola forma fiat. q: ſi ꝯpoſitū fieret: materia (que intrat ꝯpoſitionem) aliquo modo fieret. ergo ſeqtur ꝙ ſola forma generat In oppoſitū eſt phus in textu

Sciendum Primo ꝙ poſtqꝫ phus oſtendit ꝙ in generatiōe rerū generabiliū ꝯcurrit illud ex quo aliquid generatur. ꝯcurrit etiā agēs a quo generatū generat. Et etiā oſtenſum eſt ꝙ alique generationes ſunt naturales et alique nō que ſunt ſub arte. et aliqn̄ alique fiunt a caſu ⁊ fortuna. oſtenſum eſt etiā ꝙ illud (qꝺ generat) a ſibi ſimili in ſpecie generat vel a cōuenienti ⁊ ſibi ꝯformi. Conſequēter oſtendit phus ꝙ ſi illud eſt generatū qꝺ generat. vtrum ſcꝫ ſit forma vel materia vel ꝯpoſitum. vt ꝯſequenter hoc habito ꝯcludatur vt prius. ſcꝫ ꝙ ydee ſeparate nō ſunt ponende ad rerū generatōes. vt poſuit Plato.

Sciendū ſecūdo: ꝙ cū ex nihilo nihil fiat naturaliter loquendo. omne (qꝺ fit aut generatur ex materia) fit ꝑ ſe. licet etiā fiat ex priuatione per accidens. vt alſs patuit in ꝑmo phiſicoꝝ. et ſic materia dicit̄ eſſe ꝑncipium rei generabilis quo ad eſſe ⁊ manet in ea

Concluſio Prima. forma nō generatur. patet q: omne qꝺ generatur fit ex materia manēte in ipſo. Si ergo forma fieret aut generaret. fieret ex tali materia. et per ꝯñs ipſa forma eēt ꝯpoſita ex materia et forma cū eſſet generata. ⁊ ſic forme eſſet forma qꝺ eſt incōueniens Et iterū. illa forma q̄ eſſet forma alterꝰ eadem rōne generaret. ⁊ ſic haberet aliā formā. ⁊ per ꝯñs ꝓcederet in infinitū in generatiōe formaꝝ. qꝺ eſt incōueniens. Secūdo ſic patet. q: ſi materia non generat quia eſt ingenerabilis ⁊ incorruptibilis vt ꝑmo phiſicoꝝ. ergo neqꝫ forma. Tenet ꝯñā a ſimili. quia non videtur maior rō de vno q̄ꝫ de alio cum ſint ꝑtes ꝯpoſiti

Concluſio ſecūda. ꝯpoſitū ex materia ⁊ forma generatur in generabilibꝫ. Patꝫ ꝯcluſio. q: cum generatio ſit via ad eſſe ſeqtur ꝙ ſicut ſe habet res ad eſſe. ita ſe habꝫ ad generari. ſed eſſe ꝯpletū eſt ipſius ꝯpoſiti tanqꝫ eius qꝺ eſt. forma enī dat eſſe quo res eſt. ⁊ per ꝯñs forma nō generat ſed ꝯpoſitum. Uerum tñ eſt. ꝙ cum hōs formā ſcꝫ generatū habeat ipſam tanqꝫ ꝑtem actualē neceſſe eſt dicere ꝙ forma ſit generata ex ꝯſequenti ad generatōē totius ꝯpoſiti cum ſit ꝑs eius. Ubi eſt aduertendū pro maiori intellectu ꝯcluſionū. ꝙ ſi materia ab agēte mouēte ipſam ad formā non tranſmutaret de diſpoſitione ad diſpōnem ipſum agens ſolum faceret formā in materia et per ꝯñs quod fieret nō fieret ex aliquo ſꝫ in aliquo. et quia materia tranſmutat. illud qꝺ fit ex materia non eſt dicendū forma. ſed formatū quod eſt ꝯpoſitū. formatū enī fit ex materia q̄ eſt eius pars. ⁊ forma fit ex ꝯñti ⁊ ꝑ accidens vt patuit Reſtat itaqꝫ querere. a quo fit hmōi materia ex qua fit ꝯpoſitū ⁊ forma vt dcm̄ eſt. verū ſcꝫ fiat ab ydeis platonicis. q: nō videtur a quo poſſet fieri niſi ab ydeis Ad quod rn̄detur cū pho ꝙ in naturalibꝫ materia nō fit. ſed ſemꝑ preſupponit̄ factioni. licet ꝓducta ſit ꝑ ſimplicē emanationē a prima oīm cauſa. vt ſuperius patuit Unū ſicut tale (qꝺ fit) eſt ꝯpoſitū ex hac materia et ex hac forma. ita etiā illud qꝺ generat eſt ꝯpoſitum ex hac materia ⁊ ex hac forma. vt ſimile fiat a ſimili. Unde dr̄ ꝙ omne agens facit ſibi ſimile. ⁊ iſtud manifeſtum eſt in naturalibꝫ. ſicut videmꝰ ꝙ iſte equus generat iſtum equū. ⁊ iſte hō iſtum hoīem. ⁊ ſic de alijs Et hoc fit ꝯuenienter. q: ad hoc ꝙ aliqꝺ fiat ſufficit ꝙ ſit agens qꝺ poſſet educere formā de materia ꝑdiſpoſita. ꝓut illa forma erat in potētia in ipſa materia. ⁊ hoc poteſt facere equus ⁊ hō. ⁊ ſic de alijs. ergo non eſt necē ponere ydeas ſeparatās ad generatōem formaꝝ in materia vel ex materia Ex quo pꝫ ꝙ poſitio platonis de ydeis ē inanis.

Dubitatur Primo. quō poteſt intelligi ꝙ generatū fiat a ſibi ſimili ⁊ cōformi ſiue ꝯuenienti. ⁊ qt modis hoc pt̄ fieri. Rn̄detur ꝙ pluribꝫ modis. ꝑmo mō ab vniuoco agente ſimplr̄. ſ. ab agente qꝺ ꝯuenit cum eo in materia ⁊ forma. ⁊ ſunt eiuſdē ſpeciei. ſicut generat equus ab equo Alio mō ꝙ fiat a generante vniuoco non ſimplr̄. ſꝫ quodāmodo. ſicut in generatis ꝑ putrefactionē aut ꝑter naturā. ſicut qñqꝫ equus generat mulū vniuocant enī iſta in genere. licet nō in ſpecie ſpecialiſſima. Alio mō fit ex vniuoco in ꝑte. vt domꝰ fit ex domo. ꝓut artifex habet domū in mente. ſm quam facit domū ad extra. ſiue cum fit aliqꝺ ex aliquo habēte aliquā ꝑtem forme licet nō ꝯpletē. ſicut ſanitas fit ex calore. qui quidem calor eſt ꝑs ſanitatis. ⁊ medicus iuuādo naturam ꝯplet ⁊ ꝑficit ipſam Ubi eſt aduertendū ꝙ duplex eſt generās in iſtis. ſ. ꝓximū ⁊ remotū. ꝓximū quidē ſicut ſemen generātis. remotū aūt vt animal. a quo deciſum eſt tale ſemē. ⁊ tale generās ꝯuenit in ſpē cum generato in vniuocis. vel in genere generaliſſimo in his q̄ generant preter naturā. ſicut mulus generat ab equo. Mulus enī ⁊ equus ſunt diuerſaꝝ ſpecieꝝ. ⁊ ꝯueniunt in genere ꝓximo. ſ. in animali. Ubi notat Albertus in cōmento. ꝙ cum equus ſit calidus ſiue calide nature. ⁊ aſina ſit frigide nature ſeqtur ꝙ ex ꝯmixtiōe ſeminis equi cum ſꝑmate aſine fit quoddā tꝑatum. vñ cauſatur quedā natura media. ⁊ fit quoddā ſemen medium inter ſemen equi ⁊ aſine. ⁊ cum iſtud ſemen ſit ꝓximū generās ⁊ habeat ꝯuenientiā cum equo ⁊ aſina vt dcm̄ eſt. ex his generatur aliqꝺ quod aliqñ mō aſſimilatur equo. ⁊ aliquo mō aſine. ⁊ hmōi eſt mulus Et ita patet ꝙ generat a ſibi ſimili etiā in generāte ꝓximo. Sed hic reſtat q̄rere. quare dr̄ in textu aliqꝺ generari ꝑter naturam. ſicut ab equo ⁊ aſina generatur mulus. vel ecōtra. Rn̄det ꝙ ſemen equi poteſt ꝯſiderari dupl̄r. vno mō in ſe ⁊ ſm ſe. ⁊ iſto mō ordinatur a natura q̄ intendat generare ſibi ſimile. eſt enī in eo virtus formatiua equi. ⁊ per ꝯñs ſi nō generetur ex illo equus ſed mulus. hoc fit preter naturā illiꝰ ſeminis quia naturalr̄ ordinatur ad formatōem equi. Alio mō capitur ſemen equi vt mixtū eſt cū ſꝑmate aſine. ex qua ꝯmixtione reſultat quaſi quedā natura media. et ꝑ ꝯñs etiā reſultat virtus formatiua ꝯformis tali nature. que habet virtutē ad formandū ⁊ generandū aliquid q̄ſi ad mediam naturā inter equū ⁊ aſinam. cuiuſmodi eſt mulus. vt dcm̄ eſt. ⁊ hoc mō mulus nō generatur ex ſemine equi ſic accepto preter naturā. ſed ſm naturam. quia ibi natura cōcurrit tam ſuperior q̄ꝫ inferior. licet inferior cōcurrat preter curſum ꝯmunē. Sed reſtat vlterius dubium de animalibꝫ ꝑ putrefactionē generatis. quō generantur ab vniuoco agente quodāmodo. vt ſupius dcm̄ eſt. Rn̄detur ꝙ virtutes celeſtes aliqꝺ imprimūt in humido viſcoſo putrefacto loco ſeminis ⁊ ꝟtutis formatiue. que quidem virtus formatiua a corporibꝫ celeſtibꝫ influxa non eſt ibi ſicut forma in materia. ſed potius ſicut artifex in artificiato Nec etiā eſt ibi vt virtus naturalis ſed quaſi intellectus practicus. q: ꝟtus celeſtis vbi agit mediāte aliquo organo corporeo tanqꝫ inſtrumēto agit ſicut ꝟtus viſiua mediāte oculo. ⁊ eſt ad vnū determinata. q: ſemꝑ natura determinata eſt ad vnū. Sed iſta virtus formatiua in humido viſcoſo nō vtitur aliquo organo corporeo. ſed ſolū vtitur calore extrinſeco. ⁊ nō eſt determinata ad vnū. quia format diſſimiles ꝑtes in figura ⁊ ſpecie. ſicut facit artifex in artificiato Ex quo patꝫ ꝙ ꝯparatur ad animal generatū ſicut artifex ad artificiatū ſed ſic eſt ꝙ forma artis exñs in mente artificis ē quodāmodo eadē cum forma artificiati. cū ſit ſilitudo ſiue exēplar eius. ergo etiā ⁊ ipſa ꝟtus formatiua dꝫ dici ꝯueniens forme aīalis generati ꝑ putrefactōem. ⁊ ꝑcipue cū tale ſemē (in quo eſt hmōi virtus) formatiua ꝟtute ſit totū aīal illud. vñ ⁊ phi dicunt ꝙ ſemen aīalis eſt paruū aīal Ex quo manifeſtū eſt. ꝙ non oꝫ ponere datorē formaꝝ vt poſuit Auicēna ad hoc ꝙ res naturales generent ⁊ habeāt eſſe. ſꝫ ſufficit ponere talē ꝟtutē formatiuā que vt ſ̄ dcm̄ eſt. ē quid diuinū ꝑticipatōe ⁊ agit ad modū artificis. ⁊ hoc inſtrumentum eſt orta a tali vel a tali influentia celeſti influxa ab aliquo agēte per intellectū in ſuperioribꝫ. ⁊ agit in ſemine qꝺ habet ipſam virtutē formatiuā ad educen

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

dū formā de materia. vt dictū eſt. ⁊ hoc in animatis. Sʒ in alijs (q̄ inanimata ſunt) ab influentia celeſti imp̄mitur q̄dam v̄tus q̄ non dr̄ formatiua ꝓprie loq̄ndo ſicut in animatis. ſed tñ ꝓportionatur ei quodāmodo inq̄ntū habet vim educēdi formā ſubſtantialē de potentia materie. ⁊ per ꝯñs non oportet ponere alium datorē formaꝝ vt hymaginat Auicenna. Item ſi ſic eſſet ſicut dr̄ ſequeretur q̄ oēs forme ſubſtātiales p̄ducerent̄ de nihilo. qḋ nō eſt verum. Sequeretur etiā q̄ ꝯpoſitū non eſſet vnum ſimplr̄. eo q̄ eſſet a duobꝫ diuerſis agentibꝫ habentibꝫ diuerſos terminos ſm actū. Ex quibꝫ etiā patet quō artificialia fiūt ab vniuoco in p̄te. ſicut domus exterior a domo interiori. domus eñ ꝯponit̄ ex lapidibꝫ lignis ⁊ cemento. ⁊ forma domus eſt ꝯpoſitio ordo ⁊ figura. ſicut in alijs artificialibꝫ. Artifex vero nō ꝯponit̄ ex lignis lapidibꝫ ⁊ cemēto. ſed tñ habet formā artis ſiue ſimilitudinē eſſentialē domus in mente. q̄ eſt de q̄dditate domus inquantū eſt eēntialis ſimilitudo eius. q: repñtat eſſentialr̄ eſſentialia p̄ncipia eius. ⁊ ſic vniuocant̄ domus exterior et interior in p̄te licet nō in toto. Patet etiā ex dictis quō generatū aliq̄n fit ab habente p̄tem forme. ſicut qñ hō infirmus excitat calorem ſuū naturalē. tūc dr̄ habere p̄tem forme ſanitatis. q: talis calor ſic excitatus diſponit ad ſanitatē. ⁊ ſic habet q̄ſi p̄tem forme ſanitat̄. Ex q̄bꝫ omnibꝫ patet. quō omnia generata fiunt a ſibi ſili ⁊ ꝯformi ſiue ꝯuenienti aliquo mō. quod ponebat̄ in p̄mo dubio. Patet vlterius quō alique generatōes ſunt naturales et alique nō. ⁊ quō nō naturales diuidunt̄ p factiōes ab arte aut a p̄ūte aut a mente. q: q̄dam p̄cedunt ab arte. et q̄dā p̄cedunt a quadā ſuperiori v̄tute cum potentia rei factibilis. ⁊ alique p̄cedunt ab intelligētia ſuperiori ad modū artificis. Patet vlteriꝰ q̄ in his q̄ fiunt a caſu vel fortuna nō oportet q̄ fiant a ſibi ſimili vel ꝯuenienti. eo q̄ ꝯtingunt p̄ter intentionē nature quo ad caſum. ⁊ a p̄poſito agentis quo ad fortunā. Ex quibꝫ omnibꝫ ꝯcludit phūs. q̄ cum talia generātia ꝯuenientia ⁊ ſilia generatis ⁊ quaſi coꝝ exēplaria ſint ꝯpoſita ex materia ⁊ forma ſicut ipſa generata. ⁊ ſunt ſufficientia ad generandū nō oportet ponere alia exēplaria ſepata. cuiuſmodi ſunt ydee platonice. Et ita relinq̄tur q̄ hmōi ydee nō req̄runtur ad hoꝝ inferioꝝ generatōem. nec p modum generātium. nec p modū exemplariū. q: iſte forme ſepate eo q̄ ſepate ſunt vno mō ſe hñt. ⁊ per ꝯñs non p̄nt trāſmutare materiā. cuiuſmodi eſt corpus celeſte. iuxta illud ſecūdi phiſicoꝝ ſol ⁊ hō generant hoīem. vbi p ſolem intelligitur corpus celeſte. ⁊ intelligit̄ in luminibꝫ phie. q: ſi loq̄mur theologice oportet ponere ydeas omniū reꝝ in mente diuina. ſed tñ non ſeparatas

Ad rōnes ante oppoſitum. Ad primā dr̄. q̄ duplex eſt finis generationis. ſcʒ quo ⁊ qḋ. vnde forma eſt finis quo. ⁊ generatū eſt finis quod. ⁊ illud eſt terminus vltimus generatōis. ⁊ per ꝯñs generatū p̄ducitur. ⁊ ex ꝯñti forma eius. Ad ſcḋam dr̄. q̄ eius eſt fieri p̄ncipalr̄ cuius eſt eſſe. ſed p̄ncipaliter eſſe eſt ꝯpoſiti ⁊ minus p̄ncipaliter forme. vtꝫ ex diſtinctione poſita in ſolutione p̄cedenti. ⁊ ſic licet forma fiat aliquo mō. tñ generatum p̄ncipaliter fit.

Queritur Octauo verum diffinitōes reꝝ ſenſibiliū ꝯcipiunt materiā. Arguit̄ q̄ ſic. q: res naturales eſſentialr̄ ꝯponunt̄ ex materia ⁊ forma. ḡ diffinitio talium reꝝ naturaliū in ſe ꝯcipit tam materiā q̄ formā. Tenet ꝯña. q: diffinitio dʒ explicare et exp̄mere totā eſſentiā diffiniti. nō aūt indicaret totam ſi materia nō intraret eſſentialr̄ ipſum. ḡ diffinitiōes ipſoꝝ q̄ ꝯponunt̄ ex materia ⁊ forma in ſe ꝯp̄hendunt tā materiā q̄ formā. In oppoſitū arguit̄. q: diffinitio inducit ſolum quid eſt eſſe rei. ſed totū eſſe rei eſt a forma. q: forma dat eſſe. ⁊ materia nullo mō ſed magis ſuſcipit ipm̄ eſſe. ⁊ nō habet eſſe actu niſi ab alio. diffinitio aūt dicit ipm̄ eſſe. ḡ ſeq̄tur q̄ materia nō intrat diffinitōem rei hñtis materiam vt p̄s diffinitiōis. ſed magis p modū ſtramenti ipſius forme. que dat eſſe quod explicat ipſa diffinitio.

Pro reſponſione ad queſtionē p̄blematicam

Sciendum Primo. q̄ duplices ſūt diffinitōes ſm duo genera reꝝ de q̄bꝫ ſunt. ſ. metaphiſice ⁊ phiſice. In diffinitionibꝫ eñ reꝝ materialiū nō eſt dubiū q̄ nō ꝯcipiunt in ſe materiā ſenſibilē. eo q̄ licet habeāt eſſe in materia ſenſibili. tamē diffiniunt̄ vt abſtracta a tali vel tali materia vt dcm̄ eſt in p̄ma q̄ſtione primi phiſicoꝝ. iō vere intellectꝰ abſtrahit ſm rōem entia mathematicalia licet ſint ꝯiūcta ſm eſſe. ⁊ ꝯcipit ea ſine materia ſenſibili. Verbi grā. circulus licet ſit in materia cuprea vel lignea. tñ non ꝯſiderat̄ vt in tali vel tali materia ſm ꝯſideratōem mathematicā. ⁊ ſic hmōi materia nō p̄tinet ad eius eſſentiā ſiue diffinitōem. aīs circulus nō hēt eſſentiā circuli niſi i hmōi materia. Et ita patet. q̄ hmōi materia ſenſibilis ñ p̄tinet ſm eſſentiā ad eius q̄dditatē ⁊ diffinitōem. ⁊ ita diceret̄ de alijs entibꝫ mathematicꝭ. Sʒ de rebꝫ ſenſibilibꝫ ⁊ naturalibꝫ dubiū eſt apud multos ſolēnes phōs. alijs dicētibꝫ materiā intrare hmōi diffinitōem. alijs aūt ꝯtradicentibꝫ huic opinioni. Et rō ante oppoſitū eſt pro p̄ma opinione. ſecūda vero poſt oppoſitum eſt pro ſecūda.

Sciendum ſecūdo. q̄ illi de p̄ma opinione ſicut apparet ex intentōe doctoris ſancti ⁊ multis alijs locis ſuoꝝ ſcriptoꝝ volunt dicere diffinitōes reꝝ naturaliū in ſe concipe materiā ſenſibilē. non tñ determinatā ſignatā ⁊ indiuiduatā. ⁊ hoc ponit doctor ſcūs expreſſe in ſuo tractatu de q̄dditate entiū in cap̄lo ſcḋo. Et illi p̄bant ſuā intentionē ex hoc q̄ phs in hoc ſeptio dicit q̄ diffinitiōes reꝝ naturaliū dr̄nt a diffinitionibꝫ reꝝ immaterialiū p h̄ q̄ in ſe ꝯcipiūt materiā ſenſibilē. Et nō poteſt aliq̄s ſufficiēter dicere. q̄ talis materia in tali diffinitiōe poſita nō ſit de eſſentia diffiniti. q: ſeq̄ret̄ q̄ talis diffinitio daretur p additamentū. ſicut ⁊ diffinitōes accñtiuʒ. qḋ eſt ꝯtra phm̄ in p̄cedentibꝫ dicentē accidentia diffiniri p additamentū. non aūt ſubſtantias

Sciendū tercio. q̄ prima opinio (q̄ eſt doctoris ſcti) hʒ ſm hūc p̄dictū modū loq̄ndi dicere q̄ forma p̄tis ⁊ forma totius dr̄nt realiter ſicut aīa equi ⁊ eq̄nitas. et q̄ forma totius ſicut eq̄nitas ꝯſtituatur ex materia ⁊ forma. ſiue potius reſultat ex ꝯpōne materie ⁊ forme. ita q̄ forma totiꝰ (q̄ eſt eēntia) nō ſit p̄prie ꝯpoſita. ſʒ reſultat ex q̄uadā ꝯpōne. ⁊ hoc aliq̄n doctor ſcūs dr̄. ſ. q̄ eſſentia ꝯpoſitoꝝ ē ꝯpoſita. q̄ quidē forma totiꝰ eſt q̄dditas rei. Et ideo cum diffinitio declaret ⁊ exp̄mat principia totius quidditatis rei eſſentialia. ideo hmōi diffinitio talium rerum naturaliū concipit in ſe non tm̄ formā p̄tis. etiam materiā. Et p hunc modū loquendi ſoluitur quedam queſtio mota in textu. ſcʒ quare ſyllaba diffinitur per l̄rās ex quibꝫ ꝯponitur. dicendo q̄ ſyllaba eſt q̄ ꝯponitur ex vocali ⁊ alia littera ꝯſonante. Et tñ circulus nō diffinitur ex p̄tibus ſiue ex inciſionibꝫ ipſius circuli. non eñ ponitur in diffinitiōe circuli ſemicirculus vel aliqua porcio circuli ſiue inciſio. varietas eñ haꝝ duaꝝ diffinitionū vt dicit opinio p̄ma quā tenet doctor ſanctus eſt q: littere ſunt p̄tes ſyllabe q̄tum ad eius eſſentiā formā et ſpēm. quia forma ⁊ ſpēs ſiue eſſentia ſyllabe ꝯponitur ex his tanq̄ ex p̄tibus eſſentialibꝫ. ideo debet diffiniri p tales partes. ⁊ nō ſunt partes q̄tum ad eius materiā ſolum. licet pars ſe teneat ex parte materie vt dr̄ ſecūdo phiſicoꝝ. ſed ſunt partes q̄tum ad materiā ⁊ formam ita q̄ vna ſe habet in potentia ⁊ alia in actu ad ꝯſtituendū totum. ſicut eſt in ꝯpoſitis ex materia ⁊ forma in rebus naturalibꝫ. ſed inciſiones circuli nō ſunt p̄tes circuli ſi accipiatur ſm ſpēm ⁊ eſſentiā eius. non eñ circulus inquantū circulus ſcinditur aut ex inciſionibꝫ ꝯponitur licet hoc ei ꝯueniat inq̄ntum eſt iſte circulus. ⁊ ideo inciſiones circuli ſunt p̄tes circuli non ſm ſpēm ⁊ eſſentiam circuli. ſʒ ſm indiuiduū in materia ſignata ⁊ indiuiduata. et cum ſola ſpēs diffiniat̄ vt dicit Boetius ſeq̄tur q̄ debet diffiniri circulus per tales inciſiones ſm q̄ hmōi. Ex quibꝫ euidenter patet ſm iſtam opinionē quare aliqua diffiniunt̄ ſm ſuas partes ſicut ſyllaba. ⁊ aliqua nō ſicut circulus. ⁊ alia entia mathematicalia. ⁊ in h̄ ꝯſiſtit hmōi ratio. Nam duplices ſunt p̄tes. ſ. q̄ntitatiue ⁊ eēntiales. quātitatiue vero non ſunt de eſſentia rei. ſed ſunt partes quanti ſm q̄ q̄tum eſt. vt patet ex diſtinctiōe in quinto huius. ſed p̄tes eſſentiales ſunt materia ⁊ forma rerum naturaliū. ⁊ quia ſunt eſſentiales (cū diffinitio dicat eſſentiā rei) per hmōi p̄tes diffiniunt̄ res naturales Ex quibꝫ vlterius patet. q̄ nō eſt eadem ratio de rebꝫ cōpoſitis ex materia ⁊ forma. ⁊ de rebus compoſitis ex p̄tibus quātitatiuis. Iſte enim circulus inquantū circulus habet partes quātitatiuas que ſunt hymaginabiles ⁊ nō ſenſibiles niſi inquantū iſte circulus eſt ligneus vel cupreus. ſed iſta res ſenſibilis vel illa habet partes eſſentiales. ſ. materiam ⁊ formam. ⁊ ſic differentes ſunt diffinitiones vtriuſq̄. ⁊ vna includit materiam et altera nō. niſi inquantū materia accipitur vt hymaginabilis. que aliq̄n vocatur materia intelligibilis. eo q̄ cōcipitur in virtute hymaginatiua. que aliq̄n vocatur intellectus p̄pter propinquitatē ad intellectū. a qua virtute capit intellectus ſuū obiectū. Et ideo ſolet dici q̄ entia mathematicalia habent eſſentiā ſiue materiam intelligibilem ſed nō ſenſibilem.

Concluſio Prima p iſta opinione. videlicet q̄ diffinitiōes reꝝ naturaliū in ſe ꝯcipiāt materiam ſenſibilem nō hanc vel illam ſʒ indeterminatā et in ſpecie acceptā. patet ꝯcluſio ex declaratōe opinionis p̄dicte. Ex quo patet. q̄ ſm hanc opinionē non oportʒ ponere ſpēs ſeparatas. ymmo neceſſe eſt q̄ ſpēs in ſe concipiant materiā ⁊ diffiniant̄ p ipſam. ⁊ p hoc ſpēs reꝝ ſenſibiliū differunt ab entibꝫ mathematicalibꝫ. q̄ non ꝯcipiunt in ſe materiā ſenſibilē. ſed hymaginabilē eo mō quo ſup̄ dcm̄ eſt. Secūda vero opinio aliter dr̄. ſ. q̄ hmōi diffinitiones etiā reꝝ naturaliū non ꝯcipiūt eſſentialr̄ materiam. ⁊ declarat̄ ſic. q: hec opinio ponit q̄ eadē eſt forma p̄tis ⁊ forma totius realiter. ſed dr̄nt rōe tm̄ ſic. q: forma p̄tis dr̄ inq̄ntū terminat generatōeʒ i corꝑe ſiue materia et ꝯſtituitur vnū ꝯpoſitū ex his. ſʒ illa eadem dr̄ forma totius put dat eſſe ſpecificum ⁊ totū eſſe rei ⁊ illo mō dr̄ quidditas ſeu eēntia que p diffinitōem explicat̄. ⁊ hmōi quidditatis ſeu forme materia nō eſt p̄s neq̄ eſt de ſubſtantia illius q̄dditatis. Ex p̄dictis patet ꝯcluſio reſ[p]ōſalis p hac opinione. videlicet q̄ diffinitōes reꝝ naturalium nō ꝯcipiūt in ſe materiā que ſit de eſſentia eaꝝ. Patet ꝯcluſio ex declaratiōe huius opinionis. Sed forte quereret aliq̄s. vtrum nullo mō materia ipſa ſit de ſubā vel de eſſentia rei. vt dr̄ hec ſcḋa opinio. Rñdetur q̄ ſi materia ꝯparetur ad ipm̄ ꝯpoſitū cum forma. qḋ ꝯpoſitū eſt ſubſtātia. neceſſe eſt dicere materiā eſſe ſubām. ⁊ de ſubā talis ꝯpoſiti. q: eſt eius p̄s eſſentialis. Sed ſi ꝯparetur ad q̄dditatē ſeu eſſentiā rei q̄ per diffinitōem ex genere ⁊ drā ꝯſtitutam explicat̄. tunc ipſa materia nō eſt pars hmōi quidditatis q̄ per hmōi diffinitōem importatur. Sic ergo ꝯſiderando materiā ipſa nō eſt p̄s hmōi diffinitōis ſeu q̄dditatis q̄ eſt forma totius. licet tñ ponatur in diffinitōe reꝝ naturaliū put adiungit̄ forme determināti ipſam. non tñ q̄ ſit p̄s ſed tm̄ q̄ ſit ſtramentū hmōi forme. q: ſcʒ materia ipa necēario requirit̄ in eſſe talis q̄dditatis. non tñ in eſſentia. Et licet ipſa materia requirat̄ ad eſſe rei naturalis non tñ dat eſſe. ſed potius ſuſcipit eſſe ab ipſa forma p̄tis. Ex quibꝫ patet ſolutio illiꝰ quod queri ſolet. cū diffinitio iudicet qḋ eſt eſſe rei. vtrū p̄tes diffinitiōis ſignificēt p̄tes rei. Rñdetur iuxta p̄dicta ſi p̄tes diffinitōis totius importēt quidditatē rei que ſunt genus ⁊ drā. ſic diffinitio nō ꝯſtituit̄ ex p̄tibus materialibꝫ rei. ſed ſolū ꝯtinet formā ꝯmunē ⁊ p̄priam. ſ. genus ⁊ drām. ad quā formā p̄priam necēario ſeq̄tur materia p̄pria. que ipſi forme ſubſternit̄. et iō dr̄ Albertus. cuius eſt hec poſitio q̄ diffinitio phiſica datur p formā determinatā ⁊ materiā ſm quandā ꝯſequutionē ad ipſaſ. Vñ bene ſequitur q̄ ſi hō eſt animal rōnale q̄ ꝯponatur ex oſſibus ⁊ carnibꝫ. ecce materiā phiſicā ꝯſequutiue ſe habentē ad formas generis ⁊ drīe. quaꝝ vna eſt cōmunis ⁊ altera p̄pria. Vlterius tñ ex illis duabꝫ opinionibꝫ ꝯcorditer ſeq̄tur. licet inter ſe differant q̄ nō ſint ponende ydee platonice ſiue ſpēs a materia ſeparate que ſint principiū rerum materialiū. Rōnes ante oppoſitū ſoluuntur ſm rōnes diuerſimode opinantiū.

Vnc aūt dicamus primū inquantū in analeticis de diffinitōe nō dictū eſt. in illis eñ dubitatio dicta p̄c opere rationibꝫ de ſubſtantia eſt. Dico aūt hanc dubitatōem ppter quod q̄dem vnū eſt. cuius rōem diffinitionem eſſe dicimus. vt hoīs animal bipes: ſic eñ hec ipſius ratio p̄pter qḋ ita hoc vnū eſt. ſed non multa animal ⁊ bipes. in hoc namq̄ homo ⁊ album multa q̄dem ſunt. cum alterū non inſit alteri. Vnum vero quādo ineſt ⁊ patitur ⁊ ad ſubiectū. homo tunc eñ vnum fit. ⁊ eſt albus homo. hoc aūt non participat alteꝝ altero. genus aūt nō videtur p̄ticipare drīas ſimul eñ ꝯtrarijs idem p̄ticiparet. nā drīe contrarie ſunt quibꝫ differt genus. Si vero ⁊

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

participat eadem ratio. ſi ſunt differentie plu/res. vt greſſiuũ bipes non alatum. quare na/turam hoc vnum ſed nõ multa Non eñ quia inſunt namq; ſic ex omnib9 erit vnũ. Oportet aũt vnum eſſe quecũq; in diffinitione eñ ra/tio quedã eſt vna ꝛ ſubſtãtia. quare vnius ali cuius oportet ipſam eſſe rõnem. et eſt ſubſtan tia vnum qddem: ꝛ hoc aliquid ſignificat vt di ximus Oportet autẽ intendere primũ de his (que ſm diuiſiones) diffinitionib9. Nihil eñ aliud eſt in diffinitione quod primũ dictũ ge/nus ꝛ differentie. alia vero genera ſunt primũ et cum hoc ꝯprehenſe differentie. vt primum animal. habitũ vero animal bipes ꝛ iterũ ani mal bipes nõ alatum. Similiter aũt etſi per plura dicantur. omnino vero nihil differt per plura aut per pauca dici. quare nec per pauca aut per duo. duoꝝ ergo hoc qddem differẽtia. illud vero genus: vt eius quod animal bipes animal qddem genus. differentia aũt alterum Si ergo genus ſimpliciter nõ eſt preter eas q̃ vt generis ſpecies. aut ſi eſt qddem vt materia eſt. vox eñ genus eſt ꝛ materia. differẽtie au tem ſpecies ꝛ elementa ex hac faciunt. palam quia diffinitio eſt ex differẽtijs ratio: Atuero et oportꝫ diuidi differentie differentiã. vt ani malis differentia eſt pedalitas. Item anima/lis habẽtis pedes differentiã oportet ſcire in quantũ habens pedes. quare nõ eſt dicendũ habentis pedes aliud alatum. aliud non ala/tum. ſiquidẽ bene dicit. Sed propter nõ poſ/ſe faciet hoc. ſꝫ aliud habens fiſſos. aliud nõ fiſſos pedes. he aũt ſunt differentie pedis: nã fiſſio pedis pedalitas qdaꝫ eſt. ꝛ ſic ſemꝑ vult ꝑcedere. donec vtiq; veniat ad non differẽtia tunc aũt erunt tot ſpecies pedis quot differẽ/tie. ꝛ pedes habentia animalia equales dici/mus. Si itaq; hec ſic ſe habeant. palã quia ſi nalis differentia rei ſubſtantia erit ꝛ diffini/tio. ſi non oportet multotiens eadẽ dicere in/terius. ſuperfluũ eñ accidit hoc dicentib9. Nã qñ dicit animal hñs pedes bipes. nihil aliud dixit q̃ animal pedes habens ꝛ duos pedes habens Et ſi hoc diuidat ꝓpria diuiſione mĺ totiens dicet. ꝛ equaliter dicimus. Si qddem differentie ꝛ differentia fiat. vna erit que fina lis ſpecies ꝛ ſubſtãtia. Si vero ſm accidẽs vt ſi diuidat habentis pedes aliud album. aliud nigrum. tot ꝛ quot ſectiões fuerint Quare pa lam diffinitio ratio eſt que eſt ex differẽtijs. et harum ex finali ſm rectum. Palam aũt erit ſi quis tranſponat tales diffinitiões. ꝛ eam que eſt hominis dicens animal bipes pedes habẽs ſuperfluũ eſt habens pedes dicto bipede. Sꝫ ordo non eſt in ſubſtantia. quõ namq; oportꝫ intelligere hoc qddem poſteri9. illud vero pri9 De diffinitionib9 qddem igiſ ſm diuiſiões tot dicantur primũ quales qddam ſunt

Queritur Nono. vtrum partes diffi/nitionis ſignificẽt vnum. et vtrum ex ipſis fiat vnũ Et arguitur q nõ. quia ibi ſunt plura .ſ. genus ꝛ differẽtia ſed plura nõ ſignificant vnum ſimplr loquendo. ergo ꝑtes diffinitiõis que ſunt genus ꝛ differentia non viden tur vnum ꝛ idem ſignificare. ꝛ ꝑ ꝯſequẽs ex ipſis nõ po teſt fieri vnum In oppoſitũ eſt phus in textu

Sciendum Primo. q poſtq̃ opinio de ydeis platonicis im/probata eſt. ꝛ oſtenſum ẽ q diffinitiones rerum naturaliũ in ſe ꝯcipiant materiã que ſunt explicatiue diffiniti ꝯñter oſtendiſ q ptes hacꝫ diffinitionũ ſignificãt vnum ſm q diffinitũ eſt vnum

Sciendum ſecũdo. q licet preſens queſtio ſit a pho mota ſecũdo poſterioꝝ ſub hoc titulo videlicꝫ. vtrum il lud (quod importaſ per genus ꝛ drãm) ſit vnũ vel plu ra. tñ quia logicus nõ conſiderat diffinitõem niſi vt eſt inſtrumentũ quo intellectus noſter ducitur in cognitio nem qdditatis rei per aliquas ſecũdas intentiones nõ ſufficiũt ad declaratõem quidditatũ. de quib9 intendit phus in hoc paſſu. cum ꝯſideret ptes diffinitiõis vt ſig nificent quidditatẽ rei. ideo aliter tractat hãc opinionẽ hic q̃ in analeticis vt ipſe dicit

Sciendum tercio. q multiplr poteſt intelligi genus ꝛ drãm facere vnum. vel quia faciunt vnum aggregatõe ſicut in aceruo lapidũ ex plurib9 fit vnũ aggregatõe. ſꝫ ñ vnũ ſimplr. ꝛ tũc ſeq̃ret q ptes diffinitõis nõ vniãtur ꝛ ꝯueniant in vna natura eis cõi. ꝛ ꝑ ꝯñs hõ ꝛ aĩal ꝑ ſe. et

rationale per ſe. et ſic homo eſſet duo. quia eſſet animal et eſſet rõnale ſeorſum. ꝛ ſic animal ꝛ rõnale non ꝯueni/rent in vna natura Uel poteſt intelligi q ex eis fiat vnũ ſm accidens. ꝛ hoc nõ debet ſic intelligi ſicut nec in ꝑmo mõ. qꝛ ſubiectũ ꝛ accñs nõ ſunt vnũ ꝑ ſe. qꝛ nõ ſunt vnũ inquãtũ accidens ineſt ſuo ſubiecto. ꝛ aliqliter ꝑticipaſ a ſuo ſubiecto. et iſto mõ ex genere ꝛ drã non fieret vnuꝫ niſi drã ineſſet generi ꝛ ꝑticiparetſ a genere. ꝛ per ꝯñs ſe/quereſ q differẽtie que ſunt ꝯtrarie aliquo mõ actu eẽnt in genere. ꝛ ſic ꝯtraria actu ineſſent eidẽ. Patet hec cõ ſequentia. qꝛ eadem rõne qua genus ꝑticiparet vnam il laꝝ drãꝝ ꝑticiparet ꝛ aliam. Uel etiã poteſt intelligi q ex genere ꝛ drã fiat vnum ꝓpter hoc q ſunt in vno. ꝛ hoc non poteſt dici. qꝛ ſeq̃retur q omnia eſſent vnũ. eo q om nia ꝯueniũt in ente. ꝛ ſic nullo triũ predictoꝝ modorũ poteſt ꝯuenienter intelligi q ptes diffinitiõis ſignificent quid vnum. ſiue q ex ipſis fiat vnum.

Concluſio Reſpõſiua. partes diffini/tionis (ſm q diffinitio ſig nificat quidditatẽ rei ſiue naturam que eſt vna) ſignificant vnũ. Patet ſic. qꝛ ſig num debet correſpondere ſignato. ſed ipſa diffinitio eſt ſignũ expreſſiuũ quidditatis tanq̃ ſui ꝓprij ſignati. ergo ſi qd ditas ſit vna. etiã diffinitio debet eſſe vna. ſed ptes ali/cuius dicunt idem realiter cuꝫ toto. licet differant rõne vt alſs declaratũ eſt in primo phiſicoꝝ. q̃ ptes diffinitio nis ſignificãt vnum. cum ex ipſis fiat vnũ. quod eſt no/tificatiuũ diffiniti. Et per hoc ſoluitur rõ facta ante op poſitũ. cum eñ dicebaſ q ſint ibi plura dꝛ q pluralitas illa poteſt intelligi. vel ſm actum vel ſm potentiã. aliud eñ eſt loqui de pluralitate ſm potentiã. ꝛ aliud de plu/ralitate ſm actum. qꝛ plura ſm actum nõ importãt vnũ ſed vbi ſunt plura in potentia ꝛ vnũ in actu talia impor/tant vnum ſimplr. ꝛ ita eſt in ptibus diffinitiõis. qꝛ om nia que ponunſ in ꝑmo genere vſq; ad vltimã drãm dũ/cunt naturam diffiniti per modũ potentie. ꝛ nõ ſunt plu ra niſi in potẽtia. ꝛ cum nõ ſit niſi vna differẽtia ꝯpleti/ua ſcꝫ importãs naturam diffiniti in actu ꝛ in ꝓpria for/ma. ſeqtur q ſolum debet dici hmõi diffinitõem ſic ꝯpo ſitam ex actu ꝛ potẽtia ſignificare vnum ab vnitate illi9 actus vltimi. quia ibi eſt vna ſola drã vt dctm eſt. Uerbi grã. cum ex cupro fit circulus agẽs extrahit illud qð eſt in potentia ad hoc qð ſit in actu. quãdo imponit formã circuli laborando circa cuprũ. ꝛ illud idem qð eſt in actu circuli illud idem erat in potẽtia anteq̃ duceretſ ad actũ Et ſic patꝫ q illud qð habet ſe ꝑ modum potentie nõ im portat aliqd vnum diſtinctũ ab actu. ſi potentia illa re/ducitur ad actũ. vnde agens extrahens talem potentiã non largitur ei multitudinẽ. ſed potius ꝑfectõem in eſſe. ꝛ ita ꝓporcionabiliter dctm eſt de ptibus diffinitõis. qꝛ ge nus ſe habet vt materia vt dicit Porphirius. licꝫ hoc di uerſimode exponaſ a multis vt habitum fuit in logicis et differẽtia ſe habet vt actus. ꝛ ꝑ ꝯſequens talis plura litas que eſt in potẽtia in ordine ad actum nõ arguit qn ex ipſis importeſ vnum ꝛ idem ſm rem licet diuerſimo/de. Aliter etiã poteſt illud declarari. qꝛ cum genus non habeat eſſe niſi in ſuis ſpeciebꝫ. ſicut nõ inuenitur aliqð animal in reꝝ natura quin ſit homo vel equus vel aſin9 et ſic de alijs. ꝛ cum drã ſit eſſentialr ꝯſtitutiua ſpeciei. ſeqtur q ipſa nõ eſt ei accidens eo q nõ aduenit poſt eſ9 ꝯpletum eſſe in natura. ſꝫ potius ſeqtur q eſt eadem in eſſentia cum genere qð contrahit. differens ſolum ſicut determinãs ab indeterminato Et hinc eſt q diuiſio ge neris in ſpẽs eſt diuiſio ꝑ ſe ꝛ eſſentialis. ꝛ ꝑ ꝯſequẽs cũ additur drã generi non additur ei tanq̃ diuerſa eſſentia ab eo. ſicut cum additur accidens ſuo ſubiecto. ſed addi tur ei ſicut forma formans ꝛ determinãs ipſum genus ad eſſe ſpecificũ. ꝛ ſic nõ importat alienam naturam cuꝫ compleat genus in eſſe vltimo deducẽdo ipſum ad eſſe ſpecificũ. vt amplius ſolet declarari in ꝑdicabilib9 Por/phirij. Ubi tamẽ aduertendũ eſt. q ꝯſtituens diffinitio nem alicui9 debet primo diuidere primũ genus diffiniti ſeu diffinibilis ſm primã eius diuiſionem eſſentialẽ. et ſic cõſequenter deſcendẽdo vſq; ad vltimã eius differen tiã que ſit ꝯuertibilis cum diffinito. ꝛ ſic faciẽs nihil de/relinquet qð pertinet ad eſſentiã diffiniti. ꝛ hec eſt prac tica phi in ſecũdo poſterioꝝ ad venandũ quod quid eſt alicuius diffiniti. ꝛ idem facit in pñti queſtione ſub alijs tamẽ ꝛ alia intentiõe. vt dctm eſt in ꝑncipio huius Ad uertendũ eſt etiã. q in tali diuiſione ſeu multiplicatione generꝝ ſuperioꝝ. ſufficit ponere proximũ genus. eo q ta/le genus includit actu ꝛ intellectu omnia ſuperiora ge/nera ꝛ omnes drãs. quib9 illa genera diuiduntſ ad pem illius generis primi. ſufficit etiã ponere vltimã differen tiã que ꝯprehendit omnes ſupiores differẽtias. Unde ſi vltima differentia nõ ꝯprehẽderet omnes drãs. tunc neceſſario oporteret ponere omnes illas. que tñ ſunt idẽ eſſentialr cum genere quod diuiditur vt dctm eſt. et per ꝯñs in diffinitionib9 idẽ diceretſ multiplr. ꝛ eẽt nugatio Uerbi grã. ſi diffiniatur homo q eſt animal bipes. ꝛ bi/pes non includat iſtam drãm que eſt habere pedes. quã illud genus qð eſt animal non includit nec continet actu licet habeat in potentia. ſeqtur q non debemus diffinire hoiem dicendo homo eſt animal habẽs pedes bipes. qꝛ omne bipes hꝫ pedes. ꝛ ſic eſſet nugatio. idem eñ bis diceretur ꝛ repeteretſ ex vna ꝛ eadẽ parte. qð cauſat nu/gationẽ. que eſt impedimentũ veritatis in logica. ſicut ꝯgruitatis in grãmatica. Et q iſtud oporteret declaraſ ſic. quia alſs diffinitio non declararet diffinitũ a ꝑma po tentia vſq; ad vltimũ actum. quod tamẽ oporteꝫ ex na tura diffinitionis ꝛ ſm quid nominis eius. quia diffini/tio dꝛ quaſi diffuſa finitio extenſa ſcꝫ per totum corpus eſſentie rei a prima potentia eius vſq; ad vltimũ actum eius incluſiue. Sed forte contra illud argueret aliqs dicẽdo. q ſi ita ſit vt dctm eſt ſequitur q ibi erit nugatio a ſimili. cum dꝛ ſubſtantia animata ſenſibilis. quia ſenſi bile includit aliam drãm ſupiorem que dꝛ animata. ergo ibi eſt nugatio. quod tñ non creditur. Et ideo ꝓ decla/ratione huius aduertendũ eſt. q aliqd includere aliud in/telligitur dupl'r Uno mõ ſm rem tñ alio modo ſm rem et vocem ſimul. ſm rem inquã hoc eſt ſm actum ꝛ rõem rei. Primus aũt modus non cauſat nugatõem. ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito de ſenſibili ꝛ animato. ſed ſecũdus modus nu gationem cauſat. ſicut hic eſt bipes qð habet pedes. qꝛ bipes includit ſm nomen bipedes. vt patet manifeſte. ꝛ quo ad rem cum ſit poſterior differẽtia. nulla aũt diffe/rentia includit aliam ſm rõem vt ſic. quia eſt alia ꝛ alia ratio actualis cuiuſlibet differẽtie. quia ſi eſſet ita alicu/ius differentie rõ ſiue diffinitio ꝯſtitueretſ ex alia diffe/rentia. ꝛ per ꝯſequens differentie eſſet differẽtia. ꝛ ideo nõ eſt ſimile de genere ꝛ differẽtia. ſicut eſſet de ſpecie et differentia. ꝛ dico de ſpecie reſpectu ſui generis ſupioris et differentie reſpectu ſuperioꝝ. Unũ hic eſt nugatio. ho/mo aĩal. ꝛ tamẽ hic non eſt nugatio animatũ ſenſibile. ꝛ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

huius diuerſitat' rō eſt. quia genus actu ⁊ intellectu in-cluditur in ſpecie. ⁊ ideo nominata ſpecie nō oportet amplius dicere ipſm genus. ſed drīa cum ſit ratio q̄dam ſc ſunt differentie tot ſunt rōnes. ⁊ per cōſequens vna non includit alias formaliter. niſi forte in q̄ntum vna induit rōnem ſpeciei. ⁊ alia rōem generis. ſicut cum dico rōna-le poteſt capi pro ſpecie ⁊ p drīa. ⁊ cum dico animatū aut ſimul; mō poſſunt capi. Sed natura differentie eſt ſpēm ꝯſtituere aut diuidere genus. ⁊ ſic vna nō poteſt de alia ꝑdicari. ſicut genus predicaꝛ de ſuis ſpeciebꝫ vt dcm̄ eſt

Ratio ante oppoſitū ſoluta eſt ex dictis

Uoniam vero de ſubſtantia ꝑſcrutatio eſt iterū redeamus. Dicitꝛ autē ſicut ſubiectum ſubſtāria eſſe. ⁊ quod quid erat eſſe. et quod ex his ⁊ vniuerſale. De duobꝫ q̄dem igitur dictum eſt. etem̄ dicendū quod quid erat eſſe ⁊ de ſubiecto. quia dupliciter ſubijcitur aut h̄ aliquid ens. vt animal paſſionibꝫ aut vt materia actui Uidetur aūt vniuerſale cauſa q̄buſ-dam eſſe maxime ⁊ eē principiū vniuerſale vnde de hoc tractemus Uidetur em̄ impoſſibi-le eſſe ſubſtantiā eſſe quodcūqꝫ vniuerſaliter dictoꝝ. prima em̄ ſubſtātia que vniuſcuiuſqꝫ ꝓpria vniuſcuiuſqꝫ que nō ineſt aliȷ̄. vniuerſale vero cōmune. Hoc em̄ dicitur vniuerſale. qḋ pluribꝫ ineſſe natum eſt. cuius ergo ſubſtātia hoc erit. Aut em̄ omniū aut nulla. omniū em̄ non eſt poſſibile. vnius aūt ſi erit. ⁊ om̄ia hec erunt. quoꝝ em̄ vna ſubſtantia eſt. ⁊ qḋ quid erat eſſe vnum: ⁊ ipſa vnum. Amplius ſubſtātia dr̄ que nō de ſubiecto. ⁊ vniuerſale de ſubiecto aliq̄ dr̄ ſp. Sed an ſit q̄dem non ꝯtingit vt qḋ q̄d erat eſſe. in ipſo aūt exiſtit. vt animal in homine et in eo. Ergo palā quia eſt q̄dam ipſius ratio. differt aūt nihil. nec ſi nō omniū ratio eſt coꝝ que ſunt in ſubſtantia. Nihil em̄ minus ſubſtātia erit hec alicuꝰ. vt homo hominis in quo exiſtit. quare idem accidet Iteꝝ erit ſubſtantia in illius ſubſtātia. vt animal in quo ⁊ ꝓprium exiſtit. Amplius aūt ⁊ impoſſibile ⁊ incōueniēs hoc ⁊ ſubſtantiā. ſi eſt ex aliquibus. vt ex ſubſtantijs eſſe. nec ex eo q̄ hoc aliquid ſed ex quali. Prius em̄ erit nō ſubſtantia ⁊ quale ſubſtantia. ⁊ hoc ipſo quod eſt impoſſibile. Nec em̄ rōne nec tp̄e nec generatōe paſſiones poſſibile eſt priores eſſe ſubſtantia. erunt em̄ ſeparabiles. Amplius ſocrati inerat ſubſtantie ſubſtātia. quare erit ſubſtātia. totaliter vero accidit ſi eſt ſubſtātia homo. ⁊ quecunqꝫ ita dicuntꝛ nihil coꝝ que in rōe eſſe nullius ſubſtantiā. neqꝫ ſine ipſis exiſtere nec in alio. Dico aūt non eſſe quoddā animal preter aliqua. nec alioꝝ eorum que in rōnibꝫ nullius Ex his itaqꝫ ſpeculantibꝫ palā. quia nihil vniuerſaliter exiſtentiū eſt ſubſtantia. et quia nullum predicamentoꝝ ſignificat hoc aliquid. ſꝫ tale. Sin autē tale alia quoqꝫ multa accidunt et tercius homo. Amplius aūt eſt ⁊ ita maximum. Impoſſibile em̄ ſubſtantiā ex ſubſtantijs eſſe inexiſtētibꝫ ſic vt actu. duo namqꝫ ſic actu nunq̄ ſunt vnū actu. ſed ſi poteſtate duo fuerint erunt vnū. qua dupla ex duobꝫ dimidijs poteſtate. Actus em̄ ſeparat. quare ſi ſubſtantia vnū. non erit ex ſubſtātijs inexiſtentibꝫ et ſm hunc modum quē dicit Democritus recte. impoſſibile em̄ ait ex duobꝫ vnum aut ex vno duo fieri. mḡnitudines em̄ indiuiſibiles ſubſtantias faciūt. Similiter igitꝛ manifeſtuꝫ quia in numero habebit ſi eſt numerus cōpoſitus vnitatū. ſicut dicitur a quibuſdā. aut em̄ non vnum dualitas. aut non ineſt vnitas in ipſo actu.

Queritur Decimo. vtrum vniuerſale ſit ſubſtātia. Arguitꝛ q̄ ſic. quia eſt de q̄dditate ſubſtantie. ergo eſt etiā ſubſtantia In oppoſitū eſt phus in textu. vbi dicit Uidetur em̄ impoſſibile eſſe ſubſtantiā omne q̄ſcunqꝫ vlr dictoꝝ. Pro reſpōſione

Sciendum Primo. q̄ cum phs ſuperius diuiſit ſubſtātiā in ſubam que ē ſubiectū. et in ſubam que eſt quod q̄d erat eſſe. ⁊ in ſubam que dr̄ vniuerſale. ⁊ cum determinatū fuerat de duobꝫ primis reſtat nūc de tercio determinandū. ſ. de vlī

Sciendum ſecūdo. q̄ vle poteſt ꝯſiderari tripliciter. ſcꝫ

ꝓut eſt in re ante rem et poſt reꝫ Poſt rem vero dicitur vniuerſale logicū a ſingularibꝫ abſtractū ꝑ opatione intellectꝰ ⁊ huiuſmodi vniuerſale formaliter eſt ſecūda intentio. Sꝫ vniuerſale in re eſt ipſa natura cōis ꝯmunicata pluribꝫ aut cōicabilis habens eſſe in illis et huiuſmodi vniuerſale eſt vniuerſale phiſicū. Sꝫ vniuerſale ante rem dupliciter ꝯſideratꝛ. Uno modo in rōne cauſe efficientis: et ſic cauſe vniuerſales rerū ſiue ſit deus ſiue intelligentie dicuntꝛ vniuerſalia q̄dam. Alio modo cōſideratur in genere cauſe formalis. et de huiuſmodi vniuerſali locuti ſunt phī diuerſimode ⁊ ſm platonicos tale vniuerſale eſt ꝑ ſe exiñs vnū et ſeparatum. et eſt cā exemplaris rerū ꝑticulariū ⁊ in genere cauſe formalis. et dicitꝛ maxime ſuba ſm ipſos Alij autem phī ſcꝫ ꝑipatetici (quoꝝ princeps fuit Ariſtotelis) opinati ſunt alio modo dicentes q̄ licꝫ tale vniuerſale ſit in genere cauſe formalis nō tn̄ eſt ſeparatū ſm rem ſed ſm rōnem tm̄. nec eſt ꝑ ſe exñs ſꝫ hꝫ eſſe in ſingularibꝫ. Dicitꝛ tn̄ eſſe ante rem. q: eſt cauſa ipſius rei ⁊ abſtracte ꝯſideratꝛ ꝑter eē rerū. et hec opinio eſt magis ſententia q̄ opinabilis poſitio. et ideo vt magis clareat veritas. Arguitꝛ ſic ꝯtra opinionē platonicorū. ſubſtātia vniuſcuiuſqꝫ rei eſt ei propria ſic q̄ nō ꝯuenit alteri. ſed ſic eſt q̄ vniuerſale eſt vnū natū eſſe in pluribꝫ. ergo vniuerſale vt dicebant platonici nō eſt de ſubſtantia alicuius. alꝛ ſequeretur q̄ oīa illa in quibus eſſet haberent vnam ſubſtantiam propriā. et ꝑ ꝯñs eſſent eadē qḋ nō eſt ꝯueniens dicere Sꝫ forte ad hoc diceret aliquis q̄ bene plura poſſunt habere eādeꝫ ſubam cōmunem. et ſic plura ꝯueniunt in eadem ſubſtantia. Ad hoc reſpondetꝛ q̄ illud qḋ predicatꝛ vt vnū per ſe exiſtens de pluribus ſicut eſſet idea ſi poneretꝛ nō poſſet eſſe cōmunis ex quo ꝑ ſe exiſteret: et ſic eſſet vnicuiqꝫ propria ⁊ ꝑ ꝯñs omnia illa eſſent vnū qḋ nō poteſt dici. ſed ſi aliqḋ predicetꝛ de aliquo vt dicens eſſet formale alicuius et non per ſe exiſtens ſeparatum bene eē vnū in multis et dicitꝛ de multis cuiuſmodi eſt vniuerſale ſm intentionē phī et non predicatꝛ vt ſubſtātia rei ꝓprie loquendo. ſed vt ſubſtātiale et formale coꝝ de quibꝫ predicatꝛ. Item arguitꝛ ſic. illud non eſt ſubſtantia qḋ dicitꝛ de aliquo ſubiecto ꝓut ſubſtantia dicitꝛ a ſubſtando. ſed vniuerſale ſm eſſe vniuerſalitatis acceptū predicatꝛ de aliq̄ vt de ſubiecto. ergo non eſt ſubſtātia illius. Tercio etiam arguitꝛ vniuerſale ſignificat quale qḋ ergo nō eſt ſubſtantia. Patet ꝯſequētia. q: quale ſeu qualitas eſt conſequēs illud cuius eſt qualitas. Quarto ſic. ſi vniuerſale ſit ſubſtantia ſiue pars ſubſtantie illius de quo predicatur. tunc ſequitꝛ q̄ ſubſtantia additur ſubſtantie. et cum huiſmodi vniuerſale ſm platonicos ſit ſeparatum et intelligibile homo intelligibilis adderetur homini ſenſitiuo vel ſenſibili. dicendo ſortes eſt homo. cum aūt duo diſtincta coniunguntꝛ adinuicem fit vnū terciū. ⁊ ꝑ conſequēs reſultabit vnus tercius homo habēs vnam naturam ꝯpoſitam ex homine intelligibili ⁊ ſenſibili. et ſic ſortes erit tres homines. ſcꝫ ſenſibilis intelligibilis ⁊ ꝑticipans vtrūqꝫ. hoc autē eſt inconueniens. ergo vniuerſale non eſt ſubſtantia: vt ponebant platonici. Quinto ſic cum de ratione actus et forme ſit diſtinguere ⁊ ſeparare illud cuius eſt a quocunqꝫ alio et non vnire ipſum cum alio actu exiſtente. ſequitur q̄ ex duobus exiſtentibus in actu non fit vnum tercium. ⁊ per ꝯſequens idea ſeparata que eſt ꝑ ſe exiſtens et maxime in actu ſm platonicos non poteſt eſſe ſubſtantia aut pars indiuidui exiſtentis in actu. ergo vniuerſale platonicum non poteſt eſſe ſubſtātia rerum.

Concluſio Uniuerſale eſt ſubſtantia ſed non ſepata que conuenientꝰ dicitꝛ ſubſtantiale. ⁊

Pro declaratiōe huius concluſionis ponitꝛ talis diſtinctio vniuerſalis. Uniuerſale enim tripliciter poteſt capi ſiue ſit genus ſiue ſpecies ſiue differentia. Uno modo ꝓut eſt forma quedam que vt ſic eſt quoddam diuinum et optimū et radius quidam intelligentie prime. et iſto modo dat eſſe toti ꝯpoſito et eſt de ſuſtantia ⁊ quidditate rei ſiue qḋ quid erat eſſe. ⁊ vocatur vniuerſale ante rem formaliter loquendo vt forma dicitur ab informando et non foris manendo. et ſic non eſt ſeparatū vt platonici poſuerunt. Alio modo conſideratur vt eſt deſignatio quedam eſſe ſubſtantialis ipſiꝰ compoſiti et non eſt conſequens illud cuius eſſe ſubſtantiale deſignatur et hoc eſt vniuerſale in re et poſt rem ſed diuerſimode. Ex quo patet probatio cōcluſionis videlicet q̄ vniuerſale ſm reꝫ vniuerſalis acceptum vel etiam vt deſignat formā cōmunem que nō eſt alicui propria nec per ſe ſubſiſtens eſt nec ſepara ſm ſe. ſed ineſt pluribus aut poteſt ineſſe potius dicendū eſt ſubſtantiale. q̄ ſubſtantia inq̄ſtum tamen eſt forma quedam dans eſſe cōpoſito. vt dictum eſt poteſt dici ſubſtantia. Unde dicit cōmētator in hoc paſſu. q̄ vniuerſale eſt ſubſtantiale rei cuꝫ ſignificet formā communem pluribus. et ſic eſt veritas cōcluſionis manifeſta Ex declaratiōe predicte diſtinctionis. patet etiā q̄ ꝓut platonici ponebant ipm̄ eſſe ſeparatum non poteſt dici ſubſtantia reruꝫ. quia ſubſtantia rei non eſt ſeparata ab eſſe rei cuius eſt. Ex quibꝫ omnibꝫ pateꝫ vt phus concludit in textu q̄ nō ponende ſunt ydee platonice vt ſint principia formalia reruꝫ ꝑticulariū tanq̄ de earum ſubſtantia. Ratio ante oppoſitum ſoluta eſt ex diſtinctione in concluſione poſita.

Habet aūt (qḋ accidit) dubitationeꝫ. ſi em̄ nec ex vniuerſalibꝫ poſſibile eſt eē nec vnā ſubſtātiā ꝑter tale. ſed nō hoc aliqḋ ſignificare nec ex ſubſtantijs contingit actu eſſe nec vnā ſubſtantiam. incōpoſita erit vtiqꝫ ſubſtantia omnis. Quare nec ratio vtiqꝫ erit neqꝫ vnius ſubſtantie. At vero videtꝛ omnibꝫ. et dictū eſt iam dudum aut ſolum ſubſtantie eſſe terminū aut maxime nūc. aut neqꝫ his nullꝰ igitꝛ erit diffinitō aut mō quodā erit aut mō q̄dā nō erit manifeſtuꝫ autē erit qḋ dr̄ ex poſterioribꝫ magis.

Anifeſtum autem ex ipſis his accidēs et ideas dicentibus ſubſtantias ſeparabiles eſſe et ſimul ſpeciem ex genere facientibus et differentijs. Si enim ſpecies ſunt. ⁊ animal in homine et equo. aut vnuꝫ aut idem

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſumero eſt aut alterum. Ratione namq̧ palā q: vnum. eādem enim exhibebit rōnem dicēs in vtroq̧. ergo ſi eſt aliquis homo ipſum ſm ſe hoc aliquid. et ſemꝑ actu neceſſe et ex quibus vt animal bipes hoc aliquid ſignificare ⁊ eſſe ſeparabilia ⁊ ſubſtātias. quare et aīal Siquidē igitur et vnū in equo ſicut tu in te ipſo q̄uo inſeparatim exiſtentibus non erit. et quare nō ⁊ ſine ipſo erit animal hoc. Deinde ſiquidē participatione bipedis ⁊ multipedis impoſſibile aliquid accidit. Cōtraria namq̧ ſimul inerūt ipſi vni et huic vni. Si aūt nō quis modus cū dixerit vtiq̧ aliquis animal eē bipes aut greſſibile. ſed forſan componitur ⁊ copulatur. aut miſcetur verū oīa inconuenientia. ſi alterū in vnoquoq̧. infinita ergo erunt vt conueniēs dicere quorū ſubſtantia nō eſt ſm accidens ex aīali homo. Amplius multa erūt ipm animal ſubſtātiaq̧ eīn q in vnoq̧ aīal. nō eīn de alio dicitur. ſi autē non ex illo erit homo agēs ipi9 ⁊ illud. Amplius idee oīa ex quibus homo agitur non alterius quidem erit idea. alterius vero ſubſtantia. impoſſibile nāq̧. ipm igit animal erit vnūq̄dq̧ eorū q̄ in animalibus Amplius ex quo hoc ⁊ q̄uo ex ipſo aīali. aut poſſibile eſt eſſe aīal q ſubſtantia hoc ipm preter ipſum aīal. Amplius aūt in ſenſibilibꝰ hec accidunt ⁊ his abſurdiora. Si itaq̧ impoſſibile ſic ſe habere. palam q: non eſt idea ipoꝝ. ſicut quidam dicunt. Qm̄ vero ſubſtantia altera ⁊ quod ſimul totū ⁊ ratio. Dico aūt q: hoc q̄dem ſic eſt ſubſtantia cū materia cōcepta ratio. illa vero ratio totaliter. quecunq̧ q̄dem igitur ita dicunt. horū quidē eſt corruptio etenim gnātio rōnis āt non vt corrūpat neq̧ eīn gnātō nō eīn fit domui eſſe: ſed q huic domui. verū ſine generatione et corruptōne ſunt ⁊ nō ſunt. Oſtenſum eſt eīn q: nullus hec generat nec facit. propter hoc autem et ſubſtantiarum ſenſibilium ſingularium nec diffinitio nec demōſtratio eſt quia habent materiam. cuius natura talis eſt vt contingat et eſſe et non eſſe. quapropter corruptibilia omnia ſingularia ipſoꝝ. ergo ſi demonſtratio neceſſariorū. ⁊ diffinitio ſcientifica et nō ꝯtingit. ſicut nec ſcientiā q̄nq̧ ſciam q̄n ignorantiā eſſe: ita nec demōſtrationē nec diffinitionem. ſ; opinio eſt contingens aliter ſe habere. Palam quia non vnum erit ipſoꝝ nec diffinitio nec demonſtratio. non eīn ſunt manifeſta corrupta ſciaꝫ habētibꝰ in aīa eiſdē nō erit nec diffinitio āplius nec demōſtratio.

Queritur Undecimo. vtrū ſi ydee ponerent vt poſuit plato poſſet diffiniri. Arguit q ſic. q̄a diffinitio eſt neceſſariorū ⁊ incorruptibiliū ſed tales idee ſm platonicos ſunt neceſſarie ⁊ incorruptibiles. ergo ipſarum eſt diffinitio. In oppoſitum eſt phus in textu Pro reſponſione.

Sciēdū Primo q poſtq̄ phus oſtendit principaliter vt patuit in ꝯcluſione precedenti q vniuerſalia nō ſunt ſubſtantie aut de ſubſtātia ſingulariū licet ſint ſubſtantialia. hic ꝯſequenter oſndit principaliter q nō ſunt ſepata ſm eſſe ab ipſis ſingularibꝰ

Sciendū ſecundo q omne (qđ eſt ꝑ ſe ſubſiſtens) eſt vnū numero. et ſic cū quelibet ydea ſm poſitionē platonis ſit per ſe ſubſiſtens ſequitur q ſit vnum nūero. vñ et plato poſuit ipſas ydeas q̄ dicunt ſpecies rerū ſenſibiliū q: tales res ſenſibiles eiuſdē ſpeciei conueniunt in vna ratione ſpecifica et in vna q̄dditate. ſicut omnes hoīes ꝯueniunt in homine. et non conſiderat vtrum ipſa ratio poſſit eſſe ſepata vel coniuncta. ſ; ſimpliciter dicit q talis ratō aut ſpecies eſt ydea ſepara. q: eſtimauit q ea (q̄ poſſunt per intellectum ſepari) ſint etiam in ipſis rebus ſepara. qđ non eſt verū. q: intellectus ſolum ſeparat ſm rōem quā apprehendit et non ꝓpter hoc alīq̄d mutatur in re. Ex quo ſequitur q ea que de aliq̄bꝰ predicant vt vt ratio cōmunis de inferioribꝰ oportet eſſe ꝯiuncta ſm eſſe licet ſint ſepara ſm rationem. et iſtud eſt verū tā de generibꝰ q̄ de ſpēbꝰ. Pꝫ etiā q nihil pōt de alio predicari directa predicatione et eſſentiali niſi dicat q̄d ei9 de quo p̄dicat: ⁊ niſi ſit ſpēs aut gen9 Iſtis notatis ponit

Concluſio Prima ſi ponerent idee ſepate q̄ dicunt ſpēs ſm platonē. ſeq̄ret q ponerentur ex genere ⁊ differentia qđ q̄dē genus eſſet ydea ſiue rō ſpēꝝ de q̄bꝰ p̄dicaret. Patꝫ iſta ꝯcluſio. q: ipe ydee ſunt ſube reꝝ ſm ipm Platonē. ſed ſuba rei explicat p genus ⁊ differentiā ⁊ ipm genus dicit q̄d ſiue predicat in quid ergo cū ipm q̄d dicat rōem q̄ſdam ſubalez: ſequit q erit idea. ⁊ cū ydea ſit vnū nūero ꝑ ſe ſubſiſtēs oportebit dicere q vnū nūero ſit in multis ſpēbꝰ ſepatis ⁊ diſtinctis

ſicut genus eſt in ſuis ſpēbꝰ ſed iſtud eſt īpoſſibile ⁊ falſum. q: cū genus p̄dicatur de ſuis ſpeciebus eſſentialit ⁊ in quid eſt de eſſentia cuiuſlibet ſpēi. et ꝑ ꝯñs ſm vnā q̄ā. ꝑ eſt alterū ⁊ alterū. ergo non eſt vnū numero tm̄. Vel oporteret dicere vt prius dicebat in queſtiōe precedenti q cum genus ꝯtineat ſuas ſpecies et vniant in eo q ille ſpecies vnirent in aliquo vno ⁊ eodē nūero. et per ꝯſequēs eſſent eadē ſimplr inter ſe qđ eſt impoſſibile

Concluſio ſecūda. ſi tales ydee platonice ponerentur nō poſſent diffiniri ex genere ⁊ differentia. pꝫ concluſio q: tūc diffinitio eaꝝ nō ſignificaret q̄d vnū. et tñ diffinitio deberet dicere quid vnū. vt pꝫ ex dictis. ꝯñā declarat. q: vt iā dictū eſt tale genus eſſet quid vnū nūero ꝑ ſe ſubſiſtens ⁊ etiā differentia eſſet alia ydea a genere ꝑ ſe exiſtens et ꝑ ꝯñs ex ipſis non fieret vnū ſimplr. q: vt alīs allegabat ex duobꝰ entibꝰ in actu nō fit vnū tertiū. Ex q̄bꝰ ſequit q vniuerſalia non ſunt ſepata ſm eſſe a ſingularibꝰ licet hoc platonici poſuerūt. Pro quo aduertendū eſt q ipſe Plato poſuit ipſa vniuerſalia eſſe ſepata et ydeas ſeparas vt ipaꝝ poſſit eſſe diffinitio ⁊ demōſtratio. q: p̄fectius eſſe habēt ſepata ⁊ ꝑ ſe ſubſiſtētia q̄ ea q̄ aliqs inſunt. vnde videns q ſciā eſt neceſſariorū ⁊ ꝑpetuorū. et q iſta ſenſibilia inferiora ſunt corruptibilia. iō ad ſaluandā ſciam de rebꝰ poſuit has ydeas ſicut et ad ſaluandū eſſe ipaꝝ rerū corruptibiliū in aliquo ſubſiſtenti ſeparo. Sed ſuū motiuū erat inſufficiens multiplicit qđ ſic patet. q: ſingulariū non eſt diffinitio neq̧ demonſtratio ſed vniuerſaliū ſolū. ſic aūt eſt q vniuerſales idee eſſent ſingularia ſi ponerent ꝑ ſe ſubſiſtere ⁊ ꝑ ꝯñs ipaꝝ non eſſet diffinitio. Et ſi eēnt ſingularia vel haberēt materiā vel non. et ſi non haberent eā nō poſſent eſſe principia rerū naturaliū niſi effectiua et vt cauſa remota. et ſi haberent materiam ſiue eſſet immixta priuatiōi ſiue nō etiā nō poſſent vt ſepata eſſe principia horū inferiorū q: oīe agens agit per ꝯtactū. ſingularia etiā habentia materiam immixtam priuationi poſſunt eſſe et non eſſe ⁊ ꝑ ꝯñs de ipſis non pōt haberi certa cognitio niſi duꝫ pñia ſenſibꝰ exterioribꝰ mouentibꝰ ſenſuꝫ. et ipſis abſentibꝰ tunc ꝯgnoſcens talia nō habet amplius de ipſis certam cognitōem ⁊ firmā. ſed q̄ſdā eſtimationem ⁊ opinionem que ſunt cognitiones vacillantes: et ſꝑ ſunt cum formidine de oppoſito. ⁊ cū diffinitio faciat certā cognitionem: ſequit q taliū ſingulariū non eſt diffinitio. Si etiā hmōi ſingularia ſunt incorruptibilia etiam eorū nō pōt eſſe diffinitio. qđ ſic pꝫ. q: talis diffinitio vel ꝯſtitueret ex vno nomine vel ex pluribꝰ. non ex vno q: licet aliq̄ vnum ſolū nomen poſſet quodāmodo notificare diffinitum ſm q contingit aliqđ nomen eſſe noti9 alio. non tamen vnum ſolum nomen poteſt notificare rem finitaꝫ eo q talis res diffinita non poteſt notificari explicari ſiue declarari niſi exprimant eius principia que nō ſūt exprimi ꝑ vnū ſolum nomē. cū alio noīe exprimat potētia et alio nomine exprimatur actus que ſunt principia cōmunia ⁊ intrinſeca oīm ꝯpoſitorū Relinquit ergo q ſingularia non pōt diffiniri vno noīe. oportet ergo ſi diffiniant ipa pluribꝰ noībꝰ diffiniri. et ſi pluribꝰ querit vtrum q̄libet illorū nominū eſſet ꝯuertibile cū diffinito vł nō Et ſi dicat q ſic ſequeret incōueniens videlicet q iſta noīa eſſent ſynonima. et ꝑ ꝯñs eſſet nugatio in huiuſmodi diffinitiōe ſicut ſi quereret quid eſt Tullius et reſpōdetur qđ eſt marcus cicero. q: illis noībꝰ nominabatur. Et ſi dicat q illa nomina non eſſent ꝯuertibilia tūc vel vnū illorū nominū eſſent in plus ⁊ ſe haberet vt genus et aliud vt differētia que ſe habet vt minus. ſed hoc nō poteſt dici. quia ſequeretur ſi tale diffinitum eſſet ſingulare ⁊ incorruptibile vt poſuit plato q eſſet idea. et per ꝯſequēs ydea ꝯponeret ex actu et potentia. et tñ ſm ipſuꝫ ydee ipſe ſunt forme ſimplices ſepate. vel ſequeret q huiuſmodi ydea ſingularis cōponeret ex duobꝰ exiſtētibꝰ in actu. ſcꝫ ex genere qđ eſt vna ydea ⁊ differētia que eſt alia ſm ipſum. vel oporteret dicere q nullum illorū nominum ꝯuerteret cum diffinito. ⁊ ꝑ ꝯſequens talis diffinitio ꝯpeteret aliīs a diffinito. et ſic non eſſet bona. et ita non poſſet eſſe q ſīgularia haberēt definitōem Sed forte diceret aliquis q iſtud vltimū non ſequeret videlicet q ſi nullum illorū nominū ꝯuerteret cum diffinito q diffinitio non eſſet bona. q: oppoſitū habet ſecundo poſteriorū. vbi phs dicit. q quelibet pars diffinitionis eſt in plus q̄ diffinitum. ⁊ tñ tota diffinitio cōuertibilis eſt cum diffinito. ſicut videmus de hac diffinitione. homo eſt animal greſſibile bipes. nulla partium ꝯuertit cū diffinito. et tamen tota diffinitio conuertit cuꝫ diffinito. vt patet ex his q̄ dicta ſunt ſuperius Ad hoc reſpondetur q p̄dicta ꝯſequētia phi probabiliter ⁊ gratia materie ē bona. et hoc ſufficit ad argumentum ꝯtra poſitionem. Platonis. q: ſi eſſet ydea ponēda vt poſuit Plato eſſet vniuerſalis. quia ꝯueniret aut ꝯuenire poſſet pluribꝰ ſicut ydea hominis pluribꝰ hominibꝰ. ⁊ ꝑ ꝯſequens eſſꝫ in pluribus ⁊ tamen eſſet ſingularis. q: per ſe ſubſiſtens ea vero rōne q̄ eſt vniuerſalis oporteret q illa q̄ in plus ſe haberent q̄ diffinitū non conuerterent cū diffinito licet ſimul ſumpta ꝯuenirent oībꝰ inferioribꝰ illius ydee ſiue ſpeciei. ſed ea ratōe qua ſingularis ⁊ ſeparata nō poſſet diffiniri vt patet ex ante dictis. Ex q̄bꝰ omnibus ſequit q ſi ydee platonice ponerent nullo modo poſſent diffiniri diffinitione explicante principia rei intrinſeca a pria potētia vſq̧ ad vltimū actū. ⁊ ſic pꝫ miſſio ad q̄ſitū.

Dubitatur Circa tertiū vtrū forma animaliū analoſoꝝ ſit ſepara ſm eſſe ⁊ ſit eorum ydea ⁊ tñmodo vniat corpi ſicut motor mobili ſicut dicit Plato. ⁊ videt q ſic. q: alīs oporteret ponere plures aīas ſiue formas actu in vno et eodem. q̄a videmus q poſt diuiſionem talium animalium quelibet pars habꝫ animam mouentem ipſam ꝑtem q non cōtingeret niſi fuiſſent ibi plures aīe quia non adueniunt de nouo ꝑ corruptionem totius. vel niſi fuiſſet illa anima ſepata ſm eſſe. ⁊ ſi nō eſſet niſi vna anima in tali aīali analoſo oporteret dicere vel q eſſet ſepata vel q eſſet tota in toto ſm q̄libet eius partem. Sed in oppoſitum arguitur q: alie forme ſiue anime animaliū perfectorū ſunt ꝯiuncte ſm eſſe. ergo etiam anima imꝑfectorum aīalium que eſt minus nobilis. q: maior ratio eſſet de ſepatione huiuſmodi animalium. Pro iſto dubio eſt ſciendū q ꝑtes dum vniūtur in toto non ſunt in actu ſuo: ſed ſolū in potentia ⁊ ſub actu totius. q: qđ eſt in actu diſtinguitur et ſeparatur a quocunq̧ alio. et ꝑ ꝯſequens ſi in aliquo toto qđ eſt vnū ſimplicit ſicut eſt ꝯtra animal analoſuꝫ eſſent plures partes ſm actum ſiue in actu ſequeretur q tales ꝑtes eſſent diſtincte ſiue ſeparate. ⁊ ſic non eſſent vnite in forma totius; qđ eſt illud qđ ſupponitur. quia ſupponitur q tale animal ſit vnum. ſed tales partes ſunt in potentia non remota ſed propinqua actui tam ad partes corporis q̄ ad partes anime et precipue quo ad motuꝫ

et ſic poſſunt faciliter reduci de potentia ad actum p diuiſioné ipſius animalis. Ex quo patet q ſi in ptibꝰ ſeparis animaliũ analoſoꝝ ſint plures anime ſm actum ꝓpter hoc nõ oportet q eſſent plures in toto animali analoſo. quia ibi nõ erant niſi in potentia que per diuiſioné animalis reducta eſt ad actum ſm tot actus quot ſunt ptes. Et ſimiliter ſi in illis partibus diuiſis ſigillatim ſit anima actualiter ſm totam eius poteſtatem nõ oportuit q ita eſſet dum tales partes erant vnite. quia hoc non conueniebat toti. ſed ſufficiebat q ſolum eſſet in illis in potentia ſm eius totam poteſtatem. et iſtud contingit in iſtis animalibus propter propinquitatem potentiarum ipſius anime. et talis propinquitas potentiarum cõtingit ex eo q talis anima eſt diminuta ꝛ debilis reſpectu animarum animaliũ perfectorũ ꝛ propter hoc non habet diuerſas virtutes requirentes diuerſa organa ſicut eſt de animalibus perfectis. et ſic faciliter tales potentie anime in ipſis aialibus anoloſis poſſunt reduci ad actum in pluribus ptibus diuiſis quod non contingit in animalibꝰ perfectis propter diuerſitatem ꝛ organorum in ipſis. Ex quo patet q non oportet nos in iſtis neqꝫ in illis ponere formã ſeparatam ſm eſſe vt poſuit Plato cum ſuis alijs ydeis

Ad ratiões

Ante oppoſitũ dicitur q non omnia neceſſaria et incorruptibilia faciũt ad diffinitionẽ ſed oportet q ipſa ſint ordinata ſm magis commune et minus cõmune. Dicit vlterius q illa autoritas loquitur obiectiue ſcꝫ q diffinitio eſt de rebꝰ neceſſarijs ꝛ incorruptibilibꝰ. et q non omnia neceſſaria ꝛ incorruptibilia poſſent diffiniri. quia eſſet procedere in infinitum eo q principia ſunt neceſſaria ꝛ incorruptibilia quorum tamen non eſt diffinitio.

Propter qd' oportꝫ eoꝝ q̃ ad terminũ. cũ aliqs diffiniat aliquid ſingulum nõ ignorare qꝛ ſemper auferre eſt. non enim contingit differre. neqꝫ itaqꝫ idearũ nullam eſt diffinire. ſingulariũ enĩ idea non dicunt et ſeparabile

Eceſſariũ vero ex nominibus eſſe rationem. nomen autem nõ faciet diffinientis. ignotũ enĩ erit. poſita cõmunia omnibꝰ ergo neceſſe ineſſe ꝛ alijs hoc. Et ſiquis autem diffiniat animal. dicet greſſibile aut albũ. aut aliud aliquid. quod in alio ſit. Si qs aũt dicat nihil prohibere ſeparatim quidẽ omnia multis. ſimul vero huic ſoli ineſſe. Primum quidẽ quia et ambobus vt animal bipes animali ꝛ bipedi. et hoc in ſupremis quidem. Et neceſſe eſſe priora exiſtentia et partes compoſiti quinimmo et ſeparabilia. ſi homo ſeparabile. aut enĩ nihil aut ambo. ſiquidem igitur nihil non erit genus preter ſpecies. ſi vero erit et differentia: Deinde quia priora ipſo eſſe. hec vero non conſequenter auferuntur Deinde autem ſi ex ideis idee minus compoſita ex quibꝰ. Amplius de multis oportebit et illa predicari ex quibꝰ idea vt animal bipes. ſinaũt quomodo cognoſcetur. Erit enĩ idea quedam quam impoſſibile de pluribus predicari q̃ꝫ de vno: non videtur aũt ſed omnis idea eſſe pticipabilis. Quẽadmodum ergo dictum eſt latet qd' impoſſibile diffinire in ſupremis maxime vero quecunqꝫ vnita vt ſol et luna non ſolum nec peccant additione talium. quibus ablatis adhuc erit ſol puta terram gyrans aut nocte abſconditum ſi enĩ ſteterit aut apparuerit nõ adhuc erit ſol ſed abſurdũ. ſi nõ ſol enĩ quãduꝫ ſubſtantiam Amplius quecunqꝫ in alio contingere vt ſi alter fiat talis. palam quia ſol erit. communis ergo ratio. ſed erat ſingulariũ ſol. vt Cleon aut Socrates. quoniã ꝓpter q̃d. nullius ipſorũ terminũ profert. idee fiet enĩ vtiqꝫ manifeſtum tentantibꝰ. quia verũ quod modo dictum eſt

Manifeſtum eſt autem q ſubſtantiarum eſſe exiſtimatarũ plures poteſtate ſunt vt ipſe partes animalium. Nihil enim ipſorum ſeparatũ eſt. quando autem ſeparata fuerunt tunc entia vt materia omnia terra. ignis et aer. nihil enĩ ipſoꝝ vnũ eſt niſi vt cumulus anteqꝫ diſgregatur ꝛ fiat aliquid ex ipſis vnum. Maxime autem vtiqꝫ aliquis animatorum partes ſuſpicabitur. et eas que anime propinque ambas fieri entes et actu fieri et potentia. eo q principia habeant ab aliquo in iuncturis. propter quod quedam animalia diuiſa viuunt: ſed tamẽ potentia omnia erunt. quando vnum fuerit ꝛ cõtinuum natura. ſed non vi aut copulatione. tale namqꝫ eſt orbario.

Uoniam vero vnũ dicitur ſicut ſubſtã et ens et ſubſtantia vnius vna et quorum vna nũero. vnum numero palam. qꝛ nec vnum nec ens contingit ſubſtantiarum eſſe rerum. ſicut nec elemẽto eſſe aut principio Sed querimus qd' igitur principium. vt ad notius reducamus. magis igitur horũ ſubſtantia eſt ens. et vnum q̃ꝫ principium et elementũ et cauſa. Sed nec iſta ſi nec aliud cõmune nihil ſubſtantia nullius nãqꝫ ineſt ſubſtantia. ſꝫ huic ꝛ habenti ipſam cuius eſt ſubſtantia. Amplius qd' vnum apud multa non vtiqꝫ erit ſimul. qd' autẽ commune ſimul apud multa exiſtit. quare palam quia nullum vniuerſalium exiſtit preter ſingularia ſeparatim. Sed ſpecies dicentes quidem dicunt recte ſeparantes eas. ſi ſubſtantie ſunt. illic autem non recte. quia vnã in multis ſpeciem dicunt. Cauſa vero quia non habent que tales reddere que tales ſubſtantie ꝑincorruptibiles preter ſingulares ꝛ ſenſibiles ergo faciunt eãdem ſpeciem corruptibilibus has enĩ ſcimus autohominẽ et autoequũ. addentes ſenſibilibꝰ verbum ipm q̃uis itaqꝫ ſi non videmus aſtra. non minus exiſtimo forẽt ſubſtãtie ſempiterne. poſt quas eas non videmus. Quare ſi non habemus que ſunt eſſe. enĩ quaſdam forſan eſt neceſſariũ. qd' quidem igitur neqꝫ vniuerſaliter dictorum nihil ſubſtantia nec eſt ſubſtantia neqꝫ vna ex ſubſtantijs manifeſtum. Quid autem ordine et quale q̃dem ſubſtantiam. iterum aliud velut principiũ facientes dicamus. forſan enĩ ex his erit palam ꝛ de illa ſubſtantia q̃ eſt ſeparata a ſenſibilibꝰ ſubſtantijs. Quoniam ergo ſubſtantia principiũ ꝛ cauſa quedã eſt. hinc eſt procedendum Quare aũt ipm propter quid ſemper ſit propter quid aliud aliquid alij aliter ineſt. nam querere propter quid muſicus homo. muſicus homo eſt. aut eſt quod dictum eſt querere propter quid homo muſicus eſt: aut aliud. hoc quidem igitur propter quid ipm eſt ipſum. nihil eſt querere. Oportet enim ipſum quia et ipm eſſe exiſtere manifeſta entia. Dico autẽ vt quia luna patitur eclipſim. ipſius autem quia ipm vna ratio et vna cauſa in omnibꝰ: propter qd' homo homo. aut muſicus muſicus. niſi quis dicat quia indiuiſibile ad ipm vnũquodqꝫ. hoc autẽ erat vnum eſſe. ſed hoc cõmune. quia de omnibus ꝛ quid breue. Querit autem aliquis propter quid homo eſt animal tale. hoc quidẽ igitur palam quia non querit. quare quia eſt homo. homo eſt. aliquid ergo de aliquo querit ꝓpter quid exiſtit quia vero exiſtit. oportet manifeſtum eſſe. Nam ſi non ita nihil querit: vt propter quid tonat. quia ſit ſonitus in nubibꝰ aliud enĩ ita de aliquo eſt. qd' queritur. et propter quid hoc puta lateres vel lapides domꝰ ſunt. palam igitur qd' querit cauſam: hoc autẽ eſt qd' quid erat eſſe. aut eſt dicere logica q in quibuſdam quidem eſt cuius cauſa. aut forſan in domo. aut lecto. in quibuſdaꝫ vero quod mouet primũ. nam cauſa et hoc. ſed talis q̃dẽ cauſa in fieri queritur ꝛ corrũpi. altera vero et in eẽ Latet autem maxime quod querit in his que nõ de alijs dicuntur. vt homo quid eſt. queritur propter ſimpliciter dici. ſꝫ nõ diffinite. q̃a hoc aut hoc. Sed oportet corrigentes querere. ſi aũt non cõmune eius qd' nihil q̃rere. et eiꝰ qd' querere aliquid ſit. Quoniam vero oportet habere et exiſtere ipm eſſe. palam itaqꝫ quia querit materiam propter q̃d eſt. vt domus hec ꝓpter q̃d. quia hec exiſtunt q domui eſſe et homo hic: aut corpus aut tale habẽs. quare cauſa queritur materie. Hoc autẽ eſt ſpecies qua aliquid eſt. hec autem ſubſtantia. Palam igitur quoniam in ſimplicibꝰ non eſt queſtio. nec doctrina

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſʒ alter modus q̄ſtionū talium Quā vero ex aliquo ↄpoſitum ſit. vt vnū ſit om̄e. ſed nō vt cumulus. ſed vt ſyllaba. ſyllaba aūt non erūt elementa. nec idem. a ⁊ b. nec caro. ignis. et terra diſſolutis. cū hec q̄dem nō adhuc ſunt. vt caro ⁊ ſimilia. elementa vero ſunt et ignis et terra. igitur aliq̄d. ſyllaba non ſunt elementa vocalis conſonans. ſed et alterum aliquid ⁊ caro non ſolum ignis et terra. aut calidū aut frigidum. ſed et alterū aliquid. Si igit̄ neceſſe ⁊ illud. aut elementū. aut ex elementis eſſe. ſiquidem elementum iterū eadem erit ratio. ex hoc enim et igne et terra erit caro. et adhuc ex alio quare in infinitum ibit. ſi vero ex elemēto. palam quia nō vno. ſed pluribus: aut illud ipſū erit quare rurſum in hoc eandem dicimus rationem. et in carne vel ſyllaba. Videbit̄ autem vtiq̄ eſſe aliquid hoc et elementum et cā eſſendi. hoc q̄dem carnem. hoc vero ſillabam. ſimiliter et in alijs. ſubſtantia aūt vniuſcuiuſq̄ elementū et cauſa prima eſſendi. Quā vero q̄dā non ſubſtantia rerū. ſed q̄cunq̄ ſubſtantie ſm naturā. et nature ↄſtitute ſūt. maīfeſtabit̄ vtiq̄ quibuſdam hec natura ſubſtania que eſt non elementū. ſed principiū. elemētū vero eſt in qd̄ diuidit̄ inexñs. vt materiā puta ſillabe q̄ a. ⁊ b

Querit Duodecimo. vtrū ipm̄ (qd̄ eſt) ſit principium ⁊ cauſa rei cuius eſt. Arguit̄ q̄ non. q: ipm̄ quod eſt ſiue q̄dditas ſignificat̄ per vniuerſale. ſʒ vniuerſale nō eſt principiū ipſius rei neq̄ cauſa. igitur qd̄ quid eſt non eſt principium neq̄ cauſa eius cuius eſt. Minor patʒ. quia principia rei ſunt ſingularia et non vniuerſalia. vt patuit tercio huius: In oppoſitū eſt p̄hs in vltimo capitulo huius ſeptimi: Pro reſponſione

Sciēdū Primo. q̄ poſtq̄ p̄hus oſtendit naturā q̄dditat̄ rei que dicitur ſubſtantia ⁊ naturam ↄpoſiti in genere ſubſtantie que etiam dicitur ſubſtantia et naturas vniuerſalis qd̄ etiā aliquo modo dr̄ ſuba. Cōſeq̄nter in vltimo cap̄lo huius ſeptimi vult oſtendere q̄uo ſe habet ipa q̄dditas rei ſiue etiā ipm̄ vniuerſale ad ipſū ↄpoſitū in genere ſubſtātie et p ↄñs in alijs generib⁹ vt dictum fuit in principio huius ſeptimi libri. quidditas primo inuenit̄ in ſubſtantijs et ex ↄſequenti in alijs

Sciendū ſcdo q̄ ſm antiquos (qui opinati ſunt vniuerſalia eſſe ſubſtātias rex) ens et vnū cū ſint maxime cōmunia ⁊ ſic vlia. ſunt maxime ſuba rerū. ſed iſti decepti ſunt quia nullū cōe inq̄tū cōmune eſt ſuba alicui⁹ cū ſuba alicui⁹ ipi ſoli ↄpetat. ⁊ p ↄñs neq̄ ens neq̄ vnū eſt ſubſtātia rerū. ⁊ ſic neq̄ vniuerſalia ſunt Ex quo pʒ q̄ Plato male poſuit vt (ſepe dictū ē) vniuerſalia ee ſubſtātias ſeparatas

Sciendū t'cio q̄ ipm̄ qd̄ q̄d ē eſt natura ſiue eſſentia rei eſt cā ei⁹ cuius eſt eēntia. iō in cōiʒ nō ſit ſuba in p̄ticulari. et ideo videndū eſt q̄uo ipm̄ qd̄ quid eſt ſit ſuba vel p modū cauſe vel p modū p̄ncipij. ⁊ ſi p modū p̄ncipij cuiuſmōi ē illud p̄ncipiū Deiñ ponit̄

Concluſio Rñſiua qd̄ quid eſt eſt cā ipſius rei cuius eſt. pʒ concluſio. illud dr̄ eſſe cā de q̄ queritur ꝓpter qd̄ ⁊ omnia queſita ad illud reducūtur. ſed ſic eſt q̄ de ipſo qd̄ quid eſt querit̄ ꝓpter quid ⁊ oīa alia ad ipſum reducunt̄. ergo videt̄ q̄ ſit cauſa q̄dam. et nō eſt cauſa niſi eius cui dat eſſe. ⁊ illud eſt ipa res cuius eſt. et ſic vlterius ſequitur q̄ eſt principiū. q: om̄is cā eſt principiū vt habitus fuit in quinto huius. Et p declaratione ampliori aduertendū eſt. q̄ in queſtione ꝓpter quid nō querit̄ idē de ſe ipſo ſicut querēdo ꝓpter q̄d hō eſt hō vel animal rōnale. q: reſpondendū eſt de fine ad quē ordinat̄. cū ergo homo nō ſit finis ſuus in queſtōne ꝓpter quid nō querit̄ idē de ſe ipſo. ⁊ p ↄñs neq̄ in quacūq̄ alia queſtione. quia in omni queſtione oportet aliquid eſſe precognitū ⁊ aliq̄d ignotū et dubiū. ſed ſic eſt q̄ in queſtione (in qua querit̄ idē de ſe ipſo) nō eſt ibi dubiū quin idem vere p̄dicet̄ de ſe ipſo. q: omnib⁹ eſt manifeſtū q̄ vnūq̄dq̄ eſt idē ſibi ipi ⁊ indiuiſū a ſe ipſo Et quia nō eſt ſeparatum a ſe ipſo nō habet aliquā cām quare eſt idē ⁊ diuiſū ſibi ipi niſi met ſuā naturā. ⁊ p ↄñs queſtio in qua querit̄ idē de ſe ipſo nihil videt̄ q̄rere. Ex quo relinquit̄ q̄ queſtio ꝓpter q̄d eſt illa q̄ querit̄ aliud vel alterū ab altero querendo videlicet quare vnū eſt in alio vnū ↄuenit alteri vel vnū ordinat̄ ad alterū. vt ꝓpter quid tonat. rñdet̄ q̄ ſonus eſt in nubib⁹ ibi cā rñdet̄ p cām formalē. Et ſi diceret̄ querendo ꝓpter q̄d tonat et rñderet̄ vt terreant̄ illi q̄ ſunt in baratro vt rñdet p̄hus in ſecundo poſteriorū eſſet reſponſio per cauſam finalē Et ſi queratur propter quid domus eſt. reſpōdetur vt ſeruet nos a ventis et pluuijs. Et ex his omnibus manifeſtum eſt q̄ in queſtione propter quid aliquādo queritur cauſa finalis. aliquādo cauſa materialis. ⁊ aliquādo efficiens ⁊ aliquando finalis. Et cū oīa iſta queſita reducantur ad quid eſt eo q̄ propter quid preſupponit queſtionē quid ⁊ per cōſequens qd̄ quid eſt. eſt cauſa et principiū rei vt dictum eſt. Sciendū eſt vlterius q̄ cū ſint quatuor genera queſtionū vt habetur ſecūdo poſteriorum. ſ. queſtio an eſt. quid eſt propter quid eſt et quia eſt. omnis tamē reducatur ad quid eſt aliquo modo. et ſic cum queſtio propter quid querat aliquo modo quid rei. ſequit̄ q̄ qcq̄d reſpōdetur ad interrogationē factā per propter quid. poteſt dici quod q̄d eſt aliquo modo. et hoc eſt ſm cōſiderationem logicam que conſiderat modum predicandi. ſʒ hoc non ſufficit ad conſiderationem phyſicam. Et ratio eſt. quia efficiens et finis extrinſece ſe habent ad quod quid eſt ſm conſiderationem phyſicam. quia ſunt cauſe extrinſece. et ſolum modo materia et forma intrinſece ſe habent ad quod quid eſt Et q: q̄ſtio q̄d eſt p̄ſupponit eē p̄t trāſformari in q̄ſtionē qd̄. verbi grā. ſi q̄rat̄ q̄d eſt hō. iſta q̄ſtio p̄ſupponit hoīes

eſſe. ſ. ſortē vel platonē. et tūc ſʒ p̄ſuppoſito pōt q̄ri ꝓpter q̄d ſortes eſt hō. ⁊ tūc erit ſm eē eadē q̄ſtio ac ſi q̄reretur q̄d eſt hō. et q: q̄d eſt p̄ſupponit eē nō q̄rit̄ p q̄ſtionē q̄d eſt indiffer tā de ente q̄ꝫ de nō ente. Ex q̄ pʒ q̄ fruſtra q̄rit̄ qd̄ eſt chimera cū chimera nō ſit. Et q̄ ſeq̄tur q̄ queſtio ꝓpter q̄d coincidit cū q̄ſtione q̄d. q: p̄ſupponit rē eſſe ſicut q̄d eſt. ⁊ oēs iſte q̄ſtiones p̄ſupponūt q̄d p nomē ſignificet̄. ſ. queſtionē quid nominis inq̄ntum nomina ſunt ſigna rerum de quibus querendū eſt. Sed hic inſurgit.

Dubitatio q̄ mouet̄ in textu. vtrū in ſubſtātijs ſimplicib⁹ ſicut in cōpoſit' habeat locū q̄ſtio ꝓpter quid ſiue etiā q̄ſtio q̄d eſt. ⁊ videt̄ q̄ nō. q: (vt dictū eſt) in q̄ſtiōe ꝓpter q̄d q̄rit̄ aliq̄d de alio. ſʒ cū ſūt ſimplices nō hēant aliud ⁊ aliud p̄ncipiū videt̄ q̄ in eis nō hēat locū q̄ſtio ꝓpter q̄d eſt. Verbi grā. ſi hō eſſet ſimplex ſuba. ⁊ q̄reretur ꝓpter q̄d hō eſt muſicus. iſta q̄ſtio q̄reret aliq̄d ↄtra ſuppoſitū. q: ſupponit̄ q̄ nihil ↄueniat hōi ſi ſit ſimplex. Et rñ ad dubiū dōm eſt q̄ nihil eſt ita ſimplex ſm rē q̄n ſibi plura ↄueniāt ſm rōem. et hoc' pʒ in deo. de q̄ dr̄ q̄ ē potens. q̄ eſt ſapiēs q̄ eſt bonus q̄ eſt clemens. ⁊cīja. ⁊ ita q̄ſtio ꝓpter q̄d eſt ⁊ q̄d eſt pōt ↄuenire ſubſtātijs ſimplicib⁹ q̄ ſunt circa deū. et ſi nō ſm rē tñ ſm rōem. ſʒ ſubſtātijs materialib⁹ et ſenſibilib⁹ hmōi queſtiones realit̄ conueniūt. Ex quo ſeq̄tur q̄ ex cognitione ſubſtantiarū ſenſibiliū nō poſſumus cognoſcere quid eſt nec ꝓpter q̄d de ſubſtātijs ſeparatis q̄ ab aliq̄bus dicunt̄ ſimplices inq̄ntum nō ſunt cōpoſite ex materia ⁊ forma. licet ſint compoſite ex actu ⁊ potētia. ſeq̄tur etiā ex p̄cedentib⁹ q̄ ipm̄ qd̄ quid eſt (quod eſt cā et principiū rei cui⁹ eſt) eſt aliq̄ modo ſimplex ⁊ aliquo mō compoſitū. Et hoc declaratur ſic. q: multiplex eſt compoſitū. quoddā eñ eſt ↄpoſitū qd̄ ſortit̄ ſpēm ab aliquo vno vt puta a forma. ſicut mixtū aliq̄d vt lapis aut aliud cōpoſitū ex elemētis. vel etiam ſortit̄ ſpēm ab ordine ſicut ſyllaba ab ordine litterarū. ⁊ tale vnū dr̄ vnū ſimplr̄. et eſt aliquid p̄ter ptes cōponētes. q: ipſo reſoluto in ſuas ptes nō remanet. et tamen ſue ptes remanēt. et ſic eſt aliqd̄ a ſuis ptibus ſicut reſoluto mixto in ſua elemēta remanēt elemēta ⁊ deſtruitur mixtū. Aliud aūt eſt ↄpoſitū qd̄ ſortit̄ ſpēm ab aliquo extrinſeco. ⁊ tñ ei aliq̄d adiungit̄ ⁊ remanet ſi fiat reſolutio. nec reſultat terciū ex tali cōpoſitione. ⁊ hoc modo quod q̄d eſt rei dr̄ eſſe cōpoſitū ex natura ⁊ eſſe rei ſiue ex materia ⁊ forma. ⁊ tñ ſi cōſideret̄ ſub eēntiali eē eſt ſimplex. ⁊ ei additur exiſtere p modū cōſequentis Ex q̄bus oibus pʒ q̄ ipm̄ (quod quid eſt.) eſt principiū formale ⁊ cauſa rei cuius eſt. ⁊ tñ eſt aliquo mō ↄpoſitum licet ſolet dici principia eſſe ſimplicia.

Ad rōnem Dicitur q̄ duplicia ſūt p̄ncipia. ſcʒ eſſendi ⁊ cognoſcēdi. principia eſſendi ſūt ſingularia. ſed principia cognoſcēdi ſunt vniuerſalia. ⁊ tamen ſolet dici q̄ eadē ſunt principia eſſendi et cognoſcēdi. verū eſt aliter et aliter ſumpta. ſic q̄ vniuerſalr̄ ſumpta ſunt principia cognoſcendi. ⁊ particulariter ſumpta ſunt principia eſſendi. Et hec de ſeptimo libro metaphiſice dicta ſufficiant

Sequitur liber octauus.

Ex dictis itaq̄ ſyllogizare oꝫ et colligētes capitulū finem imponere Dictū eſt itaq̄ q: ſubarū q̄runt̄ cāe et p̄ncipia et elemēta Subſtātie vero he q̄dē cōfeſſe ſunt ab omnibus. ſed a q̄duſdā ſingulariter quidā enūciauerūt cōfeſſe q̄dem phiſice. vt ignis terra ⁊ aqua et alia ſimplicia corpa. deinde plante ⁊ ptes earū. ⁊ aīalia ⁊ ptes aīaliū. ⁊ tandē celū ⁊ ptes celi. ſingulariter vero q̄dam ſubas dicūt eſſe ſpecies ⁊ mathematica. Alias vero accidit ex rōnib⁹ ſubſtātias eſſe qd̄ quid erat eſſe. aut quod ſubijcit̄. aut aliter gen⁹ ſpēbus ⁊ vle ſingularibus. vniuerſali vero ⁊ generi ⁊ idee copulātur nam ſm eandem rōem ſubſtātie videntur eſſe. Quā autem ⁊ quod quid erat eſſe ſuba. huius autem ratio diffinitio. ꝓpter hoc de diffinitione et de ſm ſe eſt diffinitum. Quoniam autē diffinitio ratio eſt. ratio autem partes habʒ. neceſſe et de pte erat conſiderare que ſubſtātie ptes. ⁊ que non. et ſi he diffinitioni opus ſunt. Amplius etiam nec vniuerſale ſubſtantia. nec genus. de ideis vero ⁊ mathematicis poſteri⁹ perſcrutandū eſt. nam p̄ter ſenſibiles ſubſtantias quidam dicunt eſſe eas. nunc autē de cōfeſſis ſubſtantijs tractabimus. he vero ſenſibiles. Senſibiles autem ſubſtātie omnes materiā habēt. Eſt aūt ſuba (qd̄ ſubijcit̄ alicui) q̄dē materia. materiā vero dico q̄ nō hoc aliq̄d ens actu poteſtate eſt hoc aliq̄d: aliter vero rō ⁊ forma et hoc aliq̄d ens rōne ſeparabile eſt. terciū vero quod eſt ex his cui⁹ ſol⁹ generatio ⁊ corruptio ⁊ ſeparabile ſimplr̄. nam ſm ſubſtantiarum rationē he q̄dem ſeparabiles. ille vero nō Quia vero ſubſtantia eſt materia palam. nam in omnibus mutationib⁹ oppoſitis eſt aliquid qd̄ ſubijcit̄ mutationib⁹. vt puta ſm locū q̄ ha

bent hic iterum minus aut maius ꝛ alteratōez.
qꝺ ꝗdem eſt ſanū iteꝝ laborat Sūr autem ſm
ſubſtantiā ꝙ nunc ꝗdem eſt in generatōe iterū
in corruptiōe. ꝛ nunc quidē qꝺ ſubijcit̃. vt hoc
aliquid Jterū aūt qꝺ ſubijcitur ſic ſm priuatio
nem et hanc ſequit̃ alie mutationes. alioꝝ ve/
ro aut vnaz. aut duas. hoc nō ſequit̃. non em̄
neceſſe ſi aliquid materiā hꝫ localē. hoc ꝛ gene
rabilē ꝛ corruptibilē habere. que em̄ differētia
ſimplr̃ fieri et non ſimplr̃. in phiſicis dictuꝫ eſt.
Om̄ aūt ꝛ que ꝗdem vt ſubſtantia. ꝛ vt mate/
ria ſubſtantia cōfeſſa eſt. hec aūt que poteſtate
reliquū eam que vt actu ſubſtantiā ſenſibiliū
dicere ꝗ eſt. Democritus ꝗdem igit̃ tres diffe/
rentias ſimul eſſe exiſtimauit. nā ſubiectū cor/
pus ſm materiā vnū et idem differre autē. aut
rithmo ꝙ eſt figura. aut tropi ꝙ eſt compoſitō
aut diatigi ꝙ eſt ordo. Uidentur autem mul/
te differētie eſſe. vt alia quidē compoſitione di
cūtur materia ſicut ꝗcunqꝫ mixtura. queādmo
dum mellicratū: alia aūt ligatione. vt capitis
ligatura. alia viſco vt liber. alia clauo vt archa
alia in pluribꝫ hoꝝ. alia poſitione. vt liminaria
inferius ꝛ ſuperius. hec em̄ in poſitione aliqua
liter differūt. alia rōne. vt cene ꝛ prandiuꝫ. alia
loco: vt ſpūs. alia ſenſibiliū paſſionibꝫ. vt duri
tie ꝛ mollicie ꝛ ſpiſſitudine ꝛ raritate. ꝛ ſiccita/
te ꝛ humiditate ꝛ ꝗdem hoꝝ quibuſdā alia oī
bus his ꝛ omnino alia ſuperabundantia. alia
defectu. Quare palā quia ꝛ eſſe totiens dicit̃.
lineis em̄ inferior eſt qꝛ ita ponit̃. ꝛ eſſe ſic ipm
poni ſignificāt ꝛ criſtallū eſſe ſic inſpiſſare. quo
rundā vero ꝛ omnibꝫ his diffinient̃ ꝑ hoc qui
dem miſceri. hoc aūt contempari. illa vero li/
gari. alia inſpiſſari: alia aūt alijs differētijs vti
ſicut manus aut pes. Sumēda āt ſunt genera
differentiaꝝ. hec nāqꝫ erunt ꝓncipia eſſendi. vt
que in magis ꝛ minus. aut ſpiſſo ꝛ raro. ꝛ alijs

talibus oīa namqꝫ hec ſupabundantia ꝛ d
fectus ſunt. ſiquidem aut figura. aut leuitate
aut aſpitate. aut recto. aut curuo. his autē eſſe
erit miſceri oppoſite vero non eſſe. Palaꝫ itaqꝫ
ex his quia ſubſtantia cauſa eſſendi vnumqꝺ
qꝫ quod in his querenduꝫ que eſt cauſa eſſend.
hoꝝ vnūquodqꝫ. ſubſtantia quidē igitur nihil
horum nec combinatum. attamē ꝓportionale
in quolibet. et vt in ſubſtantijs. ꝙ de materia
predicat̃ actus ipſe et in alijs diffinitionibus
maxime. vt ſi limen inferius oporteat diffiniri
lignū aut lapidem dicemus. ita poſitum dice/
mus ꝛ domum ꝛ lateres et ligna ſic poſita. aut
adhuc et cuius cauſa in ꝗbuſdaꝫ eſt. Si vero
criſtallum aquā congelatā aut inſpiſſatam. ita
ſimphonia aut acuti et grauis cōmixtio. talis
eodem quoqꝫ modo et in alijs Palā ita ex his
quia actus alius alterius materie et rō. alioruꝫ
em̄ compoſitio. alioꝝ mixtio ꝛ aliorū aliud ꝗd
dictorum. ꝓpter quod diffinietiū hi quidē di/
centes quid eſt domus. quia lapides lateres li
gna poteſtate domum dicunt. materia namqꝫ
hec. illi vero vas protectiuū pecuniarum ꝛ cor
porum. aut aliud aliquid tale addentes actum
dicunt. alij ambo ea componentes terciā ꝛ eaꝫ
(que ex his eſt) ſubſtantiā. Uidetur em̄ que ꝗ
dem per differentias ratio ſpeciei ꝛ actus eſſe.
que vero eſt in exiſtentibus materie magis. Si
militer autem et quos Architas approbauit
terminos. ſimul enim vtriuſqꝫ ſunt. vt quid eſt
ſerenitas. quies in aeris puritate. aer quidem
materia actus ꝛ ſubſtantia quies. quid eſt trā
quilitas maris equitas ſubiectum quidem vt
materia mare. actus autem et forma equitas.
Palam itaqꝫ ex dictis que ſit ſenſibilis ſubſtā
tia et quomodo. et hec quidem enim vt mate/
ria. illa vero vt forma quia actus. tercia autem
que ex his.

Circa inciū octaui li/
bri metaphiſice Areſto. Querit̃ primo. vtꝝ materia ꝛ
forma ſint ꝓncipia oīm ſubſtantiaꝝ ſenſibiliū Argui
tur ꝙ non. ꝓmo qꝛ celū eſt ſubſtātia ſenſibilis. ꝛ tñ in ce/
lo non eſt materia. igit̃ ꝛc. Minor ꝓbatur ex duobꝫ. qa
qꝺ habet materiā eſt corruptibile. qꝛ natura materie ta
lis eſt vt ꝯtingat eſſe ꝛ nō eſſe. vt hꝫ pħs ſeptimo huiꝰ.
ſed celū nō eſt corruptibile. igit̃ celum nō hꝫ materiam.
Scꝺo qꝛ tranſmutatio ducit nos in cognitionem mate
rie. vt pꝫ ex ꝓmo phiſicoꝝ et ſeptimo huiꝰ. ſed in celo
eſt ſolū trāſmutatio localis cuiꝰ ſubiectū eſt actu ꝗtum
non aūt in celo eſt trāſmutatio ſubſtātialis. cuiꝰ ſubiec
tum eſt materia. igit̃ in celo nō eſt materia. Jdē dꝫ de for
ma. nā ꝗcunqꝫ ſunt diſtincta deus ꝑt ſepare et ſeparatum
ꝯſeruare. ſed forma et materia ſꝫ diſtincta ſm eſſentiā.
igit̃ ꝑt eſſe materia que eſt pars ſubſtantie ſenſibil' ſine
forma ꝛ econtra. Jn oppoſitum eſt Areſtoteles.
Pro reſponſione.

Sciendum Qꝫ poſtqꝫ pħs in ſepti
mo huiꝰ determinauit
de ſuba ſm ꝯſideratio
nē logicā. ſ. determinādo de diffinitōe ꝑ quā explicat̃ ip
ſum qꝺ ꝗd eſt. ꝛ de ꝑtibꝫ diffinitōis Nūc in hoc octauo
determinat de ſuba ꝑ ꝓncipia ꝯꝑia eēntialia phiſicalia
oñdendo ꝙ materia ꝛ forma ſꝫ ꝓncipia ſubſtātiaꝝ ma
terialiū. Ubi aduertendū eſt ꝙ ſuba aliter dꝛ de mate/
ria forma ꝛ toto ꝯpoſito. materia em̄ ſuba dꝛ non ꝙ ſit
ens actu. ꝛ hoc aliꝗd ſm ſe ſed qꝛ eſt potētia hoc aliꝗd ꝛ
ens actu. forma āt dꝛ ſuba. qꝛ eſt qua aliꝗd eſt ens actu
et hoc aliꝗd. ſed totū ꝯpoſitū eſt ens actu ꝛ hoc aliꝗd et
illius ſolū eſt generatio ꝛ corruptio. Jtē dꝛ materia
forma ꝛ totū ꝯpoſitū. qꝛ totuꝫ ſeꝑabile eſt. i. ꝑt ſeparatim
ꝑ ſe exiſtere ſm eē. forma vero ſepata vel ſeꝑabilis eſt a
materia nō ꝗdē ſm rē. ſed ſm rōem. qꝛ forma ꝑt intelli/
gi abſqꝫ materia. ſed materia nō eſt ſeꝑabil' a forma ne/
qꝫ ſm rē neqꝫ ſm rōem. qꝛ eē materie eſt a forma. ꝛ ſic re
pugnat materiā eſſe et eē ſine forma. nec ſm rōem. quia
materia ſolū intelligibil' eſt in analogia ad formā. vt dꝛ
ꝓmo phiſicoꝝ. vñ materia nō ꝑt intelligi niſi vt in potē/
tia ad formā. ꝛ iō maria nō eſt ſeꝑabil' a forma ſm rōeꝫ

Concluſio Prima in oībꝫ ſenſibilibꝫ
ſubſtātijs eſt materia. pro
bat̃ ſic. qꝛ oēs ſube ſenſibi
les ſꝫ mobiles. ſed in oīꝫ remota eſt neceſſe eē materiā
igit̃ in oībus ſenſibilibꝫ ſubſtātijs neceſſe eſt eē materiā.
Minor probat̃. qꝛ in oī mutatiōe opꝫ eſſe ſubiectum
qꝺ ſubijcit̃ vtriqꝫ termino mutatōis. vt patꝫ inductiue
Jn loci mutatōe em̄ ſubiectū qꝺ nūc eſt ibi iteꝝ alibi Jn
augmentatōe eſt ſubiectū qꝺ nūc eſt ſub pua ꝗtitate
nūc ſub magna. Jn generatōe eſt ſubiectū qꝺ nūc ſubij
cit̃ forme poſtea corruptōi. Deinde eſt aduertenduꝫ ꝙ
vbicūqꝫ eſt generatio et corruptio ibi ſunt alie mutatio/
nes ꝛ nō econuerſo. vt pꝫ in celeſtibꝫ in ꝗbus eſt loci mu/
tatio et etiā alteratio ſm illuminationē. ꝛ tñ nō eſt ibi ge
neratio aut corruptio. ꝛ ꝓpter h̄ dꝛ in textu. nō em̄ neceē
ſi quid habeat materiā localē hoc ꝛ generabile habere
Concluſio ſcꝺa. in ſubſtātijs ſenſibilibꝫ eſt forma. qꝛ
eſſe eſt a forma. vñ impoſſibile eſt aliquid eſſe ens qꝺ nō
habeat eſſe. ſed eē eſt a forma. igit̃ oē qꝺ eſt vel eſt a for
ma vel hñs formā. ſube āt ſenſibiles nō ſꝫ forme tm̄ cū
ī eis ſit etiā materia. vt pꝫ ꝑ ꝯcluſionē ꝓcedentē. igit̃ ꝛc. ꝛ
ꝑ ꝯñs hñt formā. Ex ꝓdictis pꝫ falſitas opiniōis cō
mētatoris ponētis in celo nō eſſe materiā. cōtra quē ar/
guitur ꝓmo ex dictis. qꝛ in oī remota neceſſe eſt eē ma
teriā. celum aūt eſt mobile igit̃ hꝫ materiā. ſcꝺo oē qꝺ
eſt ſuba vel eſt materia vel forma vel totū compoſitū. ſꝫ
celum eſt ſuba ꝛ nō eſt forma tm̄. tum primo. qa forma
ſimplex nō eſt ſubiectū alicuiꝰ motus cū ſit indiuiſibil'.
tū ſcꝺo. qꝛ ſi celū eſſet forma tm̄ tūc eſſet actu intelligibi/
le et nō ſenſibile. nec eſt materia tm̄. qꝛ materia nō eſt ſe/
ꝑabilis a forma (vt dcm̄ eſt) igit̃ eſt ꝯpoſitū ex materia
et forma. Scꝺo arguit̃ ꝗtitas ꝯſequit̃ formā corporie
tatis. forma āt corporietatꝭ eſt ꝓmus actꝰ ꝛ ꝓprius ac/
tus materie. celū aūt hꝫ ꝗtitatē ꝗ celū hꝫ materiā Ex ꝓ
iſta ꝑte ſunt doctor ſanctꝰ ꝛ egidius de roma ꝗ tñ dif/
ferūt int̃ ſe. qꝛ licet ambo ponāt in celo materiā. tñ Egi/
dius ponit eā eiuſdē rōis cū materia generabiliū. Doc
tor ſanctꝰ āt ponit eā alterius rōnis a materia generabi
liū. tū ꝓmo. qꝛ corruptibile ꝛ incorruptibile differūt ge/
nere phyſico. genus aūt phiſicū eſt materia. ſed celuꝫ eſt
incorruptibile ꝛ iſta inferiora corruptibia. igit̃ eſt alia et
alia materia. tū ſcꝺo. qꝛ ꝗrumcūqꝫ eſt eadē materia ſunt
ad inuicē trāſmutabilia ꝓmo de generatōe. ſed celuꝫ et
iſta inferiora nō ſꝫ ad inuicē trāſmutabilia. igit̃. Ex ꝓ
ter iſtas rōes et ꝯſiles ſtandū eſt cū opinione ſci Thoe

Ad rōnes Añ oppoſituꝫ ad primā dꝛ ꝙ
hñs materiā ꝑuationi admi
xtā eſt corruptibile. ꝛ de tali
materia intelligit̃ dictū Areſto. Celū aūt hꝫ materiā ſo
lum ꝑuationi admixtā ad vbi et nō ad formā Ad ſe/
cundā dꝛ ꝙ in hñtibus materiā generabilē. i. ſubiectuꝫ
generationi et trāſmutatiōe ad formā venimꝰ in noti/
ciā materie. ſed ꝙ in celo non ſit talis materia oſtenſum
eſt in multis vbi Secūdo dicit̃ ꝙ ex motu locali celi oñ
ditur celum eſſe corpus ꝗtum. ꝛ qꝛ corpus ꝗtū ꝓſuppo
nit materiā. ideo ex ꝯñti oñditur ꝙ in celo eſt materia
Ad terciā dicit̃ ꝙ illa maior habet veritatē in abſolu/
tis et in his quoꝝ vnū non dependet ad aliud. mō ma/
teria habet neceſſariā habitudinē ad formā. qꝛ materia
ſm illud qꝺ eſt ē aliud. ſ. ad formā. Dicit̃ vltra ꝙ impoſſi
bile eſt materiam eſſe ſine forma. patet primo ex illo qꝺ
ante dictuꝫ eſt. quia materia nō eſt ſeparabilis a forma
neqꝫ ſm rem neqꝫ ſm rationem. ſcꝺo quia eſſe eſt actus
entis: vñ impoſſibile eſt aliquid eſſe ens ſine eſſe. ſed eſſe
materie eſt a forma. igitur impoſſibile eſt materiam eſſe
ſine forma. vnde a materia ſoluꝫ dicitur ens. qꝛ eſt in po

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

tentia ad ens actu. vñ ſecluſo actu impoſſibile eſt materiam eſſe. Ex quo pꝫ inferri q̄ p nullā potentiā pt fieri q̄ materia ſit ⁊ ſit ſine forma. qꝛ hoc includit ꝯtradictionem. Sed ſi obijciat̃ p potentiā dei accñs pt eē ſine ſubiecto. igit̃ p potentiā dei materia pt eſſe ſine forma. Rñdetur negādo ꝯñam. qꝛ materia ſolū eſt potētia. ⁊ iđo nō eſt ſecluſo actu. Accñs āt eſt actus ꝗdā. ⁊ ideo deus ſupplens vicē ſubiecti pt facere accñs eſſe ſine ſubiecto. Qđ vero non fiat p potentiā dei q̄ ſit materia ſine forma. hoc nō eſt ꝓpter impotentiā dei. ſed hoc eſt ideo. qꝛ non eſt poſſibile fieri cum includat ꝯtradictionem

Portet autem nō ignorare. quia aliqñ latet: vtrum ſignificet nomē cōpoſitam ſubſtantiā. aut actum ⁊ formā. vt domus. vtrum ſignum cōmunis. quia tegmentū ex lateribus et lapidibus ſic cōpoſitis. vt actus ⁊ ſpēi. quia tegmentū ⁊ lignea. vtrum dualitas in longitudinē. aut quia dualitas ⁊ animal. vtrum aīa in corpe. aut aīa. hec namq̄ ſubſtantia ⁊ actus corpis alicuius erit. aut vtiq̄ ⁊ in vtriſq̄ animal non vt vna ratione dictū eſt. ſed ſi ad vnū Sed ad hoc aliquid aliud ꝗdem differunt: ad queſtionē vero ſubſtātie ſenſibilis nihil. nā qđ quid erat eſſe ſpēi ⁊ actus exiſtit. nam anima ⁊ anime eſſe idē. homini vero eſſe ⁊ hō nō idem niſi ⁊ aīa homo dicat̃. ſi alicui ꝗdem. alicui vero non. Nō videtur itaq̄ ꝗrentibus ſyllaba ex elemētis ens ⁊ ꝯpoſitione. nec domus lateres et cōpoſitio et hoc recte. nō eñ ꝯpoſitio ⁊ mixtio. Silr aūt nec alioꝝ nil. vt limes poſitiōe nō ex limie poſitio. ſed magis hoc ex illa. neq̄ ita q̄ eſt homo aīal ⁊ bipes. ſed aliquid opꝫ eē qđ ꝓter hoc eſt. ſi hec materia. neq̄ aūt elementū neq̄ ex elemētis ſed ſubſtātia q̄ auferentes materiā dicunt. Si ergo hec cā ipſius eſſe et ſubſtantia hec ipſam vtiq̄ ſubſtantiam nō dicent. Neceſſariū itaq̄ hanc aut ſempiternā eſſe aut corruptibilē aut corrūpi aut factā eſſe ſine fieri mōſtratū āt eſt et declinatū in alijs. qꝛ ſpēꝫ nullus facit nec generat̃ ſed efficit̃ hoc. fit āt qđ ex his: Si āt ſunt corrupti biliū ſubē ſeparabiles nondū palā. attñ qꝛ ꝗrundā cōtingit natura pa-

lam ꝗcunq̄ nō poſſibile eſt ꝓter ipſa alia eſſe. vt domū aut vas. forſan ꝗdem nec ſubē ſunt nec aliqua ipſa hec. nec aliqđ alioꝝ. ꝗcunq̄ vero natura cōſtituta ſunt. naturā eñ ſolā vtiq̄ ꝗs ponet coꝝ q̄ in corruptibilib⁹ ſubſtantiaꝝ. Quare dubitatio quā antiſthenici ⁊ ſic indocti dubitauerūt habet tpˀs quoddā. qđ non eſt ipm ꝗd eſt diffinire terminū eñ et rōem eſſe longā. Sꝫ quale ꝗdem aliqđ eſt. cōtingit et docere ſi ē argentum ꝗdem ꝗd eſt. nō qꝛ aut quale ſtagnum quare ſubſtātie eſt ꝗdem cuius cōtingit eē terminū et rōnem puta cōpoſite. ſiue ſenſibilis fuerit ſiue intellectualis primoꝝ aūt ex ꝗbus hoc non eſt. ſiꝗdem aliqđ vt materiā eſſe. illud vero ſignificat rō diffinitiua. et opꝫ hoc quidem vt materiā eſſe. illud vero vt formā. Palā autē et qꝛ ſi ſint aliqualiter numeri ſubſtātie ſic ſunt et non. vt ꝗdam dicunt vnitatū. nā diffinitio numerus ꝗdam diuiſibilis ⁊ indiuiſibilis. nō eñ infinite rōnes et numerus aut tale. Et queādmodum nec a numero ablato aliquo aut addito ex quibus eſt numerus non adhuc idem numerus eſt ſed alter. ꝗuis minimuꝫ auferat̃ aut addat̃. ſic nec diffinitione qđ quid erat eē. nec adhuc erit ablato alꝗ aut addito. ⁊ numeruꝫ opꝫ eē aliqđ quo vnus qđ nūc hꝫ dicere. q̄ vn⁹ ſiꝗdē eſt vnus. aut eñ nō eſt. ſed vt aceru⁹. aut ſiquidē eſt dicendū qđ quid eſt faciēs vnum ex multis. et diffinitio vna eſt. Similr autē neq̄ habeat hāc dicere. ⁊ merito accidit. eiuſdeꝫ eñ rōnis et ſubſtātia vnū ita ſed nō vt dicūt ꝗdaꝫ vt vnitas ꝗdā exñs aut punctuꝫ. Sed endelichia et natura ꝗdā nāq̄ et queādmodū nec numer⁹ hꝫ magis vel min⁹. nec q̄ ſm ſpēm ſubā. ſed ſiꝗdem cū materia. De generatiōe ꝗdem et corruptione dictaꝝ ſubſtantiaꝝ quomō cōtingit. ⁊ quō impoſſibile. ⁊ de reductiōe ad numerum ſit vſq̄ ad hoc determinatum.

E materiali autē ſubſtātia opꝫ nō latere. qꝛ ⁊ ſi ex eodē oīa primo aut eiſdē aut primis et eadē materia vt ꝓncipiū his q̄ fiunt eſt tñ aliqua ꝓpria cuiuſlibet. vt flegmaticis prima materia dulcia aut craſſa. colere ꝟo amara aut alia ꝗdam: forſan aut hec ex eodē. Fiunt autem plures materie eiuſdē. qñ alterius altera fiunt aut fleuma ex craſſo ⁊ dulci. ſi craſſuꝫ ex dulci. ex colera vero p reſolui colerā in ꝓmā materiā Dupliciter eñ hoc ex hoc aut quia ꝓmum erit. a ıt qꝛ ex reſoluto in principiū. Contingit autē vna exiſtente fieri diuerſa ꝓpt̃ mouentē cām: vt puta ex ligno et arca et lectus. q̄rundā vero altera materia ex neceſſitate alteris exiſtentibus. vt ſerra non vtiq̄ fiet ex ligno nec in mouente cā hec. non eñ faciet ſerraꝫ ex lana aut ligno. Si vero idem contingit ex alia materia facere. palā quia ars et principiū quod eſt vt mouens idē. nā et ſi in materia altera et mouens et qđ factū eſt. Qñ itaq̄ aliquis queſierit quid cā. qm̄ pluribus modis dicunt̃ cauſe omnes. dicere opꝫ cās ꝯtingentes. vt hoīs q̄ cauſa vt materia eꝗdeꝫ mēſtrua. ꝗd āt vt mouens eꝗdem ſperma. ꝗd vt ſpēs quod ꝗd erat eē. ꝗd vt cu⁹ cā finis forſan. aut hec ambo idē. Opꝫ autem ꝓrimas cās dicere q̄ materia nō igneꝫ aut terrā ſed ꝓpriam. Circa naturales quidem ſubas ⁊ generabiles neceſſe ſit verſari: ſi ꝗs recte verſatur. ſi ꝑfecto he cauſe ⁊ tot ⁊ opꝫ cauſas cognoſcere. In naturalib⁹ ꝗdem āt ſubſtātijs alia rō. forſan eñ ꝗdam non hñt materiaꝫ aut non talē. ſed ſolum ſm locū mobile. Neq̄ ꝗcunq̄ ita natura ꝗdem non ſubſtātia vero nō eſt his materia. ſed q̄ ſubijcit̃ ſubſtantia puta eclipſis q̄ materia non eñ eſt ſed luna q̄ patit̃ que cauſa vt mouens ⁊ corrūpens lumē terra. Quod āt cuius gratia forſan nō. quod vero vt ſpēs ratio. ſi non manifeſta. ſi vero cum cauſa fuerit ratio. vt quid eclipſis priuatio luminis. ſi vero addatur a terra in medio obiecta q̄ cuꝫ cauſa ratio. nec ſomni vero et manifeſtuꝫ quid primum patiens. ſed q̄ animal etiam primum verū hoc ſm quid et ꝗdem primū āt aliud aliquā deinde a quo. deinde quid paſſio, que illi⁹ et non totius. ꝗa immobilitas talis vtiq̄. ſed hoc per aliqđ pati q̄ primū Qm̄ vero quedam ſine generatione ⁊ corruptione ſunt ⁊ non ſunt vt puncta. ſiꝗdem ſunt et totaliter ſpēs ⁊ forme non eñ album fit ſed lignū albuꝫ aut ex aliquo et aliquid omne quod fit. fit. non oīa vtiq̄ cōtraria fient ex inuiceꝫ. ſed aliter albus homo ex nigro homine. et album ex nigro. nec oīs materia eſt. ſed quorum generatio eſt et tranſmutatio ad inuicem quecunq̄ aūt ſine tranſmatari ſunt aut non. aut eſt horum materia

Queritur Secundo. vtruꝫ ſpecies vl forme reꝝ habeant ſe ſicut numeri Arguitur q̄ nō quia in numeris ꝓceditur in infinitum. ſed ſpecies rerū finite ſunt et diſtincte. igitur ſpēs reꝝ non hñt ſe ſicut numeri Item vnaqueq̄ ſpēs reꝝ eſt vna per aliquā formā vnam. ſed numerus non eſt vnus ſimpliciter. ſed ſolum per collectionem vnitatum. igitur ⁊c. Tercio ſic. aliq̄ que forme vel ſpecies rerum ſuſcipiunt magis ⁊ minus vt patet de qualitatibus. et tamen numerus non ſuſcipit magis ⁊ minus. igitur ⁊c. In oppoſitum eſt philoſophus in littera Pro quo

Sciendum Q̄ poſtq̄ phus oſtendit q̄ ſubſtantie ſenſibiles ſūt cōpoſite ex materia ⁊ forma. cōſequēter inq̄rit de principio formali. Et qꝛ plato ꝓcipue determinauit de principio formali. iđo Ariſtoteles determinat de ꝓncipio formali q̄tū ad ea q̄ plato attribuit ipſi forme. Plato aūt ꝯparat formas et ad ſpēs ⁊ ad numeros. igit̃ primo videbit̃ de formis q̄tum ad cōparationē ad ſpēs. ſcđo q̄tū ad nūeros. Circa primū eſt aduertendū. q̄ Plato quatuor attribuit ipſis formis p comparationem ad ſpēs. Primū eſt. q̄ nomē ſpeciei ſignificet formā tm̄ et non compoſitū ex materia et forma. Secunduꝫ q̄ forma eſt aliquid preter partes materie. Terciū q̄ forme ſunt ingenerabiles et incorruptibiles. Quartū q̄ forme ſunt ſeparate ſm eſſe a ſenſibilibus. Quo ad primū dicit̃ q̄ nomē ſpeciei in ſenſibilib⁹ non ſignificat formā tm̄. ſed compoſitū ex materia ⁊ forma vt animal non eſt idem q̄ anima. ſꝫ eſt anima in corpore. Unde patet q̄ diffinitiones ſubſtantiarū ſenſibilium non debent dari per formam tm̄. ſed per materiā ⁊ formā. qꝛ ſi ſpēs in ſenſibilibus eſſet forma tm̄. tunc idē eſſet quod quid eſt ⁊ illud cu⁹ eſt qđ quid eſt ſicut idem

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

eſt anima et anime eſſe. ⁊ ſi ſpẽs in ſenſibilibꝰ non ſit forma tm̃ ſed ↄpoſitũ ex materia ⁊ forma tũc non erit idez quod qd eſt. ⁊ illud cuius eſt vt non eſt idẽ hõ ⁊ hominis eſſe. ⁊ rõ huius tacta fuit in ſeptio. Ad ſcd̃m dr̃ ꝙ forma eſt aliq̃d ꝑter ꝑtes materie ſicut ſillaba nõ ſolum eſt littere ex q̃bus ↄponit̃. ſed eſt aliquid aliud quod eſt forma et ordo litteraꝝ. ⁊ ita forma eſt aliq̃d ꝑter materiã. quod nõ eſt intelligendũ quaſi forma ſit ſeparata ſm̃ eſſe a partibꝰ materie. ſed qꝛ eſt alia natura a ꝑtibus materie. Quo ad terciũ dicit̃ ꝙ ſi ponant̃ forme ſeparate a materia ille ſm̃ ſuam naturã ſunt ingenerabiles ⁊ incorruptibiles ⁊ ꝑ ⁊ ſe per accñs. pꝫ qꝛ ad formã ſeq̇tur eſſe. et ideo forma ſp̄ eſt et non corrũpitur niſi tale eſſe indigeat deferente ſicut eſſe formaꝝ materialiũ quod indiget materia tanq̃ deferente. qꝛ non ſunt in ſe ſubſiſtentes. Cũ igitur ad formas ſeparatas ſeq̇tur eſſe. ⁊ illud eẽ non indigeat deferente cũ ſint forme ſubſiſtẽtes ſequit̃ ꝙ ſm̃ ſuã naturã ſunt ꝑpetue. ſed forme que ſunt in materia ſſc in generabiles et incorruptibiles ꝑ ſe. ſed generant̃ ⁊ corrũpuntur ꝑ accñs ad generationẽ ⁊ corruptionẽ ſuppoſiti cui ineſt talis generatio ⁊ corruptio ꝑ materiã. oſtẽſum eſt enĩ in ſeptimo huius ꝙ forma nõ ſit ergo pari ratiõe non corrũpitur. ſed ſuppoſitũ ſingulare generat̃ ⁊ corrũpitur. Sed quo ad quartum oſtẽſum eſt in ſeptimo ꝙ impoſſibile eſt ponere aliquas ſpẽs ſeparatas a ſenſibilibus que eſſent q̇dditates ⁊ ſubẽ ſenſibiliũ. vt impoſſibile eſt ponere ydeã hominis ſeparatã a ꝑticularibꝰ hominibꝰ. Quantũ ad ſcd̃m punctũ dr̃ ꝙ ſpẽs vel forma rerũ aſſimilant̃ numeris quo ad quatuor. Primũ eſt. qꝛ ſicut numerus diuiſibilis eſt ⁊ tñ reſoluit̃ ad indiuiſibilia aliq̃. ſ. ad vnitatẽ que indiuiſibilis eſt. ita diffinitiones ſpecieꝝ diuiſibiles ſunt. ſed tñ non ſunt diuiſibiles in infinitum ſed reſoluunt̃ in aliqua indiuiſibilia. Uerbi gratia. diffinitio hoĩs reſolubilis eſt in genus ⁊ drĩas. ſcꝫ animal ⁊ rõnale. ⁊ vlterius diffinitio aĩalis eſt diuiſibilis in animatũ ⁊ ſenſibile. ⁊ nõ eſt ꝓcedere in infinitũ. ſed eſt ſtatus in aliquo qđ non eſt amplius diuiſibile in genus et drĩas. ſed eſt ſimplex vt ſubã. Scd̃m in quo aſſimilant̃ eſt. qꝛ ſicut in numeris addita vel ſubſtracta vnitate variatur ſpẽs numeri. ita addita vel ſubſtracta vna differentia non variat̃ diffinitio ⁊ quod quid eſt eẽ rei. vt ſubſtantia aĩata ſenſibilis eſt diffinitio aĩalis. ſed addita rõnali non eſt diffinitio aĩalis ſed hoĩs. et ſi ab eo auferat̃ ſenſibile erat diffinitio plante. Rõ vtriuſqꝫ eſt. quia vltima vnitas dat ſpẽm numeris. et vltima differentia dat ſpẽm diffinitionibꝰ. Terciũ qꝛ eſt ſicut numerus ẽ vnus ꝑ vltimã vnitatẽ que dat ſpẽm numero. ita diffinitio q̃ cõponit̃ ex genere ⁊ drĩa eſt vna per drĩam que eſt terminus diffinitionis. et ſilr̃ ſpẽs compoſita ex materia et forma. forma dat ſpẽm rei. Ex quo patꝫ ꝙ numerus nõ eſt vnus ſicut indiuiſibile eſt vnũ cum cõponatur ex multis vnitatibꝰ. nec etiam numerus eſt vnus ſolum ꝑ collectionẽ vnitatũ. ſicut aceruus lapidum eſt vnus. qꝛ ſic non eſſet vnus nature vel ſpeciei. ſed eſt vnus ꝑ formaꝫ vnam. ſcꝫ ꝑ vltimã vnitatem que eſt forma numeri. et q̃ dat ſpẽm numero. ⁊ ſilr̃ ſpẽs cõpoſita ex materia et forma non eſt vna ſicut indiuiſibile eſt vnuꝫ. nec eſt vna per collectionẽ materie ⁊ forme. ſed eſt vna per formaꝫ que facit ꝑ ſe vnũ cum materia ⁊ dat ſpẽm rei. Quartuꝫ eſt in quo aſſimilant̃. qꝛ ſicut numerus non ſuſcipit magis ⁊ minus eo ꝙ numerus conſiſtit in aliquo determinato cui ſi aliquid addat̃ vel ſubſtrahat̃ variat̃ ſpẽs numeri. ita ſpẽs vel forma ſm̃ ſe non ſuſcipit magis et minus. imo aliquo addito vel ſubſtracto variat̃ ſpẽs. Sed ſi forma ſuſcipiat magis et minus hoc eſt ex ꝑte materie in q̃ ſuſcipit̃. vt albedo nõ ſuſcipit magis ⁊ minus ſed albuꝫ.

Ad rõnes Ante oppoſitũ ad primã dicitur ꝙ in numeris ſolum procedit̃ in infinitũ in potẽtia et hoc ſolum ꝓ quanto additio in numeris conſequitur diuiſionẽ continui in qua ꝓceditur ad ꝑtes que habent rationẽ materie. vñ pꝫ ꝙ nõ ꝓcedit̃ in infinitum ſm̃ formã. Solutio aliarum rationum patet ex dictis

Abet autẽ dubitationẽ quomõ ad ↄtrariã materia vniuſcuiuſqꝫ habet. vt ſi corpus potentia ſanuꝫ. contrariũ vero infirmitas ſanitatis. tunc ambo potẽtia. ⁊ aqua potentia vinũ ⁊ acetum. aut huius q̇dem ſm̃ habitum et ſm̃ ſpẽm materia. illius vero ſm̃ priuationẽ et corruptionẽ ſm̃ naturã. Dubitatio autem q̇dam eſt et quare vinũ non cauſa aceti nec potẽtia acetum. q̃uis fiat ex ipſo acetum. ⁊ viuens potentia mortuus aut non ſed ſm̃ accidẽs corruptiones. animalis vero materia hoc ſm̃ corruptionẽ mortui potentia ⁊ materia et aq̃ aceti. fit enĩ ex his. vt ex die nox. ⁊ q̃cunqꝫ ita qꝫ ſic tranſmutant̃ ad inuicem ad materiam oportet redire. vt ſi ex mortuo animal in ꝑmã materiaꝫ poſt deinde ſic animal et acetum in aqua. deinde ſic vinum.

Queritur Tercio vtrũ accidentium ſit materia Arguitur ꝙ ſic. illoꝝ eſt materia. que ſũt ad inuicẽ tranſmutabilia. ſed vnũ accidens tranſmutatur in aliud ſibi contrariũ. vt calidũ in frigidũ. ergo accidentium eſt materia In oppoſitum eſt Ariſtotiles.

Pro reſponſione.

Sciendum Eſt ad dubiũ conformiter ad terciũ ponent̃ aliq̃ ꝓpõnes. Prima eſt ꝙ omniũ tranſmutabiliũ ad inuicẽ eſt eadem materia ꝑma. licet materie ꝓxime ſint diuerſe. Eſt tñ eadẽ materia non ꝑ formã aliquã vna. ſed eſt eadem ꝑ carentiaꝫ diſtinguẽtis ꝑut ſcꝫ in ſe conſideratur non habet aliquã formã. ſed materie ꝓxime ſunt diuerſe. q̃ eſt alia materia flegmatis et alia colere. nam ꝓxima materia flegmatis eſt pingue ⁊ dulce. ⁊ materia colere eſt amarũ. ſed tamen materia prima eſt eadem. Iſta ꝓpoſitio ad longum fuit ꝓbata in primo phiſicoꝝ et de generatione. Secunda ꝓpoſitio licet oĩm generabiliũ ſit vna materia tamen ſunt diuerſa entia. tum ꝓpter diuerſitatem cauſaꝝ efficientiũ. tum ꝓpter diuerſitatem materie ꝓprie. naꝫ ẽ alia materia ꝓpria vnius. ⁊ alia alterius. licet eadem ſit materia cõmunis equi et aſini. quia tamen agentia ſunt diuerſa et materie ꝓprie diuerſe. ideo equus ⁊ aſinus ſunt diuerſa. Tercia ꝓpoſitio eſt. cum vnius ſint plures cauſe. querenti cauſam alicuius non debet reſpõderi vna cã tm̃. ſed omnes. vt ſi queratur que eſt cauſa hominis. reſpondebitur ꝙ cauſa materialis eiꝰ eſt menſtruũ. ſed cã efficiens eſt ſperma qđ mouet ad generationem. cã formalis eſt qđ quid erat eſſe hominis. cauſa finalis poteſt dici forma hominis que eſt finis generationis vel operatio. ſcꝫ felicitas. que eſt finis rei genite. et nõ ſolum oportet reddere cauſas remotas. qꝛ per eas non habetur cognitio niſi in vniuerſali et imperfecte. ſed oportet cauſas proximas habere per quas habet̃ cognitio ꝓpria et ꝑfecta. vt ſi queratur que eſt materia hominis. non bene reſpondetur ignis vel terra. ſed debet reſponderi ꝙ ſit menſtruũ. Quarta ꝓpoſitio eſt. in corporibꝰ celeſtibꝰ (que ſũt perpetua) vel non eſt materia vel eſt materia alteriꝰ rõnis cũ materia iſtoꝝ generabiliũ. et in eis non eſt materia ſi accipiatur materia prout eſt ſubiectũ generationis et in potentia ad generatiõem forme. vel eſt materia generationis alia a materia generabiliuꝫ. vel in eo non eſt materia generabiliũ ſed mobilis ſm̃ locum .i. in celo eſt materia non ſubiecta generationi. ſed ſubiecta motui locali. Quinta ꝓpoſitio eſt. ꝙ accidentiũ non eſt materia ex qua ſed in qua. que ꝓprio nomine dicit̃ ſubiectũ. Probatur. qꝛ accidentia ſunt forme ſimplices. vt albedo nigredo. igitur non hñt materiam ex qua ↄponant̃. et quia eſſe accidentis eſt eſſe in ſubiecto. ſequitur ꝙ habẽt ꝓpriam materiam in qua ſunt. Et eſt aduertendũ ꝙ materia et ſubiectũ in aliquo ↄueniũt et in aliquo differũt. ↄueniũt enĩ in hoc ꝙ vtruqꝫ habet rõnem ſuſceptibilitatis. ſicut enĩ materia ſuſcipit formã ſubſtantialem ita ſubiectum accidens. Sed differũt: qꝛ materia habet eſſe actu per formã quã ſuſcipit. vnde forma dat eẽ ſimpliciter. ſubiectum aũt ſolũ accipit eſſe ſm̃ quid ab accidente. Probat̃ ſecundo ꝑdicta ꝓpoſitio a poſteriori. qꝛ ea (que ſunt ex materia ↄpoſita per ſe) poſſunt corrũpi et generari. forme vero ſubſtãtiales aut accidentales nõ poſſunt per ſe corrumpi aut generari. ergo nõ habẽt materiam: Minor probat̃ in exemplo. ſicut enĩ forma equi non fit. ſed ↄpoſitum ex materia ⁊ forma equi. ita albuꝫ (qđ ſignificat formã) non fit. ſed fit albꝰ hõ vel albũ lignum. Sexta ꝓpoſitio eſt. ſubiectũ accidentiũ ↄtrarioꝝ nõ equaliter eſt in potentia ad ambo ↄtraria. ſed per ꝑus eſt in potentia ad ↄtrariũ qđ ſe habet vt ꝑfectũ ⁊ per modũ habitus. et per poſterius ad ↄtrarium qđ ſe hꝫ ſicut imꝑfectum ⁊ priuatio

Ad rõnes Ante oppoſitũ. Ad primã dr̃ ꝙ accidentia ſimplicia non ſiunt ꝓprie vt ex ſubiecto ⁊ accidente. vt declaratũ eſt. Ad ſecũdã dr̃ ꝙ ratio bene ꝓbat ꝙ accñtia habent materiã in qua. qđ ↄcedit̃

E dubitatione vero dicta circa diffinitiones que cauſa eſſendi vnũ. Cum enĩ queciiqꝫ partes habent. et non eſt vt aceruus qđ totum. ſed aliquid ineſt totũ preter partes eſt alia cauſa. q̃m et in corporibꝰ his quidem tactus cauſa eſt vnũ eſſendi: aliis vero viſcoſitas aut aliq̃ paſſio altera. talis diffinitio vero rõ eſt vna. nõ ↄiũctiõe queadmodũ ilias: ſed per vnius eſſe. Quid igit̃ eſt qđ facit vnũ hominẽ. et propter q̇d vnum. ſed nõ multa. puta animal et bipes. aliterqꝫ et ſi eſt. vt aiũt q̇dam ipſum aliq̇d aĩal et ipſum bipes. Quare nãqꝫ non illa ipſa homo eſt. ⁊ erũt ſm̃ participationem hoĩes nõ hominis. nõ vnius ſꝫ duorum ſcꝫ animalis et bipedis. et totaliter vtiqꝫ non erit homo vnuꝫ et plura aĩal et bipes. Palam itaqꝫ qꝛ ſic q̇dem acceptantibꝰ vt ↄſueuerunt diffinire ⁊ dicere. nõ ↄtingit reddere ⁊ ſoluere dubitatiõem. Si autẽ vt diximus. hoc q̇dem materia illud vero forma: et hoc q̇dem potentia. illud vero actu. non adhuc dubitatio vtiqꝫ eſſe qđ q̃rit̃. Eſt enĩ hec dubitatio eadẽ et ſi terminus veſtimenti ſit rotũdum es. ſic enim vtiqꝫ ſignũ nomen huius rõnis. quare (quod querit̃) eſt quid. qđ cauſa vnũ eſſendi rotũdũ et es. nõ adhuc itaqꝫ dubitatio videt̃. qꝛ hoc q̇dem materia. illud vero forma. quid igit̃ huius cã eius ſcꝫ qđ eſt potentia ens actu ſit preter faciens in q̇buſdam generatio. nulla nãqꝫ eſt cauſa altera eius qđ poteſtate ſpera actu eẽ ſperam. ſed hoc erat quod quid erat eſſe vtiqꝫ Eſt aũt materia alia intellectualis. alia ſenſibilis et ſemper rõnis. hoc q̇dem materia. illud vero actus eſt vt circulus figura ſuperficialis Queciiqꝫ vero nõ habent materiã nec intellectualem nec ſenſibilẽ ſtatim ꝙ q̇deꝫ vnũ aliq̇d eſſe eſt vnũquodqꝫ. queadmodũ et ꝙ ens aliquid hoc qđ quale qđ q̃tum. quapropter ⁊ nõ ineſt diffinitõibꝰ nec ens nec vnuꝫ. et qđ quid erat eſſe ſtatim vnũ aliq̇d eſt ſicut et ens aliq̇d quapropter non eſt aliqua alia cauſa vnũ eẽndi nulli horũ. neqꝫ eſſendi ens aliquid: ſtatim enĩ vnũqđqꝫ ens aliquid et vnũ aliquid nõ vt in genere ente et vno nec vt ſeparabilibꝰ exiſtẽ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

tibꝰ preter ſingularia Preter hanc vero dubitationem hi q̄dem participatiões dicūt ⁊ cauſam aliquam participationis. et quid eſt participare dubitant. hi eñi coexiſtentiã anime vt Lycophꝛon ait anime eſſe ſciam eius qḋ eſt ſcire et aie. Alij vero ꝯpoſitionē aut ꝯiūctionem anime cum corpoꝛe viuere eādem eadem ratio in oībꝰ. Etenī ſanū eſſe erit aut coexiſtentia aut colligatio aut ꝯiūctio anime et ſanitatis. et eē eſſe trigonū ꝯpoſitionis ⁊ trigoni. et albū vnum eſſe ꝯpoſitio ſupficiei et albedinis Cauſa vero quia potentia et actus que runt vnū faciens et differētiã. eſt aūt vt dictū eſt et vltima materia et foꝛma idem et potētia hec actu. Quare ſimile eſt querere vnius que cauſa et vnū eſſendi. vnū eñi aliquid vnūqḋ qꝫ et qḋ potentia. et qḋ actu. Vñ aliqualit̄ eſt quare cauſa nulla cauſa alia: niſi vt ꝙ id mouens ex potentia ad actuꝫ. queciūqꝫ vero nō habent materiã omnia ſimpliciter et ꝙ vere entia hoc aliquid.

Queritur Quarto vtrū ex materia ⁊ foꝛma ꝑ ſe fiat aliqḋ vnū.

Arguit̄ pmo ꝙ nō. qꝛ ex pluribꝰ ſeu diuerſis nō fit aliqḋ vnū totū niſi tale ſit aliqḋ vnū ꝑ aggregatōem. ſicut cumulus lapiduꝫ. aut niſi ea (ex quibꝰ fit) vniant̄ per aliqḋ mediū: ſed materia et foꝛma ſunt diuerſa ſm rem. ergo ꝯpoſituꝫ ex materia et foꝛma ſolū erit vnū ꝑ aggregatōem. aut opoꝛtebit eſſe aliqḋ mediū vniens materiã ⁊ foꝛmã. et qḋcunqꝫ dicit ex materia ⁊ foꝛma nō fit vnū ꝑ ſe Scḋo ſic. ſi ex materia ⁊ foꝛma fieret per ſe vnū. hoc eſſet qꝛ materia ſe hꝫ vt potentia. foꝛma vero vt actus. ſed ex actu ⁊ potētia fit per ſe vnū. ergo ⁊c̄ Sed ꝯtra. qꝛ ſubiectū ſe hꝫ vt potētia reſpectu accñtis: et accñs vt actus reſpectu ſubiecti. et tñ ex ſubiecto et accñte nō fit vnū per ſe. ſed per accidēs

Tercio ſic. actus ⁊ potentia ſunt pme differentie entis. vnde ens ſm qḋlibet pꝛedicamentū diuidit̄ in actuꝫ et potentiã vt patebit nono huius. ſed pme dr̄ne aliqḋ diuidentes non ꝯcurrunt ad ꝯſtitutionem vnius. igitur ex actu et potentia nō fit vnū ꝑ ſe In oppoſituꝫ eſt phus in textu. Pro miſione.

Sciendū Q ſicut recitat Albert̄ circa preſentē queſtionē fuit triplex erroꝛ. Quidã eñi volentes ſaluare ꝙ ꝯpoſitū eſſet vnū dixerūt ꝙ materia ⁊ foꝛma ſolū differrent ſm rōnem. ſed eſſent idē eſſentialiter. Secūdus erroꝛ eſt dicentiū ꝙ ꝯpoſitū nō eſt vnū per ſe ſed ſolū per aggregatōem. ſicut aceruus lapidū. Tercius erroꝛ fuit dicentiū materiã ⁊ foꝛmã nō vniri ſeipſis niſi per aliqḋ mediū. ſicut ꝓpoꝛtionabiliter aliquod lignum coniungit̄ ligno per aliqḋ mediū. Et iſti erroꝛes puenerūt ex hoc ꝙ crediderūt materiã ⁊ foꝛmam exiſtere in actu. cum igit̄ ex pluribꝰ entibꝰ in actu nō fiat ꝑ ſe vnum niſi ſit aliqḋ vniens. opoꝛteret eos dicere aut ꝙ materia et foꝛma non eſſent plura. ſicut dixit pma opinio. aut ꝙ ex materia ⁊ foꝛma nō fiat vnū per ſe. ſed ꝑ aggregationem. ſicut dicit ſecūda opinio. aut ꝙ ſit aliqḋ vniens materiã et foꝛmã. ſicut dicit tercia opinio. Prima autem opinio eſt falſa. tum quia materia manente eadem in generatione ⁊ coꝛruptōe vna foꝛma abijcit̄ et alia generat̄ Vñ pꝫ ꝙ materia ⁊ foꝛma nō ſunt idē eſſentialit̄. qꝛ nulla eſſet ſubã ꝯpoſita. ſed oēs ſubē eſſent foꝛme tm̄. qꝛ materia eſt potentia. foꝛma autem eſt actus. vnde relinquitur ergo ꝙ materia et foꝛma non ſunt idem eſſentialiter. Falſitas aūt ſecūde ⁊ tercie opinionū patebit in deductōe ꝯcluſionum.

Concluſio Prima. ex materia ⁊ foꝛma fit aliqḋ vnū ꝑ ſe. Probatur quia materia eſt potentia et foꝛma actus. et ex actu ⁊ potentia fit vnū per ſe nec eſt inqrenda aliqua cã. ſicut eñi potentia hꝫ eſſe ꝑ actum. ita et vnitatē. vnde actus ſeipm vnit materie ſiue potentie. Et ꝯfirmat̄. qꝛ ſi actus ⁊ potentia nō ſeipſis vnirent̄. ſed eſſet aliqḋ mediū vniens. tūc quereret̄ de illo medio an per ſe vniret̄ cū potentia et actu aut nō. ſi ꝑ ſe idem erit dicendū ſicut pus. ſcꝫ ꝙ actus ⁊ potentia ſe ipſis vniūtur. ſi vero nō per ſe ſed per aliud. querit̄ iterū de illo. et ſic procederet̄ in infinitū quod nō eſt poſſibile Et licet non ſit querenda cã intrinſeca quare ex actu ⁊ potentia fiat ꝑ ſe vnū. tñ querenda eſt cã extrinſeca. ſcꝫ ipſum agens. qḋ ducit potentiã ad actū. Et predicta cōcluſio hꝫ veritatē in naturalibꝰ ⁊ mathematicis. quia in vtriſqꝫ materia ſe hꝫ vt potentia ⁊ foꝛma vt actus. alia tñ eſt materia in naturalibꝰ ⁊ mathematicis. quia naturalia ꝯcipiūt materiam ſenſibilē. i. materiã determinatam qualitatibꝰ ſenſibilibꝰ. que ſunt calidū frigidū humidū ⁊ ſiccū. Sed mathematicalia ꝯcipiūt materiã intelligibilē vel imaginabilē. que eſt ꝯtinuum vel q̄ntitas Ex ꝯcluſione ſequitur ꝙ in naturalibꝰ ⁊ mathematicis ex partibꝰ diffinitōis fit per ſe vnū. qḋ pꝫ ex dictis. qꝛ ex materia ⁊ foꝛma actu ⁊ potentia fit per ſe vnuꝫ. ſed vna pars diffinitōis ſumit̄ a potentia vel materia ſicut genus. et a foꝛma vt differentia. ergo ex partibꝰ diffinitōis fit per ſe vnum

Concluſio ſecūda. que nō hñt materiã ſenſibileꝫ nec intelligibilē (ſicut ſubſtantie ſeparate que ſunt foꝛme tm̄) ſtatim ſunt vnū. Patet. qꝛ in eis nō eſt aliqḋ vt materia qḋ expectet vnitatē vel entitatē a foꝛma: ſed ſunt foꝛme tm̄ ad quas ſeqtur immediate vnitas vel entitas. Ea aūt (q̄ hñt materiaꝫ vt naturalia vel mathematicalia) nō ſtatim ſunt vnū. qꝛ in eis eſt aliquid prius oꝛdine nature qḋ expectat vnitatē vel entitatē. ſcꝫ materia. q̄ expectat vnitatē vel entitatē a foꝛma. ideo non ſtatim ſunt vnū. Ex dictis pꝫ ꝙ ſubſtantie ex materia ⁊ foꝛma non ꝯpoſite ſunt vnū ſicut indiuiſibile eſt vnuꝫ. ſubſtãtie vero ꝯpoſite nō ſunt vnū ſicut indiuiſibile eſt vnū. qꝛ ſunt reſolubiles in plures partes eſſentie. ſcꝫ materiã et foꝛmã ſed ſunt vnū ſm ſpeciē. ⁊ hoc ꝓpter vnitatē foꝛme a qua ſumit̄ ſpecies. ſunt etiã vnū actu ⁊ plures potentia. que

quidem potentia reducit̄ ad actū per reſolutionem ꝯpoſiti in materiã et foꝛmam

Ad rōnes Ante oppoſitū Ad pmam dr̄ ꝙ illa hꝫ veritatē de pluribus quoꝝ qḋlibet eſt ens actu. cuius rō ſupꝛa dicta eſt. qꝛ actus eſt qui diuidit ⁊ ſeparat. et ideo ex pluribꝰ actu exiſtentibꝰ nō fit vnū per ſe niſi ſit aliqḋ ea vniēs. ſed ex pluribꝰ (quoꝝ vnū eſt potētia et alterū actus) fit vnū per ſe. Ad ſecūdã dr̄ ꝙ ſubiectū accñtis nō eſt ĩ potētia tm̄. ſed eſt ꝯpletū in actu. ⁊ ideo ex ꝯpoſitiōe accñtis cum ſubiecto non reſultat aliquod per vnū. ſecus eſt de materia que eſt ĩ potētia tm̄

Ad terciã dr̄ ꝙ actus et potētia poſſunt ꝯſiderari dupliciter. Vno mō ſm ſuas rōnes foꝛmales. et ſic ſunt pme dr̄ne entis. Alio modo poſſunt ꝯſiderari vt ſunt partes entis ꝯpleti. ⁊ ſic naturaliter ꝯiungūtur ſeipſis ad ꝯſtitutōnem ꝯpoſiti. Et hec de queſtione ⁊ ꝑ ꝯſequens de octauo libꝛo.

Explicit Liber Octauus

Incipit Liber Nonus

E primo q̄dē igit̄ ente ⁊ ad qḋ oēs alie cathegoꝛie entis referūtur dictū eſt de ſubſtãtia. Nã ſm ſubſtantie rōem dicunt̄ alia entia q̄ntitas ⁊ qualitas ⁊ alia ſic dicta. Omnia nãqꝫ rōnem habebūt ſubſtãtie vt diximus in pmis ſermonibꝰ. Qm̄ vero dr̄ ens hoc q̄dem eo qḋ q̄d aut qualitas aut quãtitas aliud ſm potentiã et actū. ⁊ ſm opus determinabimus et de potentia et de actu. et pmū de potentia. que dicit̄ q̄dem maxime pꝛopꝛie. nō tñ vtilis eſt ad quod volumus nūc. in plus eñi eſt potentia et actus eoꝝ que dicunt̄ ſm motū ſolū. Sꝫ cuꝫ dixerimus inherere in determinatiōibꝰ de actu oñdemus ⁊ de alijs

Quod q̄dem igit̄ dr̄ multipliciter potētia et poſſe determinatū nobis in alijs. Harum aūt queciūqꝫ q̄dem equoce dicūtur potentie ꝑtermittãtur. Quedaꝫ eñi ſilitudine q̄dam dicūtur: queãdmodū in geometria ⁊ poſſibilia et impoſſibilia dicimus. eo ꝙ aliquo modo ſunt aut non ſunt Queciūqꝫ autem ad eandem ſpeciem omnes pꝛincipia quedaꝫ ſunt. ⁊ ad pꝛimū vnum dicūtur. quod eſt pꝛincipium tranſmutationis in alio in quantum aliud eſt Nam q̄dem patiendi potentia eſt que in ipſo patiente pꝛincipiū mutatiōis paſſiue ab alio in q̄ntum aliud eſt. hic aūt habitus impaſſibilitatis eius que in deterius et coꝛruptiōis ab alio in q̄ntum aliud eſt a pꝛincipio trãſmutatiuo in his ineſt oībꝰ terminis potentie pꝛimeꝛō iterum aūt he potentie dicūtur aut ſolū faciendo aut patiendo aut ipſꝰ bene. quare in harū rōnibꝰ inſunt aliqualiter pꝛioꝛa rōne potentiarum Palam igitur que eſt q̄dem vt vna potentia faciendi et patiendi. nam poſſibile eſt ⁊ habere ipam patiēdi. et eo qḋ aliud ab ipo. eſt autem vt alia. hoc q̄deꝫ eñi in patiente ꝓpter habere eñi quoddã pꝛincipiū. et eſſe materiã pꝛincipium quoddam patitur patiens et aliud ab alio. craſſum eñi ꝯbuſtibile eſt. cedens aūt ſic impoſſibile Similiter autē et in alijs. hoc autem in faciente. vt caloꝛ et edificatiua: hoc q̄deꝫ in calefactiuo. hoc in edificatiuo. quapꝛopter in q̄ntum ſimul natū eſt nihil patitur ipm a ſeipſo. vnū eñi et non aliud eſt. Et impotentia et impoſſibile et que tali potentie ꝯtraria eſt. priuatio eſt. quare eiuſdē et ſm idem oīs potentia impotētia. Priuatio aūt dicit̄ multipliciter. etenī non habens et aptum natum ſi nō habet. aut omnino. aut quãdo aptū natū eſt. et aut ſic puta perfete. aut ſaltem quociūqꝫ modo in quibuſdã. ſi apta nata habere nō habeant vi priuata hec eſſe dicimus

Quoniaꝫ aūt hec quidem in inanimatis inſunt pꝛincipia talia. alia vero in animatis et in anima: et aie in rōnem habentē. Palam quia et potentiaꝝ alie erūt irratiōabiles alie cum rōne. Quapꝛopter oēs artes et factiue ſcientie potentie ſunt. pꝛincipia nanqꝫ permutatum in alio. aut in q̄ntum aliud. et que q̄dem cum ratōe omnes ꝯtrarioꝝ ſunt eedem

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

et que irrõnabiles vna vnius aut calidũ califaciendi ſolum. medicatiua autẽ infirmitas ⁊ ſanitas. Cauſa autẽ quia ratio eſt ſcientia. rõ aũt eadem eſt. oſtẽdit rem et priuatõem. nõ tamen ſimiliter. et eſt vt amborũ: eſt aũt vt exiſtens magis. quare neceſſe et tales ſcientias eſſe q̄dem ꝯtrarioꝝ. eſſe vero huius quidem ſm̄ ſe. illius vero non ſm̄ ſe. etem̄ ratio huius quidem ſm̄ ſe. illius vero quodaꝫ modo ⁊ ſm̄ accidens. nam negatõe et ablatõe oſtendit cõtrariũ. Etem̄ priuatio prima ꝯtrariuꝫ. hec autem ablatio alterius. Quoniã aũt ꝯtraria nõ ſunt in eadem ſciẽtia aut potentia in habẽdo rõnem. et aĩa motus habet principiũ ſalubre quidẽ ſanitatẽ ſolum facit. et calefactiuũ caliditatem. et frigidatiuũ frigiditatem. Sciens vero ambo: eſt em̄ amboꝝ quidẽ ratio. nõ ſimiliter aũt in anima. que habet motus principiũ. quare ambo ab eodeꝫ principio mouebit ad ipſum copulans propter qd̄ ſm̄ rõnem potentia ſine rõne potentibꝫ faciũt ꝯtraria. vnũ em̄ principiũ ꝯtinetur rõne. Palam aũt q: ipſius bene potentiã ſequitur ſoluꝫ faciendi aut patiendi. potentia vero illa nõ ſemper. neceſſe em̄ benefacientem facere. ſed ſolũ non neceſſe et benefacere

Circa initium noni libri metaphiſice Areſtotelis. Queriť ꝓmo verũ differentia poſita ab Areſtotele inter potentias rõnales ⁊ irrõnales ſit ſufficiens. que eſt ꝙ potentie rationales ſunt eedem oppoſitoꝝ: et potentie irrõnales nõ ſunt eedẽ oppoſitoꝝ. Arguitur ꝙ non. et primo ꝙ potentie irrõnales ſunt eedem oppoſitoꝝ. nam potentia materie eſt irrõnalis. et tamen eſt eadẽ oppoſitoꝝ. nam materia poteſt ſuſcipere formas ꝯtrarias. Secũdo ſic. calidũ poteſt calefacere ⁊ frigefacere per antiperiſtaſim. et tñ calidũ eſt potentia irrõnalis. Tercio ſic. ſol per caloꝛem ſuũ mollificat ceram. et terrã indurat ſiue lutum. ergo ⁊c.

Deinde arguiť ꝙ potentia rõnalis nõ ſit eadem oppoſitoꝝ. q: ſi potentia rõnalis eſſet eadem oppoſitoꝝ. ſequeretur ꝙ illa potentia nõ ageret. vel ſi ageret. ageret ambo oppoſita. quoꝝ vtrũqꝫ eſt incõueniens. Itẽ ꝓncipiũ agendi potentie rõnalis eſt ſimilitudo rei apprehẽſe et illa ſimilitudo eſt tñ vnius rei. ergo eſt principiũ agẽdi ad vnum et non ad oppoſitum. In oppoſitum eſt Areſtoteles in hoc nono libro.

Sciendum Primo. ꝙ poſtq̄ Areſtoteles in ſeptimo ⁊ octauo libris determinauit de ente ſm̄ ꝙ diuidiť in decem p̄dicamenta. ibi em̄ determinauit de ſubſtantia. que eſt prima pars et ꝓmũ entis genus ad quod cetera genera habent attributionem Nũc in hoc nono determinat de ente ſm̄ ꝙ diuiditur in actum et potentiam. et ſupponenda eſt diſtinctio potentie habita in quinto huius. Dictum eſt em̄ ꝙ potentia principaliter dicitur duobꝫ modis ſcꝫ de potentia actiua et de potẽtia paſſiua. et vtraqꝫ finita eſt. dictũ eſt etiam ꝙ potentia per prius diciť de actiua. Ubi tamẽ aduertendum eſt ꝙ potentia actiua et potentia paſſiua q̄dammodo ſunt vnũ et quodãmodo non. Si em̄ ꝯſiderentur per ꝯparationem vnius ad alterum ſic ſunt idẽ quia potentia actiua dicitur per ꝯparationem ad potẽtiam paſſiuam et econtra. nam potentia actiua eſt principium tranſmutandi aliud: qd̄ quidem aliud habet potentiam paſſiuam ad tranſmutandũ ab alio. ſcꝫ ab habente potentiam actiuam. Sed ſi ꝯſiderentur potentia actiua ⁊ potentia paſſiua ſm̄ ſubiectũ in quo ſunt. ſic eſt alia potentia actiua et alia paſſiua. in alio em̄ eſt potentia paſſiua et in alio actiua. Unde pꝫ ꝙ nihil poteſt pati a ſeipſo per ſe ⁊ ſm̄ idem.

Sciendũ ſecũdo: ꝙ potentia irrõnalis eſt cuius principiũ agendi eſt natura. vt calefactiuũ et frigefactiuum Sed potentia rõnalis ꝓprie dicitur de potentijs intellectiuis. ſcꝫ de intellectu ⁊ volũtate. tamen in ꝓpoſito potentie rõnales ꝯmuniter poſſunt dici ille in quibꝫ nõ forma naturalis ſed forma apprehenſa eſt principiũ agẽdi ſicut potentie intellectiue et ſenſitiue apprehenſiue. Potentie aũt irrõnales ſunt duplices. q: quedam ſunt actiue. et alie ſunt paſſiue. et in ꝓpoſito loqtur de potentijs actiuis. Nam potentie irrationales paſſiue poſſunt eſſe eedem oppoſitoꝝ: nam eadeꝫ materia eſt ſuſceptiua formarũ ꝯtrariarum: verum eſt tamen ꝙ materia nõ ſuſcipit diuerſas formas niſi ſit diſpoſita diuerſis diſpoſitionibꝫ. Ex quo poteſt patere ꝙ potentia remota materie ſit eadem oppoſitoꝝ: ſed potentia proxima materie (que ſcꝫ eſt potentia materie iam diſpoſite ad formaꝫ) nõ eſt eadem oppoſitoꝝ.

Sciendũ vltimo. ꝙ titulus queſtiõis poteſt intelligi de ꝯtrarijs priuatiuis. vt ſit ſenſus. verũ eadem potentia poſſet eſſe in duo ꝯtraria ⁊ priuatiue oppoſita. eſt autem eadẽ rõ de priuatiue oppoſitis et ꝯtrarijs. q: oppoſitio ꝓuatiua eſt radix ꝯtrarietatis. Si ꝟo intelligať de ꝯtradictorie oppoſitis tũc ſenſus eſt verũ eadẽ potentia poteſt agere et non agere. Prima igiť concluſio erit de priuatiue oppoſitis ⁊ ꝯtrarijs. ſecunda de ꝯtradictorie oppoſitis. Sequiť ergo.

Concluſio Prima. potentie irrõnales nõ ſunt eedẽ oppoſitoꝝ. ſed potentie rõnales ſunt eedẽ oppoſitoꝝ. Probať q: in potentijs irratiõabilibꝫ forma naturalis eſt ꝓncipiũ agendi. ſed forma naturalis eſt tñ vnius. ſed vnius non poſſunt eſſe plures forme ꝯtrarie ergo potentie irrõnales nõ ſunt eedem oppoſitoꝝ. ſed ſic determinate ad vnũ. vt calefactiuũ tñ facit caliditateꝫ et ſic de alijs. Secũda pars probať. q: in potentijs rõnabilibꝫ rõ apprehenſa de re eſt principiũ agendi. ſed rõ

vnius oppoſiti eſt principiũ cognoſcendi aliud. vt rõ habitus eſt ꝓncipiũ cognoſcendi priuatõem. et per rõnem vnius hmõi cognoſcitur aliud. ergo potentia rõnalis eſt eadẽ oppoſitoꝝ. vt medicina eſt ſani ⁊ egri ⁊c.

Concluſio Secũda. ꝙ potentijs paſſiuis ſufficienter applicatis ⁊ alijs reqſitis potentie actiue irrõnales non poſſunt agere ⁊ nõ agere. ſed de neceſſitate agũt. ſed potentie rõnales poſſunt agere ⁊ nõ agere poſitis etiã omnibꝫ de neceſſitate requiſitis. Iſta ꝯcluſio pꝫ in exẽplo nam poſito calefactibili ſufficienter applicato ⁊ diſpoſito calefactiuũ de neceſſitate agit. ſed poſito obiecto intellectus ⁊ volũtatis intellectus pt̄ intelligere ⁊ nõ intelligere. et volũtas poteſt velle ⁊ nõ velle. et hoc ꝯtingit ex libertate rõnis. et ꝓpter hoc habentia rõnem dicuntur habere dominiũ ſui actus et alia nõ. et ſic ꝯcluſio ſecũdo eſt intelligenda de potentijs rõnabilibꝫ ꝓprie dictis. ſcꝫ de intellectu ⁊ volũtate.

Ad rõnes Ante oppoſitũ. ad primã pꝫ ſolutio ex dictis. Ad ſcdaꝫ diciť ꝙ potentie rõnales actiue agũt vnũ oppoſitũ per ſe ⁊ aliud per accñs. Ad terciam dr̄ ꝙ iſti effectus ꝯtrarij reſoluũtur ad diuerſitateꝫ ſuſcipientiũ. alia em̄ eſt diſpoſitio luti ⁊ cere. diciť etiã ꝙ durefacere ⁊ mollefacere nõ ſunt effectus principales calidi. imo calefacere. Ad quartã dr̄: ꝙ potentie rõnales q̄tum eſt de ſe ſunt eedem oppoſitoꝝ. tñ ad hoc ꝙ actu agant oportet ꝙ determinentur ad alterũ oppoſitorum

Ad quintã diciť. ꝙ rõ apprehenſa de re ꝓus eſt ſimilitudo vnius. ſcꝫ habitus. et per poſterius ducit in cognitionẽ alterius ſcꝫ priuatõis. nam rõ habitus per quãdam negatõem et ꝑ ablatõem oſtẽdit ſuũ oppoſitũ ſcꝫ priuatõem. et eodẽ mõ dicendũ eſt de ꝯtrarijs.

Unt aũt quidã q̄ dicũt vt mechanici qñ operatur ſolũ poſſe. et quãdo nõ operať nõ poſſe. vt nõ edificãtẽ nõ poſſe edificare. ſed edificantẽ qñ edificat Similiter aũt ⁊ in alijs quibꝫ accidentia incõuenientia nõ eſt difficile videre. Palã em̄ q: nõ eſt edificatoꝛ ſi nõ edificet: Nam edificatoꝛi eſſe eſt eſſe potentẽ edificare. ſiliter aũt et in alijs artibꝫ Si igitur impoſſibile tales habere artes nõ diſtantẽ aliqñ et accipientẽ ⁊ nõ habere nõ abijcientẽ aliqñ aut em̄ obliuione aut paſſione aliqua aut tempoꝛe. nõ em̄ vtiqꝫ re coꝛrupta. ſemꝑ em̄ eſt qñ ceſſauerit nõ habebit artem. Item qui ſtatim edificabit aliqualiter accipiẽs. Et inanimata vtiqꝫ ſimiliter. neqꝫ em̄ frigiduꝫ neqꝫ calidum neqꝫ dulce neqꝫ oĩno ſenſibile. nihil erit nunc ſcientibꝫ. quare pythagore ratõem eis dicere ꝯtinget. Atuero neqꝫ ſenſum hẽbit nihil ſi nõ ſentiat nec operetur ſi ergo cecuꝫ non habens viſum aptũ vero natum et qñ aptũ natum eſt adhuc ens idem ceci erũt ſepe die vno et ſurdi. Amplius ſi impoſſibile qd̄ priuatũ potentia qd̄ nõ ſit impoſſibile erit factũ eſſe: ſed qd̄ eſt impoſſibile factuꝫ eſſe dicens aut eſſe aut futurũ eſſe mentietur: naꝫ impoſſibile hoc ſignificauit. quare he rõnes auferũt motũ ⁊ generatõem. ſemꝑ em̄ ſtans ſtabit. nõ em̄ ſurgit ſi ſedens. impoſſibile nãqꝫ erit ſurgere qd̄ nõ poteſt ſurgere Si ergo nõ ꝯtingit hoc dicere palã. q: potentia et actus alteruꝫ ſunt. ille ꝟo rõnes potentiã et actũ idem faciũt. ꝓpter qd̄ paruũ aliquid querunt deſtruere: quare ꝯtingit poſſibile q̄dem aliq̄d eſſe. nõ eſſe autem ⁊ poſſibile nõ eſſe. eſſe aũt. Siliter aũt et ĩ alijs cathegoꝛijs poſſibile vadere em̄ nõ vadere ⁊ nõ vadens poſſibile eſſe vadere. Eſt aũt poſſibile. hoc aũt ſi extiterit actus cuius diciť habere potentiã nihil erit impoſſibile. Dico autẽ puta ſi poſſibile ſedere huic ſiue eſt ſedere nihil erit impoſſibile. ⁊ aut moueri aut mouere aut ſtatui aut ſtatuere. aut eſſe aut fieri. aut nõ eſſe aut nõ fieri. ſimiliter venit aut actus nõ q̄ ad endelechiã ꝯpoſitus. et alia ex motibꝫ maxime: videť em̄ act⁹ maxime motus eſſe. quapropter ⁊ nõ exiſtentibꝫ nõ aſſignãt moueri. alias aũt cathegꝛias. puta intellectualia ⁊ ꝯcupiſcibilia eſſe non entia mota vero. hec aũt q: nõ entia erũt actu. nõ entiũ em̄ q̄dam potẽtia ſunt. nõ ſunt aut q: nõ endelechia. Si aũt eſt qd̄ dictuꝫ eſt poſſibile inq̄tum ſeq̄tur. palam q: nõ ꝯtingit verũ eſſe aliq̄d dicere q: poſſibile hoc. nõ erit autẽ vt et impoſſibilia eſſe ſic diffugiãt. Dico aũt puta ſi q̄s dicat poſſibile diametrũ ꝯmenſurari. nõ tñ cũ menſurabitur nõ cogitãs eſſe impoſſibile. q: nihil prohibet aliq̄d ens eẽ aut fieri. nõ eẽ ꝟo aut non futurũ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

eſſe.ſed illud neceſſe ex poſitis ſit.et ſuppona
mus eē aut fieri.qđ nō eſt qđem poſſibile.aut
ꝙ nihil erit impoſſibile Nō eñ eſt idē falſum
ꝛ impoſſibile.naȝ ſtare falſum quidem eſt et
nō impoſſibile. Simul āt impoſſibile. q: ſi a
ente neceſſe.b.eſſe.et poſſibili ente.a.ꝛ.b.ne/
ceſſe eſt poſſibile. Si eñ nō neceſſe poſſibile
eē.nihil prohibet nō eē poſſibile eſſe.ſi ponaꝛ
a.poſſibile eē accidit.b autēȝ neceſſe eſt eē.ſed
erat impoſſibile.ſit itaqȝ ipoſſibile. et ſi ipoſſi
bile neceſſe.a.et.b.eē. ſed erat ergo primū im
poſſibile et ſecūduȝ. Si igiꝛ ſit.a.poſſibile ꝛ
b.erit poſſibile.ſi quidē ſic ſe habebāt.ergo:a
ente neceſſe.b.eſſe. Si itaqȝ ſic habētibꝫ.a.b
nō eſt poſſibile.b.ita nec.a.b.habebit vt po/
ſitū eſt. Et ſi.a.poſſibili ente neceſſe.b.poſſi/
bile eē.ſi eſt.a.neceſſe eſt.b. Nam poſſibile eē
ex neceſſitate.b.eē. ſi.a.poſſibile hoc ſignifi/
cat ſi ſit.a.et qñ.et vt erat.poſſibile eē. ꝛ illud
tunc.et ita eē neceſſe

Queritur Utrum nihil ſit poſſibile niſi
qñ actu ē. vt dixerūt mecha
nici Arguiꝛ primo ꝙ ſic
de potentia actiua. Nam potentia actiua eſt cā ſui actꝰ
ſed cā et effectus ſimul ſunt.ergo nō eſt poſſibile poten/
tiā actiuā eſſe ſine ſuo actu Scđo ſic.ſi eſſet potentia
actiua ante ſuū actū ipſa nō reduceretꝛ ad actū niſi ꝑ mo
tum qui eſſet ab alio mouente.et ſic in infinitū procede/
retur.ergo ꝛc Tercio ſic. potentia actiua ꝯſequiꝛ for/
mā.forma aūt nō ꝑt deſtitui a ſua ꝓpria operatiōe. ꝗ nō
eſt poſſibile potentiā actiuā eſſe ſine ſuo actu. Quar
to arguiꝛ de potentia paſſiua.q: potentia paſſiua nō hȝ
eſſe niſi per actū.ſi ergo eēȝ potentia paſſiua ſine actu ip
ſa nihil eſſet in rerū natura. In oppoſitū eſt pħs in textu

Sciendū Q; circa hanc materiam fue
rūt due opiniones contrarie
Una fuit mechanicoꝝ dicen
tium nihil eſſe poſſibile niſi qñ eſt actu. ſicut nullus pōt
edificare niſi qñ actu edificat.quoꝝ motiuū videꝛ fuiſſe
q: crediderūt ꝙ oīa venirent ex neceſſitate.et ideo di/
xerūt ꝙ ea(que nō euenīūt) nō poſſent euenire. Sȝ hec
opinio eſt falſa.q: ſm hanc opinioneȝ ſequereꝛ primo ꝙ
nullus erit edificator niſi qñ actu edificat. Secūdo ſeq/
retur ꝙ cū calidū et frigidū ſint principia agendi. ita ſi/
cut potentie nihil eſſet calidū vel frigidū niſi qñ caleface
ret et frigefaceret.et vniuerſaliter nihil eſſet ſenſibile ni/
ſi qñ actu ſentiꝛ. Tercio ſequereꝛ ꝙ cū ſenſus ſit poten/
tia ꝙ nullus haberet ſenſum niſi qñ actu ſentiret.et cū il/
le ſit cecus qui nō habet ſenſum viſus.ſeqꝛur ꝙ idem ſe/
pe in die eſſet cecuȝ ꝛ videns. Item quarto. illud non ꝑt
operari qđ eſt priuatū potentia.ſed ille(qui nō actu ope
raꝛ)caret potentia operandi ſm iſtos:ergo ille (qui non
actu operaꝛ)nō ꝑt operari in futurum. Alia fuit opi/
nio ꝯtraria dicentiuȝ ꝙ omnia ſunt poſſibilia et nihil eſt
impoſſibile. Sed hec opinio non poteſt ſtare.quia poſſi
bile eſt quo poſito in eſſe nullū ſequitur impoſſibile.ſed
multa ſunt quibꝫ poſitis in eſſe ſequitur impoſſibile. vt
poſito ꝙ dyameter ſit ꝯmenſurabilis coſte ſequiꝛ impoſſi
bile.et ita eſt multis aliis. Sequiꝛ ergo

Concluſio Non omnia ſunt impoſſi/
bilia vt dixit ſecūda opinio
nec ſolum aliquid eſt poſſi/
bile quando actu eſt. Patet ꝯcluſio ex reprobatione di
ctarū opinionū Ad maiorem tamen euidentiaȝ huiꝰ
et ad illarū rationū ſolutiōem eſt notanduȝ ꝙ duplex eſt
potentia.quedā eſt actiua.et quedā eſt paſſiua. Ex ite/
rum actiua eſt duplex. vna eſt rōnalis.et alia irratiōalis
Potentia actiua irrationalis reducitur ad actuȝ ꝑ ap/
proximationem paſſi in tali diſpoſitione qua poſſet ac/
cipere actionem agentis. vnde approximato paſſo potē
tia irrationalis nō poteſt non agere Unde calefactiuuȝ
preſente calefactibili ſufficienter diſpoſito de neceſſitate
agit. Sed potentia rōnalis non reducitur ad actuȝ per
approximatiōem paſſi.immo preſente paſſo poteſt agere
et non agere.et in hoc differt a potentia irratiōnali. Cu
ius differentie ratio eſt.quia potentia irrōnalis ſoluȝ eſt
actiua vnius.ideo preſente illo cuius eſt actiua de neceſ
ſitate agit. Sed potentia rationalis eſt actiua ꝯtrario/
rum.ſi ergo ſolū per approximatiōem paſſi reduceretꝛ ad
actum agendi ipſa ſimul ageret ꝯtraria.ipſa ergo poten
tia ratiōalis reducitur ad actum per appetituȝ. vñ ipſa
agit illud quod deſiderat. ſed potentia paſſiua reduci/
tur ad actum per agens extrinſecum quod eam tranſ/
mutat ad formam

Ad rōnes Ante oppoſitum. Ad ꝑmaȝ
dicitur ꝙ verū eſt ꝙ cauſa in
actu ſimul eſt cum ſuo effectu
ſed hoc non oportet de cauſa in habitu vel in potentia.
Ad ſecundam dicitur ꝙ potentia actiua irrationalis
reducitur ad actum per approximatiōem paſſi.ꝛ ergo nō
reducitur ad actum per motum qui fit in ipſa potentia.
ſed per motum qui eſt in paſſo.potentia vero rationalis
reducitur ad actum per appetitum Ad terciam dici/
tur ꝙ forma de ſe non deſtituitur a ſua ꝓpria operatiōe
vnde ꝙ potentia actiua non ſemper agit. hoc non eſt ni/
ſi per accidens ꝓpter abſentiam paſſi. vel ꝓpter aliquod
extrinſecum prohibēs Ad quartam dicitur ꝙ licet po
tentia paſſiua non ſit ens per actuȝ ꝓpꝛium ad quē eſt in
potentia.habet tamen eſſe per alium actum.

Omnibꝫ aūt potentiis exiſtentibꝫ. his q̄
dem cognitis aut ſenſibꝫ.his aūt ꝯſue/
tudine. vt que eſt fiſtulandi.aliis aūt diſcipli/
natu. vt que eſt artiuȝ. has qđem neceſſe eos
qui ꝑexercitati fuerūt habere quecūqȝ ꝯſuetu
dine et rōne.nō tales aūt ꝛ eas que ſunt in pa
ti non neceſſe. Qm̄ aūt poſſibile et qñ et quō
et quecūqȝ alia neceſſe ad eſſe in diffinitione

et hec quidem ſm rōem poſſunt mouere ꝛ po
tentie ipſoꝝ cum rōne. hec aūt irrationabilia.
Et potentie irrationales.ꝛ illas qđem neceſ/
ſe in animato eſſe. has vero in ambobꝫ. Ta/
les qđem potentias neceſſe quando vt poſſint
paſſiuū ꝛ actiuū appropinquāt.hoc qđem fa/
cere.illud vero pati. illas vero non neceſſe.he
que quidē eñ oīes vna vnius factiua. ille au
tem contrarioꝝ.quare ſimul facient contraria
ſȝ ſi ageret approximata paſſiuo ſine aliquo
determināte. hoc aūt impoſſibile. Neceſſe er
go alteꝝ aliqđ eſſe qđ ꝓpriuȝ eſt Dico aūt hoc
appetitu aut prohereſi. quod eñ deſiderabit
principaliter hoc faciet.quādo vt poſſit exiſte
rit ꝛ appropinquauerit paſſiuo. quare potēs
ſm idem eſſe neceſſe quādo deſiderat cuiꝰ ha
bet potentiā.aut habet hoc facere. habet autē
preſente paſſiuo.ꝛ ita ſe habente facere. ſi aūt
non facere non poterit Nullo namqȝ exterioꝝ
ꝓhibente adiungere nihil adhuc oportet. po
tentiam eñ habet vt eſt potentia faciendi. eſt
aūt non oīno ſed habentiū aliquo modo in
quibꝫ excludenꝛ.que exterius ꝓhibent. remo/
uent eñ hec eorum que in determinatōe ei po
nuntur qđam. Propter quod nec ſi ſimul vo/
lunt aut cupiunt facere duo aut contraria nō
facient. non ita ſimul habent ipſoꝝ potentiā.
nec eſt ſimul faciendi potentia. quoniā quo/
rum eſt ſic faciet.

Uoniam aūt de potentia que ſm motū
dicitur dictum eſt de actu determinemꝰ
quid eſt actus ꝛ quale quid. Et eñ poſſibile ſi
mul manifeſtum erit diuidentibꝫ.quia non ſo
lum hoc dicimus poſſibile quod aptū natum
eſt mouere aliud.aut moueri ab alio. aut ſim/
pliciter aut modo quodā Sed ꝛ aliter que ꝓp
ter querentes. et de his ſuperuenimus. Eſt
autem actus exiſtere rem non ita ſicut dici/
mus potentia dicimus aut potentia. vt in lig
no mercurium. ꝛ in toto medietatē ꝛ non ſpe
culantem: quia auffertur vtiqȝ ꝛ ſcientē ꝛ non
ſpeculantem.ſi poteſt ſpeculari hoc actu. Pa
lam autem in ſingularibꝫ in dictione quia di/
cere volumus: ꝛ non oportet omnis terminū
inquirere. ſed proporcionale conſpicere. quia
vt edificans ad edificabile. ꝛ vigilans ad dor
miens. ꝛ videns ad claudens qđem oculum.
viſum aūt habens. ꝛ ſegregatū ex materia ad
materiam.ꝛ laboratum ꝛ ad illaboratū eſt ali
ud.ꝛ huius diffinire alteri parti ſic actus de/
terminatus alterius autem poſſibile. Dicūtur
autem actu non omnia ſimiliter. ſed aut ꝓpor
cionaliter vt hoc in hoc aut ad hoc.hoc qui/
dem vt motus ad potentiā. illa vero vt ſub/
ſtantia ad aliquam materiam. Aliter aūt ꝛ in
finitum ꝛ vacuum ꝛ quecūqȝ talia dicūtur po
tentia ꝛ actu multis entium. vt videnti ꝛ va/
denti et viſibili. hec qđem enim contingūt et
ſimpliciter verificari. aliquādo quidē hoc vi/
ſibile quia videtur.illud vero quia videri poſ/
ſibile.ſed infinitū non ita potentia eſt tanqȝ ac
tum futurum ſeparabilem oſtendet eſſe potētia
hunc actum.in ſeparari vero nō Quod qđem
igitur actu ꝛ quid eſt.ꝛ quale.ex his ꝛ ſimilibꝫ
manifeſtum erit nobis

Uoniam aūt potentia eſt vnūquodqȝ.et
quādo vero determinandū. non eñ quā
documqȝ vt terra. ergo nec eſt potentia homo
aut non. ſed magis cum fiat ſperma. ſed neqȝ
hoc ſimpliciter forſan. Quemadmodū igitur
nec a medicatiua omne vtiqȝ ſanabitur. nec a
forma vna.ſȝ eſt aliqđ qđ poſſibile eſt:ꝛ hoc ē
ſanū potētia. terminus aūt eius qđ ab intellectū
actu fit ex potētia ente qñ volitū fit nullo exte/
rioꝝ ꝓhibēte. ibi aūt in eo qđ ſanaꝛ qñ nihil ꝓ
hibet eoꝝ q̄ in ipſo. Silr aūt potētia ꝛ domus

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ſi nibil ꝓbibeat coꝝ in bis materia fieri domū
nec eſt quod oporteat adijci vel remoueri. aut
ꝑmutari. bec domus potētia ⁊ in alijs. Silr
aūt quorūcunqꝫ extrinſecus principiū eſt gene
ratiōis ⁊ quorūcunqꝫ etiā in ipſo būte q̄cunqꝫ
nullo exterioꝝ impediēte erit ꝑ ipm quale ſper
ma. nondū oportet enim in alio ⁊ permutari.
Quando vero iam per ſuum principiū eſt tale
iam boc eſt potentia. illa vero altero egent ꝑn
cipio. vt terra nondū eſt ſtatu potentia. ꝑmuta
ri enim erit es. Uidetur aūt quod dicim⁹ eſſe
non boc ſed illinū. vt archa nō lignum ſed lig
nea. nec lignū terra ſed terreum. Iterū terra ſi
ſit non aliud ſed illinū. ſed illud potentia ſimi/
liter quod poſterius eſt. vt archa nō terrea nec
terra ſed lignea. boc eñ potentia archa ⁊ ma/
teria arce. boc ſimpliciter q̄dem ipſius ſimpli
citer. buius vero boc lignū. Si vero aliquid
eſt primū. vtrum quod nō adbuc de alio dicit̄
illinū bec ꝑma materia eſt. vt ſi terra aerea ē. ⁊
aer non ignis ſed igneus Ignis eñ prima ma
teria. boc aliq̄d exiſtens. in boc eñ differt vni
uerſale ⁊ ſubiectū per eſſe boc aliquid: aut vt/
puta paſſionib⁹ q̄ ſubijcitur bomo. ⁊ corpus
et anima. paſſio aūt muſicū et album. Di aūt
muſica adueniēte illud nō muſica. ſ; muſicū ⁊
nō albedo bō ſed albū. nec ambulatio aut mo
tus. ſed ambulans aut motum. vt illinū. Que
cunqꝫ q̄dem igitur ſicut vltimū ſubſtātia. que
cunqꝫ vero non ſic. ſed ſpecies q̄dam ⁊ boc ali
quid quod ꝑdicatur vltimū materia ⁊ ſubſtā
tia materialis. et recte itaqꝫ accidit illinū dici
ſm materiam paſſiones ambo namqꝫ indeter
minata. Quando q̄dem igit̄ dicendū eſt potē
tia. ⁊ quādo non dictum eſt

Queritur Tercio. vtrum oīe illud ex
quo aliquid fit ſit in potētia
ad quod fit. Arguitur pri
mo ꝙ ſic. quia omne (quod fit) fit ab ente in potentia. er
go ⁊c. Secūdo ſic. ſi non omne (ex quo aliquid fit) ſit
in potentia quod fit. boc maxime videret̄ verum de illo
ex quo aliquid fit tanq̄ ex materia remota. ſed boc non
quia materia ꝑma (que eſt in potētia remota) dr̄ eſſe in
potentia ad oēs formas ⁊ ad omne illud q̄ fit. In op
poſitum eſt pbus in textu. Pro reſpōſione.

Sciendum Primo. ꝙ quia potentia
dicit̄ in ordine ad actum.
tō ex ꝯſequenti babet cog
noſci p actum. ideo ꝑmo videndū eſt de actu. cognito eñ
actu ſimul cognoſcitur potētia. Uñ non ſolum actus in
uenitur in rebus mobilib⁹. ſed etiā in immobilib⁹. et q̄a
potentia eſt ad actum. ideo potētia non ſolū inuenitur in
rebus mobilib⁹. put ſc; eſt ꝑncipium motus actiue aut
paſſiue. ſed etiā reꝑitur in immobilib⁹

Sciendum ſecūdo. ꝙ actus eſt quo res eſt. non tñ ita
ꝙ res ſic ſit ſicut aliquid eſt in potentia Uerbi grā. quā
do aliquis poteſt ſpeculari ⁊ non ſpeculatur. tunc dr̄ eſſe
in potentia. quādo vero ſpeculatur tunc dicit̄ eſſe in actu
Quando vero q̄reretur. quid ſit actus diffinitiue. Re
detur ꝙ non omniū eſt diffinitio. prima eñ ſimplicia nō
poſſunt diffiniri. cum non ꝓcedatur in infinitū in diffini
tionib⁹. ⁊ ita cum actus ſit de numero ſimpliciū non poſ/
ſeſt manifeſtari per diffinitōem. ſed manifeſtatur in ſin/
gulis per ꝓportionē aliquoꝝ duoꝝ ad inuicem. vt ſic diſ/
cendo. ſicut ſe babet edificans ad edificabile. ita vigilās
ad dormiens. ⁊ ſegregatū a materia ad materiā. In om
nibus eñ iſtis alterum ſe babet vt actus. et alterum vt
potentia. vt edificans ſe babet vt actus. ⁊ edificabile ſe
babet vt potentia

Sciendum tercio. ꝙ actus dicit̄ dupliciter. Uno mo
do dicit̄ forma rei. ⁊ iſte modus ſignificatur in textu. vbi
dicitur Sicut boc eſt in boc. ita boc eſt in boc. nam forꝫ
ma eſt in materia. Alio modo dicitur actus aliqua ope
ratio ſequens formā. et bic modus ſignificatur in textu.
cum dicit̄. ꝙ ſicut ſe babet boc ad boc ita boc ad boc. id ē
ſicut ſe babet viſus ad videndū. ita auditus ad audien/
dum. ibi eñ eſt ꝯparatio potentie ad operationem. vñ poꝫ
tentia ⁊ actus aliter inueniunt̄ in infinito ⁊ vacuo. ⁊ ali/
ter in alijs. Nam aliqua dicitur eſſe in potētia ſic ꝙ quā
doqꝫ ſunt in potentia tm̄. ⁊ quādoqꝫ in actu tm̄. vt viſibi
le quādo videtur dr̄ eſſe in actu. quando vero nō vide/
tur dr̄ eſſe in potentia. quia poteſt videri. ſed infinitum ⁊
vacuū non ſunt quandoqꝫ in potentia tm̄. ⁊ quādoqꝫ in
actu tm̄. ſed ſunt in actu permixto potentie. Uñ actus ⁊
potentia in iſtis ſolum diſtinguunt̄ rōne. quando eñ in
finitum diuiditur. adbuc eſt in potentia ad vlterius diſ/
uidi. ſilr eſt de vacuo. Quādo vero locus eſt vacuus per
carentiā vnius corporis eſt repletus alio corpore. Et ſiꝫ
cut eſt de infinito ⁊ vacuo. ita etiā eſt de motu ⁊ tpe. ⁊ ſic
de alijs entibus imꝑfectis

Concluſio Illud dr̄ eſſe in potentia ad
aliud quod ab vno agēte ar
tis vel nature ꝑ vnicam ac/
tionē ꝑt duci ad actū. vt terra non dr̄ eſſe in poīa ad ſta
tuam. q: ab vno agēte ꝑ vnicā actōem non ꝑt fieri ex ter
ra ſtatua. ſ; ꝑ multas actiōes. nā ꝑ actōem nature terra
ꝯuertit̄ in es vel cuprū. ⁊ ꝑ actōeꝫ artis fit forma ſtatue
ſ; es dr̄ poīa ſtatua. q: ex ere ab vno agēte ⁊ vnica actōe
ꝑt fieri ſtatua Ubi aduertēdū. ꝙ duplex ē materia. q̄dā
eſt remota. ⁊ talis nō dr̄ ꝓprie in potentia ad illud q̄ fit
Alia eſt materia proxima. que eſt in ꝓxima diſpoſitione
ad formam ſuſcipiendā. ⁊ talis dr̄ ꝓprie in potentia ad il

lud q̄ fit. Unde licet materia ꝓpinqua non ꝑdicetur in
abſtracto. tñ in concreto ⁊ denoīatiue de eo quod fit. nō
aūt materia remota. dicimus eñ ſtatua eſt erea. ſed non
ſtatua eſt terrea Rōnes ante oppoſitū ꝓbant ꝙ ma/
teria remota bene ē in potētia ad illud q̄ fit extenſo noꝫ
mine potentie. non aūt ꝓprie

Uoniam aūt ipſum prius determinatū
eſt quot modis dr̄. palā quia prior eſt ac
tus potentia. Dico aūt potentia nō ſolum de
terminata que dr̄ principiū ꝑmutatum in alio
inquantū aliud. ſ; totaliter omni ꝑncipio mo
tiuo. aut immobilitatiuo. etenī natura in eo/
dem fit. in eodem eñ genere poni potentie. ꝑn
cipium eñ motiuū. ſed non in alio. ſed in alio
inquantū idem. omni itaqꝫ tali prior eſt actus
rōne ⁊ ſubſtātia. tempore vero eſt q̄dem vt ſic
eſt aut non. Rōne quidem igit̄ ꝙ prior palam
nam per ꝯtingere actu eſſe poſſibile eſt q̄ pri
mo poſſibile. puta dico edificatorē potentem
edificare. ⁊ ſpeculatorē ſpeculari. et viſibile po
tens videri. Eadem aūt ratio ⁊ in alijs. quare
neceſſe rōem preexiſtere ⁊ noticiā noticia. tpe
vero prius ſpecie idem agens prius. ſed nume
ro nō. Dico aūt boc. quia boc q̄dem bomine
iam ente ſm actū ⁊ frumēto. ⁊ vidente ꝑus eſt
tem por materia. ⁊ ſemen ⁊ viſiuū. qua poten
tia ſunt bomo ⁊ frumentū ⁊ videns. nondum
aūt actu ſed bis tpe priora altera entia actu.
ex quib⁹ bec acta ſunt. Semꝑ eñ ex poteſta/
te ente fit actu ens ab actu ente. vt bomo ab
bomine. muſicus a muſico ſemꝑ mouente ali
quo primo. mouens aūt actu iam eſt. Dictum
eſt aūt in ſermonib⁹ de ſubſtantia. quia omne
(quod fit) fit ex aliquo ⁊ ab aliquo. ⁊ boc ſpe/
cie idem Quapropter ⁊ videt̄ impoſſibile eſſe
edificatorē eſſe quando edificauit nibil aūt cy
tbāredum qui nō cytbarizauit. Similiter au
tem et alij. nam addiſcens cytbarizare cytba/
rizans addiſcit cytbarizare. ſilr autem ⁊ alij.
Unde ſopbiſticus elencbus factus eſt. q: nō
babens quis ſcientiā faciet cuius ſcientia eſt.
addiſcens eñ non babet. ſed quia eius quod
fit factum eſt aliq̄d. ⁊ totaliter eius (quod mo
uetur) motum eſt aliquid Palā in bis aūt que
de motu ⁊ diſcentē neceſſe babere aliquid ſci/
entie forſan. Si igitur ⁊ boc palam quia ⁊ ac
tus et ſit prior potentia ſm generatōem ⁊ tem
pus: Atuero et ſubſtantia primū quidem. q̄a
nec generatione poſteriora ſpecie ⁊ ſubſtantia
ſunt priora. non vt puero ⁊ bomo ſpermate. B
quidem eñ iam babet ſpēm. illud vero nō. Et
quia omne ad ꝑncipium vadit quod fit. ⁊ finē
principiū enim cuius cauſa. finis vero cauſa
generatio finis actus ⁊ buius grā potentia ſu
mitur. Non eñ vt viſu babeāt vident anima
lia. ſed vt videant viſum babēt. Similiter au
tem ⁊ edificandi ſcientiā vt edificent et tbeo/
ricam babent niſi meditātes. bij aūt nō ſpecu
lantur. ſed inquantū ſic. quia non egent ſpecu
lari. Amplius autē potentia eſt donec veniat
ad ſpēm. quando vero actu eſt. tunc eſt in ſpe
cie. Similiter autē ⁊ in alijs. et quoꝝ motus
eſt finis: propter quod ſicut docentes operan
tem oſtendētes putant finem reddidiſſe ⁊ na/
tura ſimiliter. nam ſi nō ſit ita paſſonos mer/
curius erat. nō manifeſtus eñ et ſcientia ſi in
terius aut exterius. quemadmodū ille. opus
eñ finis. actus aūt opus. ⁊ ꝓpter q̄ ⁊ nomē
dicit̄ actus ſm opus. et tendit verſus endele/
cbiam. Qm̄ vero eſt boꝝ q̄dē vltimū vſus. vt
viſus viſio: ⁊ ꝑter banc nullum fit alteꝝ a viſu
opus. a q̄buſdā vero fit aliq̄d. ab edificatoria
domus ꝑter edificatōem. tñ minus q̄dē bic fi
nis. bic aūt magis finis potētie eſt. nā edifica
tio in edificato. et ſil̄ fit ⁊ eſt domo. quorūcūqꝫ
igit̄ aliq̄d alteꝝ eſt. q̄ fit ꝑter vſu; boꝝ actus
infectio eſt. vt edificatio in edificato. et ꝯtextio
in ꝯtexto: Similiter aūt et in alijs. ⁊ totaliter

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

motus in eo quod mouetur. quoꝝ vero nõ eſt aliquid aliud opus preter actõem. in ipſis exiſtit actio. vt viſio in vidẽte. ⁊ ſpeculatio in ſpeculante. ⁊ vita in anima. quare ⁊ felicitas vita nam quia qualis q̃dam eſt. quare manifeſtum ꝙ ſubſtãtia ⁊ ſpecies actus q̃dam eſt. Scõm hanc itaq; rõnem palam. quia prior ſubſtãtia eſt actus potentia: vt diximus tempore ſemꝑ precipit̃ actus. alius aũt alium vſq; ad eum qui eſt ſemꝑ mouentis ꝓncipium. At uero magis proprie ſempiterna priora ſubſtantia ſunt corruptibilib'. eſt aũt nihil potentia ſempiternum. Ratio vero hec. omnis potẽtia ſimul cõtradictionis eſt. quod q̃dem enĩ eſt non poſſibile exiſtere: nõ vtiq; exiſtet in aliquo. poſſibile aũt omne cõtingit non actu. idem igit̃ poſſibile eſſe cõtingit eſſe ⁊ non eſſe. idem poſſibile eſſe ⁊ non eſſe. Poſſibile vero nõ eſſe contingit non eſſe. cõtingens aũt non eſſe corruptibile. aut ſimpliciter. aut hoc ipſum quod dr̃ contingere nõ eſſe. aut ſm locum. aut ſm quantũ aut ſm quale ſimpliciter. aut quod ſm ſubſtãtiam. Nihil ergo corruptibiliũ ſimpliciter potentia eſt ens. ſimpliciter aliquid aũt nihil prohibet. vt quale. aut vbi. actu ergo omnia. nec eorum que ex neceſſitate ſunt. ⁊ q̃dem ipſa prima. Namq; ſi hec non eſſent. nihil vtiq; eſſet. neq; vtiq; motus ſi quis eſt ſempiternus. nec ſi quid motum ſempiternũ non eſt ſm potentiam motum. niſi vnum quo huius aut materiam nihil prohibet exiſtere. ꝓpter quod agit ſemꝑ ſol. ⁊ aſtra ⁊ totum celum. non eſt aũt timendum. neq; quãdo ſtet. quia timẽt. quia de natura laborant hec agentia. non enĩ ſub potentiam ꝯtradictionis ipſis. vt corruptibilib' motus. vt laborioſa ſit cõtinuatio motus. nã ſubſtãtia materia ⁊ potentia nõ actu cauſa huius. Imitant̃ autẽ incorruptibilia. ⁊ que trãſmutatione ſunt entia. vt terra ⁊ ignis. Etenĩ hec ſemꝑ agunt. nam ſm ſe ⁊ in ipſis hñt motum. potẽtie vero alie ex quib' diffinitũ eſt omnis cõtradictionis ſunt. nam poſſibile ſic mouere poteſt. ⁊ non ſic quecũq; ſm rõnem. irrationabiles vero per aliud eſſe. ⁊ nõ ꝯtradictionis erunt eedem. Si ergo alique ſunt nature tales aut ſubſtantie quales dicunt. qui in rõnibus ydeas multo magis ſciens vtiq; erit aliquid q̃ꝫ ꝑ ſe ſciẽtiã. ⁊ motum q̃ motus. Hic enĩ actus eſt magis. ille aũt potentie hoꝝ. Qđ quidẽ igit̃ eſt prius actus potentia ⁊ omni ꝓncipio mutabili palam

Queritur Tercio. vtrum actus prior ſit potentia diffinitione ſubſtantia ſiue ꝑfectione ⁊ tempore. Arguit̃ primo ꝙ non ſit prior diffinitiõe. nam eorum (quoꝝ vtrunq; habet diffiniri ꝑ alterum) neutrum eſt prior altero diffinitione. ſed actus diffinitur ꝑ potentiam ⁊ ecõtra potentia ꝑ actum. ergo actus nõ eſt prior potentia diffinitione. Minor patet. quia actus ⁊ potentia ſunt relatiua. que ꝑ ſe inuicem diffiniunt̃. Et ꝯfirmatur. quia anima ꝯparatur ad corpus ſicut forma ad materiam. ⁊ actus ad potentiã. ⁊ tamẽ anima diffinitur ꝑ corpus organicũ. Secundo ſic. motus ꝯparatur ad mobile ſicut actus ad potentiã. ⁊ tamẽ motus diffinitur ꝑ mobile tercio phiſicoꝝ. cum dicit̃ motus eſt actus mobilis. Deinde arguit̃. ꝙ non ſit actus prior potentia tempore quia prima potẽtia actiua eſt agens primũ. ⁊ prima potentia paſſiua eſt materia. ſꝫ ſm Ariſtotelẽ primũ agẽs et ꝓma materia ſunt eterna. cũ ergo eterno nihil ſit ꝓus ſm tempus. ſequitur ꝙ actus non ſit prior potẽtia tempore. Item etiã potentia actiua prior eſt ſuo actu tempore. que eſt operatio. vt prius aliquid habet potentiã operandi q̃ actu operetur. ergo actus nõ eſt prior potentia tẽpore. ſed econtra. Deinde arguit̃ ꝙ non ſit actus prior poña ſubã ſeu ꝑfectõne. ⁊ ſpecialiter de potẽtia actiua. q̃a cauſa ſemꝑ preſtantior eſt ſuo effectu. ſed potẽtia actiua eſt cauſa ſui actus que eſt operatio eius. ergo potẽtia actiua prior eſt ꝑfectiõe ſuo effectu. In oppoſitũ eſt phs in textu. Pro reſpõſione

Sciendum Primo. ꝙ licet prius multis modis dicatur. tamẽ vt ad ꝓpoſitũ ſufficit ꝓus tribus modis dr̃. ſcꝫ prius rõne ſeu diffinitione. prius tẽpore. ⁊ prius ſubſtantia ſiue ꝑfectione. Vñ potentia in ꝓpoſito nõ ſolum dr̃ principiũ actiuũ vel paſſiuũ motus. ſed ꝯmunius dr̃ principiũ motus aut cuiuſcũq; operationis ſiue in ſeipſo ſiue in alio. ꝑ quem modũ poña nõ inuenitur ſolũ in hoc qđ mouetur. ſed etiã in immobilib'

Concluſio Prima. actus ẽ prior potẽtia diffinitiõe. Probat̃ q: illud eſt ꝓus altero diffinitiõe qđ ponitur in eius diffinitiõe. ſicut aial eſt ꝓus homine

et ſubiectum accidente. ſed potentia habet diffiniri ꝑ actum. nam ratio poſſibilis eſt in hoc qđ eſt poſſe eſſe in actu vel fieri. vt rõ edificationis eſt in hoc quod eſt poſſe edificare. ergo actus eſt prior poña diffinitione. Ex cõcluſione ſequitur. ꝙ actus eſt prior potentia cognitione. patet ex hoc ꝙ actus eſt prior potentia diffinitione. diffinitio autẽ eſt ꝓncipium cognitiõis alicu' rei. ergo ⁊c. Sed ad videndũ vtrum actus ſit prior potentia tꝑe eſt aduertendũ ꝙ actus ⁊ potentia pñt ad inuicẽ ꝯparari dupliciter. vno mõ in eodẽ. alio modo in diuerſis.

Concluſio ſcḋa. licet in vno ⁊ eodẽ (qđ q̃nq; eſt in potẽtia) potentia eſt prior tꝑe. tñ ſimplr̃ ⁊ in diuerſis actus precedit potentiã tꝑe. Prima ps patet. q: illud qđ reducitur ad actũ prius fuit in poña. q: ſicut dr̃ eſt in ſeptimo hui' omne qđ fit. fit ex aliquo qđ eſt in poña ad id quod fit. ſicut ſortes eſt ꝓus hõ in poña q̃ in actu. Secũda ps patet. q: nihil reducit ſe de poña ad actum. ſed reducitur ab aliquo ente in actu. ergo actus in diuerſis et ſimplr̃ prior eſt poña. ſicut licet hic equus ꝓus fuit in potentia q̃ in actu. non tñ hic equus eſt reductus de potẽtia ad actũ niſi per aliquem equũ qui actu erat equus. ⁊ ita in alijs. Tandem aũt veniendũ eſt ad actum qui eſt primi mouẽtis. qui eſt omni poña prior. ⁊ quo nihil eſt prius. ⁊ hic eſt actus ꝓmus ⁊ purus q̃ eſt deus. Hec cõcluſio quo ad vtrãq; eius ptem ꝑ hanc ꝓbationẽ tangit̃ in textu. ſic ſcꝫ. ſemꝑ enĩ ex poñte ente fit actu ens ab actu ente. Et iterũ. omẽ (quod fit) fit ex aliquo ⁊ ab aliquo ex aliquo q̃dem tanq̃ ex principio materiali ⁊ potẽtiali. et ab aliquo tanq̃ ex ente in actu

Cõcluſio tercia. actus prior eſt poña ꝑfectõne ſeu ſubſtantia. Probat̃ ex duplici via. ꝓma enĩ ſumit̃ ex ſubſtãtiaꝝ ꝯſideratõe corruptibiliũ. que q̃nq; ſunt ⁊ q̃nq; non ſunt. Scḋa via ſumitur ex ꝯpatiõe ſempiternoꝝ ad corruptibilia. Prima via ꝓbatur. q: enĩ ꝑfectio rei ſumit̃ ex duab' cauſis. ſ. forma ⁊ fine. ideo ꝓma ratio rei ſumit̃ ex parte forme. ſcḋa ex pte finis. Ratio ex pte forme eſt iſta poſteriora via generatiõis ſunt priora via ꝑfectionis. ſꝫ in eodẽ numero actus tꝑe ⁊ generatõe poſterior eſt potentia. vtꝫ ex ſcḋa ꝯcluſione. ergo actus ꝑfectione ⁊ ſubſtãtia prior eſt poña. Rõ maioris eſt. q: generatio ꝓcedit de poña ad actum. ⁊ de impꝼecto ad ꝑfectũ. ⁊ ideo poſteriora via generatiõis ſunt priora via ꝑfectionis. ſicut ſꝑma et puer ſunt priora viro via generatiõis. ⁊ tñ vir eſt prior via ꝑfectionis. Sed rõ ex pte finis cauſa breuitatis relinquitur. Scḋa via ꝓbatur ſic. ſempiterna priora ſunt corruptibilib'. ſed corruptibilia ſunt in poña. ſempiterna vero ſemꝑ ſunt in actu. ergo actus prior eſt poña. Qđ aũt ſempiterna nõ ſunt in poña patꝫ. q: omnis poña eſt ꝯdictionis. ita ꝙ ꝑ illud (qđ eſt in poña) eſt poſſibile eſſe ⁊ poſſibile nõ eſſe. ſꝫ ſempiterna nõ ſunt poſſibilia eſſe ⁊ nõ eſſe ſed ſemꝑ ſunt in actu. Vñ eodẽ mõ quo aliqua ſunt ſempiterna eodẽ modo ſunt actu ⁊ nõ poña. vt ſi ſunt ſempiterna ſm ſubãm nõ ſunt in poña ad ens ſimplr̃ quod eſt deus de genere ſubſtãtie. Nihil tñ ꝓhibet ꝙ ſint in potẽtia ſm quid. vtputa in potẽtia ad quale vl̃ ad vbi. vt luna (que eſt ſempiterna ſm ſubãm) eſt in poña ad recipiẽdum illuminatõem a ſole. ⁊ ita eſt in potentia ad quale. Et ſilr̃ dum ſol eſt in oriente eſt in poña ad eſſe in occidente. ⁊ ita eſt in poña ad vbi. Silr̃ ea que ſunt ſempiterna ſm motũ non ſunt in poña ad non moueri. ſicut ſꝫ corpora celeſtia. licet ſint in poña ad hoc vel ad illud vbi. Ex ꝑdictis patet. ꝙ ſempiterna nõ ſunt in potentia cõtradictiõis ſcꝫ reſpiciẽte eſſe ⁊ nõ eſſe. in quo dñr a corruptibilib'. que ſunt in poña ꝯdcõis. Sed tñ diuerſimode reperitur in potentijs rõnalib' ⁊ irrõnalib' vt dctm̃ eſt. Vnde aduertendũ eſt ꝙ neccãria ſunt ſemꝑ actu. ⁊ nõ ſtꝫ in potẽtia. vt hõ eſt animal. ⁊ omne totũ eſt maius ſua parte. Cõtingentia vero ſunt in potẽtia ꝯtradictionis vt hoiem currere. ⁊ q: ꝯtingẽtib' neccãria priora ſunt eo ꝙ ablatis predicatis eſſentialib' (q̃ ſemꝑ inſunt) auferũtur ꝯtingentia ꝓdicata. Et ſic iteꝝ patet ꝙ actus prior eſt poña. ⁊ hec habent̃ in textu. Aliter aũt poteſt exponi tercia ꝯcluſio. nã duplices ſunt potẽtie. quedã ſunt actiue ⁊ q̃dã paſſiue. actus enĩ potentiaꝝ actiuaꝝ ſe hꝫ ſicut forma ⁊ ꝑfectio eaꝝ. actus aũt potentiaꝝ paſſiuaꝝ ſe habent ſicut fines. ſed a fine ⁊ forma ſumit̃ ꝑfectio rei. ergo etiã actus ſiue potẽtie actiue ſiue potẽtie paſſiue prior ẽ actu ꝑfectione. Et ratio hec eſt q̃ſi abbreuiatio rationũ poſitaꝝ in prima via.

Ad rõnes Ante oppoſitum. Ad primã dr̃ ꝙ actus ⁊ potentia ſumunt̃ dupl̃r. Vno mõ ꝓ illis intentionib' actus ⁊ potẽtia. ⁊ ſic diffiniunt̃ ꝑ ſe inuicẽ et ſunt relatiua. Alio mõ accipiũtur ꝓ illo qđ eſt actus ⁊ pro illo qđ eſt poña. ⁊ ſic non ſunt relatiua. ⁊ ſic actus ⁊ poña in omni genere inueniunt̃. Ad alias duas dr̃ ſilr̃. ꝙ actus in eo ꝙ eſt actus nõ habet diffiniri ꝑ potentiã. ꝙ tñ aliquis actus diffiniat̃ per potentiã hoc nõ eſt inquantũ actus ſed inquantũ hic actus vel talis. q: nõ eſt in ſe ſubſiſtẽs hñs in ſe eſſe ꝯpletũ. ſed eſſe ſuũ eſt in materia. ſicut patꝫ de anima ⁊ de motu. ſed poña inquantũ potentia diffiniri habet ꝑ actũ. ſicut cõiter dr̃ de materia ⁊ forma. materia enĩ inquantũ hmõi habet eſſe ⁊ diffiniri ſiue cognoſci per formã. non aũt forma inq̃ntũ forma eſt. ſed inq̃ntum nõ eſt ſubſiſtens in ſe. ſed recepta in materia. Ad aliã dr̃ ſicut in ꝯclõne ſecunda. ꝙ ſimplr̃ ⁊ in diuerſis actus prior eſt potẽtia. hoc ſpecialr̃ intelligendũ eſt de potẽtia paſſiua. vt patuit ex ꝓbatiõe. ⁊ ideo argumentũ quo ad hoc (quod aſſumpſit de poña actiua dei) nõ eſt ꝯtra dcm̃

Et qñ arguit̃. de poña materie dr̃ primo ſm veritatẽ catholicam. materia nõ eſt eterna. ſed ꝓducta eſt de nouo ꝑ creatõem. Dicit̃ ſecũdo ꝙ hoc ſuppoſito cum phis ꝙ materia eſſet eterna. tñ nihil ꝓhibet actũ eſſe ante potẽtiam tꝑe. ⁊ tñ impoſſibile eſſet potentiã eſſe ante actum tꝑe. Ad quintã dicit̃. ꝙ arguit de poña actiua. ⁊ etiã ꝙ eodẽ poña eſt prior actu ſm tẽpus. Ad aliam dr̃ ꝙ actus poteſt ꝯſiderari dupl̃r. vno mõ vt effectus potentie actiue. ⁊ ſic actus eſt impꝼectior potẽtia actiua. quia hoc mõ principiũ actus nõ habet rõem potẽtie. ſꝫ magis cauſe. Alio mõ poteſt ꝯſiderari actus vt eſt forma potẽtie actiue. ⁊ ſic eſt ꝑfectior potentia actiua.

Quod aũt ⁊ melior ⁊ nobilior ⁊ honorabilior ſtudioſa potentia actus. ex his eſt palam. quecunq; enĩ ſm poſſe dicuntur idem eſt potens contraria: vt quod dicit̃ poſſe conualeſcere. idem eſt ⁊ languens ⁊ ſil̃. eadem enĩ potẽtia ꝯualeſcendi ⁊ laborãdi. ⁊ quieſcendi ⁊ mouẽdi. ⁊ edificãdi ⁊ deſtruẽdi. et edificãdi et corruendi. poſſe quidem igit̃ ꝯtraria ſil̃ exiſtit

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Omnia vero impoſſibile ſimul exiſtere. vt ſa/
num eſſe ⁊ laborare. quare neceſſe hoc alterū
eſſe bonū. poſſe vero ſil'r vtrūqȝ aut neutrum
actus vero melior eſt. Neceſſe aūt ⁊ in malis
finem ⁊ actū eſſe deteriorē potentia. qḋ nō po
tens ꝯtraria idem ambo. Palā ergo q: nō eſt
aliq̄d preter res. poſterius enī ipſi nature ma
lum q̄ potentia. Nō ergo nec in his q̄ a princi
pio ⁊ ſempiternis nihil eſt. neqȝ malū. neqȝ pec
catū. neqȝ corrumpūt. etenī corruptio maloꝝ.
Inueniūtur aūt et dyagrāmata actu. nā diui
dentes inueniūt. ſi ergo erūt diuiſa. manifeſta
vtiqȝ eſſent. nunc aūt inſunt potētia. ꝓpter qḋ
duo recti trigonū. q: qui circa vnū punctū an
guli equales duobꝫ rectis. Si ergo educeret'
qui iuxta coſtā. videnti vtiqȝ ſtatim eſſet palā.
Propter qḋ in ſemicirculo rectus vl'r. quia ſi
equales tres que baſes due. ⁊ q̄ ex medio ſup/
ſtans recta videnti. palam enī qui illud ſciuit
quare palā quia potentia entia ad actuȝ recta
inueniunt'. cauſa vero q: intellectiua eſt actus
Quare ex actu potentia. ⁊ ꝓpter hoc facientes
cognoſcunt. poſterius enī generatiōe que ſm
numerum actus

Voniā aūt ens d: ⁊ non ens. hoc q̄dem
ſm figuras cathegoriaꝝ: illud vero ſm
potentiā aut actum Hoꝝ aūt aut ꝯtraria. hoc
quidem maxime ꝓprie. aut verum aut falſum
hoc aūt in rebus eſt ꝯponi aut diuidi. Vñ nu
merus eſt diuiſum putās diuidi. ⁊ compoſitū
componi. Mentit' autē econtrario hñs res qñ
cunqȝ eſt aut non eſt. Quare qḋ verum d: aut
falſum. hoc ꝑſcrutandū quidem dicimus. nō
enī ꝓpter nos exiſtimare te vere album eſſe. tu
albus es ꝓpter te eſſe albū eſſe nos. hoc dicē
tes verū dicimus. Si igit' hec q̄dem ſemꝑ cō
ponunt' ⁊ impoſſibilia diuidi. hec vero ſemꝑ
diuiſa ſunt ⁊ impoſſibilia cōponi. hec aūt cō
tingunt eſſe ꝯtraria q̄dem eſt componi. ⁊ vnū
eſſe ⁊ nō eſſe non cōponi. ſed plura eſſe. Circa
ꝯtingentia q̄dem igit' eadē fit falſa ⁊ vera opi
nio. ⁊ orō eadem ꝯtingit qñqȝ verā eſſe. ⁊ ꝯtin
git qñqȝ eſſe falſam. circa impoſſibilia ꝟo ali/
ter ſe hñt. fit aliqñ verum. aliqñ falſum ſꝫ hec
vera et falſa. Circa incōpoſita vero qḋ eſſe et
non eſſe. ⁊ verū ⁊ falſum. non enī eſt ꝯpoſitum
vt ſit quidem quandoqȝ compoſitū. et non ſit
quandoqȝ diuiſum. fuerit ſicut albū lignum.
aut incōmenſurabile dyametrū. nec verum ⁊
falſum. Sil'r adhuc exiſtet ⁊ nullus. aut ſicut
nec verū in his idē ſicut nec eſſe. nec eſt verum
quidē aut falſuȝ attingere q̄dem ⁊ repſentare
verū. nō enī idem affirmatio ⁊ repſentatio. ig
norare aūt non attingere decipi ⁊ oēs ſunt ac
tu. nō potentia. generarent' enī vtiqȝ ⁊ corrū/
perent'. nunc aūt ens ipm non generat' nec cor
rumpit'. ex aliquo enī vtiqȝ generaretur Que/
cunqȝ igit' ſunt qḋ vere eſſe enī quidem ⁊ actu
circa hoc nō eſt decipi. ſed aut intelligere aut
nō. ſed quid eſt q̄ritur de ipſis. ſi talia ſunt aut
non. Eſſe vero vt verum. hoc aūt ſi non ꝯpo
nitur falſum. vnum aūt ſi vere ens ſic eſt. ſi ve
ro nō ita nō eſt verum aut intelligere ipſa: fal
ſum vero nō eſt nec deceptio ſed ignorātia nō
qualis cecitas. cecitas enī eſt vt vtiqȝ ſi intelle
ctiuū omnino nō habeat aliquis Palā etiā et
q: de immobilibꝫ nō eſt deceptio. ſed quando
ſi quis putet immobilia. vt trigonū ſi non per
mutari putat nō opinabitur quādoqȝ duos re
ctos habere. et quādoqȝ non. ꝑmutaretur enī
vtiqȝ Oportet aliquid q̄dem. aliquid vero nō
vt parem numerū primum eſſe nullum. aut ali
quos quidem: aliquos vero nō. numero vero
circa vnū. nec hoc. Non enī eſt aliquid q̄dem
vero aliquid nō putabitur: ſed verū dicet. aut
mentietur ſemꝑ ſic ſe habente

Queritur Quinto vtruȝ actus ſit me
lior potentia et intelligentia
prior Arguit' primo q̄ nō
ſit melior. q: meli⁹ ē poſſe infirmari q̄ ee īfirmū. ḡ actus
eſt melior potentia Scḋo arguit' ꝯtra ſcōm q: intelle
ctus in ſua cognitione procedit de potentia ad actum.
ergo potentialiora ſunt notiora ſm intellectū noſtruȝ q̄
actualiora propter hoc d: primo phyſicorū q̄ vniuerſa
lia ſunt nobis prius nota eo q̄ ſunt potentialiora ⁊ con
fuſiora Tercio ſic ea (q̄ ſunt maxie in actu) ſunt diffi
cillima ad cognoſcendū ſicut ſunt ſubſtātie ſepate. ergo
actus non eſt p'us ſm intelligentiam prior potentia In op
poſitū eſt phus in l'rā. Et primo videbit' de prima p'te
queſiti. ſcḋo de ſcḋa. q̄tum igit' ad primā p'tem ponitur

Concluſio Prima. in bonis melior eſt
actus potentia: vt melius
eſt eſſe ſanuȝ actu q̄ poſſe
eſſe ſanū. probat' ſic. q: illud (qḋ eſt ſimpl'r bonū ⁊ non
habet ſe indr̄iter ad bonū ⁊ maluȝ) eſt melius eo qḋ eſt
bonū ſm quid ⁊ q̄ equaliter ſe habet ad bonū ⁊ ad ma/
lum. illud vero qḋ eſt bonum in potentia eſt bonuȝ ſm
quid ⁊ equaliter ſe habet ad bonū ⁊ ad malum ſicut eē
ſanū actu eſt bonū ſimpliciter. q: illud qḋ eſt ſanū actu
eſt tm̄ ſanū. non enī ſanum et egrū ſm actū inſunt eideȝ
ſi[l']. ſcḋ poſſe eē ſanū eſt eē ſolū ſm q̄d: et idē poſſunt ineē
ſanū et egrum. q: eadem eſt potentia contrarioꝝ. ergo
in bonis actus melior eſt potentia.

Concluſio ſecūda. in malis actus peior eſt potentia
ſicut peius eſt actu infirmari q̄ poſſe infirmari. ꝓbatur
concluſio ꝓportionaliter ſicut precedens: q: illud qḋ eſt
malū actu eſt ſimpliciter maluȝ ⁊ non habet ſe indr̄iter
ad bonum ⁊ ad malum. ſcḋ illud qḋ eſt malum in po/
tentia eſt maluȝ ſm quid et equaliter ſe habet ad bonū
⁊ ad malum. ergo ⁊c. Ex dictis patet q̄ malum nō eſt
preter res nature. pȝ q: malum in natura poſterius eſt
potentia. ⁊ tamē potentia non eſt aliquid preter res. nō
enī potentia poteſt ſeorſum exiſtere ſine actu. ⁊ ita etiaȝ
malū ſemper fundat' in aliquo bono. Secundo patet q̄
in ſempiternis non eſt malum neqȝ pctm̄ neqȝ corrūpēs
ſicut nec in eis eſt potentia vt ſupra ꝓbatum eſt. Quan
tum ad ſecūdum primo videbitur de prioritate actus
ad potentiam q̄tum ad ipm̄ intelligere. ſcḋo de priori/
tate actus ad potentiam q̄tum ad eſſe verum ⁊ falſum

Concluſio tercia. actus prior eſt potentia ſm intelli
gentiaȝ. probat' q: vnūqḋqȝ intelligit' ſm q̄ eſt in actu.
et hoc ideo. q: ipſe intellectus actus eſt. vnde et entia in
potentia tunc intelligunt' qñ ſunt reducta ad actuȝ. im/
mo potentia non noſcit' niſi ꝑ analogiam ad actum ſicut
ꝑ ipm̄ actum habet diffiniri. ergo actus prior eſt poten
tia ſm intelligentiam. Cōfirmat' q: ſicut res ſe habȝ ad
eſſe. ita ſe habet ad intelligi. vnde eadem ſunt principia
eſſendi et cognoſcēdi. vt dicitur ſcḋo huius. ſcḋ eſſe ſim
pliciter ꝯuenit actui ⁊ potentie ſm q̄d ꝑ analogiam ad
actum. ergo ſm intelligentiam actus prior eſt potentia
Scḋo ad videndū prioritateȝ actus ad potentiaȝ q̄tuȝ
ad verū eſſe vel falſum. Aduertēdū eſt q̄ verū ⁊ falſuȝ
ſunt aliter in rebꝫ cōpoſitis et aliter in rebus ſimplicibꝫ.
vnde verū ⁊ falſuȝ in enūciatione idem eſt q̄ diuidi ⁊ cō
poni in rebꝫ ꝯpoſitis. cū enī intellectus enunciando cō/
ponit ea q̄ ſunt cōpoſita in rebꝫ. aut diuidit ea q̄ ſunt di
uiſa. tunc eſt intellectus verus. vt intellectus enūcians
q̄ hō eſt aīal ⁊ q̄ homo non eſt azinus. ſcḋ qñ econtra fa
cit. tunc eſt falſus: vnde ſic eſſe vel non eſſe in rebꝫ eſt cā
veritatis vel falſitatis in ꝯpōne. Unde qñ intellectus
enūciando ꝯponit vnum alteri tunc vnum eorum ſe ha
bet ſicut formale ſcȝ predicatum quare ſignificat' vt in
alio eſſe ſicut in ſubiecto. ſubiectuȝ vero ſe habet vt ma
teriale. ⁊ hec ꝯpoſitio (quā format intellectus) fundat'
ſupra aliqua cōpoſitione que eſt in rebus compoſitis. ſi
ne ſit cōpoſitio materie ad formā. ſiue ſit compoſitio eē
cū re. qḋ quidē eē ſe habet ad reȝ ſicut formale. etiā ſi ſit
ꝯpoſitio accidentis cum ſubiecto. vnde veritas huius
enunciationis homo eſt aīal fundatur ſuꝑ vnione natu
re ſenſitiue ſuper naturam rationalem ⁊ veritas huius
ſortes eſt homo fundatur ſuper ꝯpoſitione hūanitatis
ad materiam indiuidualem per quam ſortes eſt hic hō
⁊ veritas huius hō eſt albus fundatur ſuꝑ compoſitio
ne accidentis cum ſubiecto. Ubi aduertendū eſt vlteri
us q̄ quedaȝ ſunt que ꝯponunt' in rebꝫ ſemꝑ ⁊ ſunt im
poſſibilia diuidi. ⁊ omnis affirmatiua formata de eis ē
neceſſaria. vt homo eſt aīal. Alia ſunt que ſemꝑ ſunt di/
uiſa in rebꝫ ⁊ īpoſſibilia componi: ⁊ enunciatio facta de
eis eſt impoſſibilis. vt homo eſt azinus. Alia ſunt que
poſſunt ꝯponi ⁊ nō ꝯponi. ⁊ enunciatio facta de eis qñ
q̄ eſt vera ⁊ qñqȝ falſa. vt ſortes ſedet. Sed in rebꝫ ſim/
plicibꝫ cuiuſmodi ſunt ſubſtantie ſepate non eſt verum
et falſum ſm ꝯpoſitionem ⁊ diuiſionem in rebꝫ quomo
do erat in rebꝫ compoſitis. ſcḋ in eis eſt verum et falſuȝ
ꝑ hoc qḋ eſt attingere ad intelligendum qḋ quid eſt ſim
plicium vel non attingere. Et ratio eſt q: in eis non eſt cō
poſitio quēadmodū in rebus compoſitis. Quādo aūt
intellectus attingit ad intelligendum qḋ quid eſt ſim/
plicium tunc eſt verus. quando autē non attingit tunc
non dicit' decipi vel falſus ſcḋ ignorans. cuius ratio eſt
primo q̄ ſimplicia nō poſſunt ꝑtim cognoſci ⁊ ꝑtim nō
cognoſci. ſed oīno cognoſcūtur ſi ipoꝝ qḋ q̄d ē ipſoꝝ co
gnoſcit' vel oīno ignorant' vt puta ſi ignoret' ipm̄ qḋ q̄d
eſt Alia ratio eſt quia in ſimplicibꝫ idem eſt qḋ quid eſt
et id cuius eſt qḋ quid eſt. vt patet ſeptimo huius. mo/
do circa qḋ q̄d eſt non poteſt eſſe falſitas aut deceptio
vt dicitur tercio de anima. licet circa ipm̄ poſſet eē igno
rātia. immo etiam circa ſubſtantias ſeparatas non eſt de/
ceptio circa ipſum qḋ quid eſt. niſi per accidens ſm ali
quam compoſitionem aut diuiſionem Ubi aduertēdū
q̄ in ſubſtantijs cōpoſitis per accidens eſt deceptio cir
ca ipm̄ qḋ quid eſt duobꝫ modis. Uno modo qñ diff/
nitio nō attribuitur proprio diffinito ſcḋ alteri. aut ſi di
uidatur a ſuo proprio diffinito. vt ſi dicat' homo nō eſt
animal rationale mortale. vel azinus eſt animal rationa
le. Alio modo quando ꝑtes diffinitionis ſibi nō cōue/
niunt. vt ſi dicatur hō eſt animal inſenſibile. primo mo/
do in ſubſtantijs ſimplicibꝫ poteſt eſſe deceptio circa qḋ
quid eſt. ſcḋ non ſecundo complectit' diffinitio eam plu/
res ꝑtes. ⁊ propter hoc dictum eſt ſupra in ſeptimo q̄ q̄
ſtio quid eſt non habet locum in ſimplicibꝫ.

Concluſio quarta. verum et falſum precipue conſi/
derantur ſm actum. patet primo in ſubſtantijs compo
ſitis. quia verum et falſum in ſubſtantijs compoſitis in
ſunt per hoc quod eſt componi ⁊ non componi. compo/
ni autem ⁊ non componi dicunt actuȝ. Secundo pȝ in
ſubſtantijs ſimplicibꝫ. vbi eſt tm̄ verum vt dictum eſt
ſcḋ ſubſtantie ſimplices ſunt tm̄ in actu. Si enī eſſet in
potentia eſſent generales ⁊ corruptibiles Et hoc eſt in
telligendum de potentia contradictionis q̄ recipit eſſe et

non eſſe. ergo verum precipue conſideratur ſm actum.

Ad rationes Prima arguit ꝙ in maſ lis actus eſt prior poten tia. Alie due probant ꝙ quo ad nos quedam potentia prior a primo intelliguntur ꝙ̄ actualiora. tñ ex natura rei ⁊ ſimpliciter actus ſm inſ telligentiaꝫ prior eſt potentia. licet quo ad nos pura po tentia non cognoſcatur niſi per analogiam ad actum. Et hec de nono li. metaphyſice Areſto. dicta ſufficiãt.

Explicit liber nonus Incipit decimus.

Vnum quia multis modis dicit̃ in diuiſis de quotiens dictuꝫ eſt priꝰ. multipliciter vero dicto capitales modi ſunt quatuor primorũ. et ſm ſe dictorum vnum: ſꝫ non ſecundum accidens: continuum enĩ aut ſimpliciter aut maxime ꝙ natura ⁊ non tactu: nec ligatione ⁊ horuꝫ magis vnũ ⁊ prius. cuius indiuiſibior motus eſt ⁊ magis ſimplex. Amplius tale ⁊ magis totuꝫ ⁊ habẽs aliquã formam ⁊ ſpecieꝫ. maxime autem ſi qđ natura eſt tale ⁊ tale et non vi. vt quecunqꝫ aut clauo. aut coniunctione. ſed habet in ſe qđ eſt cauſa ſibi ꝙ ſit continuum. Tale vero eo ꝙ in motum vnum eſſe et indiuiſibile loco tempore. quia palam. ſicut per naturam motus habet principium primi primũ. vtputa dico lationis circulationem. quia hec prima magnitudo vna. hoc quidem itaqꝫ ſit vnuꝫ continuum aut totum. Hec autẽ ſi ratio vna fuerit. talia vero ſunt quoruꝫ intellectiua vna. alia autem quorum indiuiſibilis. indiuiſibilis vero eius quod indiuiſibile. ſpecie vero ꝙ noſcibili ⁊ ſcientie ꝙ vnum vtiqꝫ erit primum ꝙ ſubſtantijs cauſa vnius. Dicitur quidem igitur vnum tot modis continuum natura. et totum. et ſingulare ⁊ vniuerſale. omnia enĩ vnum per indiuiſibile eſſe. horum quidem motum. illorum aut em intelligentiam aut rationem. Oportet enĩ intelligere quia non ſimiliter dicendum qualia vna dicunt̃. ⁊ quid eſt vnũ eſſe: ⁊ que ipſius ratio. Dicitur enĩ vnum tot modis ⁊ vnũquodqꝫ erit vnum horũ cuicunqꝫ exiſterit horũ aliquis modorũ. vni autẽ eſſe quandoqꝫ quidem horum alicui inerit. quandoqꝫ autem alij. ꝙ ⁊ magis propinquũ nomini eſt. potẽtia vero illa ſicut de elemento et cauſa ſi oportet dicere in rebus determinatiue. et nominis terminatuꝫ reddentem eſt qđem enĩ. vt elementum ignis. eſt autem forſan ſecundum ſe ⁊ infinitum. aut aliud aliquid tale. eſt autẽ vt non enĩ idẽ igni ⁊ elemento eſſe. ſed vt quidem re ⁊ natura ignis elementũ. nomen vero ſignificat eo ꝙ hoc accidit ipſi. quia eſt aliquid ex hoc non primo exiſtente. ſic in cauſa in vno ⁊ talibus. propter quod et vni eſſe indiuiſibili eſt eſſe. ꝙ quidem hoc enti ⁊ inſeparabili. aut loco. aut ſpecie aut mẽte. aut et toto et determinato. Maxime vero in eo qđ eſt metruꝫ eſſe primũ vniuſcuiuſqꝫ generis et maxime proprie quantitatis. hinc enĩ ad alia venit metrũ. etenim eſt quõ quantitas cognoſcitur. Cognoſcitur vero aut vno aut numero quantitas. inqꝫtum q̃titas cognoſcit̃ inqꝫtum quãtitas vno. q: om̃is q̃titas cognoſcit̃ hoc ipſm vnum. quapropter vnũ numeri principium ſm ꝙ numerus. Hinc autem ⁊ in alijs dicit̃ metruꝫ quo primo vnũquodqꝫ ꝯgnoſcitur ⁊ metrum vniuſcuiuſqꝫ vnũ in longitudine. in latitudine. in profunditate. in grauitate ⁊ velocitate. grauitas enim ⁊ velocitas ꝯmune in cõtrarijs: duplex enĩ eorũ vtrumqꝫ vt genere ⁊ qđ eſt. vt quãtũcunqꝫ habens inclinatõem. ⁊ qđ eſt habens exceſſum motus. eſt enĩ velocitas quedaꝫ ⁊ tardi et grauitas leuioris. In omnibꝫ autẽ his metruꝫ et principiũ vnum aliqđ et indiuiſibile. qm̃ ⁊ in lineis vtimur quaſi indiuiſibili pedali vtiqꝫ. nãqꝫ metrũ vnum aliquid querunt ⁊ indiuiſibile. hoc autem et ſimpliciter. aut quali. aut quãto. vbicunqꝫ

quidẽ igit̃ videt̃ nõ eſſe aut auferre aut addere. hoc eſt exactuꝫ metrũ quapropter numerꝰ certiſſimum vnitatem enĩ ponunt omnino indiuiſibilem. in alijs vero imitantur tale a ſtadio enĩ et talento et ſemꝑ maiore latebit vtiqꝫ et additum aliquid et ablatum magis q̃ a minore. quare a quo primo ſm ſenſum non cõtingit: hoc omnes metrum faciunt ⁊ humidorum. et ſiccorum. ⁊ grauitatis. ⁊ magnitudinis. et tunc putant cognoſcere quantum quando cognoſcunt per hoc metrum ⁊ motũ aut ſimplici motu et velociſſimo. paruiſſimuꝫ enĩ hoc habet tempus. quapropter in aſtrologia tale vnum principium et metrum. motum enĩ regularem ſupponunt et velociſſimũ eum qui celi ad quem alios iudicant et in muſica dieſis quia minimum. et in voce elementum. ⁊ hec omnia vnum aliqđ. ita non vt commune aliqđ quod vnũ. ſed ſicut dictũ eſt Non ſemꝑ autem numero vnum metrum. aliquando plura. vt dieſes due. que non ſm auditum. ſed in rationibus ⁊ voces plures quibus menſuramus. vt diameter duobꝫ menſuratur. et latus ⁊ magnitudines omnes ſic. itaqꝫ metruꝫ omnium ꝙ vnum quia cognoſcimus ex quibus eſt ſubſtantia. Diuidentes autẽ ſm q̃titatẽ aut ſm ſpeciem. ⁊ ideo ꝙ vnum indiuiſibile. ꝙ primum ſingulorum indiuiſibile. Non ſimiliter autem omne indiuiſibile. vt pes et vnitas ſed quidem omnino: illud vero indiuiſibile ad ſenſuꝫ voluit. ſicut dictũ eſt iam. nam forſan omne cõtinũ eſt diuiſibile. Semper autem cognitũ eſt metrum. magnitudinũ quideꝫ enĩ magnitudo et ſm vnũquodqꝫ longitudinis lõgitudo. et latitudinis latitudo. vocis vox. grauitatis grauitas. vnitatum vnitas. ſic enim oportet accipere. ſed non ꝙ numerorũ numerus et quidem oportebat ſi ſimiliter. ſed nõ ſimpliciter dignificat. ſꝫ ac ſi vnitatũ vnitates ſignificarẽt metrum ſed non vnitatem. numerus autem pluralitas vnitatum eſt. Et ſcientiam autem rerũ metrum dicimus ſenſum propter idem q: cognoſcimus aliquid ipſis qui menſurantur magis q̃ menſurãt. ſed accidit nobis veluti ſi alio nos cognoſcamus quanti ſumus ad cubituꝫ ad tm̃ noſtri adiſcere. Pithagoras vero hominem aut omnium eſſe metrũ. ac vtiqꝫ ſi ſcientẽ dicent aut ſentientem. hos autem q: habent. hic quidem ſenſum. ille vero ſcientiam que dicimus eſſe metra. eorum que ſubijciuntur nihil itaqꝫ dicentes ſemper abundans videtur aliquid dicere. Qđ quidem igit̃ vni eſſe maxime eſt ſm nomen qđ determinãt metrũ qđdaꝫ ⁊ maxime q̃titatis deinde qualitatis Palam erit aũt tale. hoc qđeꝫ ſi eſt indiuiſibile ſm q̃titatẽ. illud ãt ſi ſm q̃litateꝫ ꝑp̃ qđ indiuiſibile eſſe qđ vnuꝫ aut ſimpliciter. aut inqꝫtum vnũ

Circa initiũ decimi libri Areſto. Querit̃ primo. vtrũ om̃ia menſurant̃ vno.

Arguit̃ primo ꝙ non. q: menſura eſt notior menſurato. q: q̃titas menſurati notificat̃ ⁊ certificat̃ ꝑ menſuram. ſed vnũ ignotius eſt multitudine. eo ꝙ eſt priuatio eius. Etiã q: indiuiſibilia ꝯgnoſcunt̃ per priuatõnem diuiſibiliũ. vt dr̃ tercio de a͞ia. ergo nõ om̃ia menſurant̃ vno. Secũdo ſic. menſura et menſuratũ ſunt vniꝰ generis. vnum aũt ſoluꝫ inuenit̃ in genere q̃titatis ⁊ multa ſunt menſurabilia alterius generis q̃ ea que ſunt de genere q̃titatis. ergo nõ omnia menſurant̃ vno. Tercio ſic. vnũ eſt indiuiſibile ſed non oĩa menſurant̃ indiuiſibili

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

do ꝙ nõ omnia ꝯponũtur ex indiuiſibilibꝰ. vt dꝫ de continuis ſeptimo phiſicoꝝ. ergo non oĩa menſurant̃ vno

In oppoſitũ eſt pħus in lrã. Pro reſpõſione

Sciẽdũ Primo ꝙ poſtq̃ pħus in quarto huius oſtendit ꝙ hec ſcientia hꝫ ens pro ſubiecto ⁊ vnũ qꝺ ꝯuertit̃ cuꝫ ente et in ſexto determinatuꝫ eſt de ente ꝑ acciñs et de ente qꝺ ſignificat veritatẽ ꝯpoſitõis. ⁊ in ſeptimo ⁊ octauo de ente ꝑ ſe qꝺ diuidit̃ in decẽ predicamenta. Et in nono determinatũ eſt de ente qꝺ diuidit̃ in actuꝫ ⁊ potentiam. Nũc in hoc decimo pħus intendit determinare de vno et de eis q̃ ipm̃ ꝯſequunt̃ ⁊ pmo de vno ſm ſe. ſcꝺo de vno ꝑ ꝯparatõem ad multitudinẽ. Vñ licꝫ vnũ multis modis dicat̃ vt viſum eſt in quinto huiꝰ tñ vnũ principaliter quatuor modis dicit̃. Primo modo dicit̃ vnũ ꝯtinuitate. ſcꝺo dꝫ vnũ ſm ſpẽm ⁊ formã. tercio dꝫ vnũ ſicut ſingulare ⁊ indiuiduũ. quarto mõ dicitur vnũ ſicut ſpẽs vl̃e dicit̃ vnũ. Et hec oĩa dicuntur vnũ ſm cõmunẽ rõnẽ vnius q̃ eſt eẽ indiuiſibile. vnde duobꝰ pmis modis aliqꝺ dicit̃ eſſe vnũ. qꝛ in eis ẽ vnꝰ motus ⁊ indiuiſibilis. qꝛ ſcꝫ apphẽdunt̃ vna ſimplici apprehenſione intellectus.

Sciendũ ſcꝺo magis oſtendendo ad propoſitũ ꝙ aliqua ꝯueniũt menſure. pmũ eſt ꝙ menſura eſt qua certificat̃ q̃titas menſurati ſicut vlna dꝫ menſura panni. qꝛ per ꝑ vlnã certificat̃ q̃titas ipſius panni. Scꝺm eſt ꝙ illud (qꝺ debet eſſe menſura) debet eẽ vnũ et indiuiſibile cuius rõ eſt. qꝛ menſura debet eſſe certa. ⁊ ideo oportet ꝙ ſibi nõ poſſet aliqꝺ addi aut ab ea remoueri. et ita oꝫ ꝙ menſura ſit vnũ ⁊ indiuiſibile. Terciũ eſt ꝙ menſura ſit eiuſdẽ generis ſiue vnigenia menſurato. vt menſura nũeri eſt vnitas et menſura q̃titatis ꝯtinue eſt de genere q̃titatis ꝯtinue. et ita de alijs. Et ex predictis ꝑꝫ primo ꝙ menſura eſt primo de genere q̃titatis. et deinde transfert̃ ad alia genera. Scꝺo patet ꝙ inter q̃titates rõ menſure primo inuenit̃ in nũeris. tũ primo qꝛ de rõe menſure eſt ꝙ ſit vnũ ⁊ indiuiſibile. tale vero vnũ ſimplicit̃ eſt qꝺ vnũ eſt principiũ nũeri eo ꝙ tale vnũ eſt ſimplex indiuiſibile vnũ vero (qꝺ ẽ in q̃titatibꝰ ꝯtinuis et in alijs gñibꝰ) nõ eſt ſimplicit̃ indiuiſibile. ſꝫ eſt indiuiſibile ⁊ vnũ ſm aliq̃ poſitõem vt ſi in q̃titatibꝰ ꝯtinuis q̃titas vnius pedis eſſet mẽſura aliorũ pedũ et hic nõ eſt ſimplicit̃ indiuiſibilis. et ſilr in põderibꝰ vncia aut aliqꝺ hmõi qꝺ ẽ menſura. Tũ ſcꝺo. qꝛ vnũ qꝺ eſt in nũero eſt ipſamet vnitas. vnuꝫ vero qꝺ eſt de genere q̃titatis ꝯtinue ⁊ de alijs generibꝰ non eſt ipſamet vnitas ſꝫ ẽ aliquid cui accidit vnitas vt vna linea ẽ vnius pedis. Tũ tercio. qꝛ oĩs q̃titas cognoſcit̃ aut menſurat̃ nũero aut vno nũero. vt cũ dicit̃ q̃titas bipedalis. vno vt cũ dicit̃ q̃titas vnius pedis. vñ ꝑꝫ ratio menſure primo inuenitur in nũeris. et qꝛ vlterius nũerus mẽſurat̃ ꝑ vnitatẽ nam vnitas aliquotiens ſumpta reddit q̃titateꝫ nũeri cuiuſcũqȝ ideo prima menſura eſt vnũ qꝺ eſt principiuꝫ nũeri. Et ex dictis ꝑꝫ primo ꝙ licet ratio menſure primo inueniat̃ in q̃titatibꝰ tñ etiã ex ꝯñti inuenit̃ in alijs generibꝰ q̃ vnũqꝺqȝ mẽſurat̃ pmo minimo ⁊ ſimpliciſſimo illius generis ſicut voces lrãe menſurant̃ lrã vel elemẽto et oĩs motus mẽſurat̃ motu minimo ſimpliciſſimo et velociſſimo ⁊ talis eſt motus celi. Et ſilr eſt in ponderibꝰ aut ꝯſonãtijs aut armonijs ⁊ ſic de alijs.

Concluſio Rñſalis vnũqꝺqȝ menſurat̃ vno. ꝑꝫ ex dictis. qꝛ menſura debet eſſe indiuiſibilis. cuius ratio dicta eſt. qꝛ menſura debet eſſe certa. et ideo oportet ꝙ ſibi nõ poſſꝫ aliqꝺ addi aut ſubſtrahi. et ideo oportet ꝙ ſit indiuiſibilis ſed vnũ eſſe eſt indiuiſibile eſſe. ergo vnũqꝺqȝ menſuratur. vno diuerſitẽ tñ eſt in nũeris ⁊ in alijs vt dictuꝫ eſt. et quia de ratione menſure eſt ꝙ per eaꝫ certificet̃ et mẽſurat̃ menſuratũ. ideo hac conſideratione dicimus ſcientias et ſenſus eſſe menſuras rerũ eo ꝙ ſcĩa et ſenſu ꝯgnoſcimus res. Et eſt iuxta hoc aduertenduꝫ ꝙ duplex eſt ſcientia quedam eſt cauſa rerũ ſicut ſcientia in mente artificialium et talis ſcientia eſt menſura reꝝ. vnde res artificiales dicuntur vere qñ aſſequũtur formã preconceptam in mente artificis qꝛ ergo ſcientia dei ſe habet ad oẽs res ſicut ſciẽtia artificis ad res artificiales. eo ꝙ ſcientia dei eſt cauſa oĩm rerũ. ideo ſcientia dei eſt menſura reꝝ. Alia eſt ſcientia cauſata a rebꝰ qualis eſt ſciẽtia noſtra quã habemus de rebꝰ naturalibꝰ ⁊ talis ſciẽtia nõ eſt menſura reꝝ. ſꝫ magis ecõtra. vnde licet tali ſcientia cognoſcamus res. non tñ tanq̃ principio rerum. ſꝫ tanq̃ habitu quodam cauſato a rebus.

Ad rationes Ante oppoſitum. ad primaꝫ dicit̃ primo ꝙ vnũ ex natura rei notius eſt multitudine. dicit̃ etiã ꝙ licet vnũ ꝓut dicit q̃dam priuatõem ſit ignotius quo ad nos. tñ vt ad vnũ ẽ reductio oĩm (q̃ ſunt ſui generis) ſic vnũ notiꝰ eſt quo ad nos. Scꝺa rõ ſoluta eſt. qꝛ nõ eſt idẽ vnũ quo oĩa menſurant̃. Ad terciã dicit̃ ꝙ nũeri cõponuntur ex indiuiſibilibꝰ ſimpliciter. q̃titates vero ꝯtinue non ꝯponuntur ex indiuiſibilibꝰ ſimpliciter. ſed ex indiuiſibilibꝰ ſm quid ſiue ſm aliquam poſitionem

Secundũ ſubſtantiã vero et naturã q̃rendum eſt vtromodo ſe habeat. queadmodum in dubitatõibꝰ tractauimus quid ꝙ vnũ eſt et q̃uo oportet de eo ſuſcipere. vtrum velut ſubſtãtia aliqua exiſtente ipſi vno. ſicut pythagorici dicũt prius. et Plato poſterius. aut magis ſupponit̃ aliqua natura. et q̃uo oportet notius dici et magis. ſicut q̃ de natura. illoꝝ enĩ alius dixit amiciciã eſſe q̃dem vnuꝫ. aliꝰ aerẽ alius infinitũ. Si itaqȝ nullũ vniuerſaliũ eſſe ſubſtantiam eſt poſſibile. ſicut in ſermonibꝰ de ſubſtantia et de ente dcm̃ eſt. nec ipm̃ niſi vnũ aliquid preter multa poſſibile eſt eẽ commune naqȝ ſi ad predicamẽtuꝫ ſolũ palã ꝙ neqȝ ipm̃ vnũ. nã ens et vnũ vniuerſaliter predicant̃ de oĩbꝰ maxime. quare nec genera nature q̃dam ⁊ ſubſtãtie ſeparabiles ab alijs ſunt. nec vnum genus contingit eẽ propter eaſdem cauſas. ꝑter q̃dem quas nec ens nec ſubſtantiã. Adhuc aũt ſimiliter in oĩbꝰ neceſſe eſt habere. Differentia autem equaliter ens et vnuꝫ. ergo quoniam in qualitatibꝰ eſt aliquid ꝙ vnum et aliqua natura. et ſimiliter in quãtis. palaꝫ ⁊ qꝛ totaliter querendũ qꝺ vnũ. queadmoduꝫ ⁊ quid ens tanq̃ non ſufficiens ꝙ hoc ipm̃ ipſiꝰ natura. Atuero et in coloribꝰ eſt aliqꝺ ꝙ color vnus. puta albus. deinde alij et hoc nigro videnť geniti. Nirum vero priuatio albi eſt. vt et lucis tenebra. hoc enĩ eſt priuatio lucis. q̃re ſi entia eſſent colores. eſſent vtiqȝ numerus quedã entia ſed quorum palam vtiqȝ quia color et ipm̃ vnum. eſſet vtiqȝ aliquid vnum puta albũ. Similiter aũt ⁊ ſi melodie eſſent nũerus vtiqȝ eſſent dieſum equidẽ. ſed nõ numerus ſubſtantia nõ ipm̃ vnũ ſed dieſis. Similiter aũt ⁊ in ſonis elementorũ eſſent vtiqȝ entia nũerus et ipm̃ vnũ elementũ vocale ⁊ figure rectilinee figurarũ vtiqȝ eſſet nũerus ⁊ ipſum vnũ trigonũ. eadem aũt ratio et in alijs generibꝰ. Quare ſiquideꝫ in paſſionibꝰ ⁊ in qualitatibꝰ et in q̃titatibꝰ et in motu nũerus exiſtentibus et vno in aliquo in omnibꝰ nũerus quorũdam. et ipm̃ vnũ aliquid vnũ ſed nõ hoc ipſiꝰ ſubſtantia et in paſſionibꝰ neceſſe eſt ſimiliter ſe habere. Similiter enĩ ſe habet in oĩbꝰ. ꝙ q̃dem igit̃ vnũ in omni genere eſt quedam natura ⁊ nullius natura hoc ipm̃ ꝙ vnũ palaꝫ. ſed ſicut in coloribꝰ colorem vnũ querendũ ipſum ꝙ vnũ. ſic etiã in ſubſtãtiã vnã ipm̃ vnũ Quia vero vt idem ſignificant aliqualiter vnũ ⁊ ens palam per aſſequi equaliter cathegorias. ⁊ q̃a non ſunt in nulla vna. vt neqȝ in quid eſt. neqȝ in quale. ſed ſimiliter ſe habꝫ ſicut ens. ⁊ ꝑ hoc ꝙ vnus homo non predicat alterum aliquid ab homine. queadmoduꝫ nec eſſe preter quid aut q̃le aut quãtũ. et vni eẽ id q̃d vnicuiqȝ eſſe

Queritur Scꝺo vtrũ vnũ ſit ſubſtantia aliqua per ſe ſubſiſtens. Arguit̃ primo ꝙ ſic. quia vnũ nõ ẽ acciñs alicuiꝰ nature cũ ꝑdicet̃ ſm ſubãꝫ vt dictum eſt quarto et tercio huius. ergo vnũ eſt ſubſtantia

Scꝺo ſic oẽ (qꝺ eſt ꝑticipatõe ꝫ tale) reducit̃ ad aliqꝺ qꝺ eſt ꝑ eſſentiam tale. ſꝫ vnũ inuenit̃ ꝑticipatum in multis. ergo eſt aliqꝺ vnũ ꝑ eſſentiam et illud erit ſuba aliqua per ſe ſubſiſtens In oppoſituꝫ eſt pħus in lrtera. Pro reſponſione

Sciendũ Q, de p̃nti materia fuerunt due opiniones ꝯtrarie. vna fuit opinio pithagoricorũ ⁊ ꝯñr platonicorũ dicentiũ ꝙ vnũ eſt ſubſtantia aliqua per ſe ſubſiſtens et non ineſt alicui nature queadmodũ poſuerunt ydeas ꝑ ſe ſubſiſtẽtes ꝑter ſingularia Alia fuit opinio naturaliũ dicentiũ ꝙ vnũ nõ eſt ſuba aliqua ꝑ ſe ſubſiſtens. ſꝫ ipſi vni ſupponit̃ alia natura ſicut Empedocles ponens amiciciã primũ principiũ dixit amiciciã ſubiici ipſi vni. ⁊ Diogenes. ponens aerem primũ principiuꝫ dicebat vnũ ineẽ aeri ⁊ ſic de alijs. Sed ꝯtra hec ponit̃.

Concluſio Q, vnũ nõ eſt ſubſtantia aliqua ꝑ ſe ſubſiſtens. ꝓbatur ſic. qꝛ nullum vl̃e pt ꝑ ſe ſubſiſtere ꝑter ſingularia. Cuius ratio eſt. qꝛ vniuerſale eſt cõe predicatũ de multis. ſi autẽ eſſet ꝑ ſe ſubſiſtens tũc eſſet ſingulare ⁊ aliqꝺ ꝑter ſingularia. et ita nõ eſſet ꝯmune multis. ſꝫ ens et vnũ ſunt cõia ꝑdicata de multis. ergo vnũ nõ eſt ſuba ꝑ ſe ſubſiſtẽs preter multa. Et per eandem rõem patet ꝙ genera nõ ſunt ſube ꝑ ſe ſubſiſtẽtes ꝑter ſpẽs. nec etiã ſpẽs ꝑter indiuidua. nec tñ ꝑ hoc intelligendũ eſt ꝙ vnũ ſit genus. ſꝫ ꝯmune analogõ ꝑdicatũ de multis ſicut et ens. Vnde ſicut dicit̃ in textu. ens et vnũ ſignificãt aliqualiter idem. ⁊ dicit aliqualiter. qꝛ vnũ vltra ens dicit indiuiſibilitatẽ q̃dã. vnum enĩ idẽ eſt qꝺ ens indiuiſum. Q, aũt ens ⁊ vnũ ſignificẽt idem patet ſic. qꝛ ſicut ens circuit oẽs cathegorias ꝑdicamentorũ ⁊ nõ eſt in vno ꝑdicamento ſolo nõ enim eſt ſolũ in ſuba nec in qualitate ⁊ ita ſimiliter vnũ. Secũdo qꝛ vnũ ineſt vnicuiqȝ ſm ſubãm ⁊ nõ ꝑdicat̃ ſm aliquã aliã naturã. vt cũ dicit̃ vnus hõ nõ ꝑdicat̃ aliqua natura ab hoĩe. qꝺ ſic ꝑꝫ. qꝛ ſi vnũ diceret aliquã aliã naturaꝫ ab hoĩe illa natura eſſet vna. vel ergo ſm ſubſtãtiaꝫ vel ſm aliqꝺ aliud. Si primũ idem erit dicẽdũ ſicut de primo. ⁊ ſi ꝑ aliqꝺ aliud ꝓcederet̃ infinitũ. Sed dicere videt̃ ꝙ ſit ꝯtrarietas in dictis Ariſto. et etiã in dictis in queſtione. dictũ eſt enĩ primo. ꝙ vnuꝫ nõ eſt ſubſtãtia rei. ſꝫ poſtea dictũ eſt ꝙ vnũ eſt ſm ſubãm ⁊ non ꝑdicat aliquã aliã naturã ab eo cui ineſt. Pro ſolutione huius dubij aduertẽdũ eſt ꝙ ſubſtãtia accipit̃ dupl̃r. vno mõ dꝫ ſuba ſuppoſitũ hoc aliqꝺ ſiue indiuiduum de genere ſubſtãtie. et ſic platonici ⁊ alij pħi poſuerũt ꝙ vnũ ⁊ alia vlia ſint ſube ꝑ ſe ſubſiſtentes extra ſingularia. ⁊ contra eos dictũ eſt. vnũ nõ eſt ſubſtantia quaſi ꝑ ſe ſubſiſtens ꝑter ea de quibꝰ predicat̃. Alio mõ dꝫ ſubſtantia qꝺ q̃d erat eẽ rei. ⁊ ſic verũ eſt ꝙ vnũ (qꝺ ꝯuertit̃ cuꝫ ente) ꝑdicat̃ ſm ſubſtãtiã ⁊ nõ ſignificat aliquã naturã ſupadditam illi de quo predicat̃ queadmodũ acciñs eſt natura aliqua ꝑter ſubiectũ. Sic etiã dcm̃ eſt de alijs vniuerſalibꝰ. nã aĩal non eſt ſubſtantia primo modo quaſi ſit ꝑ ſe ſubſiſtens ꝑter bouẽ et leonẽ. eſt tñ ſubſtantia ſcꝺo mõ qꝛ ſignificat naturã ſcꝫ quidditatem bouis et leonis. et

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ita predicaꝛ ſm ſubſtātiā Et ꝑ hoc patet ſolutio ad pri mam rōem ante oppoſitū. Ad ſcdām dicit ꝙ om̄e qđ eſt ꝑ ꝑticipationem reducit ad aliqđ qđ eſt ꝑ eſſentiam ſꝫ illud quod eſt ꝑ eſſentiam nō eſt eiuſdē generis vel ſpeciei cū eo qđ eſt per ꝑticipatōem ſicut putauerūt platonici. ſꝫ tale qđ eſt ꝑ eſſentiā eſt tm̄ vnū ſicut primū ens quod eſt extra omne genus.

Oponūtur vnum ⁊ multa ſm plures modos. q̄ꝫ vno vnū et multitudo ⁊ indiuiſibile ⁊ diuiſibile. qđ quidē em̄ diuiſuꝫ aut diuiſibile multitudo q̄dā d̄ꝛ: indiuiſibile nō aūt nō diuiſuꝫ vnū. Om̄ ergo quotuoꝛ modis oppoſitiones dicūtur. ⁊ horū ſm priuatōnem dicit alterū. ꝯtraria vtiqꝫ erunt. et neqꝫ vt ꝯtradictō neqꝫ vt aliqđ dicta Dicit aūt ex ꝯtrario ⁊ oſtēdere ipm̄ vnū ex indiuiſibili indiuiſibile propter magis ſenſibile multitudinē eſſe et diuiſibile q̄ꝫ indiuiſibile. quare rōne prioꝛ multitudo indiuiſibili propter ſenſum. Eſt aūt vnum quidē ſicut et in diuiſione ꝯtrariorū deſcripſimus idem et ſimile et equale pluralitatis vero diuerſum et diuiſibile et inequale. Dicto vero eodē multipliciter. Uno q̄dē modo ſm nūerū ꝙ dicimus aliqñ ipm̄. hoc aūt ſi rōne ⁊ numero vnum ſunt. vt tu tibi ipi et ſpecie ⁊ materia vnum. Amplius aūt ſi ratio prime ſubſtantie vna fuerit vt equales linee recte. eadem ⁊ equalia et iſagonia ⁊ tetragonia et etiam plura ſed in his equalitas. Similia vero ſi non eadem ſimpliciter entia nec ſm ſubſtantiam in differentia ſubiectiua ſm ſpecieꝫ eadem ſint vt maius tetragonū minori ſyllabe et inequales recte. he naqꝫ ſimiles quidem. eedem vero ſimpliciter non alia ſi eandem ſpeciem habentia in q̄bus maius et minus fit. nec magis ſicut nec minus. alia ſi ſit eadem paſſio et vna ſpecie. vt album valde ⁊ minus ſimilia dicunt eſſe. quia vna ſpecies ipſorum. alia ſi plura habent eadem q̄ꝫ altera aut ſimpliciter aut que in promptu. vt ſtagnuꝫ argento vel auro ignis autem rubicundum et ruſum Quare palam ꝙ diuerſum ⁊ diuiſibile multipliciter dicitur. ⁊ hoc quidem aliud oppoſite et idem propter omne ad omne. aut idem aut aliud. hoc aūt ſi non et materia ⁊ ratio eſt vna. quapropter ⁊ tu et propinquus diuerſum. terciū autem vt que in mathematicis diuerſum quidem igitur aut idem propter hoc omne ad omne dicitur quecunqꝫ dicuntur et vnum et ens. non em̄ contradictio eſt ipſius eiuſdem: quapropter non dicit in nō entibꝫ. non idem autē dicitur in entibus vero omnibꝫ. aut enim vnū aut non vnum aptū natum ⁊ ens et vnū diuerſum. ꝙ igit et idem ita opponunt. Differentia vero et diuerſitas aliud diuerſum em̄ a quo eſt diuerſuꝫ nō neceſſe aliquo eſſe diuerſum. om̄e naqꝫ aut diuerſum aut idem qđcunqꝫ eſt ens differēs vero ab aliquo. aliquo differens. quare neceſſe ipm̄ idem aliquid eſſe quo differunt hoc aūt ipſum idem genus aut ſpecies. Omne naqꝫ differens differt aut genere aut ſpecie. genere quorū quideꝫ nō eſt communis materia. Nec generatio ad inuiceꝫ. vt quorūcunqꝫ alia figura cathegorie ſpecie vero quorum idem eſt genus. Dicitur autem genus quod ambo idem dicuntur ſecundum ſubſtantiam differentia. contraria vero differentia et contrarietas differentia quedam. Quod autem hoc bene ſupponimus palam ex inductione. omnia enim differentia videntur. et hoc non ſolum diuerſa entia. Sed hec quidem genere diuerſa. hec autem in eadem coelementatione cathegorie. quare in eodem genere et in eadem ſpecie. Determinatuꝫ auteꝫ eſt in alijs que ſunt genere eadem: ⁊ que diuerſa:

Queritur Tercio verū vnuꝫ et multa opponant contrarie. Arguit ꝙ nō. q: vnū cōtrarium

nō eſt ꝑs alteriꝰ nec ꝯſtituit alteꝝ. ſꝫ vnū eſt ꝑs multitudinis ⁊ vnū ꝯſtituit multitudinē. ḡ vnū ⁊ multa nō opponunt cōtrarie. Scdo ſic. vnū ⁊ multa opponunt ſicut diuiſibile ⁊ indiuiſibile. ſed diuiſibile et indiuiſibile opponunt ſicut priuatio ⁊ habitus. ḡ nō opponunt contrarie ſed ꝑuatiue Tercio ſic. ſꝫ vnū contrariū eſt prius altero. q̄ritur ergo qđ illoꝝ eſt prius. ⁊ videt ꝙ multitudo. q: d̄ꝛ: in textu. ꝙ vnū oñdit et cognoſcit ꝑ multitudinē. Et(?)ā q: vnū eſt priuatio multitudis. mō habitus prioꝛ eſt priuatōe Sed cōtra videt ꝙ vnū ſit prius multitudine. q: vnū cadit in rōe multitudinis. Nā multitudo eſt ex vnitatibꝫ. etiā ſupꝛa habitū eſt ꝙ vnum eſt principiū multitudis. igit ⁊c. In oppoſitū eſt phs. ꝑmo videt de q̄ſito. ſcdo de q̄buſdā ꝯñtibus ad vnuꝫ et multitudinē. Quantū ad pꝛimū ſupponit ꝙ quadruplex eſt oppō. ſ. cōtradictoria priuatiua ꝯtraria et relatiua. ſcdo ſupponit ꝙ duplex eſt vnū et etiā duplex multitudo ſibi oppoſita. Quoddā eſt vnū qđ cōuertit cū ente. et tale vnū eſt trāſcendēs ⁊ hoc eſt in quolibet genere ſicut ⁊ ens. ⁊ hmōi vnū priuat diuiſione q̄ eſt ſm ꝯdictionē ꝑ q̄nto aliqua dicunt diuiſa. q: hoc non eſt illud. vnū em̄ d̄ꝛ qđ ſic eſt ꝙ nō eſt illud. vnū em̄ eſt ens in ſe indiuiſum ⁊ a q̄libet alio diuiſum. Et multitudo ſibi oppoſita etiā eſt tranſcēdens ⁊ cāᵗur ex diuiſione q̄ eſt ſm cōtradictionē. Aliud eſt vnū qđ eſt ꝑncipiū nūeri. ⁊ tale ſolū inuenit in genere q̄ntitatis ⁊ addit ſupꝛa ens rōnem menſure. ⁊ hmōi vnū priuat diuiſionē q̄ntitatis continue et multitudo ei oppoſita ſolū eſt in genere q̄ntitatis Et q̄ſtio pt intelligi de vno dicto vtroqꝫ mō ⁊ multitudine ſibi oppoſita. Et ꝑdictis pꝫ ꝙ vnū ⁊ multa opponunt ſicut diuiſibile ⁊ indiuiſibile. Nā vnum eſt indiuiſibile aut nō actu diuiſuꝫ. ſed rō multitudis eſt ꝙ ea q̄ (ſl'i mīta) aut ſunt diuiſa aut diuiſibilia. nā ea q̄ ſunt actu diuiſa ſunt actu multa: et ea q̄ ſunt diuiſibilia ſunt potentia multa. Iſtis premiſſis ponitur

Concluſio Unū ⁊ multa opponuntur contrarie. q: ſunt tm̄ quatuoꝛ genera oppōnis. ſꝫ vnuꝫ et multa opponunt. et non contradictorie nec priuatiue nec relatiue ḡ ꝯtrarie. pꝛimo nō ꝯtradictorie. q: alterū cōtradictorioꝝ verificat de nōente. ſed vnū ⁊ multa nō verificant de nōente. q: nō ens nō eſt vnū nec mlta. Secūdo nō opponunt relatiue. q: vnū ⁊ multa dicunt abſolute. ḡ nō opponunt relatiue Tercio nō opponunt priuatiue. q: licet vnū videat impoꝛtare priuationē non tm̄ purā priuationē. ſꝫ d̄ꝛ aliquā naturā poſitiuā. nā vnum nō ſolū d̄ꝛ indiuiſionē. ſꝫ d̄ꝛ etiā ens indiuiſum. Sīlr āt eſt de oībus contrarijs. nā licet vnū ſe habet vt priuatō reſpectu alterius. nō tm̄ ſicut pura priuatio. ſed vtrumqꝫ d̄ꝛ naturā poſitiuā alioq̄n nō cōtinerent ſub genere q̄ ꝑticipāt naturā generis. Quantū ad ſcdm vbi videndū eſt de ꝯñtibꝫ vnū ⁊ multa aduertendū eſt ꝙ tria ſunt ꝯñtia vnū ſcꝫ idē equale et ſile. Nā idē eſt vnuꝫ in ſuba. equale vnū in q̄ntitate. ſile vnū in q̄litate. ⁊ oppoſita eius ſequūtur multitudinē. Sꝫ idem d̄ꝛ: tribꝫ modis cū idē ſit vnū in ſuba. ſuba āt d̄ꝛ: tribꝫ modis. Uno mō ſuba d̄ꝛ: natura vel eēntia ſpēi vt vlē. Ideo ideꝫ d̄ꝛ: tribꝫ modis. Uno mō dicunt aliqua eadē ſm oppoſita tm̄ ſicut ſm ſubiectū. vt album et muſicū ſi ſint in eodē ſubiecto vt in ſorte. ⁊ hec dicunt eadē nūero. Scdo mō aliqua dicunt idē ſm eſſentiā vel ſpēm. ⁊ ſm ſuppoſita. vt ſortes et plato. Tercio mō aliqua dicunt eadeꝫ vtroqꝫ mō ſcꝫ ſm ſuppoſitū et ſm eſſentiā vel naturā. vt ſortes hoc modo idem eſt ſibi ipſi Ulterius aduertendū eſt ꝙ ſimile dicitur quatuoꝛ modis. Pꝛimo modo dicuntur ſimilia que conueniunt in eodem ſm genus vel ſpeciem. ſicut triganus equaliū anguloꝝ. dicitur ſimilis tetragano cum ſimilitudinē habeant in equalitate angulorum. Scdo modo dicuntur ſimilia que cōueniunt in eadē q̄litate in ſpecie ſuſcipiente magis vel minus. ⁊ tm̄ non participant illam qualitatē ſm magis et minus. vt duo homines equaliter albi dicunt ſimiles. Tercio modo dicūtur ſimiles que cōueniunt in vna qualitate ſm ſpecieꝫ et ꝑticipant illam qualitatē ſm magis ⁊ minus. ⁊ ſic duo alba ſm magis ⁊ minus dicerētur ſimilia. Quarto mō ſimilia dicunt que cōueniunt in pluribus qualitatibꝫ. licet in alijs differant. vt ſtannum ⁊ argentū dicerentur ſimilia. Et hic non fit mentio de equali. quo modo dicatur multipliciter. quia non dicitur multipliciter niſi forſan modi equalis ſumerentur ſm ſpeciem quantitatis et quia idem et diuerſum opponunt. et ſimile ⁊ diſſimile ideo quot modis dicuntur idem ⁊ ſimile tot modis dicuntur diuerſum ⁊ diſſimile. Et eſt aduertendū ꝙ ideꝫ et diuerſum non opponunt contradictorie. quia ſemꝑ alterū contradictorioꝝ verificatur de non ente. Nam om̄e ens ē idē cū om̄i ente vl' diuerſuꝫ ab eo. ſed ens. nec ē idē non enti nec diuerſum ab eo. ſed veꝝ eſt ꝙ ens nō eſt idē non enti. ⁊ ergo idem ⁊ nō idem opponunt contradictorie. vn̄ diuerſum eſt in plus q̄ differens. q: omne ens eſt idem om̄i enti vl' ab eo diuerſum. ſed nō om̄e ens eſt idē om̄i enti vel ab eo differens. Nā ea q̄ ſeipſis differunt ⁊ non cōueniunt in aliquo diuerſa dicūtur. ⁊ non d̄rña ſicut due differentie diuidētes aliquod genus. ⁊ etiā duo diuerſa predicamenta. ſed differētia dicunt que ꝑ aliqđ aliud differunt. ⁊ tamen cōueniunt in aliquo quod ē genus vel ſpēs. Ubi aduertendū finaliter ꝙ differētie genere ſunt quorum non eſt eadem materia cōmunis nec habent ad inuicem generationem. ⁊ hoc ideo. q: genꝰ ſumitur a materia. Sed d̄rña ſpē ſunt quoꝝ deeſt genus. ſed differunt ſm formā. nam ſpecies ſumitur a forma.

Ad rōnes Ante oppoſitum ad pꝛimā dicitur ꝙ cum contrarietas ſit differētia ſm formā vnū quodqꝫ contrariorum debet diffiniri vt totum completum hñs ſpēm ⁊ formam. dicitur ergo ꝙ vnū pt cōſiderari dupl'r. Uno mō vt eſt totū completū hñs ſpecieꝫ ⁊ formā. et ſic vnū et multa opponunt. nam illud quod ē vnū nō eſt multa. Alio modo conſiderat vnū vt eſt ꝑs hñtis ſpēm. ⁊ ſic non opponitur multitudini Sīlis diſtinctio inuenitur in numeris. binariꝰ em̄ conſideratur dupl'r. Uno modo vt eſt hñs ſpēm et formā. ⁊ ſic eſt ſpecies diſtincta a ternario. Alio modo vt eſt pars hñtis ſpēm ⁊ formā. ⁊ ſic nō ē ſpēs diſtincta a ternario. ſed eſt ꝑs eius Ad ſcdām dicitur ꝙ vnum non ſolum d̄ꝛ priuationem. ſ. indiuiſionē. ſed etiam aliquod priuatum. ſ. ens. ⁊ ꝓpter hoc opponit contrarie multitudini. Ad terciam d̄ꝛ: ꝙ in multitudine pt cōſiderari ⁊ ipſa diuiſio et ipſa multitudo. diuiſio autem prioꝛ eſt vno. nā vnum eſt priuatio diuiſionis. vnde vnum eſt quod non diuiditur. ſed multitudo bene poſterioꝛ eſt vno vt arguebat. vnde ⁊ diuiſa non dicuntur multa niſi vnicuiqꝫ attribuatur ꝙ ſit vnū. vnde ⁊ multitudo multiplicatur ex vnitatibus. pꝛimo ergo intellectus capit ens. ſecundo diuiſionem. tercio vnū. et quarto multitudinem.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Quoniam autem differre contingit ab invicem differentia plus et minus eſt aliqua maxima differentia. et hanc dico contrarietatem. quia vero maxima eſt differentia palam ex inductione genere nãq differentia non habent in invicē. ſed diſtant magis et cõfirmabiliter differentibus vero ſpecie generationes ex contrarijs ſunt vt vlterius vltimorum vero diſtantia maxima eſt. quare et que contrariorum. At vero maximũ in vnoquoq genere perfectum. maximum enim cuius non eſt exceſſus. Et perfectum cuius nõ eſt adhuc extra ſumere aliquid poſſibile. finem enim habet perfecta differentia ſicut et alia. eo q finem habeat dicuntur perfecta. nihil autem extra finem vltimum autem in omni et continet. propter quod nihil extra finem. nec eget aliquo quod perfectum. Quod quidem igitur contrarietas eſt differentia perfecta. ex his palam. multipliciter autem dictis contrarijs ſequatur quod perfecte ita ſicut vtiq quod eſt contrarijs eſſe extiterit ipſis. His enim entibus palam ſunt q duo vltima. totaliter autem ſi eſt contrarietas differentia. differentia vero duorum. quare et perfecta: neceſſe autem et alios terminos eſſe veros contrariorum. etenim plurimum differt perfecta differentia. Genere autem differentibus non eſt magis extra accipere. et de his que ſpecie. oſtenſum enim quia ad ea que ſunt extra genus non eſt differentia. horum autem hec maxima et in eodem genere plurimũ differentia contraria. maxima namq differentia horum que perfecta et que in eodem ſuſceptivo plurimum differentia. Eadem enim eſt materia cõtrarijs et que ſub eadem potentia plurimũ differentia. etenim ſcia circa vnũ genus q vna in quibus pfecta dria maxia

Queritur

Quarto verum diffinitio contrariorum ſit bene poſita. in qua dicitur contraria ſunt que plurimũ differunt eorum que ſunt in eodem genere et in eodē ſubiecto et ſub eadē ptāte Arguit q non. qr mediũ cõtrariat extremis et tñ medium non maxime diſtat ab extremis Scdo ſic ea (q ſunt diverſorum generum) maxie diſtant. g nõ ea q ſunt eiuſdē generis igitur etc.

In oppoſitũ eſt phus in tra Pro riſione.

Sciendum

Primo eſt q aliq maxime differant. probatur ſic quia i aliquo genere contingit plus vel minus differre. ſed vbi eſt magis et minus ibi eſt maximũ cum non pcedat in infinitũ. ergo eſt aliqua maxima differentia. differētia enim pprie nõ eſt inter ea que ſunt diverſorum generum. nõ enim ſunt comparabilia ad ſe invicem vt in eis ſumat differentia. Scdo patet. quia differentia pprie eſt eorum inter que eſt motus et tranſmutatio, modo inter ea (que ſunt diverſorum generum) non fit tranſmutatio. Tercio patet. quia contingit ea que ſunt diverſorum generum ſimul ineſſe eidem ſuſceptibili. ſicut albedo et dulcedo in lacte. Et ita differentia vel diſtantia non eſt pprie inter ea que differunt genere. vnde relinquit q contrarietas vel differentia ſit eorum que ſunt eiuſdem generis et differunt ſpecie.

Sciendum ſcdo. q differentiũ ſpecie maxima diſtantia vel differentia ſunt contraria. patet. qr generatiões fiunt ex contrarijs tanq ex vltimis. vltimorum aũt eſt maxima diſtantia et non mediorum. ergo contraria a ſe invicē maxime diſtant His premiſſis ponitur

Concluſio

Q diffinitio contrariorum prius poſita eſt ſufficiẽs. pbat p ſingulas pticulas primo qr contraria multũ diſtãt pz ex dictis. qr eſt aliqua maxima drña. maxia aũt drña nõ eſt differentiũ genere ſed ſpē q ſūt ſub eodē genere. maxia aũt diſtãtia eſt contrariorum. g cõtraria plurimũ diſtant. Et ex eodē pz ſecũda pticula. ſ. q cõtraria ſunt i eodē genere. qr dictũ eſt q maxima diſtãtia non eſt differentiũ genere ſed ſpecie. Scdo pbatur q contraria ſint in eodē ſubiecto. qr contrariorum eſt eadē materia cum ſint ad invicē trãſmutabilia. Tercio pbatur q ſunt ſub eadem ptãte. i. ſub eadē potentia. qr potentia eſt circa vnũ genus. mõ contraria ſunt i eodē genere. ergo contraria ſunt ſub eadem potentia. Ex pdictis patent duo correlaria. primũ eſt q contrarietas eſt differentia pfecta. patet. quia contrarietas eſt maxima drña. ſed maximum in vnoquoq genere eſt pfectum. qd pz. qr maximũ eſt quod non excedit ab alio. et pfectum eſt extra quod non cõtingit aliquid ſumere. eo q pfectum eſt quod attingit finem. extra finem autem nihil eſt. eo q finis eſt vltimum rei. patet igitur q cõtrarietas eſt differentia pprie dicta. Scdm correlarium eſt q tñ vnũ vni eſt contrarium. patet quia vnius diſtantie ſunt tñ duo vltima. eo q extra vnum nihil poteſt ſumi. ſed contrarietas eſt diſtantia contrariorum tanq vltimorum. ergo tñ vnum vni eſt contrariũ.

Ad rõnes

Ad oppoſitũ ad primã dr. q mediũ nõ contrariat extremis cõtrarietate cõpleta. ſed bene ſm quid, put medium comparatũ vni extremorum videt eſſe alterum extremũ. De ſecunda rõne viſum eſt.

Prima vero cõtrarietas habitus et priuatio eſt. ſed non omnis priuatio. multiplex enim priuatio

ſed quecunq perfecta fuerit. alia autem contraria ſed hec dicent. hoc quidem p habere. alia vero p facere aut facta eſſe. alia autē p acceptiones et et abiectiones. horum aũt aliorum contrariorum. Si igitur opponunt contradictio et priuatio et cõtrarietas et ad aliquid horum autem primum contradictio Contradictionis aũt nihil eſt medium. contrariorum autem contingit q quidem idem contradictio et contraria palam. priuatio vero contradictio quedam eſt. aut enim qd impoſſibile eſt totaliter habere aut ſi qd aptum natũ habere nõ habeat priuatũ ē. aut equalit determinatum eſt multipliciter iam hoc dicimus ſicut diviſum eſt a nobis in alijs. ergo priuatõ quedam eſt contradictio aut in potentia determinata aut concepta cum ſuſceptione. quapropter cõtradictionis quidem non eſt mediũ. ſed priuationis alicuius eſt equale namq aut nõ equale omne equale vero aut inequale non omne niſi ſolum in ſuſceptione equalitatis. Si ita generationes ipſi materie ex contrarijs fiunt aut ex ſpecie. aut ex ſpeciei habitu aut priuatõe alicuius ſpeciei et forme. palã quia cõtrarietas priuatio quedã vtiq erit omnis. priuatio vero non omnis forſan cõtrarietas: cauſa vero quia multipliciter contingit priuari priuatum. ex quibus enim pmutationes extremis contraria. palam autem et p inductionem. Omnis enim contrarietas habet priuationem alterius contrariorum ſed non ſimiliter. omnia nãq inequalitas inequalitatis. et diſſimilitudo diſſimitudis et malitia virtutis. differt autem vt dictũ eſt. hoc quidem enim ſi ſit ſolum priuatum. hoc autem ſi eſt aut quãdo aut in quo. vt ſi etate aliqua aut principali aut omni vel omnino. quapropter horũ quidem eſt medium. et eſt neq bonus homo neq malus. aliorum vero nõ eſt ſed neceſſe eſſe aut parem aut imparē. Amplius alia quidem habent ſubiectum determinatum. alia autem nõ quare palam quia ſemper contrariorum dicitur ſm priuationem. Sufficit autem et ſi principia et genera contrariorum. puta vnum et multa alia namq ad hoc reducuntur

Queritur

Quinto verũ priuatio et habitus ſint pncipiũ contrarietatis Arguit q nõ. quia primũ in vnoquoq genere eſt pncipiũ et radix oim aliorum ſed prima oppõ eſt contradictio et non oppõ priuatiua. g pncipiũ et radix cõtrarietatis eſt ipſa contradictio et nõ priuatio et habitus. Scdo ſic illa oppõ q eſt imperfectior nõ eſt radix et principiũ pfectionis. ſed contrarietas eſt oppõ pfectior oppõne priuationis et habitus. qr vtrũq extremorum contrarietatis eſt natura quedam. alterum vero oppõnis priuatiue eſt nõ ens. Tercio ſic. cõtraria maxie diſtãt. vt pz ex diffinitõe contrariorum. ſed non oís priuatio maxie diſtat ab habitu. priuatio enim (q eſt oppoſita calido) nõ diſtat maxie ab albo. g oppõ priuatiua nõ eſt principiũ contrarietatis. In oppoſitũ eſt phus Pro reſponſione

Sciendum

Q quatuor ſunt ſpẽs oppoſitionis. ſ. contradictoria priuatiua contraria et relatiua Contradictio eſt pma iſtarum oppõnum. pbat qr contradictio claudit in intellectu aliarum oppõnũ tanq prima et ſimpliciſſima qd apparet ſic qr cõe ē oibus oppoſitis nõ ineſſe eidē ſuſceptibili ſil. hoc āt cõuenit eis p naturã cõtradictõis p q̃to ſ. vnũquodq oppoſitorum icludit negationē alterius. ſicut cecus eſt nõ videns, albũ eſt nõ nigrũ. pater eſt nõ filius. g prima oppõ oim eſt contradictio

Concluſio

Prima cõtradictio diſta contrarietate. pz qr cõtradictõis nihil eſt mediũ. ſed contrariorum aliqd ē mediũ. g contrarietas dſt a cõtradictõe. vñ in quibuſdã cõtrarijs eſt mediũ eiuſdē generis et mediũ ſubiecti ſicut int albũ et nigrũ pmo eſt mediũ eiuſdē generis. eſt enim aliqs medius color q nec ē albus nec niger. Eſt etiã mediũ ſubiecti. qr eſt aliqd qd nec ē albũ nec nigrũ vt celũ. In quibuſdam āt contrarijs ſolũ eſt mediũ ſubiecti et nõ mediũ eiuſdē generis. vt int ſanũ et egrum nõ eſt mediũ eiuſdē generis. qr nõ eſt aliq ſanitas media. ſed ibi eſt mediũ ſubiecti. qr ē aliqd ſubiectũ qd nec eſt ſanũ nec egrum. vt lapis In cõtradictõne vero neq eſt mediũ eiuſdē generis neq mediũ ſubiecti. eo q negatio cõtradictõis nõ eſt negatiõ in gñe. neq etiã in ſubiecto. ſz eſt negatio extra ſubiectũ vñ et alterum extremorum cõtradictõis verificat de nõ ente Concluſio ſcda. priuatio eſt quedammõ cõtradictio et quedammõ dſt ab ea. qr priuatio eſt negatio in ſubiecto apto nato. quãtum g ad hoc q priuatio eſt negatio cõuenit oppõ priuatiua cũ cõtradictõne. ſz quãtum ad hoc q priuatio ē in ſubiecto apto nato dſt a cõtradictõe. qr cõtradictio neq reqrit ſubiectũ neq aptitudinē in ſubiecto. ſz priuatõ reqrit et ſubiectũ et aptitudinem ſubiecti. vt nõ ens nõ dr cecũ neq etiã quodcũq ens dr cecũ. ſz ens aptũ natũ videre. Itẽ eſt alia dña q ſeqt ex prima. qr in cõtradictõe nullũ eſt mediũ. ſed in oppõne priuatiua et ſi ibi nõ ſit mediũ eiuſdē generis. eſt tñ ſz mediũ ſubiecti. eſt enim aliqd ſubiectũ qd neq eſt cecum neq videns. vnde oppoſito priuatiua nõ eſt immediata ſim

pliciter ſed non immediata circa ſubiectum ſuſceptibile quod hʒ aptitudinē ad ſuſceptionē priuatōis et habit⁹. Ex p̄dictis pʒ q̄ oppoſitio ꝯtraria plus accedit ad oppoſitionē priuatiuā q̄ ad ꝯtradictoriā. tū q: in ꝯdictorie nullū eſt mediū omnino. in contraria vero ⁊ priuatiua eſt aliq̄d mediū vt declaratū eſt. tū q: negatio ꝯtradictionis eſt negatio extra ſubiectū ⁊ extra genus. priuatō vero eſt negatio in genere ⁊ in ſubiecto ſicut etiā contraria et in eodem genere ꝯueniūt ⁊ in eodē ſubiecto.

Concluſio tercia et reſſiua principiū ⁊ radix cōtrarietatis eſt p̄uatio ⁊ habitus. q: in omi ꝯtrarietate clauditur oppoſitio p̄uatiua ſicut prior ⁊ ſimplicior. Nā ſp alterū ꝯtrarioꝝ ſe hʒ vt pfectū ⁊ vt habitus. ⁊ alterum ſe hʒ vt imꝑfectum ⁊ vt priuatio. ſicut pʒ de calido ⁊ frigido albo ⁊ nigro. Item pbat ꝯcluſio ꝑ ſigno. q: ꝑ ꝯparationē ad p̄uationē ⁊ habitū aliqua dicunt diuerſimode cōtraria. Uno mō aliq̄ dicunt ꝯtraria ꝑ hoc q̄ addunt in ſuo intellectu priuationē ⁊ habitū. ſicut calidum ⁊ frigidū Scd̄o mō aliqua dicunt ꝯtraria ꝑ hoc q̄ actu faciūt priuationē et habitū. vt calefaciens ⁊ frigefaciens. Tercio mō q: ſunt factiua ſiue hn̄t virtutē ad faciendū p̄uationē ⁊ habitū vt calefactiuū frigefactiuū. Quarto mō q: ſunt acceptōes priuatōis ⁊ habitus. vt calefieri et frigefieri. Quinto mō q: ſunt abiectiones ⁊ remotōes. vt ſunt nō calefieri nō frigefieri. Ite pbat cōcluſio q: ſemꝑ generationes ſunt ex cōtrariis. ſed generatōes etiā ſꝫ aut ex p̄uatione aut ex habitu. ḡ ꝯtrarietas eſt quedam p̄uatio. Et eſt aduertendū circa p̄dicta q̄ duplex eſt priuatio. q̄dam eſt q̄ hʒ immediate ordinē ad ſubiectuʒ vt tenebra. ⁊ a tali fit motus in habitum ſicut ⁊ econuerſo Alia eſt que nō hʒ ordinē immediate ad ſubiectū. ſed ꝑ mediū habit⁹ vl forme quā priuat ꝓ eo q̄ eſt corruptio talis forme. ⁊ a tali p̄uatione nō fit motus in habitum. vt pʒ de cecitate ⁊ morte. Concluſio aūt tercia de priuatōe primo mō dcā ⁊ non ſcd̄o mō intelligit. ⁊ ꝓpter hoc ceſſat dr̄a poſita in p̄dicamētis inter ꝯtraria et p̄uatiue oppoſita in hoc. ſ. q̄ a p̄uatōe nō fit mot⁹ in habitum. ⁊ tñ fit motus ab vtroq̄ ꝯtrarioꝝ ad alteꝝ indifferenter.

Ad rōnes an̄ oppoſitū. ad primā dr̄ q̄ oppō ꝯtradictōis eſt prima oppō ſimplr̄. ſed p̄ma oppoſitio in genere eſt oppō p̄uationis et habit⁹. vt pʒ ex dictis Ad ſcd̄am dr̄ q̄ oppō priuatiua pfectior eſt q̄ oppoſitio cōtraria. vn̄ q̄ ꝯtrarietas ſit inter entia poſitiua magis oſ̄dit ꝯuenientiā cōtrarioꝝ q̄ oppōnem. Ad terciā dr̄ q̄ non ois p̄uatio eſt radix cōtrarietatis. ſꝫ priuatio pfecta. ſ. accipit ſm maximā diſtantiā a forma vl̄ habitu quā priuat

Quoniam autem vnū vni contrarium eſt dubitabit aliquis quomodo opponunt vnum ⁊ multa et equale magno ⁊ paruo. vtrū eñ ſemper in oppoſitione dicimus. ⁊ vtruʒ album aut nigrum vt vtrum album aut nō albū vtrum vero album aut homo non dicimus niſi ex ſuppoſitione. Et querentes vtrum venit Cleon aut Socrates. ſed non neceſſe in vno aliquo genere hoc. ſed hoc inde venit. Nā oppoſita ſola non contingit ſimul exiſtere. quo et hic vtitur in eo q̄ vter venit. Si enim ſimul cōtingeret. ridiculoſa erit interrogatio. ſi vero ⁊ ita ſimiliter incidunt in oppoſitioneʒ in id q̄d vnū aut multa. vt vtrum ambo venerunt aut alter. Si itaq̄ in oppoſitis ſemper eſt ipſius. vtrum interrogatio dicitur. aut vtrum maius aut minus aut equale aliqua oppoſitio adhuc equalis. Non enim alteri ſoli contrarium nec ambobus. quid enim magis vel maiori aut minori. Amplius inequali contrarium eſt equale. quare in pluribus erit aut in vno. Si vero inequale ſignificat idem ſimul ambobus erit qui dem vtiq̄ oppoſitum ambobus. Et dubitatio iuuat dicentes inequale dualitatē eſſe. Sꝫ accidit vnum duobus contrariū quod eſt impoſſibile. amplius equale quidem medium videtur eſſe magni ⁊ parui. contrariatio autem intermedia neq̄ videtur neq̄ ex diffinitiōe poſſibile. Non eñ vtiq̄ eſſet pfecta mediatio alicuius exiſtens. ſed magis habet ſuimet aliq̄d mediū. Reſtat igit aut vt negatōeʒ oppoīi aut vt priuationem. alterius quidē vtiq̄ itaq̄ non contingit. Quid eñ magis magni aut pui am borum negatio priuatiua. quaꝓpter ad ambo vtrum dicitur. ad alterū vero non. vt vtrū maius aut equale. aut vtrum equale aut min⁹ ſed ſemper tria. non priuatio ex neceſſitate. non eñ omne equale aut maius aut minus. ſed in quibus aptum natum eſt eſſe. Eſt itaq̄ equale quod neq̄ magnum neq̄ paruum eſſe. ⁊ opponitur ambobus vt negatio priuatiua: quapropter et mediū eſt. ⁊ q̄ neq̄ malū neq̄ bonū opponitur ambobus ſꝫ innoīatū Multipliciter eñ dicitur vtrumq̄. ⁊ non eſt vnum ſuſceptiuum. ſed magis q̄ neq̄ album neq̄ nigrum. vnū vero non hoc dicitur ſed determinati co-

loris in quib⁹ dicit priuatiue negatio hec. naʒ neceſſe aut palidum aut rubeū eſſe: aut tale aliquid aliud Quare non recte increpant opinantes ſimiliter dici omnia. vt ſi calcei ⁊ man⁹ medium. q̄ neq̄ calceus neq̄ manus. quoniā q̄dem ⁊ q̄ neq̄ bonuʒ neq̄ malum boni ⁊ mali tanq̄ omniū futuro aliquo medio non neceſſe autem accidere hoc. hec quidem oppoſitorum cum negatio eſt quoꝝ eſt mediū aliquod ⁊ diſtantia aliqua nata eſſe. hoꝝ autem non eſt differentia. nam in alio genere quoꝝ cū negationes. quare non vnum quod ſubijcitur.

Queritur Sexto. vtꝝ equale oppōit magno ⁊ p̄uo. Arguit q̄ ſic rōnibus text⁹. q: hac dictione nō vtimur niſi in oppoſitis. vt cū querit vtrū hō ſit albus vel niger: nō aūt q̄rit vtꝝ hō ſit hō vel albū niſi hac ſuppōne q̄ nō ſit idē hō et albū. ſed hac dictōe vtimur in eq̄li magno ⁊ p̄uo. cum queritur vtruʒ homo ſit magnus vel paruus vl̄ equalis. ergo equale opponitur magno et paruo Scd̄o ſic equali eſt ꝯtrariū inequale. ſꝫ inequale cōe eſt magno ⁊ p̄uo. Itē inequale attribuit dualitati et nūero pari ſm pithagorā. ſed ineq̄le opponit equali. ḡ idē opponit duobꝫ In oppoſitū arguit pħs mo. pbatū eſt an̄ q̄ vnū nō ꝯtrariat pluribꝫ. ḡ eq̄le nō cōtrariat magno et p̄uo. Scd̄o ſic eq̄le eſt mediū inter magnū ⁊ paruū. ſed mediū nō cōtrariat extremis eo q̄ nō maxime ab eis diſtat. ḡ equale non cōtrariatur magno et paruo Pro reſponſione

Sciendum q̄ magnū ⁊ p̄uū accipiunt dupl̄r. Uno modo abſolute ꝓut magnū eſt hn̄s q̄ntitatē continuā vel magnitudinē. ⁊ ſic magnū nō opponit equali. ſic eñ magnum eſt equale. Alio mō accipiunt ꝯpatiue ꝓut magnū et p̄uū idem ſunt q̄ maius et minus ſm q̄ aliq̄d alteri ꝯparatum et excedens in quantitate dr̄ magnū. et exceſſum ab altero dr̄ paruū et ſic equale hʒ oppōnem ad magnū et paruum

Concluſio R̄ſiua eq̄le ⁊ inequale opponunt ꝑ ſe relatiue. q: totū eſſe vtriuſq̄ eſt ad ſuū correlatiuū. Un̄ equale nō ꝯtrariat magno ⁊ p̄uo. vt pʒ ꝑ rōnes an̄ oppoſitū. ſed p̄uatiue opponit magno ⁊ p̄uo. pbatur. q: eq̄le eſt q̄d nō eſt aut maius aut min⁹. ⁊ tñ aptū natū eſt eſſe maius ⁊ min⁹. ſed negatio in ſubiecto apto nato eſt p̄uatio. ḡ equale p̄uatiue opponit magno et p̄uo Ex q̄ pʒ q̄ eq̄le nō opponit ꝯtradictorie magno ⁊ p̄uo. q: eq̄le nō eſt pura negatio magni et p̄ui. nō eñ omne q̄d eſt magnū et p̄uū dr̄ eq̄le. ſed ſolū illud q̄d aptū natū eſt eſſe magnū ⁊ p̄uū. Ex dictis pʒ q̄ eq̄le eſt medium ꝑ abnegationē. nō aūt p̄ui et magni. tale aūt mediū opponit duobꝫ extremis. ſicut mediū inter bonū et malum eſt mediū ꝑ abnegationē. Et eſt aduertendū q̄ opinio aliquoꝝ fuit q̄ ſicut eſt mediū inter cōtraria ꝑ abnegationē, ita inter q̄cunq̄ alia p̄t eſſe mediū tale vt inter calceū ⁊ manū eſt mediū ꝑ abnegationeʒ. q̄d nec eſt calceus nec manus. ſed hec opinio eſt falſa. q: mediuʒ nō eſt niſi coꝝ que ſunt vni⁹ diſtantie quaſi vnius generis. contraria āt ſūt vni⁹ generis ⁊ vni⁹ diſtāntie. ⁊ iō taliter p̄t eſſe mediū ꝑ abnegationē int ea. ſic āt nō eſt de calceo et manu. q: nō ſunt vnius diſtātie Rōnes an̄ oppoſitū pbant q̄ equale p̄uatiue opponit magno et paruo

Similiter aūt ⁊ de vno ⁊ de multis dubitabit vtiq̄ aliquis. Nā ſi multa ſimpl̄r vni opponunt. accidūt quedā impoſſibilia naʒ vnum paucū aut pauca. erit: naʒ multa paucis opponunt. Amplius ipſa duo ſunt multa ſed duplex multiplex dicitur auteʒ ſm duo. quare vnum paucuʒ. ad quid eñ ſunt multa ipſa duo niſi ad vnum ⁊ paucū. nihil eñ eſt minus Amplius ſi vt in longitudine productum et breue ſic in multitudine multū et paucum. ⁊ quodcū q̄ fuerit multū et multa m. ltum. ſi nō aliquid differat forte in continuo bene terminabili paucum. multitudo q̄dem erit: quare vnū multitudo quedā eſt ſiquidē ⁊ paucū. hoc autē neceſſe ſi duo ſunt multa Sed forſan multa dicuntur quidem vt ⁊ multū ſed nō differens velut idoꝝ id eſt aqua multū multa aūt nō. ſed quecūq̄ diuiſa in his dicunt. vel dicitur vno quidem modo ſi fuerit multitudo habens excedentiaʒ aut ſimpliciter aut ad aliquid ⁊ paucū ſimiliter multitudo defectū habens. hoc aūt vt numer⁹ vt opponitur vni ſoli. ita eñ dicimus vnum aut vna aut album aut alba et meſura ad metrum et meſurabile. ſic et multiplicia dicuntur multa eñ vnuſquiſq̄ numerus quia vnū. et q: menſurabile vno vnuſquiſq̄. ⁊ vt quod opponitur vni non pauco. ſi igitur ſunt multa. et ipſa duo vt aut multitudo hn̄s excedentiā aut ad aliq̄d aut ſimpliciter non ſunt ſed primū pauca ſimpliciter ipſa duo. multitudo eñ eſt defectū habens prima Quaproꝑ non recte deſtitit Anaxagoras. cū dixiſſet quia ſimul oēs res erāt infinite et multitudine et paruitate. oportebat

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

autem dicere pro ꝛ paruitate ꝛ paucitate. non enĩ infinite. quoniã paucũ non propter vnũ. vt quidam dicunt ſed ꝑpter duo. Opponitur itaqꝫ vnũ multis vt metrum menſurabili. hoc autē vt que ad aliquid. quecũqꝫ nõ ſm ſe que ad aliquid. diuiſum eſt autem a nobis in alijs. quia dupliciter dicunt que ad aliquid. alia namqꝫ vt contraria. alia vt ſciētia ad ſcibile. quia dicitur ad aliquid ad ipſum. Unũ autem eſſe minus aliquo puta duobus nihil prohibet. non enim ſi minus ꝛ paucũ. Multitudo autem quaſi genus eſt numeri. eſt enĩ numerus multitudo vno menſurabili. ꝛ opponunt aliqualiter vnũ et numerus non vt contrariũ ſed ſicut dictũ eſt. Eorum que ad aliquid quedam inquantum enĩ metrum. hoc autem menſurabile ſic opponunt. quapropter non omne quodcũqꝫ fuerit vnũ numerus eſt. puta ſi quid indiuiſum eſt Similiter autē dicta ſcientia ad ſcibile non ſimiliter aſſignat. Uidebitur enĩ vtiqꝫ ſcientia metrum eſſe. ſcibile vero quod menſurat. Accidit autem ſcientiã quidem omnem ſcibile eſſe. ſcibile vero nõ eſſe ſcientiam. quare modo quodam ſcientia menſuratur ſcibili Multitudo autē nec pauco eſt contraria. ſed huic quidem multum ſicut excedens multitudo exceſſe multitudini. neqꝫ ipſi vero omnino. ſed hoc quidem vt dictum eſt quia diuiſibile illud vero indiuiſibile. hoc autem non ad aliquid vt ſcientia ſcibili ſi fuerit numerus. vnum vero metrum

Queritur Septimo vtrũ vnũ ꝛ multa opponant. Arguit q non. quia multa opponuntur paucis. ſed enĩ vnũ vni eſt contrariũ. ergo vnũ ꝛ multa non opponunt. In oppoſitũ eſt phs. Pro riſione

Sciendum Primo q duplex ē vnũ et ſimiliter duplex ē pluralitas oppoſita vni. quoddam enĩ eſt vnũ quod conuertit cum ente. et tale vnũ nihil aliud eſt quam ens indiuiſum. Aliud eſt vnũ quod eſt principiũ numeri. ꝛ eſt determinatum per genus quãtitatis et tale vnũ addit ſupra vnũ. quod conuertit cũ ente rõnem menſure. Similr etiam eſt duplex multitudo. quedam eſt que eſt oppoſita vni quod cum ente conuertit. vnde hmõi multitudo dicit pluralitas entiũ. vñ ex hoc ſolo q aliqua diuiſa ſunt dicunt multa. alia eſt multitudo de genere quãtitatis et addit ſupra multitudinē trãſcēdentē hoc quod eſt mēſurari. quia talis multitudo eſt numerus. numerus autē diffinit in hoc decimo q eſt multitudo menſurabilis vno. Et ex hoc pꝫ q ſicut vnũ (quod cõuertit cũ ente) eſt cõmunius ꝛ quaſi genus ad vnũ quod eſt principiũ numeri. ita multitudo trãſcendens eſt quaſi genus numeri. quia numerus ſupra hmõi multitudinem addit hoc quod eſt menſurari vno

Sciendũ ſcdo. q multitudo dr dupliciter. Uno modo abſolute. ꝛ ſic multitudo eſt pluralitas ſiue quantitas diſcreta. vñ hoc mõ multitudo eſt quaſi genus ad paucitatē. Alio mõ dr reſpectiue. ꝛ ſic multitudo eſt quantitas excedēs vel ſimplr vel in reſpectu alicuius ſimpliciter quã exceditur quãtitas que cõiter ſolet inueniri in rebus ſui generis vt quã pluit in magno exceſſu pter ſolitum curſum nature dr multa pluuia. vel reſpectu alic⁹ alteri⁹ ſicut decē homines dicuntur multi reſpectu duorũ ꝛ ſic ſicut hoc mõ multitudo eſt quantitas excedēs. ita paucitas eſt quantitas exceſſa. His premiſſis ſit

Concluſio Unum (quod conuertit cũ ente opponit multis contrarie. vt ſupra dictũ eſt dicit priuationē multitudinis. ꝛ non dr priuationē purã et non fundatã in natura. Illud autem quod ſic ſe habꝫ opponit alteri contrarie. igitur ꝛc. vnũ vero quod eſt principiũ numeri opponit multitudini abſolute dicte relatiua oppoſitione. ſicut menſura ꝛ menſurabile. patꝫ quia de rõne numeri eſt q ſit mēſurabilis vno. ꝛ de rõne vni⁹ eſt q ſit menſura numeri. ꝛ ita numerus ſe habet vt menſurabile. vnũ vero vt menſura. Relinquit ergo q vnũ et multa de genere quãtitatis opponunt relatiue. Nec tñ ſequit q vnũ ꝛ multa ſint de genere ad aliquid. quia relatiua tercij modi que ſcꝫ referunt ſm menſuram et menſurabile nõ ſunt relatiua ſm eſſe ſed ſm dici. vnde notãter dictũ eſt vnũ quod eſt principiũ numeri. quia vnũ quod cũ ente conuertit non opponit multitudini relatiue ſicut menſura et menſurabile. eo q tale vnũ abſtrahit a menſurabili. Si enĩ querat vtrũ vnũ (quod eſt principiũ numeri) opponat multitudini priuatiue vel contrarie Ad hoc videtur dicendũ q vnũ et multa accipiunt dupliciter. Uno mõ ſm rõem menſure ꝛ menſurabilis. ꝛ ſic opponuntur relatiue (vt dictũ eſt) Alio mõ ſm q vnũ priuat diuiſionem que eſt ſm quantitatē. ex qua diuiſione reſultat multitudo que eſt numerus. ꝛ ſic videtur q vnũ contrarie opponitur multitudini

Concluſio ſcda accipiendo multũ relatiue multũ et paucũ opponunt oppoſitiõe relatiua que eſt ſm cõtrarios reſpectus. pbat quia multitudo dr quãtitas excedens paucũ vero hñs quãtitatē exceſſam. ꝛ ita hñt ſe ſicut excedēs et exceſſum. Notãter dictũ eſt cõſiderãdo multũ relatiue. quia multũ dictũ abſolute eſt ſupius ad paucũ. vñ paucitas ē multitudo dcã abſolute ſic duo ſunt pauca et tñ ſunt multa capiẽdo multũ abſolute Relatio ſoluta ē ex dictis.

Uoniã autem contrariorũ contingit medium eſſe aliquid et quorundã eſſe neceſſe ex contrarijs eſſe. Omnia namqꝫ media in eodem ſunt genere ꝛ quorum ſunt media. media enĩ hec

dicemus in quecunqꝫ permutari prius eſt neceſſe q permutat ab ipate in vocem ſi tranſit per mediã rõnem veniet prius ad medios ſonos. et in colorem ſi veniet ex albo in nigrum prius veniet ad puniceũ ꝛ ad plumbeũ quam ad nigrũ. Similiter autē et in alijs. Permutari vero ex altero genere in aliud genus nõ eſt niſi ſm accidens. vt ex colore in figurã. neceſſe eſt ergo media et quorũ ſunt media in eodem genere eſſe At vero omnia media ſunt oppoſitorum quorundam. et in his enĩ ſolis ſm ſe eſt permutari. quapropter impoſſibile eſt eſſe media nõ oppoſitorũ. eſſet enĩ permutatio et non ex oppoſitis. Oppoſitorũ enĩ cõtradictionis quidem mediũ non eſt. Hec quidē eſt cõtradictiõis oppoſitio. cuicũqꝫ adeſt altera pars abeſt nõ habentis medium nullũ. ceterorum vero alia ad aliquid. alia vt priuatiua. alia cõtraria Eorum vero (que ad aliquid) quecũqꝫ nõ cõtraria non habent media. cauſa vero quia non in eodem genere ſunt. quid enĩ ſcientie et ſcibilis mediũ. ſed magni et parui Si vero ſunt in eodem genere media vt oſtenſum eſt. ꝛ media cõtrariorum neceſſe ipſa cõponi ex his. nam erit aut aliquod genus ipſorũ aut nullum. et ſi quidem genus eſſet ita vt ſit prius aliquid cõtrarijs dicere priores cõtrarie erũt facientes cõtrarias ſpecies vt cõtrarijs. ex genere enĩ et differentijs ſpecies. vt ſi albũ et nigrũ cõtraria. Eſt autē hic quidem diſgregatiuus color. ille vero cõgregatiuus color hec differentie cõgregatiuũ ꝛ diſgregatiuum priores. quare hec cõtraria inuicem priora. At vero cõtrarie differentia magis ſunt cõtraria et reliqua et media ex genere erũt ꝛ differentijs vt quecũqꝫ colores albi et nigri ſunt medij oportet hos ex genere dici. Eſt autē igitur color ex differentijs quibuſdã. hec vero nõ erant prima cõtraria. Si autē erit vnuſquiſqꝫ vt albo et nigro altera igitur media. ergo priorũ cõtrariorũ hec erũt prime autem differentie cõgregatiuũ ꝛ diſgregatiuũ. quare hec prima. Querendũ autem quecũqꝫ cõtraria ſi in genere ex quo media ipſorũ. Neceſſe enĩ que ſunt in eodem genere ꝛ ex incompoſitis genere cõponi. aut incõpoſita eē. cõtraria nãqꝫ incõpoſita ſunt ex inuicem quare principia quam aut ſunt intermedia aut omnia aut nullũ. ex cõtrarijs vero fit aliquid. quare erit trãſmutatio in hoc prius quam in ipſa Utriuſqꝫ enĩ et minus erit et magis. mediũ igitur erit et hoc cõtrariorũ. et alia igitur omnia compoſita que media. nam huius quidem magis iſtius vero min⁹ cõpoſitum eſt equaliter ex illis quorũ dicitur eē. huius quidem maius. illius vero minus. Quoniã autē nõ ſunt alia priora eiuſdem generis cõtrarijs. omnia vtiqꝫ ex cõtrarijs media erũt. quare et inferiora omnia ꝛ cõtraria et media ex primis cõtrarijs erũt. Quod quidem igitur media ꝛ in eodem genere omnia et intermedia cõtrariorũ. ꝛ cõponũtur ex cõtrarijs oia palã

Queritur Octauo vtrũ media cõtrariorũ cõponantur ex extremis. Arguitur primo q nõ. quia media ſunt forme quedam. ſed forma eſt ſimplex ſm auctorem ſex principiorum. ergo media ſunt ſimplicia. et per cõſequens non ſunt cõpoſita ex contrarijs. Secũdo ſic ſm porphiriũ in predicabilibꝫ due ſpẽs non cõcurrũt ad cõſtitutionem vnius tercie ſpẽi et cõtraria ſunt ſpẽs cõtrarie. et ſimiliter mediũ eſt ſpẽs quedam. ergo mediũ non cõponitur ex extremis Tercio ſic. ea que ſunt ſibi inuicem incompoſſibilia non cõcurrũt ad cõſtitutionẽ alicuius. ſed ſic eſt de cõtrarijs. ergo ꝛc. Quarto ſic. medium in diſtantia locali non videtur cõponi ex extremis. ergo ꝛc. In oppoſitum eſt phus. Unde ad queſtionem conformiter reſpondebitur ad textum per cõcluſiones. Sit ergo prima

Concluſio Media ſunt in eodem genere cum extremis Probatur quia medium eſt illud in quod illud (quod cõtinue mutatur) prius peruenit ad extremũ et ita fit tranſitus et mutatio de medio in extremum et econtra. ſed non fit mutatio niſi inter ea que ſunt eiuſdē generis. non enĩ fit tranſitus de colore in figuram niſi per accidens. ſed per ſe fit mutatio de albo in nigrũ: ergo neceſſe eſt medium eſſe in eodem genere cũ extremis Unde media ſolum ſunt oppoſitorum. Probatur quia media ſunt eorum inter que eſt tranſmutatio. ſed tranſmutatio ſolum eſt inter oppoſita per ſe. ergo media ſunt ſol

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

lum inter oppoſita. Maior patet ex diffinitione mediũ Minor vero declarata eſt in primo phiſicorum. Sʒ tamen non omniũ oppoſitorum ſunt media. ſed ſolum contrariorum: Patet primo ꝙ ꝯtrariorum nõ eſt medium quia oppoſitio eſt ꝯtradictio cuius ſm ſe nõ eſt dare medium. vnde ſemper altera pars ꝯtradictiõis cuilibet ineſt ſiue ſit ens ſiue non ens Secundo patet. qꝛ priuatiue oppoſitorum non eſt medium eiuſdem generis. licet tamen ſit medium ſubiecti. vt declaratum eſt prius. Sed de his (que ſunt ad aliquid) eſt aduertendũ. ꝙ ea (que ſunt ad aliquid) ſunt duplicia: Quedam enĩ ſunt quorum vnum per ſe refertur ad aliud. alterum vero non refertur ad ipſum per ſe. ſed ſolum ſm rationem. quia aliud referebatur ad ipſum. ſicut ſunt relatiua tercij ordinis. vt ſunt ſciencia ⁊ ſcibile. ⁊ et iſtorum non eſt mediuʒ Cuius ratio eſt. quia non ſunt eiuſdem generis. cũ vnũ referatur ad aliud et non econtra. Alia ſunt que mutuo referũtur ad ſe inuicem per ſe. et iterum quedam iſtoruʒ referuntur ad inuicem ſm ꝯtrarios reſpectus. et iſtoruʒ bene eſt medium. vt magnum et paruum quorum medium eſt quale Relinquitur ergo ꝙ media non ſunt niſi cõtrariorum ⁊c.

Concluſio ſecũda. ſpecies ꝯtrarie habent priora contraria ex quib9 ꝯponũtur. ſcʒ ꝯtrarias differentias Probatur quia ꝯtrarie ſpecies ſunt ſub eodem genere. ſʒ genus aliquod non cõtrahitur ad diuerſas ſpecies niſi ꝑ contrarias differentias. vnde et ſpecies ex genere ⁊ differentia componũtur. ergo ꝯtrarie ſpecies habent cõtrarias differentias. Contrarietas autem differentiaruʒ prior eſt ꝯtrarietate ſpecierum. quia ꝯtrarie differentie conſtituũt contrarias ſpecies. vnde ſpecies medie etiã habent differentias medias ex quib9 componũtur. Qḋ patet quia omnis ſpecies ꝯponitur ex differentia ⁊ genere. ſpecies autẽ medie non ꝯponũtur ex differentijs extremis ꝯtrarijs que ꝯſtituũt ſpẽs ꝯtrarias. ergo hñt differentias medias ex quib9 ꝯponũtur. et he differentie non erunt prima ꝯtraria. ſed prima ꝯtraria erũt differentie ꝯſtitutiue ſpẽrum ꝯtrariarum

Concluſio tercia et reſponſalis ad queſitum. Media ꝯtrariorum componũtur ex ꝯtrarijs Probaꝰ quia primo ſit tranſmutatio de vno ꝯtrario in mediũ priuſ ꝙ̃ in alterum ꝯtrarium. Cuius cauſa eſt. quia mediuʒ magis accedit ad naturam vnius extremi ꝙ̃ alterius. ⁊ ergo medium comparatum vni extremorũ videtur eſſe alterum extremũ. ſicut rubeum ꝯparatum ad album eſt nigrum. et ꝯparatum ad nigrum videtur eſſe album. et ita mediũ quodãmodo videtur eſſe vtrũq; extremoruʒ Unde patet ꝙ ipſum mediũ ꝯponitur ex ꝯtrarijs. contraria autem ſunt ſimplicia. quia non ꝯponũtur ex ſe inuicem. et quia ſimplicia ſunt ſequitur ꝙ ſunt principia.

Sed pro ſolutione rationũ ante oppoſitũ eſt aduertendum ꝙ in mixtione elementa veniũt ad ꝯſtitutionẽ mixti. et ꝯpleta mixtione elementa ſubſtantialiter corrũpuntur et generatur mixtum. quod eſt vnius forme tñ. Ita ꝓporcionabiliter ꝯtraria in motu poſſunt miſceri ad cõſtitutionem mediꝫ. ſed generato medio corrumpũtur ipſa ꝯtraria ſm ſubſtantiam. ⁊ generatur medium qḋ eſt vnius ſpeciei ⁊ eſt forma ſimplex. ſi enĩ ꝯtraria manerẽt in medio non videretur quomodo medium eſſʒ ſpecies vna et diſtincta ab ipſis ꝯtrarijs. nec medium eſſʒ vnũ niſi per aggregationem. et non eſſet vnius nature. nec eſſet forma ſimplex. Et per hoc patet ſolutio trium ꝓma-

rum rõnum. vt patet ꝯſideranti Ad quartam reſpondet dominus albertus ꝙ medium poteſt ꝯponi ex extremis dupliciter: Uno modo ſm ſpeciem et formaʒ. et ſic medium inter formas ꝯponitur ex extremis. vt mediꝫ colores ex albo et nigro Alio modo ſm potentiam ⁊ virtutem. et ſic mediũ in diſtãtia locali ꝯponiꝰ ex extremis

Iuerſuʒ autẽ ſpecie alicuius aliquid diuerſum eſt. et oportet hoc ambobus ineſſe. vt ſi animal diuerſum eſt ſpecie. ãbo animalia. neceſſe ergo in eodem genere eſſe diuerſa ſpecie. Tale enĩ genus voco quod ambo vnum et idem dicũtur non ſm accidẽs habens differentiã ſiue vt materia ens ſiue aliter. non ſoluʒ enĩ oportet ꝯmune exiſtere hoc ipſum animal. vt hoc quideʒ equũ. illud vero hominẽ. propter quod hoc ꝯmune diuerſum ab inuicem eſt ſpecie. erit itaq; ſm ſe hoc tale quideʒ animal. illud vero tale. vt hoc quidem equus. illud vero homo neceſſe differentiam hanc diuerſitatem eſſe generis. Dico enĩ generis differentiã diuerſitatem que diuerſum facit hoc ipſum. Contrarietas igitur hec erit palam autẽ ⁊ ex inductione. oĩa enĩ diuidũtur oppoſitis. et ꝙ contraria in eodem genere ſunt diuerſum eſt. nam ꝯtrarietas erat differentia perfecta. differentia vero que ſpẽs omnis alicuius aliquid. quare hoc idem ⁊ gen9 ⁊ amborũ. quare et in eadem coelementatiõe omnia contraria cathegorie quecunq; ſpecie differentia et non genere diuerſaq; ab inuicẽ maxime. perfectaq; enĩ differentia ⁊ ſimul inuicem non ſit. ergo differentia cõtrarietas eſt hec enĩ eſt diuerſis eſſe ſpecie et in eodem genere entia ꝯtrarietatẽ habere entia idiuidua Eadem vero ſpecie quecũq; ꝯtrarietatẽ non habent indiuidua entia. in diuiſione enĩ ⁊ in medijs fiunt ꝯtrarietates priuſ ꝙ̃ ad indiuidua perueniatur. Quare palaʒ quia ad id (qḋ vocatur genus) nec idem neq; diuerſum ſpecie nihil eſt eoruʒ que ꝯueniũt vt generis ſpe-

cierum. naʒ materia negatione oſtenditur. genus aũt materia quod dicitur genus. non vt qḋ eſt heraclitorũ. ſed vt in natura. neq; ad ea que non eodẽ genere. ſed differunt genere ab illis. ſpecie vero ab eis que in eodem genere ꝯtrarietatẽ enĩ neceſſe eſt differentiã eſſe non differre ſpecie. hoc aũt ineſt in eodem genere exiſtentib9 ſolis

Queritur Nono vtrum ꝯtrarietas ſit differentia ſm ſpeciẽ. Arguitur ꝓmo ꝙ non. qꝛ maſculinũ et femininũ ſunt ꝯtraria ⁊ non differũt ſm ſpeciem non enĩ maſculus differt a femina ſpecie Secũdo ſic differentia ſm ſpẽm inuenitur in omni genere ⁊ predicamento. quia in quolibet predicamento inuenitur diuiſio generis in diuerſas ſpecies. et tamen ꝯtrarietas non inuenitur in omni predicamento. ſubſtantie et q̃ntitati nihil eſt ꝯtrarium. ergo ꝯtrarietas non eſt differentia ſm ſpẽm Tercio ſic. oppoſitio differẽtiarũ (per quas differũt ſpecies) eſt oppoſitio priuationis et habitus. quia opponũtur ſm ꝯmunem rõem perfecti ⁊ iperfecti. ergo ſm ſpẽm non eſt ꝯtrarietas In oppoſitum eſt pħs in textu. Pro reſponſione.

Sciendum Qꝫ ad hoc ꝙ aliqua ſint diuerſa ſpecie oportet ꝙ vnũ ſit diuerſum ab altero. et ꝙ eis ſit aliquod ꝯmune qḋ in eis diuerſificatur. Illud aũt ꝯmune eſt genus Ex quo ſequitur ꝙ neceſſe eſt differentia ſpecie eſſe in eodem genere. nam genus eſt qḋ eſt ꝯmune differẽtib9 ſpecie et de eis predicatur ſm ſubſtantiam. et eſt in eis diuerſum ſm ſubſtantiales differentias et non per accidẽs. Aduertendũ tamen eſt ꝙ aliter diuiditur genus per differentias. ⁊ materia per formas. Nam forma additur materie ſicut pars parti. nam materia non eſt ipſum ꝯpoſitum ſed aliquid eius. ſed differentie diuidentes genus diuidendo adduntur ipſi generi. non ſicut vna pars alteri. ſed ſicut totum toti. genus aũt et differentia totũ dicunt. qḋ dicit ſpecies alioquin non predicarentur de ipſa ſpecie. Uerũ eſt tamen ꝙ genus et differentia poſſunt dupliciter ꝯſiderari. Uno modo inq̃ntum ad id a quo nomen imponiꝰ generis et differentie. et ſic genus ⁊ differentia ſe habent ſicut materia et forma. qꝛ nomen generis imponiꝰ a materia. et nomen differentie a forma. Alio mõ q̃ntuʒ ad id qḋ ſignificant. et quia genus et differentia ſignificãt totum. ideo non habent ſe ſicut materia et forma Et ꝓpter hoc notanter in textu diciꝰ ꝙ genus diuiditur per differentiam. non ſm accñs. ſiue genus ſit materia ſiue aliter ſe habeat. Unde licet genus ſit ꝯmune plurib9 ſpẽb9. non tñ genus eſt quaſi aliqḋ totum ex plurib9 ꝯpoſitum ſed eſt alterũ et alterum in diuerſis ſpeciebus. ⁊ hoc ꝓpter diuerſitatem differentiaꝝ ꝯtrahentiũ genus ad diuerſas ſpecies. ſicut homo et equus non ſunt vnuʒ animal. ſed duo aĩalia. vñ aĩal in eis eſt diuerſum ſm ſpẽm.

Concluſio Contrarietas eſt differentia ſm ſpẽm. Probaꝰ ꝯcluſio inductiõe ⁊ rõne. Inductione ſcʒ ꝙ oĩs diuiſio eſt per oppoſita. Cuius rõ eſt qꝛ ea (que non ſunt oppoſita) poſſunt ſimul ineſſe eidem et ergo nõ ſunt neceſſario diuerſa. cum ergo diuiſio vnius ſit in multa et diuerſa. ſeq̃tur ꝙ diuiſio eſt ꝑ oppoſita Et ex hoc arguiꝰ ſic. diuiſio generis eſt per oppoſita et nõ per alia ꝙ̃ per ꝯtraria. Patet primo ꝙ diuiſio generis nõ eſt per ꝯtradictorie oppoſita. qꝛ altera pars ꝯtradictionis (ſcʒ negatio) nõ eſt in genere. cũ ſit non ens. et eadem rõne nõ eſt per priuatiue oppoſita. qꝛ etiam ꝓuatio non eſt de ſe in genere. cum de ſe ſit non ens. Nec eſt per relatiue oppoſita. qꝛ ea (per que ſit diuiſio generis) non ad ſe inuiceʒ relatiue dicũtur. ideo relinquitur ꝙ diuiſio generis in ſpẽs eſt per ꝯtraria. Ex dictis pʒ aliq̃liter ꝙ genus non eſt diuerſum ſpecie a ſuis ſpeciebus nec idem ſpecie Patet qꝛ differentia ſpecie ſunt quoꝝ ſunt differentie diuerſe. eadem ſpecie ſunt quoꝝ eſt vna et eadem differentia. ſed genus nec eandẽ differentiã nec aliam habet a ſuis ſpẽb9. qꝛ genus nullã habet differentiaʒ Qḋ pʒ qꝛ ſicut materia cognoſciꝰ ex negatione et carentia omniũ formaꝝ. ita genus (qḋ ſe habet per modũ materie) nullam hʒ differentiã actu. ſed cognoſciꝰ per differentiarũ carentiã. Uerũ eſt tñ ꝙ habet differentias poteſtate. ſicut materia eſt in potentia ad formas Ex predictis etiã patet ꝙ ea (que ſunt diuerſoꝝ generũ) nõ dicũtur differentia ſpecie. ſed genere magis. differentia autem ſpecie ſunt eiuſdem generis. ergo ⁊c. Et eſt aduertendũ pro ſolutione rõnum ꝙ duplicia ſunt ꝯtraria Quedã ſunt que inſequũtur formaʒ ſubſtantialem: et qꝛ ſpecies eſt forma. ideo talia ꝯtraria faciũt diuerſitatem ſm ſpẽm. vt rõnale ⁊ irrõale. Alia ſunt ꝯtraria que inſequũtur materiã et que ſunt ꝓprietates indiuidui. vt maſculinũ et femininũ. albũ et nigrum. et quia diuerſitas ſm materiam non facit diuerſitatẽ ſm ſpẽm ſed facit diuerſitatẽ indiuiduoꝝ in vna ſpecie. ideo talia ꝯtraria nõ faciũt diuerſitatẽ ſm ſpẽm Et hoc eſt qḋ dicitur in textu. quecũq; q̃dem in rõne ſunt ꝯtrarietates ſpecie faciũt differentiã. que vero in ꝯceptu ſm materiaʒ non faciũt. Et per rõnem intelligiꝰ forma. et per ꝯceptũ ſm materiã indiuiduũ. qḋ ſupra ſpẽm addit materiã ſignatam. Et per hoc etiã pʒ ſolutio ꝓme rõnis Ad ſecũdam diciꝰ. ꝙ licet nõ ſit ꝯtrarietas ſpẽrum in omni ꝑdicamento. tñ in omi ꝑdicamento eſt ꝯtrarietas differentiarũ Ad terciã dr. ꝙ licet differentie ꝯparanꝰ ſm cõmunẽ rõnem ꝑfecti et imꝑfecti. qꝛ tñ nulla differentia ſumitur a ꝓuatiõe. ſed vnaqueq; a forma ⁊ a materia poſitiua ſumiꝰ. ideo ꝓpter hoc dicũtur opponi ꝯtrarie.

Ubitabit aũt vtiq; aliquis quare femina a viro nõ ſpecie differt ꝯtrario maſculino et exiſtente. differentia aũt ꝯtrarietatẽ neq; aĩal maſculinũ ⁊ femininũ diuerſum eſſe ſpẽ. q̃uis ſm ſe aĩalis hec ſit differentia. ⁊ nõ vt albedo aut nigredo. et inq̃ntum aĩal maſculinũ et femininũ eſt. Eſt aũt dubitatio hec fere eadem. et quare hec q̃dem ꝯtrarietas facit ſpecie diuerſa. hec enĩ vt ambulatiuũ et volatiuũ. ſʒ albedo et nigredo nõ aũt qꝛ hec q̃dem

ſunt proprie paſſiones generis. illa ꝓ minus q̄m hec eſt q̄dem rō. hec aūt materia. Quecūq; q̄dem in rōne ſunt cōtrarietates ſpecie faciūt differentiā. que vero in ↄcepto cū materia nō faciūt. quapropter hoīs albedo non facit nec nigredo. nec albi hoīs eſt differētia ſm ſpēm ad nigrū hominem. nec ſi nomen imponatur. vt materia eñ homo. Non facit aūt differentiā materia. nō eñ hominis ſpēs ſunt hoīes propter hoc. q̄uis diuerſe carnes et oſſa ex q̄bꝫ hic et hic. ſed ſimul totū diuerſum q̄dem. ſpecie vero nō diuerſum. q: in rōne non eſt ↄtrarietas. hoc aūt vltimū ⁊ indiuiduū. Callias vero eſt rō cum materia. et albꝫ itaq; hō. quia Callias albꝫ. ſm vero accidens homo albus nec ereus itaq; circulus nec ligneꝰ. nec triangulus ereus nec circulus ligneꝰ. non propter materiam ſpecie differūt. ſed q: in ratōe eſt cōtrarietas. Utrū aūt materia non facit diuerſa ſpecie ens equaliter aut eſt vt facit. ꝓpter q̄d eñ equus hic ab hoc homīe diuerſus eſt ſpecie: hec q̄dem rationes ipſorū cū materia. aut quia eſt in rōe cōtrarietatis: eñ albi hominis et nigri equi diuerſitas eſt ſpecie. ſed nō inq̄ntum hic albꝫ. et ille niger. quoniā ſi ambo albi eſſent. tamen eēnt ſpecie diuerſa. Maſculꝰ vero et femina animalis ꝓprie ſunt paſſiones ſed non ſm ſubſtantiā verū in materia et corpore. ꝓpter qd idē ſperma femina aut maſculus fit patiens paſſionem aliquam. Quecūq; igitur ſunt eſſe diuerſum ſpecie. et quare alia differūt ſpecie. alia non dictū eſt. Quoniam ꝓ ↄtraria diuerſa ſpecie corruptibile aut incorruptibile ↄtraria priuatio eñ in potentia determinata neceſſe diuerſum eſſe genere corruptibile et incorruptibile. nūc ergo diximus de his vniuerſalibꝫ nominibꝫ. Ut autē videbitur nō neceſſe eſſe quodcūq; incorruptibile et corruptibile diuerſa ſpecie eſſe. quemadmodum neq; albū et nigrum. idem eñ ↄtingit eē et ſimul ſi fuerit vniuerſalium. quēadmodum homo erit vtiq; et albꝫ ⁊ niger. ⁊ ſingularium erit eñ non ſimul albꝫ idem et niger. equidem album ↄtrariū nigro. ſed ↄtrariorū hec q̄dem ſm accidens inſunt quibuſdam. vt que nunc dicta ſunt et alia multa. hoc autē impoſſibile quorū eſt ⁊ corruptibile ⁊ incorruptibile. nihil eñ eſt corruptibile ſm accidēs. nam accidens ↄtingit nō exiſtere. et corruptibile ex neceſſitate exiſtētiū eſt quibꝫ ineſt. aut erit idem et vnū corruptibile et incorruptibile. ſi contingit non exiſtere corruptibile. aut ſubſtantiam igitur aut in ſubſtantia neceſſe eſt ineſſe corruptibile vnicuiq; corruptibiliū. Eadem vero ratio eſt de corruptibili. ex neceſſitate eñ exiſtentium ambo ſunt. inq̄ntum igitur ſm ꝑmū hoc q̄dem corruptibile. hoc aūt incorruptibile habet oppoſitiōem. vnde neceſſe genere eē diuerſa. Palam igitur ꝙ non ↄtingit eſſe ſpecies. tales quales dicunt quidam. erit eñ hō hic quidem corruptibilis. hic aūt incorruptibilis. equidem ſpecie eadem dicūtur eſſe ſpecies. et non equiuoce. diuerſa vero genere plꝰ diſtant q̄ꝫ que ſpecie:

Queritur Decimo. vtrum corruptibile ⁊ icorruptibile differāt genere. Arguitur primo ꝙ non. quia ſubſtantie ſeparate ⁊ celum ſunt incorruptibiles. et ſubſtantie inferiores ſunt corruptibiles. et tamen ſunt eiuſdem generis. ſcȝ ſubſtantie. Secūdo ſic. corruptibile et incorruptibile ſunt contraria. ſed contraria ſunt in eodem genere. vt patet ex eorum diffinitiōe. ergo ⁊c̄. Tercio ſic. omne bicubitum eſt in genere q̄titatis. et tamen quoddam bicubitum eſt corruptibile ⁊ q̄ddā incorruptibile. vt bicubitū qd accipit in celo eſt incorruptibile. et qd in q̄titate elemētorū eſt corruptibile. ergo ⁊c̄. In oppoſitum eſt phūs. Pro reſponſione

Sciendū Primo ꝙ corruptibile ⁊ incorruptibile ſunt contraria. Patet quia potentia et impotentia opponūtur priuatiue. priuatio autem eſt principium ↄtrarietatis. ergo potentia et impotētia ſunt cōtraria. ſed corruptibile ⁊ incorruptibile dicuntur ſm potentiam et impotentiam. ergo ſunt ↄtraria Unde potētia dicitur dupliciter. Uno modo potentia dicitur vniuerſaliter qua aliquid poteſt agere vel pati qualitercunq;. et ſic corruptibile ſe habet vt potentia. et incorruptibile ſicut impotentia. Alio modo dicitur potentia qua aliquid non poteſt pati aliud deterꝰ. et ſic habent ſe ecōtra. Unde ↄtraria ſunt duplicia. quedam ſunt que ſe tenent ex parte forme vel actus. et talia ↄtraria differunt ſpecie ſicut rationale et irrōnale. Alia ſunt que ſe tenent ex parte materie vel potentie. et talia differūt genere. vt patebit de corruptibili et incorruptibili Cuius ratio eſt quia ſicut ſe habet actus ad ſpeciē. ita ſe habet materia et potentia ad genus. ſpecies eñ ſumitur a forma. ⁊ genus a materia

Sciendum ſecūdo. ꝙ duplex eſt genus. quoddā eſt logicum. et aliud eſt naturale. Genus logicum eſt ↄmune predicabile de ſpeciebꝫ ſm rationem vnā vel ↄceptū vnum. Ex quo patet ꝙ ea (que ↄueniūt in vna cōmuni ratione ſeu ↄceptu ↄmuni) ſunt in eodem genere logico. vt ſi ↄueniant in ratione ſubſtāntie ſunt in genere ſubſtātie. Sed genus naturale ſiue phiſicum ſumitur a materia ſiue potentia. ſicut eñ ſpecies ſumitur a forma et actu. ita genus a materia et potentia. Unde ea (que ↄueniūt in eadem materia) ſunt vnius generis phiſica. vero (que non ↄueniūt in eadem materia) non ſunt eadem genere. quia hec ↄuertūtur habere eandem materiam ⁊ eſſe tranſmutabile ad inuicem. ideo bene ſequitur ꝙ omnia tranſmutabilia ad inuicem ſunt vnius generis phiſici. et propter hoc diuerſa genere diffiniuntur in quinto huius. vbi dī ſcȝ ꝙ ſunt illa quorū diuerſū eſt primū ſubiectū. et reſoluūtur in alterum ⁊ alterum et non ambo in idem. Iſtis ſic dictis ſequitur

Concluſio Corruptibile ⁊ incorruptibile differūt genere phiſico. vt celū et iſta inferiora Probatur iſta ↄcluſio ſic. quia genus phiſicum ſumitur a materia. et ita illa (que non ↄueniunt in materia) non ↄueniūt in genere phiſico. ſed corruptibile ⁊ incorruptibile non ↄueniunt in eadem materia: quia alſ eſſent ad inuicem tranſmutabilia. ergo corruptibile et incorruptibile differunt genere phiſico Ubi eſt aduertendum ꝙ remotis omnibꝫ formis tam ſubſtantialibꝫ q̄ꝫ accidentalibus ipſorum elementorum et relicta ſola materia. eadē eſſet materia elementorum ⁊ omniū generabilium. et propter hoc ↄueniunt in genere phiſico. Sed remotis formis generabiliū. ⁊ per impoſſibile remota forma celi adhuc materia celi non eſſet eadem cum materia generabilium. quia ſi eſſet eadem tunc materia celi eſſet in potentia ad formas elementorum. et ita celum non erit ꝑ materiam incorruptibile. Secūdo probatur ↄcluſio. q: corruptibile et incorruptibile diuidūt ens ens per ſe. Qd patet. quia corruptibile eſt quod poteſt eſſe ⁊ non eſſe. incorruptibile vero quod habet potentiam ad ſemper eſſe Cum ergo corruptibile ⁊ incorruptibile diuidant ipſum ens ⁊ non determinatū genꝰ entis. nō eſt mirū ꝙ corruptibile ⁊ incorruptibile non ↄueniant genere. Notanter tamen dictum eſt in ↄcluſione (genere phiſico) quia conueniūt in ↄmune ratione generis logici. ſcȝ ſubſtātie vel q̄titatis ⁊ huiuſmodi. vt celum et iſta inferiora ſunt in genere ſubſtantie. Ex illa ↄcluſione patet falſitas illarum duarum opinionū. Quarum prima eſt. ꝙ ſicut album et nigrum non differunt genere. immo poſſunt ambo ineſſe eidem ſucceſſiue. ita corruptibile ⁊ incorruptibile non videntur differre genere. imo idem quādoq; eſt corruptibile et quādoq; incorruptibile. Sicut eñ albū et nigrum ſunt ↄtraria. ita et corruptibile ⁊ incorruptibile. Sed ad hoc eſt dicendū ꝙ duplicia ſunt contraria Quedam eñ ſunt que inſunt per accidens ſuis ſubiectis. vt album ⁊ nigrum ⁊ ſimilia. ⁊ vtrunq; eorū poteſt ineſſe ſubiecto. vnde nō neceſſario differūt genere. Alia ſunt ↄtraria que non inſunt per accidens ſed per ſe vel ſm naturam. ſicut corruptibile ⁊ incorruptibile. alterū eñ horum ineſt de neceſſitate. vnde corruptibile ⁊ incorruptibile inſunt per materiam que eſt de ſubſtantia rei Unde patet ꝙ idem non poteſt eſſe quādoq; corruptibile ⁊ quandoq; incorruptibile. Secūdo patet falſitas opinionis platonicorum ponentium ydeas ſeparatas a ſingularibꝫ et eas eſſe eiuſdem ſpeciei cum ſingularibꝫ. ⁊ ſm platonicos ille ydee ſunt incorruptibiles. et ſingularia ſunt corruptibilia. corruptibile aūt ⁊ incorruptibile non ſolum ſpecie imo etiam genere differunt. Unde patꝫ ꝙ impoſſibile eſt ponere ydeas ſeparatas a ſingularibꝫ et eas eſſe eiuſdem ſpēi cū ſingularibꝫ

Ad rōnes Ante oppoſitū. Prima ſoluta eſt ex dictis Ad ſecūdā dicitur. ꝙ corruptibile ⁊ icorruptibile opponūtur ↄtrarie ſm ↄmunem ratōem ↄtrarietatis. que eſt priuatio et habitus. ⁊ non opponuntur ↄtrarietate ꝓprie dicta. Eſt tamen ſciendū ꝙ priuatio dicitur dupliciter. Uno modo cōmuniter pro carentia vnius forme vel habitus. et illo modo corruptibile ⁊ incorruptibile opponūtur priuatiue. Alio modo priuatio dicitur ꝓprie carentia forme in ſubiecto apto nato. ⁊ ita corruptibile ⁊ incorruptibile non opponūtur priuatiue. q: non ↄueniūt in materia vel ſubiecto exiſtente in potentia ad vtrūq; Ad terciam dicitur ꝙ ↄſiderando bicubitum ſm rōnem bicubiti omne bicubitū eſt in eodem genere logico. ſȝ ↄſiderato ex parte ſubiecti in quo eſt. q: ſcȝ eſt in ſubiecto corruptibili vel incorruptibili. ⁊ ſic omne bicubitum eſt in eodem genere. et hoc loquendo de genere phiſico. Et hec de queſtione. et per conſequens de toto decimo libro metaphiſice Ariſtotelis

Explicit Liber Decimus
Incipit Liber Undecimus

Quod quidem igitur ſapiētia circa pͥncipia ſcientia eſt. Palam ex pͥmis in quibuſdā dubitatū eſt ad dicta ab alijs de pͥncipijs. Dubitabit āt vtiqꝫ aliquis. vtꝝ vnā exiſtimare eſſe oportꝫ ſapiētiam ſciam aut multas. ſi q̄dem enī vnaꝫ. vna aūt eſt ꝯtrarioꝝ ſemꝑ. principia aūt non ꝯtraria. ſi aūt nō vna. quales oportet ponere has Adhuc ſpeculari demōſtratiua pͥncipia vniꝰ aut pluriū. ſi q̄dem enī vnius q̄deꝫ magis huius q̄ꝫ cuiuſqꝫ. ſi autem pluriū quales oportet has ponere. Adhuc vtrū omniū ſubſtantiarū aut non. ſi q̄dem enī omniū qualium difficile aſſignare. ſi aūt omniuꝫ vna non manifeſtum Adhuc vtrū ſubſtātias ſolum aut circa accidentia demonſtratio eſt. circa ſubſtantias nō eſt. Si enī circa accidentia demonſtratio eſt circa ſubſtātias non eſt. ſi aūt altera q̄ vtraqꝫ et vtraqꝫ ſapientia. demonſtratiua q̄dem enī ſapientia que circa accidentia. hec aūt circa pͥma que ſubſtantiaruꝫ. Sed neqꝫ circa dictas in phiſicis cauſas queſitam ſcientiā ponendū neqꝫ enī circa qđ cuiꝰ gratia. tale enī bonum hoc aūt in operabilibꝫ exiſtit ꝛ exiſtētibus in motu: et hoc primū mouet. tale enī primū fuit aut mouens non eſt immobilis. Totaliter autem dubitationem habet vtrum q̄dem circa ſenſibiles ſubſtantias eſt queſita nunc ſciētia aut non. et circa alias. aut circa ſpecies. aut ſi ſicut circa mathematica. ſpēs q̄dem eſt ꝙ nō ſunt palam. attamen dubitatiōem habet: et ſi eſſe quis ipſas ponat. propter q̄d quideꝫ non quēadmodum in mathematicis ſic habꝫ ꝛ in alijs quoꝝ ſunt ſpecies. Dico aūt quia mathematica q̄dem intermedia ſpecierū ponūt ꝛ ſenſibilium velut tercia quedam preter ſpecies ꝛ que hic. Tercius aūt homo non eſt neqꝫ equꝰ preter authon et ſingulares. ſi aūt iterum non eſt vt dicūt circa q̄lia ponenduꝫ negotiari mathematicū. non enī vtiqꝫ circa ea que hic. horum enī nulluꝫ eſt quale mathematice querūt ſcientiarum. neqꝫ enī circa mathematica queſita eſt nūc ſcientia. ſeꝑabile enī ipoꝝ nullum ſed neqꝫ ſenſibiliū ſubſtantiarū corruptibiles enī. Totaliter aūt dubitabit vtiqꝫ aliquis cuius eſt ſcientie dubitare de mathematicarum materia. neqꝫ enī phiſice. propter circa habentia in ipſis principiū motus ꝛ q̄etis naturalis omne eſſe negotiū. neqꝫ etiā intendētis de demonſtratōe ꝛ ſcientia circa hoc ipm. genꝰ enī inq̄ſitionem facit. Relinquitur igiť ꝓpoſitam philoſophiā de ipſis ꝯſideratōem facere. Dubitabit autem vtiqꝫ aliq̄s ſi oportet querere queſitā ſciam circa principia vocata ab aliq̄bus elementa. hoc aūt omnes in exiſtentia ꝯpoſitis ponitur. magis autē vtiqꝫ videbitur vniuerſaliū oportere eſſe queſitam ſciam. Omnis enī rō et omnis ſciētia vniuerſaliū et nō extremorū. quare erunt vtiqꝫ ſic primoꝝ generum hec aūt fient vtiqꝫ ens ꝛ vnū. hec enī maxime principia vtiqꝫ exiſtimabuntur ꝯtinere entia omnia. et maxime principia videri. q: prima natura ſunt. corruptis enī ipſis ꝯterimunť reliqua. omīa enī ens ꝛ vnū ſm ꝙ aut differentias ipſis neceſſe participare. ſi ponat quis ipſa genera. differentia autē nulla genere participat. ſic non vtiqꝫ videbitur oportere ipſa poni genera neqꝫ principia Adhuc aūt ſi magis principium qđ ſimplicius eo quod minus tale. vltima autem eorū que ex genere ſimpliciora generibus. indiuiſibilia eniꝫ genera aut in plura et differentia diuiduntur. magis vtiqꝫ principium videbitur eſſe ſpecies generibus qua autem in quo interimūtur generibus ſpecies genera principijs aſſimilātur magis. pri/

cipium enī quod conterimit. que q̄dem igitur dubitatōem habēt. hec ꝛ talia ſunt altera. Adhuc vtrū oꝫ poni aliq̄d preter ſingularia. aut nō: ſed hoꝝ queſita ſcientia ſed hec infinita. q̄ vero preter ſingularia genera aut ſpēs ſunt. ſi neutrum hoꝝ queſita nunc ſcientia. ꝓpter qđ enī impoſſibile hoc dictum eſt etenī totaliter Dubitatiōes habet vtrum oportet aliquā exiſtimari ſubſtantiā ſeꝑabilem preter ſenſibiles ſubſtātias ꝛ eas que hic aut nunc: ſed hec eſſe entia ꝛ circa hec ſapientiā exiſtere. querere q̄dem enī videntur aliam quandā ꝛ ꝓpoſitum eſt hoc nobis. Dico aūt ſcire ſiquidē ſeꝑabile ſm ſe ꝛ nulli ſenſibiliū exiſtens. Adhuc aūt ſi preter ſenſibiles ſubſtātias eſt aliqua alia ſubſtantia. preter quales ſenſibiles oportet ponere hanc eſſe. quid enī magis preter hoīes aut equos q̄ꝫ alioꝝ animaliū ponet quis ipſā. aut et eſſe animatoꝝ totaliter equales. que ſenſibilibus aut corruptibilibꝫ ſubſtantijs ꝑpetuas alteras cōſtituere extra rationabilia videbitur vtiqꝫ eadem: Si aūt non ſeparabile a corporibus q̄ſitum nunc pͥncipium eſt q̄d vtiqꝫ aliquid quis ponet materia. hoc tū actu quidem non eſt. potentia aūt eſt magis vtiqꝫ principiū principalius hac videbitur eſſe ſpēs et forma hoc aūt corruptibile. quare totaliter nō eſt perpetua ſubſtantia ſeparabilis ꝛ ſm ſe. ſed incōueniens. Videtur enī ꝛ queritur fere a gratioſiſſimis tanq̄ꝫ exiſtēs quoddā principiū ꝛ ſubſtantia talis quō erit ordo nō exiſtente aliquo principio perpetuo ꝛ ſeparabili ꝛ manēte. Adhuc autem ſi q̄dem eſt aliqua ſubſtantia et pͥncipium tale ſm naturam quale nunc querimꝰ et hoc vnum omniū ꝛ idem perpetuoꝝ et corruptibilium dubitatōem habꝫ. propter quod quidem eodem principio exiſtente hec q̄dem ſunt ꝑpetua eorum que ſub principio. hec autem non perpetua hoc enim incōueniens. Si autem aliud quidem principium eſt corruptibilium. aliud autem perpetuoꝝ. ſiquidem perpetuum ꝛ quid corruptibilium. Similiter dubitabimus ꝓpter quid enim non perpetuo pͥncipio exiſtente aliud autem principium ſit huius. ꝛ illius alterum. hoc in infinitum ꝓcedit Si autem rurſus aliquis putat maxime principia immobilia eſſe ens ꝛ vnum ponat pͥmo quidem. ſi non aliquid ꝛ ſubſtantiam vtrunqꝫ ipſorū ſignificat. quomodo erunt ſeparabilia et per ſe. talia autem querimus perpetua ꝛ prima principia. Si vero aliquid et ſubſtantiam vtrunqꝫ ipſoꝝ ſignificat. omnia erunt ſubſtantia entia. de omnibꝫ enim ens predicatur. de quibuſdam autem ꝛ vnum. ſubſtantiā autem eſſe omnia entia falſum. Adhuc autem primū principium ꝙ vnum dicentibꝫ ꝛ hoc ſubſtantiam. ex vno autem ꝛ materia numerum generent primo. ꝛ hanc ſubſtantiā dicunt eſſe quomodo cōtingit quod dicitur verum eſſe. dualitatem enim reliquoꝝ vnūquodqꝫ numerum compoſitoꝝ quomodo vnum oportet intelligere. de hoc enim neqꝫ dicunt nihil. neqꝫ facile eſt dicere. Si vero lineas aut his habita dico ꝙ ſuperficies prima ponat quis principia. hec autem non ſunt ſubſtantie ſeparabiles. deciſiones autem ꝛ diuiſiones he quidē ſuperficieꝝ. he autem corporum. puncta autem linearum. Adhuc autem termini eorundem horum. omnia autē hec exiſtunt in alijs et ſeparabile nullum eſt. Adhuc quomodo ſubſtantiam exiſtimare oportet vnius puncti Subſtantie quidem enī omnis generatio eſt puncti aūt non eſt. diuiſio enī punctū exhibet Exhibet autem dubitatōem ꝛ omnē quidem ſcientiam eſſe vniuerſaliū. talem autē ſubſtan/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

tiam nō vniuerſaliū eſſe. magis aūt hoc aliq̄d et ſeꝑabile. Quare ſi circa ꝓncipia eſt ſcientia quō oportet ꝓncipiū exiſtimare ſubſtantiā eſſe Adhuc vtrū eſt aliq̄d preter ſynolon. aut nō. dico aūt materiā ⁊ quod cum hac. Siq̄dem eñi nō. que q̄dem in materia corruptibilia omnia ſi aūt eſt aliquid ſpēs. vtiq̄ erit ⁊ forma. hoc igit̄ in quibꝰ et in quibꝰ non difficile eſt determinare. in quibuſdā eñi palā non exñs ſeparabilis ſpēs. puta domus. Adhuc verum ꝓncipia ſpecie aut numero eadē. ſi eñi numero omnia erunt eadem.

Circa initium vndecimi libri metaphiſice Areſtotelis Queritur ꝓmo. vtrū vnius ſcientie ſit ꝯſiderare ꝓncipia rerū. Arguit̄ ꝙ non quia multa nō ſunt de ꝯſideratione vnius ſcientie niſi illa ſint contraria. eadem eñi eſt ſcientia ꝯtrariorū. ſed ꝓncipia nō ſunt ꝯtraria cum ipſa ꝯueniant ad ꝯſtitutionē vnius ꝓncipiati. ergo vnius ſcie non eſt ꝯſiderare principia rerū. In oppoſitū arguitur ſic. quia ſi ꝯſiderare ꝓncipia rerū nō ſit vnius ſcientie ſed pluriū. tunc querendū eſt q̄les ſunt ille ſcie. ⁊ nō videtur facile aſſignare illā.

Sciendum Pro ſolutiōe q̄ſtionis. ꝙ ſcientie ꝑticulares nō ꝯſiderant ens inq̄ntū ens ⁊ ea que cōiter inſunt enti. Et etiā non ꝯſiderant de ſubſtantijs ſeparatis. ideo oportuit eē vnam ſciam vlem que ꝯſideraret ens. ⁊ etiā alia ꝯmunia ⁊ ſubſtātias ſeparatas hec aūt ſcientia dr̄ metaphiſica. Poſtq̄ igitur determinatū eſt in precedentibꝰ de ente ⁊ de his que ipm̄ ꝯſequuntur inq̄ntum ens. vt de vno ⁊ multitudine ⁊ hmōi Nunc aūt in hoc vndecimo Areſtoteles accedit ad ꝯſiderandū de ſubſtantijs ſeparatis Unde metaphiſica ſiue prima ph̄ia conſiderat altiſſimas cauſas ⁊ maxime vniuerſales ⁊ prima ꝓncipia.

Concluſio Unius ſcientie eſt ꝯſiderare ꝓncipia rerū ꝑ quanto reducitur ad aliquod genus vnum. vñ metaphiſica ꝯſiderat ꝓncipia ⁊ cauſas vt habent attributōem ad ens quod eſt ſubiectū metaphiſice Et per hoc patet ſolutio rōnis ante oppoſitū. ꝙ illa (que non ſunt ꝯtraria) nō ſunt de ꝯſideratione vnius ſcientie niſi ꝑ quanto ſunt vnius generis ſubiecti Et poſſunt hic moueri aliqua dubia ꝯformiter ad textum

Dubitatur Primo. vtrū metaphiſica ꝯſiderat omnia genera cauſarū. ſ. finem efficientem ⁊c. ſȝ hec q̄ſtio mota eſt ⁊ terminata in tercio hꝰ. q̄ ⁊c.

Dubitatur ſecūdo. vtrū vnius ſcie ſit ꝯſiderare prima ꝓncipia demrātionis aut nō Et videtur ꝙ pluriū. q: omnes ſcie vtunt̄ principijs demonſtrationū. ergo nō magis vnius eſt ꝯſiderare ꝓncipia demrātionis q̄ alterius. Rñdetur ꝙ vnius ſcie puta metaphiſice eſt ꝯſiderare ꝓncipia demrātionis ꝓncipalia vt quodlibet eſt vel non eſt. omne totū eſt maius ſua pte. Patet q: illius ſcie puta metaphiſice eſt ꝯſiderare oīa que ſunt termini ꝓncipiorū demrātionis. vt hec cōia ens nō ens totū ps ⁊c. Aliter aūt alie ſcie a metaphiſica accipiūt principia demōſtrationis Et ꝑ hoc patet ſolutio rōnis. vñ etiā metaphiſica hȝ omnes ſubas ꝯſiderare inq̄ntū in rōne entis ⁊ ſubſtātie ꝯueniūt. ⁊ ſic conſiderat ſubas ſenſibiles non inq̄ntū ſenſibiles ſunt. ſic eñi de ipſis ꝯſiderat naturalis ph̄ia. ſed ꝯſiderat de eis inq̄ntū ſunt ſube ⁊ ptes entis. Scd̄o dr̄ ꝙ metaphiſica ꝯſiderat de ſubſtātijs ſeparatis non ſolum inq̄ntū ſunt ſube ⁊ ptes entis. ſed etiā ſm ꝓprias naturas. ſunt eñi ſm ſe a materia ſepate. de illis etiā nulla ꝑticularis ſcia ꝯſiderat. hmōi aūt ſube ſepate nō ſunt ydee quas Plato poſuit. ſed ſube immateriales motrices orbium. de quibꝰ infra determinabitur

Dubitat̄ tercio. vtrum demrātio ſit ſolū circa ſubas aut etiā circa accñtia. Rñdet̄ primo. ꝙ vnius ſcie ſcȝ metaphiſice eſt ꝯſiderare ſubas ⁊ accñtia ꝑ quāto ꝯueniūt in ente qḋ eſt ſubiectū eius. cōſiderat tñ primo ſubas q̄a ſcȝ ſuba eſt ꝓma ps entis. ⁊ de eis demōſtrat ꝑ ſe accñtia Et ꝑ hoc dr̄ ad dubium ꝙ demrātio eſt eſt circa ſubas et circa accñtia. q: de ſubſtātijs demrānt̄ ꝑ ſe accñtia

Dubitat̄ quarto. vtrū metaphiſica ꝯſiderat ꝓpria ꝓncipia rerū. ſ. materiā ⁊ formā. aut ꝯſideret ꝓncipia cōia ⁊ vlia. ſicut vnū ⁊ ens ⁊ alia cōia Rñdetur ꝙ metaphiſica principalr̄ ꝯſiderat ꝓncipia cōia cuiuſmodi ſunt ens et vnum ⁊ ſuprema genera. q̄uis etiā ꝯſideret ꝓncipia ꝓpria. ſ. materiā ⁊ formam inq̄ntum ſunt ptes entis

Dubitat̄ quinto. vtrū ens ⁊ vnū ſint principia. Et videtur ꝙ ſic. q: ens ⁊ vnū vident̄ ꝯtinere oīa. vnde deſtructo ente ⁊ vno oīa alia deſtruunt̄. vnde ꝓus eſt a quo nō ꝯuertitur ſubſiſtēdi ꝯſeq̄ntia. ergo ens ⁊ vnum ſunt ꝓncipia Et ꝙ non arguit̄ ſic. q: ens ⁊ vnum nō ſunt genera ſi ergo nō ſint genera ſeq̄tur ꝙ non ſīt ꝓncipia Patȝ. q: drñia nō ꝑticipat genus q̄ſi genus ſit de intellectu differentie. ſed nulla pt̄ accipi drñia de cuius intellectu non ſint ens ⁊ vnū. ergo ens ⁊ vnū non ſunt genera. Ad hoc dōm eſt ꝙ ens ⁊ vnum ſunt ꝓncipia ⁊ ſunt cōia et ꝓma non tñ ſunt cōia cōitate generis ſed analogie.

Dubitatur ſexto. vtrum genera ſint magis ꝓncipia q̄ ſpecies Arguitur ꝙ nō. quia illud (quod eſt ſimplicius) magis eſt principium. ſed genera ſunt cōpoſitiora q̄ ſpecies. quia genera ſunt ſemꝑ diuiſibilia in plures

ſpecies. ſpecies aūt non eſt diuiſibilis ſm formā. Oppoſitum tñ arguitur. q: genera ſunt de ꝯſtitutione ſpecierū ergo genera ſunt magis ꝓncipia q̄ ſpecies. Rñdetur ꝙ genera ⁊ ſpēs ſunt ꝓncipia cognoſcēdi. ſȝ tñ genera ſunt magis ꝓncipia q̄ ſpecies. vt ꝓbauit ratio ante oppoſitū Sed ad rōem poſt oppoſitum dr̄ ꝙ q̄uis genera ſint cōpoſitiora ſpeciebꝰ inquantū poteſtate ꝯtinent plura. ſpecies tñ actu cōpoſitior eſt genere. Uerum eſt tñ. ꝙ in textu mouentur q̄dam alia dubia de ſeparatione ydearū ⁊ mathematicaliū. ſed de ydeis viſum eſt in ſeptimo. ⁊ de mathematicis videbit̄ in ſeq̄ntibꝰ libris ⁊ in mathematicis

Dubitatur ſeptimo. cum materia ⁊ forma ſint principia ſubſtātiarū ſenſibiliū. quod eſt magis principiū vel materia vel forma Et videtur ꝙ materia. quia materia eſt primū ſubiectum in ꝯpoſitione ⁊ vltimū in reſolutione hoc aūt contingit principio. ergo materia p̄cipue ē principiū. Item materia eſt incorruptibilis. ⁊ ſemꝑ manet. forma vero eſt corruptibilis. ergo materia eſt magis principium q̄ forma. In oppoſitū arguitur. q: materia eſt potentia. forma vero actus. ſed actus ſm naturā prior eſt potentia. vt viſum eſt in nono huius Rñdetur ꝙ forma eſt magis ꝓncipium q̄ materia. vt ꝓbauit rō ante oppoſitum. Sed ad alias rōnes dr̄ ꝙ bene probant ꝙ materia magis habeat rōnem elementi. nam elementū p̄cipue dr̄ de principio materiali. ſed non ꝓbant ꝙ materia magis habeat rōem cauſe. quia cauſe eſt ad quā ſequitur eſſe. eſſe aūt principalr̄ eſt a forma. Secundo dr̄ ꝙ licet materia ſit prima in cōpoſitione. ipſa tñ ante aduentum forme ſolum eſt in potentia. ⁊ efficitur in actu ꝑ formā. ideo non ſequitur ꝙ materia ſit magis principiū Dicitur etiā. ꝙ forma de ſe non eſt corruptibilis. cū ad eam ſequitur eſſe. ſed corruptibilis eſt rōne ꝯtrarietatis exiſtētis in materia. in ſignū cuius forme ſeparate ⁊ etiā forme que ſunt in materia abſq̄ ꝑmixtione cōtrarij ſunt incorruptibiles. vt patet de forma celi.

Dubitatur octauo. vtrum eadem ſint principia corruptibilium ⁊ incorruptibiliū Et videtur ꝙ nō. quia nō eſt ratio quare ex eodem ꝓncipio ꝓcedant aliqua corruptibilia ⁊ aliqua incorruptibilia Item q̄reretur vtrum primum ꝓncipium ſit corruptibile vel incorruptibile. Rñdetur ꝙ eſt idem primū principiū corruptibiliū ⁊ incorruptibilium. ⁊ illud primū eſt incorruptibile. ⁊ ab eo procedunt aliqua corruptibilia ⁊ aliqua incorruptibilia. q̄a illa que ſunt ꝓpinqua illi principio ſunt incorruptibilia. et alia ſunt corruptibilia ꝓpter nimis longā diſtantiam a primo ꝓncipio. ⁊ eis ineſt generatio ⁊ corruptio ꝑ cauſas ſecūdas que ſubiacent variationi.

Dubitatur nono. vtrum ens ⁊ vnum ſignificēt hoc aliquid ⁊ ſubſtantiā. Et arguit̄ ꝙ ſic. quia niſi ſic nō poterant poni ſeparata. ⁊ ita non eſſent ꝑpetua ⁊ principia prima. Oppoſitū arguitur. quia ſi ſic cum vnū ⁊ ens predicentur de omnibꝰ ſequeret̄ ꝙ omnia entia eēnt ſubſtātie. quod eſt falſum. Rñdetur ꝙ ens ⁊ vnum non ſignificant hoc aliquid ⁊ ſubſtantiā. vnde nō ſignificant rē determinati generis. ſed circūeunt omne genus. vñ ſignificant ſubſtantiā ⁊ accidens ſm quandā analogiā. q: primo ſignificant ſubam. poſtea vero accidens.

Dubitatur decimo. vtrum ſubſtātie ſint principia. Arguitur ꝙ non. q: principiorū eſt ſcientia. ſed ſubſtantiarū nō eſt ſcientia. ergo ⁊c. Probat̄. quia ſubſtātie ſunt hoc aliquid ⁊ per ſe ſubſiſtētes. ⁊ ita ſunt ſingularia. ſingularium aūt non eſt ſcientia. ergo ſubſtātie nō ſunt ꝓncipia. Rñdetur ꝙ ſubſtātie que ſunt genera ⁊ ſpēs ſunt principia cognoſcendi vt ſupra viſum eſt.

Ad rōnem dr̄. ꝙ licet ſubſtātie non ſint in re niſi ſingulariter. tñ per intellectū abſtrahentē id quod ꝯmune eſt a cōditionibꝰ indiuiduantibꝰ formatur ratio vlis. ſm quam ſubſtantie ſunt incorruptibiles

Uoniam aūt philoſophi ſcientia entis inquantū vniuerſaliter et non ſm ptem. ens autē multipliciter ⁊ non ſm vnum dr̄ modum. Siq̄dem igitur equiuoce ſm commune aūt nihil. nō eſt ſub vna ſcientia. non eñi vnū genus talium: ſi aūt ſm aliquid cōmune. erit vtiq̄ ſub vna ſciētia. Uidetur itaq̄ dicto modo dici. quemadmodū medicatiuū ⁊ ſalubre. etenī bonum vnūquodq̄ multipliciter. Dicit̄ autem ſm vnūquemq̄ modorū. eo ꝙ hoc quidem ad medicatiuā ſcientiā reducitur aliqualiter. hoc aūt ad ſanitatē. hoc aūt aliter aliud ad idem. aut vnūquodq̄. Medicatiuus eñi ſermo dicit̄ ⁊ cultellus. eo ꝙ hic q̄dem a medicatiua ſcientia ſit. hic aūt huic vtilis. Similiter aūt ⁊ ſalubre. hoc quidem eñi q: ſignificatiuū ſanitatis. hoc aūt quia factiuū. idem autem modus ⁊ in reliquis. Eodem itaq̄ modo ⁊ ens omne dicit̄. eo enim ꝙ entis inquātum ens paſſio aut habitꝰ aut diſpoſitio aut motus aut aliorū aliquid talium ſit. dicit̄ vnūquodq̄ eorū ens. Quoniā autem omnis entis ad vnum aliq̄d et commune reductio fit. ⁊ cōtrarietatū vnaqueq̄ ad ꝓmas drñtias ⁊ ꝯtrarietates reducet̄ entis ſiue pluralitas ⁊ vnum ſiue ſimilitudo ⁊ diſſilitudo prime entis ſunt drñtie. ſiue alie alique. ſint enim hec ſpeculate Differt aūt nihil entis reductōem ad ens aut ad vnū fieri. etenī ſi nō idem ſȝ eſt aliud. ꝯuertitur q̄dem eñi vnum ens aliq̄liter ⁊ ens vnū. Qm̄ aūt ſunt ꝯtraria oīa vnius ⁊ eiuſdē ſcientie ſpeculari. dr̄ aūt vnūquodq̄ ipſorū ſm ꝓuationem: ⁊ vtiq̄ q̄dam. Dubitabit aliquis quomodo dicuntur ſcdm̄ priuationem. quorum

eſt intermediū aliquid. quemadmodū iniuſti ⁊ iuſti. Circa omnia itaqꝫ talia priuationē opoꝛtet poni. nō totius rationis ſed vltime ſpeciei puta ſi eſt iuſtus ſm habitū quendā obediens legibus. non ſemꝑ erit iniuſtus tota priuatus ratione. tunc perſuaderi aūt legibus deficiēs in aliquo. ⁊ ſm hoc priuatio ineſt ipſi. eodē autem modo et in alijs. Quemadmodū autem ⁊ in alijs mathematicus circa ea que ex ablatione theoꝛiam facit. circūtollens enī omnia ſenſibilia ſpeculatur. puta grauitatē ⁊ leuitatem. et duriciem ⁊ ꝯtrarium. Adhuc aūt caliditatem ⁊ frigiditatem ⁊ alias ſenſibiles ꝯtrarietates. ſolum aūt derelinquit quantū ⁊ continuū hoꝝ quidē ad vnum. hoꝛum autē ad duo. hoꝛum vero ad tria. et paſſiones hoꝛum inquantum quanta ſunt et continua. ⁊ non ſm aliud aliquid ſpeculatur. Et hoꝛum ꝗdem entis (que ad inuicem) poſitiones cōſiderat ⁊ habens exiſtentia. hoꝛum autem cōmenſurationes ⁊ incōmenſurationes. hoꝛum vero rationes. Sꝫ tn̄ omnium vnam ⁊ eandē ponimus ſcientiā geometricā. Eodem mō ſe habet et circa ens huic enim accidentia inquantū eſt ens. et cōtrarietates ipſius inquantū ens non alterius ſcientie ꝗꝫ philoſophie ſpeculari. naturali quidem enī non inquantū entia. magis autem inquātum motu ꝑticipant. theoꝛiam vtiqꝫ quis diſtribuet. Dyalectica enī ⁊ ſophiſtica ſunt accidentiū quidem entibus. non autem inquantum ens eſt. Quare relinquitur inquantū entis ſunt eſſe circa dicta ſpeculatiuū. Quoniā autem ens omne vnum et cōmune aliquid dicitur multipliciter dictum. et contraria eodem modo. Ad primas enī contrarietates et differentias entis. talia enī poſſunt ſub vna ſcientia eſſe. Diſſoluetur vtiqꝫ que ſm principia dubitatio dicta. Dico autē in qua dubitatum eſt quomodo erit multoꝝ et differentiū genere vna aliqua ſcientia.

Queritur ſecūdo. vtrum ſi ens pure equiuoce diceret̄ de omnibꝫ entibꝫ. de omnibꝫ entibꝫ eſſet ſcientia vna. Arguit̄ primo ꝙ ens dicatur equoce. qꝛ equiuocū eſt quod dicit̄ de pluribꝫ ſm diuerſas rōnes. ſꝫ ens dicit̄ de ſubſtantia et accidente ſm diuerſas rōnes. quia dꝛ de ſubſtantia ſm hanc rōnem que eſt eſſe per ſe. et de accidente ſm hanc rōem que eſt eſſe in alio. ergo dicitur equiuoce. Secūdo ſic. ad hoc ꝙ de omnibꝫ entibꝫ ſit vna ſcientia non ſufficit ꝙ ens ſit analogū. quia ſcientia acq̄ritur per demonſtrationē. cuius mediū eſt diffinitio vel ratio ſubiecti. ſed entis ⁊ cuiuſlibet analogi nō eſt vna ratio. ergo vnitas analogie non ſufficit ad vnitatē ſcientie. Tercio ſic. ſi de omnibꝫ entibus eſſet vna ſciētia hoc eſſet ex eo ꝙ omniū entium eſſet reductio ad aliquod vnum. querit̄ ergo quod eſt illud vnum ad quod eſt reductio. vtrum ſit ens vel vnū vel ſubſtantia. ⁊ videtur ꝙ ſit ſubſtātia. quia ſubſtātia eſt ꝓma pars entis ad quam cetere ꝑtes entis habent attributōem. videtur tn̄ ꝙ non. quia ſi ſic tunc ſubſtātia deberet poni ſubiectū huius ſcientie. que cōſiderat de omnibꝫ entibus qḋ falſum eſt. qꝛ ens ponitur eius ſubiectū. In oppoſitū eſt phꝰ in textu. Pro reſponſione

Sciendum pͦ quia metaphiſica cōſiderat ens inq̄ntum ens ſiue ſm rōnem vniuerſalē entis ⁊ non ſm rōnem ꝑticularem huius entis vel illius. Ens aūt vniuerſaliter dcm̄ dicit̄ multis modis. ideo videndū eſt vtrum de omnibus entibus poſſet eſſe vna ſciētia vel non. Secūdo ſupponitur ꝙ ens nō dicatur pure equiuoce de omnibꝫ entibus ſed analogice. quia dicit̄ de omnibꝫ entibus ſm diuerſas rōes. non tn̄ omnino diuerſas. ſed ſm attributōem ad aliquod vnū. Omnia autē accidentia reductōem habent ad ſubſtantiā. vnde dicūtur entia eo ꝙ ſunt entis. quia ſcꝫ ſunt paſſiones habitꝰ diſpōnes aut motus ſubſtantie. que ꝓncipaliter eſt ens. Simile eſt de ſano ⁊ medicatiuo q̄ analogice dicūtur

Concluſio Prima. ſi ens pure equoce diceret̄ de omnibꝫ entibꝫ ⁊ non per reductōem ad aliquod vnum. tūc non eſſet vna ſcientia de omnibꝫ entibꝫ. Probat̄. quia ſcientia vna eſt vnius generis ſubiecti. ſꝫ ſi ens diceret̄ pure equiuoce non omniū entium eſſet vnū genus. ergo eoꝝ nō eſſet vna ſcientia. Et loq̄tur phꝰ hic de genere non ꝑdicamentali ſed ſcibili. qꝛ vero ens analogice dꝛ de omnibꝫ entibus ⁊ ꝑ reductōem ad aliquod vnum vt declaratū eſt. ſeq̄tur ꝙ omniū entiū eſt vna ſciētia. Et illud ꝯmune (ad quod eſt reductio omniū entiū) ſm Areſto. eſt vel ens vel vnum. ⁊ nihil differt qḋ illoꝝ ponatur. qꝛ vnum niſi rōne differt ab ente. pro quāto ſupra ens addit indiuiſionē. cum ens ⁊ vnum ꝯuertantur quicquid enī eſt ens eſt vnum ⁊ econuerſo. ideo nō multum differt ad quod eoꝝ ſit reductio. Et eſt aduertendum. ꝙ ſicut eſt reductio omniū entiū ad vnum. ita etiā eſt reductio omniū contrarietatū ad vnam primā contrarietatē. ſiue huiuſmodi cōtrarietas ſit vnum ⁊ multa ſiue diſſimilitudo ⁊ ſimilitudo. aut queciūqꝫ alie differentie. que ſunt prime differētie entis Et vnius ſcientie eſt ſpeculari cōtraria ſicut dictū eſt. cuius ratio eſt. qꝛ vnum

contrarioꝝ ſe habet vt priuatio alterius. ꝓuationis autē et habitus eſt vna ſcientia. Sed diceret aliquis ꝙ non quodlibet contrarioꝝ dicatur ſm priuationē alterius. qꝛ in quibuſdā contrarijs eſt mediū. ſed tn̄ in priuatiue oppoſitis nullum eſt medium. ergo ⁊c̄. Dicendū ꝙ aliter vnum ꝯtrariū priuat aliud ⁊ priuatio habitū. nam vnū ꝯtrarioꝝ eſt priuatio alterius. nō ꝙ priuat totam rōem ſui ꝯtrarij. ſed qꝛ priuat illud quod eſt de completa rōne ſui contrarij. Verbi grā. iuſtus dicitur qui ſm habitum virtutis obediens eſt legibꝫ. iniuſtus vero dicit̄. non quia omnino caret iuſticia. ſed quia in aliquo a iuſticia deficit et ꝓpter hoc inter ꝯtraria eſt medium. ſed ꝓuatio priuat totam rōem ſui contrarij ſiue habitus. vt cecitas ꝓuat totam rōnem viſus. ⁊ propter hoc inter priuatiue oppoſita non eſt medium

Cōcluſio ſecūda. ſciētia (que ꝯſiderat de omnibꝫ entibus) eſt metaphiſica. Probat̄. quia ſi aliqua ſcientia q̄ ꝯſiderat de omnibꝫ entibꝫ non eſſet metaphiſica tūc videretur eſſe logica vel phiſica. eo ꝙ ſm antiquos nō ponentes niſi ſubſtātias ſenſibiles phiſica de omnibꝫ entibus conſideraret. Dyalectica eſt etiā ſcientia cōmunis quia ꝯſiderat intentiōes ꝯmunes cuilibet enti applicabiles. hoc aūt non poteſt dici ꝙ phiſica ⁊ dyalectica ꝯſiderent de omnibꝫ entibꝫ. Primo nō phiſica. quia nō ꝯſiderat entia inq̄ntū entia ſunt. ſed inq̄ntū ꝯiuncta motui et qualitatibꝫ ſenſibilibꝫ. dyalectica etiā non ꝯſiderat ens et accñtia eius. ſed entia rōnis que ꝑ actum intellcūs rebus attribuunt̄. Unde relinq̄tur ꝙ ſciā que ꝯſiderat de omnibꝫ entibꝫ eſt metaphiſica

Ad rōnes Ante oppoſitum. Ad primā dicit̄ ꝙ ens non dꝛ de omnibꝫ ſm rōes penitus diuerſas. ſꝫ per attributōem ad aliqḋ vnum vt declaratū eſt. Ad ſcdām dꝛ. ꝙ analogi eſt rō vna non ſimplr̄ ſed ſm analogiam. pro quāto eſt reductio ad aliqḋ vnum. hoc aūt ſufficit ad ſciam. qꝛ ſicut dꝛ in libro poſterioꝝ. ſi ſubiectū ſit analogū. medium ſit analogū ⁊ paſſio. Ad terciā iā dictū eſt ꝙ illud vnum ad qḋ eſt reductio eſt ens vel vnū dicitur tn̄ ꝙ duplex poteſt eſſe reductio ad vnū. vno mō tanqꝫ ad ꝯmune analogū. ⁊ ſic eſt reductio oīm ad vnū vel ad ens. Alio mō tanqꝫ ad ꝓncipale membrū. ⁊ ſic eſt reductio ad ſubām tanqꝫ ad ꝓncipaliorē ꝑtem analogie

Quoniam aūt mathematicus vtitur cōmunibꝫ proprie. ⁊ hoꝝ ꝓncipia erit vtiqꝫ ſpeculari philoſophie prime. Et enim ab equalibus equalibꝫ ablatis. que relinquunt̄ equalia. cōmune ꝗdem eſt omnibꝫ quantis. enī mathematica aut aſſumens circa aliquam ꝑtem ꝯuenientis materie facit theoꝛiam. puta circa lineas aut angulos aut numeros. aut reliquorum aliquod quantoꝝ. non inquantū autē entia. ſed inquantū ꝯtinuum ipſoꝝ vnūquodqꝫ aut vnum aut duo aut tria. Philoſophia aūt de his que in parte ꝗdem inquantū hoꝝ vnicuiqꝫ aliqḋ accidit nō intendit. Circa ens aūt inquantū ens vnūquodqꝫ talium ſpeculatur. eodem aūt habet modo ⁊ circa naturalē ſcientiam mathematice. naturalis enī accidētia et principia ſpeculatur entium inquantū mota. ⁊ non inquantū entia. Primam aūt ſciam diximus hoꝛum eſſe ſm ꝙ ſubiecta ſunt. ſed non alterum aliquid. ꝓpter quod ⁊ hanc ⁊ mathematicā ſciām ꝑtes ſapientie eſſe ponendū.

Eſt autem quoddā in entibus principiū circa quod non eſt mentiri. contrariū autem neceſſarium ſemꝑ facere. Dico aūt verum dicere. puta ꝙ non cōtingit idem ſm vnum ⁊ idem tempus eſſe ⁊ nō eſſe: ⁊ alia ipſis oppoſita hoc modo. Et de talibus ſimpliciter ꝗdem non eſt demōſtratio. adhuc autē eſt. Non enī eſt ex credibiliori principio hoc ipſo facere ſylogiſmū. Opoꝛtet aūt ſiquidem erit ſimplicit̄ demonſtrare. Ad dicentē autē oppoſitas dcōnes oſtendenti. quia falſum ſumendū aliquid tale. qḋ idem quod erit ei qḋ non ꝯtingere idē eſſe et non eſſe ſm vnum ⁊ idem tempus. non videbitur autē eſſe idem Sic enī ſolum vtiqꝫ demōſtrabitur ad dicentem contingere oppoſitas dcōes verificari de eodē. Futuros itaqꝫ quia inuicem rōne communicare opoꝛtet aliquid ipſoꝝ intelligere. Non facto autem hoc quō eſt non cōmunicatio his ad inuicem ſermonis: Opoꝛtet igitur nominū vnumquodqꝫ eſſe notum. ⁊ ſignificare aliquid ⁊ non multa ſolum autē vnum. Si autem plura ſignificet manifeſtum facere ad quod fert nomen ipſoꝝ. dicens itaqꝫ eſſe hoc ⁊ non eſſe hoc: quod totaliter eſſe dicit non dicit. Quare quidē quod ſignificat nomen. hoc non in quid ſignificare hoc aūt impoſſibile. Quare ſiquidē ſignificat aliqḋ eſſe hoc. ꝯtradictionē verificari impoſſibile de eodē. Adhuc aūt ſi quid ſignificat no/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

men. ⁊ hoc verificatur. opoꝛ꜒ ⁊ hoc ex neceſſi
tate eñ eſſe. Quod aũt ex neceſſitate eſt nõ cõ
tingit tunc nõ eſſe. oppoſitas igit̃ non ꝯtingit
dcões ⁊ negationes verificari de eodẽ. Ad/
huc aũt ſi nihil magis dictio ꝙ̃ negatio verifi
catur. dicens hoĩem aut non hoĩem nihil ma
gis verum dicet. Videbitur autem vtiq꜒ non
equum dicens hominem ⁊ magis aut nõ mi/
nus verum dicere ꝙ̃ non hominem Quare et
equũ dicens eſſe eundẽ verum dicet. Oppoſi
tas eñ ſilr̃ erat verum dicere. accidet igit̃ eun
dem hoĩem eſſe ⁊ equũ. aut alioꝝ aliquod ani
malium. Demonſtratio q̇dem igit̃ nulla hoꝝ
eſt ſimpliciter. ad ponentẽ tamẽ hec demõſtra
tio. Dico aũt ⁊ vtiq꜒ quis ⁊ ipſum Heraclitũ
hoc interrogãs modo cogeret confiteri nunꝙ̃
oppoſitas dcões poſſibile eſſe de eiſdẽ verifi
cari. Hunc aũt non intelligens ſeipm quicq̇d
dicit hanc accepit opinionẽ. Totaliter autẽ ſi
quod dicit̃ ab ipſo eſt verum. neq꜒ vtiq꜒ ipſu꜒
hoc verum erit Dico aũt idem contingere ſm
vnum ⁊ idem tempus ⁊ eſſe ⁊ nõ eſſe. Quem/
admodũ eñ ⁊ diuiſis ipſis nihil magis affir/
matio ꝙ̃ negatio verificatur eodẽ modo ⁊ ſilr̃
vtriuſq꜒ ⁊ ſimul cõplexi velut vna quadã affir
matione exñte nihil magis negatio ꝙ̃ totum.
vt in affirmatione poſitũ verum erit. Adhuc
aũt ſi nihil eſt vere affirmare hoc ipſum vtiq꜒
falſum erit dicere nullam veram affirmatõem
exiſtere Si aũt eſt aliquid ſoluetur vtiq꜒ qđ di
citur ab his qui talia inſtant ⁊ penitus auferẽ
tibꝫ diſputare. Simile aũt dictis eſt ⁊ qđ dici
tur a pythagora. Etenĩ ille dixit omniũ rerum
eſſe menſurã hoĩem. nihil aliud dicens ꝙ̃ qđ
videtur vnicuiq꜒ hoc ⁊ eſſe firmiter. Hoc aũt
facto idem accidit ⁊ eſſe ⁊ non eſſe ⁊ bonum ⁊
malum eſſe. et alias ſm oppoſitas dcões di
cta, ꝑpter multotiẽs his q̇dem videri eſſe hoc

bonum. his aũt contrariũ. Menſurã aũt eſſe
quod videtur vnicuiq꜒

Oluetur aũt vtiq꜒ huiuſmodi dubitatio
conſiderantibꝫ vnde venit ꝑncipium ex
iſtimationis huiꝰ. Videtur eñ quibuſdã qui
dem et phiſiologoꝝ opinione. aliĩs aũt ex nõ
eadem de eiſdẽ omnes cognoſcere. ſed his q̇/
dem delectabile hoc videri: his aũt contrariũ
Nihil eñ ex non ente fieri omne. aut ex ente fe
re omniũ eſt ꝯmune dogma coꝝ qui de natu/
ra. Quoniã igitur nõ album fit ex albo ꝑfecte
exiſtente. ⁊ nequaꝙ̃ ex nõ albo. nunc aũt factũ
non albũ fiet vtiq꜒ ex nõ ente nõ albo quod fit
non album. quare ex nõ ente fiet vtiq꜒ ſm il/
los. ſed non exiſtit non album idem et album
non difficile autem diſſoluere dubitationem
hanc. Dictum eſt eñ in phiſicis quomodo ex
non ente fiunt que fiunt. et quõ ex ente. Sed
et ſilr̃ attẽdere vtriſq꜒ opinionibꝫ et fantaſiĩs
ad ipſos dubitantiũ ſtultu꜒. palam eñ ꝙ alte
rum ipſoꝝ neceſſe eſt mentiri. Palam aũt h̄ ex
his que fiunt ſm ſenſum. nunꝙ̃ enim videtur
idem. his q̇dem dulce. his aũt ꝯtrarium non
corruptis et priuatis alteris ſm organum ſen
ſus et iudicatoꝝ dictoꝝ ſapoꝝ. hoc aũt exiſtẽ
te tali alteros q̇dem exiſtimandũ menſurã eſſe
alteros aũt non putandũ. Silr̃ aũt hoc dico
et in bono et in malo. et pulchro et turpi. et in
aliĩs talibus. Nihil eñ differt hoc dignifica
re ꝙ̃ que apparent ſubmittentibꝫ ſub viſu di/
gitum. et facientibꝫ ex vno videri duo oporte
re eſſe ꝑpter apparere tanta et iterũ vnum nõ
mouentibꝫ eñ viſum vnum apparet quid vnũ
Totaliter aũt incõueniens ex videri ꝓñia per
mutaꝓñia. et nunꝙ̃ ꝑmanentia in eiſdẽ ex hoc
de veritate iudiciũ facere Oportet eñ ex ſemꝑ
ſm eadem habentibꝫ. et neq꜒ vnam ꝑmutatio
nem facientibꝫ verum venari. Talia nãq꜒ ſunt

que ſm mundu꜒. hec eñ non qñq꜒ quidẽ talia
iterũ autẽ alia videntur. Eadem autem ſemꝑ
⁊ permutatione nulla participant. Adhuc aũt
ſi motus eſt et motum aliquid mouet̃ autem
oĩe ex aliquo ad aliquid. Oportet igitur qđ
mouetur eſſe adhuc in illo ex quo mouebit. et
non eſſe in ipõ. et ad hoc moueri ⁊ fieri in hoc
ſm contradictõem. aut nõ verificari ſm ipõs
Et ſi ſm quãtum continue preſentia fiunt et
mouentur. et quis hoc ponat equidem nõ ve/
rum exiſtens propter quid ſm quale non ma/
net. Videtur eñ non minime que ſm contra/
dictiones eiuſdem predicati exiſtimare ꝙ̃tum
non manere in corporibus propter et eſſe ꝙ̃tũ
dricubitum idem et non eſſe. Subſtantia aũt
ſm quale hoc quide꜒ determinate nature. quã
autẽ indeterminate adhuc propter quod iubẽ
te medico hunc cibum offerre offerunt. Quid
eñ magis panis eſt. aut nõ eſt. quare nihil vti
q꜒ aliq̇d habebit comedere aut non comedere
Nunc autẽ vt verũ dicentes circa ipm ⁊ exi/
ſtente iuſto cibo hoc offerunt hunc quãdo nõ
oportebat non permanente vlla natura firmi/
ter in ſenſibilibꝫ. ſed ſemper omnibꝫ motis et
fluentibꝫ. Adhuc ſi ſemper alteramur ⁊ nun/
quã permanemus ide꜒ quid mirabile ſi nunꝙ̃
eadem nobis vident̃ queadmodum laboran
tibꝫ. Etenĩ his propter nõ ſimiliter diſpoſitio
nem ſm habitum et quãdo ſani et ante non ſi/
milia vident̃ que ſm ſenſus. ipſa tñ nulla pro/
pter hoc permutione participantia ſenſibilia
impreſſiones aute꜒ alias facientia laboranti/
bus et non eadem. Eodem autem modo habe
re et dicta permutatione facta forte neceſſariũ
eſt. Si autem non permutamur. ſed idem per
manemus entes. erit vtiq꜒ aliquid manens.
Ad habentes quidem igitur dubitationes di
ctas ex ratione non facile diſſoluere non ponẽ

tibus aliquid. et horum non adhuc rationem
exquirentibus. Sic enim omnis ratio et om/
nis demonſtratio fit. nihil enim ponentes in/
terimunt totaliter diſputare et totaliter ratio/
nem. Quare ad tales quidem non eſt ſermo.
Ad dubitantes autem ex datis defectibus fa
cile obuiare et diſſoluere facientia dubitatio/
nem in ipſis. palam autem ex dictis Quare ma
nifeſtum ex his ꝙ non contingit oppoſitas di
ctiones de eodem ſm vnum tempus verifica/
ri neq꜒ contraria propter̃ dici ſecũdu꜒ priuatio
nem omnem contrarietatem. Palam aũt hec
ad principium reſoluentibꝫ rationes contra/
riorum. Similiter autẽ neq꜒ intermediorum
nullum poſſibile predicari de vno et eodem al
bo eñ exiſtente ſubiecto dicentes ipſum eſſe
neq꜒ album neq꜒ nigrum mentientur Accidit
enim album eſſe ipm ⁊ non eſſe. alterum enim
complexorum verificabitur de ipõ. hec autem
eſt contradictio albi. Neq꜒ igitur ſm Heracli
tum contingit dicentes veru꜒ dicere. neq꜒ ſm
Anaxagoram Si autem non accidit contra/
ria de ipſo predicari Cum enim in omni dicat
omnis eſſe partem nihil magis dicit eſſe dul/
ce ꝙ̃ amarum aut reliquarum quarũcunq꜒ cõ
trarietatum. Siquidem in omni exiſtit nõ po
tentia ſolum ſed actu et ſegregatum. Simili/
ter autem neq꜒ omnes falſas neq꜒ veras dic/
tiones poſſibile eſſe. et propter alia multa col/
lectarum vtiq꜒ difficultatum propter hanc po
ſitionem. et quia falſis quidem exiſtentibꝫ om
nibus neq꜒ hoc ipm quis dicens verum dicet
veras aut falſas dicens eſſe omnes non men/
tietur.

Querit Tercio. vtrum ad metaphyſicam ꝑtineat conſiderare prima princi/pia demonſtrationum. Arguit̃ ꝙ non. quia conſiderare prima principia ꝑtinet ad dya lecticam. ipſa enim diſputat de principiĩs omnium ſcien/tiarum ergo ⁊c. Secundo ſic. omnes ſcientie vtrum/

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

tur primis principijs demonſtrationis. quia per ea ſtabiliuntur ꝯcluſiones illarū ſcientiarum. ergo conſiderare principia demonſtrationis non magis ſpectat ad metaphyſicam ꝙ̄ ad alias ſcientias. In oppoſitum eſt phus. Et ad dubium ponitur

Concluſio Prima. ad metaphyſicā ptinet conſiderare prima principia in ſua communitate. probatur q2 metaphyſica habet conſiderare illa pncipia in ſua cōmunitate que non cōſiderant a particularibus ſcientijs niſi contrahendo ⁊ applicando ea ad aliq̄ꝫ materiā. ſed principia communia non cōſiderantur a pticularibus ſcientijs in ſua communitate. ſed cōtracta et applicata ad aliq̄ꝫ materiā. hoc em̄ principiū ſcʒ ab equalibus equalia demas remanentia ſunt equalia non cōſideratur in geometria et ariſmetrica in ſua cōmunitate. ſed conſideratur in ariſmetrica ꝑ applicatōeʒ ad numeros ⁊ in geometria ꝑ applicatōem ad magnitudines. ſed in ſua cōmunitate cōſideratur a metaphyſico. Idē patet de ſcīa naturali. Secundo probatur concluſio. q2 prima principia demonſtrationis ſunt dignitates ſeu probationes omnibꝰ note. Ad hoc autē ꝙ ſint omnibus note opoꝛtet ꝙ conſtituant ex terminis communibus cuiuſmodi ſunt ens nō ens equale totū ꝑs ⁊c. Sed cōſiderare huiuſmodi terminos communes ſpectat ad metaphyſicam. ergo ad metaphiſicā ſpectat conſiderare prima principia demonſtrationis.

Concluſio ſecūda. inter principia demōſtrationis eſt aliqḋ primū. ſcʒ ꝙ non contingit idem ⁊c. patet ſic q2 ſicut in incōplexis fit reductio ad aliqḋ primum quod in omni alio intelligitur ſicut eſt ens. ita in cōplexis eſt reductio ad aliqḋ primum principium demonſtrationis. Et ꝙ illud principiū ſit illud de quo dictū eſt. ptʒ quia conſtituitur ex terminis cōmuniſſimis. ſcʒ ens ⁊ nō ens que primo cadunt in conceptione noſtra nec cōtingit errare circa primū principiū. vt dictum eſt ⁊ hoc in mente. nec etiā poteſt demonſtrari ſimplr̄. q2 non habet aliquod prius. ſed poteſt demonſtrari ad hominem ſicut facit Areſto. in quarto huius. Verū eſt tamen ꝙ quia areſtotelis in hoc vndecimo quaſi adducit eaſdem rationes contra negantes prima principia. ideo ſue rationes pro nunc dimittentur.

Ad ratiōes Ante oppoſitum. ad primam dicit ꝙ dyaleticus ſolum habet probare prima principia demōſtrationis ex ꝓbabilibꝰ. metaphyſicus vero oſtendit ea demonſtratiue procedendo ex propoſitionibus per ſe notis. Ad ſecundam dicitur ꝙ licet pticulares ſcientie vtantur primis principijs non tñ vtuntur eis in ſua ꝯmunitate acceptis ſʒ applicatis ad aliq̄ꝫ materiam et etiaʒ quaſi acceptis et ſuppoſitis a ſciētia metaphyſice.

Omnis aūt ſciētia querit aliqua ꝑncipia et cauſas circa vnūquodq3 eorū que ſub ipſa ſcibiliū puta medicatiua et exercitatiua. ⁊ reliquarū vnaqueq3 factiuarū et doctrinalium Vnaqueq3 enim harū cicūſcribēs aliquod genus ſibiipi circa hoc negotiatur tanq̄ꝫ exiſtēs et ens inq̄ꝫtum autem ens. ſed altera quedam hec preter has ſcientias eſt ſcientia Dictarum autem ſcientiarum vnaqueq3 ſumens aliqualiter quodquid eſt in vnoquoq3 genere tentas oſtēdere reliqua debilius ac certius. Sumūt autem qḋquid eſt quidem hec per ſenſum hec autem ſuppońētes. propter quod et palam ex tali inductōne quod ſubſtantie et eius qḋquid eſt nō eſt demonſtratio. Quoniā autē eſt quedam de natura ſcientia palam quia et a practica quedam ⁊ factiua erit. Factiue quidem em̄ in faciente et non in facto motus principium. Et hoc eſt ſiue ars aliqua ſiue aliqua potentia Similiter autē et practice nō agibili. magis aūt in agentibꝰ motus Que autem phyſici circa habentia in ſe motus principiuʒ eſt. Quod quidē igiť neq3 actiuam neq3 factiuā ſed ſpeculatiuā neceſſariū eſſe naturalē ſcientiam palaʒ ex his. in vnū em̄ aliquod hoꝛum generum neceſſe eadem ipſa eſſe. Quoniam autē qḋquid eſt neceſſariū vnicuiq3 aliqualiter ſcientiarum ſcire. et hoc vti principio oʒ nō latere q̄liť diffiniendū naturali: et ſubſtantie ratio ſumenda vtrū vt ſimum qualiter aut magis vt concauū Hoꝛuʒ em̄ ſimi ratio quidem cum materia dicitur ea que eſt rei. Que autē concaui ſine materia. Simitas em̄ in naſo fit. propter quod ⁊ ratio ipſius cum hoc dicta eſt. Simus enim eſt naſus cauus. Manifeſtum igitur ꝙ ⁊ carnis et oculi et reliquarum partium cum materia ſemper rōnem reddendum. Quoniam aūt eſt quedam ſcientiam entis inq̄ꝫtum ens et ſeparabile conſiderandum vtrum quidem naturali ponendū eſſe hanc aut magis alteram. naturalis quidem igitur circa habentia motus principium in ipſis eſt. Mathematica autem ſpeculatiua quidem et circa manentia quedaʒ hec. ſed non ſeparabilia: circa ſeparabilia igitur

ens et īmobile altera ab his ſcientijs ambabꝰ eſt aliqua. ſiquidem exiſtit aliqualis ſubſtantia talis. Dico autem ſeparabilis et immobilis q̄dem. Quod quidem tentabimus oſtendere. Et ſiquidem eſt aliqua talis natura in entibus hoc vtiq3 erit alicubi diuinuʒ et hoc. vtiq3 erit primum et principaliſſimū principium. Palaʒ igiť ꝙ tria genera ſpeculatiuaꝝ ſciētiaruʒ ſunt naturalis. mathematica. theoꝛica. Optimum quidem igitur ſpeculatiuarū genꝰ. harū autē ipſarum vltima dicta circa honoꝛabiliſſimum enim eſt entiū. Melioꝛ autem et deterioꝛ vnaqueq3 dicitur ſm̄ propꝛium ſcibile. Dubitabit autem quis. vtrum entis inq̄ꝫtum ens ſciētiam vniuerſalem opoꝛtet poni aut non. Mathematicaꝝ quideʒ enim vnaqueq3 circa vnū aliquod genus determinatum. Que autē vniuerſalis communiter de omnibus: Siquideʒ igitur naturales ſubſtantie prime entium ſūt. ⁊ naturalis vtiq3 prima ſcientiarū erit. Si aūt eſt altera natura et ſubſtantia ſeparabilis et immobilis. alterā neceſſe et ſcientiā ipſius eſſe et prioꝛē naturali. ⁊ vniuerſalem eo ꝙ prioꝛem

Queritur Quarto vtrum preter ſcientias pticulares ſit ponenda ſcientia vniuerſalis ab alijs diſtincta. Arguiť primo contra ſuppoſitum. omnis ſcientia eſt vniuerſalium ſenſus aūt pticulariū vt habet Areſto. pmo poſterioꝝ. g͡ nulla ſcīa ē pticularis. Scḋo ponendo ſolum ſcientias pticulares ſufficienter determinatur de vnoquoq3 genere entium. ergo preter eas non eſt ponenda aliqua ſciētia vniuerſalis. Antecedēs probatur. nam in phiſica determinatur de entibus que ſunt coniuncta motui ſenſibili ſm̄ rem et rationeʒ ſimul et in mathematica de entibus coniunctis cum motu et materia ſm̄ rem et non ſm̄ rationem. et ſi ergo in mathematica conſideraretur de ſeparatis a materia ſm̄ rem et rationem abſq3 hoc ꝙ determinetur de ente inq̄ꝫtuʒ ens tunc erit ſufficienter determinatum de vnoquoq3 genere entium. Tercio ſic. ſi poneretur ſcientia vniuerſalis non tamen erit diſtincta a ſcientijs pticularibus. q2 pars non diſtinguitur contra totum. ſʒ ſcientie pticulares ſunt partes ſciētie vniuerſalis. vt dictum eſt in hoc vndecimo. ergo ⁊c. In oppoſitum eſt phyloſophus Pro reſponſione

Sciendū Primo. ꝙ ad ſcientias particulares duo videntur ptinere Primum eſt. ꝙ ipſa ſcientia pticularis etiam inquirat aliquas cauſas et aliqua principia circa propꝛium genus ſcibile. dicitur aliqua principia et aliquas cauſas. quia non omnis ſcientia cōſiderat qḋlibet genus cauſe. vt patet de mathematica. dicitur circa propꝛiuʒ ſubiectum ſcibile. q2 quelibet ſcientia particularis circūſcribit ſibi aliquod genus entis diſtinctum ab alio genere ſcibili. vt patet de medicina et ſciētia naturali et huiuſmodi. Secundūm eſt ꝙ quelibet ſciētia pticularis preſupponit quod quid eſt ſubiecti et nō inueſtigat ipſum qḋ dicitur pꝛimo poſterioꝛum. verum eſt tamen ꝙ in quibuſdam ſcientijs pticularibus ſunt certioꝛes demonſtrationes vt in mathematica et in quibuſdam debilioꝛes vt in phyſica. quedam tamen ſcientie ſumunt quod quid eſt per ſenſum pꝛo quanto per accidentia ſenſibilia cognoſcitur eſſe rerum: quedam vero preſupponunt quod quid eſt ab alijs ſcientijs ſicut ſciētie pticulares ab vniuerſalibus

Sciendū ſecundo ꝙ ſcientia naturalis differt ab omnibus particularibus ſcientijs ſiue ſint ſpeculatiue ſiue practice. pꝛobatur et pꝛimo ꝙ differatur a ſcientijs practicis. nam ſcientie practice ſunt duplices. quedam actiue et quedam factiue Vnde actio eſt operatio manens in agēte vt intelligere ſentire et ſic de alijs. ſed factio eſt operatio tranſiens in materiam exterioꝛem. vt ſecare vrere. vnde differt ſic ab actiuis quia actiue conſiderant ea quoꝛum pꝛincipium eſt in agente et non in agibili. actiue autem conſiderant ea quoꝛum pꝛincipium non eſt in agente ſʒ in facto. modo phyſica conſiderat ea quoꝛuʒ pꝛincipiuʒ eſt in his que mouentur: ergo phyſica differt a ſcientijs actiuis et paſſiuis. Ex quo patet ꝙ non eſt niſi duplex ſcientia practica. ſcʒ actiua et factiua. et phyſica non eſt aliqua illarum. ſequitur ergo ꝙ phyſica eſt ſcientia ſpeculatiua. Scḋo pꝛobatur. quia ſcientia naturalis differt a ſcientijs pticularibus ſpeculatiuis ſcilicet mathematica. Pꝛo quo aduertendū eſt ꝙ cum ipſum quod quid eſt ſit pꝛincipium demonſtrationis et ſcientie. diffinitio aūt indicat quid eſt. ideo dñā ſcientiaruʒ debet ſumi ſm̄ diuerſum modū diffiniendi. ſic ergo phyſica ⁊ mathematica dr̄ūt ſm̄ diuerſos modos diffiniendi. quia phyſica cōſiderat ea in quoꝛū diffinitione ponitur motus et materia ſenſibilis. et mathematica conſiderat ea quoꝛū diffinitiones abſtrahunt a motu ⁊ materia ſenſibili. vnde diffinitio phyſica eſt ſicut diffinitio ſymi in q̄ poniť materia ſenſibilis. ſcʒ naſus. Sed diffinitiō mathematica ē ſicut diffinitio curui in q̄ poniť materia intellectualis et non ſenſibilis. vt dictum in ſeptimo huius libri.

Concluſio Reſponſalis ſcientia vniuerſalis differt a ſciētijs pticularibꝰ in tribꝰ. Pꝛimo in modo ſepationis. nam phyſica ꝯſiderat ea que concipiunt motū et materiam ſenſibilem ſm̄ reʒ ⁊ diffinitōeʒ ideo conſiderat entia mobilia omnia em̄ mobilia habēt materiā. ſʒ mathematica conſiderat ea in quoꝛum diffinitione non poniť materia ſenſibilis ⁊ tñ ſm̄ rem ſunt in materia ſenſibili. et ideo cōſiderat ea que ſunt immobilia inq̄ꝫtum cadunt ſub ꝯſideratione mathematica. metaphyſica aūt ꝯſiderat ea que ſunt penitus ſeparā a materia ⁊ ſm̄ rem et ſm̄ ratiōnē et ſunt penitus immobilia

Ex hoc pz ꝙ tria ſunt genera ſcientiaꝝ ſpeculatiuarū ſcꝫ naturalis. mathematica. et metaphyſica. Secundo differt ab alijs in nobilitate et dignitate. qꝛ ſcientia dicitur peior vel melior ſm proprium genus ſcibile. ſed metaphyſica eſt circa obiectum honorabiliſſimū ⁊ digniſſimū. ſcꝫ circa diuina et ſeparata. ergo ipſa nobilior ē ceteris ſcientijs. Tercio differt metaphyſica ab alijs ſcientijs in vtilitate obiecti. qꝛ ille ſcientie ſunt circa aliqđ determinatum genus entis. vt pꝫ de mathematica que conſiderat q̄titatem. et de phyſica que eſt circa res naturales. niſi forte diceret ſm opinionem antiquorum ꝙ ſubſtantie ſenſibiles ſint prime. et ꝙ preter eas non ſunt alie ſubſtantie. ſed hoc oſtendetur falſum in ſequentibꝫ. metaphyſica em̄ conſiderat non aliquod ens ꝑticulare. ſed conſiderat de ente in communi. Nam ad eandē ſcientiā ꝑtinet conſiderare de ente in communi et de primis entibus ſcꝫ de ſubſtantijs ſeparatis. que ſunt principia oīm entiū. vnde pꝫ ꝙ metaphyſica eſt ſcīa vniuerſalis

Ad rationes

Ante oppoſitum ad primā dicitur ꝙ ꝑticulare accipit dupliciter. vno modo abſolute et ſic idem eſt qđ ſingulare vel indiuiduum. et ſic nulla ſcientia eſt particulariū. Alio modo aliquid dicitur ꝑticulare in reſpectu prout idē eſt qđ minus vniuerſale et ſic aliqua ſciētia eſt particulariū. Ad ſcđam dicitur ꝙ neceſſe eſt eſſe aliquam ſcientiam que ꝯſiderat de ente in communi ⁊ de eis que per ſe inſunt ei. nā alia conueniunt enti inq̄tum ens et huic vel illi enti. et ideo non ſufficerent ſcientie particulares. ſed preter eas oportet eſſe ſcientiam vniuerſalem. Ad terciam dicit ꝙ ſcientie ꝑticulares ſm materiam ſunt ꝑtes ſcientie vniuerſalis ſed non ſm formam. nā ea (que cōſiderātur in ſcientijs ꝑticularibꝫ) poſſunt cōſiderari dupliciter: vno modo materialiter ⁊ ſic ſunt ꝑtes entis de quibꝫ cōſiderantur in metaphiſica qꝛ ſunt entia. Alio modo formaliter vel ſm proprias rationes et ſic non ſunt ꝑtes entis inq̄tum ens. immo eſt alia ratio entis inq̄tuꝫ ens et huius vel illius entis.

Quoniā autem ſimpliciter ens ſm plures dicitur modos. quorum vnus eſt qui ſm accidens dicitur conſiderandum primo de ſic ente. Quod quidem igit̄ nulla traditarum negociatur circa accidens palam. Neqꝫ enim edificatiua conſiderat quid accidet vtentibus domo. puta ſi triſte aut contrarie habitabunt. neqꝫ textiua neqꝫ coriatiua neqꝫ coquinatiua. Qđ autem ſm ipſam proprium. vnaqueqꝫ harum conſiderat ſcientiarum ſolum. hoc autꝫ eſt ꝓprius finis. neqꝫ inq̄tum muſicum. quia factꝰ gramaticus. ſimul erunt ambo prius non ens Quod autem non ſemper ens factum eſt hoc Quare ſimul muſicus factus eſt et grāmaticꝰ hoc autem nulla querit confeſſe exiſtentiū ſciētiarū niſi ſophiſtica. Circa accidens em̄ hec ſola negociatur. propter quod Plato non male dixit. dicens circa non ens ſophiſticaꝫ verſari Quod autem neqꝫ contingens eſt eſſe accidentis ſcientiam. manifeſtū eſt tentantibꝫ ſcire q̄d eſt accidens. Omīe itaqꝫ dicimus eſſe hoc q̄dē ſemper et ex neceſſitate. neceſſitate aūt nō ſecūdum violentiā dicta. ſecundū ꝙ vtimur in his que ſm demonſtrationes. hoc autē vt in plus hoc aūt neqꝫ vt in plus neqꝫ ſemper et ex neceſſitate. ſꝫ vt ꝯtingit. puta ſub cane vtiqꝫ fiet frigus. Sed hoc neqꝫ vt ſemper et ex neceſſitate neqꝫ vt in plus fit. Accidit tamen aliquādo vtiqꝫ. Eſt itaqꝫ accidens quod fit q̄dē. nō autē ſꝑ. neqꝫ ex neceſſitate. neqꝫ vt in plus. Quid q̄dem igit̄ eſt accidens. dictum eſt Quia autem nō eſt ſcientia. palam Sciētia quidem em̄ omnis ſꝑ entis. aut in plus. accidens aūt in neutro horū eſt. Quod aūt ſm accidēs entis non ſunt cauſe et principia talia q̄dem ſm ſe entis: palam. Erunt em̄ omīa ex neceſſitate. Si em̄ hoc quidem eſt huius entis. hoc autꝫ huius hoc autem non. vt contingit. ſed ex neceſſitate. ex neceſſitate erūt et cetera. hec em̄ erūt vſqꝫ ad vltimū dictū cauſatū. hoc autē ſm accidēs Quare ex neceſſitate omīa erunt. et ꝙ vtrūqꝫ ꝯtingit et accidere ⁊ fieri. et nō omnino ex generatis auferetur. et ſi nō exiſtens. ſed que fit cū ſupponatur eadē accidēt. Omīe em̄ ex neceſſitate fiet. Si em̄ cras eclipſis fiet. ſi hoc fuerit hoc aūt ſi alterū aliq̄d et hoc aliud. Et hoc ita qꝫ modo a finito tēpore eo ꝙ a nūc vſqꝫ cras ablato tempore venerit. et quandoqꝫ ad exīs Quare ſi q̄dem hoc eſt. omnia ex neceſſitate q̄ poſt hoc fient. vt omīa ex neceſſitate fiant. Qđ autem vt vere ens ⁊ ſm accidens. hoc quidem eſt in complexione mentis et paſſio in hac.

propter quod circa ſic quidꝫ ens. non queruntur principia. Circa autē ꝙ extrahere ens et ſeparabile. hoc autꝫ nō neceſſariū ſed infinitū. Dico aūt ꝙ ſm accidens talis aūt inordinate et infinite cauſe. Quod aūt gratia huius in his que a natura fiunt et a mente eſt. Fortuna autē eſt quādo aliquid horum fuerit ſm accidens Sicut em̄ et ens eſt hoc quidem ſm ſe. hoc autem ſm accidens. ſic et cā. Fortuna autē cauſa ſm accñs in factis ſm electōēꝫ eoꝝ q̄ gratia huius Propter qđ circa eadꝫ fortuna ⁊ mēs flexio eī nō ſit; mēte cauſe āt īfinite: a q̄bꝫ vtiqꝫ fiet qđ a fortuna: propter qđ incerta hūanē cognitōni ⁊ cauſa ſm accidens. ſimpliciter aūt nullius bona autꝫ fortuna et mala. cū bonum aut maluꝫ euenerit. Euticia autem et infortunium circa magnitudinem horuꝫ Omīa autem ſm accidēs nulluꝫ prius his que ſm ſe. neqꝫ igit̄ cauſa Si igit̄ fortuna aut caſus cauſa celi eſt. prius intellectus cauſa et natura.

Si autem hoc quidē actu ſolū. hoc aūt potentia. hoc aūt potētia et actu. hoc q̄dem ens. hoc autē q̄ntum hoc autē reliquoruꝫ Non eſt aūt aliquid motus preter res. ꝑmutatur em̄ ſemꝑ ſm entis cathegorias. Cōmune autem in his nullū eſt. qđ neqꝫ in vna cathegoria. vnūquodqꝫ āt dupliciter exiſtit in omnibꝫ. vt puta ꝙ hoc iſtud forma q̄dē ipſius. hoc aūt priuatio. Et ſm quale hoc quidem albuꝫ. hoc autem nigrum. et ſm q̄ntum. hoc quidem ꝑfectum. hoc autem imꝑfectum ⁊ ſm lationē. hoc q̄dē ſurſum. hoc autꝫ deorſum. aut leue. hoc autem graue. Quare motus et permutationis tot ſpecies. quot entis. Diuiſio autē ſm vnūqđqꝫ genus. hoc quidem potentia. hoc autē actu eius qđ potentia inq̄tum tale actum dico motum. Quod autem verum dicimus. hinc palam: cum em̄ edificabile inq̄tum tale ipſm dicimus eſſe actu inq̄tū edificat̄: et eſt hec edificatio. Similiter doctrinatio. ambulatio. curatio. ſaltatio. orbatio. Accidit autē moueri cū fuerit actu eodem. et neqꝫ prius neqꝫ poſterius iam potentia entis. cum actu ens operat̄. non inq̄tum ipſum. ſed inq̄tum mobile motus eſt Dico autem inq̄tum ſic. eſt em̄ es potentia ſtatua. ſed tamē non eris inq̄tum es eſt. motꝰ eſt non em̄ idem eſſe et potentia alicui. Qm̄ ſi idē erat ſimpliciter ⁊ ſm ratōēm. erit vtiqꝫ eris actus motus quidam. non autem idem. palā āt in cōtrarijs. poſſe quidem em̄ ſanari poſſe laborare non idē. Etem̄ ſi ſanari et laborare idē eſſent ſubiectum autē et ſanū et languens. humiditas ſiue ſanguis idem et vnū. Quoniam aūt non eſt idem: queādmodū neqꝫ color idem et viſibile poſſibilis inq̄tum poſſibile actus motus eſt. quod quidem em̄ eſt hic et qđ accidit tunc moueri qn̄ fuerit actu ſic. et nec prius nec poſterius. palā cōtinget em̄ vnūqđqꝫ aliquando quidem actu eſſe. aliquando autē nō puta edificabile inq̄tuꝫ edificabile ⁊ edificabilis actus inq̄tum edificabile edificatio eſt. aut enim hec domus eſt. aut edificatio actus. Sed cū domus fuerit. non adhuc edificabile erit. edificator autem edificabile. Neceſſe igit̄ edificatōēm actum eſſe: edificatio autem motus q̄dam. Eadem aūt ratio et in alijs motibꝫ Quod autem bene dictum eſt palam ex quibꝫ alij omnes dicunt de ipſo et ex eo ꝙ non facile eſt aliter ipſum diffinire. neqꝫ enim in alio poterit aliquis genere ponere ipſum. Palam aūt ex quibus dicunt. hi quidem alteritatem ⁊ inequalitatem. ⁊ non ens. quorum nullum neceſſe moueri. Sed nec permutio neqꝫ in hoc. neqꝫ ex his magis q̄ expoſitis. Cauſa autem nihil ponendi quia infinitum aliquod videtur eē motus alterius coelementationis aut princi-

pia.q: priuatiua, ſunt indeterminata. neqꝫ eñ
hoc neqꝫ tale nullū ipſorū .neqꝫ reliquorū pre/
dicamentorum. Cur autem videatur indeter/
minatus cauſa.quia nec in potētiā entiū. neqꝫ
in actū neqꝫ eſt ponere ipſuꝫ.neqꝫ eñ poſſibile
q̄tum eſſe mouetur ex neceſſitate.neqꝫ qḋ ac/
tu q̄tum. motuſqꝫ actus quidem videt̄ aliq̄s
imperfectus autem. Cauſa aūt quia imperfec
tum quod poſſibile.cuius eſt actus.et propter
hoc difficile ipſum ſumere quid eſt. Aut eñ in
priuationē neceſſe eſt poni.aut in potentiā aut
in actum ſimplicē.horuꝫ autem nullum videt̄
ꝯtingens. Quare relinquitur quod dictum eſt
eſſe et actum:et non actum dictum videre qui
dem difficile.contingentem autem eſſe. et qḋ
eſt motus in mobili. palam actus. Eſt eñ hu
ius a motiuo.ꝛ motiui actus nō alius ē. Opor
tet quidē enim eſſe actum amborū. et motiuū
quidē eñ eſt in poſſe. mouens autē in operari.
Sed eſt actiuū mobilis. Quare ſimiliter vnꝰ
amborum actus.quēadmodum eadem diſtā/
tia vnum ad duo.et duo ad vnum ꝛ aſcenden
tis et deſcendentis.ſed eſſe non vnum. Simi
liter autem et in mouente et moto

Infinitum autem aut quod impoſſibi
le pertranſire.eo ꝙ non ſit natum per/
tranſiri.quēadmodum vox inuiſibilis
aut pertranſitionem habens imperfectaꝫ. aut
quod vix.aut quod natum eſt habere. et non
habet pertranſitionem aut terminum adhuc
appoſitione.aut ablatione.aut ambo.ſepara/
bile quidem itaqꝫ ipſum aliquid ens. ſenſibi/
le autem non poſſibile eſſe. Si enim nec ma/
gnitudo eſt nec multitudo. ſubſtantia autem
ipſum infinitum et non accidens indiuiſibi/
le erit. Quod enim diuiſibile aut magnitu/
do. Si autem indiuiſibile. non infinitum.
niſi ſicut vox inuiſibilis. ſed non ſic dicunt.
neqꝫ nos querimus. ſed tanquam impartrā/
ſibile. Adhuc quomodo contingit per ſe eſſe
infinitum. ſi non et numerus et magnitudo
quorum paſſio infinitum. Adhuc ſi ſm acci/
dens.non vtiqꝫ erit elementum entium inq̄/
tum infinitum. quēadmodum neqꝫ inuiſibile
loquele.q̄uis vox inuiſibilis Et quod non eſt
actu eſſe infinitum. palam erit eñ quecunqꝫ
ipſius infinita pars accepta.infinito eñ eſſe ꝛ
infinitum ideꝫ.ſiquidem ſubſtantia infinitum
ꝛ non de ſubiecto. Quare aut diuiſibile. aut
infinita.diuiſibile ſi partibile. multa autē eſſe
idem impoſſibile infinita. Quēadmodum eñ
pars aeris aer.ſic infinitum infiniti.ſi eſt ſub/
ſtantia et principium. Impartibile igitur ꝛ in
diuiſibile ſed impoſſibile actu eſſe infinitum.
Quantum eñ neceſſe eſſe.ſecunduꝫ accidens
igitur exiſtit. Sed ſic dictum ꝙ non contin/
git ipſum eſſe principium.ſed illud cui accidit
aerem aut parem.hec quidem igitur inquiſi/
tio vniuerſalis. Quod aūt in ſenſibilibꝫ nō eſt
hinc palam. Si eñ corporis ratio ſuperficiebꝫ
determinatur.non erit vtiqꝫ infinitum corpus
neqꝫ ſenſibile.neqꝫ intellectuale neqꝫ numerus
vt ſeparatus et infinitus. numerale eñ numerꝰ
aut habens numerum. Naturaliter autem ex
his palam.nec eñ compoſitum poſſibile eſſe.
nec ſimplex. cōpoſitū quideꝫ eñ non erit cor/
pus.ſed finita ſunt numero elementa multitu/
dine. Oportet enim equari contraria.et etiam
non eſſe vnum ipſorum infinitum. ſi enim cui
cunqꝫ deficit alterius corporis virtus corrum
petur ab infinito finitum. Vnumquodqꝫ au/
tem impoſſibile infinitum eſſe. Corpus enim
quod oīno habet diſtenſionem.infinitū aut in

finite diſtat. Quare infinitum corpus omnino
erit infinitum. Neqꝫ vnum aut ſimplex contin
git infinitum eſſe corpus.neqꝫ vt dicunt q̄daꝫ
preter elementa ex quo generant hoc. Nō eñ
eſt tale corpus preter elementa. Omne eñ ex q̄
eſt et diſſoluitur in hoc.non videtur auteꝫ hoc
circa ſimplicia corpus.nec ignis. nec aliquod
aliud elementorum nullum. Sine eñ eo ꝙ eſt
infinitum eſſe aliquod ipſoꝝ impoſſibile om/
ne et ſi ſit finitum.aut eſſe aut fieri vnum aliqḋ
ipſoꝝ. Quemadmodū Heraclitus ait fieri ali
quando ignem. Eadem autem ratio et in vno
qḋ faciūt pter elemēta phiſici. Omē eñ pmu
tatur ex contrario:puta ex calido in frigidum.
Adhuc ſenſibile corpus alicubi.ꝛ idem locus
totius ꝛ partis.puta terre. Quare ſiquidē euiſ
dem ſpeciei immobilis erit.aut ſemper fertur
hoc autem impoſſibile. Quid eñ magis deor
ſum q̄ ſurſum.aut vbicunqꝫ.puta ſi gleba fue
rit.vbi hic mouetur aut mouebit.locus eñ ip
ſius connaturalis.corporis infinitus.obtine/
bit igitur totum locū.ꝛ quomodo Que igitur
manſio et motus ſi vbiqꝫ manet: non mouebi
tur igitur autem vtiqꝫ.non igit̄ ſtabit. Si au
tem diuiſibile totum.diuiſibilia et loca. ꝛ pri/
mum quidem non vnū corpus omnis niſi tac
tu. Deinde aut finita hec erunt aut infinita ſpe
cie. Finita quidem igitur non poſſibile. Erūt
enim hec quidem infinita. hec autem non. ſi
omne infinitum.puta ignis et aqua. Corrup/
tio autem quod tale contrarijs. Si autem in/
finita etiam ſimplicia.et loco infinita.ꝛ erunt
infinita elementa. Si autem hoc impoſſibile
et loca finita et omne neceſſitate finitum eſſe.
Totaliter autē impoſſibile infinitū eſſe corpꝰ
et locū corporibꝫ. Si oīe corpꝰ ſenſibile aut
grauitatem.aut leuitateꝫ habet. aut eñ ad me
dium ac ſurſum feretur. Impoſſibile autem in
finitum.aut omne.aut dimidium quodcunqꝫ
paſſum eſſe. Quomodo eñ diuides aut quo/
modo infiniti erit hoc quidem deorſuꝫ. hoc au
tem ſurſum. aut extremum aut medium. Ad/
huc omne ſenſibile corpus in loco. loci autem
ſpecies ſex. Impoſſibile autem in infinito cor/
pus tempore hoc eſſe. Totaliter autem ſi ſm/
poſſibile locū infinitum eſſe. ꝛ corpus impoſſi
bile. Quod eñ in loco alicubi.hoc aūt ſignifi/
cat aut deorſum.aut ſurſum.aut reliquoꝝ ali/
quod. horum autem vnumquodqꝫ terminus
aliquis Infinitum autem non idē in magnitu
dine ꝛ motu.et tempore ꝛ vna quedam natu/
ra. Sed quod poſterius dicitur ſm prius.pu/
ta motus.ſm magnitudinem in qua mouetur
aut alteratur.aut augetur tp̄s aut pter motum.

Ermutatur autem quod pmutatur. hoc
q̄dem ſm accidens. vt muſicum ambula
re.hoc autem eo ꝙ huius aliquid pmutat̄ ſim
pliciter dicitur permutari. puta quecunqꝫ ſm
partes. Sanatur eñ corpus quia oculus. eſt
autem aliq̄d ꝛ quod ipſum primū mouetur. et
hoc eſt per ſe mobile. Eſt aliquid et in mouen/
te eodem modo.mouet eñ ſm accidens. hoc
q̄dem ſm partem.hoc autem per ſe. Eſt auteꝫ
aliquid mouens primū. Eſt autem quod mo/
uetur.adhuc in quo tempore.ꝛ ex quo.et in q̄d
ſpecies.aut ꝛ paſſiones ꝛ locus in quo mouen
tur mota.que immobilia ſunt.puta ſciētia ꝛ ca
liditas motus.ſed calefactio. Que autem non
ſm accidens permutatio.nunc in omnibus ex
iſtit.ſed in contrarijs et intermedijs.ꝛ in con/
tradictione.huius autem fides ex inductione.
Permutatur autem quod permutatur: aut ex
ſubiecto in ſubiectum. aut ex non ſubiecto in
non ſubiectum.aut ex ſubiecto in nō ſubiectū.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

dico autem quod affirmation e monſtrauim⁹
Quare neceſſe tres eſſe permutationes. Quod.
eñi ex non ſubiecto in non ſubiectū non eſt per
mutatio. neqꝫ eñi contraria. neqꝫ contradictio
eſt quia nō oppoſitio eſt. Que ꝗdem igitur nō
ex ſubiecto in ſubiectum ſm contradictionem
generatio. que quidem ſimpliciter ſimplex. que
autem alicuius quedam. Que autem ex ſubie
cto in non ſubiectum corruptio. Si itaqꝫ non
ens dicitur multipliciter ⁊ nec quod ſm com/
poſitionem aut diuiſionē cōtingit moueri. nec
quod ſm potentiam quod ſimpliciter enti op/
poſitum. Quid eñi non album. aut non bonuꝫ
dum contingit moueri ſm accidens. Erit eñi
vtiqꝫ homo quod non album. Quod autē ſim
pliciter non hoc nequaꝗ. Impoſſibile eñi nō
ens moueri. Si autem hoc. ⁊ generationē mo
tum eſſe. Generatur eñi non ens. Si enim et
ꝗ maxime ſm accidens generatur. ſed tamen
verum dicere quod exiſtit non ens de genera/
to ſimpliciter. Similiter autē et quieſcere. hec
itaqꝫ accidunt difficilia. et ſi omne quod moue
tur in loco. non ens autem non eſt in loco Erit
eñi vtiqꝫ alicubi. Neqꝫ itaqꝫ corruptio mot⁹
contrariū eñi motui motus aut quies. corrup
tio autem generationi. Quoniā autem omnis
motus ꝑmutatio quedam. permutationes aūt
tres dicte. harꝫ autem que ſm generationem ⁊
corruptionē non motus. hec autē ſunt que ſm
contradictionem. neceſſe eam que ex ſubiecto
in ſubiectum mutationē eſſe ſolam. Subiec/
ta autem aut contraria aut intermedia. Etenim
priuatio ponit̄ ꝯtrariū monſtrat̄ autē affirma
tione. puta nudū et edentulum ⁊ nigrum.

Igitur predicamenta diuiſa ſunt ſubſtā
tia ⁊ q̄litate. loco facere. aut pati. ad ali/
quid quanto. neceſſe tres eſſe motus q̄lis quā
ti loci. ſm ſubſtantiam autem non. propter nu

um eſſe ſubſtantie contrarium. Neqꝫ ad aliꝗd
Eſt enim altero nihil permutatio. verificari al
terum nihil permutatum. neqꝫ facientis et pa/
tientis. aut mouentis et moti. quia nō eſt mo/
tus motus. neqꝫ generationis generatio. neqꝫ
totaliter permutationis permutatio. Duplici
ter enim contingit motus eſſe motū. aut vt ſub
iecti. velut homo mouetur. quia ex albo in ni/
grū ꝑmutatur. Quare ſic aut motus ⁊ calefit.
aut infrigidatur. aut locum permutat aut au/
getur: hoc autem impoſſibile. non enim ſubiec
torum aliquid permutatio: aut eo ꝙ alterū ali
quod ſubiectum ex permutatione permutetur
in aliam ſpeciem. velut homo ex langore in ſa/
nitatem. Sed nec hoc poſſibile. niſi ſm accn̄s
Omnis enim motus ex alio in aliud eſt ꝑmu/
tatio. et generatio et corruptio. eodē modo ve
runtamen que quidem ex oppoſitis. ſic autē ſic
non motus. Simul igitur permutatur ex ſani
tate in egritudinem. et ex hac ipſa permutatio
ne in aliam. Palam autē q: ſi languerit permu
tatus erit in qualiacunqꝫ. contingit enim quieſ
cere. Et adhuc in non contingentē ſemꝑ ⁊ illa
ex aliquo in aliꝗd aliud erit. quare oppoſita ſa
natio ſed ꝑ accidens. velut ex reminiſcentia in
obliuionē ꝑmutat̄. quandoqꝫ ꝗd em in ſcientiā
quandoqꝫ autem in ſanitatem. Et adhuc in in
finitum ibit. ſi erit ꝑmutationis permuta tio. ⁊
generationis generatio. Neceſſe igit̄ et priorē
ſi poſterior. puta ſi ſimplex generatio fiebat ali
quādo. ⁊ qꝺ fit fiebat. Quare nondum erat qꝺ
fiebat ſimpliciter. ſi aliquid fiens aut ſimplici/
ter aut factum. Si itaqꝫ ⁊ hoc fiebat aliquan/
do quare nondum erat tunc genitum. Quoni/
am autem infinitorum non eſt primū. non erit
primum. Quare neqꝫ habitum neqꝫ fieri igitur
neqꝫ moueri poſſibile eſt. neqꝫ permutari nul/
lum. Adhuc eñi eiuſdem motus contrarius et

quies ⁊ generatio ⁊ corruptio Quare quod fit
cum fiat fiens tūc corrūpitur. neqꝫ eñi cōfeſtim
factum neqꝫ poſterius. eſſe eñi oportet qꝺ cor/
rumpit̄. adhuc oportet materiam ſubeſſe ei qꝺ
fit ꝑmutatio. Que igitur erit quēadmodū alte
rabile corpus aut aīa aliquid. ſic aliꝗd quod
fit motus ⁊ generatio ⁊ aliꝗd in quod mouet̄.
Oportet eñi eſſe aliꝗd eū qui hu⁹ ex hoc in h
motū non vero motum. Qualiter igit̄ neqꝫ eñi
erit diſciplinatōis. quare neqꝫ generatio gene/
rationis. Quoniā aūt neqꝫ ſubſtātie neqꝫ eius
quod ad aliquid: neqꝫ eius quod eſt facere aut
pati. relinquitur ſm quale et quantū ⁊ vbi mo
tum eſſe. horum eñi vniuſcuiuſqꝫ contrarietas eſt.
Dico aūt quale non quod in ſubſtantia. Etenim
differentia quale. ſed quod paſſiuū. ſm quod
dicitur pati aut impaſſibile eſſe. Immobile au
tem quod totaliter impoſſibile moueri. ⁊ quod
vix in tempore multo tarde incipiēs. Et quod
natum ꝗdem moueri nō potens autem quan/
do natum eſt. ⁊ vt quod voco quieſcere immo
biliū ſolum. contrariū eñi quies motui. Qua/
re priuatio vtiqꝫ erit ſuſceptiui

Simul aūt ſm locum quecūqꝫ in vno loco
primo Et ſeorſum ꝗcunqꝫ in alio. Tan/
gi aūt quorꝫ vltima ſimul. Intermediū aūt in
qꝺ natū eſt prius ꝑuenire qꝺ ꝑmutat̄. ꝗ in qꝺ
vltimū ꝑmutat̄ ſm naturā continue ꝑmutans
contrariū ſm locū. quod ſm rectū plurimū di
ſtans. Conſequēter aūt quo poſt principiū en/
te poſitione aut ſpē aut aliter qualiter determi
nato nihil intermediū eſt eorꝫ que in eodē gene
re. ⁊ cuius ꝯſequēter eſt. vt linee linee. aut vni/
tates vnitatis. aut domus domus. aliud autē
nihil prohibet intermediū eſſe. Quod eñi cōſe
quenter. alicuius conſequenter. et poſteri⁹ ali
quid. Nō eñi vnū cōſequēter duorꝫ. neqꝫ noua
luna ſcdē habitum aut quodcūqꝫ cum ſequent̄

ens tangit. Oīn aliter oīs permutatio in op
poſitis. hec aūt cōtraria et contradictio cōtra/
dictionis aut nullum intermedium. Palam ꝙ
in contrariis intermediū. Continuū quod qui
dem habitū aliquid Dico aūt continuū. cū idē
fuerit ⁊ vnū vtriuſqꝫ terminus ꝗbus tangūt et
continentur. Quare palā quod continuum in
his ex quibus vnū aliquid natum eſt fieri ſm
contactū. Et quia primū quod conſequent̄ pa
lam. Quod eñi conſequenter non tangit. hoc
autem conſequēter. et ſi continuū tangit. Si
autem tangit: nondum continuū. In quib⁹ au
tem non eſt tactus. nō eſt connaſcentia in his.
Quare nō eſt punctū imitari idem. His quidē
eñi ineſt tangi. his autem non ſed ad conſequē
ter. Et horum quidē intermediū aliquid. horꝫ
autem non.

Queritur Quinto vtrū aliq̄ ſcia ꝯſi
deret de ente ꝑ accn̄s Ar
guit̄ ꝙ ſic. q: ph̄s in ſeptio
hu⁹ determiat de ente ꝑ accn̄s. etiā ſophiſta cōſiderat
de ente ꝑ accn̄s. q: ꝯſiderat de fallacia accn̄tis Scd̄o
ſic metaphiſic⁹ ꝯſiderat de ente. ſed ens ꝑ accn̄s eſt ens
ꝗ metaphiſicus ꝯſiderat de ente ꝑ accn̄s Tercio ſic
rō ſiue diffinitio eſt principiū ſcie. ſed entis ꝑ accn̄s ē rō
ſiue diffinitio. vt pꝫ ex ſexto hu⁹. ꝗ entis ꝑ accn̄s ē ſcia.
In oppoſitū eſt ph̄s in lr̄a Pro reſponſione

Sciendum Q: aliud eſt accn̄s et
ens ꝑ accn̄s. accn̄s eñi
dr̄ qꝺ ꝯtinet̄ in aliꝗ ge/
nere entis. vt albedo dulcedo. vñ et de hmōi ente multe
ſcie ꝯſiderāt. eo ꝙ accn̄s hꝫ aliquā cām et ſpēm determi/
natā. ſed ens ꝑ accn̄s accipit̄ ſm ꝯpōem vnius cū alio.
q. l. vnū ineſt alteri nō ꝑ ſe ſꝫ ꝑ accn̄s. vt albū muſicum
eſt ens ꝑ accn̄s. ⁊ de hmōi ente ꝑ accn̄s nulla ſcia ꝯſide
rat eo ꝙ nō hꝫ ſpēs et cāſ determiatas. Vñ aduertēn/
dū eſt etiā ꝙ ens ꝑ accn̄s pōt dupl̄r ꝯſiderari. Uno mo/
do ſm rōem vel diffinitionē entis ꝑ accn̄s. ⁊ ſic de ente
ꝑ accidens bene pōt eſſe ſcia. eo ꝙ rō eius eſt nobis nota
Alio mō accipit̄ ens ꝑ accidens ꝓ eo qꝺ eſt ens ꝑ accn̄s
et ſic de ipſo loquitur hic ph̄s Eſt igitur

Concluſio Rūſal de ente ꝑ accn̄s nec ē
nec eē pōt ſcia. ꝓbat̄ ꝓmo in/
ductiue. ars eñi edificatiua
nō ꝯſiderat ꝗd accidat domui vt poteſt habitās in do/
mo ducat vitā triſtē vel pſperā. ⁊ cetera. ſed ꝓprius finis
cuiuſlibet ſcie eſt ꝯſiderare ꝓpriū ſubiectū ⁊ illa q̄ ꝑ ſe in/
ſunt ſubiecto. Scd̄o ꝓbatur cōcluſio duplici rōne. ꝓma
eſt ſcia ꝓprie eſt de ente. ſed ens ꝑ accn̄s ꝓprie non eſt ens
ſicut nec ꝓprie eſt vnum. ergo de ente ꝑ accn̄s non eſt ſcie
tia ꝓprie. Minor ꝓbatur gratia exempli ſumatur illud

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ens ꝑ accñs albũ muſicũ. ⁊ ponat ꝙ aliq̄s ꝑus exñs mu
ſic⁹ efficiat grãmaticus. tũc ſic arguit oĩs entia(qḋ nũc
eſt ⁊ nõ fuit)ſꝑ ẽ generatio. ſed h̄ totũ muſicũ grãmati
cũ mõ ẽ ens. ⁊ ꝑus fuit nõ ens. ḡ hui⁹ toti⁹ eſt aliq̄ gña
tio qḋ eſt falſum. q꞉ ꝑus exiſtebat muſicũ ⁊ ſolũ factum
eſt grãmaticũ. Et ſi argueret ꝙ ꝑ eandẽ rõnem ꝓbaret
ꝙ ex materia ⁊ forma nõ fieret ens neq꞉ vnũ. q꞉ ſcꝫ ma/
terie et forme ſit nõ eſt generatio cũ materia ꝑeꝛſiſtat. et
ſit ingenerabil. Rñdet ꝙ forma nõ fit ſed ꝯpoſitũ vt oñ
ſum eſt ſeptimo hui⁹. ḋꝛ etiã ꝙ materia nõ p̄cefuit actu
quẽadmodũ in p̄dicto exẽplo muſicũ p̄erat actu. ſꝫ ſo
lũ materia p̄erat in potẽtia. iõ nõ ſeq̄tur qn ex materia
et forma fiat aliqḋ vnũ ꝑ ſe ens. Scḋa rõ. ſcia eſt coꝝ q̄
ſunt ex neceſſitate vel in pluribꝰ vt oñdit pmo poſterioꝝ
ſed ens ꝑ accñs neq꞉ eſt ex neceſſitate neq꞉ vt in pluribꝰ
ſed raro ḡ de ente ꝑ accñs nõ eſt ſcia. Vñ ſi ens ꝑ accñs
ſumat ſm ꝯpoſitionẽ vnius cuꝫ alio aliq̄ ꝯiungi põt ad
inuicẽ dupl̄r. Vno mõ ita ꝙ vnũ ſit cã alterius vel am/
bo reducant ad aliqḋ terciũ qḋ ſit cã coꝝ. ⁊ tunc ſi cã tal
nõ ſit impedibilis tũc erit effectus ex neceſſitate. ſi vero
ſit impedibilis tũc erit effectus vt in pluribꝰ. Qñ vero
ea q̄ ꝯiungant ſic ſe hñt ꝙ vnũ nec ambo reducãt ad ali
qḋ. terciũ qḋ ſit cã coꝝ tunc eſt ens ꝑ accñs. vel raro vt
cum ḋꝛ muſicũ edificare. nã muſica nõ eſt cã edificandi.
Tercia rõ. oĩs ſcia habet ꝑ cãm. vt pꝫ ꝑ diffinitionẽ ſcire
et demõſtrationis pmo poſterioꝝ. ſed entis ꝑ accidens
nõ ſunt cãe ꝑ ſe et determiate ſicut entis ꝑ ſe. ḡ de ente ꝑ
accñs nõ eſt ſcia. Maioꝛ ꝓbatur. q꞉ ſi entis ꝑ accidens
eſſent cãe ꝑ ſe ⁊ determiate. ſeq̄retur ꝙ ens ꝑ accñs eſſet
ens ex neceſſitate. pꝫ q꞉ ponat ꝙ effectus cõtingentis ſit
cã poſita in p̄ſenti vel in p̄terito. q̄ q̄dem cã ſit ꝑ ſe cã. et
talis ꝙ ea poſita ponat effect⁹. ⁊ ſic ſeq̄tur ꝙ effect⁹ erit
ex neceſſitate. ⁊ ꝙ futurũ contingens erit ex neceſſitate.
Et ſi forſan diceret ꝙ cauſa effectus cõtingentꝫ nõ ẽ po/
ta in p̄ſñti nec in p̄terito. ſed adhuc eſt futura. Cõtra. q̄a
ſi talis cauſa erit futura in tp̄e determinato diſtanti a tẽ
pore p̄ñti. q̄ritur igitur de cã illius cauſe vtrũ ſit in p̄ſen
ti aut nõ. ⁊ tandẽ deueniam⁹ ad aliquã cãm q̄ erit in p̄
ſenti. cũ aũt ad eã de neceſſitate ſeq̄tur effectus ſequit ꝙ
oẽs effectus futuri erũt de neceſſitate. Ex p̄dictis patꝫ
ꝙ cũ ens dicat dupl̄r. Vno mõ qḋ ſignificat veritatẽ ꝓ
poſitionis. Alio mõ ḋꝛ de ente ꝑ accñs ⁊ de neutro ho/
rum ſpectat cõſiderare ad metaphiſicã. Nõ de ente qḋ
ſignificat veritatẽ ꝓpõnis. q꞉ tale ens eſt ens in aĩa. me
taphiſica aũt cõſiderat ens extra aĩam. neq꞉ etiã de ente
ꝑ accñs. q꞉ entis ꝑ accñs ſt̄ infinite ⁊ indeterminate cãe.

Ad rõnes Ante oppoſitũ ad primã dici
tur ꝙ argumentũ bñ ꝓbat ꝙ
metaphiſica cõſiderat ens ꝑ
accñs. ⁊ hoc capiendo ſpm ſm rõnem. vel etiam vt ſpm
excludat a principali cõſideratione huius ſcie. de ſophi/
ſtica ḋꝛ ꝙ quantũ ad vſuꝫ nõ eſt ſcia. vñ ſicut allegat in
textu Plato nõ male dixit dicens ſophiſtã verſari circa
nõens. Ad alias iam dictũ eſt ꝙ ens ꝑ accidens nõ eſt ꝓ
p̄cie ens ſicut nec ꝓꝑie vnũ ſed eſt ens ſm q̄d. Et tan
tum de vndecimo libro metaphiſice Ariſtotilis.

Sequitur iam liber duodecimus

E ſubſtãtia q̄dem theoꝛia eſt.
naꝫ ſubſtantiaꝝ p̄ncipia et cãe
que queruntur. Etenĩ ſi totũ qḋ
dam oĩe ſubſtantia eſt prima
ps. ⁊ ſi eo ꝙ conſequẽter. ⁊ pri
mũ ſubſtãtia. deinde q̄litas aut quãtitas. Si
mul aũt nec entia. vt eſt ſimpliciter dicere hec.
Sed qualitates ⁊ motus aut ⁊ non album et
non rectũ dicimus eĩ eſſe et hoc. puta eſt non
album. amplius nihil alioꝝ ſeparabile. Teſtã
tur aũt ⁊ antiqui opere. nã ſubſtantie querebãt
principia ⁊ elemẽta et cãs. qui quidem nũc ſub
ſtantias vniuerſalia magis ponunt. Nam ge/
nera vniuerſalia ꝙ que dicunt principia et ſub
ſtantias eſſe magis propter logice inquirere. q̄
vero antiquitus particularia vt ignem et terrã
ſed non commune coꝛpus.

Circa iniciũ duodeci
mi libri metaphiſice Ariſtotil. Queritur primo vtrum
materia ⁊ forma ſint principia ſubſtantiaꝝ ſenſibiliũ. ol
miſſis argumẽtis Rñdetur ad q̄ſitũ ꝑ aliq̄s ꝯcluſiões

Concluſio Prima. ad metaphiſicuꝫ
ſpectat ꝯſiderare de ſubã
patꝫ pmo. q꞉ ſubã ꝑoꝛ eſt
aliis entibꝰ. ipa eĩ ẽ pmũ ens. cũ ḡ metaphiſica habeat
ꝯſiderare de ente ſeq̄t ꝙ hꝫ ꝯſiderare de ſubã. Scḋo. q꞉
ſubã ſimpl̄r ḋꝛ ens alia vero vt q̄ntitas q̄litas ⁊c. nõ ſt̄
ſimpl̄r entia. nõ eĩ dicunt entia q꞉ ſt̄. ſed q̄a ꝑ ea aliq̄d
hꝫ cẽ. vt albedo dicit ens. q꞉ ꝑ albedinẽ aliquid habꝫ eẽ
ſcꝫ album. Tercio q꞉ nullũ alioꝝ entium ſeparabile eſt a
ſubſtantia. ⁊ ideo in conſideratiõe ſubẽ quodãmõ clau/
dit cõſideratio accñtis. Quarto q꞉ oĩes antiqui phi
q̄ſiuerũt ſolũ p̄ncipia et cãs ſubẽ ⁊ nõ alioꝝ entiũ. ⁊ hoc

eſt ſignũ ꝙ ſubã p̄cipue cadit ſub cõſideratione meta.
Secunda. triplices ſunt ſubẽ. q̄daꝫ ſunt ſenſibiles et
coꝛruptibiles vt elemẽta ⁊ mixta ex eis quedã ſunt ſub
ſtãtie ſenſibiles ⁊ incoꝛruptibiles. vt coꝛpa celeſtia. que
dã ſunt q̄ nec ſt̄ ſenſibiles nec coꝛruptibiles. vt ſubẽ ſe/
pate. Nũc ãt videbit de ſubſtãtijs ſenſibilibꝰ ⁊ poſtea
de inſenſibilibꝰ. Tercia. materia eſt in oĩi coꝛpe ſenſi
bili. ꝓbat. q꞉ oĩs ſubã ſenſibilis eſt mutabil. oĩs ãt mu/
tatio eſt ex oppoſitis et ꝯtrarijs. ſed ꝯtrarijs oꝫ ſubeſſe
materiã vt ſubiectũ. ḡ in oĩi ſubã ſenſibili eſt materia.
Qꝫ aũt ꝯtrarijs oꝫ ſubeſſe materiã vt ſubiectũ patet ex
duobꝰ. pmo q꞉ vnũ ꝯtrariũ nõ fit aliud. vñ p̄ter ꝯtraria
oꝫ eſſe ſubiectũ qḋ q̄n꞉ ſit ſub vno ꝯtrario ⁊ q̄n꞉ ſub
alio. Scḋo q꞉ in oĩ tr̃ſmutatõe eſt aliqḋ qḋ manet. ſcꝫ
ſubiectũ. ⁊ aliqḋ qḋ nõ manet. ſ. vnũ ꝯtrarioꝝ. Quar
ta. materia de ſe eſt in potẽtia ad vtrũq꞉ ꝯtrarioꝝ neu/
trũ hñs actu. vt materia q̄ eſt ſubiectũ generatõis de ſe
eſt in potẽtia ad terminũ generatõis ſcꝫ formã. ⁊ ſubiec
tum alteratõis eſt in potẽtia de ſe ad cõtraria q̄ ſunt ter
mini alterationis. Ex p̄miſſis pꝫ ſolutio dubitatõis an
tiquoꝝ cũ ſic arguebãt. oĩe qḋ fit aut fit ex ente aut ex
nõ ente. nõ ex nõ ente. q꞉ ex nihilo nihil fit. nec ex ente. q꞉
ſi ſic aliq̄d eſſet anteq̄ fieret. hec ſolutio patet ex dictis.
quia illud quod fit per ſe fit ex ente in potentia et non
ex ente in actu. vnde nõ ens dicitur tripliciter. Vno mõ
non ens dicit quod omnino nihil eſt. et ex tali nõ ente ni
hil fit ꝑ generationẽ. Alio modo ḋꝛ non ens ipſa priua/
tio que eſt ꝑ ſe non ens. ſed eſt ens per accidens. ſcꝫ ratio
ne ſubiecti in quo eſt. ⁊ ex tali non ente nihil fit niſi per ac
cidens. quia ſcꝫ fit ex ſubiecto cui accidit priuatio. Ter
cio modo non ens dicitur quod nõ eſt ens actu q̄uis ſit
ens in potentia. ⁊ ſic materia eſt non ens. vnde hoc mo/
do ex non ente aliquid fit. Ex p̄dictis etiam põt pa/
tere ꝙ licet in omni ſubſtantia ſenſibili ſit materia. alia
tamen eſt materia in ſubſtantijs ſenſibilibus ſempiter/
nis. vt in celeſtibus ⁊ in generabilibus ⁊ coꝛruptibilibꝰ
Patet. quia per tranſmutationẽ ⁊ motum habetur cog
nitio materie. cum ergo ſubſtantie generabiles ſint trã/
mutabiles ſm ſubſtantiam. ſequitur ꝙ in eis eſt mate/
ria immixta priuationi. ſubſtantie vero ſenſibiles ſempi
terne ſolum ſunt mutabiles ad vbi. ⁊ ergo in eis ſolũ eſt
materia que eſt in potentia ad terminos mutationis lo
calis. Quinta conditio. forma eſt principium cuiuſli
bet ſubſtantie ſenſibilis. patet quia cuꝫ in ſubſtãtijs ſen
ſibilibus ſit materia. materia autem non habet eſſe niſi
per formam ſequitur ꝙ forma eſt principium ſubſtantia
rum ſenſibiliũ. vnde differentia eſt int̄ cãs agẽtes ⁊ foꝛ/
mam. quia cauſe agentes p̄exiſtunt ſuis effectibus. et
ſunt ſeparate a ſuis effectibus. forma autẽ incipit a ma
teria ⁊ eſt cum ſuis effectibus. licet autem nulla forma
ſit ante productionem effectus. tamen nihil p̄ohibꝫ ali
quam formam manere poſt coꝛruptionem ſubiecti ſicut
eſt anima non omnis ſed intellectiua. Ex quibus patet
duo contra poſitionem de intellectu que eſt Auerrois
Primum eſt ꝙ anima intellectiua non eſt ſubſtantia ſe
parata. quia ſm Ariſtotilem eſt forma hominis. Secũ
dum eſt ꝙ anima intellectiua non eſt ante coꝛpus vl̄ ho
minem: licet maneat coꝛpore coꝛrupto. hoc autem nõ po
teſt ſtare cum opinione Auerrois. vnde prius dicta de/
bent intelligi de forma que ẽ altera pars compoſiti. ⁊ nõ
de forma exemplari. forma eĩ exemplaris ſeparata eſt
quemadmodũ efficiens.

Ubſtantie vero tres ſunt. Una quidem
ſenſibilis. cuius alia quidem ſempiterna
alia coꝛruptibilis. quaꝫ omnes confitentur. vt
plante ⁊ animalia. Sempiterna aũt cuius ele
menta neceſſe eſt accipere ſiue vnum ſiue mul/
ta. Alia vero immobilis: hanc dicunt quidaꝫ
ſeparabilem eſſe. hi q̄dem in duo diuidentes.
alij in vnam naturã ſpecies ponẽtes ⁊ mathe/
matica. alij horum mathamatica ſolum. ille q̄
dem naturalis cum motu eĩ ſunt et hec alte/
rius. ſi nullum ipſis principium commune eſt.
Senſibilis vero ſubſtãtia eſt mutabilis. ſi au
tem mutatio eſt ex oppoſitis ⁊ medijs. et oppo
ſitis autem non omnibus. non album eĩ vox.
Sed ex contrario neceſſe ſubeſſe quid mutabi
le in contrarietatẽ. Non eĩ contraria trãſmu
tantur. amplius hoc quidem manet. aliud ve/
ro contrarium non manet. Eſt igitur aliq̄d ter
tium p̄eter contraria materia. Si itaq꞉ tranſ/
mutatõnes ſunt quatuoꝛ. aut ſm quid. aut ſm
qualitatem aut ſm quantitatem. aut ſm vbi.
Generatio quidẽ ſimpliciter aut coꝛruptio ſm
hoc ⁊ augmentũ ⁊ decrementũ que ſm quãti/
tatẽ. alteratio ãt q̄ ſm paſſioneꝫ. latio aũt q̄ ſm
locũ. Incõtrarietates vtiq꞉ erunt eas que ſm
vnũquodq꞉ tranſmutationes neceſſe itaq꞉ trãſ
mutari materiã potentẽ ambo. Qm̃ autem du
plex eſt ens. tranſmutatur omne ex potentia en
te in actu ens. vt puta ex potentia albo in actu
album. Similiter autem in augmento ⁊ decre
mento. Quare non ſolum ſm accidens cõtin/
git fieri ex non ente. ſed et ex ente fiunt omnia
potentia q̄dem ente. ex non ente vero actu. Et
hoc eſt Anaxagore vnũ Dignius eſt eĩ q̄ ſil
oĩa. Et Empedoclis mixtura et anaximandri
et vt Democritus ait nobis erunt oĩa potẽ
tia. actu vero minime. Quare materiã vtiq꞉ erãt
tangẽtes. Qĩa ꝓ materiã hñt q̄cũq꞉ trãſmutã

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

tur ſed aliam' ⁊ ſempiternoꝝ. Quecunq; vero
non generabilia mobilia aũt latione velut non
generabilem habent. ſed vnde quo Dubitabit
autem vtiq; aliq̈s. ex quali non ente eſt genera
tio: Tripliciter enĩ non ens. Si itaq; eſt aliq̈d
potentia. attñ non ex quocunq;. ſed alteruȝ ex
altero. Neq; ſufficiens. q: ſimul res om̃es. dif
ferunt enĩ materia. Quã quare infinita facta ſꝫ
ſed non vnũ. intellectus enĩ vnus. Quare ſi in
materia vna illud factum eſt actu. cuius mate
ria erat potentia

Res vero ſunt cauſe et tria ꝑncipia Duo
quidẽ cõtrarietas cuius hoc q̈dem ratio
et ſpẽs. illud vero priuatio. terciũ vero materia
Poſtea q: nec fit materia nec ſpecies. Dico au
tem vltima om̃e nãq; tranſmutat aliquid et ex
aliquo et in quid. a quo q̈dem primo mouente.
cuius vero materiã in quod vero ſpecies. in in
finitũ ergo ſunt. Si non ſolũ es fit rotundum.
ſed ⁊ ipm rotundum aut es. neceſſe itaq; ſtare.
Poſtea quia queq; ex vniuoco fit ſubſtantia.
Naȝ ⁊ que natura ſunt ſubſtãtia ⁊ alia aut enĩ
arte aut natura ſunt. aut fortuna aut caſu. Ars
igitur principiũ eſt in alio. natura ãt principiuȝ
in ipſo. homo nãq; hominẽ generat. Reliq̃ ve/
ro cãe omnes hoꝝ priuationes. Subſtãtie ãt
tres ſunt. materia q̈deȝ hoc aliquid ſubſtantiã
apparere. Nam quecũq; tactu ⁊ nõ cõnaſcen/
tia materia et ſubiectuȝ. natura vero hoc aliq̈d
inquantũ et habitus q̈dem. Amplius tercia q̃
eſt ex his ſingularꝭ vt Socrates ⁊ callias. In
quibuſdã igitur hoc nõ eſt preter compoſitam
ſubſtantiã vt domus. Si nõ ars nec eſt gene/
ratio nec corruptio hoꝝ. ſed alio mõ ſunt ⁊ nõ
ſunt vt dom⁹ que ſine materia et ſanitas ⁊ om
ne quod ſm artem. Sed ſiq̈dem in eis que ſꝫ
natura. Quapropter nõ male Plato ait: q: ſpe
cies ſunt quecunq; natura. Siq̈dem ſunt ſpe/
cies alie hoꝝ vt ignis. caro caput. om̃ia enĩ ma
teria ſunt. et eius que maxime ſubſtãtie vltime
Mouentes q̈dem igitur cãe velut prius facte
exiſtẽtes. que aũt vt rõ ſimul. Quãdo enĩ ſanaꝛ
homo. tunc etiaȝ ſanitas eſt ⁊ figura eree ſpere
ſimul et erea ſpera. Si aũt ⁊ poſterius aliquid
manet ꝑſcrutandũ eſt. In quibuſdaȝ enĩ nihil
ꝓhibet. vt ſi eſt anima tale nõ omnis ſed intel/
lectus. omne nãq; impoſſibile forſan. Palã ita
q; q nõ oportet propter hoc eſſe ideas. hõ enĩ
hominem generat. qui ſingularis aliquod Si
militer autem et in artibus. Medicinalis enĩ
ars ratio ſanitatis eſt

Auſe autẽ ⁊ principia alia alioꝝ eſt vt eſt
aut vt ſi quis dicat vniuerſaliter eadem
oim Dubitabit aũt vtiq; aliquis. vtrum altera
aut eadem ſunt principia et elemẽta ſubſtantia
rum. ⁊ coꝝ que ſunt ad aliquid. ⁊ cuiuſlibȝ ca/
thegoriaꝝ ſimiliter: Sed incõueniens ſi eadẽ
omniũ. Ex eiſdem enĩ erunt que ad aliquid et
ſubſtãtia. Quõ igitur hoc erit. naȝ extra ſubſtã
tiam et alia p̃dicamenta nihil eſt cõmune. Pri
us aũt eſt elementũ q̃ quoꝝ eſt elementũ. At/
uero neq; ſubſtantia elementũ eſt coꝝ q̃ ad ali/
quid. neq; hoꝝ aliquid ſubſtãtie. Ampli⁹ quõ
cõtingit eſſe oim elementa eadem. nullum enĩ
poſſibile eſt eſſe elementoꝝ. cuȝ ex elemẽtis cõ
poſito idẽ. vt ei quod eſt ba. b: aut ra. Nec etiã
intellectualiũ elementorũ vt vnũ aut ens In/
ſunt enĩ ea ſingulis cõpoſitorum. Nihil igitur
erit eorũ nec ſubſtãtia nec ad aliquid. Sed ne
ceſſariũ eſt principia ꝓpinqua eſſe diuerſa Nõ
ſunt igitur oim eadẽ elementa. aut vt dicimus
eſt q̈dem vt eſt. eſt aũt vt non. puta forſan ſenſi
bilium corpoꝝ. vt q̈dem ſpecies calidū et alio
modo frigidũ priuatio. Materia vero q potẽ
tia hec primũ ſm ſe. Subſtãtia vero ⁊ hec ⁊ q̃
ex his quoꝝ ſunt principia. hoc autẽ ſiquidem

ex calido ⁊ frigido fit vnũ. vt caro aut os. al/
terũ enĩ neceſſe eſt ab illis eſſe qđ factũ eſt Eo
rum igiꝛ eadẽ elementa ⁊ principia. aliorũ ꝟo
alia Omniũ aũt ita q̈dem dicere non eſt. ſed ꝓ
portionaliter. Queãdmodũ ſi q̈s dicat q: ꝑn
cipia ſunt tria ſpẽs. et priuatio. ⁊ materia. ſed
hoꝝ vnũquodq; alterũ genus vnũquodq; eſt
vt in colore albũ. nigrũ. aer. ſuꝑficies. tenebre
lumen. ex his aũt dies et nox Quĩ aũt nõ ſolũ
(que inſunt) cauſe. ſed et coꝝ que extra. vtpu/
ta mouens. Palam q: alterũ principiũ ⁊ ele/
mentũ. cauſe ꝟo ambo. et in hec diuidiꝛ prin
cipiũ. Qđ vero aut mouens aut ſiſtens ꝑnci/
pium eſt quoddã. Quare elementa ſm analo
giam tria. cauſe aũt et principia quatuor. ali/
ud vero in alio et prima cauſa Quare mouẽs
aliud alij ſanitas. infirmitas. corpus mouẽs
medicatiua ſpecies inordinatio talis laterum
mouens edificatoria. et in ea diuidiꝛ ꝑncipiũ
Quĩ aũt mouens in phiſicis q̈daȝ hõ. in his
aũt que a mente ſpecies aut cõtrariũ mõ quo
dam tres vtiq; erũt cauſe. ſic aũt quatuor Nã
ſanitas aliqualiter medicinalis et dom⁹ ſpe/
cies edificatoria. et hõ hominẽȝ generat. Ad
huc q̈deȝ preter hoc vt primũ omniũ mouẽs
omnia. Quĩ autẽ ſunt hec q̈dem ſeparabilia
illa aũt inſeparabilia ſubſtantie ille. et propter
hoc omniũ cauſe hec. q: ſine ſubſtantijs non
paſſiones et motus. Deinde erũt hec aĩa q̈dẽ
forſan et corpus ac intellectus et appetitus ⁊
corpus Amplius aũt alio mõ ꝓportionaliter
principia eadem vt actus ⁊ potentia. Sed ⁊
hec alia q; alijs et aliter. in q̈buſdam q̈deȝ enĩ
idem quãq; eſt actu. quãq; potentia. vt vinũ aut
caro aut hõ. Cadũt aũt et hec in dictas cãs
Actus q̈dem enĩ ſpẽs ſi ſit ſeparabilis. et q̈dẽ
ex ambobꝰ priuatio vero vtputa tenebre aut
laborãs. potentia autẽ materia. hec enĩ eſt q
poteſt fieri ambo: aliter auteȝ actu ⁊ poteſtate
differũt. quorũ vero eſt eadem materia. quoꝝ
nõ eſt eadẽ ſpẽs ſed altera. Quemadmodũ ho
minis cã elementa ignis ⁊ terra et ſpẽs ꝓpria
et ſi quid aliud extra vt pater et mater hec ſol
et obliquus circulus. neq; materia entia neq;
ſpẽs neq; priuatio neq; ꝯforme ſed mouentia
Adhuc aũt videre oportet q: hec q̈dem vni/
uerſaliter eſt dicere. hec aũt nõ Omniũ etiam
prima principia qđ a ctu primuȝ hoc. et aliud
qđ potẽtia. Illa q̈dem igiꝛ que vniuerſalia nõ
ſunt. principiũ enĩ ſingulariuȝ ſingulare. hõ q̈
dem eſt hominis vniuerſaliter. ſed nõ eſt vni/
uerſalis verum pileus Achilis. Tui vero pa
ter et huius ſyllabe ba. totaliter vero. b. ſim/
pliciter. b. a. Deinde iam que ſubſtãtiaruȝ alie
aut aliorũ cauſe et elementa ſicut dictum eſt
Eorũ vero que nõ in eodem genere colorum
et ſonorũ et ſubſtantiarũ q̃titatis preterq̃ ꝓ/
portionaliter. et eorũ que ſunt in eadeȝ ſpecie
diuerſa nõ ſpecie. Sed q: ſingulari neq; ali/
ud tua materia et ſpẽs et mouens ⁊ mea vni/
uerſali aũt rõne eadem. Querere ꝟo que prin
cipia aut elementa ſubſtãtiarũ et ad aliquid ⁊
qualitatũ vtrũ eadem aut diuerſa. Palã quia
multipliciter dictoruȝ ſunt vniuſcuiuſq;. di/
uerſorũ ꝟo nõ eadẽ. ſȝ altera. preterq̃ ſic ⁊ om
niũ ſic q̈deȝ eadẽ. aut eo q ꝓportõaliter. quia
materia ſpẽs priuatio mouens Et ſic ſubſtan
tiarũ cauſe vt cauſe omniũ. q: deſtruũtur de/
ſtructis. Amplius qđ primuȝ endelechia. Si
aũt altera priora quecũq; cõtraria que nec vt
genera dicunꝛ. nec multipliciter dicunꝛ ad/
huc materie. Que q̈dem igiꝛ principia ſenſi/
bilium. et quot. et quõ eadẽ. et quõ altera. di/
ctũ eſt Sed qĩ tres erãt ſubẽ. due q̈dẽ que
phiſice. et vna q̃ imobilis. de hac dicendũ eſt
q: neceſſe eſt eſſe ſempiternam immobilem

Queritur Secūdo vtrū eadē ꝑncipia ſint omniū entiū.ſcʒ ſubſtantiarū ⁊ accidentiū. Arguitur primo ꝙ non.qꝛ aut hmōi ꝑncipia eſſent preter ſubſtantiam ⁊ alia genera.aut eſſent in genere ſubſtantie et alijs generibꝰ.non ꝑmū.qꝛ nihil eſt qn ſit in aliquo genere. Nō ſecūdū.qꝛ principia ſunt vnigenia cū ꝑncipiatis ergo principia omniū entium nō ſunt in vno genere tm̄ vt in genere ſubſtātie vel in alio genere. Secūdo ſic vnitas ꝑncipiatoꝝ eſt ex vnitate ꝑncipioꝝ.ſed nō oīa ſunt idem.ergo non omniū ſunt eadē ꝑncipia. In oppoſitū eſt phūs in textu. Pro reſponſione ſupponit̄ ꝑmo ꝙ duplicia ſunt ꝑncipia. Quedam ſunt intrinſeca.et quedam extrinſeca vt ſepe dictū eſt. Et iterū duplicia ſunt ꝑncipia. Quedā ſunt ꝑncipia ſimpliciter ꝑma.vt ꝑmuʒ agens. Alia ſunt proxima ꝑncipia. vt equꝰ eſt proximū ꝑncipiū generatōis equi. Secūdo ſupponit̄ ꝙ vnū ⁊ idē dicit̄ quatuor modis.ſcʒ vnum numero.ſpecie.genere.⁊ analogia.vt patet q̄nto huius.

Concluſio Prima.non omniū ſūt eadem principia proxima.ſiue loquamur de ꝑncipijs intrinſecis ſiue extrinſecis. Patʒ qꝛ entia diſtinguūtur penes ꝑncipia proxima.ſcʒ penes cām efficientē et formalem.ergo efficiens proximū ⁊ forma non ſunt eadeʒ omniū.et qꝛ ꝓpria materia eſt ad ꝓpriā formā.ſeqꝛtur etiam ꝙ nō eſt eadem proxima materia.etiā in artificialibꝰ.qꝛ aliud eſt ꝑncipiū domꝰ ⁊ ſanitatis.ars eīm edificatoria eſt ꝑncipiū domus.et ars medicinalis eſt ꝑncipiū ſanitatis.ſed eadem ſunt ꝑncipia ꝑma extrinſeca omniū.ſcʒ efficiens et finis. Patet qꝛ in mouentibꝰ eſt deuenire ad aliqđ primū.et illud eſt cauſa omniū alioꝝ.ſcilʒ primum mouens.et etiā eſt finis omniū

Concluſio ſecūda.omnium ſunt eadem ꝑncipia ſm analogiā.intelligendo tam de principijs intrinſecis q̄ꝫ extrinſecis. Patet tribꝰ modis.primo qꝛ ꝑncipia omnium ſunt materia.forma.priuatio.efficiens.et finis. Sicut eīm in vno genere entiū aliqđ eſt primū qđ ſe habʒ vt materia.aliud ſicut forma.aliud ſicut priuatio.et aliud ſicut efficiens.ita ⁊ in alio genere.vt ſicut in genere colorum albū ſe habet vt forma et nigrum vt ꝑuatio.⁊ ſuperficies vt materia.ita in ꝯſtitutione diei et noctis lumen ſe habet vt forma.tenebra vt priuatio.et aer vt materia Secūdo pʒ ſic.qꝛ principia ſubſtantie ſunt etiaʒ principia alioꝝ generū.vt materia et forma(que ſunt ꝑncipia ſubſtantie)ſunt etiā principia alioꝝ generuʒ.et ideo deſtructis ꝑmis ſubſtantijs deſtruūtur oīa alia. Tercio pʒ.qꝛ principia ſunt eadeʒ omniū analogia.pro q̄nto ꝑncipia omniū ſe habent vt actus et potentia. vt facile eſtʒ declarare. Verū eſt tn̄ ꝙ alia et alia eſt potentia.⁊ alius et alius actus in diuerſis.ſicut dictū eſt ꝙ materia ⁊ forma proxima ſunt alia in diuerſis.et aliter etiā inuenitur potentia in q̄buſdam.et aliter in alijs. Quedaʒ eīm ſunt que q̄n̄qꝫ inueniūtur in actu ⁊ q̄n̄qꝫ in potentia: Alia ſūt que ſemꝑ ſunt in actu.vt corpora celeſtia Et alia ſunt que ſemꝑ ſunt in potentia ⁊c̄.

Ad rōnes Ante oppoſitū. Ad ꝑmaʒ dicit̄ ꝙ ꝑncipia eorū (que ſūt alicuius generis)ſunt in genere illo non ſicut ſpēs.ſed ſicut principia illius generis. vt materia et forma(que ſunt ꝑncipia ſubſtātie)ſunt in genere ſubſtantie Pūctus ⁊ vnitas (que ſunt principia q̄ntitatis)ſunt in genere q̄ntitatis. Verū eſt tn̄ ꝙ inq̄ꝫtum ſunt principia ſubſtantie ſunt etiā ꝑncipia alioꝝ generꝝ.ſic pt̄ dici ꝙ ꝑncipia prima ſimplicit̄ ſunt in genere ſubſtantie. Sed ſcđa ratio arguit ꝙ nō ſunt eadem principia proxima ⁊c̄.

Queritur Tercio. vtruʒ ſit neceſſe eſſe aliquā ꝑmā ſubſtantiā ſempiternā ⁊ immobilem. Arguitur ꝑmo ꝙ nō ſit neceſſe ponere vnā ſubſtātiā ꝑmaʒ qꝛ omnia(que fiūt)pn̄t reduci ad alias cauſas. vt ea que fiunt a natura in naturā.et ea que fiūt a volūtate in volūtatem.et ſic de alijs.ergo nō eſt neceſſe ponere vnā ꝑmam ſubſtantiā. Secūdo arguit̄ ꝙ ꝑma ſubſtātia nō ſit immobilis.qꝛ illud(qđ eſt ꝑfectōis in iſtis inferioribus)debet attribui ꝑme ſubſtātie. ſed moueri eſt aliq̄d ꝑfectōis in iſtis inferioribꝰ.videmus eīm ꝑfectiſſima corpora magis habere de motu.vt corpora celeſtia.⁊ terrā eſſe imobilem ꝓpter eius impfectōem.ergo prima ſubſtantia erit maxime mobilis. Tercio ſic.nihil recipit agere poſtq̄ꝫ nō egit niſi per eius mutatōem. ſed ſm veritatem fidei deus ꝓduxit mūdum de nouo.ergo nō eſt immutabilis. Quarto arguit̄ ꝙ nō ſit ſempiterna.qꝛ cuicūqꝫ eſt potētia admixta illud eſt corruptibile. vt patuit nono huius.ſed deo eſt immixta potentia. qꝛ dicimꝰ deum poſſe agere ergo ⁊c̄ Quinto ſic.effectus imitat̄ cām.ſed in effectu ſuo reperitur potentia.ergo etiā in ipſa cā. In oppoſitū eſt phs in textu

Sciendum Q꞉ hic tria videbuntur Primo ꝙ eſt dare ens ꝑmū imobile. qđ eſt deus prima ſubſtantia et prima cā. Secūdo ꝙ primū ens eſt perpetuū. Tercio ꝙ eſt purus actus nihil habens potentie admixtū. Quātum ad ꝑmū ponit̄

Concluſio Prima.neceſſe eſt eē aliqđ ens primū ⁊ immobile Probatur ꝑmo ex parte motus ſcʒ rōne Areſtotelis ſumpta ex octauo phiſicoꝝ: que eſt talis: Omne(qđ mouetur)mouet̄ ab alio.ſed aliquid mouetur. vt patet ad ſenſum.ergo mouetur ab alio. vel ergo mouetur ab immobili vel a mobili.ſi ab immobili habetur ꝓpoſitum.ſi a mobili hoc iterū mouetur ab alio mobili vel immobili.et cum non ſit proceſſus in infinitum in mouentibꝰ ⁊ motis:ſequitur qđ eſt dare primuʒ motorē penitus immobilē. Secūda ratio ſumit̄ ex ſecūdo huius.qꝛ in cauſis efficientibꝰ ſubordinatis nō eſt dare ꝓceſſum in infinitū.ergo eſt dare primā cām efficientē Añs probat̄.qꝛ in eſſentialiter ſubordinatis ſecūdū nō mouet niſi virtute primi.ſi ergo ſit ꝓceſſus in infinitum ſic nō erit ꝑma cā nec ſecūda et per ꝯſequēs nulla. et ſic nulla erit actio qđ eſt falſum Tercia ratio ſumit̄ ex iſto duodecimo.qꝛ ſi prima cā eſſet mobilis vel eſſʒ mobilis motu locali vel alio motu. non alio motu. puta alteratione.qꝛ ſic eſſet corruptibilis. Dicit̄ eīm ꝑmo celi ꝙ omne alterabile eſt corruptibile.ſed inferius probabit̄ ꝑmā cām eſſe perpetuā.ergo non eſt mobilis alio motu. Nec etiā motu locali.qꝛ inter motus locales circularis eſt ꝑfectiſſimus.ergo ꝑma cā mouebit̄ motu locali. hoc autē eſt falſum.qꝛ mouet circulariter.ergo nō mouet̄ circulariter.qꝛ nihil idem mouet et mouet̄ eodem motu. ſic enim idem eſſet in potentia ⁊ in actu reſpectu eiuſdē. vn̄ ſicut primū alterans ſcʒ celū eſt inalterabile. ita primū mouens localiter eſt immobile localiter.et ita ſequitur ꝙ primuʒ

ens eſt penitus immobile.et eſt intelligendū ꝙ ibi capit̄ motus pro actu entis in potentia ſm ꝙ hmōi.et nō ſm ꝙ eſt operatio ſiue actus entis ꝑfecti.ſicut velle et amare.ſic eīm deus mouet ſeipſum diligendo ⁊ amando.

Concluſio ſecūda.primū mouens eſt ſempiternum. Probat̄ ſic qꝛ primum mobile mouet̄ motu ſempiterno vt deducit phūs in octauo phiſicoꝝ.ſed motus perpetuus nō eſt niſi a motore perpetuo.ergo ⁊c̄. Et ꝯcluſione ſeqꝛtur ꝙ primū mouens nō ſolū eſt effectiuū vel motiuū.ſed actu mouens.alꝯ motus primus nō eſſʒ ꝑpetuꝰ. Sed qꝛ rō Areſtotelis procedit ex falſo fundamento.ſ. ꝙ motus primus ſit ꝑpetuus.qꝛ ſm veritatē motus ⁊ mūdus inceperunt eſſe. Igit̄ alia rōne probabit̄ ꝯcluſio ſic.qꝛ mūdus fuit productus de nouo.ergo ab aliquo fuit de nouo ꝓductus.cū nihil ducat ſe de non eſſe ad eſſe et nūc queritur de illo producente an eſt productū aut nō et an ſemꝑ fuit.ſi ſemper fuit habetur intentū.ſi productum ab alio cū non ſit proceſſus in infinitū in producentibꝰ.ſeqꝛtur ꝙ primū producens erit ſempiternū. Itē ſenſibiliter apparet ꝙ q̄dam entia poſſunt eſſe ⁊ non eſſe.ergo etiā oportʒ q̄eſſe appropriet̄ alicui qđ cām habeat ſue neceſſitatis ex ſe vel ex alio. et cum nō ſit proceſſus in infinitū.ſequitur ꝙ deueniēdū eſt ad primū qđ habebit ex ſe et in ſe cauſam ſue neceſſitatis et nō ab alio. ergo primū eſt ens ſempiternū

Concluſio Tercia. prima cauſa eſt purus actus nihil habens de potentia Probat̄ ex predictis.qꝛ illud qđ eſt in potentia poteſt eſſe ⁊ nō eſſe.ſed oſtenſum eſt ꝑmū principiū eſſe ſempiternū.ergo ⁊c̄. Secūda rō ſumit̄ ex ꝑoritate actus ⁊ potentie.qꝛ licet potentia precedat actū in eodem.tn̄ actus ſimpliciter ꝓcedit potentiā. qꝛ nihil ducit ſe de potentia ad actū.ſed reducit̄ ꝑ aliquid qđ eſt in actu.ſi ergo in primo eſſet potentia ſequeret̄ ꝙ primū non eſſet ꝑmū.qđ eſt ꝯtra primam ꝯcluſionem. Tercia rō eſt. vnūqđqꝫ agit ſm qđ eſt in actu.ſi ergo aliq̄d nō ſit purus actus.ſeqꝛtur ꝙ nō agit ſe toto. ſed ſm aliquid ſui et ita nō erit primū.qꝛ agit ſm ꝯtinuatōem alterꝰ. Relinqꝛtur ergo ꝙ primū ſiue prima ſubſtantia eſt purus actus ⁊ in ea nō eſt potentia. Unde duplex eſt potentia.quedam eſt paſſiua ſm quā aliquid eſt ſubiectū mutatōis et talis excluditur a prima. Alia eſt potētia actiua ⁊ talis eſt in primo ente:et eſt idem ꝙ ſua ſubſtātia: Ex cōcluſione ſeqꝛtur ꝙ primū ens non eſt materia nec habens materiaʒ. Patet primo ex dictis.qꝛ materia eſt illud qđ eſt potentia. Secūdo pʒ.qꝛ omne habens materiam eſt mobile.vt prius viſum eſt.qꝛ primū ens eſt immobile vt dictū eſt. Patet etiaʒ ex dictis ꝙ eſt magna abſurditas dicentiū materiā primā et deuʒ eſſe idem. quoꝝ rō erat qꝛ ſi materia prima et deus differunt. tūc ꝑ aliq̄d differunt.et ita vtrūqꝫ eſſet ꝯpoſitum. Sed hec rō procedit ex ignorantia diſtinctōis inter differens et diuerſum. Differentia eīm dicūtur que ꝯueniūt in aliquo ⁊ in aliquibꝰ ſuperadditis differūt:ſicut due ſpēs ꝯueniūt in genere et differūt per differentias.ſed diuerſa ſunt que ſe ipſis differūt et nō per aliquod ſuperadditum Unde licet deus et materia prima nō ſint differentia:ſunt tn̄ diuerſa

Ad rōnes Ante oppoſitum. Ad primam dicit̄ ꝙ natura non agit niſi directa ⁊ mota ab aliquo ideo oportet ponere cauſam ea ſuperiorem. Similit̄ qꝛ voluntas humana variabilis eſt.et ita oportet ponere aliquam cauſam inuariabilem. Ad ſecūdam dicitur ꝙ licet in his (que ſunt nata moueri et q̄ hn̄t materiam perfectionis)ſit moueri ſm locum.tamen ſimpliciter ꝑfectionis eſt non moueri nec habere materiaʒ. Ad terciam dicitur ꝙ prima cauſa produxit mūdum de nouo non mutatione que eſt in ipſo.ſed que eſt in re producta

Ad quartam dicitur.ꝙ in deo hn̄e eſt potentia actiua. vnde non oportet ꝙ effectus ſit purus actus. qꝛ non poteſt effectus attingere ad talem nobilitatem et ſimplicitatem ſicut cauſa

Queritur Quarto vtruʒ primus motor moueat celum tanq̄ꝫ bonum appetibile Arguitur primo ꝙ non.quia bonum appetibile idem eſt ꝙ finis ⁊ habet ratiōem finis.ſed in immobilibꝰ non eſt finis.eo ꝙ finis idem eſt ꝙ terminus motus.ergo non mouet ſicut bonum appetibile Secūdo ſic.primus motor mouet omnia et celum per modum efficientis.ſed ideʒ in numero non eſt efficiens et finis.ergo ⁊c̄ Tercio ſic.bonum appetibile non mouet mobile niſi ſit apprehenſum. ergo non mouet ſicut bonum appetibile In oppoſitum eſt phus in textu. Pro reſponſione

Sciendū Q꞉ aliquid dicitur mouere dupliciter. Uno mō per modum efficientis. vt ignis calefaciendo.et hoc dicitur ꝓprie mouere.efficiens eīm eſt principium vnde motus: Alio modo aliquid dicitur mouere per modum finis vt agens per hoc ꝙ apprehendit finem per modum boni mouetur ad agendum. ideo ideʒ eſt dicere ꝙ aliquid mouet ſicut bonū appetibile et intelligibile et ꝙ moueat ſicut finis

Concluſio Primuʒ mouens mouet celum per modum finis vt bonum appetibile ⁊ intelligibile. Patet qꝛ primus motor eſt omnino imobilis.ſed ſolum mouentia vt finis mouēt nō mota.ergo ⁊c̄. Minor probatur.quia duplex eſt mouens Quoddā eſt mouens naturale. Aliud eſt mouens ſm volūtatem et appetitum. Unde in motu naturali mouens eſt generans et alterans.generans autem ⁊ alterans aliter ⁊ aliter ſe habet:aut ſm ſubſtantias.aut ſm qualitates.vt in iſtis inferioribꝰ.aut ſolum ſm vbi et loca. vt corpora celeſtia Unde patet ꝙ mouens motu naturali mouetur et non eſt immobile. In motu autem voluntarō appetitus eſt mouens motum:mouetur eīm ab appetibili. vt dicit̄ tercio de anima. Relinquitur ergo ꝙ ſolum appetibile ⁊ intelligibile eſt mouens non motum. Secūdo patet ꝯcluſio.quia motus celi non eſt ꝓpter generationem et corruptionem iſtorum inferiorum ſicut ꝓpter finem vltimum quia finis eſt nobilior his que ſunt ad finem.ſed eſt propter ipſm primum ſicut ꝓpter finem. vt ſcʒ proximus motor celi aſſimiletur primo inq̄ꝫtum ſcʒ eſt cauſa iſtorum inferiorum.quia ergo motus celi eſt ꝓpter finem.primꝰ motor mouet ſicut bonū appetibile ⁊ intelligibile. Ex predictis patet perfectio primi mouentis.que q̄dam pt̄ attendi in tribꝰ. Uno mō in rōne appetibilis et intelligibilis. Secūdo ex ꝯparatione eius ad mobile.ſcilicʒ celum Tercio ex ꝯparatōe eius ad proximū motorē celi.ſcʒ ad intelligentiā. Et primo ſic patet.nā ſicut eſt q̄dam coordinatio mouentiū et mobiliū.ita eſt quedaʒ coordinatio appetibiliū et intelligibiliuʒ. Sicut eīm in mouentibꝰ primū eſt cauſa aliorū.ita etiā in intelligibilibꝰ primum etiā eſt cauſa aliorū et cā intelligendi alia.ſicut ergo per

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

hoc q̃ ſubſtantia prima eſt primũ mouens oſtenſum eſt q̃ eſt actus purus et ſimplex. ita ex hoc q̃ eſt primuȝ intelligibile oſtendi põt q̃ eſt pure ſimplex. nam in ordine intelligibiliũ ſubſtantia eſt prius intelligibilis q̃ accidẽs accñs eñ nõ habet intelligi niſi per ſubſtantiã. ſicut nec diffiniri. Similiter ⁊ inter ſubas ſimplices ſubſtãtie ſũt pus intelligibiles. eo q̃ ſimplices clauduntur in intellectu ɔpoſitarũ et inter ſubas ſimplices (que ſunt materia et forma de genere ſubſtãtie) forma ſiue actus eſt prius intelligibilis q̃ potentia. eo q̃ potentia hȝ intelligi ⁊ diffiniri p actum. et ita (ex hoc q̃ pma ſubſtantia eſt pmuȝ intelligibile) ɔcludi põt q̃ eſt purus actus. Et idem poteſt oſtendi ex hoc q̃ eſt primũ appetibile. idẽ eñ eſt primũ appetibile ⁊ intelligibile primũ. vnde primuȝ appetibile eſt optimũ et pfectiſſimũ. Et ſecũdo (ſcȝ ex ɔparatione motoris ad mobile) oſtendit̃ pfectio ipſius motoris: nam primũ mobile eñ nõ moueat̃ ad formaȝ mouet̃ tñ ad vbi ⁊ motu circulari. Oſtenſum eſt eñ ſupra q̃ primũ mouens eſt penitus immobile. vñ patȝ q̃ primũ mouens eſt ens ex neceſſitate. mobile eñ nõ eſt ens ex neceſſitate niſi ex neceſſitate finis vt magis patebit. Ex quo pȝ perfectio motoris ſupra mobile. Et tercio (ſcȝ ex cõparatõe primi motoris ad proximũ motorẽ) arguit̃ pfectio pmi motoris ad apprehẽſionẽ ⁊ intellectõeȝ q̃ (qua proximus motor celi apprehendit primũ motorẽ et eius deſiderio mouet) ſequatur delectatio. Intellectio aũt fit p hoc q̃ intellectus attingit intelligibile. Cum eñ primꝰ motor maxime attingat ſeipſum. vt puta idem exiſtens ſibipſi. ſequitur q̃ eſt multo maior delectatio et iocũdior ɔſequens ad apprehenſionẽ eius q̃ delectatio ɔſequẽs ad apprehenſionẽ proximi motoris. Et ex hoc patet pfectio primi motoris ſupra proximũ motorem

Ad rationes Ante oppoſitũ. Ad pmã dicit̃ q̃ in imobilibꝰ eſt finis. put eſt vltimũ ⁊ optimũ et nõ vt de rõne eius ſit vt acquirat̃ per motuȝ. ſȝ ibi eſt finis qui eſt terminus opatõis. Ad ſecũdam dr̃ q̃ idem in numero eſt finis omniũ et efficiens. eſt eñ ideȝ a quo res pceſſerũt in eſſe et ad qd̃ redibũt. verũ eſt tñ q̃ alia eſt rõ cãlitatis finis et efficientis Ad terciam dr̃ q̃ ſm opinionẽ Areſtotelis et alioꝝ phoꝝ celũ eſt aiatũ et anima eius habet apprehenſionẽ intellectualeȝ. ſm veritatẽ tñ dicendũ eſt q̃ celũ eſt inanimatũ ⁊ caret apprehenſione. ſed proximus motor. ſcilȝ aliqua intelligentia creata habet apprehenſionẽ. ⁊ deſiderio aſſequendi aſſimilatõem primi mouet ipſum celum

Nam ſubſtantie prime entium et ſi omnes corruptibiles oĩa corruptibilia. Sȝ impoſſibile eñ motũ aut fieri aut corrũpi. ſemper eñ erat nec tempus nec enim poſſibile prius ⁊ poſterius eſſe. cuȝ nõ ſit tempus et motus. ergo ſic eſt ɔtinuus vt tẽpus. aut eñ idem: aut motus eſt aliqua paſſio. motus aũt nõ eſt ɔtinuꝰ niſi qui ſm locũ et huius qui circulo. Atuero ſi erit motiuũ aut effectiuũ: nõ operãs autem aliquid nõ erit motus. Contingit eñ potẽtiã habens nõ agere. Nihil ergo pdeſt nec ſi ſubſtantias faciamus ſempiternas. queadmodũ ſpẽs ſine aliqua potens ineſt principiũ tranſmutare. nõ ergo neq3 ipſa ſufficiens. neq3 alia ſubſtantia preter ſpẽs. Nam ſi nõ egerit non erit motus eternus. ɔtingit eñ qd̃ potẽtia eſt nõ eſſe. Oportet igit̃ eſſe pncipiũ tale cuiꝰ ſubſtantia eſt actus: Amplius igit̃ tales oportet eſſe ſubſtantias ſine materia. ſempiternas eñ eſſe optet ſi et aliud ſempiternum. actu igit̃ q̃uis dubitatio. videt̃ eñ agens q̃dẽ oĩe poſſe potens vero nõ oĩe agere. quare prius eſſe potentiã. Atuero ſi hoc nihil erit entiuȝ. ɔtingit eñ quidẽ poſſe eſſe. nõdũ vero eẽ. Et etiaȝ ſicut dicũt theologi qui ex neceſſitate nocte generant: aut vt phiſici erant ſimul res oẽs dicunt idem impoſſibile. Quõ eniȝ mouebũtur ſi nõ fuerit actu aliqua cã: non eñ materia ipſa ſeipaȝ mouebit. ſed tectorica. nec menſtrua nec terra. ſed ſemina ⁊ genitura. propter qd̃ faciũt quidã ſemper actũ. vt Leucippus ⁊ plato Semper eñ dicũt eſſe motuȝ. ſed quare et q̃m non dicũt. nec ſic nec cauſaȝ. nihil eñ vt ɔtingit mouet̃. ſed oportet ſemper aliquid exiſtere queadmodũ nũc natura quidẽ ſic. vi vero aut ab intellectu aut ab alio ſic. deinde qualis prior. Differt eñ valde qd̃ dictuȝ eſt. atuero nec Platonẽ poſſibile dicere q̃ exiſtimare aliquã do pncipiũ eẽ qd̃ ipſuȝ ſeipm mouẽs. poſteriꝰ eñ et ſimul cũ celo eſt anima. vt ait. Potentiã q̃dem igitur exiſtimare priorem actu eſt q̃dem vt bene. eſt aũt vt non. Dictũ eſt autem quomodo. Quante actus prior teſtatur Anaxagoras Intellectus eñ actus. et Empedocles amiciciam et litem. et ſemper dicentes motum eẽ vt Leucippus. Quare non fuit infinito tempore chaos. aut nox. ſed eadem ſemper aut pe

riodo. aut aliter. ſi prior eſt actus potentia. ſi itaq3 idem ſemper periodo. oportet aliq̃d ſemper manere ſimiliter agens. Si aũt debeat fore generatio et corruptio aliud oportet agẽs eſſe aliter et aliter. Neceſſe igitur ſic quidẽ ſm ſe agere. ſic nõ ſm aliud. aut ergo ſm alterum aut ſm primum. Neceſſe igitur ſm hoc. cum eñ illud ipſiq3 cauſa et illi. dignius ergo primum. Et eñ cauſa erat illud ipſius ſemper ſimiliter. et ipſius aliter alterum. eius autem qd̃ eſt ſemper aliter. palam q̃ ambo Ergo ſi ſic ſe habet motus. quid ergo alia oportet querere principia. Quando aũt ita ɔtingit et ſi non ſit ex nocte erunt et ſimul oĩa et ex non ente. ſoluentur vtiq3 hec. et eſt aliquid ſemper motum motu inceſſabili. hec autem que circulo. et hoc non ratione ſolum. ſed opere palã. Quare ſempiternũ erit vtiq3 primum celum. Eſt igit̃ aliquid et quod mouet. Quoniam autem quod mouetur et mouens. et medium igitur eſt aliquid quod non motum mouet ſempiternum et ſubſtantia ⁊ actu ens

Mouet autem ſicut appetibile ⁊ intelligibile. mouent vero mota. horum autem prima eadem. Concupiſcibile quidem eñ ipſum apparens. volũtabile autem primum ipſum exiſtens bonum. appetimus aũt quia videtur magis q̃ videtur. quia appetitus principium eñ eſt intelligentia. Intellectus autẽ ab intelligibili mouetur. intelligibilis autem altera coelemẽtatio ſm ſe et huius cauſa ſubſtantia prima et huius que ſimplex ⁊ ſm actũ

Queritur Quinto verũ celum ſm ſui ſubſtantiam et ſm ſuũ motũ a primo principio dependeat Arguitur primo q̃ non ſm ſui ſubſtantiam. quia quod ineſt alicui ſm ſui naturam ineſt ei remoto quocũq3 extrinſeco. ſed eſſe ineſt celo ſm ſui naturam. vt dicit phus primo celi. ergo remoto primo pncipio adhuc erit celum Secũdo ſic. ſi dependeret vel dependeret a primo ſm productionem vel ſm ɔſeruationem. non primũ quia celum non eſt productum. eo q̃ omne (quod producitur ex ſubiecto) producitur ex ɔtrario: celo autẽ nihil eſt ɔtrarium nec ante celi generationem fuit ſubiectuȝ. nec q̃tum ad ɔſeruationem in eſſe. quia quod non habet principium ſui eſſe nec habet ɔſeruationeȝ ſui eſſe Tercio ſic. efficiens eſt principium vnde motus. ſed celum non eſt tranſmutabile ſm ſubſtantiam. ergo a nullo ſm ſubſtantiam dependet tanq̃ a cauſa efficiente. Quarto q̃ non q̃tum ad motum: quia ſm Areſtoteleȝ celum eſt animatum. ergo mouebitur a ſe ſicut animal. et per cõſequẽs non ab alio motore extrinſeco. In oppoſitum eſt Areſtoteles dicens Ex tali ergo principio depẽdet celum et tota natura

Sciendum Eſt q̃ philoſophorũ dicentium celum ſiue mundum eſſe eternuȝ duplex fuit opinio. Quedam fuit opinio dicentiuȝ celum ⁊ mũdum eſſe eternum et a nullo dependere in eſſe. ſed in ſe ⁊ a ſe ſemper habere cauſaȝ eſſendi. Sed hec opinio eſt falſa ⁊ intollerabilis. vt poſtea patebit Alia fuit opinio ponentium mũdum ſiue celum ſemper eſſe et perpetuuȝ et dependere in eſſe a primo et non in duratione q̃ ſemper durauit. Et adducũt exemplum. ſi pes ſtetiſſet ab eterno in puluere. veſtigium pedis eſſet ab eterno in puluere et tamen veſtigiuȝ pedis dependeret ab eterno pede in eſſe. Aliud exemplũ. ſi ſol eſſet ab eterno ſuper hemiſperium noſtruȝ ſplendor ſolis ſemper effulſiſſet ſup hmõi hemiſperium. et tamen ſplendor ille eſſet cauſatus a ſole in eſſe. Contra primã opinionẽ ponit̃.

Concluſio Prima. celum et terra dependent a deo in eſſe. Probatur q2 poſteriora ⁊ imperfectiora dependent a priori ⁊ perfectiori in illo genere. ſicut oĩnia calida per participatõem dependent ab igne qui eſt primo calidus. ſed deus vel prima cauſa eſt primũ ſiue perfectiſſimũ in genere entium. ergo celuȝ dependet ab illo in eſſe. Non autem poteſt dici q̃ celuȝ ſit primum ens. q2 vt probatum eſt primũ ens eſt immobile et immateriale ⁊ pure ſimplex. que oĩa nõ ɔueniũt celo. vnde mũdus non ſolum dependet a deo in eſſe. ſed etiã habuit principium duratõnis ſue ab eo. ita q̃ fuit de nouo productus a deo per creationem Hec ɔcluſio ſequitur ex veritate fidei. rõnes tñ Areſtotelis (que videntur probare oppoſitum) ſolum probant q̃ mũdus non incepit eſſe per generationem et per viam motus. ſed tamen incepit per creationem.

Concluſiõ ſecũda. licet ſm veritatem fidei tenenduȝ ſit mũdum incepiſſe de nouo. tamẽ hoc nõ poteſt demõſtrari Probatur q2 ſi demonſtraret̃. vel hoc eſſet ex parte ipſius facti ſcȝ celi. vel ex parte facientis. nec ex parte facti. q2 mediũ in demonſtratione eſt ipſuȝ qd̃ quid eſt. qd̃ quid eſt aũt abſtrahit ab hic ⁊ nũc. ideo non põt per hoc demõſtrari incepiſſe. Nec ex parte facientis. q2 in voluntate dei erat mũdũ pduxiſſe ab eterno ſicut ⁊ de nouo: rõ aũt humana non poteſt inueſtigare volũtatem dei. Vñ duplex eſt agens. quoddã eñ eſt agens per generatõeȝ et per motũ. ⁊ tale precedit effectum natura et tempore q2 effectus non eſt niſi in termino actionis: tale autem agens eſt ante actioneȝ. Aliud eſt agens p ſimplicẽ emanationẽ. et tale non neceſſario precedit effectuȝ tpe ⁊ duratione. ſed natura ſolũ. vt pȝ de illuminatõe. Vñ pȝ q̃ cum deus produxit mũdũ per ſimplicem emanatiõem nõ eſt neceſſariũ deum mũdũ pceſſiſſe tempe ⁊ duratõe

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Ulterius aduertendū eſt ꝙ de rōe creatōis ſunt duo. Primū eſt ꝙ creatio nō preſupponit aliqđ ſubiectū ꝑ qđ differt a generatione et motu in quibꝫ preſupponit̃ ſubiectum. Secūdum eſt ꝙ illud (qđ creat̃) prius habuit nō eſſe ſm naturam ꝗ̄ eſſe. Cuius cauſa eſt. q: illud eſt priꝰ ſm naturam alicui qđ ſibi ineſt ſm naturā ꝗ̄ qđ ineſt ei ab alio ꝗ̄ extrinſeco. ſed qđ creatur ex ſe nihil eſt ⁊ habet non eſſe. ab alio aūt habeat eſſe. ergo ⁊c. et in hoc differt creatio a generatione filij in diuinis. Ex predictis patet ꝙ hec ꝯpoſitio (aliquid creatur ex nihilo) duplicē habet intellectū. Primus eſt vt ſit ſenſus. creatur ex nihilo. i. a nullo ſubiecto. ita ꝙ ordo creatōis ad ſubiectū manet negatus. et hoc ſm primū requiſitum ad creationem. Secūdus intellectus eſt. vt ſit ſenſus. aliqđ creat̃ ex nihilo. i. poſt nihil creatur aliquid. et hoc ordine nature et non prius duratōe. q: non oportet ꝙ maneat ordo effectus creationis ad nihil. Ex quo patet quō celū eſt creatū ⁊ quō non. habet eñ in ſe cauſam ſue neceſſitatis per hoc ſcilꝫ ꝙ non eſt admixtuꝫ priuationi ad formam habet t̃n illam cauſam ab alio. Patet ſecūdo ꝙ loquendo de potentia (que eſt in deo) celū poteſt non eſſe et omnia alia. quia ſicut deus potuit ea ꝓducere. ita poteſt ea annihilari. t̃n celum ꝗ̄tum ad potentiam (que eſt in ipſo) non pt̃ non eſſe: ſed bene generabilia. Eſt igit̃ ſic manifeſtū ꝙ celum ſm ſui ſubſtantiaꝫ dependet a primo. et per ꝯſequens dependet ab eodem ſm ſui motum ꝓpter eandem rōnem. Sequitur vlterius ꝙ tota natura dependet a primo. patet q: celum dependet a primo. modo celum eſt ꝓmū in genere nature ⁊ cauſa alioꝝ naturalium

Ad rōnes ante oppoſitū. Ad primam dicitur ꝙ illa eſt vera manente illa natura per quaꝫ ſibi illud ineſt. modo dicit̃ ꝙ ſi primū non eſſet illa natura celi (per quā eſt incorruptibile) periret. cū totū (qđ eſt in celo) dependeat a primo. Ad ſecūdam đ: ꝙ celum vtroqꝫ modo dependet a ꝓmo. vt patuit ex dictis. Ad terciā đ: ꝙ bene probat celum non eſſe productū per motū. dicit̃ etiam et ſi celum non ſit tranſmutabile ſm potentiam (que in eo eſt) eſt tamen tranſmutabile ſm potentiam dei. Ad quartā dicitur. ꝙ ſm veritatem celum non eſt animatū. imo mouetur ab intelligentia ſeparata motrice ipſius. que vel eſt primū ens. vl̃ mouet in virtute primi. Dicit̃ etiā ꝙ ſi celum moueret ſe hoc etiā eſſꝫ in virtute primi. ſicut etiā in animalibꝫ

Queritur ſexto vtrū celum ſit aīatuꝫ. Arguit̃ primo ꝙ ſic tribꝫ rōnibꝫ. Prima ſumit̃ ex parte mouentis. q: qđ mouet̃ a ſe eſt animatū. ſed celuꝫ mouetur a ſe. vt đ: octauo phiſicoꝝ. ergo eſt animatum. Secūda ratio ſumit̃ ex parte motus celi. quia talis motus non eſt violētus. ergo eſt naturalis ſiue a natura vl̃ ab anima. Nō a natura. quia natura eſt determinata ad vnū ad quod cum venerit eſt ſtatus. ſed celum ad diuerſa vbi et ſemper mouetur. ergo ⁊c. Tercio ꝓbatur ex parte effectus motus celi. q: motus celi producit vitaꝫ et ſenſum. ſed nulla forma corꝑea hoc facere poteſt. alias ageret vltra graduꝫ ſuū. ergo oportet ꝙ talis motus ſit ab aīa. Quarto ſic celum ſm oīa corpora eſt nobiliſſimū. ſed animatum eſt nobilius inanimato. ſed qđaꝫ corpora (vt plante et animalia) ſunt animata. ergo a maiori rōne celum eſt animatū. In oppoſituꝫ eſt ꝓbus q: ſi celum eſſꝫ animatū (cū anima vegetatiua ſit prior ſenſitiua. et ſenſitiua ꝗ̄ intellectiua. ſequitur ꝙ celū haberet animā vegetatiuā et ſenſitiuaꝫ. ſed hoc eſt falſum. q: tales anime ordinant̃ ad ꝯſeruatōnem vite. et ideo inſunt corruptibilibꝫ. cū ꝗ̄ celū ſit icorruptibile ſeqt̃ur ꝙ ſibi nō inſunt anima vegetatiua et ſenſitiua. et per conſequens nec intellectiua

Sciendū ꝙ quidā peripatetici poſuerūt celū habere aīaꝫ. ſed inter ipſos fuit diuerſitas. Nā ꝗ̄dā dixerūt aīam celi habere tres potentias. ſcꝫ intellectum. appetitū. ⁊ imaginatōem. Intellectꝰ eñ ⁊ imaginatio mouēt iperādo motū. ⁊ appetitꝰ mouet exequēdo motum. quare ipſi poſuerūt aīam celi habere imaginatōem. Rō eſt. q: intellectꝰ ſolū eſt vliū apprehenſiuus. cum ꝗ̄ motus celi ſit particularis. et ad effectū particularem oꝫ aīam celi habere imaginatōem. ſeqt̃ur ꝙ eſt apprehēſiua ſingulariū. Alij dixerunt aīam celi ſolūmō habere duas potentias. ſcꝫ intellectū ⁊ appetitū. q: licet forma ꝑ intellectū apprehenſa in ꝗ̄tum hmōi eſt vniuerſalis. t̃n ꝑ extenſionem ad opus et ꝑ ꝯtactuꝫ materie fit particularis. et ꝓpter hoc nō oportuit in aīa celi ponere imaginationeꝫ. oēs aūt ꝯueniūt in hoc ꝙ nullus ponit potētias vegetatiue ꝑtis in celo. eo ꝙ tales ordinant̃ ad ꝯſeruatōem vite. qua ꝯſeruatōe nō indiget celū. cum ſit incorruptibile nec poſuerūt in celo potentias ſenſitiuas: eo ꝙ ſenſus eſt ſuſceptiuus ſpeꝝ ſenſibiliū. ſed ſcūs Thomas ⁊ Albertus nō determināt ſe ad aliquā partē iſtius materie. ſed eam relinquūt ſub dubio: ꝓbabiliter t̃n eſt ponenda iſta

Concluſio Celū eſt aīatū. Probatur ꝯcluſio ꝑ rōnem in oppoſitū. Etiā ꝓbat̃ ſic. q: ſm ponētes celū habere aīam aīa eius nō hꝫ niſi potentias intellectiuas. ſed ſm tales potētias aīa nō eſt actꝰ corporis. cō ꝙ tales potentie ſunt ſepate: vt đ: tercio de aīa. ſicut aīa humana ſm potētias vegetatiuas et ſenſitiuas ſolū eſt actus corporis. ergo aīa celi nō erit actꝰ ipſius celi. et ꝑ ꝯñs celū nō hꝫ aīam vt formā eius. ſed q: Plato ⁊ Ariſtoteles vident̃ dicere celū eſſe aīatū. ideo ad ſaluādū dictū ipſoꝝ. Eſt aduertendū ꝙ aīa ad corpus hꝫ triplicē habitudinē. ꝯparat̃ eñ ꝓmo ad corpus ſm eſſe. prout. ſ. ex corpore ⁊ aīa fit vnū ſicut ex materia et forma. Alio mō ꝯparat̃ ad corpus ꝗ̄tuꝫ ad cognitionem. eo ſcꝫ ꝙ ipſa anima indiget ipſo corpore ſicut organo. et ꝗ̄tum ad iſta duo intelligentia mouens celū nō pt̃ dici aīa celi. q: nec ex ipſa et celo fit vnū per ſe. quia non eſt actus ipſius celi. nec etiam ipſa intelligentia intelligit per ipſum celū ſed actu intelligit per ſpecies acceptas a ſuperioribus. Tercio mō ꝯparatur anima ad corpus. ſicut mouens ad mobile. et ꝗ̄tum ad hoc intelligētia mouens celū poteſt dici anima celi pro quāto eſt mouens celum. verū eſt t̃n ꝙ adhuc ꝓprie non debet dici aīa. q: anima mouet mediantibꝫ viribꝫ ⁊ muſculis ⁊ neruis. ſed ipſa intelligentia mouet celum ſine talibꝫ inſtrumentis. q: celū habet naturalem inclinatōem ad talem motū

Ad ratiōes ante oppoſitū. Ad primā dicit̃. ꝙ celū dicit̃ moueri a ſeipſo ꝓ quāto mouet̃ ab intelligentia ꝗ̄ eſt in ipſo nō ſicut forma in materia. ſꝫ ſicut motor in mobili. Ad ſcđam đ: ꝙ motꝰ celi pt̃ dupliciter ꝯparari. Uno mō ad ipm̄ celuꝫ. et ſic dicetur naturalis ꝓ ꝗ̄to ipm̄ celū hꝫ naturalē inclinatōem ad talem motū. Alio modo pt̃ ꝯparari ad intelligentiaꝫ

ſic dicet̃ volūtarius. đ: vlterius ꝙ motꝰ celi nō eſt ad cōtraria. duo eñ vbi in celo nō cōtrariant̃. q: nō diſtant ꝑ lineā rectā ſꝫ circularē. Dt̃ ꝯñter ꝙ illud qđ đ: ꝙ natura determinata eſt ad vnū dꝫ intelligi de forma et non de materia. Materia eñ indifferēs eſt ad oppoſita mō in celo eſt principiū materiale et nō formale motus ſui.

Ad terciā đ: ꝙ intelligētia eſt cā vite ⁊ ſenſus ꝑ motum celi ſicut ꝑ inſtrumentū. ⁊ ibi intelligētia eſt cā ꝓncipalis et nō celū. ideo nō opꝫ ꝙ celū ſit aīatū. Ad quartam đ: ꝙ forma hoīs ꝯſideratur dupli͛r. Uno mō vt actꝰ corporis. et hoc mō forma celi eſt ꝑfectior ꝗ̄ aīa ꝓ ꝗ̄to totā ipſius materie determinat potentialitatē. ſed ꝯſiderādo aīaꝫ hoīs vt eſt eleuata ſup̄ materiā put ſcꝫ ex ea intellectiue fluūt potētie. ſic ipa eſt ꝑfectior forma celi. Dicit̃ vlterius ꝙ ſi celū hēret formā hꝫ nobiliorē ꝗ̄ plante et bruta. ⁊ hoc ꝯſiderādo celū vt eſt inſtrumentū intelligētie motiue quēadmodū eſt cā vite ⁊ ſenſus. quemadmodū etiā ipa intelligētia nobilior eſt ꝗ̄ aīa. Et licꝫ celum nō hꝫ intellectū et appetitū t̃n intelligētia (ꝗ̄ eſt primus motor celi) hꝫ intellectū et appetitū vñ et ipa mouetur a ꝓma cā ꝑ modū appetibilis ⁊ intelligibilis.

Eſt aūt vnū et ſimplex non idē. vnū eñ metrū ſignificat. ſimplex aūt qualiter habens ipſum. Atuero ⁊ qđ bonū et qđ ꝓpter ipm̄ elibigilē in eadē coelemētatione ⁊ optimū ſemꝑ. aut ꝓportionabile qđ primū. Quod aūt eſt ꝗ̄d cuius gratia immobilibꝫ diuiſio oñdit. Eſt eñ alicui qđ cuiꝰ gratia. quoꝝ hoc ꝗ̄dem eſt. hoc vero non eſt. Mouet aūt vt amatū. motū vero alia mouent̃. Siꝗ̄dem igit̃ aliquid mouet̃. cōtingit igitur aliter habere. Quare latio ꝗ̄ prima et actus eſt ſm ꝙ mouet̃. ex hac aūt cōtingit aliter habere ſm locū. ⁊ ſi nō ſm ſubſtantiā. Qm̄ autē eſt ꝗ̄dem mouēs ipm̄ immobile ens actu ens: hoc nō cōtingit aliter ſe habere nullatenꝰ. Latio eñ prima mutationū. huius aūt ꝗ̄ circulo. hac aūt mouet hoc. Ex neceſſitate igit̃ eſt ens ⁊ neceſſitas bene tranſit principiū. Nā neceſſariū totiens hoc ꝗ̄dem videt̃. q: preter impetuꝫ illud vero ſine quo nō bñ. hoc aūt nō ꝯtingēs aliter. ſed ſimpli͛r. Ex tali igit̃ principio dependet celū ⁊ natura. Deductio aūt qualis optima paruo tp̄e nobis. Sic eñ ſp̄ illud eſt nobis ꝗ̄dē impoſſibile. qm̄ eſt delectatio actus eiꝰ. ⁊ ꝓpter hoc vigilatio ſenſus ⁊ intelligibilia delectabiliſſimū. ſpēs vero et memorie. ꝓpter hꝰ intelligibilia aūt ꝗ̄ ſm ſe eiꝰ qđ ſm ſe optimū. et ꝗ̄ ſm ſe ⁊ ꝗ̄ maxīe eius qđ maxīe. ſeipm̄ aūt intelligit intellectꝰ ſm trāſumptionē intelligibil̃. intelligibil̃ eñ fit attingēs et intelligens. Quare idē intellectꝰ et intelligibile. Suſceptibile eñ intelligibile ⁊ ſubē intelligēdū eſt actuali͛r hñs. Quare illud magis iſto qđ videt̃ intellectꝰ diuinū habere ⁊ ſpeculatio delectabiliſſimum et optimum: Si igitur ſic bene habꝫ vt nos quādoqꝫ. deus ſemper mirabilis.

Queritur ſeptimo vtrū prima cauſa (ꝗ̄ ē deꝰ) ſit oīno ſimplex. Arguit̃ ꝙ nō q: ꝯpoſita ſunt ꝑfectiora ſimplicibꝫ. vt hō eſt ꝑfectior ꝗ̄ materia et forma. ſꝫ qcqđ ꝑfectōis ī creaturꝭ ē deo attribuendū ē. ꝗ̄ deus eſt ꝯpoſitꝰ. Scđo ſic in deo eſt ꝯpoſitio ex natura ⁊ ſuppoſito. q: ſic dicimꝰ deitas eſt in deo ſꝫ nihil ē in ſe ipō. ꝗ̄ deus nō eſt idem qđ deitas ſicut nec hō eſt humanitas. Tercio ſic in deo eſt ꝯpoſitio ex eſſentia ⁊ eē q: in deo cognoſcimus ſi eſt et de deo nō cognoſcimus qđ eſt. ergo eſſentia et eſſe nō ſunt idē in deo. Quarto ſic arguit̃ ꝙ in deo ſit compoſitio ex genere et dīa. q: quicquid eſt in ꝑdicamēto eſt ꝯpoſitū ex genere ⁊ dīa. ſꝫ deus eſt in genere ſubē. patet q: ſubſtātia eſt ens per ſe ſubſiſtens. hoc aūt deo maxīe cōuenit igit̃ ⁊c. In oppoſitū eſt Ariſtoteles ꝗ̄ ponit in hoc duodecimo ꝙ ſubſtantia prima eſt ſimplex. Et ad queſtionem ponitur

Concluſio prima. Subā prima que deꝰ eſt oīno ſimplex. Iſta ꝯcluſio ꝓbat̃ duplici via. prima rōe ſumpta ex ꝯſideratōe ꝯpōnis et ꝯponentiū. ſecūda via ꝓbat̃ inducēdo in oībus modis ꝯpōis. Prima via ſic oē compoſitū poſterius eſt ꝯponentibus. cū ergo deus ſit primū ens. ſeqt̃ ꝙ non eſt ꝯpoſitus. Scđo omē ꝯpoſitū habet actū ⁊ potentiā. nā vnū ꝯponentiū comparat̃ ad aliud ſicut actus ad potentiā. Etiā cōponentia ſunt in toto compoſito in potētia. ſed ſupra patuit ꝙ in deo nulla eſt potētia. ergo deus non eſt compoſitus. Secunda via probatur ꝯcluſio. naꝫ t̃m ſex modis fit cōpoſitio. vna eſt ex materia ⁊ forma ſecunda ex partibus ꝗ̄titatiuis. tercia ex natura ⁊ ſuppoſito. quarta ex eſſentia et eſſe. quinta ex genere et differentia. ſexta ex ſubiecto et accidente. ſed nulla illarum compoſitionuꝫ reperitur in deo. ergo deus eſt oīno ſimplex. Minor ꝓbat̃ ꝑ concluſiones. Quarum prima eſt. ꝙ in deo nō eſt compoſitio ex materia et forma hec concluſio eſt ſupra ꝓbata

Concluſio ſecunda. in deo non eſt compoſitio ex partibus ꝗ̄titatiuis ſed caret omni corporeitate ⁊ magnitudine. Probatur primo quia omne ꝗ̄tum eſt in potētia ad hoc ꝙ eſt diuiſibile. ſed deus nullo modo eſt in potentia. ergo deus nullo modo eſt ꝗ̄tus. Scđo omē corporeum habet materiam eo ꝙ prima perfectio materie eſt forma corporeitatis ad quam ſequitur ꝗ̄titas. ſed ꝓbatum eſt ꝙ in deo non eſt materia. ergo deus non eſt ꝗ̄tus neqꝫ corporeus. Tercio nullū corporeū mouet niſi motū. ſed deus eſt oīno imobilis. ergo deꝰ nō eſt corpꝰ.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Quarto deus eſt infinite ꝟtutis. q: mouet motu infini/to ⁊ ꝑpetuo. ſ; infinita ꝟtus nõ pt eē in magnitudie finita vt; octauo phiſicoꝝ. ergo deus nõ h; magnitudinē. Et hec eſt rõ Ariſtoteł octauo phiſicoꝝ ⁊ in hoc duodecimo

Cõcluſio tercia. in deo nõ eſt ꝯpoſitio ex eēntia ⁊ ſuppoſito. ſed de⁹ eſt ſua natura ⁊ eēntia Pro cui⁹ ꝓbatõe aduertendū. q in reb⁹ ꝯpoſitis ex materia ⁊ forma dr̄it eſſentia ⁊ ſuppoſitū. nam ſolū ea que ponunt̃ in deffinitõe ſpēi ſunt de intellcū nature ⁊ eſſentie. Materia aūt ſig/nata ⁊ accn̄tia indiuiduātia nõ ponunt̃ in deffinitõe ſpēi et iõ nõ ꝑtinent ad naturā vel eſſentiā. ⁊ tn̄ materia ſig/nata eſt de natura ⁊ eēntia ſuppoſiti vel indiuidui. q: in diuiduatio eſt ꝑ materiā ſignatā. Sic ergo in ꝯpoſitis ex materia ⁊ forma eſſentia ⁊ ſuppoſitū nõ ſunt idem. vt ſortes ⁊ humanitas. ſed in ſeparatis a materia ſunt idē eſſentia ⁊ ſuppoſitū. eo q forme ſepate a materia ſunt in ſe ſubſiſtētes. ac ꝑ hoc ſeipſis indiuiduant̃. ⁊ ita ille forme ſunt ſuppoſita ſubſiſtētia. ſed ſup̄ oſtenſu; eſt q deus ē forma tm̄. ergo in deo idē ſunt eſſentia ⁊ ſuppoſitū

Cõcluſio quarta. in deo ſunt idē eſſentia ⁊ eſſe. Probatur. q: eſſe eſt actualitas oīs forme. ſi ergo in deo aliud ſit natura ⁊ eſſe. tūc eſſe ꝯpabit̃ ad naturā ſicut actus ad potentiā. ſed ſup̄ deīn eſt q in deo nõ eſt poña aliqua. ergo deus eſt ſuū eſſe. Scđo quicq̇d in re inuenit̃ preter rei eſſentiā eſt cauſatū a ꝓncipijs intrinſecis rei ſicut accidētia ꝓpria. aut ab aliq̄ extrinſeco ſicut accñs ꝯmune. Si ergo in deo eſſentia ſit aliud q̄ eſſe. tale eſſe aut cauſatū eſt a ꝓncipijs intrinſecis aut ab aliq̄ extrinſeco. nõ a ꝓn/cipijs intrinſecis. tum q: nihil eſt ſuſpſius ſufficiens cā eſſendi. ſi ergo eſſe ſit aliud ab eo. ſeq̄tur q ſit cauſatū ab aliq̄ extrinſeco. ſ; ſup̄ deīn eſt q deus eſt cauſa ꝓma oīm ergo in deo eſſe nõ eſt aliud ab eēntia. Tercio ſicut aliq̇d (qđ nõ eſt ignis) ſe h; ad ignem ꝑ ꝑticipatõem. ita illud (qđ non eſt ens ſed h; eſſe) eſt ens ꝑ ꝑticipatõem. ſ; eſſe ꝯuenit deo. ſi ergo nõ ſit ſuū eſſe ſed eſſe ſuū habeat q ſit aliud ab eo. erit ens ꝑ ꝑticipatõem Sed illud (qđ eſt ens ꝑ eſſentiā) prius eſt eo qđ eſt ens ꝑ ꝑticipatõem. cu; igit̃ deus ſit primū ens vt deīn eſt. ſeq̄tur q ſit ſuū eſſe.

Cõcluſio quinta. deus nõ eſt in aliq̄ genere. Pro quo aduertēdū eſt. q aliq̇d dupl̄r eſt in genere. vno mõ ꝓprie et ſimpl̄r. ſicut genera ⁊ ſpēs Alio mõ ꝑ reductõem ſicut principia ſunt in genere ꝓncipiati. vt punctus ⁊ vnitas ſunt in genere q̄titatis. ſicut etiā priuatões ſunt in genere habitus Probat̃ ꝯcluſio primo q deus nõ ſit in genere ſicut ſpēs. q: genus ſm intellectū prius eſt ſpē. ſ; deus eſt quo nihil ꝓus intelligi pt. ergo deus nõ eſt in genere ſicut ſpēs. Scđo in omni genere aliq̇d eſt potētiale a q̄ ſumitur nomē generis. ⁊ aliqđ formale a quo ſumit̃ dr̄ntia vt pt declarari in ſingulis. ſed in deo nulla eſt poña. vt ꝓbatu; ē. ergo deus nõ eſt in genere ſicut ſpēs. Tercio ea que ſunt in genere ꝯueniūt in natura vl̄ eſſentia generis. que de eis ꝓdicat̃ in eo qđ quid eſt. ⁊ dn̄r ꝑ eſſe. ergo in omni eo qđ eſt in genere dr̄it eſſe ⁊ eſſentia. ſed in deo idē ſunt eſſe ⁊ eſſentia. ergo deus nõ eſt in genere ſicut ſpēs Ex quo pt; ꝓmo. q in deo nõ eſt ꝯpoſitio ex genere ⁊ dr̄ntia. Secundo pt;. q dei nõ eſt diffinitio. q: oīs diffinitio eſt ſpēi. et ꝯſtituitur ex genere ⁊ differētia

Cõcluſio ſexta. in deo nõ eſt ꝯpoſitio ex ſubiecto ⁊ accidente. q: in omni eo in quo eſt ꝯpoſitio ex ſubiecto ⁊ accidente accñs ꝯpatur ad ſubiectū ſicut actus ad poten/tiā. vnde ⁊ ꝑ ipm̄ accñs ſuba eſt quodāmodo in actu. ſ; in deo nulla eſt poña. ergo in eo nõ eſt ꝯpoſitio ex ſubiec/to ⁊ accn̄te Scđo forma ſimplex ſubiectū acciñs eē nõ pt vt h; Boetius. ſed deus eſt formā ſimplex. ergo non pt eſſe ſubiectū accn̄tis. Tercio ſm Boetiū licet illđ (qđ eſt) poſſet recipe aliqđ ꝯtractū. tn̄ ipſu; eſſe nihil extra/neū recipere pt. ſicut licet calidū habeat aliquē calorē ip/ſe tn̄ calor nõ eſt aliud q̄ calor. ſ; deus eſt ſuū eſſe vt oſtēſum eſt. ergo in eo nullum eſt accñs. Vn̄ ſicut deus nõ eſt cõpoſitus ita nõ intrat ꝯpoſitionē alioꝝ. ſicut q̇dā falſe exiſtimauerūt dicētes deū eſſe formā omniū dantē omnib⁹ eſſe Probat̃. q: deus eſt cā efficiens oīm. ſed forma ⁊ efficiens nõ coincidūt in eodē numero. vt; ex ſcđo phiſicoꝝ. ergo deus nõ eſt forma dans oīb⁹ eſſe.

Ad rõnes Ante oppoſitum. Ad primā dr̄. q ſimplicia ſunt duplicia. q̇dam enim ſunt q̄ non hn̄t eſſe niſi in toto. ⁊ talia ſunt impfectiorā ꝯpoſitis Alia ſunt ſimplicia que hn̄t eſſe ꝓpriū. cuiuſmodi ſunt deus ⁊ ſubſtā/tie ſepate. ⁊ talia ſunt ꝑfectiora ꝯpoſitis Ad ſcđam dr̄ q deus ⁊ deitas idem ſunt ſm rem. ſ; dr̄it ſolū ſm nrm̄ modū intelligēdi. ⁊ hoc mõ dicimus q deitas eſt in deo

Ad terciam dr̄. q eſſe capitur dupl̄r. vno mõ vt eſt actus eſſendi. ⁊ ſic nõ cognoſcim⁹ eē dei ſicut nec ei⁹ eſſentiā. Alio mõ accipit̃ eſſe put ſignificat veritatē ꝓpõnis. et ſic cognoſcim⁹ deum eſſe. q: cognoſcim⁹ q hec ꝓpoſi/tio ſit vera deus eſt Ad q̇rtam dr̄ negādo q deus ſi eſt in genere. Vnde dr̄ q rõ ſubſtātie put eſt genus generaliſſimū eſt per ſe eſſe. ita tamē q eſſe ſit aliud ab eſſentia. modo deus eſt ſuum eſſe. ergo ⁊c.

Si aūt magis adhuc mirabilius hab; ali/quis. ⁊ vita aūt vtiq̄ exiſtit. Etenī intellectus actus vita. illud aūt ipſe actus eſt. Actus aūt qđ ſm ſe illius vita optima ⁊ ſempiterna Dici/mus aūt deum eſſe aīal ſempiternū optimum quare vita ⁊ duratio continua ⁊ eterna exiſtit deo. hoc enī deus. Quicūq̄ aūt putant vt pythagorici ⁊ Leucippus optimū ⁊ nobiliſſimū nõ in principio eſſe. quare plantaꝝ ⁊ animaliū ꝓncipia ſunt cauſe Bonū vero ⁊ ꝑfectū in his que ex his nõ recte exiſtimāt. nā ſperma ex al/teris eſt priorib⁹ ꝑfectis. ⁊ primū nõ eſt ſꝑma ſed ꝑfectum vt priorē hominē dicat aliq̇s eſſe ſpermate. non enī qui ex hoc fit. ſ; alterum ex quo ſperma. Quod q̇dem igitur eſt ſubſtātia aliq̄ ſempiterna ⁊ immobilis ſepata a ſenſibi/libus. manifeſtū ex his. Oſtenſum eſt aūt ⁊ q: non ꝯtingit habere hanc ſubſtantiā magnitudinem nullam: Verum ſine parte nihil indiui/ſibilis eſt. Mouet enī per infinitum tempus. et non habet potentiam infinitam finitam

Quoniā autem omnis magnitudo finita eſt. aut infinita. finita q̇dem non habebit propter quid hoc vtiq̄ nõ habebit magnitudinē. infinitam vero non. quia totaliter nulla eſt infini/nita magnitudo. Atuero quia impaſſibilis et inalterabilis. omnes enī alij motus poſterio/res ſunt eo qui ſm locū. Hec quidē ergo ma/nifeſta quia hunc modū habent.

Queritur Octauo. vtrū deus ſit ſuu; intelligere ⁊ ſua vita Ar/guitur ꝓmo q nõ ſit ſuum intelligere. intelligere enī eſt q̇dā opatio. ſed opatio ꝓgreditur ab opante. nihil aūt ꝓgreditur a ſe. ergo deus nõ eſt ſuū intelligere. Scđo ſic. vita eſt eoꝝ q̄ mouent̃ a ſeipſis. ſed deus eſt oīno immobilis. ergo deus nõ eſt ſua vita

Tercio ſic. intelligere eſt opatio vite ⁊ nõ vita. ſi ergo ſit ſuū intelligere ſeq̄tur q nõ ſit ſua vita. In oppoſitū eſt phus in textu quo ad vtrūq̄. qui ꝓbat q deus ē ſua vita Quo ad primū eſt aduertendū. q ad intellectõe; multa ꝯcurrūt. ſ. intellcūs. res intellecta. actus intelligēdi. ⁊ ſpēs intelligibilis q̄ eſt principiū intelligendi.

Concluſio Prima. deus eſt intellcūs Probat̃. q: res efficiunt̃ intelligibiles actu per hoc q ſunt ſepate a materia. ſ; intelligibile in actu ⁊ intellcūs in actu idem ſunt. vt dr̄ tercio de aīa. ergo etiā ex hoc erit aliq̇d intelligens qđ eſt ſeparatum a materia. ſed ſup̄ ꝓba/tum eſt q deus oīno eſt immaterialis. ergo eſt intellcūs et intelligens. Item deus eſt principiū ⁊ cauſa vl̄is reꝝ. ſ; vnūquodq̄ agit ꝑ formā ꝓporcionatā ſue actioni. ergo oportet q omnia in deo ꝓexiſtant ſm eſſe ydeale. ſ; illud quo dammõ eſt vl̄e. ergo deus eſt intelligens

Cõcluſio ſecūda. deus eſt intellectus. ⁊ ſuus intellectus nõ eſt poña ſupaddita eēntie eius ſicut in nobis Probatur. q: ſi intellcūs dei nõ eſſet ſua eſſentia ſed aliq̇d ſuperadditū ſue eſſentie tūc eſſet accñs. ſed ſupra oſtēſum eſt q in deo nõ cadit accñs. ergo deus eſt ſuus intellcūs et etiā ſuum intelligere. q: itelligere eſt ꝑfectio intellcūs ſi ergo deus nõ eſſet ſuū intelligere tūc aliquid eſſet eius ꝑfectio qđ eſt falſum. cum ſit verū ens ⁊ ꝑfectiſſimū. Item ſicut ſe habet eſſentia ad eſſe. ita intellcūs ad intelligere. ſed eſſentia dei eſt ſuū eſſe vt ꝓbatū eſt. ergo etiā eſt ſuū intelligere. vn̄ deus nõ intelligit ꝑ ſpēm intelligibilē ſup/additā ſue eſſentie. ſed ſua eſſentia eſt ſibi ꝓncipiū intel/ligendi. Probat̃ ſic. q: ſpēs intelligibilis eſt ꝓncipiu; intelligēdi. eſſentia aūt dei eſt intelligere. ergo ſi ſpēs intelligibilis eſſet aliud ab eſſentia dei tūc eſſet ꝓncipiū eſſen/tie dei. qđ eſt falſu;. Item ſi ſpēs intelligibilis eſſet aliud in deo ab eſſentia eius tūc eſſet accñs eius. ⁊ ꝯparet̃ ad eſſentiā dei ſicut actus ad potentiā. que oīa ſunt falſa

Etiā quod ꝑ ſe ⁊ ꝓmo intelligitur a deo eſt ſua eſſentia Probat̃. q: illud ꝑ ſe primo intelligit̃ cuius ſpēs eſt in intelligente. ſed oſtēſum eſt q eſſentia dei eſt ſpēs intelligibilis ⁊ ꝓncipiū intelligendi. ergo illud qđ primo intelligit̃ a deo eſt ſua eſſentia. oīa aūt alia cognoſcunt̃ a deo ꝑ q̄n/to ſunt in deo ſicut in cauſa. cauſa aūt cognita cognoſcit̃ et effectus. ⁊ ideo deus cognoſcēdo ſe oīa alia cognoſcit Ex iſtis omnib⁹ patet. q in deo idem ſunt intelligēs intellectus ſpēs intelligibilis. ⁊ illud qđ primo intelligitur et ſic patet q deus ꝑfectiſſime ſeipm̄ intelligit. q: in deo ſunt penitus idem intellectus ⁊ illud qđ primo intelligit̃

Quantū ad ſecundū aduertendū eſt q viuentia dicitur que ſeipſis mouent̃ ad aliquos motus vel opatiões ea aūt (que mouentur ab alio ad ſuas opatiões vel motus) non dicuntur viuentia.

Cõcluſio tercia. deus eſt viuens. ꝓbatur. q: illa dicuntur viuere q̄ a ſeipſis mouent̃ ad aliquos motus vel opationes. ſed deus a ſeipſo mouet̃ ad ſuas opationes que ſunt intelligere ⁊ velle. ergo deus eſt viuens. Scđo illa que ſunt ꝑfectionis in reb⁹ deo ſunt attribuēda. ſed viuētia ſunt ꝑfectiora nõ viuentib⁹. ergo deo eſt attribuenda vita Etiā deus eſt ſua vita. nam ſm Ariſtotelē in hoc duodecimo actus intellectus ⁊ intelligere ſunt idem cū deo ⁊ ſunt ſua vita. ſed deus eſt ſuū intelligere vt ꝓbatū eſt. ergo deus eſt ſua vita. Scđo vita ⁊ viuere non differunt niſi ſicut ꝯcretū ⁊ abſtractū. viuere aūt in viuentib⁹ eſt eſſe. vt dr̄ ſcđo de anima. ſed deus eſt ſuū eſſe ergo eſt ſuū viuere ⁊ ſua vita Tercio ſi deus nõ eſſet ſua vita eēt viuens ꝑ ꝑticipatõem. mõ illud qđ eſt ꝑ ꝑticipatõem reducitur ad illud qđ eſt tale ꝑ eſſentiā. Quod aūt ꝑ eſſentiā eſt ꝓus eſt eo qđ eſt ꝑ ꝑticipatõe;. ſed deus eſt primū ens ergo eſt ſua vita. Ex quo patet. q vita dei eſt opti/ma. quia optima vita eſt ſm intellectū. deus aūt ſolum viuit vita intellectuali. ⁊ eſt primus intellectus omniū ergo vita ſua eſt optima.

Ad rõnes Ante oppoſitum. Ad primā dr̄. q intelligere nõ eſt opera/tio tranſiens in rem exteriorē ſed manens in opante. Opatio aūt immanēs eſt duplex quedā enī eſt in ſe ſubſiſtēs. ⁊ illa eſt eadem cum opante Alia eſt nõ in ſe ſubſiſtēs. ſed eſt actus opantis. ⁊ illa nõ eſt eadē cum ſuba rei. Ad ſcđam dr̄. q motus capitur dupl̄r. vno mõ ꝓprie vt eſt actus entis in poña. ⁊ illo motu deus eſt oīno immobilis. Alio mõ capitur motus cõiter ꝓ opatione put intelligere ⁊ velle dicunt̃ motus. ⁊ ſic deus mouet ſeipm̄ Ad terciam dr̄. q intelligere qđ eſt actus intelligētis nõ eſt vita eius. ſed opatio vitalis. qle eſt intelligere noſtrū. ſed intelligere ꝑ ſe ſubſiſtens qđ eſt ſuba intelligētis eſt vita cuiuſmodi ē intelligere diuinū.

Utrum aūt vnā ponendū eſt talem ſubſtā/tiam aut plēs ⁊ quot. o; nõ latere. ſ; ⁊ remini/ſci ⁊ alioꝝ negatiões. q: de pluralitate nihil dixerūt. qđ ⁊ planū dicere: Que enī circa ydeas exiſtimatio nullā ꝑſcrutatõem h; ꝓpriam. Numeros enī dicunt ydeas. ſed de numeris q̄nq̄ quidē ſicut de infinitis dicunt. q̄nq̄ aūt vſq̄ ad eadē determinatis. Propter quā vero cām tanta pluralitas numeroꝝ nihil dr̄ ſtudio demõſtrato. nobis aūt ex ſuppoſitis ⁊ determinatis dicendū. Principiū quidē enī et primū entiū eſt imobile ⁊ ſm ſe ⁊ ſm accñs Mouēs vero ꝓmū ſempiternū ⁊ vnū motū Quī āt qđ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

mouetur neceſſe ab aliquo moueri. ⁊ primum mouēs immobile eſſe ſm ſe. ⁊ ſempiternū motum a ſempiterno moueri. ⁊ vnū ab vno. Uidemus aūt preter vniuerſi ſimplicē lationem (quā mouere dicimus potentiā exiſtentē) hic hic ſubſtantiā ⁊ immobilē alias lationes planetarū ſempiternas. ſempiternū enim ⁊ inſtabile circulare corpus. Oſtenſum eſt aūt in phiſicis de his. neceſſe ⁊ harum lationū vnāquāq; ab immobili moueri ſm ſe ⁊ ſempiterna ſubſtantia. Aſtrorū enim natura ſempiterna ſubſtantia quedam ens. ⁊ mouens ſempiternū. et prius eo qđ mouetur. ⁊ qđ prius ſubſtātia ſubſtantiā eſſe neceſſe eſt. Palā itaq; ꝙ tot ſubſtātias eſſe neceſſe eſt natura ſempiternas ⁊ immobiles ſm ſe ⁊ ſine magnitudine ꝓpter predictā cauſam. Q̄ quidem igiť ſint ſubſtantie ⁊ et harum que prima ⁊ ſecūda ſm ordinem eūdem lationibꝰ aſtrorū palam. Pluralitatē vero iam lationū ex maxime ꝓpria philoſophia mathematicarū ſcientiarū intendere oportet ex aſtrologia. Hec eñ de ſubſtantia ſenſibili quidem. ſempiterna aūt facit theoriā. Alie vero de nulla ſubſtantia. puta que circa numeros ⁊ geometria. Q̄ quidē igitur plures ſint eorum que feruntť lationes manifeſtū eſt ex parum attingentibꝰ. pluribꝰ enim q̄ vna aſtrorū errantium vnūquodq; fertur. Sed q̄t ſunt he. nūc quidem ⁊ nos q̄ dicunt mathematicorū q̄dam attentionis grā dicimus. vt mente aliqua pluralitas determinata ſuſcipiatť. Reliquū vero hoc q̄dem querentes ipſos oportet. illa vero ꝑſuaderi a querentibꝰ ſi quid videatur p̄ter modo predicta ab eo tractantibꝰ amare quidem vtroſq;. ꝑſuaderi vero actionibꝰ. Odoſius quidem igiť ſolem ⁊ lunam vtriuſq; lationē in tribus poſuit eſſe ſperis. quarū primā a planorū aſtrorum eſſe. ſecundā autem ſm eum qui zodiaci per medium. terciam aūt ſm obliquatū in latitudine animaliū. In maiori aūt latitudine obliquati ſm quam luna fertur. q̄ ſm ſol. Errantium vero aſtrorū in quatuor cuiuſq; ſperis. quarum primā quidem ⁊ ſecundā illis eadem eſſe ⁊ non eſſe que eſt a planorū que omnes eſt ferēs. ⁊ eam que ſub eā ordinata. ⁊ ſm eum qui per medium zodiaci lationē habentē communē omniū eſſe. Tercie vero ſpere polos aliorū q̄dem proprios. veneris vero ⁊ mercurij eoſdem. Calippus aūt poſitionē quidē ſperarū eandem poſuit cum Odoſio: hoc autē diſtantiarū ordinem. pluralitatē vero ei quidē que iouis. ⁊ ei que ſaturni eandē cum illo dedit. Soli vero et lune duas exiſtimabat adhuc apponendas eſſe ſperas apparentia ſi q̄s eſt reditus. reliquis ꝓ planetis ſingulis vnā. Neceſſe autē ſimul poſite omnes apparentia ſunt rediture ſm quodlibet errātium alteras ſperas vna minores eſſe reuoluētes ⁊ ad eam reſtituētes poſitionē primam ſperam ſemꝑ inferius ordinati aſtri. ſic eñ ſolum cōtingit planetarum lationē omnia facere. Quoniā ergo in quibus q̄dem ipſe feruntť ſperis. he quidem octo. he aūt quinq; ⁊ viginti ſunt. Harum autem ſolas nō oportet reuolui in quibꝰ infinite ordinatū fertur. que q̄dem reuoluunt eas que ſunt duorū primorū ſex erūt. ⁊ que aūt eas que ſunt poſteriorū quatuor ſexdecim. omniū itaq; numerus et ferentium et reuoluentiū et quinquagintaquinq;. Si aūt lune et ſoli non addiderit quis quos diximus motus omnes ſpere erunt ſeptē ⁊ quadraginta. Pluralitas igitur ſperarū tanta ſit. Quare ⁊ ſubſtantias ⁊ principia immobilia ⁊ inſenſibilia tot rationabile exiſtimare. neceſſarium enim dimittatur fortioribus dicere. Si autem nullam poſſibile eſſe lationem non ordinatā ad aſtri lationem

Amplius autem omnē naturam ⁊ omnē ſubſtantiam impaſſibilē ⁊ ſm ſe optimum eſſe ſortitam finem oportet exiſtimare. nulla eñ erit preter has altera natura. ſed hunc ſubſtantiarum numerum eſſe eſt neceſſe. Si enim eſſent alie mouerētur vtiq; fines exiſtentis lationis. Sed alias quidem eſſe lationes impoſſibile eſt preter dictas. hoc autē exiſtimare ex latis rationabile. Nam ſi omne ferens lati gratia natum eſt. ⁊ latio oñis lati eſt alicuiꝰ nulla latio ſui grā erit. nec alius alicuiꝰ ſui grā lationis. ſed aſtrorū gratia. Nā ſi fuerit latio lationis grā. ⁊ illam alterius grā oportebit eſſe. Quare qm̄ non eſt poſſibile ire in infinitū. finis erit omnis lationis latorū aliq̄d diuinorū corporū ſm celum. Q̄ aūt vnum celum manifeſtum. ſi eñ plures eſſent celi (vt homies) foret principiū quod circa vnūquodq; ſpecie vnum numero vero multa. q: ⁊ ſpē vnum. ſ; q̄cunq; ſunt numero multa materiā habent. vna eñ ⁊ eadē ratio multorū. vt homis Socrates vero vnus: quod aūt quid erat eſſe nō habet materiam primā. Endelechia eñ vnum igiť ⁊ rōne et numero mouens primū immobile exiſtens et motum ergo ſemꝑ ⁊ ꝯtinue vnū ſolū. vnū ergo ſolum celum. Tradita ſunt autē a ſenioribꝰ et antiquis in fabule figura dimiſſa poſterioribus. quia dij ſunt hij. ⁊ continet diuinā naturam vniuerſalē. Reliqua vero fabuloſe iam adducta ſunt ad ꝑſuaſionē multorū. ⁊ ad opportunitatē multorū. ad leges etiā conferens. Cōformes eñ hominibꝰ hos et aliorū animaliū quibuſdā ſimiles dicunt: ⁊ his altera ꝯſequentia. ⁊ dictis ſimilia: quibꝰ ſi quis ſperans id accipiat ſolum ꝙ primū deos exiſtimauerūt primas ſubſtātias eſſe. diuine vtiq; dictū eſſe putabit. ⁊ ſm veriſimilitudinē ⁊ ſepe inuenta ad poſſibile vnaqueq; ⁊ arte philoſophia. ⁊ iterū corruptis ⁊ has opiniōes eorū quaſi reliquias vſq; nunc ſaluatas eſſe. Paterna q̄dem igitur opinio et que a primis intantū nobis manifeſta ſolum.

Que aūt circa intellectum habēt quaſdā dubitationes. videtur q̄dem eñ apparētium diuiniſſimū. Quō vero habens talis erit vtiq; habet quaſdā difficultates. Nam ſi non intelligat q̄dem vtiq; erit inſigne. ſed h; quēadmodum vt ſi dormiens ſine intelligentia. huius vero aliq̄d principale. Non eñ eſt hoc quod eſt ſua ſubſtātia intelligentia. ſed potentia non vtiq; erit optima ſubſtātia. per intelligere eñ honorabile ineſt. Amplius autē ſiue intellectus ſit ſua ſubſtātia ſiue intelligētia q̄d intelligit. aut eñ ſeipſum aut alterum aliquid aut idem ſemꝑ. aut aliud. aut vtrū differt aliquid. aut nihil intelligere bonū. aut ꝯtingens aut incōueniens meditari de quibuſdā. Palā ergo ꝙ diuiniſſimū ⁊ honorabiliſſimū intelligit ⁊ non tranſmutatť. Indignius eñ tranſmutatio. ⁊ motus q̄dem iam tale. Primū quidē igitur ſi nō eſt intelligentia ſed potentia. rationabile eſt laborioſum eſſe ei ꝯtinuationē intelligentie. Deinde palā quia aliud aliq̄d erit dignius q̄ intellectus ſc; intellectuū. Et eñ intelligere ⁊ intelligentia erunt indigniſſimū intelligenti. quare fugiendū hec eadem. Et eñ nō videre q̄dem q̄dam dignius q̄ videre. vt ſi ſit optimū intelligentia. Seipſum ergo intelligit ſiquidē eſt potentiſſimū. ⁊ eſt intelligentia intelligere. Intelligētia videtur aūt ſemꝑ alius ſcientia ⁊ ſenſus ⁊ opinio ⁊ meditatio. ipſius aūt interceſſorie. Amplius ſi aliud eſt intelligere ⁊ intelligi ſm quid ei quidem ipſum bene ineſt. Non eñ idem eſſe ⁊ intelligētie ⁊ intellecto. aut in quibuſdā ſcientia res. In factiuis quidē ſine materia. ſuba eñ ⁊ qđ q̄d erat eſſe

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

In theoricis vero ratio res ⁊ intelligẽtia. Nõ altero igit̃ exiſtente eo qđ intelligitur ⁊ intellectu q̃cunq; non materiã habẽt. idem eñ erũt et intellectiua eius qđ intelligitur vna. Adhuc aũt reſtat dubitatio. ſi cõpoſitũ eſt quod intelligitur. tranſmutabit̃ enim in ptib⁹ totius aut indiuiſibile omne. qđ non habet materiam vt humanꝰ intellectus. aut quod q̃dem oppoſitorũ habet in aliquo tpe. Non eñ habet ipſuȝ bene in hoc. aut in hoc. ſed in toto quodã qđ optimũ ⁊ ens aliq̃d aliud. Sic aũt habet ipſa ſuipſius intelligentia toto eterno.

Queritur Nono. vtrum ſit tm̃ vnũ primũ principiũ. Arguit̃ primo q̃ non. quia vel illud primũ principiũ diceret̃ vnum ſm̃ q̃ vnũ eſt principiũ numeri vel put ↄuertit̃ cum ente. Non primũ. quia hmõi vnum ꝑtinet ad genus q̃titatis. primũ aũt principiũ caret omni q̃titate vt viſum eſt. Nec eſt vnum qđ ↄuertit̃ cum ente. quia hmõi vnum dr̃ ꝑ priuationẽ. priuatio aũt non ↄuenit pmo pncipio. cum priuatio dicat defectũ. ergo primũ principiũ non pt̃ dici vnum. Scđo ſic. nihil ꝓhibet rẽ eſſe ſine eo qđ non eſt de ſui rõne. ſed habitudo ad cãm non eſt de rõne entiũ. ergo multa entia pñt dici ſine habitudine ad cãm. ergo etiã non eſt vnum primũ principiũ omniũ. Tercio ſic. omne qđ eſt vel eſt cauſa vel cauſatum. Si cauſa habet̃ intentũ. ſcꝫ q̃ erunt duo pma pncipia. vnum bonũ ⁊ alterũ malum. Si ſit cauſatũ non poteſt eſſe cauſatũ a primo ente qđ eſt deus. quia deus nõ eſt cauſa mali. ergo eſt cauſatũ ab alio. ergo erit aliqua prima cauſa boni ⁊ aliqua mali. Quarto ſic. ↄtraria nõ vident̃ reduci ad vnam cãm. ſed in reb⁹ inueniunt̃ multa entia ↄtraria vt calidũ frigidũ. humidũ ⁊ ſiccũ. ⁊ iſtorum omniũ non poteſt eſſe vna cã prima. In oppoſitũ eſt phus in textu. Pro reſpõſione

Sciendum Q̃ circa vnitatatẽ primi pncipij fuit triplex opinio falſa. Prima fuit ponentium tm̃ vnum pncipiũ materiale et non cãm efficientẽ. et iſtorũ q̃dam poſuerũt plura prima pncipia ſm̃ q̃ erãt plura pncipia materialia. Alia fuit opinio Empedoclis ponentis pter pncipia materialia (videlicꝫ q̃tuor elemẽta) duo pncipia efficiẽtia. ſ. litem ⁊ amiciciã. litem q̃dem cãm mali. amiciciã vero cãm boni. ⁊ in idem reducit̃ opinio Pythagore. Etiã in idem reducit̃ opinio quorundã ponentiũ duo principia. ſ. ſummũ bonũ quod eſt cã boni in reb⁹. ⁊ ſummũ malum qđ eſt cauſa mali in rebus. Tercia opinio fuit ponentiũ duo pncipia prima. ſ. materiale et efficiens. ita tñ q̃ efficiens nõ erat cauſa materie. Vñ ſm̃ eos efficiens ⁊ materia erant coequeua. ⁊ fuit opinio Anaxagore. ⁊ dr̃ etiam fuiſſe opinio Platonis Et improbatio harum opinionũ patebit ex ꝓbatione concluſionũ. Unde primũ dicit̃ dupl̃r. ſ. primũ ſimpl̃r. ⁊ primũ in aliquo ordine vel genere cauſe.

Concluſio Prima. plura ſunt primã pncipia in aliquo ordine vt genere cauſe. ſm̃ q̃ ſunt plura genera cauſarũ. Patet quia eſt dare materiã primã ſimpliciter que eſt tm̃ potentia. eſt etiã dare tm̃ primã formã vt eſſe qđ eſt primũ inter pncipia formalia. quia tñ materia ⁊ eſſe dependent a primo principio ſimplicit̃. ideo nõ ſunt prima principia ſimpliciter.

Concluſio ſcđa. tm̃ eſt vnum primũ principiũ ſimpliciter. Probat̃ primo ſic ex ꝑfcõne primi pncipij. quia ſi eent plura pma pncipia oporteret ea in aliquo differre. ergo illud (in quo differrẽt) erit vel priuatio vel ꝑfectio. Nõ priuatio ⁊ defectus. quia iſta nõ ↄueniũt pmo pncipio. Nec ꝑfectio. quia nulla ꝑfectio deeſt pmo pncipio. vñ non pt̃ aliq̃ ꝑfectio ↄuenire vni pncipiorũ que non ↄuenit alteri. Secundo ꝓbat̃ ex ſimplicitate pmi pncipij. nam illud (ꝑ qđ aliq̃d eſt hoc aliq̃d vel ſingulare) nõ eſt cõicabile multis. ſed in deo idem eſt ſuppoſitũ ⁊ natura. ergo principiũ primũ (qđ eſt deus) eſt tm̃ vnuȝ pncipiũ. Alia rõ eſt Areſtotel. q̃ ſumitur ex hoc q̃ vniuerſuȝ regit̃ melius ꝑ vnum pncipium q̃ꝫ ꝑ multa. Dicit eñ Areſto. in fine huiꝰ. entia vero nolunt male diſponi. nec volunt pluralitatẽ principiũ. pluralitas aũt principũ mala. vnus ergo ſit princeps.

Ad rõnes Ante oppoſitum. Ad primã dr̃. q̃ de pmo pncipio dr̃ vnũ qđ cum ente ↄuertit̃. Et ideo ad improbatõem dr̃. q̃ licꝫ priuatio ſm̃ rem nõ ↄueniat primo pncipio. tñ ſibi ↄuenit ꝑuatio ſm̃ modũ noſtre apprehenſionis. nos eñ cognoſcimꝰ deum ꝑ viam negationis ⁊ ꝑuationis. vñ dicimus de deo q̃ eſt incorporeus ⁊ immaterialis ⁊ ſic de alijs. Ad ſcđam dr̃. q̃ licet habitudo ad cãm non ſit de rõne entiũ. tamẽ ↄſequitur naturam entiũ. nam vnũquodq; ens creatũ eſt ens ꝑ ꝑticipationẽ. ex hoc aũt q̃ eſt ꝑ ꝑticipationẽ ſibi ↄuenit habitudo ad cãm. Ad terciam dr̃. q̃ malum nõ eſt vera cauſa ſed priuatio debite rectitudinis. vñ non hʒ cãm niſi per accidens. quia malũ euenit pter intentionẽ agentis. Dicit̃ etiã q̃ non pt̃ poni ſummũ malum. quia malum ſemꝑ ſaluatur in bono. Ad q̃rtam dr̃. q̃ ↄtrarij effectus ſemꝑ reducunt̃ in ↄtraria principia prima ⁊ diuerſa. ⁊ tñ reducuntur in vnum primũ principiũ. Unde etiam omnia in vnum primũ principiũ ordinant̃ ⁊ tendunt.

Queritur Decimo. vtrum ſint ponẽde plures ſubſtãtie intellectuales ſepate. Arguit̃ primo q̃ nõ. quia numerus cauſatur ex diuiſione ↄtinui. ſed in ſubſtãtijs ſeparis nõ eſt quãtitas. ergo in eis nõ eſt numerus. ⁊ ita nõ ſunt plões ſubſtãtie intellectuales. Secundo ſic. in nõ hñtib⁹ materiã non eſt pluralitas niſi ſm̃ cãm ⁊ cauſatũ vt volunt multi phi. ſed vna ſubſtantia ſepata nõ eſt cauſa alterius vt tenet fides catholica. ergo nõ ſunt ſubſtãtie ſepate create ſaltẽ. Tercio ſic. ſi eent plures ſubſtãtie ſepate pluralitas earũ acciperetur ſm̃ pluralitatẽ motuũ ⁊ mobilium. hoc aũt nõ eſt neceſſariũ. primo quia omnis motus pt̃ cauſari a pmo pncipio. ergo nõ eſt ponẽda pluralitas ſubſtãtiarũ intellectualiũ ſm̃ pluralitatẽ motuũ. Etiã quia ſm̃ cõem opinionẽ doctorũ ponunt̃ plures ſubẽ intellectuales q̃ꝫ ſint motus vel mobilia. ergo ⁊c. In oppoſitũ eſt phs in textu

Sciendum Pro ſolutiõe q̃ſtionis. q̃ ſicut dcm̃ eſt in p̃cedenti q̃ſtione tm̃ eſt vnũ primũ

principiũ et illud eſt prima ſubſtantia ſepata increata. ſed tũc querit̃. vtrum pter iſtud vltimũ ⁊ primã ſubſtantiam ſint alie ſubſtantie ſepate intellectuales q̃ tamẽ ſunt create a prima. Et quo ad hoc aduertenduȝ eſt. q̃ ſm̃ phm pluralitas ſubſtantiarũ intellectualiuȝ accipit̃ ſm̃ pluralitatẽ ſperarũ celeſtiũ ⁊ motuũ earũ. Arguit eñ ſic pter primũ motũ ſcꝫ motum diurnũ (queꝫ mouet prima ſubſtãtia) ſunt alij motus corporũ celeſtium ſempiterni. ſcꝫ motus planetarũ ⁊ hmõi motus neceſſario ſunt a motorib⁹ immobilib⁹ et ſempiternis. ergo pter ſubſtantiam immobilẽ ⁊ ſempiternaȝ neceſſe eſt eſſe alias ſubſtantias ſepatas immobiles ⁊ ſempiternas et ſine magnitudine. Et confirmat̃ ſic. quia ſubſtantie ſepate ſunt fines motuũ corꝑm celeſtiũ. ergo tot ſunt ſubſtãtie ſepate ⁊ non plures. quot ſunt motus corꝑm celeſtiũ. ſi eñ eſſent pauciores tunc aliqui motus carerent ſuo fine. ſi etiam eſſent plures tunc non viderent̃ eſſe alicuius vtilitatis. Ex quo pꝫ q̃ ſm̃ ordinem corꝑm celeſtium in dignitate et ꝑfectione. etiam eſt ordo in ſubſtantijs ſeparatis que ſũt motores illorũ orbiũ. et ſicut orbis ſuperior ẽ ꝑfectior ⁊ nobilior orbe inferiori. ita et ſubã motrix orbis ſupioris ꝑfectior eſt ⁊ nobilior ſubſtantia motrice orbis inferioris. Si autem querat̃ de numero ſperarum celeſtiũ et conſequẽter ſubſtãtiarũ intellectualiũ. Reſpõdet̃ ſm̃ aliquos q̃ ſunt octo ſpere celeſtes pricipales ſcꝫ ſpera ſtellata que ſm̃ eos eſt primũ mobile et ſpere planetarũ. tñ ad ſaluãdũ ea (que apparent circa motus planetarũ) theodoſius poſuit tres ſperas ad ſaluandũ motus ſolis ⁊ tres ad ſaluandũ motuȝ lune. et cuicũq; aliorum planetarum attribuit quatuor ſperas. et ita eſſent viginti ſex ſpere. Eorphus vero ad ſaluandã motus poſuit quadraginta ſeptẽ ſperas. Iſti aſtrologi ſaluauerũt apparentias circa motum ſolis in eccentrico ⁊ epiciclis. ⁊ has opiniones nõ videtur tenere Areſtote. ſm̃ eñ areſtotelẽ quot ſunt ſpere celeſtes tot ſunt ponende ſubſtantie intellectuales ſepate motrices illarum ſperarum et hec eſt reſponſio ſm̃ Areſto. Sꝫ pro veritate ponit̃

Concluſio Q̃ multitudo ſubſtantiarum intellectualiũ nõ accipitur ſm̃ multitudinẽ ſperarũ celeſtiuȝ. immo pter ſubſtantias motrices orbiũ celeſtium ſunt ponende plures alie. probat̃ quia ſubſtãtie ſepate in gradu ⁊ ꝑfectione excedũt corꝑales ſubſtantias. Inueniunt̃ eñ quedã ſubſtantie intellectuales que vniuntur corꝑib⁹ ſicut forma materie. vt patet de anima rationali que tamen ſubſtantia intellectualis non dependet ſm̃ eſſe a corꝑe. Poſſunt ſcđo inueniri alie ſubſtãtie intellectuales nobiliores q̃ nõ vniunt̃ corpori ſicut forma materie ſed ſicut motor mobili ſicut ſũt ſubẽ intellectuales motrices orbiũ. Et quia ſubã intellectulis nõ dependet a mobili. pñt adhuc inueniri ſubſtãtie intellectuales que non vniunt̃ corꝑi ſicut forma materie nec ſicut motor mobili. ⁊ hec ſunt ſubſtantie intellectuales nobiliores que nõ vacant circa motus celeſtes. ſed circa ſpeculationem et contemplationem.

Ad rationes Ante oppoſituȝ. ad primam dicit̃ q̃ ſicut vnũ (qđ eſt principiũ nũeri) nõ dicit̃ de intellectualib⁹ ſubſtãtijs. ſed vnũ qđ ↄuertit̃ cum ente vt ante dictũ eſt. Ita numerus nõ inuenit̃ in ſubſtantijs ſeparis eo q̃ cauſat̃ nũerus ex diuiſione q̃titatis ↄtinue. ſed in eis inuenit̃ multitudo trãſcẽdens Ad ſecũdam dicit̃ q̃ maior illius rõnis ꝓcedit ſm̃ opinionẽ Auicenne q̃ poſuit q̃ prima ſubſtantia creata creat ſecũdam ⁊ ſecũda terciã. ⁊ ſic de alijs. vñ negatur illa maior. Et dicit̃ q̃ in ſepatis a materia eſt multitudo ſm̃ diuerſos gradus perfectiõis ſm̃ q̃ plus vel minus de actu habent. vt poſtea patebit Ad terciã ↄceditur ratio q̃ntum ad hoc q̃ arguit q̃ numerus ſubſtantiarũ intellectualiũ non capitur ſm̃ nũerum corꝑm celeſtium. ſed q̃ntũ ad hoc q̃ arguit q̃ omnes motus poſſunt cauſari a prima intelligentia ſiue a primo principio. circa hoc opinio Auicenne eſt q̃ motus primi mobilis nõ eſt a primo principio ſed a prima intelligentia creata. ſequẽs motus a ſecũda. ⁊c. Et credo q̃ eiuſdẽ opinionis ſit Albertus. Sanctus Thomas tñ dicit q̃ rõnabile eſt q̃ motus primi mobilis ſit a primo principio ſiue ab intelligentia increata q̃ deus eſt vt ſit ↄnexio ſubſtantiarum intellectualiũ ⁊ corporaliũ. ita q̃ ſicut primũ mobile ꝑ motũ ſuũ eſt cauſa oim corporaliũ. ita et motor eius eſt prima cauſa que eſt cauſa aliarũ ſubſtantiarũ intellectualiũ. motus aũt inferiores habent motores proximos ſibi appropriatos

Querit̃ Undecimo. vtrũ in ſubſtantijs ſeparatis ſit multitudo idiuiduorũ ſub vna ſpecie. Arguit̃ q̃ ſic. quia ſicut intelligentia eſt forma ſimplex. ita et aĩa. ſed multe ſunt anime eiuſdem ſpeciei nũero differentes. ergo erũt plures intelligentie eiuſdẽ ſpeciei. Secundo ſic rõnabiliꝰ eſt meliora multiplicari. q̃ꝫ viliora ſed in iſtis inferiorib⁹ inuenit̃ multitudo indiuiduoruȝ ſub vna ſpecie. ergo in ſubſtantijs ſepatis. Tercio ſic intelligentia creata eſt ↄpoſita ex actu ⁊ potentia ſicut ergo in ↄpoſitis ex materia et forma ex diuerſitate forme ſumit̃ diſtinctio ſm̃ ſpeciẽ ⁊ ex diuerſitate materia ſumit̃ diſtinctio ſm̃ nũerũ. ita ⁊ in ſubſtantijs ſepatis ſumitur diſtinctiõ ſm̃ formã ex actu et ex pte potentie ſumitur diſtinctio ſm̃ nũeruȝ.

In oppoſitũ arguit̃ multitudo indiuiduorũ ſub vna ſpecie eſt ex diuerſitate materie. diuerſitas enim ſm̃ formã inducit diuerſitatẽ ſm̃ ſpeciem. ſed ſubſtantie ſepate non habẽt materiam que ſit pars ſui nec habẽt materiam cui vniantur. ergo in eis non eſt pluralitas indiuiduorum ſub vna ſpecie. Ad queſtionem ponitur.

Concluſio ſm̃ ſanctũ Thomã in ſubſtantijs ſepatis impoſſibile eſt eẽ plura idiuidua vniꝰ ſpẽi. imo tot ſunt ſpẽs quot ſunt ſubſtãtie ſepate. ꝓbat̃. quia ſubſtantie ſunt q̃dditates ſubſiſtentes. ſpecies autem rei eſt qđ ſignificatur ꝑ diffinitionẽ que explicat q̃dditatẽ rei. ergo ſubẽ ſunt ſpecies in ſe ſubſiſtentes. ergo plures ſubſtãtie ſeparate ſunt plures ſpecies. nõ eſt ergo pluralitas indiuiduorũ ſub vna ſpecie Scđo ſic in corporalibus ex hoc eſt pluralitas indiuiduorũ ſub vna ſpecie. quia ſunt corruptibilia vt eſſe ſpeciei qđ non poteſt cõſeruari in vno indiuiduo ſaluet̃ in plurib⁹. vñ et ꝓpter hoc in corporib⁹ celeſtibus (q̃ ſunt incorruptibilia) nõ eſt niſi vnũ indiuiduũ vnius ſpẽi. ſed ſubſtantie ſepare ſunt incorruptibiles. vt ante viſum eſt. ergo in eis nõ ſũt multa indiuidua vnius ſpeciei. Et ad hoc etiaȝ eſt rõ poſt oppoſitũ. quia ſubẽ ſepate nõ hñt materiã q̃ eſt cã multitudinis indiuidualis ⁊ materialis. Et ſi dicat̃ q̃ hec determinatio fauet articulo pariſius ↄdẽnato in q̃ dr̃ q̃ deꝰ non habẽt facere plures angelos vnius ſpeciei eſt error. Reſpondetur ad articulum q̃ poteſt ſic intelligi q̃ dicere

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

te q deus nõ poſſet facere plures angelos vnius ſpeciei q hoc nõ ſit in potẽtia dei ẽ error. et illo modo nõ ↄcedit q deus non poſſit facere plures angelos vnius ſpeciei. vnde magis vtendũ eſt hoc modo loquendi q non põt fieri plures intelligẽtie vnius ſpeciei quia non eſt formabile. Ex hec dicta ſunt ꝓbabiliter q: non videtur modus multiplicandi indiuidua in ſubſtantijs ſeparatis Ex dictis patet q omnes intelligentie ſpecie differũt. qualiter autem poſſet fieri multitudo ſpẽꝝ ſic conſiderandũ eſt. nam in ſubſtantijs ſeparatis eſt ↄpoſitio ex actu et potentia vt poſtea patebit. ⁊ ita ſm diuerſum gradũ ꝑfectionis ex actu ⁊ potentia eſt diuerſitas ſpecieꝝ ſic enim eſt diuerſitas in gradu ꝑfectionis. diuerſitas aũt in gradu perfectionis eſt diuerſitas ſm ſpeciem

Ad rõnes Ante oppoſitũ ad primam dicitur q non eſt ſimile de intelligentia ⁊ anima intellectiua. intelligẽtie enĩ non habent materiã ꝑtem ſui nec cui vniantur. anima autem (licet nõ habeat materiã ꝑtem ſui) habet tamẽ materiam cui vnitur ſcʒ corpus. nõ enĩ incipit eſſe niſi in corꝑe. vnde ex multitudine corporũ eſt multitudo aiaꝝ ſm numerum que adhuc manent corrupto corpore. Ad ſecũdam dictum eſt q maioris ꝑfectionis eſt multitudo ſpecierũ q̃ indiuiduorũ. in ſubſtantijs ſeparatis aũt eſt multitudo ſpecierũ Ad terciã dicit q multitudo indiuiduorũ eſt ꝑ materiam diuerſaʒ q̃titate ſed nec materia nec q̃titas eſt in ſubſtantijs ſeparatis licet in eis ſit potentia tamen illa nõ facit multitudinem indiuiduorũ vt poſtea patebit

Queritur Duodecimo. vtꝝ ſubſtãtie intellectuales ſeparate create ſint ↄpoſite Arguit q cõponant ex materia ⁊ forma. q: omẽ (qđ eſt in genere) eſt ↄpoſitum ſicut ſpecies habet genus ⁊ differentiam ſed genus ſumitur a materia ⁊ dĩa a forma. ſubſtantie aũt intellectuales create ſunt in genere ergo ſunt cõpoſite ex materia ⁊ forma Scđo ſic in ſubſtãtijs intellectualibꝫ creatis inueniuntur ꝓꝓrietates materie ſcʒ recipere ⁊ pati. ergo in eis eſt materia. Tercio ſic. forma et actus idem ſunt ſi ergo ſubſtantie intellectuales non eſſent cõpoſite ex materia et forma ſed eſſent forme tm̃ ſequeret q vnaqueq eſſet actus purus qđ falſuʒ eſt. q: ſolus deus eſt act9 purus Quarto ſic. forma finitat ⁊ limitat materiã. ⁊ ita forma (q̃ non recipit in materia) eſt infinita. ſi ergo ſubſtantie intellectuales eſſent forme tm̃ nõ recepte in materia tunc eſſent infinite qđ falſum eſt.

In oppoſitum eſt phus qui ponit eas immateriales et ſine magnitudine.

Concluſio Prima ſubſtantie ſeparate non ſunt compoſite ex materia et forma. Probatur quia nihil eſt in genere vel ſpecie quin ſit in indiuiduo. ſi ergo ſubſtãtie intellectuales eſſent cõpoſite ex hac materia et illa forma ⁊ ita ex materia ſignata hoc autem falſum eſt qđ patet ex natura obiecti intellectus. nã forme ꝑ hoc efficiuntur actu intelligibiles. q: ſunt ſeparate a materia ſignata. ſed forme intellectuales actu ſunt vnuʒ intellectu. ergo intellectus ſeparatus eſt a materia ſequitur ergo q ſubſtantie intellectuales non ſunt compoſite ex materia et forma. Ex quo patere poteſt q ſicut ſubſtantie intellectuales non habent materiaʒ ꝑtem ſui ita nec ſunt forme vnibiles materie ſed ſunt forme in ſe ſubſiſtẽtes in quo intelligentie differunt ab anima. anima enim vnibilis eſt materie. verum eſt tamen q non vnitur materie ſm ꝑtem intellectiuam. Patet vlterius q intelligentie create ⁊ anima humana ſpecie differunt. nã ſubſtantie intellectuales habent eſſe cõpletũ in ſe ⁊ ſunt ſpecies quedaʒ. aĩa autem humana (et ſi ſit in ſe ſubſiſtẽs quodãmodo) non tamen habet eſſe completum nature vel ſpeciei.

Concluſio ſecunda. ſubſtantie intellectuales create non ſunt cõpoſite ex ꝑtibꝫ q̃titatiuis. Patʒ q: quicquid eſt q̃tum habet materiam nam q̃titas inſequitur formam corporeitatis que ẽ primus actus materie ſed ſm precedentem concluſionem ſubſtantie ſeparate nõ habent materiam. ergo non ſunt compoſite ex ꝑtibꝫ q̃titatiuis. Ex quibꝫ cõcluſionibꝫ ſequitur q ſubſtantie ſeparate per naturam ſuã ſunt incorruptibiles. patet q: materia ſubiecta contrarijs eſt principium corruptionis: ſubſtantie autem intellectuales non habẽt materiã ſubiectã cõtrarijs. ergo non ſunt corruptibiles. Etiam in eis non eſt cõpoſitio ex natura et ſuppoſito qđ ꝓbatum eſt in ſeptimo huius. q: in omnibꝫ habẽtibꝫ formã in materia indiuiduatio fit ꝑ materiã ſignatam. materia autem ſignata non eſt de natura et rõne ſpeciei. ergo in habentibus formam in materia differunt natura et ſuppoſitum. in ſeparatis autem ſunt idem quod qđ eſt et illud cuius eſt quod quid eſt vel natura ⁊ ſuppoſitum. Tamẽ eſt aduertendũ q ſanctus Thomas dicit in aliquibus paſſibus q in omibꝫ (in quibus ſunt accidentia) non ſunt penitus idem natura et ſuppoſitum. Cuius ratio eſt quia ſuppoſitum eſt habens eiuſmodi accidentia. natura vero non ſignificatur vt habens accidentia et ita ſuppoſitum habet aliquid preter naturã. Cum igitur ſubſtantie intellectuales habeant accidentia. vt poſtea patebit ſequitur q in eis non eſt penitus idem natura ⁊ ſuppoſitum. Unde patʒ q in ſolo deo ſunt penitus idem natura et ſuppoſitum

Concluſio tercia. in ſubſtantijs intellectualibꝫ eſt compoſitio ex natura et eſſe ita q non ſunt ſuum eſſe. Probat ſic. q: omẽ (quod eſt ſuũ) eſſe eſt ſimpliciter neceſſe eſſe ſed ſolum primũ eſt neceſſe eſſe. ergo ſolum primum eſt ſuum eſſe. ergo ſubſtantie intellectualis non ſunt ſuum eſſe Secundo ſic. illud quod cõuenit rei per aliud non eſt ſua natura vel ſubſtantia ſed eſſe conuenit ſubſtantijs intellectualibꝫ per aliud. habẽt enĩ illud eſſe a primo alioquin non eſſent create. ergo in eis eſſe non eſt natura vel ſubſtantia rerum. Ex hac cõcluſione ſequitur q in ſubſtantijs ſeparatis eſt compoſitio ex actu et potentia. patet q: in eis eſt compoſitio ex natura et eſſe. eſſe autem comparatur ad naturam ſicut actus ad potentiam eo q recipiens eſt in potentia ad id quod recipitur. natura autem eſt vt recipiens eſſe. ergo in eis eſt compoſitio ex actu et potentia. vel vt dicũt alij ex quo eſt et quod eſt Et eſt aduertendum q eſſe in ſubſtantijs intellectualibꝫ poteſt dupliciter conſiderari. Uno modo vt depẽdet effectiue a prima cauſa et ſic eſt in natura vel eſſentia. et habet ſe ad naturam ſicut act9 ad potentiaʒ. Alio modo ſe habet vt fluit a natura vel eſſentia angeli. forma enim eſt que dat eſſe rei. cum ergo natura ſpecifica ſubſtantie intellectualis ſit forma ad eã ſequitur eſſe. vnde hoc modo eſſe ſe habet vt effectus nature vel eſſentie. ſicut enĩ ad formã (que eſt actus materie) ſequitur eſſe et illud eſſe ẽ ſuppoſiti quod eſt in ſe ſubſiſtens. ita ad formam in ſe ſubſiſtentem ſequit eſſe

vt eſt receptũ in huiuſmodi que eſt in ſe ſubſiſtens.

Concluſio quarta in intellectualibꝫ ſubſtantijs eſt cõpoſitio ex genere et differentia. Probatur q: omẽ ens creatum cum ſit finitum determinatur limitibꝫ generis ⁊ clauditur ſub eo ſed ſubſtantie intellectuales ſunt finite. ergo ſunt in genere et non ſunt ibi ſicut principia q: ſunt nature cõplete. ergo ſunt ſicut ſpecies compoſite ex genere et differentia. Unde tamen aduertendum eſt q non eodem modo ſumitur genus ⁊ differentia in materialibꝫ et in ſubſtantijs ſeparatis. nam in non ſeparatis genus ⁊ differentia ſumuntur a diuerſis partibus quidditatis genus ſcilicet a materia et differentia a forma. ſed in ſubſtantijs ſeparatis genus et differentia ſumuntur ab vno ſimplici. natura enim angeli eſt ſimplex. cuʒ autem genus et differentia ſint predicata ſubſtantialia ſignificantia naturaʒ oportet q ſumantur ab aliquo vel quod eſt natura vel pars nature. Ex quo patet q neq genus neq differentia ſumitur ab eſſe. quia eſſe eſt aliud a natura vel eſſentia angeli. Si vero queratur qualiter genus et differentia ſumantur in eis Ad hoc dicitur q ſubſtantia intelligens conſideratur dupliciter. Uno modo ſm id in quo conuenit cum alijs ſubſtantijs intellectualibus. vt in immaterialitate et ſic ab ea ſumitur genus. Alio modo conſideratur ſubſtantia intelligens ſm q eſt conſtituta in certo gradu entitatis. et ſic ab ea ſumitur differentia. Unde in ſubſtantijs intellectualibus eſt compoſitio ex ſubiecto et accidente. Probatur quia ſubſtantia intellectualis creata nõ eſt ſuum intelligere nec ſua ſcientia. immo ſunt accidentia eius vt poſtea patebit. Ex ꝓdicta rõne patet q ſubſtãtie intellectuales ſunt materialibus ſimpliciores. nam in ſubſtantijs materialibus inuenitur quelibet iſtarum ſex compoſitionum. In ſubſtantijs autẽ ſeparatis reperiunt alique ⁊ alique non. vt patet ex dictis.

Ad rationes Ante oppoſitum ad primam patet ſolutio ex dictis. Ad ſecundam dicitur q recipere et pati equiuoce reperiunt in ſubſtantijs materialibus et in ſeparatis a materia. materia enim recipit formam vt per eam conſtituatur in aliqua natura vel ſpecie. ſed forma intellectualis eſt in intellectu vt intentio quedam ducens in cognitionẽ rei.

Ad terciam dicitur. q licet ſubſtantia intellectualis ſit forma tm̃. tamen non ſequitur q ſit actus purus eo q huiuſmodi forma eſt recipiens eſſe. vnde comparatur ad eſſe ſicut actus ad potentiam. Ad quartam dicitur q ſubſtantie intellectuales medio modo ſe habent inter primum ens quod deus eſt et ſubſtantias materiales q̃tum ad eſſe finitum. q: ſubſtantie materiales ſunt finite ⁊ ſuperius ⁊ inferius. ſunt enim finite inferius pro quanto forme materialis finiuntur et terminantur per materiam. ſʒ ſunt finite ſuperius pro q̃to materia finitur et limitat per formã quã recipit. Primũ vero ens eſt infinitũ vtroq modo. ſcʒ inferius ⁊ ſuperi9 ipſum eſt ſuuʒ eſſe nec recipitur in materia aliqua a qua limitetur nec eſt receptiuum alterius. Subſtantie vero intellectuales ſunt infinite inferius pro q̃to ſunt forme non recepte in materia a qua limitetur: ſʒ ſunt finite verſus ſuperius pro quanto eſſe eorum eſt receptum in natura: et ideo eſt limitatum ad certam virtutem

Queritur Decimotercio. vtrum cognitio prime ſubſtantie intellectual ſit diſcurſiua. ſcʒ aut per modum compoſitionis et diuiſionis aut ꝑ modum ſimplicis intelligentie. Arguitur q ſit per modum compoſitionis ⁊ diuiſionis. quia ſubſtantia prima intellectualis cognoſcit enunciabilia alr̃ cognitio eius non eſſet perfecta. ſed enunciabilia non cognoſcunt niſi per modum compoſitionis et diuiſionis. ergo cognitio prime ſubſtantie intellectualis eſt per modum compoſitionis et diuiſionis Arguitur ſecundo q ſit diſcurſiua. quia dicitur ſecundo thopicorum. cõtingit plura ſcire vnum vero tm̃ intelligere. ſed cognitio primi non eſt in habitu ſed in actu. ergo non omnia ſimiliter cognoſcit ſed vnum poſt aliud. ergo ſua cognitio eſt diſcurſiua. vnde cognoſcere vnum poſt aliud eſt diſcurrere ab vno in aliud. Tercio ſic. prima ſubſtantia intellectualis cognoſcit effectum per cauſam. ſed talis cognitio eſt diſcurſiua. ergo cognitio eius eſt diſcurſiua. In oppoſitum eſt phyloſophus in hoc duodecimo. qui ponit q cognitio primi eſt per modũ ſimplicis intelligentie non autem per modum compoſitionis et diuiſionis multo magis nõ erit diſcurſiua.

Concluſio Prima. deus omnia ſimul intelligit. ad cuius euidentiam aduertendum. q intellectus humanus non poteſt ſimul plura intelligere ꝓpter hoc q non intelligit plura per vnam ſpeciem ſed ꝑ vnam ſpeciem intelligit vnum et per aliam intelligit aliud. modo intellectus noſter non poteſt ſimul informari pluribus et diuerſis ſpeciebus intelligibilibus per actualem relationem ad rem intellectam. ſicut nec eadem cera poteſt ſimul figurari diuerſis figuris. ſi autem intellectus humanus ſimul plura intelligeret per vnã ſpeciem tunc poſſet ſimul plura intelligere. Et ex hoc ſic arguitur. quicquid intelligit plura per vnam ſpeciem poteſt ſimul plura intelligere ſed deus per vnaʒ ſpeciem (que eſt ſua) eſſentia omnia intelligit. ergo deus ſimul omnia intelligit.

Concluſio ſecunda. deus non intelligit per modum compoſitionis ⁊ diuiſionis. probatur duabus rationibus. Prima quicunq intellectus intelligit per moduʒ compoſitionis et diuiſionis poteſt ſeorſum intelligere vnam partem compoſitionis poſt aliam: ſed deus non poteſt tranſmutari intelligendo vnum poſt aliud cum omnia ſimul intelligat. ergo non intelligit per modum compoſitionis. Secunda deus intelligendo ſuam eſſentiam omnia intelligit ſed ſua eſſentia eſt ſimplex ⁊ indiuiſibilis ⁊ eam intelligit ſicut eſt. ergo non intelligit per modum compoſitionis ⁊ diuiſionis ſed per moduʒ ſimplicis intelligentie.

Concluſio tercia. cognitio dei non eſt diſcurſiua. probatur. quia non eſt niſi duplex diſcurſus. Unus eſt ſm ſucceſſionem tm̃ quia ſcʒ vnũ poſt aliud intelligitur. vt prius intelligitur homo q̃ aſinus. Alius eſt ſm cauſalitatem ſm quem prius cognoſcuntur cauſe q̃ effectus. vt cũ proceditur a principijs ad cõcluſiones. Primus autem diſcurſus non eſt in deo. quia omnia ſimul intelligit ⁊ non vnũ poſt aliud vt probatum eſt. Secundus etiam non eſt in deo. tum quia ſecundus preſupponit primũ. tũ q: ſecundus diſcurſus eſt de noto ad ignotũ

eſt enim a cauſis in effectus. que cauſe ſunt prius note ꝙ effectus. verum tamen effectus efficiuntur noti in termino diſcurſus per cognitionem cauſarum. non enim effectus cognoſcuntur in cauſa in tali diſcurſu ſed ex tali cauſa cognoſcuntur ſcilicet per reſolutionem effectuum in cauſam. Cum ergo deo nihil ſit ignotum ſed omnia intelligit et de omnibus habet ſcientiam ſequitur ꝙ cognitio dei non eſt diſcurſiua ſed cognitio ſimplicis intelligentie.

Ad rōnes

Ante oppoſitum. ad primam dicitur ꝙ deus intelligit materialia immaterialiter ⁊ compoſita modo ſimplici ⁊ enunciabilia per modum ſimplicis intelligentie ſcilicet intelligendo ſuam eſſentiam. que eſt ſimilitudo omnium Et huius ſimile eſt. nam ſicut intellectus humanus intellecta eius quidditate intelligeret omnia que inſunt ſibi vtputa q̄d ſit riſibilis ꝙ ſit perceptiuus diſcipline. ipſe intelligeret non componendo vnum cum alio et diuidendo ſed ſimplici intellectione. Ad ſecundam dicitur ꝙ non contingit plura intelligere ⁊ hoc per plures ſpecies. ſed bene contingit plura intelligere per vnam. ⁊ illa plura ſunt ſub vna forma per cuius ſpeciem intelliguntur ſicut plures partes continui ſimul intelliguntur per ſpeciem totius. ⁊ quia deus omnia intelligit per vnam ſpeciē que eſt ſua eſſentia poteſt plura ſimul intelligere. Ad terciam dicitur ꝙ deus non cognoſcit ex cauſis ſic ꝙ prius cognoſcit cauſas deinde effectum ſed ſimul intelligit effectum ⁊ cauſam vnde magis concedendum eſt ꝙ cognoſcat effectum in cauſa q̄ effectum ex cauſa.

Querit^ur

Decimoquarto. vtrum ſubſtantia intellectualis creata ſit ſuum intelligere ⁊ ſua potentia intellectiua

Arguitur ꝙ ſit ſuum intelligere. quia ſi extrema ſint vnum ⁊ media inter illa erunt vnum cum extremis. ſed intelligere eſt medium inter intelligens ⁊ intellectum. ſed intelligens ⁊ ſubſtantia intellectualis ſunt idem. ergo ſubſtantia intellectualis et ſuum intelligere ſunt idē

Secūdo ſic. ſubſtantia intellectualis ſimplicior eſt intellectu agente ſed intellectus agens eſt ſua operatio vt dicitur tercio de anima. ergo et ſubſtantia intellectualis creata. Tercio arguitur ſic. ꝙ ſit ſua potentia. quia ſi non tunc potentia intellectiua erit accidens eius. ſed cum ſubſtantia ſeparata ſit creata ſimplex non poteſt eſſe ſubiectum accidentis. dicit enim Boetius ꝙ forma ſimplex ſubiectum eſſe non poteſt. Quarto ſic. ſubſtantia ſeparata ſimplicior eſt materia prima. ſed materia prima eſt ſua potentia. ergo et ſubſtantia intellectualis eſt ſua potentia intellectiua. Oppoſitum poteſt trahi ex dictis Ariſtotelis in hoc duodecimo qui loquens de prima ſubſtantia ſeparata (q̄ deus eſt) dicit ipſam eſſe ſuum intelligere. vn̄ dat intelligere ꝙ in alijs differt ſubſtantia ab intelligere ⁊ intellectu. Pro reſponſione

Sciendū

Q. circa operationem intellectuales concurrunt quinqꝫ ſcilicet ſubſtantia intelligēs ipſum intelligere. potētia intellectiua. intellectus ⁊ ſpecies intelligibilis. nunc autem videbitur de partibus primis ſcilicet de ſubſtantia intelligente ipſo intelligere ⁊ potentia intellectiua cōparando vnum alteri. poſterius autem videbitur de ſpecie intelligibili et re intellecta.

Concluſio

Prima. ſubſtantia intelligens creata non eſt ſuum intelligere. Probatur quia ſi ſubſtantia intelligens non differret a ſuo intelligere. tunc ſuum intelligere eſſet ſubſiſtens in ſe et vnum ſicut ſi color ſit ſeparatus nō eſſet niſi vnus color. ⁊ ergo ſi ſubſtantia intellectualis creata eſſet ſuum intelligere tunc non differret a prima ſubſtantia nec ab alijs ſubſtantijs ſeparatis. vnde eſſe ſubſtantie create non eſt ſuum intelligere. ſicut nec ſimiliter alicuius alterius creati. Probatur ſic. quia vt habetur nono huius. ꝙ duplex eſt actio. ſcilicet immanens ⁊ tranſiens. ſed nulla illarum actionum eſt eſſe rei ergo ⁊c. Probatur primo de actione tranſeunte. quia talis tranſit in materiam exteriorem. eſſe autem rei manet cum re. Similiter nec actio immanens. quia eſſe rei eſt finitum. ſed actio immanens eſt infinita vel ſimplex vel ſm quid. ſimpliciter vt intelligere ⁊ velle. intelligere enim et velle ſe extendunt ad omnia. obiectum enim intellectus eſt verum et obiectum voluntatis eſt bonum. quorum vtrūqꝫ cum ente conuertitur. ex ꝗ̄ta intelligere ⁊ velle q̄tum eſt de ſe extendunt ad omnia cū verum ⁊ bonum ſint eorum obiecta que cum ente conuertuntur. vel ſm quid vt ſentire quod ſe ad infinitum extendit quodāmodo ſcilicet ſm quid

Concluſio ſecunda. ſubſtantia intelligens creata nō eſt ſua potentia intellectiua. patet quia potentia ſm ꝙ eſt eſt ad actum. ⁊ propter hoc potentie diſtinguuntur per actus. ideo etiam proprius actus eſt in propria potentia. ſed ſubſtantie intelligentes create et potentia intellectiua ordinantur ad diuerſos actus Subſtantia enim intellectualis ordinātur ad eſſe ſicut potentia ad actum ⁊ potentia intellectiua ad intelligere. eſſe enim et intelligere realiter diſtinguuntur

Concluſio tercia in intelligentijs ſeparatis non oportet ponere intellectum agentem ⁊ poſſibilem. patet quia hac neceſſitate ponitur in nobis intellectus poſſibilis. quia quādoqꝫ ſumus actu intelligentes ⁊ quādoqꝫ in potentia. ſed ſubſtantie intellectuales ſunt actu intelligentes ea que naturaliter cognoſcunt. Similiter hac neceſſitate ponitur intellectus agens in nobis eo ꝙ intelligibilia a nobis non ſunt actu intelligibilia niſi per actum intellectus agentis. ſunt enim ſenſibilia ⁊ materialia. intelligibilia autem a ſubſtantijs ſeparatis ſunt actu intelligibilia ſecluſo quocunqꝫ cum ſint immaterialia. ergo non oportet in ipſis ponere intellectum agentem ⁊ poſſibilē niſi vtamur nobis equiuoce. Patet etiam ꝙ in eis ponē de ſunt potentie intellectiue voluntas ſcilicet ⁊ intellectus ſed non potētie organice ſcilicet ſenſitiue ⁊ vegetatiue eo ꝙ intelligētia non eſt vnita corpori ſicut anima noſtra.

Ad rationes

Ante oppoſitum. Ad primam dicitur. ꝙ duplex eſt operatio quedā eſt tranſiēs in materiam exteriorem ⁊ talis eſt realiter media inter agens ⁊ paſſum. Alia eſt immanēs ⁊ talis nō eſt media niſi ſm modum ſicut intelligere non eſt medium inter intellectum ⁊ obiectum. ſed ſequitur vnionem obiecti. ſcilicet intelligibilis cum intellectu ideo non oportet

Ad ſecundam dicitur ꝙ cum dicitur in tercio de anima ꝙ ſubſtantia intellectus agentis eſt ſua operatio nō eſt predicatio formalis ſed ſm quādam concomitantiam. quia cum intellectus agens ſit actus ſemper poterit habere

actū operationem non autē ſic eſt intelligendū de intellectu poſſibili. Ad terciam dicitur ꝙ forma que eſt purus actus non poteſt eſſe ſubiectum accidentis. cuius ratio eſt. quia accidens comparatur ad ſubiectum ſicut actus ad potentiam. ſed forma ſimplex (q̄ non eſt purus actus quēadmodū eſt ſubſtantia intellectualis creata bene poteſt

Ad quartam dicitur ꝙ non eſt ſimile. quia materia prima et ſua potentia ordinantur ad actum ſubſtantialem eiuſdem generis cum materia prima. ſed potentia intellectiua ordinatur ad actū accidentalem. ideo nō eſt ſimile

Queritur

Decimoquinto. vtrum ſubſtantie ſeparate create intelligāt per ſpecies a rebus ſenſibilibus acceptas. Arguitur ꝙ nō intelligat per ſpēs ſed per ſuam eſſentiam. quia ſm Ariſto. tercio de anima idem eſt intellectum in actu ⁊ intellectus. in actu ⁊ nō niſi per hoc ꝙ ſit ſua intellectio. ergo ſequitur ꝙ intelligat per ſuam eſſentiam Secundo arguitur ꝙ ſi intelligentie intelligunt vel ergo intelligūt per ſpēs q̄ ſunt cauſe rerum. vel per ſpēs a rebus acceptas. ſed nullū illorū eſt dādum ergo ⁊c. Maior patet quia oīs ſpēs vel ē cā rei vl̄ a re cāta. Minor patet quia aliter nō eēt aſſimilatio ſpeciei ad rē intellectā q̄d requirit inter ſpēm ⁊ illud cuius eſt ſpēs Tercio ſic. lumē intellectus intelligētie eſt fortius lumine intellectus agentis. ſed lumen intellectus agentis poteſt abſtrahere ſpecies a rebus ſenſibilibus. ergo ⁊ intellectus intelligentie ſeparate. Oppoſitum patebit in ſequentibus.

Sciendum

Q. principium ſeu ratio intelligēdi eſt forma potentie intellectiue ⁊ ſupponitur ꝙ ad hoc ꝙ potentie complete terminentur per formam oportet ꝙ ſub forma contineantur omīa ad que ſe extendit huiuſmodi potentia. ⁊ propter hoc potētia materie in rebus naturalibus nō terminatur per ſolam formā vnam quia non ſolum extendit ſe illa potentia ad vnam formā ſed ad plures. Ex quo ſequitur ꝙ ad hoc ꝙ aliquid ſit principium ⁊ ratio intelligendi in intellectu ſubſtantie ſeparate. oportet ꝙ ſub ea contineantur omīa que cadūt ſub potentia intellectiua hoc premiſſo ponitur.

Concluſio

Intelligentia creata non omīa intelligit per ſuā eſſentiam. patet quia oportet ꝙ ſub forma vel ratione intelligendi contineantur omīa ad que ſe extendit ſua potētia intellectiua. ſed intellectus ſubſtātie ſeparate ſe extendit ad omīa. quia obiectum eius eſt ens et verum in vniuerſali. ſed non omnia apprehendunt in eſſentia ſubſtātie ſeparate cum ſit determinata ad genus ⁊ ſpēm. ergo ſubſtantia creata intelligens non eſt principium ⁊ ratio intelligendi. Ex quo ſequitur ꝙ ſubſtantia ſeparata creata intelligit per ſpecies ſuperadditas ſue eſſentie. et non per ſpēs a rebus acceptas. ſed a deo infuſas. probatur quia ſicut intelligibilia cognoſcuntur per intellectum ita ſenſibilia per ſenſum. ⁊ ita ſpecies non poſſunt accipi a rebus niſi per media ſenſibiliū ſed intelligentie non habent ſenſus cū ſint incorporee. ergo non accipiunt ſpēs per ſenſus a rebus ſenſibilibus. Secūdo modus operandi proportionatur modo eſſendi ſed intelligentie ſunt ſeparate a corpore. ergo in modo intelligendi non vtuntur corpore nec tanqꝫ inſtrumento nec tanqꝫ obiecto ſed ſpēs ſenſibiles nō ſunt niſi a corporibus abſtracte. ergo nō intelligūt per ſpēs acceptas a rebus ſenſibilibus ſed per ſpēs infuſas a deo. Ex dictis patet ꝙ intellectus ſubſtātie ſeparate medio modo ſe habet inter intellectum humanum ⁊ diuinum q̄tum ad modū intelligendi. nam intellectus diuinus non intelligit niſi per ſuam eſſentiam ⁊ per ſuam ſcientiam que eſt cauſa efficiens exemplaris rei ſed intellectus humanus intelligit per ſpecies ſuperadditas eſſentie ſue que quidē ſpecies recipiuntur a ſenſibilibus. vn̄ ⁊ ſcientia hominis cauſata eſt a rebus intellectus autē intelligentie ſeparate intelligit per ſpēs ſuperadditas ſue eſſentie non tamen a rebus acceptas. vn̄ ſcientia intelligentie nec eſt cauſa rei nec cauſata a rebus

Ad rationes

Ante oppoſitum. ad primam dicitur ꝙ intellectus in actu ⁊ intelligibile ſunt idem per ſpēm nō ꝙ ſpecies ſit ſubſtantia intellectus ſed quia eſt forma ipſius intellectus ⁊ ſibi vnita ſicut actus potētie Ad ſecūdam dicitur ꝙ talis ſpēs nec eſt cauſa nec cauſata a rebus. Et quādo dicitur ꝙ tūc non erit ſimilitudo rei. Dicitur enim ꝙ dupliciter aliqua entia dicuntur ſimilia. quia vno modo aliqua dicuntur ſimilia. quia ſcilicet vnum eſt cauſa alterius. et alterū cauſatum vt ſpēs in intellectu humano aſſimilantur rebus et ſpēs in intellectu diuino aſſimilantur etiam rebus econuerſo tamen modo. Alio modo quia res producuntur ab eodem agente ⁊ producente ſimiles. ſimiles enim formas dedit deus rebus per quas ſubſiſtunt ⁊ intelligentijs per quas intelligunt Ad terciam dicitur ꝙ nō poſſunt abſtrahi ſpecies niſi per medium ſenſus ⁊ imaginationis que non ſunt in intelligentijs ⁊ hoc non arguit imperfectiōem in ſeparatis ſed perfectiōem magis

Queritur

Decimoſexto: vtrū ſubſtātia intellectualis creata quādoqꝫ intelligat in actu ⁊ quādoqꝫ potentia Arguitur ꝙ ſic. quia vnūquodqꝫ operatur ſm modum ſue ſubſtantie. ſed ſubſtantia intelligens creata eſt potentia ⁊ potentie admixta. ergo intellectus eius quādoqꝫ intelligit in actu ⁊ quādoqꝫ in potentia. Oppoſitum videtur eſſe dicendum ex poſtea dicendis

Sciendū

Q. dupliciter poteſt intelligi ꝙ intellectus ſit in potentia vt dicitur tercio de aīa. Vno modo ad actū primū. ſcilicet ad habitum ſciētie ſiue ad ſpeciem intelligibilē. Alio modo ad actū ſcdm puta ad conſiderare ſm habitum aut ſpeciē. tunc dicitur ꝙ intellectus ſubſtātie ſeparate bn̄ eſt in potentia ad actū ſcdm ſed nō primum q̄d ſic patet quia ſicut eſt in corporalibus ita eſt etiam in intellectualibus. ſed reperiuntur quedā corpora que habēt formas in materia ſemper ⁊ non habēt potentiam ad aliā formam ſicut corpora celeſtia. et quedā que nōdum habēt formam ſed eā habebūt per trāſmutatiōem ſicut generabilia ⁊ corruptibilia. ergo ita erit ⁊ in intellectualibus ꝙ aliquis erit intellectus qui ſemper eſt informatus aliquibus ſpeciebus intelligibilibus et non erit in potentia ad alias ſpecies ſicut intellectus ſubſtātiarum ſeparatarum ⁊ aliquis intellectus q̄ nōdum habet ſpecies intelligibiles ſed acquiret eas ſicut intellectus humanus. prima pars patet quia intellectus angelicus non omīa intelligit per vnam ſpeciem ſed aliqua per vnā ⁊ aliqua per aliā. ergo nō omīa ſimul intelligit ⁊ cōſiderat ſed eſt in potentia ad actū ſcdm ſcilicet ad conſiderare. igitur ⁊c. Et illa (q̄ dicta ſunt) intelligēda ſunt de naturali cognitione intelligentie. vn̄ patet ſolutio ad rationem ante oppoſitum ꝙ licet intelligentia ſit immixta potentie illa tamen potentia nondum eſt denudata ab actu. et ſic intellectus eius nondum eſt denudatus a ſpe

tibus intelligibilibus ſed ſemper eſt in actu primo per illas ſpecies.

Dubitatur Primo vtrū intellectus intelligētie poſſit ſimul plura intelligere. Arguit̄ q̄ non: q2 d2 ſcd̄o thipicoꝝ q̄ ɔtingit plura ſcire ꝛc. Et p dubio aduertendū eſt. q̄ ſicut ad vnitatem motus requiritur terminus ad quē. ita ad vnitatē intellectualis operationis requirit̄ vnitas obiecti. ſcꝫ ipſius intelligibilis. vnde contingit plura intelligere dupliciter. Uno modo vt plura ſunt. Alio modo vt ſunt ab vna forma ꝛ ſunt quodāmodo vnū ſicut patet de ptib9 ɔtinui. Uñ plura non poſſunt ſimul intelligi niſi vt cōueniūt in vno intelligibili ꝛ q2 vnūqdq3 eſt intelligibile p ſpēm intelligibilem. ſeq̄tur q̄ ſi plura intelligant̄ p vnā ſpēm q̄ pñt ſimul plura intelligi. Eſt ergo dōm q̄ intellectus intelligentie create pt̄ ſimul plura intelligere. ptꝫ q2 plura pñt ſimul intelligi ſi intelligantur p vnā ſpēm. ſed ſuba intellectualis plura intelligit p vnā ſpēm. ḡ ꝛc. Et ad rōnem d2 q̄ intelligere plura vt vnum non eſt intelligere plura ſed vnū. mō ſuba intellectualis intelligit plura vt ɔueniunt in vna ſpecie intelligibili.

Dubitatur. Secundo vtrum ſubſtantia intellectualis creata intelligat diſcurrēdo ab vno in aliud. Videt̄ q̄ ſic. q2 intellectus humanus ſic facit. ergo ꝛ intellectus angelicus. ɔña tenet. q2 qcquid pt̄ vtus inferior: pt̄ et ſupior. Rñdet̄ q̄ ſuba intellectual' creata nō intelligit diſcurrendo. pbatur q2 ſicut eſt in corporib9 ita ꝓportionabiliter eſt i intellectib9 ſed in corpib9 eſt ita q̄ quedā p motū ꝛ ſucceſſionē acquirūt ſuā pfectōnem ſicut ſunt generabilia. alia aūt corpa acq̄runt ſtatim ſuā pfectiōes ꝛ nō p tranſmutatiōem. ergo ita erit in intellectib9 q̄ ſcꝫ q̄dā intellectus acq̄rat ſuā pfectōem in eſſe intellectuali p quēdā motū ꝛ ſucceſſionē diſcurrendo ab vno in aliud. ſ. a noto ad ignotum a cauſis ad effectū a principijs ad ɔcluſionē. ꝛ talis eſt noſter intellectus. Alius aūt eſt intellectus q̄ acquirit ſtatim ſuā pfectōnem ꝛ ſine motu vt eſt intellect9 ſubaꝝ ſepataꝝ. q̄ cognito aliquo ſtatim cognoſcit oīa alia q̄ vtualiter cōtinent̄ in illo vt cognita cauſa ſtatim ſine omi diſcurſu cognoſcit oēs effect9. Et ad rōem dicit̄ q̄ intellectus angelicus ɔgnoſcit ſyllogiſmū nō tñ p modum ſyllogiſmi. ſed p modū ſimplicis intelligentie.

Dubitatur tercio. vtrū ſubſtantia intellectualis creata intelligat ɔponēdo ꝛ diuidendo. Videt̄ q̄ ſic q2 intelligit plura etiam p plures ſpēs. ſꝫ plura non intelliguntur niſi p modū ɔpoſitionis ꝛ diuiſionis. ergo ipſa intelligit ɔponēndo ꝛ diuidendo. Ubi aduertendū eſt q̄ ſicut ſe habēt principia ad ɔcluſiones in diſcurſu. ita ſubiectū ad p̄dicatū in ɔpōne ꝛ diuiſione. q2 ſicut cognita cā non ſtatim cognoſcit̄ effectus. ſed oportet diſcurrere ita cognito ſubiecto nō ſtatim cognoſcūtur predicata q̄ pñt dici de illo ſubiecto p affirmationem ꝛ negationē. ſi em̄ intellecto vno principio intelligerentur omes eius effectus non fieret diſcurſus a principijs ad ɔcluſiones. Similiter ſi intellecto vno ſubiecto itelligerent̄ oīa q̄ poſſunt attribui illi ſubiecto non oporteret cōponere et diuidere. Tunc d2 ad dubium q̄ ſuba intellectualis creata non intelligit ɔponendo ꝛ diuidendo. Probat̄ quia ideo intellectus intelligit ɔponendo ꝛ diuidendo q2 cognito ſubiecto non ſtatim cognoſcit predicata que pñt attribui aut non attribui illi ſubiecto. ſed ſubſtantia intellectualis creata cognoſcendo qd̄ quid eſt ſubiecti cognoſcit omnia predicata q̄ inſunt aut non inſunt illi ſubiecto. Et quo patꝫ q̄ ſubſtāria intellectualis creata intelligit enūciationem p modum ſimplicis intelligentie. etiā materialia imaterialit̄ ꝛ ɔpoſita ſimplicit̄. Et quo patet q̄ in intellectu ſubſtantie create nō eſt p ſe falſitas ꝛ deceptio. q2 non intelligit p modū ɔpoſitiōis ꝛ diuiſionis. ſed p modū ſimplicis intelligentie. ſcꝫ apprehendendo qd̄ quid eſt ſed circa ipm̄ qd̄ quid eſt non eſt deceptio. vt dicit̄ tercio de aīa. ſꝫ circa ɔpōnem ꝛ diuiſionem. Tunc dicitur ad rōem dubij q̄ intellectus intelligit plura nō ɔponendo vnū cū altero aut diuidendo ſed p modum ſimplicis intelligentie.

Queritur Decimoſexto. vtrū ſubſtātie ſepate cognoſcāt ſe ipſas. Arguit̄ q̄ non. quia intellect9 mouet̄ ab intelligibili ſed nihil mouet̄ a ſe ipſo igit̄. Scd̄o ſic ſunt q̄dā ſingularia quoꝝ nō eſt intellect9 ſube ſepate ſūt ſigulares ḡ ꝛc. Tercio ſic q̄ vna nō cognoſcat aliā q2 d2 in li. de cauſis vna intelligētia intelligit qd̄ ē ſupra eā eo qd̄ eſt creata ab eo ꝛ cognoſcat infra ſe eo q̄ eſt cauſa eius. ſꝫ vna intelligentia nō eſt cauſa alteri9 ergo vna intelligentia nō intelligit aliā. Quarto arguit̄ non cognoſcunt corpalia. q2 intellectū eſt pfectio intellectus. ſed corpalia non ſunt pfectio ſubaꝝ ſeparatarū immo magis econtra ergo ꝛc. In oppoſitum arguit̄ q2 intellectus humanus cognoſcat ſe ipm̄. ergo ꝛ intellectus angelicus cuꝫ ſit pfectior. pmo videbit̄ quō vna intelligētia intelligat ſeipm̄. ſcd̄o quō vna aliā. tercio quō corpalia. Quantum ad primū ſit.

Concluſio Una intelligētia intelligit ſeipam p ſuam eſſentiā. pbat̄ q2 ſubſtāria intellectualis eſt forma ſimplex actu intelligibilis. Ipſa etiā ſm ſe eſt intelligens. ſed intellectio fit p vnionem intelligibil' in actu cū intellectu. ergo ſubſtantia ſepata ſeipm ɔgnoſcit. Sed q̄ p ſuā eſſentiā ɔgnoſcat ptꝫ q2 ſuba intellectualis eſt forma q̄dā actu intelligibilis cuꝫ ſit ſepata a materia ſꝫ oīs forma intellectualis ſiue ſit inherens intellectib9 ſiue ſit in ſe ſubſiſtens eſt ſufficiens principiū intelligendi. ergo ſubſtantia intellectualis intelligit ſeipm p ſuā eſſentiā. Et quo ptꝫ q̄ intellectus ſubſtātie ſepate aliter intelligit ſeipm q̄ intellectus noſter poſſibilis intelligit ſeipm. cū em̄ intellectus noſter poſſibilis in genere intelligibiliū ſit ſolū in potentia ꝛ non ſit de ſe intelligibilis ſequit̄ q̄ ſolum eſt intelligibilis per ſpecies intelligibiles aliaꝝ rerū p quas eſt in actu. Et hoc eſt qd̄ dicit Ariſtoteles in tercio de anima q̄ intellectus intelligit ſeipſum ſicut et alia ſcꝫ per ſpecies aliarum rerū. Intellectus autem ſubſtantie ſepate (cuꝫ ſit ſemper in actu de ſe eſt intelligibilis et ideo nō oportet q̄ cognoſcat ſeipſam per ſpeciem ſuperadditam. Ad cuius maiorem euidentiam aduertendum eſt q̄ aliter ſe habet obiectum in actione immanente et aliter in actione tranſeunte. nā in actōe trāſeūte ſeparatū eſt ab agente ſicut calefactiuum a calefaciente. in immanēte autem obiectum vnitum eſt agenti. cum ergo intellectio ſit actio immanēs ſequitur q̄ intellectio per hoc fit q̄ intellectus vnitur intelligibili. Quandoq3 vero intellectus vnitur intelligibili per ſpecies intelligibilemque eſt aliud a ſubſtantia ipſius intellectus et hoc modo vnitur id quod a nobis intelligitur intellectui noſtro poſſibili. Quādoq3

vero vnitur intelligibile intellectui p ſpeciem capiendo vnū cōmuniter put idē eſt qd̄ ſibi ipſi vnū. ꝛ hoc mō ſubſtātia ſepata (vt eſt intelligibile quoddā) vnit̄ ſibi ipſi p ſpēm intelligibilem. Quantū ad ſcd̄m ſit.

Concluſio ſcd̄a. vna ſubſtātia ſepata cognoſcit aliā non p ſuam eſſentiā ſed p ſpēm intelligibilem. pbatur pma pars. q2 illa que ſunt ſm ſe intelligibilia cognoſcunt̄ a ſubſtātijs ſepatis. ſed vnaqueq3 ſubſtantia ſeparata eſt ſm ſe intelligibilis ergo ꝛc. Item ſi vna aliam nō cognoſceret cognitio ſubſtantie ſepate eſſet impfecte. Q̄ aūt vna nō cognoſcit aliā p ſuam eſſentiā ptꝫ. q2 oportꝫ intellectū vnirī intelligibili. ſed vna ſubſtātia ſepata nō vnit̄ alteri ſm eſſentiā igitur ꝛc. Scd̄o illud (qd̄ eſt principiū intelligēdi) eſt ſilitudo rei intellecte. ſꝫ vna ſubſtātia ſepata nō pōt eſſe ſilitudo alterius cū vnaq̄q3 ſit determinata et ɔtracta ad certā ſpēm. vñ nihil pt̄ eſſe ſilitudo oīm pfecta niſi ſit infinite ſubſtantie quo ɔuenit re lingui t' ergo q̄ vna ſuba ſepata p ſuam eſſentiā nō cognoſcit alias ſed p ſimilitudines eaꝝ et p ſpecies infuſas a deo. Quantū ad terciū ſit.

Concluſio tercia. ſubſtantie ſeparate cognoſcūt corporalia non p ſuam eſſentiā ſed p ſpecies intelligibiles. Patet pmo. quia ens eſt obiectum ſubſtantiarū ſeparatarum in ſua generalitate. ſed corporalia cadunt ſub ente igitur ꝛc. Item quia quedam ſubſtantiarum ſeparatarum ſunt cauſe illorum corruptibilium per motum corporum celeſtium. huiuſmodi autem ſubſtantie ſeparate cauſant per intellectum. ergo cognoſcunt generabilia et corruptibilia tanq̄ cauſata et corpora incorruptibilia tanq̄ inſtrumenta earum. Relinquitur ergo q̄ ſubſtantie motrices celorum cognoſcunt corporalia. ḡ multomagis alie ſubſtantie ſeparate. quia ſunt perfectiores. Secunda pars illius concluſionis patet eodē mō ſicut ſecunda pars ſecunde concluſionis.

Ad rōnes Ante oppoſitum ad primam dicitur q̄ aliquid pōt ſe mouere a ſe motu perfecto qui ē actus entis perfecti hoc modo intelligere eſt quoddam moueri. dicitur vltra q̄ quia ſubſtantia ſeparata nunq̄ cognoſcit ſe in potentia et poſtea in actu. ſed ſemp in actu cognoſcit ſeipſam intelligere ſemper em̄ eſt in actu. iō propter non mouetur a ſe. Ad ſecundā dicitur q̄ ſingularia (q̄ ſignantur per materiā) non ſunt intelligibilia ſed ſubſtantie ſeparate eo q̄ ſunt forme in ſe ſubſiſtentes ſunt ſingulares. non tñ p materiā. modo ſingularitas non impedit intellectionē ſed magis materialitas.

Ad aliam dicitur q̄ illud dictū Auicenne non eſt verum ſcilꝫ q̄ vna ſubſtantia ſeparata ſit cauſa alterius. ſꝫ de veritate habet videri in libro de cauſis. Dicit̄ etiā q̄ vna non dicitur intelligere aliam in q̄ntum eſt cā eius vel ab ea cauſata. poteſt autem eſſe ſimilitudo non ponendo q̄ vna ſit cauſa alterius p quanto ſcꝫ in vna ſubſtantia ſeparata ſunt ſpecies intelligibiles ſibi a deo influxe. que ſunt ſimilitudines aliaꝝ ſubſtantiarum ſeparataꝝ. Ad quartam dicit̄ q̄ intellectū eſt perfectio intelligentis. quia intellectū eſt in intelligente. vnumq̄dq3 autem eſt in alio ſm modum recipientis. ideo corporalia ſunt in ſubſtātijs ſepat' immaterialiter. et hoc mō nihil prohibet eas eſſe eaꝝ pfectiones. Dicitur etiā q̄ corporalia nō itelligantur p ſpecies acceptas a rebus. ſꝫ per ſpecies infuſas a deo. et has nihil ꝓhibet eſſe perfectiones ſubſtantiarum ſeparatarum.

Exſcrutandum autem eſt. qualiter habꝫ totius natura bonum ꝛ optimū. vtrū ſeparatum quid et ipſum ſm ſe. aut ſm ordinem aut vtroq3 modo. ſicut exercitus. Etem̄ in ordine ipſum bene et dux exercitus. ꝛ magis iſte. Non iſte propter ordinem. ſed ille propter hūc eſt. Om̄ia vero coordinata ſunt aliqualiter. ſed nō ſimiliter ꝛ volatilia ꝛ natalitia ꝛ plāte. ꝛ nō ſic ſe habēt. vt nō ſit alteri ad alterū nihil. ſꝫ eſt aliquid. Ad vnum quidem em̄ omnia coordinata ſunt. Sed quēadmodum in domo liberis non licet quod contingit facere. ſed omnia aut plurima ordinata ſunt. Setius vero ꝛ beſtis parum quod ad commune. multum vero quod cōtingit. Tale namq3 cuiuſq3 principiū ipſorum natura eſt. Dico autē puta ad diſcerni neceſſe quoq3 omnibus venire. et alia ſic ſūt quibus communicant omnia ad totum. Quecunq3 quidem em̄ impoſſibilia accidūt aut abſurda aliter dicētibus. et qualia gratioſius dicentes et in quibus minime dubitatiōes opꝫ non latere. Omnes enim ex contrarijs faciūt omnia: Neq3 autem q̄ omnia. neq3 q̄ ex contrarijs recte. Nec in quibuſcunq3 contraria ſūt quomodo ex contrarijs erunt. non dicūt. Impaſſibilia namq3 ſunt contraria ad inuicē. Nobis autem ſoluitur hoc rationabiliter. eo q̄ tercium aliquid ſit. Alij vero alterū contrarioꝝ materiā faciunt. quēadmodum qui inequale equali. aut vni multa. Soluitur autem ꝛ hoc eodē modo. Materia enim que vna. nulli eſt contraria. Amplius omnia praui participatione extra vnū erunt. Nam prauum ipſū alterum elementorum. Alij autem nec principia bonum aut malum. quāuis in omnibus maxime quod bonū principiū. Alij vero hoc quidē recte. quia principium. Sed quomodo qd̄ bonum principiū non dicunt. vtrum ſcilicet vt ſi

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

nis.aut vt mouens.aut vt ſpẽs. Incõueniẽt
autem et Empedocles amicitiam eñi facit bo
num.hoc aũt principiũ ⁊ vt mouens: Congre
gat eñi ⁊ vt materia.pars eñi mixture. ſic ita/
qꝫ et eidem accidit vt materiã ⁊ principiũ eſſe
et vt mouens. Sed eſſe non ideꝫ vtrum igitur
amicitia. Incõueniens aũt et incorruptibileꝫ
eſſe litem.ſed ipſum autẽ eſt mali natura. Ana
xagoras autem vt mouens qꝺ bonum princi
pium.intellectus eñi mouet.ſed gratia alicuꝰ
mouet. Quare alterũ excepto vt nos dicimus
nam medicatiua eſt qꝺammodo ſanitas . In/
conueniens autem et non contrariũ non face/
re bono ⁊ intellectui. Om̃es autem contraria
dicentes non vtuntur cõtrarijs.niſi figuret ali
quis. Et quare hec quidem corruptibilia. hec
vero incorruptibili.nullus dicit. Omnia nam
qꝫ entia faciunt ex eiſdem principijs. Amplius
alij quidem ex non ente faciunt entia. Alij au/
tem vt non hoc cogatur. vnuꝫ omnia faciunt:
Amplius propter quid ſemper erit generatio.
et que eſt cauſa generationis nullus dicit. Et
duo principia facientibꝫ aliquid neceſſe primũ
ꝓncipiũ ꝓmũ eſſe ꝓncipalius ⁊ his q̃ ſpẽs. qꝛ
aliud pꝛĩcipiũ principalius.ꝓpter quid eñi ꝑti
cipauit aut ꝑticipat: ⁊ alijs q̃dem neceſſe ſapi
entie ⁊ honoratiſſime ſcie aliquid eſſe contra/
rioꝝ. nobis aũt non.non eñi eſt contrariuꝫ pri
mo nihil. Nam om̃ia contraria habent mate/
riaꝫ: ⁊ hec potentia eſt .contraria autẽ ignoran
tia ad contrariũ.primo vero contrarium nihil
Amplius preter ſenſibilia alia non erit princi/
pium et ordo et generatio.et celeſtia: ſed ſemꝑ
principij principium vt theologis et phiſicis
omnibus . Si autem erunt ſpecies aut nume/
ri nullius cauſe. ſi autem non quidem motus.
Adhuc quomõdo erit ex non magnitudinibꝫ
magnitudo. et continuum. Non eñi numerꝰ

facit contrarium: nec vt mouens.nec vt ſpeci/
es. At vero nullum erit contrariorum et facti/
uum ⁊ motiuum: quod continget eñi vtiqꝫ non
eſſe. At vero poſterius quidem ipſuꝫ facere po
tentia.non ergo ſempiterna ſunt entia.ſed ſunt
intermediũ. Intermediũ igitur eſt horum ali/
quid.et hoc dictum eſt. Adhuc quomodo nu
meri vnum: aut anima et corpus et ſpecies to
taliter et res nihil dicet nullus nec cõtingit di
cere.ſi non vt nos dicat ꝙ mouens facit. Dicẽ
tes autem numerum primum mathematicum
et ſemper aliam habitam ſubſtantiam et prin/
cipia cuiuſlibꝫ. Alij inconnexam vniuerſi ſub
ſtantiam faciunt. Nihil eñi alia alij cõfert aut
ens aut non ens et principia multa. Entia ve/
ro nolunt diſponi male.nec bonum pluralitas
principatuum. vnus ergo princeps

Queritur Vltimo vtrũ bonuꝫ ⁊ finis vniuerſi ſit ordo vniuerſi vel aliud bonũ ſeparatum Ar
guitur primo ꝙ finis vniuerſi nõ ſit bonum ſeparatum
qꝛ vnũquodqꝫ eſt ꝑfectum ꝑ hoc ꝙ attingit ſuum finem
ſi ergo vniuerſum non haberet intra ſe finem ſequitur ꝙ
non erit ꝑfectum.cuius oppoſitum dicitur primo celi
Secꝺo ſic ſicut habetur primo ethicoꝝ.omnis finis
rei aut eſt operatio aut eſt aliquid operatũ. ſꝫ bonũ ſepa
rum nec eſt oꝑatio nec oꝑatũ.igit̃ Tercio ſic finis pro
portionat̃ his q̃ ſunt ad finẽ. Cũ ergo bonũ ſeparatuꝫ ſit
maxime vnũ ſequitur ꝙ in vniuerſo nõ erit difformitas
nec multitudo nec malũ. Quarto arguit̃ ꝙ ordo vni/
uerſi nõ ſit finis vniuerſi.qa q̃to aliquid eſt magꝭ vnũ
tanto eſt melius et ꝑfectius. cum ergo vnitas ordis ſit
minima vnitas ſeqtur ꝙ vniuerſum (qꝺ circa primum
eſt ꝑfectiſſimũ)erit vnũ ꝑ vnitatẽ forme alicuius. ⁊ non
eñi coordinationis In oppoſitũ eſt pħs qui ponit bo
num vniuerſi in vtroqꝫ. Pro reſponſione

Sciendum Qꝫ duplex ẽ finis. vnꝰ extrinſecus vt locus ẽ finis locati. aliũs eſt in/
trinſecꝰ ſicut forma eſt finis intrinſecꝰ motus ⁊ etiaꝫ rei
facte. vñ idẽ eſt finis ⁊ bonũ.qꝺ pꝫ.qꝛ eſt grã cuꝰ aliqꝺ
fit.qꝛ om̃is appetitus et oꝑatio ſeqns appetitum eſt ad
bonũ.⁊ ita idẽ eſt q̃rere ⁊ loqui de fine ⁊ bono vniuerſi.

Concluſio prima Bonũ vniuerſi eſt ordo eius.ꝓbatur. qꝛ bo/
num ⁊ finis intrinſecus ip
ſius rei eſt forma ipſius rei ſꝫ ordo partiuꝫ vniuerſi inter
ſe et in ordie ad principiũ eſt forma vniuerſi igit̃ ⁊c. Sꝫ
bonum ⁊ finis extrinſecus rei eſt bonum ſeparatum.quod
deus eſt: eſt eñi principiũ effectiuuꝫ et cauſa exemplaris
vniuerſi.ergo eſt finis.quia principiuꝫ alterius eſt finis

eius.quia omne agens agit gratia ſui et precipue ꝓmuꝫ
bonum ſeparatum quod deus eſt. Secꝺo bonũ ⁊ finis ſꝫ
idem ſicut ergo alicuius entis ꝑticularis finis eſt boni
ꝑticulare.ita finis vniuerſalis omniũ erit bonũ vniuer/
ſale.tale aũt eſt quod eſt ꝑ ſuam eſſentiã bonũ. ⁊ hoc eſt
deus ergo deus eſt finis vniuerſi et omniũ
Concluſio ſecꝺa.bonum eſt finis vniuerſi principali
ter ⁊ magis conſiſtit in bono ſeparato q̃ in ordine.patꝫ qꝛ
ordo vniuerſi vlterius eſt ꝓpter bonũ ſeparatum. vnde hu
iuſmodi bonũ ſeparatum eſt finis ordinis vniuerſi ſicut ẽ
cauſa efficiens illius ordinis.quia ſicut deus eſt cã vni/
uerſi ita eſt inſtitutor ordinis eius. ⁊ huius exemplũ eſt
bonum et finis exercitus eſt ordo ipſius et ipſe dux ꝓn/
cipaliter.quia bonum exercitus eſt ꝓpter bonum ducis.
ſꝫ gratia victorie obtinende. Ex predictis pꝫ ꝙ cum
ea (que ſunt ad finem ordinantur) ad finem et ſequunt̃
illum inquãtum poſſunt.ideo omnia que ſunt in vniuer
ſo ordinantur ad ſummũ bonum quod eſt deus et vo/
lunt ſibi omnia aſſimilari quantum poſſibile eſt. non tñ
eodem modo.ſed quedam ꝑfectius et quedam imꝑfec/
tius quod poteſt declarari et quantum ad ſubſtantiã reꝝ
et quantum ad earum oꝑationem. Quantũ ad ſubſtã
tiam nam in genere entium reperitur vnum quod ẽ ſim
plex forma ⁊ actus quod eſt ſua bonitas et ſuum eẽ.cir/
ca hoc autem reperiuntur quedam que ſunt forme tñ.
non tamen ſunt ſua bonitas et ſuum eſſe. Rurſus inue/
niuntur aliqua compoſita ex materia ⁊ forma. ⁊ q̃ ha/
bent eſſe per formam ⁊ ꝑ conſequens bonitatem.ſequi/
tur ꝙ ſunt bona ſm quid ſui. Subſtantie eñi intellectu/
ales create ſunt bonum non ſm aliquid ſui. verũ eſt ta
men ꝙ non ſunt ſua bonitas. Rurſus autem reperiũtur
quedam corporalia. quorum forma terminat totam po
tentialitatem materie.et per hoc acquirunt incorrupti/
bilitatem vt celeſtia.quedam autem nõ vt generabilia.
Et inter generabilia rerum reperiuntur gradus. nam
primo in infimo ſunt elementa que ſunt proximiora ma/
terie prime que ordinantur ad mixta.deinde ſunt aĩma/
ta.anima vegetatiua que ordinantur ad animata aĩma
ſenſitiua. animata autem anima ſenſitiua ordinãtur ad
anĩata anima intellectiua vt ad homines vnde ſicut hõ
eſt finis omnium generabilium.ſic etiaꝫ aſſignari poteſt
aſſimilatio ad primum. nam primum eſt ſuuꝫ eſſe ſua vi
ta et ſuum intelligere. quedam autem aſſimilantur deo
per hoc ꝙ participant eſſe vt inanimata.quedam ꝑ hoc
ꝙ participant ipſum viuere vt animata. quedam auteꝫ
per hoc ꝙ participant ipſum intelligere vt homo ⁊ intel
ligentie. Quantum vero ad operationem ſic poteſt aſ/
ſignari ſimilitudo omnium ad primum: Nam duplex
reperitur operatio.quedam immanens vt intelligere et
velle.et quantum ad iſtam non omnia deo aſſimilantur
ſed perfectiora vt ſubſtantie ſeparate et homo. Alia eſt
oꝑatio tranſiens vt ꝓductio reruꝫ in eſſe ⁊ ſm iſtã alia
aſſimilantur deo.ſed tamen magis et minus. Nam iſta
quorum cauſalitas eſt vniuerſalior vt corpora celeſtia
ſunt magis ſibi ſimilia.et ita patet ꝙ omnia volunt aſſi
milari primo quod eſt finis omnium. Ex predictis po/
teſt dici ꝙ deus eſt cauſa omnium in triplici genere cau/
ſe.ſcilicet cauſe formalis exemplaris efficientis et fina/
lis. Quia vero vnum melius eſt multitudine. et vnum/
quodqꝫ appetit vnum ſicut et eſſe oportet finem ⁊ prin/
cipium vniuerſi eſſe tñ vnum. Et hoc eſt quod dt̃ Are
ſtoteles in fine huius duodecimi. natura non vult male
diſponi nec bonum pluralitas principium vnus . ergo
princeps quod eſt deus. Et hoc eſt ſupra oſtenſuꝫ mul
tis rationibus cum queſitum fuerat vtrum tñ vnũ pri
mum principium.

Ad rões Ante oppoſitum ad primã dicitur ꝙ vniuerſum non eſt ſimpliciter et omnino perfec
tum.quia hoc eſt ſolum primum. Dicitur etiaꝫ ꝙ eſt ha
bitudo per ſe et eſſentialis ſicut effectus ad cauſam.⁊ ꝓ
pter hoc bonum ſeparatum non eſt omnino finis extrin/
ſecus vniuerſi. Ad ſecundã dicitur ꝙ duplex eſt fi/
nis. Primus eſt (quilicet ſit primus in intentione poni
tur)tamen in re per actioneꝫ agentis.et de tali procedit
maior rationis. Alius eſt finis qui in re precedit ordi/
nata ad finem.et hunc ſequuntur illa ordinata et ordi/
nantur ad ipſum tanq̃ in bonum et vltimum. et huiuſ/
modi finis eſt deus. Ad terciam dicitur ꝙ licet om̃ia
inſequantur primum inquantum poſſunt.non tamẽ ſe/
quitur ꝙ ſint ita perfecta ſicut primum. vnde omnes ꝑ
fectiones que ſunt ſimpliciter et vnite in primo ſunt di/
uiſe et multiplicate in entibus ſecundis et minorate in
ipſis ſm tamen magis et minus. Ad quartam dicit̃
ꝙ ſicut dictum eſt ꝙ omnes ꝑfectiones que ſunt ſimpli/
citer et vnite in primo ſunt diuiſe et multiplicate in vni/
uerſo. vnde eſt perfectio vniuerſi nõ poteſt ſaluari niſi in
multitudine vniuerſi.et ita vniuerſum ſolum eſt bonuꝫ
et vnum vnitate ordinis. Soluꝫ ãt illud eſt vnum per
ſe qꝺ ſua ſubſtãtia oẽs ꝑfectiões includit. ⁊ hoc eſt deꝰ
glorioſus q̃ ſit in ſecula ſeculoꝝ benedictus Amen.

Explicit liber duodecimus metaphiſice.

Incipit liber decimuſtercius Metaphiſice
Areſtotilis.

E ſenſibiliũ quidem igitur
ſubſtantia dictuꝫ eſt que eſt
in methodo quidem philo
ſophoꝝ . de materia poſte/
rius vero de ea q̃ eſt ſm ac
tum. qm̃ vero ꝑſcrutatio eſt
vtrum eſt aliqua preter ſub
ſtãtias ſenſibiles immobilis ⁊ ſempiterna.aut
nõ eſt. ⁊ ſi ẽ. que eſt. principiũ primũ q̃ ab alijs
dicta ſunt ſpeculandã vt ſi quid non bene dixe
runt non eiſdem rei. ſumus ſi quid cõmune do
gma nobis ⁊ ſimul. hoc ſeparatim ne aduerſum
nos grauemur. amabile namqꝫ ſi quis hoc
quidẽ melius dicit. illa vero non deterius. Due
vero ſunt opiniones de his Nam mathemati
ca dicunt ſubſtantias eſſe. quidaꝫ vt numeros
et lineas et his cognata et iterũ ydeas. ſed qm̃
hi quidem duo hec genera faciunt ydeas ⁊ ma
thematicas numeros alij vnã numeri vtroꝝ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

q·⁊ alij quidem mathematicas ſolum ſubſtãtias eſſe dicunt pſcrutandum eſt primum quidem de mathematicis nullam aliam addentes eis numeri. vt vtrum ydee ſint aut non ſint. et vtrum principia et ſubſtantie entium aut non. ſed que de mathematicis ſolum ſiue ſint ſiue nõ ſint. ⁊ ſi ſunt quomõ ſunt. deinde poſt hoc ſepatim de ydeis ipſis ſimplr̃ ⁊ quantum legis grã diuulgunť em̃ multa ab exterioribus rõnibus. Amplius aũt ad illam oportz pſcruptationẽ opinare plurimã rõem. qñ pſcrutamur ſi ſubſtãtie ⁊ principia entiuz et numeri et ydee ſunt. Nam poſt ydea s hec reſtat tercia pſcrutatio. Neceſſe vero ſi ſunt mathematica aut in ſenſibilib᷒ eſſe ipa quemadmodũ qdam dicũt. aut ſepatim a ſenſibilib᷒. dicũt aũt et ita qdam acſi neutralr̃ aut non ſunt. aut alio mõ ſunt. Quare dubitatio nobis erit nõ de eẽ ſed de mõ. Et qdem igiť in ſenſibilib᷒ impoſſibile eſſe et ſil' ficticia rõ. dictum eſt qdem et in dubitationib᷒. q: duo ſolida ſimul eſſe impoſſibile. Amplius et q: eiuſdem rõnis alias potentias ⁊ naturas in ſenſibilib᷒ eſſe et nullã ſeparatã. hec qdem igiť dicta ſunt prius. Sed adhuc palam q: impoſſibile diuidi qdcunqꝫ corpus. Nam ſm ſupficiem diuideť. ⁊ hoc ſm lineam ⁊ ſm punctũ. quare ſi punctũ diuidi impoſſibile et lineã. q: ſi hanc ⁊ alia. Quid ergo differt aut has eſſe tales naturas aut ipſas q dicit non eſſe aũt in ipſis tales naturas. Jdẽ em̃ accidit dicimus em̃ ſenſibilib᷒ diuiduntur aut neqꝫ ſenſibiles. Atuero neqꝫ ſepatas eẽ naturas tales poſſibile. Si em̃ erunt ſolida pter ſenſibilia ſepata ab his altera et priora ſenſibilibus palam q ⁊ pter ſupficies alteras neceſſarium eſſe ſupficies ſepatas ⁊ puncta et lineas. eiuſdẽ em̃ rõis. ſi ãt hoc palã. pter ſolidi mathematici ſupficies ⁊ lineas alie ſepate. priora eniz cõpoſitis ſunt incõpoſita. ſi qdem ſenſibilib᷒ priora corpora nõ ſenſibilia eadem rõne ⁊ planoꝝ q in mobilib᷒ ſolidis eadẽ ſm ſe. quare altera hec plana ⁊ linee ab his q ſimul cũ ſolidis ſepatis. hoc qdem em̃ cum mathematicis ſolidis. hec aũt priora mathematicis ſolidis. hec aũt priora iteꝝ. igiť hoꝝ planoꝝ erunt linee q bus prius oportebit alteras lineas et puncta eſſe, pter eandem rõem. ⁊ harum in priorib᷒ lineis altera priora puncta. qbus non adhuc priora altera. Jncõueniens itaqꝫ fit coaltematio.

accidit em̃ ſolida qdem vnica preter ſenſibilia plana autem triplicia preter ſenſibilia. plana et que pmo ſenſibilia et que in mathematicis ſolidis ⁊ preter ea que in his. linee autez quadruplices. puncta autem quintupla. Quare circa qualia hoꝝ ſcientie eſſet mathetice Non eniz itaqꝫ circa ea que in ſolido immobili plana ⁊ lineas ⁊ puncta. ſemper em̃ circa priora ſcientia Eadem aũt ratio et de numeris. Amplius q quidem ⁊ in dubitationib᷒ ptractauimus quo contingit ſoluere. circa que em̃ aſtrologia eſt. Similr̃ aũt preter ſenſibilia et circa que geometria eſſe aut celum et ptes ipſius. quo poſſibile aut alium quodcũqꝫ aliũ hñs motum Similiter aũt ⁊ pſpectiua ⁊ armonica. Erit enim vox et viſus pter ſenſibilia ⁊ ſingularia. quare palam qd ⁊ alij ſenſus ⁊ alia ſenſibilia. Quid em̃ magis hoc q̃ illa. Si aũt hec ⁊ alia erunt ſi qdem ⁊ ſenſus. Amplius ſcribunť quedam vltra mathematicis preter has ſubſtãtias. erit igitur ⁊ ipſa qdam ſubſtantia alia intermedia ſepata ab ydeis. et his que intermedia quandoqꝫ numerus eſt neqꝫ puncta neqꝫ magnitudo neqꝫ tpus. ſi aũt hoc impoſſibile. Palã qd et illa impoſſibile eſſe ſeparata a ſenſibilibus. oĩo autẽ contrariũ accidit ⁊ vero ⁊ conſueto exiſtimari. ſi quis ponat ſic eſſe mathematica vt ſepatas quaſdã naturas. Neceſſe eſt em̃ propter ſic quidem eſſe ipſas priores eſſe a ſenſibilibus magnitudinibus ſm veritatem autẽ poſteriores. Jmpfecta em̃ magnitudo generatione quidem prior eſt ſubſtantia aut poſterior vt inanimatũ animato. Amplius quo ⁊ qualiter erunt vnum mathematice magnitudines. Ex quidem em̃ hoc. nam aut parte anime aut alio aliquo rationabili. Si autem non multe ⁊ diſſoluent. Jlis autem et diuiſibilibus et quantis exiſtentibus que cauſa eſſendi vnum ⁊ cõmanendi: Amplius generationes manifeſtãt. primo quidem enim ad longitudinem fit. deinde ad latitudinem. vltimo autem ad profundum et finem habet. ſi igitur quidem generatione poſterius ſubſtantia prius. Corpus pri᷒ itaqꝫ erit ſuperficie ⁊ longitudine ⁊ ſic ⁊ perfectum et totum magis. quia animatuz fit linea aut animata aut planum quomodo vtiqꝫ erũt ſuper ſenſus enim noſtros vtiqꝫ erit axionia. Amplius corpus quidem ſubſtantia quedam Jam em̃ habet aliq̃liter quod pfectũ linee aũt

quod ſubſtantie: neqꝫ enim vt ſpecies ⁊ forma quedam vt ſi forte anima tale vtiqꝫ vt materia vt corpus. Nihil enim ex lineis neqꝫ ex ſuperficiebus neqꝫ ex punctis videtur potens conſtare. ſi autem erant ſubſtantia quedam materialis hec vtiqꝫ videtur potẽtia pati. rõe qdem igiť ſunt priora. ſed nõ oĩa q̃cunqꝫ rõne priora. ſed ⁊ ſubſtãtia priora. ſubã qdem em̃ priora q̃cunqꝫ ſepata in eſſendo pcedunt. rõne aũt quorumcũqꝫ rõnes ex rõnibus. hoc aũt non ſimul exiſtit. Si em̃ non ſunt paſſiones pter ſubſtãtias puta motũ aliqd aut albũ albo hoĩe. Albũ prius ſm rõez. ſed nõ ſm ſubſtantiã. Nõ em̃ ↄtingit eſſe ſeparatũ ſed ſemp eſſe ſil' cũ ſynolo Synolon aut dico hoĩem albũ. quare manifeſtũ quod neqꝫ ex allatõe prius neqꝫ qd ex appõne poſterius. Ex appõe aũt albi albus homo quod qdem igiť neqꝫ ſube magis corpoꝝ ſunt neqꝫ priora neqꝫ eẽndo ſenſibilib᷒ ſm rõnez ſolum ſed ſepata aliter eſſe poſſibile dictũ eſt ſufficienter. Qm̃ aũt neqꝫ in ſenſibilib᷒ contingebat ipa eſſe. Manifeſtũ qd aũt totaliter nõ ſiť aut mõ quodã ſunt. ⁊ ppter hoc non ſimpliciť ſunt. Multipliciter em̃ eſſe dicim᷒ ſicut em̃ et nulli in mathematicis nõ de ſepatis ſunt circa magnitudines et numeros: ſed hijs qdem nõ inquantũ aũt talia q̃lia habere magnitudinez aut eſſe diuiſibilia. Palã qd ergo et de ſenſibilib᷒ magnitudinib᷒ eſſe. et rõnes ⁊ demõſtrationes nõ inquantũ aũt ſenſibiles. ſed inquantũ tales. ſicut em̃ et inquantũ mota ſolũ. multe rõnes ſunt ſine eo quod qd eſt vnũquodqꝫ taliũ. ⁊ accñtiũ ipis ⁊ non neceſſe ppter hoc aũt ſeparatũ aliqd eẽ motũ ſepabiliũ aut in hijs aliquã numeri eſſe ſeparatã. ſic ⁊ de motis erunt rõnes et ſcie non inquantũ mota ſunt aũt. ſed inquantũ corpora ſolũ. ⁊ iterũ inquantũ plana ſolũ. ſed inquantũ longitudines ſolũ. ⁊ inquantum diuiſibilia et inquantũ indiuiſibilia habẽtia potentiã. ⁊ inq̃tũ indiuiſibilia ſolũ. Quare qm̃ ſimplr̃ dicere verũ non ſolũ ſepabilia eſſe: ſed nõ ſepabilia. puta mota eſſe ⁊ mathematica q: ſunt ſimplr̃ verũ dicere et talia q̃lia dicũt et ſicut ⁊ alias ſcias ſimplr̃ verũ dicere. huius eẽ non accñtis. puta q: albi. ſʒ q: ſalubre albuz hoc ãt eſt ſalubre. Sed illius eſt cui᷒ vnaq̃qꝫ. Sʒ ſalubre ſalubris. ſi ãt inquantũ hoĩs hõ. ſic et geometria. Non ſi aũt ſenſibilia eſſe quorũ eſt. nõ eſt ãt inquantũ ſenſibilia non ſenſibiliũ erunt mathematice ſcie. non tñ neqꝫ pter hec alioꝝ ſeparatoꝝ. multa aũt accidunt ſm ſe rebus inquãtum vnũquodqꝫ exiſtit taliũ et inquantũ femininũ aĩal ⁊ inquantũ maſculinum pprie paſſiones ſunt. q̃uis nõ ſit aliqd femininũ maſculinũ ſepatum aĩal. Quare ⁊ inquantum longitudines. ſolũ ⁊ inquantũ plana ⁊ q̃nto vtiqꝫ de priorib᷒ rõne ⁊ ſimpliciorib᷒. tanto magis habet certũ. hic aut ſimplex eſt. Quare ſine magnitudine ⁊ maxime ſine motu. Si autem maxime primũ. ſimpliciſſimus em̃ ⁊ huius q regularis. Eadẽ autem rõ ⁊ de armonica ⁊ pſpectiua. Neutra em̃ inquantũ viſus aut inquantũ vox ſpeculatur. Sed inquantuz linee ⁊ numeri. proprie tñ hec paſſiones illoꝝ et mechanica aut ſilr̃. Quare ſi quis ponens ſeparata accidentiũ ſpeculať aliqd de his inquãtum talia in illo ppter hoc mẽdatio vincietur. Sicut neqꝫ in terra ſcripſerit pedalẽ dicat non pedalem. Non em̃ in ppõibus mendatiũ. Optime aũt qd vtiqꝫ ſic ↄſiderabiť vnũquodqꝫ qs quod non ſepatam ponat ſepans q qdem ariſmetricus facit ⁊ geometer. vnũ quidem em̃ et indiuiſibile. homo inquantũ homo. hic aũt poſuit vnuz indiuiſibile. deĩn cõſiderauit ſi quod homini accidit inquantũ indiuiſibil' geometer aut non inquantũ homo. neqꝫ inquantũ indiuiſibil'. ſed inq̃ntũ ſolid᷒. q em̃ vtiqꝫ ⁊ ſi nuſq̃ erat indiuiſibilis inerãt ipſi. Palam qd ⁊ ſine his ↄtingit ipſi exiſtere. quare ppter hoc recte geometri dicunt. ⁊ de entib᷒ diſputãt ⁊ entia ſunt

Dupliciter em̃ ens ſed qui de actu. hoc vero materialiter Quoniam autem bonũ et malum alterum. hoc quidem eſt ſemper in opinione. bonum autem ⁊ i immobilibus deſcendentes nihil dicere mathematicas ſciẽtias de bono ⁊ optimo mentiuntur. dicunt em̃ et demonſtrant maxime. Non em̃ ſed nõ nominant. opera autem ⁊ rationes oſtendunt non dicunt de ipſis. boni autem maxime ſpecies et ordo com menſuratio et determinatum que maxime oſtẽdunt mathematice ſcientie. ⁊ quoniam multorum cauſa videntur hic. Dico aut puta ordo ⁊ determinatum palam quod decent vtiqꝫ ⁊ talem cauſam eam que vt bonum cauſa mõ aliquo magis autem voce in alijs de ipſis dicem᷒ De mathematicis quidez igitur quod et entia ſunt et qualiter entia. ⁊ quomõ non priora tanta dicta ſunt potentiale multiplex

Ex ydeis autem primo ipſam (que ſm
ydeam) opinionē ꝯſiderandū. nihil co
pulātes ad numeroꝝ naturā. ſed vt ex
iſtimabāt a principio qui primi ydeas dixerūt
eſſe. Accidit aūt que de ſpeciebꝫ opinio his ꝗ
dixerūt ꝓpter ꝑſuaſos eſſe de veritate Eracli
ti rōnibꝫ tanꝗ̄ omnibꝫ ſenſibilibꝫ ſemꝑ fluen/
tibus. et ſiquidē ſcientia alicuiꝰ erit ⁊ prudētia
alteras oporteat aliquas naturas eſſe ꝓter ſen
ſibiles manētes Non em̄ ens eſſe fluentiū ſciē
tiam ſocrate aut circa morales virtutes Ne er
go ⁊ de his diffinire vlr̄ querente primo phiſi
coꝝ qdem em̄ ad modicū. Democritus tetigit
ſolum. ⁊ differūt aliq̄liter calidum ⁊ frigidum
Pythagorici autē prius de quibuſdā paucis
quoꝝ rōnes in numero retulerūt. puta quid eſt
tempus aut iuſtū aut nuptie. ille aūt rationa/
biliter q̄rebat q̄d eſt. ſyllogizare em̄ querebat
principiū aūt ſyllogiſmoꝝ qđ quid eſt Dalec/
tica em̄ valida nondū tunc erat vt poſſet ⁊ ſine
eo qđ quid eſt cōtraria ſpeculari. ⁊ contrarioꝝ
ſi eadē ſcientia Duo em̄ ſunt que quis vtiq̄ iāt
tribuat ſocrati iuſte inductiuas rōnes ⁊ differ
re vliter. hec em̄ ſunt ambo circa principium
ſcientie Sed ſocrates qdem vlia non ſeꝑabi/
lia fecit. neq̄ diffinitōes. hij aūt ſeꝑauerūt ⁊ ta
lia entiū ydeas appellauerūt Quare accidit ip
ſis fere eadem rōne omniū eſſe ydeas vlr̄ dic/
toꝝ. et ſilr̄ quemadmodū vtiq̄ ſi quis numera
re volens in moribꝫ qdem exiſtentibꝫ putet nō
poſſe plura aūt faciēs numeret. plura em̄ ſunt
ſingularibꝫ ſenſibilibꝫ. vt eſt dicere ſpēs de q̄/
bus querentes cās ex his illuc ꝓceſſerunt ſm
vnūquodq̄. Et em̄ equiuocū eſt vt ceteris ſub
ſtantias alioꝝq̄ vnum eſt in multis ⁊ in his
et in ꝑpetuis. Adhuc ſm quos modos oſtēdi
tur q̄ ſunt ſpēs ſm nullū videntur hoꝝ Ex qui/
buſdā quidem nō neceſſe fieri ſyllogiſmū. Ex
quibuſdā autem ⁊ nō quoꝝ putant hoꝝ ſpēs
fiunt. ſm rōnes em̄ eas (que ex ſcientijs erūt)
ſpēs oīm quorūcunq̄ ſcientie ſunt. ⁊ ſm vnuꝫ
in multis ⁊ negationū. ſm aūt intelligere ali/
quid corrupti corruptibiliū. fantaſma em̄ ali/
quod eius qđ quid eſt. Adhuc aūt certiſſi/
me rationū hec qdem eoꝝ que ad aliq̄d faciūt
ydeas. quaꝝ non aiūt eſſe ſm ſegendū tercium
hoīem dicunt. Totaliter aūt interimūt qui de
ſpēbus rōnes que magis volunt eſſe dicentes
ſpēs ydeas. Accidit em̄ non eſſe primo duali

tatem ſed numerū: ⁊ huius qđ ad aliquid ⁊ qđ
eius quod ſm ſe. ⁊ omnia q̄cunq̄ qdem ſequē
tes eas (que de ſpēbus) opiniones obiecerūt
principijs. adhuc ſm qdem ſuſpicionē ſm quā
aiunt eſſe ydeas. erūt ſpecies alioꝝq̄ multoꝝ
Intellectus em̄ vnus non ſolū circa ſubſtan/
tias. ſed ⁊ qui nō ſubſtantiaꝝ ſunt ⁊ ſciētie nō
ſolū ſubſtantie erūt. accidit aūt ⁊ alia vnita ta
lia. ſed ante neceſſariū ⁊ opiniones ꝗ de ipſis
ſi ſūt ꝑticipabiles ſpēs ſubiectū neccāriū ydeas
eſſe ſolū. Non em̄ ſm accidēs ꝑticipantur opor
tet ſit; vna q̄q̄ ꝑticipare inquantū non de ſub/
iecto dicuntur. dico aūt puta ſi quid ipſo duplo
ꝑticipat. hoc ⁊ ꝑpetuo ꝑticipat ſed ſm accntia
Accidit em̄ duplo perpeti nō eſſe. q̄liter erunt
ſubſtātia ſpēs. he aūt hic ſubſtantiā ſignat. et
ibi aut qdem erat dicere eſſe aliq̄d preter hoc
vnū in multis. ⁊ ſiquidē eadem ſpēs ydeaꝝ et
ꝑticipantiū erit aliquid cōe. quid em̄ magis ⁊
incorruptibilibꝫ dualitatibꝫ ⁊ dualitatibꝫ mul
tis qdem ꝑpetuis aūt. dualitas vnum aūt et
idem q̄ in ipſa ⁊ quadā. Si aūt non eadē ſpe
cies equiuoca vtiq̄ erunt ⁊ ſimile. ſicut vtiq̄ ſi
quis vocet hoīem calliā et lignū nullā ꝯmuni/
tatem inſpiciēs ipſoꝝ. Si aūt in alijs quidem
cōes rōnes ꝯgruere ponamus ſpeciebꝫ. puta
ad circulū figurā planū et reliquas ꝑtes rōnis
Quod aūt cuius eſt apponetur ꝯſiderare opor/
tet ne vacuū ſit omnino tibi em̄ apponetur. me/
dio aūt plano aūt omnibꝫ. oīa em̄ que in ſub/
ſtantia ydee. puta aīal et bipes. adhuc palam
qđ neceſſe ipm̄ aliq̄d quemadmodū planū na
turā quandā aut oībus exiſtet ſpēbus vt genꝰ
Mniū autē maxime dubitabit vtiq̄ q̄s
q̄d ꝯferunt ſpēs aut ꝑpetuis ſenſibilium
aut his q̄ fiunt ⁊ corrumpuntur. neq̄ em̄ motus
neq̄ ꝑmutationis ſunt nulliꝰ ſunt cauſe ipſis
At vero neq̄ ad ſciam nihil auxiliatur eā que
alioꝝ. neq̄ em̄ ſubſtātia ille horum. in his em̄
vtiq̄ eſſent neq̄ adeſſe neq̄ inexiſtes ꝑticipāti
bus ſiq̄dem em̄ forte eā videbitur vtiq̄ eſſe al/
bum. Mixtū enim ei qđ album. ſed ille qdem
ſermo valde debilis quē anaxagoras quidem
prior. Eudoxus autem poſterius dicebat du
bitans. ⁊ alij quidem facile enim multa colli/
gere et impoſſibilia ad talem opinionē At ve/
ro neq̄ ex ſpēbus ſunt alia ſm nullū modorū
et ꝯſuetoꝝ dici. dicere aūt exēplaria eſſe et ꝑti
pere ipſis alia. vaniloquiū etiā et metaphoras

poeticas dicere. Quid em̄ eſt opatiuꝫ ad ideas
et reſpiciēs ꝯtingitq̄ eſſe et fieri qđcunq̄ ⁊ nō
aſſimilantiū q̄re ente et ſocrate et nō ēte. fiet vtiq̄
tale. quale ſocrates. Similiter aūt palā q̄ vti
q̄ erit ſocrates ꝑpetuus. Erunt q̄ꝫ plura extra
ria eiuſdem quare ⁊ ſpēs puta hoīs animal et
bipes ſimul autem ⁊ antantropos. Adhuc nō
ſolum ſenſibiliū extraria ſpēs. ſꝫ et ipſaꝝ. puta
genus earū q̄ vt generis ſpēꝝ. quare idē erit ex
emplar et imago. Adhuc videbitur vtiq̄ impoſ
ſibile ſeorſuꝫ eſſe ſubſtantiā et cuius ſubſtātia
quare quo vtiq̄ idee ſubſtātie rerū exiſtētes ſe
orſuꝫ erūt. In fedone qđ hic dicitur modo tan/
q̄ et eſſendi et fiendi cā ſpēs ſunt. q̄uis ſpecie/
bus exiſtentibꝫ cū non fit. ſꝫ non ſit mouens et
multa fiunt. alia puto domus et anulus quo
ruꝫ nō aiunt eſſe ſpecies. Quare palaꝫ qđ con
tingit et illa quorū aiunt ideas eſſe. et eſſe fal/
ſuꝫ: ꝓpter tales cauſas quales et dicta nūc: ſꝫ
nō propter ſpēs. Sꝫ de ideis quidē et hic mo
do per magis certas rōnes eſt multa colligere
ſimilia conſideratis

Vonīā aūt determinatū eſt de his. hīi hꝫ
iterū ſpeculari circa nūeros accidentia di
centibꝫ ipſas eſſe ſubſtātias ſeꝑatas et entium
cauſas primas Neceſſe aūt ſiquidē eſt nūerus
natura quedā ⁊ nō alia aliqua eſſe ipſius ſubā.
ſꝫ hoc ipm̄ ſicut aiunt qdā aut eſſe primū qdeꝫ
aliq̄d ipſius habitū aut alterū eꝫ ſpē vnūqđ/
q̄. et hic aut in vnitatibꝫ ꝯfeſtim exiſtit ⁊ eſt in
cōferibilis quecūq̄ vnitas cuicūq̄ vnitati. aut
ꝯfeſtim ꝯſiter omes et ꝯferibiles cuicūq̄ que
cunq̄ qualeꝫ dicūt eſſe mathematicū nūerum
In mathematica ei nihil differt neq̄ vna vni
tas altera ab altera. aut has qdem ꝯferibiles
has aūt nō. puta ſi eſt poſt vnū puta dualitas
deinde trinitas. ⁊ ſic itaq̄ aliꝰ nūerus Sūt āt
ꝯferibiles q̄ in vnoquoq̄ nūero vnitates. pu/
ta que in dualitate ꝑma ipſis et q̄ in trinitate.
ipſis et ſic itaq̄ꝫ in alijs nūeris. Que aūt indu
alitate ipſa ad ea q̄ in trinitate ipſa in cōferibi/
les. ſimiliter aūt et in alijs q̄ ꝯſequēter nūeris
propter qđ ⁊ mathematicus qdē nūeratꝰ poſt
vnū duo cū anteriori vno aliud vnū et tria cuꝫ
duobꝫ his aliud vnū. et reliquus āt eodē mo/
do. Iſte aūt poſt vnū duo altera ſine vno ꝑmo
⁊ trinitas ſine dualitate. ſilr̄ aūt ⁊ alijs nūeris
Adhuc qdē eſſe nūeroꝝ qualis qui primus di
ctus eſt. hūc aūt qualem mathematici dicunt

tercium āt dem̄ vltimo. Adhuc hos āt ſeꝑabi
les nūero a rebꝫ aut non ſeꝑabiles. Sꝫ in ſenſi
bilibꝫ. non ſic āt vt primo cōſiderabimus ſꝫ vt
extremis i exiſtibꝫ entia ſenſibilia aut hūc qdē
ipoꝝ eſſe. hunc āt non aut omes eſſe. modi q̄/
dem igitur (ſm quos ꝯtingit ipos eſſe) hi ſūt ex
neceſſitate ſoli fere aūt et dicentes ⁊ vnū princi
pium eſſe et ſubiectū et elementū oīm. ⁊ ex hoc
et aliquo alio eſſe nūerū. vnuſquiſq̄ horū aliq̄
modorum dixit preter id qđ omes vnitates in
cōferibiles. et hoc accidit rōnabiliter. Nō em̄
ꝯtingit adhuc alium modū preter dictos. hi q̄
dem igitur ambos aiunt eſſe nūeros. hūtem qdē
prius et poſterius ideas mathematicum ꝓter
ideas ⁊ ſenſibilia et ſeꝑabiles. vtroſq̄ a ſenſibi
libꝫ. hi āt mathematicum ſolum numeꝝ eē pri
muꝫ entiū ſeꝑatū a ſenſibilibꝫ Et pitagorici āt
vnū mathematicū verūtū nō ſeꝑatū. ſꝫ ex hoc
ſenſibiles ſubſtantias ꝯſtare aiūt. Totū em̄ ce
lū ꝯſtituunt et nūeris ſꝫ nō monadicis. ſꝫ vni/
tates exiſtimāt habere magnitudinē. qualiter
āt primum vnū ꝯſtet hīs magnitudinē dubi/
tare videntur alius āt aliq̄s primum nūerum eo
rum qui ſpēꝝ vnū eſſe. Quidā āt et mathema/
ticum eundē hūt eſſe. Silr̄ āt et circa lōgitudi
nes et circa plana ⁊ circa ſolida. hi qdeꝫ entiū
et alia q̄ mathematica ⁊ que poſt ideas. Aliter
āt dicentiū hi qdem q̄ mathematica ⁊ mathe/
tice dicunt q̄cūq̄ nō faciunt ideas nūeros. ne
q̄ eſſe aiūt ideas. hi aūt mathematica nō ma/
thematice āt neq̄ em̄ modi neq̄ magnitudinē
oīm in magnitudines neq̄ quaſcūq̄ vnitates
dualitatem eſſe Monadicos āt nūeros eē om
nes ponūt exceptis pitagoricis. q̄cunq̄ vnuꝫ
elemētum et principiū aiunt eſſe entiū. Illi āt
habentē magnitudinē quādā dictū eſt prius
Quot modis qdem igitur ꝯtingit dici de ipſis
et qđ omēs ſunt dicti modi. manifeſtum ex his
ſunt āt omia qdem impoſſibilia magis autēꝫ
forte altera alteris.
Rimo qdē igitur ꝯſiderandū ſi cōferibiles
vnitates aut icōferibiles ⁊ ſi icōferibiles
qualiter ſicut diuiſimus. Et quidē em̄ q̄cū q̄
eſſe cuicūq̄ vnitati incōferibilem. eſt āt eꝫ q̄
in ipa dualitate ad eas que in ipſa trinitate. et
ſic vtiq̄ inconferibiles eſſe eas in vnoquoq̄
primo nūero adinuicē ſi qdem igitur conferibi
les et indifferētes vnitates mathematicus fit
nūerus et vnus ſolus. et ideas non contingit

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

eſſe nũeros qualis eñ nũerus antoantropos vt animal aut aliud qḋcũq; ſpecierũ. idea q̇dẽ vna vniuſcuiuſq;. puta antoantropos vna ⁊ ꝑ ſe aīal alia vna. ſiles āt ⁊ differentes infiniti. quare nihil magis hec trinitas ꝑ ſe hõ aut quecũq; ſi āt non ſunt nũeri idee. neq; totaliter poſſibile eſt ipas eſſe. ex quibꝫ eñ erunt principijs idee. Numerus eñ ex vno et dualitate indeterminata et principia elementa dicunt̃. Numeri eſſe ordinate q: que neq; priores ↄtingit nũeris ipas neq; poſteriores. Si autē incõſeribiles vnitates. et ſic inconſeribiles vt quecũq; cuicũq;. neq; mathematicũ ↄtingit eſſe hũc nũerũ. Mathematicus quidẽ eñ ex indifferentibꝫ ⁊ oſtenſa aduerſus ipm. et in tali ↄgruunt. Neq; eũ qui ſpẽz. Non eñ erit dualitas ex vno ⁊ indeterminata dualitate. Verũ qui deinceps nũeri vt dicit̃ dualitas trinitas. quaternitas. Simul eñ que in prima dualitate vnitates generãtur ſiue ſicut primus dicens ex inequalibꝫ factis eñ fiebat ſiue aliter. deinde ſi erit altera vnitas altera prior et dualitate ea que ex his erit prior. Cum eñ fuerit aliq̇d hoc quidem prius. hec āt poſterius ⁊ qḋ ex his erit hoc quidem prius hec aũt poſterius. Adhuc qm̃ eſt primũ quidẽ ipm vnum. Verũ aliorum eſt aliq̇d primũ vnũ ſcḋz aũt poſt illḋ ⁊ iterũ terciũ ſcḋz q̇dez pꝰ ſcḋm terciũ aũt poſt primũ vnũ. Quare priores vtiq; erunt vnitates qm̃ nũeri ex quibus copulant̃. puta in dualitate tercia vnitas erit āt tria eſſe ⁊ vnitate quarta et quinta āt vnitates hec nullus quidem igit̃ ipoꝝ hoc modo dicit vnitates incõſeribiles. Eſt aũt ſm̃ illoꝝ quidẽ principia nec rõnabile ⁊ ſic ſm̃ vnitatem eũ impoſſibile. vnitates eñ priores ⁊ poſteriores eſſe rõnabile. Siquidē et poſtea aliqua eſt vnitas ⁊ vnũ primũ. ſilr autẽ ⁊ dualitates. ſiquidẽ ⁊ dualitas prima eſt poſt primũ eñ rationabile ⁊ neceẽ ſm̃ aliq̇d eſſe. ⁊ ſi ſm̃ tercium et ſic vtiq; alia aũt. Silr aũt ambo dicere vnitatem q̄ poſt vnũ primam eſſe ⁊ ſcḋam ⁊ dualitatem primã eſt impoſſibile. hi aũt faciunt vnitatē q̇dẽ ⁊ vnũ primũ. ſcḋm aũt ⁊ tercium: nõ adhuc ⁊ dualitatē primã. ſcḋam aũt et terciam non adhuc. Manifeſtũ autem ⁊ qḋ nõ ↄtingit ſi inconſeribiles omes vnitates dualitatẽ eſſe primã ⁊ trinitatem. ⁊ ſic alios nũeros. ſiue eñ ſint indifferentes ſiue differentes vnitates vnaqueq; ab vnaquaq; neceſſe nũeri nũez ſm̃ appõnẽ. puta dualitatē ad vnũ alio vnoquoq; poſito alio cũ duobꝫ appoſito ⁊ quaternitatem eodez modo: his autem exiſtentibꝫ impoſſibile generationẽ eẽ nũeroꝝ vt generant ex dualitate ⁊ vno. ps eñ fit dualitas trinitatis. et hec quaternitatis. Eodem aũt modo accidit ⁊ in habitis ex dualitate pma ⁊ determinata dualitate fiebat quaternitas due dualitates preter ipſam dualitatem. ſi aũt nõ ps erit ipa dualitas. altera āt aderat vna dualitas ⁊ dualitas erit ex ipo vno et alio vno. Si aũt hoc poſſibile eſſe alterũ elementũ dualitatẽ indeterminatã vnitatem eñ vnã generat. ſz non dualitatē determinatã. Adhuc preter ipam trinitatẽ ⁊ ipam dualitatem quõ erunt alie trinitates et dualitates. ⁊ quõ ex prioribus vnitatibꝫ ⁊ poſterioribus ↄponitur. oĩa eñ hec ſunt ficticia. ⁊ impoſſibile eſſe primã dualitatẽ ſiue ipam trinitatẽ. Neceſſe aũt qm̃ quidem eñ erit vnũ ⁊ indeterminata dualitas elementa. Si aũt impoſſibilia acciñia ⁊ pncipia. hic eſſe impoſſibile. Si quidẽ igit̃ differentes vnitates qualeſcũq; q̇buſcunq;. hic et talia altera accidunt ex neceſſitate Si aũt que q̇dem in alio differentes. q̄ autẽ in eodem nũero indifferentes inuicē ſole ⁊ ſic in nullo minores accidũt ⁊ difficultates repugna. eñ in denario ipo inſunt decem vnitates. cõponitur aũt ex his et ex duobꝫ quinarijs. Qm̃ aũt non q̇cũq; numerus ipe denarius. neq; ↄponit̃ ex quibuſcũq; quinarijs. ſicut in vnitatibus. neceſſe differre vnitates in denario hoc. ſi eñ non differant neq; quinarij differẽt ex q̇bus eſt denarius. Qm̃ aũt differunt ⁊ vnitates differunt Si āt differunt. vtrũ nõ inerunt quinarij alij. Sz ſolum hi duo aut erunt. Siue itaq; non inerunt inquietacti inerũt qualis inerit denarius ex illis. Nõ eñ alter denarius in denario preter ipm. Atuero ⁊ neceſſe nõ ex quibuſcũq; dualitatibus quaternitatem cõponi etenim indeterminata dualitas vt aiunt accipiens determinatam dualitatem. duas dualitates fecit. Suſpti eñ erat duo ſcitiua. Adeſſe preter duas vnitates dualitatẽ naturam quãdã et trinitatẽ preter tres vnitates. quõ ↄtingit. aut ex ꝑticipabit. altero alterũ queadmodũ albꝫ hõ preter albũ ⁊ hoiem ꝑticipat eñ his aut qñ fuerint alterius dcm̃ quedaz. ſicut homo preter aial et bipes. Adhuc hi quidẽ tactu ſunt vnũ. hic aũt mixtione. hic autē poſitione quoꝝ nullũ ↄuenit in eſſe vnitatibꝫ ex quibꝫ dualitas et trinitas. ſz queadmoduz duo homines non vnũ qḋ preter duos. Sic neceſſe ⁊ dualitates ⁊ non q̇a indiuiſibiles differẽt preter hec. etenim puta indiuiſibilia Sz tñ preter duo nihil alterũ dualitas ipoꝝ. atuero neq; oportet hoc latere qḋ accidit priores ⁊ poſteriores eſſe dualitates. Similiter aũt ⁊ alios nũeros. que quidẽ eñ in quaternitate dualitates ſint inuicẽ ſimul. Sz hec his que in octonario priores ſunt ⁊ genuerunt. quedaz dualitas hac ⁊ hec ipas quaternitates vel in octonario ipo. Quare ſiet prima dualitas idee. ⁊ hec idee q̇dam erũt eadem aũt ratio ⁊ in vnitatibꝫ que eñ in dualitate pma vnitates generãt ipas (q̇tuor q̄ in quaternitate) quare omes vnitates idee fient ⁊ ↄponet̃ idea ex ideis. quare palam qḋ ex illa quoꝝ idee hec exiſtunt ſubſtantie cõpoſita erũt ne idem ſi alia dicat quis ↄponi. Sz horum ex aialibꝫ idee ſunt totaliter aũt facere vnitates differentes qualitercũq; incõueniens ⁊ ficticiũ. dico aũt ficticiũ qḋ ad ſuppõez coactũ Neq; ſm̃ eñ q̇tuz. neq; ſm̃ quale videmus differentes vnitatē ab vnitate Neceſſeq; aut equalem aut inequalem eſſe nũeruz omnẽ quidē ſz maxime monadicum. quare ſi neq; amplior neq; minor equalis q̄lia aũt ⁊ totaliter indifferẽtia eodẽ. puta in numeris. Si āt nõ neq; que in hoc denario. dualitates indifferentes erũt Equales exiſtentes. qm̃ eñ cãm habebit dicere dicens indifferentes eſſe. Adhuc ſi oĩs vnitas ⁊ vnitas alia duo. Que autẽ ex dualitate ipa vnitas et que ex trinitate ipa dualitas. erunt ex differentibꝫ. ⁊ vtrũ prior trinitate. aut poſterior. magis eñ videt̃ priorem neceſſariũ eſſe hic quidẽ ſimul trinitati. hic aũt ſimul dualitati vnitatũ. et nec quidem exiſtimamus oĩno vnũ et vnũ. ⁊ ſi ſunt equalia aut inequalia eſſe due vt bonuz et malũ et hoiem et equũ. Sic autem dicentes. neq; vnitates. ſz que nõ eſt. amplius nũerus quaternitatis ipius q̄ qui dualitatis mirabile enim eſt. Amplior palam qḋ et equalis ineſt dualitati. Quare iſte indifferens ipi dualitati. ſz non ↄuenit ſi primus aliquis eſt nũerus et ſcḋs neq; erunt idee nũeri hic ipſum quidez eñ recte dicunt qui differentes vnitates ſignificant eſſe. ſi quidem idee erunt vt dcm̃ eſt prius. vna eñ ſpẽs vnitates autẽ ſi indifferentes et dualitates et trinitates erunt indifferentes propter qḋ et nũerari. ſic vnũ duo cuz aſſumpta

cum exiſtente neceſſariũ ipis dicere neq; enim gñatio erit ex indeterminata dualitate ĩ ideas ↄuenit eſſe. ineſſe eñ altera idea ĩ altera. ⁊ omnis ſpẽs ipius vnius ptes. ꝓpter qḋ ad ſuppoſitõem q̇dem recte dicũt oĩno aũt non recte nihil eñ interimũt qm̃ ⁊ hoc ipm habere quãdã dubitatõem vtrũ qñ nũeramꝰ ⁊ dicimus vnũ duo tria aſſumẽtes nũeramus aut ſm̃ ptes facimus aut vtroq; modo. propter qḋ ridiculum habent in tantam ſubam reducere differentiã

Omniũ autem primũ bene hꝫ determinare q̄ nũeri drña ⁊ natura vnitatis ſi ẽ Neceſſe aũt aut ſm̃ q̇tum aut ſm̃ quale differre. horũ aũt neutrũ videtur ↄtingere exiſtẽs ſz in q̇tum nũerus ſm̃ q̇tum. ſi aũt et vnitates q̇zto differrent. et vtiq; nũerus a nũero differt q̄ equalis pluralitate vnitatum. Adhuc vtrũ q̄ prime maiores aut minores. ⁊ poſterius ↄtrahuntur aut econtrario. oĩa eñ hic irrationabilia Atuero neq; ſm̃ quale differt. ↄuenit nullam eñ ipis exiſtere paſſionẽ poſſibile: etenim Nũeris aiũt exiſtere. quale poſterius ex q̇zto. Adhuc neq; vtiq; ab vno hoc his fiet neq; vtiq; a dualitate. hoc q̇dem eñ nõ quale. hoc aũt q̇zum. quale eſſendi eñ multa entia cã ipſius natura. Si igit̃ habet aliqualiter aliter dcm̃ in principio maxime hic et determinanduz de vnitatis differentia. Maxime quidẽ ⁊ q̇a neceſſe eſt exiſtere. Si āt non q̄ dicunt. Quẽ q̇dez igitur ſiquidẽ ſunt nũeri idee neq; conferibiles vnitates oĩs ↄtingit eſſe. manifeſtũ neq; inuicem incõſeribiles neutro modoꝝ. Atuero et alij q̇dem dicũt de nũeris ꝙ bene ſunt autem hi q̇cunq; ideas q̇dem non putãt eſſe neq; ſimpliciter. neq; vt nũeros Aliquos exiſtẽs mathematica āt eſſe et nũeros primos entiũ et principium ipoꝝ eſſe ipm vnum. Incõueniẽs enim vnũ q̇dem eẽ aliq̇d principiũ vnoꝝ vt illi aiũt dualitatum nõ. neq; trinitatũ trinitatẽ. euſdẽ eñ rõis oĩa ſunt Siq̇dem igit̃ ſic habẽt q̄ circa vnũ ⁊ ponet q̇s eſſe mathematicũ ſolũ non eſt vnũ principium neceſſe eñ differre vnũ tale ab alijs vnitatibus. Si āt hic ⁊ dualitatē quãdã primã ab vnitatibꝫ. ſilr āt et alios numeros. q̄ ↄñter ſi aũt eſt vnũ principiũ neceſſe magis queadmoduz plõ dixit habere q̄ circa nũeros et eſſe dualitatem primã et trinitatem et cõferibiles eſſe nũeros adinuicem. Si autẽ terminũ q̇s ponat hoc dictuz eſt. q̇a impoſſibilia multa accidunt. Atuero neceſſe aut ſic aut illo modo habere Quare ſi neutro modo non vtiq; ↄtinget numerũ eſſe ſepabilem. Manifeſtum aũt ex his et qḋ peſſime dicit tercius modus eſſe eũdem nũerũ eũ qui ſpẽz ⁊ mathematicuz. neceſſe eñ in vnã opinionẽ ↄuenire duo pctã. Neq; eñ mathematicũ nũerum ↄtingit hoc eſſe modo. ſz ꝓprias ſuppõnes ſupponentem neceſſe prolõgare et q̇cunq; dicentibꝫ nũerum vt ſpẽi accidũt ⁊ hoc neceſſariũ dicere. pytagoricoꝝ aũt moduz ſicut q̇dem minores habent difficultates prius dictis Sic aũt proprias alias facere quidem eñ ſi ſepabilez nũerũ aufert multa impoſſibiliuz corpm āt eſſe ex nũeris eſſe ↄpoſita et nũeruz habet eſſe mathematicuz impoſſibile eſt. neq; eñ indiuiſibiles magnitudines dicere verũ. deinde qḋ maxime habet modo hoc non vnitates magnitudinez aũt ex indiuiſibilibꝫ ↄponi quõ poſſibile ariſmetricus quidẽ nũerus monadicus eſt. illi āt nũerũ entia dicũt theoremata eñ apptãt corporibꝫ tanq; ex illis exiſtentibus nũeris. Si igitur neceſſe quidem ſi eſt nũerus entium aliquid ſm̃ ſe horum eſſe aliquo dictorũ modorũ Nullo aũt horum cõtingit manifeſtum. q̄ non eſt nũeri aliqua talis natura. qualez cõſtituũt ſepatum facientes ipm Adhuc veruz vnaqueq; vnitas ex magno et paruo equalis ẽ aut hec q̇dem ex puo. hic autem ex magno. Siq̇dem itaq; ſic neq; ex omnibꝫ elementis vnũq̇dq; neq; indifferentes vnitates: In hac q̇dem enim magnum in hac autem paruum exiſtit ↄtrariũ natura ens. Adhuc q̄ quidem in trinitate ipa qualiter vna eñ imp. ſz propter hec forte ipm vnũ faciunt in impari mediũ. Si autem vtraq; vnitatuz ex ambobus eſt equatiua dualitas quõ erit vna q̇dam exiſtens natura ex paruo ⁊ magno aut quid differt ab vnitate adhuc prior vnitas interempta. Interimitur dualitas ideam. ergo idee neceſſarium ipam eſſe priorē q; exiſtem idea. et ſcḋam eſſe priorẽ ex aliquo igitur. Indeterminata autẽ dualitas duo factiua erat adhuc neceſſe aut infinitum numerum eſſe aut factum. Sepabilem eñ faciunt nũez Quare non poſſibile nõ exiſtere alterum horũ qui q̇dem igitur infinitum non ↄtingit palam neq; eñ impar infinitꝰ erit neq; ꝑ par. gñatio autem numerorum aut imparis numeri aut paris ſemper eſt. Siquidem non. vno imparem. eadẽ

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

tem imp. Si autꝫ dualitatem quidē incidente qui ab
vno duplicatus. ſi autem imparibus alius par. adhuc ſi
omīs idea alicuius nūeri aut idee ⁊ infinitas erit, ꝗ idea
alicuius aut ſenſibiliū aut alicuius alterius cꝰuis neqꝫ
ſm pōem contingit neqꝫ ſm rōem. ordinant aūt ſic ide/
as. ſi aūt finitus. vſqꝫ ad q̄ntum. hoc eīm oportet dici nō
ſolum quia ſꝫ etiam propter quid. atuero ſi vſqꝫ ad de/
narium nūerus ſicut quidam aiunt. primo quidem cito
deficient ſpecies. puta ſi eſt trinitas per ſe homo q̄s erit
numerus ꝑ ſe equus ꝑ ſe vnuſquiſqꝫ eīm numerus vſqꝫ
ad denarium neceſſe itaqꝫ eorum qui in his nūerorum
aliquod eē. Similiter eīm et idee hi. ſꝫ cū deficiet. aīalis
eīm ſpecies excedūt ſimul autem palam: qꝛ ſi ſit trinitas
per ſe homo ⁊ alie trinitates ſimiles. Similes eīm in eiſ/
dem nūeris. quare infiniti erūt homines. Siquidē idea
vnaqueqꝫ trinitas per ſe vnuſquiſqꝫ homo. Si aūt non
ſꝫ homines. ⁊ ſi pars qui minor maioris qui ex cōſeribi/
libus vnitatibus earum que in eodem numero. Si aūt
quaternitas hec idea alicuius eſt puta equi aut albi ho
mo erat pars equi ſi dualitas nūerus eſt inconueniens
autem ⁊ denarij quid eſſe ideā. vnnarij autem nō opor
tet ſequētiū numerorū. Adhuc autem et ſunt ⁊ fiūt q̄/
dam ⁊ quorum ſpecies nō ſunt. quare propter qꝺ nō et
illorum ſpecies ſunt. adhuc incōueniens ſi nūerus q̄ſqꝫ
ad denariū ꝑfecto exiſtente numero generant ſibi ſequē
tia. puta vacuū analogiam imp aliaqꝫ talia intra dena/
rium. hoc quidem eīm principijs aſſignant puta motum
ſtatio neqꝫ bonū malum alia autem nūeris propter qꝺ
vnū imp. ſi eīm in trinitate q̄ño qnarius impar. Adhuc
magnitudines ⁊ queciqꝫ talia vſqꝫ q̄ntum. puta ꝓma
linea indiuiſibilis. verū dualitas. deinde et iſta vſqꝫ ad
denariū Adhuc ſi eſt ſeꝑabilis nūerus dubitabit vtiqꝫ
qꝛ q̄s verū poſt vnū. aut trinitas ⁊ dualitas inq̄ntū qui
dem itaqꝫ nūerus ꝯpoſitus vnū inq̄ntum autem vniuer
ſale prius ⁊ ſpēs nūerus vnaqueqꝫ eīm vnitatū ꝑs vni/
ti vt materia ⁊ eſt quidem vt rectus prior acuto. qꝛ de/
terminatus eſt ⁊ ratione. eſt aūt et acutus qꝛ pars ⁊ in
hunc diuiditur vt materia quidem itaqꝫ acutus et ele/
mentum et vnitas prius vt aūt ſm ſpēm ⁊ ſm ſubſtan
tiam eam que ſm rationem rectus ⁊ totū: qꝛ ex materia
et ſpecie. propinquius eīm ſpeciei ⁊ cuius ratio qꝺ ābo.
ꝑnatione aūt poſterius. Quō igitur principium vnum
quia eīm diuiſibile aūt. Sꝫ indiuiſibile vniuerſale ⁊ ꝑs
elementū Sꝫ modo alio hoc quidem ſm rationē. hoc āt
ſm tempus. qualiter igiꝰ vnum principium ſicut eīm di
ctū eſt et rectus acuto ⁊ hoc illo videtur prior eſſe ⁊ vter
qꝫ vnus. vtroqꝫ itaqꝫ modo faciunt vnū principiū Eſt
autem impoſſibile hoc quidem eīm vt ſpecies et ſubſtan
tia. hoc autꝫ vt ꝑs et materia eſt eīm qualiter vnū verū
qꝫ ſm veritatem q̄deꝫ potentia. ſi qꝛ nūerus vnū aliq̄d
⁊ non vt alicuius. ſꝫ alius ex alijs vnitatibꝰ ſicut aiunt ⁊
actu autem non eſt vnitas vtraqꝫ. Cauſa autem acci/
dentis peti q̄ ſimul ex mathematicis venebanꝰ ⁊ ex ra
tiōibꝰ vniuerſibus. quare ex illis quidem vt punctuꝫ et
vnum ſine poſitione quemadmoduꝫ ex nūro entia ꝯpo
ſuerunt ⁊ illi Quare ſic vnitas materia nūerorū ⁊ ſimul
prior dualitate. Iterū autem poſterior tanq̄ quodā to
to ⁊ vna et ſemper ⁊ dualitate exiſtente. propter vniuer
ſale qꝺ querere qꝺ predicatum vnū. et ſic ꝑtem dixerūt
hoc autem ſimul eidem impoſſibile exiſtere ſi autē vnuꝫ
ipm oportet ſoluꝫ ſine pōne eſſe nullo eīm differt. aut qꝛ
principiū et dualitas quidem diuiſibilis vnitas aut nō

ſimilior vtiqꝫ erit tpe vno vnitas. ſi autem vnitas ⁊ il/
lud dualitati ⁊ vnitati. Quare prior vtiqꝫ erit vtraqꝫ
vnitas que in dualitate. dualitate nō aiunt aūt generat
igitur dualitatem primo. Adhuc ſi eſt dualitas vnum
aliquid. hoc et trinitas ipa ambo dualitas. ex quo igiꝰ
hec dualitas. dubitabit aūt vtiqꝫ q̄ ⁊ q̄m tactus q̄deꝫ
nō eſt in nūeris qꝺ aūt ꝯſequenter quarūciqꝫ nō eſt in/
termediū vnitatū puta eorū que in dualitate aut trinita
te. vtrūqꝫ ꝯſūt eſſe ipſi aut non vtruꝫ dualitas prior his
q̄ ꝯſter aut vnitatum qualiſcunqꝫ. Similiter aūt ⁊ de
poſterioribꝰ ꝑnibꝰ nūero accidunt difficultates. lineaqꝫ
et plano corpore hi quidem enim ex ſpeciebꝰ magis ⁊ ꝑ
ui faciunt. puta ex longo q̄deꝫ ⁊ breui longitudines ex
lato aūt et ſtricto. plana ex ꝓfundo autem ⁊ humili mo
lea hec autē ſunt ſpecies magni et pui. Idem āt qꝺ ſm
vnū principiū alij aliter ponunt taliū et in his aūt mira
ponit ⁊ impoſſibilia ⁊ ficticia ⁊ ſub ꝯtraria. oibꝰ rōna/
bilibus. abſoluta eīm abinuicem et ſi non conſequuntur
et principia vt ſit latum et ſtrictum et longum et breue.
Si aūt hoc erit planū linea et ſolidū planū. Adhuc āt
anglī figure et talia q̄ño aſſignabuntur. Ideqꝫ accidit
his qui circa nūerum. hec eīm magnitudinis ſunt paſſi/
ones. ſꝫ non ex his magnitudo queadmodū neqꝫ ex rec
to et flexo longitudo neqꝫ ex plano ⁊ aſpero ſolidi. omniū
aūt neceſſe hoꝝ qꝺ quideꝫ in ſpeciebꝰ q̄ vt generis acci/
dit dubitare. Cū quis poſuerit vniuerſalia. vt aīal ipm
in aīalia. hoc eīm non inſeꝑabili quidem exiſte nullaꝫ fa/
ciet dubitatōem ſeꝑabili autem ſicut hoc dicentes aūt
vno et nūeros non facile ſoluere ſi non facile oportet di/
cere qꝛ impoſſibile cū eīm intellexit quis ī dualitate vnū
⁊ totaliter in nūero. vtꝝ ipm intelligat aliq̄d vt alteruꝫ
hi quideꝫ igiꝰ in grauia ꝑnerant ex tali materia. alij aūt
ex puncto. punctū aūt ipis videtur vnū. Sꝫ velud vnū
et alia materia qualis multitudo. ſꝫ nō multitudine. de
quibus. nihil minus accidit eadem dubitare. Siquidē
eīm vna materia idem linea ⁊ planū ⁊ ſolidū Erit idē eīm
idem et vnū erit. Si aūt plures materie et alia quidem
linee alia plani autem. et alia ſolidi aut ſequitur inuiceꝫ
aut non. Quare eadem accidūt. ⁊ ſic aut eīm non habe/
bit planū linea aut erit linea. Adhuc qualiter quidē cō
tingit eſſe ex vno et multitudine nūerū nihil ꝓprium
habent. qualitercunqꝫ aūt hoc debent difficilia hec acci
dunt. que prius quidem ⁊ his que ex vno et dualitate
indeterminata. hoc quideꝫ ex predicato indeterminato
hoc quidē ex predicato vlī generant nūerum. et nō ali/
qua multitudine prima aūt dualitatem eīm primā quā
dā eē multitudinē. quare differt nihil aūt eſt dicere Sꝫ
dubitationes eadē ſequunꝰ mixtū. aut poſitio aut ꝑnā/
tio ⁊ queciqꝫ alia talia. Maxime āt vtiqꝫ q̄s inquiret.
ſi vnaqueqꝫ. Neceſſe aūt aut ex vno ipo eſſe ⁊ multitu/
dine aut ꝑte multitudinis. multitudinē quidē igiꝰ aliq̄/
eſſe dicere vnitatem impoſſibile indiuiſibilem exiſteteꝫ
qꝺ āt ex ꝑte alia habet multas difficultates Indiuiſibi
leꝫ eīm vnaquāqꝫ neceē eſſe ꝑtiū. aut multitudinē eſſe et
vnitateꝫ diuiſibilē. ⁊ nō elementū eſſe vnū ⁊ multitudi
neꝫ vnitas eīm vnaqꝫqꝫ nō ex multitudine et vno. Ad/
huc nihil ad aliq̄d q̄ hoc dicit niſi nūerū alterū multitu/
do indiuiſibiliū eſt nūerus. Adhuc querendū ⁊ ſic dicē/
tibus. verū infinitus numerus aut finitus exiſtit. vt vi/
deꝰ infinita. multitudo ex qua finite vnitates ⁊ vno. eſt
qꝫ alterū ipa multitudo. ⁊ multitudo infinita Qualis
igiꝰ multitudo elemētū eſt et vnū ſiliceꝰ aūt ⁊ de pūcto

vtiqꝫ q̄s querit et elemēto ex quo faciūt magni
tudines. Nō eīm vnū ſolū punctū eſt hoc alio
ruꝫ ergo pūctorū. vnūq̄dqꝫ. ex quo nō eīm ex di
menſione aliq̄ et pūcto ipo. Atuero neqꝫ ꝑtes
indiuiſibiles ꝯtingit dimēſionis eſſe ꝑtes quē
daꝫ multitudinis ex q̄bꝰ ꝯuenit vnitas Nūerꝰ
q̄dē eīm et indiuiſibilibꝰ ꝯponiꝰ magnitudines
āt nō. oīa itaqꝫ hec et alia talia palā faciūt qꝺ ī
poſſibile ē nūeruꝫ et magnitudines ſeꝑabiles
Adhuc āt diſſonare nūeros de nūeris. ſignuꝫ
res iſte exiſtentes vere exiſtunt turbatōeꝫ ipiꝰ.
his q̄dē eī mathematica ſolū faciētes ꝑter ſen
ſibilia videtes eā q̄ (q̄ circa ſpēs) difficultateꝫ
et fictōem deſtruūt ab ideatico vero ⁊ mathe/
maticū fecerūt. hi āt ſpēs volētes ſiꝰ et nūeros
ſpē facere nō videtes āt ſi principia q̄s hoc po
nat: q̄ño erit mathematicus nūerus. ꝑter idea
ticū eūdē ⁊ mathematicū fecerūt nūeꝝ rōe q̄m
ope q̄dē interemptus mathematicus proprias
eīm et nō mathematicas pōnes dicūt. primus
āt ponēs ſpēs eſſe ⁊ nūeros. ſpēs et mathema/
tica eſſe rōnabiliter ſeꝑatū. Quare omēs acci
dit ſm aliq̄d q̄dē dicere recte. totaliter āt nō rec
te et ipi nō ꝯfitenꝰ nō eadē dicētes. ſꝫ ꝯtraria.
Cauſa āt qꝛ ſuppōnes et principia falſa. diffi/
cile āt ex nō bñ hñtibꝰ dicere bñ ſm epithari/
muꝫ ꝑfecte q̄deꝫ dēm eſt ⁊ ꝯfeſtim. videꝰ nō bñ
hñs. ſꝫ de nūeris q̄dē ſufficiētia dubitata ⁊ de
terminata. magis eīm ex pluribꝰ itaqꝫ vtiqꝫ ad
huc ꝑſuadebiꝰ q̄s ꝑſuaſus. ad ꝑſuaderi āt non
ꝑſuaſus. nihil magis phs de primis āt princi
pijs et primis cauſis. et elemētis q̄cunqꝫ q̄deꝫ
dicūt de ſola ſenſibili ſubſtātia determinātes.
hoc q̄dē in his q̄ de natura dicta ſunt. hec aūt
nō ſunt methodi eius q̄ nūc q̄cunqꝫ āt dicētes
eſſe preter ſenſibiles: alias ſubas ꝯñs ē ſpecu/
lari decis Qm̄ igiꝰ dicunt quidā eſſe tales ide/
as et nūeros. et horū elemēta entiū eſſe elemen
ta et principia ꝯſideranduꝫ de his q̄dē dicūt ⁊
qualiꝰ. Qui q̄deꝫ igiꝰ nūeros faciūt ſolū ⁊ hos
mathematicos poſterius ꝯſiderandū. dicētiū
āt ideas ſiꝰ et moduꝫ ſpeculaꝰ vtiqꝫ q̄s et diſtri
butōem eā q̄ de his. ſiꝰ eīm inſit ꝑfecto ſubſtan
tias faciūt ideas et iterū tanq̄ ſeꝑabiles ⁊ ſin/
gulariū hoc āt qui nō ꝯtingūt dubitatū eſt pri
us. cā aūt copulare hoc in idem dicētibꝰ ideas
vlr qꝛ ſenſibilibꝰ nō eaſdē ſubas faciebat. q̄ q̄/
deꝫ igiꝰ in ſenſibibꝰ ſingularia fluere putabāt
⁊ manere nullū ipoꝝ. vle aūt ꝑter hoc eſſe ⁊ al
terū aliq̄d eſſe. hoc āt ſicut in anterioribꝰ dixi/

mus. Mouit q̄dē ſocrates ꝓpter diffinitōnes
nō tū ſeꝑauit q̄dē a ſecularibꝰ ⁊ hoc recte intel
lexit nō ſeparans. Manifeſtū āt ex opibꝰ ſine vlꝰ.
q̄dē eīm nō eſt accipe ſciam. Seꝑare āt cā acci
dētiuꝫ difficultatuꝫ circa ideas eſt. hi āt tanq̄
neceſſariū. Siq̄deꝫ erunt aliq̄ ſube ꝑter ſenſi/
biles ⁊ fluentes ſeꝑabiles eſſe alias q̄dē nō ha
bebāt. has āt vlr dcās ꝓtulerūt. vt accidat fere
eaſdē naturas eſſe vles etiā ſingulares hoc q̄/
deꝫ igiꝰ ipa ꝑ ſe ipam erit q̄dā vnoq̄ꝫ difficul/

Vibuſdā āt et dicētibꝰ ideas (tas dcōꝝ
habet q̄dā dubitatiōem et nō dicentibꝰ
⁊ ſm ꝓncipia in dubitatōibꝰ dictū eſt priꝰ. di
camus nūc ſi q̄s ei nō ponat ſubas eē ſeparas
etiā hoc modo vt dr. Singularia entiū aufert
ſciam vt volumus dicere. ſi q̄s aūt ponat ſbas
ſeꝑabiles q̄ño ponet elemēta ⁊ ꝓncipia ipaꝝ
ſi q̄d eīm ſingulariter et nō vlr tot erunt entia:
quot q̄dē elementa et nō ſcibilia elementa Si
cut eīm q̄ q̄dē in voce ſiꝰe ſube elemēta āt ipſaꝝ
elemēta ſubarū. Neceſſe itaqꝫ. b. a. vnū eſſe. et
vnāq̄ꝫqꝫ nūero et hoc aliq̄d ⁊ ſi equiuocū. Ad/
huc āt ipm eſſe vnūq̄dqꝫ ponūt. ſi āt ſiꝰe ſic ⁊ ex
q̄bꝰ ſunt Nō erunt igiꝰ plura. aut vno neqꝫ alio
ruꝫ elemētorū nullū Scōꝫ eādeꝫ rōem ſm quā
neqꝫ aliarū ſillabarū. eadē alia entia ſꝫ elemen
ta. Adhuc āt neqꝫ ſcibilia elemēta. nō eīm vni/
uerſalia ſcia āt vniuerſaliū. palā āt ex demōſtra
tionibꝰ et diffinitionibꝰ. Nō eīm fit ſillogiſmꝰ
qꝺ hic triāgulus duobꝰ rectis. Si nō oīs tri
angulus duobꝰ rectis. neqꝫ qꝺ hic hō aīal. ſi
nō oīs hō aīal. Atuero ſi nō vniuerſalia princi
pia aut et ex his ſube vniuerſales erit nō ſuba
prius ſuba. vle quidē eīm nō ſuba. Elementuꝫ
āt et principiuꝫ vniuerſale prius āt elementū et
principium. quorum principium ⁊ elementuꝫ
eſt. hec itaqꝫ oīa accidunt rōnabiliter cum ex
elementis faciunt ideas et preter hñtes anto
cides ſubas. et ideas vnū aliq̄d ſignificent eē
ſeꝑatū. Si āt nihil ꝓhibet queadmodū in ve
ris elementis. multa q̄ a. et q̄ b. et nihil eē ꝑter
multa q̄ anto altera ⁊ antonica erūt. ergo huiꝰ
infinite ſiſes ſimile. Sciam autē vniuerſalem
oēm neceſſariū ſit entium principia vniuerſa/
lia eſſe ⁊ nō ſubas ſeꝑatas habent q̄dem maxi
me dubitatōem dcōꝝ. Cum imo eſt quidem
vt vnū. qꝺ diciꝰ eſt vt aūt nō vnū Scia eīm ſi/
cut et ſcire dupliciter quorū hoc q̄dē poñā hoc
āt actus q̄ potentia quidē igiꝰ vt materia vni/
uerſalis exiſtens. et indeterminati vniuerſalis.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

et indeterminata est. que aũt actus determinata ꝛ determinati hoc aliqd existens huius alicuius. ſꝫ ſm accidẽs viſus vniuerſalez colorẽ videt qꝛ hic color quẽ videt colorem ꝛ qđ ſpeculatur grammaticus hoc alfa alfa. Quõ ſi neceſſe principia vlia quẽadmodũ in demõſtratõnibꝫ. Si aũt hec nõ erit ſepabile vniuerſaliũ neqꝫ ſuba. ſꝫ palam qđ eſt quidẽ nõ ſcia vlis eſt ãt vt non

Explicit liber. xiii. Incipit liber decimuſquartus.

De ſuba quidem igitur hec dcã ſunt tanta. omẽs autem faciũt ꝯtraria pncipia ſicut in phiſicis ꝛ circa immobiles ſubas ſumiꝫ. ſi aũt oĩ principio non ꝯtingit aliqd prius eẽ immobile vtiqꝫ erit pncipiũ alterũ aliquid extra pricipiũ eſſe puta ſi quis dicat albũ principiũ eſſe nõ inqtum alterum ſꝫ inqtuꝫ albũ eẽ tñ nõ de ſubiecto et alterũ aliqd ens albũ eſſe cũ nõ de ſubiecto et alteꝝ aliqd ens albũ eſſe. illud enĩ prius erit. At vero fiũt oĩa ex cõtrarijs vt ſubiecto quodã. neceſſe igiꝫ maxime ꝯtrarijs hoc exiſtere. Sꝫ igiꝫ oĩa cõtraria i ſubiecto ꝛ ſepabile nihil. ſꝫ ſicut ꝛ videt ꝛ nullũ ſuba ꝯtrarium ꝛ rõ teſtificaꝫ. Nullũ igiꝫ ꝯtrarioꝝ ꝓprie principiũ oĩm. ſꝫ inqtum alterũ. hi alterũ ꝯtrarioꝝ nũerũ faciunt hi quidẽ vni aut eqle inequali. Inequale. q hec ſit multitudinis natura. hoc aũt vni multitudinẽ ꝯtrariũ enĩ nisi in his quidẽ ex inequalitatis dualitate magni et pui. hinc aũt ex multitudine ab vnius autẽ ſuba. ambobꝫ et enĩ qui inequale ꝛ vnũ dicit elemẽta inequale aũt ex magno et puo dualitatez tanqꝫ vnũ exñtia inequale ꝛ magnum ꝛ puũ dicit ꝛ nõ determinat qđ rõne nũero aũt nõ. At vero ꝛ principia q element a vocant nõ bñ aſſignãt. Hi quidẽ magnũ ꝛ puũ dicentes cum vno tria hec elementa nũeroꝝ. duo quidẽ nũerum vnã aũt formã. hi ãt multum ꝛ paucũ. qꝛ magnũ et puũ magnitudini ꝯuenientiora ſm materiã. hi ãt vniuerſale magis in his excedens ꝛ exceſſuꝫ. Differt aũt hoꝝ nihil vt eſt dicere ad quedam accidentiũ. ſꝫ ad logicas ſolum difficultates quas obſeruant. qꝛ et ipi logicas ferunt demõſtratões. verũtamẽ eius demõſtratõis eſt excedens ꝛ exceſſuꝫ eſt principiũ. ſꝫ nõ magnũ ꝛ puũ ꝛ nũerus priorẽ ex dualitate ex elementis. vlr enĩ ambo magis ſunt. nũc autẽ hoc quidez dicũt hoc ãt nõ dicũt. hi aũt alteꝝ ꝛ aliud ad vnũ circũponit. hi aũt multitudinẽ ꝛ vnũ. ſi aũt quedã volũt entia ex ꝯtrarijs. vni aũt aut nihil ꝯtrariũ aut ſiquidez ꝓfecto multitudo. inequale aũt equali ꝛ alterũ eidẽ ꝛ aliqd ipi maxime quidem vnũ multitudini circa ponẽtes habẽtur alicuius opinionis actũ. neqꝫ hi ſufficienter videt enĩ vnũ paucũ. multitudo qdem enĩ paucitati. multum aũt pauco opponiꝫ. vnũ aũt qđ metrũ ſignificat manifeſtũ et in omni eſt aliqd alteꝝ ſuppoſitũ puta in armonia dieſis in longitudine aũt digitus. aut pes aut aliqd tale. In richimus aũt baſis aut ſilla. Silr aũt ꝛ magnitat et pondus aliquod determinatum eſt. et in oĩbꝫ aũt eodem modo. In qualitatibꝫ quale aliqd. In quãtis quãtuꝫ aliqđ indiuiſibile metrũ. hoc quidẽ ſm ſpẽm. hoc ãt ad ſenſuꝫ tanqꝫ vero exñte aliquo vno ſm ſe ſuba ꝛ hoc ſm rões qđ et rõabiliter non eſt vnũ niſi vere. Neqꝫ enĩ metrũ metra. Sꝫ principiũ ꝛ metrũ ꝛ vnũ. oportet autẽ ſp idem aliqđ exiſtere oĩbꝫ metrũ puta ſi equus menſura equos. et ſi homo hoĩes. Si autem homo et equus ꝛ deus aĩal forte ꝛ nũerus ipoꝝ erit aĩal. Si aũt hõ ꝛ albũ ꝛ ambulans minime quidẽ nũerus hoꝝ. propꝫ eidem oĩa exiſtere ꝛ vni ſm nũerũ. cũ aũt generũ erit numerus qui horũ aut alicuius alterius applicatiõis. Qui aũt inequale vt vnũ ad dualitatez aũt indeterminatam facientes magni ꝛ pui. lõge ab his valde q videnꝫ ꝛ poſſibilibꝫ dicũt. paſſiones enĩ his et accntia magis qꝫ ſubſtantia nũis et magnitudinibꝫ. ſunt multũ et paucũ nũeri. ꝛ magnũ et puũ et magnitudinis. quẽadmoduꝫ par et impar et planũ ꝛ aſꝑuꝫ ꝛ rectũ et curuũ. Adhuc aũt cũ ipſo potestate neceſſe eſt eẽ magnũ ꝛ puũ ꝛ qcũqꝫ talia ad aliqd ãt oĩm minime natura aliq. aut ſub ã cathegoriaꝝ eſt ꝛ poſterius quali ꝛ qnto. et paſſio quedã quanta ad aliqd ſicut dictum eſt. Sꝫ nõ materia ad alterũ ꝛ totaliter ꝯtrariuꝫ ad aliqd ꝛ ptibꝫ ipius ꝛ ſpeciebꝫ. Nihil enĩ eſt neqꝫ puũ neqꝫ magnũ neqꝫ multũ neqꝫ paucũ. neqꝫ totaliter ad aliqd. qđ nõ alterũ aliqd extra multum aut paucũ: aut magnũ. aut ad aliqd ẽ ſignũ ãt q mĩme ſubſtãtia aliq et ens aliqd. ad aliqd ſolũ nõ eſſe gñationem ipius neqꝫ corruptõem neqꝫ motũ quẽ dã ſm qntuꝫ augmẽtatio ꝛ diminutio. ſm quale alteratio. ſm locũ latõ ſm ſub ãm ſimplr gñtio ꝛ corruptõ. ſꝫ nõ ſm ad aliqd ſiue moueri. neqꝫ aliqñ qdẽ maius. alterũ autem minus. aut equale eſt altero moto ſm quãtuꝫ. Neceſſe vniuſcuiuſqꝫ nũerũ eſſe qđ potentia tale quare et ſube. ad aliqd aũt neqꝫ potentia neqꝫ ſub ã. neqꝫ actu. Incõueniens igiꝫ magis ãt impoſſibile ſube nõ ſubam facere. elemẽtuꝫ et prius poſterius ãt omẽs cathegorie. adhuc ãt elemẽta nõ pdicanꝫ de illis quoꝝ elemẽta multũ aũt et paucum ꝛ ſeorſuꝫ et ſilr predicanꝫ de nũero et longũ et breue de linea. ꝛ ſupficies eſt et lata et ſtricta. Si itaqꝫ et eſt aliq multitudo cuius qđ qdem ſp paucũ. puta dualitas. Si enĩ multuꝫ vnũ vtiqꝫ paucũ erit et vtiqꝫ multũ ſp erit ex ſimplr erũt puta denarius multũ. et ſi hoc nõ eſt plus aut multa qño igiꝫ erit iſte qđ ex pauco ꝛ multo nũerus aut enĩ ambo oportebit pdicari aut neutrũ. Nũc ãt alteruꝫ ſolũ predicaꝫ cuius eſt ſimplr aũt pdicaꝫ debet cõſiderare vtrũ poſſibile ꝑpetua ex elementis ꝯponi materiaꝫ enĩ habebũt. Cõpoſitũ enĩ oẽ qđ ex elemẽtis. Adhuc nũc neceſſe ex quo eſt ſi ꝛ ſp eſt et vtiqꝫ ſi fieret ex õ fieri. ſit ãt oẽ ex potentia ente. hoc quidẽ ſit. neqꝫ ei vtiqꝫ fieret ex impoſſibili. neqꝫ erat. poſſibile ãt ꝯuenit ꝛ operari ꝛ nõ. et ſi qñ maxime ſp eſt nũerus aut qꝛ alterius numerũ hñs. ꝯtinget vtiqꝫ nõ eſſe ſicut et q vnã diẽ hñs ꝛ quotcũqꝫ annos. Si ãt ſic ꝛ q tãtũ eſt. cuius nõ ẽ terminus. Nõ igiꝫ vtiqꝫ igiꝫ erunt ꝑpetua. Si qdẽ nõ ꝑpetuũ qđ ꝯtingit nõ eſſe quẽadmoda in alijs ſermonibꝫ accidit ꝑ tractarũ eẽ. Si ãt ẽ qđ dꝫ nũc veꝝ vlr qđ nulla ẽ ꝑpetua ſuba. ſi nõ ſit actu. elemẽta ãt materia ſube. nullius vtiqꝫ erũt ꝑpetue ſube elemẽta ex qbꝫ ſunt in exiſtẽtibꝫ. Sũt ãt aliq q dualitez qdẽ indeterminatã faciũt cũ vno elemẽtum. Inequale ãt aſſignanꝫ rõnabiliter ꝓpter accidentia impoſſibilia a qbꝫ tanta ſolũ remota ſunt difficultatuꝫ. qu ãta propter facere inequale ꝛ ad aliud elementum neceſſaria accidunt dicentibꝫ. queciqꝫ ãt ſine hac opinione et hoc in illis exiſtere neceſſariũ ſiue idealẽ nũerum ex ipſis faciãt ſiue mathematicũ. Multe qdez igiꝫ cauſe euerſionis ad has cãs. maxime aũt dubitare antiquus videbaꝫ enĩ ipis oĩa fore vnum entia. ipm ens ſi nõ aliqs ſoluat ꝛ ꝯſentance. vadat p menidis rõi. Nõ eſt enĩ ne forte hoc nõ eſſe. non exiſtens. Sꝫ neceſſe eſſe nõ ens oñdere qꝛ eſt. ſic enĩ ex ente in aliq alio entia fore ſi multa ſit. ꝯuis pmo qdez ſi ens multiplr. hoc qdẽ enĩ qꝛ ſubaꝫ ſignificat. hoc aũt qꝛ qle. hoc ãt qꝛ qntũ. ꝛ alias vtiqꝫ cathegorias. Quare igiꝫ entia oĩa vnũ. ſiue q non

ens erit vtꝝ ſube aut paſſiones. ꝛ alia ſilr vtiqꝫ aut oĩa ꝛ erit vnuꝫ qđ h ꝛ qđ tle ꝛ qđ tm ꝛ alia qcũqꝫ vnũ aliqd ſcat. ſꝫ incõſeqñs magꝫ ãt impoſſibile vna in naſaꝫ quã qdã factã cãꝫ eẽ entꝫ h qdẽ hic eẽ. h ãt tale hoc ãt tm hoc ãt vbi. Deinde ex qli nõ ente ꝛ ente entia. mltiplr ãt enĩ ꝛ aliqđ nõ ens qm ꝛ q ens ꝛ hoc qdẽ nõ hoiez ſcat nõ eẽ hoc. Q ãt rectũ nõ eẽ tale. q ãt nõ tricubitũ nõ eẽ tm. ex qli igiꝫ ente ꝛ ñ ente mlta ẽtia. vult enĩ vtiqꝫ mẽdaciũ ꝛ hãc naturã dicere qđ non ens ex q et ente mlta entia. ppt q ꝛ dicebaꝫ q oꝫ mẽdatiũ aliqđ ſupponi quẽadmodũ ꝛ geometre pedalẽ eẽ cã q nõ ẽ pedalꝫ. Impoſſibile ãt hoc ſic hře. Neqꝫ ei geometre mẽdaciũ nulluꝫ ſupponũt. Nõ enĩ in ſyllo ppõ. Neqꝫ ex ſic nõ ente entia fiũt neqꝫ corrũpuꝫ. Sꝫ qm q qdẽ ſꝫ caſus nõ ens eqlr pdicamẽtis dꝫ ꝑt hoc aliqđ vt mẽdaciũ dꝫ nõ ens. ꝛ q ſm poña ꝫ. ex hoc generatõ ẽ ex nõ hoie. poña ãt hoie hõ ꝛ ex nõ albo. poña ãt albo albũ. ſilr ãt vnũ aliqd ſiue mlta. Videꝫ ãt q qlr mlta ens qđ ſm ſubas dicꝫ. Nũeri enĩ ꝛ lõgitudies et corpa gñata ſꝫ. Incõſeqñs itaqꝫ qlr qdẽ mlta ens qđ qd eſt qrere. qlr ãt aut qlia aut quãta nõ. Nõ enĩ vtiqꝫ dualitas indeteriata cã. neqꝫ magnũ ꝛ puũ. eius qđ duos albos aut mltos eẽ colores aut humores aut figuras. Nũeri enĩ vtiqꝫ ꝛ hec eẽnt ꝛ vnitates. At vero ſi hec ſupueniſſent vidiſſent vtiqꝫ cãm ꝛ q in illis. Ideo enĩ ꝛ ꝓportionale cã. Ipſa enĩ ꝑtergreſſio cã ꝛ oppoſitũ qrentes enti et vno. ex q ꝛ his entia ad aliqd ꝛ ineqlꝫ ſupponi. q neqꝫ ꝯtrariũ. neqꝫ negatio coꝝ vnaqꝫ natura entiũ quẽadmodũ ꝛ qd ꝛ qle. Et qrere oportebat ꝛ hoc qlr mlta q ad aliud: ſed nõ vnum. Nũc ãt qualr qdẽ multe vnitates ꝑter primuꝫ vnũ qriꝫ. Qualr ãt mlta ieqlia ꝑt ineqle nõ adhuc qũis vtunꝫ ꝛ dicũꝫ magnũ ꝛ puũ multuꝫ et paucũ ex qbꝫ nũeri et longũ ꝛ breue ex qbus lõgitudo latũ ꝛ ſtrictũ ex qbꝫ planũ albũ ꝛ humile ex qbus moles. Et adhuc vtiqꝫ plꝫs ſpẽs dicũꝫ eius qđ ad aliud. his itaqꝫ q cã eẽndi mlta. Neceſſe qdẽ igiꝫ ſicut dicimus ſupponi. potẽtia ens vnicuiqꝫ. hoc ãt ſi quo anũciaſſet qui hoc dꝫ qd qđ poña hec ꝛ ſuba. nõ ens ãt p ſe qꝛ qđ ad aliqd quẽadmoduꝫ dixit qđ qle qđ neqꝫ poña eſt vnũ aut ens neqꝫ negatio vnius neqꝫ entis. Sꝫ vnũ aliqd entiũ. multũ ãt magꝫ. quẽadmoduꝫ dcm eſt. Sꝫ qrebat qlr multa entia nõ q in eodẽ pdicamento qrere. qlr multe ſube aut multa qlia. ſed qlr mlta entia. hec qdẽ enĩ ſube hec ãt paſſiones. hoc ãt ad aliqd. In alijs qdẽ pdicamẽtis hꝫ qndã ꝛ aliã inſtãtiã. qlr multa ꝓpter enĩ nõ ſepabilia eẽ eo q ſubiectũ multa fiat et ſit. qlia multa ſꝫ et quãta ꝯuis opꝫ qdã aliquã eſſe materiã vnicuiqꝫ generi. Verumtum ſepabilem impoſſibile a ſubſtãtijs. ſꝫ in his q hoc aliud hꝫ qdã rõem qño multa q h aliud ſi nõ aliud erit. et h aliud et natura aliq talis hec ãt eſt ex illa ꝑter magis dubitatio qlr multe actu ſube. ſed nõ vna. At vero ꝛ ſi nõ idẽ eſt qđ hoc ꝛ q qntũ nõ dꝫ qlr et ꝓpter qd multa entia. ſed qlr qnta multa entia. Numerus enĩ oĩs qntũ aliqd ſcat. ꝛ vnitas ſi nõ metrũ. qꝛ qđ ſm qntũ indiuiſibile. Si qdem igiꝫ alteꝝ qđ qntuꝫ et qđ qd et nõ dꝫ qđ qd eſt ex q. neqꝫ qño multa. Si aũt idẽ vnitas ſuſtinet dicẽs ꝯtrancetates. ſirmabit ãt vtiqꝫ quis ſpeculationẽ ꝛ de nũeris. Vñ opꝫ accipe fidem q ſunt. ydeas qdẽ enĩ ponẽti exibent qndã cãm entibꝫ ſi quidẽ vnuſqſqꝫ numeroꝝ ydea aliq. ydea ãt alijs cauſa eẽndi qcunqꝫ mõ. Sic enĩ ſuppoſitũ ipis hoc nõ putanti aũt hoc mõ ꝓpter inexiſtẽtes difficultates videre circa ydeas vt ꝓpter hoc nõ faciũt nũeros. facienti aũt numeꝝ mathematicũ. Vñ opꝫ credere q eſt taꝫ nũerus ꝛ q de alijs vtilis. Nullus enĩ neqꝫ ait dicẽs ipm eẽ. Sꝫ ꝑ vt ipam quidẽ dꝫ ſm ſe numeꝝ exiſtentẽ neqꝫ videtur eius cã. theoremata aũt arimetricoꝝ omĩa ꝛ de ſenſibilibus exiſtunt cum quẽadmodũ dictum eſt.

Ponentes qdẽ igiꝫ ydeas eẽ ꝛ nũeros ipos eſſe ſm expõem vniuſcuiuſqꝫ ꝑt mlta accipe vnũ aliqd vnũ qđqꝫ tẽptant. qꝛ dicere qualr ꝓpter qd eſt. Omĩ imo qm neqꝫ necaria neqꝫ poſſibilia hoc neqꝫ nũerum ꝓpter h eſſe dom. Pitagorici ãt ꝓpter videre mltas nũeroꝝ paſſiones exñtes ſenſibilibꝫ corpibꝫ. eẽ qdẽ nũeros fecerũt entia nõ ſepabiles ãt ſꝫ ex nũeris entia ꝓpter qd aũt. quia paſſiones armonice exiſtũt. ꝛ in celo ꝛ in mltis alijs mathematicã ãt ſolũ dñtibꝫ eẽ numeꝝ nihil tale ꝯtingit dicere ſm põnes. Sꝫ qđ nõ erũt ipſoꝝ ſcie dicebaꝫ. Nos aũt dicimus eſſe quẽadmodũ diximus pus. et palaꝫ qđ nõ ſunt ſepata mathematica. Nõ enĩ vtiqꝫ ſepatoꝝ paſſiones exiſtere in corporibꝫ. Pytagorici igiꝫ ſm tale quidem nulli rei ſunt. ſed facere cãm ex numeris armonica corpa ex nõ hñtibus grauitatẽ neqꝫ leuitatẽ hñtia grauitatẽ et leuitatẽ non ſunt de alio celo dicere et corporibꝫ ſed nõ in ſenſibilibꝫ. Sepabilẽ aũt facientes qꝛ in ſenſibilibus non erit axioma. Vera aũt que dicunꝫ ꝛ pſuadẽt aĩam eſſe qꝫ extimãt et ſepabilia eſſe. Silr aũt ꝛ magnitudines mathematicas. palã igiꝫ ꝛ ꝯtrarius ſmo cõtra ꝛ ꝯtra dicet. ꝛ qđ mõ dubitatũ eſt. ſoluitur ſic dicẽtibus ꝓpter quid nequaqꝫ in ſenſibilibꝫ exñtibus paſſiones inſunt ipſoꝝ in ſenſibilibꝫ. Sunt aũt qdã q ex eẽ numeros terminos ꝛ extrema. punctũ quidẽ linee. hãc autẽ palã. hoc aũt ſolidi putant eſſe neceſſe tales naturas eẽ. opꝫ itaqꝫ ꝛ hãc inſpicere rõem. ne valde ſit mobile. Neqꝫ enĩ ſube ſunt extrema. Sed magis oĩa hij ꝑmini qui ambulationis ꝛ totaliter eſt motus aliqs ꝑminus. hoc igiꝫ eſt hoc aliqd ꝛ ſuba qdã. Sed incõſeqñs. qñimõ ꝛ ſi ſunt ſenſibiliũ aũt erũt oĩa. In his enĩ rõ dixit. ꝓpter qd igiꝫ ſepabilia erunt. Adhuc aũt inquiret vtiqꝫ aliqs non valde ꝓteruus. extra de nũero qdem omĩs ꝛ mathematicis nihil cõferri inuicẽ priora poſterioribꝫ. Nõ enĩ exiſte nũero nihil minus magnitudines erũt mathematica ſolũ eſſe dñtibꝫ et his non entibꝫ aĩa ꝛ corpora ſenſibilia. Nõ videꝫ ãt natura incõnexa extra ex apparentibꝫ quẽadmodũ praua tragedia. ydeas ãt ponẽtibꝫ h qdẽ effugiũt

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ꝑit. facientibꝰ eñ magnitudines ex materia ⁊ entibꝰ nūc ro. Et dualitate q̄dē longitudīes ex trinitate āt aliqua plana. Ex q̄ trinitate aſſit ſolida. aut et ex aliq̄s numeris. Differt eñ nihil. ſed hoc q̄dem prius ydee erūt aut quiſmodū ipoꝝ ⁊ q̄d conferūt entibꝰ nihil eñ ſicut neq̄ mathematica neq̄ hic ꝯferūt. Atuero neq̄ exiſtit q̄dez de ipis aliq̄d theorema ſi nō aliq̄s velut remouere mathematica ⁊ facere ꝓprias q̄ſdā opiones. Eſt āt nō difficile q̄ſcunq̄ diſpōnes potētes ꝓlongare ⁊ coniungere Iſti q̄dē igiť ſic annectētes ydeis mathematica peccāt primū aūt duos nūeros faciētes eū q̄ ſpēꝝ ⁊ mathematicū aliū nequaq̄ neq̄ dixerūt neq̄ habebūt vtiq̄ dicere qualr̄ ⁊ ex q̄ vtiq̄ erit mathematica. faciūt eñ ipm̄ intermediū ydealꝭ ⁊ ſenſibilꝭ. Si quidez eñ ex magno et paruo idē erunt illi q̄ ſpēꝝ. Ex alio autē amico magno ⁊ paruo magnitudines eñ facit. ſi eñ alteꝝ aliud dicet. plura elementa dicet. et ſi vnū aliud vtriuſq̄ ꝑncipiū cōe aliq̄d in his erit vnū q̄rendū aūt q̄liter ⁊ hoc multa vnū. ⁊ ſimul numeꝝ fieri aliter q̄m ex vno ⁊ dualitate indeterminata impoſſibile ſm̄ aliū. Oīa aūt irrōnabilia et repugnat ipa ſibi ipis ⁊ rōnabilibꝰ. ⁊ videť in ipſis eſſe ſimonidis longus ſmo. fit eñ longus ſmo queadmodū q̄ ſuoꝝ cū nihil ſanū dicāt. Videť autem ⁊ ipa elemēta magni ⁊ paruū clamare. q̄ ceta non ꝓtē eñ nullo mō generare numeꝝ. niſi eū q̄ ab vno duplicatū. Incōſequēs autē et generationē facere ꝑpetuis exñtibus. magis āt vnū aliq̄d impoſſibiliū. Pytagorici quidē igiť vtꝝ nō faciūt aut faciūt generationē nihil opꝫ dubitare. Manifeſte eñ dicūt q̄ vno ꝯſtituto ſiue ex planis ſiue ex colore ſiue ex ſpermate ſiue ex q̄bus dubitant dicere ꝯfeſtim ꝓpinquiſſimū infiniti. q̄ trahebať et accludebať a finio. Sed q̄m mundū decorāt. ⁊ phiſice nolūt dicere. iuſtū ipſos exq̄rere aliq̄d de natura. Ex ea āt que nunc diſcedere methodo. ea eñ q̄ in mobilibꝰ q̄rimus ꝑncipia. Quare ⁊ nūeroꝝ taliū q̄rendū generationē. Impis q̄dē igiť generationē nō āt tanq̄ palā q̄d ꝑis exñte generatione. ꝑem aūt ꝑmo. Ex inequalibꝰ q̄dā ꝯſtruūt magno ⁊ paruo eq̄tis. Neceſſe igiť ꝑus exiſtere inequalitatē ipis. aut eq̄ri. Si aūt ſp̄ erunt equata. Non vtiq̄ erant inequata ꝑus. Quis eñ q̄d ſemꝑ nō eſt priꝰ nihil. Quare manifeſtū q̄d nō ꝯtēplandi grā faciūt generationez numeroꝝ. hꝫ āt dubitationē et bñ dubitātiꝰ increpationē. qliť hñt ad bonū ⁊ malū elemēta ⁊ ꝑncipia dubitationē q̄dē hāc vtꝝ eſt aliq̄d illoꝝ q̄le volumꝰ dicere. antoagarō et optimū aut nō. Sꝫ yſterogenea. A theologis q̄dē videť ꝯfeſſuz eſſe eoꝝ q̄ nūc aliq̄bus q̄ non aūt. Sed procedere entiū natura ⁊ bonū ⁊ malū apparere. hoc āt faciunt formidātes verācē difficultatē q̄ accidit deſcendētibꝰ queadmodū q̄dā vnū ꝑncipiū. Eſt aūt difficultas non ſp̄ aſſignare ꝑncipia q̄ tanq̄ bñ exñs. ſed ꝓpť vnuꝫ principiū. et ꝑncipiū ⁊ elementū ⁊ nūeꝝ ex vno. poete āt antiqui. ſic ſiť vt regnare ⁊ principari aiunt nō poſt pu ta neceſſe aūt celū aut chaos. Sed iouem ꝑmo. his q̄dem ꝓpter ꝑmutari ꝑncipantes entiū accidit talia dicere q̄m mixti quidē ipſoꝝ et eo q̄ fabulo ſe oīa dicebāt vt ferecydes. aliq̄ q̄dam q̄ generant primū optimū poſuerunt et magni ⁊ poſterioꝝ aūt ſapientū veluto empedocles ⁊ anaxagoras. hoc q̄dem amicitiā elementū hoc aūt principiū intellectū faciēs. Habentiū aūt immobiles ſubſtātias eſſe. hij quidē aiunt ipm̄ vnū. bonū ipſuz eſſe. ſuſtantiā tñ vnū ip̄us putabāt eſſe maxie. dubitatio q̄dem igiť hoc vtroq̄ mō opꝫ dicere. Mirabile autē

ſi ꝑmo ⁊ ꝑpetuo ⁊ ꝑ ſe ſufficientiſſimo hoc ipm̄ ꝑmū non tanq̄ bonū exiſtit ꝑ ſe ſufficiētia et ſalus. Atuero nō ꝓpter aliud aliq̄d incorruptibile q̄m q̄ bñ hꝫ neq̄ ꝑ ſe ſufficiēs. q̄re dicere q̄dē ꝑncipiū tale eſſe rōnabile veꝝ eſſe. hoc tñ eſſe ipm̄ vnū aut ſi nō hoc elementū ⁊ elementuꝫ numeroꝝ impoſſibile. accidit eñ multa difficultas q̄m q̄dē fugiētes dubitauerūt q̄ vnū q̄dē ꝯfitētes ꝑncipiuꝫ eſſe primū ⁊ elementū. Numeri aūt mathematici. Omnes eñ vnitates fiūt q̄ q̄dē bonū aliq̄d ⁊ multa q̄dam habundātia bonoꝝ. Ad hec ſi ſpēs nūeri. ſpēs oēs q̄ q̄dē bonū aliq̄d. Atuero cuiuſcūq̄ vult ponat q̄s eē ydeas. ſi q̄dē eñ bonoꝝ ſolū nō erūt ſubē ydee. Si āt ⁊ ſubſtātiaꝝ oīa aīalia ⁊ plāte ⁊ bona ꝑticipantia. hec itaq̄ accidūt in ꝯtria ⁊ ꝯriū elemētū. ſiue multitudo ens. ſiue equale ⁊ magnū ⁊ paruū. malū ipm̄ ꝓpť q̄d hoc q̄dē fugebat bonū ad aptare vni tāq̄ neceſſariū ens q̄m ex ꝯtriis generationē malū multitudis neceſſariū eſt eē. hij āt dicūt inequale malū nūeri. Accidit itaq̄ oīa entia ꝑcipe malo ꝑť ipm̄. ſ. vnuꝫ et magis in ꝑmixto ꝑticipare nūeros q̄ magnitudies. et malū regionē ꝑticipare ⁊ appetere corruptiuū. Corruptiuū eñ ꝯriū ſi queadmodū dicebamꝰ q̄ maťia ē q̄d poña vnūq̄dq̄ vt ignis q̄ actu. q̄ poña ignis malū erit ipm̄ q̄d poña bonū. ſꝫ itaq̄ oīa accidūt. hoc q̄dē q̄ ꝑncipiū oē elemētū faciūt. hoc āt q̄ ꝯtria ꝑncipia. ſꝫ vero q̄ q̄d vnū ꝑncipiū. Illō āt q̄ nūeros ꝑmas ſubas ⁊ ſeparabilia ⁊ ſpēs. ſi igiť ⁊ nō ponere bonū in ꝑncipijs ⁊ ponere ſic impoſſibile. palā q̄d ꝑncipia nō aſſignanť recte neq̄ poñe ſube. Nō recte āt exiſtimāt neq̄ ſi q̄d aſſiſtat conꝰ ꝑncipia ei q̄d aīaliū et plātaꝝ. q̄ ex indeterminatis imperfectis āt ſp̄ꝑ ꝑfectiora. ꝓpť q̄d ⁊ in ꝑmis ſic hēre ait vt neq̄ ens aliq̄d ſit vnū ſit ipm̄. ſiť eñ ⁊ hec ꝑfecta ꝑncipia ex q̄bus ſꝫ. hō eñ hoiem generat ⁊ nō ē ſpma ꝑmū. Incōſeq̄ns āt ⁊ locū ſil eū ſolidis mathematicꝭ facere. locū q̄dē eñ ſingulū ꝑus. ꝓpť q̄d ſeparabilia loco. mathematica aūt non alicui et dicere q̄dem q̄d alicui erit. Quid autem eſt locꝰ nō. Oportebat āt dicere ex elemētis eē entia ⁊ entiū ꝑma nūeros diuidētes q̄ſr aliud ex alio ē ſic dicere q̄ mō nūeris eſt ex ꝑncipijs. vtꝝ mixtōe. ſed neq̄ oē miſcibile q̄dq̄ ſit alterū. nō erit ſeparabile q̄d vnuꝫ neq̄ altera natura neq̄ nolūt. ſed ꝯpōne ſicut ſyllabā. ſed potētiā q̄ neceſſe exiſtere ⁊ ſeorſum. intelligēs intelliget vnuꝫ et multitudinez. hoc igiť erit nūerus. vnitas ⁊ multitudo aut vnū ⁊ ineq̄le. Et q̄m ex aliq̄bꝰ eſſe eſt q̄dē vt in exñtibꝰ eſt āt vt nō. Vtromō numerꝰ ſic eñ vt in exñtibus nō ſunt niſi quoꝝ generatio eſt. ſed vt a ſpmate. Sꝫ non eſt impoſſibile indiuiſibile aliq̄d abire. Sꝫ vt ex ꝯrio nō ꝑmanēte. ſed q̄cunq̄ ſic ſunt et ex aliq̄ alio ſunt ꝑmanēte. Qm̄ igitur vnū hic multitudini vt contrariū ponit. hoc āt inequali tanq̄ vno vtens. vt ex ꝯtrarijs vtiq̄ erit numerus. eſt igiť aliq̄d alterū ex quo ꝑmanēte. ⁊ altero eſt aut facto eſt. Adhuc cur vtiq̄ alia q̄d ex ꝯrijs aut q̄bus ſunt ꝯtraria. corrūpunť vtiq̄ oīa. nūerus āt non. De hoc eñ nihil d̄r. eandē ⁊ inexñs et nō inexñs corrumpit ꝯriū puta lis mixturā q̄uis nō oportebat. Nō eñ illa ꝯtraria. Nihil aūt determinatū eſt neq̄ qualr̄ nūeri cā ſubaꝝ ⁊ eēndi vtꝝ vt ſmini. vt pūcta magnitudinū ⁊ vt eurytos ordinauit vt quis numerus veluti q̄dez hominis hic aūt equi. ſicut numeros ducentes in figuras trigonū ⁊ tetragonuꝫ. ſic aſſiſtant ſupputationibꝰ formas plātaꝝ. aut q̄ ratio aut quia ſymphonia numeroꝝ. ſiť aūt ⁊ hō. ⁊ alioꝝ. vnūquodq̄. paſſiones itaq̄ quemō numeri album ⁊ dulce et calidū. q̄ autem non numeri

ſubſtātia neq̄ forme cā. Palā rō eñ ſuba. numerus aūt materia puta carnis. aut oſſis numerus ſubſtātia. ſic tria ignis terre aūt duo. et ſp̄ numerus q̄cunq̄ fuerit aliquoꝝ erit. aut igneus aut terreus. aut monadicus. ſed ſubſtantia tñ eſſe ad tantū ſm̄ mixtionē. hic aūt eſt numerus. ſed rō mixtionis numeroꝝ corporaliuꝫ aut qualiūq̄. Neq̄ igiť in faciendo cā numerus. neq̄ totalr̄ numerus. neq̄ monadicus. nec materia. neq̄ rō et ſpēs rerum. Atuero neq̄ vt cuiꝰ gratia. Dubitabit aūt vtiq̄ aliq̄s ⁊ q̄d quod bñ eſt a numeris eſſe mixturā aut in bene rōnabili aut in impari. Nūc eñ nihil ſanius inter tria vtiq̄ erit melliceratū mixtuꝫ ſed magis ꝓderint vtiq̄ in nulla rōne exiſtens. aq̄ſum aūt q̄ in numero exiſtens non mixtum exiſtens. Adhuc rōnes in appōne numeroꝝ ſunt q̄ mixtionū non in numeris puta tria ad duo. ſed nō ter duo. Ideo eñ opꝫ genus eſſe in multiplicationibus. quare opꝫ menſurari ipo. aut ordinē in q̄. a. b. g. et ipo. d. euꝫ in q̄. d. e. c. quare eodē omnia igiť ſi erit ignis. b: e. g. e. et aq̄ numerus bis tria ſi aūt neceſſe oīa numero ꝑticipare. neceſſe multa accidere eadē et numerū. eundē huic ⁊ illi. vtrū hec tria cā. igiť et ꝓpter hoc res eſt aut immanifeſtū puta eſt aliq̄s numerꝰ ſolus lationū. ⁊ iteruꝫ eaꝝ que lune et aīalium vniuſcuiuſq̄ vite et etatis. Quid igiť prohibet quoſdā q̄daꝫ hoꝝ tetragonos eſſe quoſdā aūt cubos. hos aūt duplos. Nihil eñ ꝓhibet. ſꝫ neceſſe in his verſari. Si numero oīa participabant ꝯtingebatq̄ differētia ſub eodez numero eadē vtiq̄. Quare ſi aliq̄bus idē numerus acciderit eadē vtiq̄ erunt inuicē illa eandem ſpēm numeri hñtia puta ſol et luna eadem. Sed ꝓpter quid cauſa hec. Septē q̄dem vocales. Septem corde aut armonie. Septez aūt pliades in ſeptē dentes iaciunt quedā q̄dem. q̄dam aūt non. Septē autem qui ad thebas igiť q̄ talis numerus natus eſt. propter hoc aūt illi fiebat Septē aut plures Septez aſtroꝝ eſt. aut his q̄dem ꝓpter portas. aliam aliquā cauſam. hūc autem nos ſic numeramus. Vrſam aūt duodecim. hi aūt plures. Qm̄ et ſymphonias aiunt eſſe. et quia ille tres et hec tria. quod autez plurima vtiq̄ erūt hec. nihil curatur et eñ q̄d erit vtiq̄ vnū ſignum. Si autē q̄ duplū alioꝝ vnūquodq̄ aliud aūt non. cauſa aūt quia tribꝰ exiſtentibus locis vnū ⁊ vno loco ſuperfertur

propter tria ſolum ſunt. ſed non q̄ñ ſymphonie tres in pluribus q̄dem ſymphonie hic aūt non adhuc pōt. Similes itaq̄ hi antiq̄s homericis qui ꝑ ſuas ſilitudines vident magnas aūt decipiunt dūc autē q̄dam q̄ multa talia puta medie. hoc q̄dem nouē. hoc aūt octo et verſus decem ⁊ equi numerus. his veniunt aūt in dextro q̄dem nouē ſyllabe in ſiniſtro aūt octo ⁊ q̄d equalis diſtantia in litteris ab. a. ad. m. et. a. ad acutiſſimā vocē cuius numerus equalis celi. Videre aūt oportet ne talia nullus vtiq̄ dubitet neq̄ dicere neq̄ inuenire. In ꝑpetuis q̄m ⁊ incorruptibilibꝰ. ſed q̄ nature q̄dem in numeris ſeptēnare et his cōtraria ⁊ totaliter que in mathematicis vt q̄dem dicunt q̄dam et cauſas faciunt ne videnť ſic ꝯſiderantibꝰ diffugere ſm̄ nullū eñ modum determinatoꝝ circa pricipia nullū ipſoꝝ cauſa eſt. illuꝫ tñ faciunt manifeſtū quia quod bñ exiſtit et coelemētationis huius eſt eius q̄ boni imp et rectum equaliter equale et potētie quorundā numeroꝝ. Silꝰ eñ hora ⁊ numerus talis. et alia vtiq̄ q̄cunq̄ colligūt ex mathematicis theorematibus omnia hāc habent virtutē propter quod et aſſimilanť accidētibus. Sunt eñ accidentia q̄dem. ſed cōueniētia inuicē omnia. vnū autem ei proportionale In vnaquaq̄ eñ entis cathegoria eſt quod proportionale vt rectū in longitudine. ſic in latitudine cōmalō forte in vno imper. in colore autem albū. ad hec qui non in ſpēbus: numeri cā armonicoꝝ et talium. differunt eñ illi ab inuicem quiſequales ſpecie et eñ vnitates. quare ꝓpter hoc ſpēs non facit aliud. q̄ q̄dem igiť accidūt hic et ad hec vtiq̄ plura colligunť. Videtur aūt argumentū eſſe multa pati circa generationē ipſoꝝ et nihil firmum poſſe connectius q̄ nō ſeparabilia ſint mathematica a ſenſibilibꝰ vt q̄dā dicūt neq̄ hic eē ꝑncipia

Finiunt decimuſtercius ⁊ decimuſquartus libri metaphiſice Ariſtotilis q̄ ſunt additi ad duodecim ꝑcedentes libros ꝓpter quibuſdaꝫ ſtudioſos illoꝝ noticiā ſpeculari aſpirantes

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Tabula

Regiſtrum continẽs queſtiones et dubitatões magiſtri verſoris oim librorum metaphiſice Ariſtotilis ſm latera foliorum aſſignatas.

Prohemium.

Utrum metaphiſica ſit ſcientia diſtincta ab alijs partibus phie. Folio pmo
Utrum ens ſit ſubiectũ huius ſcientie Folio eodem
Utrũ ens qđ eſt hic ſubiectũ ſit cõmune deo ⁊ creaturis enti realis et enti rationis. codẽ
Utrum hec ſcientia ſit vna ij
Utrũ intellectus noſter pficiatur hac ſcientia eodem
Utrũ illa ſcia ꝯuenienter nominet tribꝫ noibꝫ eodem

Tituli queſtionum

ſequunt nunc de pmo libro Metaphiſice ꝗꝝ pmꝰ eſt.

Utrũ oẽs homines natura ſcire deſiderãt ij
Quare in principio huius libri poſuit illam ꝓpoſitiones de qua eſt queſtio precedens. ij
Utrũ ſenſus viſus ſit maxime cognoſcitiuꝰ codeꝫ
Utrum ex ſenſu fiat memoria et ex memoria fiat experimentum ꝛc. iij
Utrꝝ expertus nõ artifex certiꝰ operet artifice nõ experto. iiij
Utrum Socrati eſſe hominẽ accidat codeꝫ
Quid eſt architector eodem
Utrum illud dictum ſit verum manuartifices ſicut quedam inanimatorum faciunt eodem
Utrũ actiones ſint ſolum ſingularium eodem
Utrũ ſcientia ſpeculatiua ſit melior practica. eodem
Utrꝝ ad ſapientem pertineat conſideratio omniũ quiditatum. v
Utrꝝ maxie vlia ſint ad cognoſcẽdũ difficilima codẽ
Quõ ſcientia que eſt de maxime vniuerſalibus ſit de oibus cum tñ talia ſint pauciſſima eodem
Utrũ metaphiſica ſit ſpeculatiua vel actiua. xi
Utrũ metaphiſica ſit poſſeſſio non humana codeꝫ
Utrũ iſta ſcientia ſit honorabiliſſima. codeꝫ

Sequunt tituli ſecundi metaphiſice.

Utrũ cognitio veritatis ſit homini poſſibilis. xij
Utrum cognitio veritatis ſit homini quodãmodo facilis et quodãmodo difficilis xij
Utrum difficultas in cognitione veritatis veniat ex parte rerum vel intellectus noſtri xij
Utrum intellectus noſter corpori cõiunctus poſſit cognoſcere deum ⁊ ſubſtãtias ſeparatas xiij
Utrũ iſta phia pma ſit maxime veritatis ſcia. codẽ
Utrũ ſemp exiſtentiũ poſſit eſſe cauſa. codẽ
Utrũ in cauſis efficientibꝫ ſit pceſſus in infinitũ. xiiij
Utrũ in cauſis materialibꝫ ſit pceſſus in infinitũ. xiiij
Quõ materia pma eſt ſempiterna. eodem
Utrꝝ in finibꝫ ⁊ formis ſit pceſſus in infinitũ xv
Utrũ infinitũ ſit nobis ignotum codẽ
De impedimentis hominum in recta cognitione veritatis. xvi
Quõ omnis natura forſan materiam habet codeꝫ

Sequunt tituli tercij metaphiſice.

Utrum inquirenti veritatis ſcientiam neceſſe ſit pmũ dubitare xvij
Quot ſunt dubia que phus mouet circa modum ſciendi huius ſcientie eodem
Utrũ vniꝰ ſcie ſit oia genera cãꝝ ſpeculari xviij
Que ſcia magis hꝫ nomẽ ſapientie codeꝫ
Utrũ in imobilibus vt in mathematicis ſit finis ſeu bonum xviij
Utrũ vnius ſcie aut diuerſaꝝ ſit conſiderare ſimpliciter prima principia demonſtrationũ xix
Utrũ oĩs ſcie ſit cõſiderare oẽs ſubas codeꝫ
Utrꝝ eiuſdẽ ſcie ſit ꝯſiderare ſubas ⁊ accñtia codeꝫ
Utrꝝ preter ſubas ſenſibiles ⁊ ſingulares ſint ponende alie ſubſtantie ſeparate ab eis ſm eſſe vniuerſales predicabiles de ipſis. xx
Utrꝝ genera ſint principia ⁊ elemẽta rerum ꝛc. xxi
Utrũ magis vlia ſint magis principia. eodem
Utrũ vlia ſint ſeparata ſm rẽ a ſingularibus. eodem
Utrũ oim rerum ſint eadem principia ſm nũeꝝ. xxij
Utrũ corruptibilium ⁊ incorruptibilium ſint eadẽ pncipia. codẽ
Utrꝝ vnũ et ens ſint pncipia ſubalia reꝝ xxiij
Utrꝝ magnitudines et nũeri ſint ſube reꝝ. xxiiij
Utrꝝ principia rerũ ſint actu vel potentia. eodem
Utrꝝ pncipia exñtiũ ſint vlia aut ſingularia. eodem

Sequunt tituli quarti metaphiſice

Utrꝝ ens dicat vniuoce de deo et creaturis. xxiiij
Utrũ ens ⁊ vnũ dicant eandẽ naturam. xxvij
Utrũ vnũ priuatiue opponat multitudini. xxviij
In quo habent ſimilitudines dyalecticus ⁊ ſophiſta cũ primo pho eodem
Per quem modũ conſiderande ſunt iſte cõmunes vnus et multitudo que ſunt intentiones. eodem
Utrꝝ primũ principiũ ſit iſta ꝓpoſitio impoſſibile ẽ idem ſimul ineſſe et non ineſſe. xxix
Utrũ intellectus nr poſſet ſil multa intelligere codẽ
Utrũ omne nomẽ ſignificet vnũ tñ xxxij
Utrũ omne quod apparet ſit verũ. xxxiij
Utrum primũ principiũ ſit a metaphiſico p demõſtrationem notificabile. xxxiiij

Sequunt tituli quinti metaphiſice.

Utrum ad metaphiſica ptinet nominũ multiplicium diſtinctio xxxvi
Utrꝝ diffinitio elemẽti ſit bene aſſignata. xxxvij
Utrum conſideratio huius nomis natura ad metaphiſicum pertineat xxxviij
Utrꝝ illa que dicunt vnũ quorum intelligentia eſt indiuiſibilis ſint maxime vnũ. xl
Utrũ diuiſiones entis et ſube ſint ſufficientes xlij
Utrũ diuiſiones eiuſdẽ ⁊ diuerſi ꝛc. ſint ſufficienter aſſignate xliij
Utrum modi prioris et poſterioris ſint ſufficienter poſiti. xliij
Utrum diuiſiones poteſtatis ſeu potẽtie et quanti ſint ſufficienter poſite xlv
Utrum modi qualis ſeu qualitatis ſint ſufficienter aſſignati. xlvi
Utrum modi ad aliqđ ſint ſufficienter poſiti. xlvij
Utrũ modi pfecti ſufficienter ponant. xlviij
De modis huius nominis terminus codeꝫ
De ſignificatis huius nominis ſm qꝫ codeꝫ
Utrꝝ inter ꝯtrarie oppoſita ſit dare mediũ xlix
Utrũ totũ vle et integrale differant. L.
Utrꝝ ꝯditões colobon ſint ſufficiẽter aſſignate. lj
Utrum falſum ſit in rebus. lij
Quot modis dr homo falſus codeꝫ

Tabula

Sequunt tituli ſexti libri metaphiſice.

Utrũ diuiſio phie in factiuã actiuam et theoricã ſit ſufficiens liij
Utrum iſta ſcientia ſit vniuerſalis aut alicuius generis determinati conſideratiua. liij
Utrum de ente p accñs ſit ſcientia liiij
Que ſit cauſa entis ſm accidens lv
Utrꝝ oĩa q̃ ſunt reducant ad aliquã cãm p ſe. eodem
Utrũ ens quod dicitur verum ſit de conſideratiõe metaphiſice lvi

Sequunt tituli ſeptimi libri metaphiſice

Utrum ſubſtantia ſit prior accidente tempore diffinitione et cognitione. lviij
Utrum materia ſit ſubſtantia lix
Utrũ ex cognitione ſenſibiliũ deueniamus in cognitionem ſubſtantiaꝝ immaterialiũ. lx
Que ſunt illa q̃ ſunt de q̃ddítate rei ſenſibil' eodem
Utrꝝ ꝯpoſita ex ſubiecto et accñte habeãt diffinitõꝫ. lxi
Utrũ accidentia diffiniãtur p additamentũ lxi
Utrũ quodq̃d eſt ſit idẽ cũ eo cuiꝰ eſt qđquid eſt. lxij
Utrũ ſint ydee ponende ſeparate vt ſint cauſe horũ inferiorum lxiij
Quõ aliqua generantur p putrefactionẽ lxv
Utrũ aialia ſic generata ſint ſilia in ſpẽ alijs non generatis per putrefactionẽ. lxv
Utrũ forma generetur vel compoſitum in his que componunt ex materia ⁊ forma lxvi
Quõ intelligit qꝫ generatũ ſit a ſibi ſimili lxvij
Utrꝝ diffinitiones ſenſibiliũ ꝯcipiant materiã lxvij
Utrum ptes diffinitionis ſignificent vnũ lxviij
Utrum vniuerſale ſit ſubſtantia lxix
Utrꝝ ſi ydee ponerent vt poſuit plato poſſet diffiniri. lxx
Utrꝝ forma aialiũ analogorum ſit ſeparata ſm eſſe ⁊ ſit corporis ydea et ſolũ vnita corpori ſicut motor mobili. lxxi
Utrꝝ ipm qđq̃d eſt ſit pncipiũ et cã rei cuiꝰ eſt lxxij
Utrũ in ſubſtãtijs ſimplicibꝫ ſicut et in cõpoſitis habeat locũ queſtio ꝓpter qđ ſiue etiã queſtio quid eſt lxxij

Sequunt tituli octaui metaphiſice.

Utrꝝ materia et forma ſint pncipiũ ſubaꝝ ſenſi. lxxiij
Utrũ ſpẽs vel forme reꝝ habeãt ſe ſicut numeri lxxv
Utrum accidentiũ ſit materia. lxxv
Utrũ ex materia et forma p ſe fiat aliqđ vnũ. lxxvi

Sequuntur tituli noni metaphiſice

Utrũ differentia poſita ab Ariſtotile inter potẽas rationabiles et irrõnales ſit ſufficiens lxxvij
Utrꝝ vlẽ poſſibile niſi qñ actu ẽ vt dixerit metha. lxxviij
Utrꝝ oẽ illđ ex q̃ aliq̃d fit ſit in potẽa ad illđ qđ fit. lxxix
Utrũ actus ſit prior potẽtia diffinitione ſubſtãtia ſiue pfectione et tempore. lxxx
Utrũ actus ſit melior potentia et ĩtelligẽtia pot lxxxij

Sequuntur tituli decimi metaphiſice

Utrum omnia menſurentur vno. lxxxiij
Utrꝝ vnũ ſit ſuba aliqua p ſe ſubſiſtens lxxxiiij
Utrũ vnũ ⁊ multa opponant contrarie codẽ
Utrꝝ diffinitio contrarioꝝ ſit bene poſita lxxxv
Utrꝝ ꝯuaꝰ ⁊ hirꝰ ſint pncipiũ et radix ꝯrietatis lxxxvi
Utrꝝ equale opponat magno ⁊ pũo lxxxvij
Utrum vnũ ⁊ multa opponantur eodem
Utrũ media ꝯtrarioꝝ opponant ex extremis lxxxviij
Utrũ contrarietas ſit differentia ſm ſpẽm lxxxix
Utrꝝ corruptibile ⁊ incorruptibile difẽrt genere. codẽ

Sequunt tituli vndecimi metaphiſice

Utrũ vnius ſcie ſit cõſiderare pncipia reꝝ xci
Utrũ metaphiſica ꝯſideret oia genera cauſaꝝ codeꝫ
Utrũ vnius ſcientie ſit ꝯſiderare prima pncipia demõſtrationis aut non eodem
Utrꝝ demõſtratio ſit ſolũ circa ſubas vel circa acci. xci
Utrꝝ metaphiſica conſideret ꝓpria principia rerum ſolꝫ materiam et formam eodem
Utrum ens et vnum ſint principia eodem
Utrꝝ genera ſint magis principia q̃ ſpẽs xci
Utrꝝ materia ſit magis pncipiũ ſubſtantiaꝝ ſenſibilium vel forma. xcij
Utrꝝ eadẽ ſint pncipia corruptibiliũ ⁊ incor. codeꝫ
Utrꝝ ens et vnũ ſignificẽt hoc aliq̃d et ſubam eodem
Utrũ ſubſtantie ſint principia codẽ
Utrũ ſi ens pure equoce diceret de omnibꝫ entibꝫ. de oibus entibus eſſet ſcientia vna codeꝫ
Utrũ ad metaphiſicã ptineat conſiderare pma principia demonſtrationis xciij
Utrũ preter ſcientias pticulares ſit ponẽda ſciẽtia vniuerſalis ab alijs diſtincta. xcv
Utrũ aliqua ſcientia ꝯſideret de ente p accñs. xcvij

Tituli duodecimi metaphiſice

Utrꝝ materia ⁊ forma ſint pncipia ſubaꝝ ſenſi. xcix
Utrũ eadẽ principia ſint omniũ entiũ c.
Utrũ ſit neceſſe aliquã primam cãm eſſe ſempiternam et immobilem. c.
Utrũ primus motor moueat celum tanq̃ bonũ appetibile et intelligibile. ci
Utrũ celum ſm ſui ſubſtantiã et ſm ſuũ motũ a primo principio dependeat. cij
Utrum celum ſit animatum cij
Utrũ pma cã que eſt deus ſit oĩno ſimplex. ciij
Utrũ deus ſit ſuũ intelligere et ſua vita ciiij
Utrũ ſit tñ vnũ primũ principiũ cv
Utrꝝ ſint ponẽde plẽs ſube intellectuales ſepate. codẽ
Utrũ in ſubſtantijs ſeparatis ſit multitudo indiuiduoꝝ ſub vna ſpecie cvi
Utrũ ſube intellectuales ſepate create ſint ꝯpoſi. codẽ
Utrꝝ cognitio pme ſube ĩtellectual' ſit diſcurſiua aut p modũ ꝯpõnis et diuiſiõis aut ſimplicꝫ intelligẽtie cvij
Utrũ ſubſtantia intellectualis creata ſit ſuum intelligere ⁊ ſua potentia intellectiua codẽ
Utrũ ſubſtantie ſepate create intelligant p ſpecies a rebus ſenſibilibus acceptas. cviij
Utrũ ſubſtantia intellectualis creata qñꝫ intelligat in actu ⁊ quandoꝫ in potentia. eodem
Utrꝝ intellectꝰ intelligẽtie poſſꝫ ſil plã intelligere. codẽ
Utrum ſuba intellectualis creata intelligat diſcurrendo ab vno in aliud eodem
Utrum ſubſtantia intellectualis creata intelligat componendo et diuidendo codẽ
Utrum ſubſtantie ſeparate cognoſcant ſeipſas codẽ
Utrũ bonũ ⁊ finis vniuerſi ſit ordo vniuerſi aut aliud bonum ſeparatum. cix

Eſt finis tabule queſtionũ magiſtri Johãnis verſoris ſup libros Metaphiſice Ariſtotilis

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA